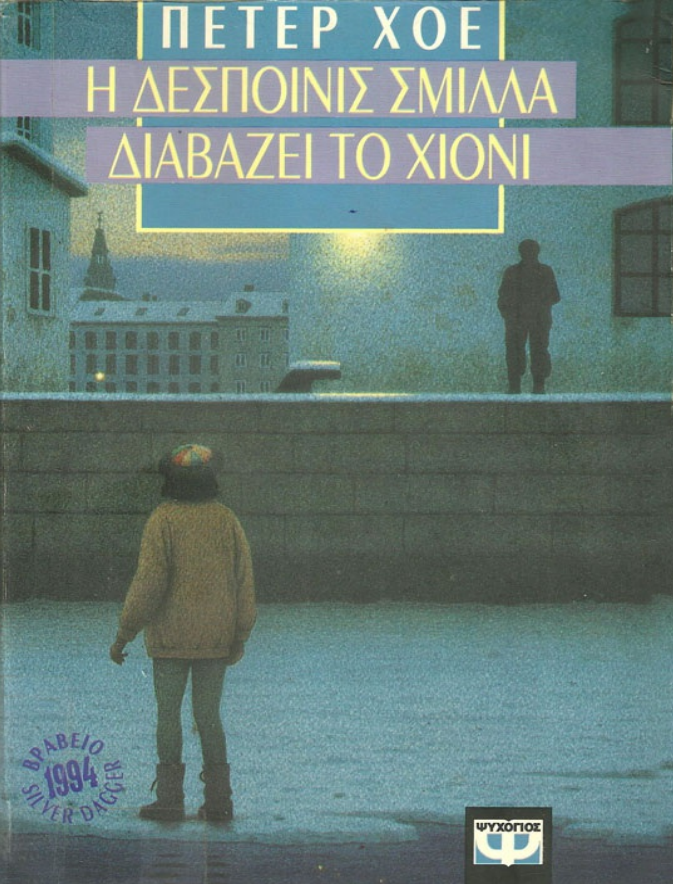

ΠΕΤΕΡ ΧΟΕ

Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΣΜΙΛΛΑ ΔΙΑΒΑΖΕΙ ΤΟ ΧΙΟΝΙ

ΒΡΑΒΕΙΟ
1994
SILVER DAGGER

ΨΥΧΟΓΙΟΣ
Ψ

Peter Hoeg

Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΣΜΙΛΑ

ΔΙΑΒΑΖΕΙ ΤΟ ΧΙΟΝΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Η ΠΟΛΗ

I

1

Κάνει μια παγωνιά από τις λίγες, 18 υπό το μηδέν, και χιονίζει, και στη γλώσσα που δεν είναι πια δική μου το χιόνι λέγεται κάνικ, μεγάλοι, σχεδόν αβαρείς κρύσταλλοι, που πέφτουν στοίβες στοίβες και σκεπάζουν τη γη με μια άχνη λευκού πάγου.

Το σκοτάδι του Δεκεμβρίου βγαίνει από τον τάφο, φαίνεται να μην τελειώνει πουθενά, σαν τον ουρανό από πάνω μας. Μέσα σ' αυτό το σκοτάδι τα πρόσωπά μας δεν είναι παρά αχνο-φωτισμένοι δίσκοι, αλλά κι έτσι μπορώ ν' αντιληφθώ την αποδοκιμασία του πάστορα και του νεωκόρου, που έχει στόχο τις μαύρες δικτυωτές κάλτσες μου και το κλαψούρισμα της Γιου-λιάνε. Το τελευταίο χειροτερεύει με το Ντισουλφιράμ που πήρε το πρωί και την αναγκάζει ν' αντιμετωπίζει το πένθος της σχεδόν ξεμέθυστη. Νομίζουν πως αυτή κι εγώ δεν δείχνουμε σεβασμό ούτε για τον καιρό ούτε για τις τραγικές περιστάσεις. Η αλήθεια, όμως, είναι ότι τόσο οι νάιλον κάλτσες όσο και τα ^άπια είναι, καθένα με τον τρόπο του, φόρος τιμής στο κρύο και στον Ησαΐα.

Οι γυναίκες γύρω από τη Γιουλιάνε, ο πάστορας και ο νεωκόρος είναι όλοι Γροιλανδοί, και όταν ψάλλουμε Γκούουτιγκα, ίλλιμι, Κύριε ο Θεός μου, όταν τα πόδια της Γιουλιάνε λυγίζουν κι αυτή αρχίζει ένα κλάμα που γίνεται σιγά σιγά όλο και πιο δυνατό, όταν ο πάστορας μιλάει στα δυτικογροιλανδικά με αφετηρία το αγαπημένο εδάφιο της Κοινότητας των Αδελφών από τον Απόστολο Παύλο, για τη λύτρωση εν αίματι, τότε αρκεί μια στιγμή αφηρημάδας για να νιώσεις πως μεταφέρθηκες στο Ουπέρναβικ ή το Χόλσταϊνσμπόργκ ή το Κάαννακ.

Αλλά μέσα από το σκοτάδι προβάλλουν, σαν μάσκα πλοίου, οι τοίχοι των φυλακών του Βέστρε. Είμαστε στην Κοπεγχάγη.

Το νεκροταφείο των Γροιλανδών είναι μέρος του νεκροταφείου του Βέστρε. Το φέρετρο του Ησαΐα το συνοδεύουν οι γνωστοί της Γιουλιάνε, που την κρατούν τώρα όρθια, ο πάστορας και ο νεωκόρος, ο μηχανικός κι ένας μικρός όμιλος Δανών, ανάμεσα στους οποίους αναγνωρίζω μόνο τον δικαστικό επιμελητή και τον αντεισαγγελέα.

Ο πάστορας λέει τώρα διάφορα που με κάνουν να σκέφτομαι ότι πρέπει πραγματικά να γνώρισε τον Ησαΐα, αν και απ' όσο ξέρω η Γιουλιάνε δεν πήγαινε ποτέ στην εκκλησία.

Έπειτα η φωνή του χάνεται, γιατί οι άλλες γυναίκες κλαίνε τώρα μαζί με τη Γιουλιάνε.

Έχουν μαζευτεί πολλές, μπορεί και είκοσι, κι αφήνουν τώρα τη θλίψη τους να τις αρδεύσει σαν μαύρο ποτάμι, μέσα στο

οποίο βουτούν κι αφήνονται να παρασυρθούν μ' έναν τρόπο που δεν μπορεί να καταλάβει κανένας τρίτος, κανένας που δεν έχει μεγαλώσει στη Γροιλανδία. Αλλά κι αυτό ίσως δεν φτάνει. Γιατί ούτε εγώ μπορώ να τις παρακολουθήσω.

Για πρώτη φορά κοιτάζω πραγματικά το φέρετρο. Είναι εξαγωνικό. Αυτό το σχήμα αποκτούν κάποια στιγμή οι κρύσταλλοι του χιονιού.

Τώρα τον κατεβάζουν στη γη. Το φέρετρο είναι από σκούρο ξύλο, φαίνεται τοσοδούλικο κι έχει κιόλας πάνω του ένα στρώμα χιονιού. Οι νιφάδες είναι μεγάλες σαν μικρά φτερά, κι έτσι είναι πραγματικά το χιόνι, δεν είναι απαραίτητα ψυχρό. Ο ουράνιος θόλος κλαίει για τον Ησαΐα, ναι, αυτό συμβαίνει τώρα δα, και τα δάκρυα γίνονται πούπουλα πάγου που τον σκεπάζουν. Το σύμπαν απλώνει πάνω του ένα πάπλωμα, για να μην κρυώνει ποτέ πια.

Τη στιγμή που ο πάστορας ρίχνει πάνω στο φέρετρο χώμα κι εμείς θα έπρεπε κανονικό να κάνουμε μεταβολή και να φύγουμε, πέφτει* μια σιγή που φαίνεται να κρατάει ώρα. Οι γυναίκες σωπαίνουν, καμιά τους δεν σαλεύει, είναι σαν μια σιωπή που περιμένει μια έκρηξη. Όπως το βλέπω εγώ, συμβαίνουν δύο πράγματα.

Το ένα είναι ότι η Γιουλιάνε πέφτει στα γόνατα και ακουμπάει το πρόσωπό της στη γη, και οι γυναίκες δεν την εμποδίζουν.

Το άλλο γεγονός είναι εσωτερικό, η έκρηξη γίνεται εντός μου και είναι μια αποκάλυψη.

Όλον αυτόν τον καιρό θα πρέπει να υπήρχε ανάμεσα στον Ησαΐα κι εμένα μια γενική συμφωνία να μη τον εγκαταλείψω ποτέ, ούτε τώρα.

2

Μένουμε στα Λευκά Κελιά.

Σ' ένα οικόπεδο που το απέκτησε από δωρεά, η στεγαστική εταιρεία έστησε μερικά προκάτ κουτιά από άσπρο μπετόν και τιμήθηκε γι' αυτό με βραβείο από τον Οργανισμό Καλλωπισμού της Πρωτεύουσας.

Το θέαμα, καθώς και το βραβείο, δίνουν μια φτηνή και μίζερη εντύπωση, αλλά τα νοίκια δεν έχουν τίποτα το γλίσχρο, είναι τόσο ακριβά ώστε οι μόνοι που μπορούν να ζήσουν εδώ είναι άνθρωποι σαν τη Πουλιάν'ε, για τους οποίους πληρώνει το Δημόσιο, τον μηχανικό, που δεν είχε άλλη επιλογή, και κάποια πιο περιθωριακά άτομα σαν εμένα.

Έτσι, μπορεί το παρατσούκλι «Λευκά Κελιά» να προσβάλλει εμάς που μένουμε εδώ, αλλά σε γενικές γραμμές είναι εύστοχο.

Υπάρχουν λόγοι που μετακομίζει κανείς και λόγοι που δεν αφήνει ένα σπίτι. Με τον καιρό, το υγρό στοιχείο έγινε σημαντικό για μένα. Τα Λευκά Κελιά είναι ακριβώς στο λιμάνι της Κοπεγχάγης. Φέτος τον χειμώνα μπόρεσα να δω τον πάγο να σχηματίζεται.

Η παγωνιά άρχισε τον Νοέμβρη. Δεν τον παίρνω αψήφιστα τον δανέζικο χειμώνα. Το κρύο —όχι αυτό που μετριέται με το θερμόμετρο, αλλ’ αυτό που νιώθεις— εξαρτάται περισσότερο από την ένταση του ανέμου και την υγρασία του αέρα παρά από τη θερμοκρασία. Στη Δανία κρυώνω όσο δεν κρύωσα ποτέ στη Θούλη. Όταν οι πρώτες γλιτσερές βροχές με χαστουκίζουν, εμένα και τον Νοέμβρη, με μια βρεγμένη πετσέτα, τις αντιμετωπίζω φορώντας κουκούλες με γούνινη φόδρα, μαύρα κολάν από αλπακά, μακριά σκοτσέζικη φούστα, πουλόβερ και μια μαύρη αδιάβροχη μπέρτα.

Έπειτα η θερμοκρασία αρχίζει να πέφτει. Κάποια στιγμή η επιφάνεια της θάλασσας φτάνει τους 1,8 βαθμούς υπό το μηδέν και σχηματίζονται οι πρώτοι κρύσταλλοι, μια εφήμερη κρούστα που ο αέρας και τα κύματα θρυμματίζουν. Τα θρύμματα ζυμώνονται ώσπου να δώσουν τον σαπωνοειδή πολτό που ονομάζεται παγοπουρές, κι αυτός σιγά σιγά σχηματίζει πλάκες που επιπλέουν ελεύθερα και λέγονται παγοτηγανίτες. Κάποιο ψυχρό κυριακάτικο μεσημέρι αυτές οι πλάκες γίνονται ένα συμπαγές στρώμα πάγου.

Και το κρύο δυναμώνει, κι εγώ χαίρομαι, γιατί ξέρω πως τώρα πια ο πάγος θα μείνει στρωμένος, τώρα πια οι κρύσταλλοι σχημάτισαν γέφυρες κι έκλεισαν το αλμυρό νερό μέσα σε θήκες που η δομή τους θυμίζει τις φλέβες ενός δέντρου, το υγρό αργοκυλάει μέσα τους. Είναι κάτι που δεν το σκέφτονται και τόσοι από αυτούς που αγναντεύουν κατά το Χόλμεν, αλλά σου δίνει το δικαίωμα να πιστέψεις πως ο πάγος

κι η ζωή έχουν πολλά που τα συνδέουν.

Ο πάγος είναι κατά κανόνα Το πρώτο πράγμα που το μάτι μου ψάχνει να βρει, όταν ανεβαίνω στη γέφυρα Κνίππελς. Αλλ' αυτή τη δεκεμβριάτικη μέρα βλέπω κάτι άλλο. Βλέπω το φως.

Είναι κίτρινο, όπως τα περισσότερα φώτα μιας πόλης τον χειμώνα, και καθώς έχει χιονίσει αντανακλά ζωηρά, παρόλο που είναι αδύναμο. Φέγγει μπροστά σε μια από τις αποθήκες, που σε μια στιγμή αδυναμίας αποφάσισαν να τις αφήσουν όρθιες, όταν έχτισαν τις πολυκατοικίες μας. Στη γωνία του κτηρίου, προς την οδό Στράντγκάδε και το Κριστιανσχάουν, στριφογυρίζει το μπλε φως ενός περιπολικού. Βλέπω έναν αστυφύλακα. Βλέπω ότι η περιοχή έχει αποκλειστεί με ασπροκόκκινη ταινία. Στη βάση του τοίχου μπορώ να διακρίνω την αιτία του αποκλεισμού σαν μια μικρή, σκοτεινή σκιά πάνω στο χιόνι.

Επειδή τρέχω, κι επειδή η ώρα είναι μόνο πέντε και κάτι κι η απογευματινή κίνηση δεν έχει λιγοστέψει, φτάνω εκεί λίγα λεπτά πριν από το ασθενοφόρο.

Ο Ησαΐας κείται με τα πόδια μαζεμένα κάτω από το κορμί του, με το πρόσωπο στο χιόνι και τα χέρια γύρω από το κεφάλι, σαν να θέλει να φυλαχτεί από τον μικρό προβολέα που τον φωτίζει, σαν το χιόνι να είναι ένα τζάμι, μέσα από το οποίο το μάτι του πήρε κάτι βαθιά μέσα στη γη.

Σίγουρα ο αστυφύλακας θα έπρεπε να με ρωτήσει ποια είμαι

και να πάρει τα στοιχεία μου, και γενικά να προετοιμάσει το έδαφος για τους συναδέλφους του που σε λίγο θ' αρχίσουν να χτυπούν τα κουδούνια στις πόρτες. Αλλά είναι ένας νεαρός με τη ναυτία ζωγραφισμένη στα μάτια του. Αποφεύγει να κοιτάξει ολόισια τον Ησαΐα. Όταν βεβαιώνεται πως δεν θα παραβιάσω την ταινία του, με αφήνει να στέκομαι εκεί.

Θα μπορούσε να είχε αποκλείσει μεγαλύτερη έκταση. Αλλά το ίδιο θα ήταν. Οι αποθήκες είναι υπό μερική ανακαίνιση. Άνθρωποι και μηχανές έχουν πατήσει το χιόνι και το έχουν κάνει σκληρό σαν μωσαϊκό.

Ακόμα και στον θάνατο ο Ησαΐας έχει κάτι το αμέτοχο, σαν να μη θέλει τη συμπόνια κανενός.

Πάνω ψηλά, έξω από το φως του προβολέα, διακρίνεται η ράχη μιας στέγης. Το κτήριο της αποθήκης είναι ψηλό, σαν επτάω-ροφη ή οκτάωροφη πολυκατοικία. Το διπλανό κτήριο ανακαινίζεται. Έχει μια σκαλωσιά στην πλευρά που βλέπει προς τη Στράντ-γκάδε. Πηγαίνω προς τα εκεί, καθώς το ασθενοφόρο περνάει αργά τη γέφυρα κι έπειτα χώνεται ανάμεσα στα κτήρια.

Η σκαλωσιά σκεπάζει τον τοίχο ως τη στέγη. Η τελευταία σκάλα είναι πεσμένη. Όσο ψηλότερα σκαρφαλώνω, τόσο πιο ετοιμόρροπη φαίνεται η κατασκευή.

Φτιάχνουν καινούργια στέγη. Από πάνω μου προβάλλουν τα τριγωνικά δοκάρια, σκεπασμένα με μουσαμάδες. Οι μουσαμάδες φτάνουν κατά μήκος ως τη μέση της στέγης. Το

άλλο μισό, που βλέπει προς το λιμάνι, είναι μια επιφάνεια σκεπασμένη με χιόνι. Πάνω της υπάρχουν ίχνη από τον Ησαΐα.

Στην άκρη του χιονιού κάθετοι κουβαριασμένοι ένας άνδρας, με τα χέρια τυλιγμένα γύρω από τα γόνατά του, και κουνιέται μπρος πίσω.

Ακόμα και ζαρωμένος, ο μηχανικός δίνει την εντύπωση πως είναι μεγάλος. Ακόμα και σ' αυτή τη στάση της ολοκληρωτικής παράδοσης φαίνεται συγκρατημένος.

Είναι τόσο φωτεινά. Πριν από μερικά χρόνια μέτρησαν το φως στο Σιοραπαλούκ. Από τον Δεκέμβρη ως τον Φλεβάρη, τρεις μήνες χωρίς ήλιο. Ο κόσμος φαντάζεται μια αιώνια νύχτα. Αλλά υπάρχουν τ' αστέρια και το φεγγάρι, και τότε τότε το βόρειο σέλας. Και το χιόνι. Κατέγραψαν την ίδια ποσότητα λουξ όπως έξω από μια επαρχιακή κωμόπολη της Δανίας. Έτσι θυμάμαι κι εγώ τα παιδικά μου χρόνια. Πως πάντα παίζαμε έξω και πως πάντα είχε φως. Το φως ήταν τότε κάτι αυτονόητο. Τόσα και τόσα πράγματα είναι αυτονόητα για ένα παιδί. Με τον καιρό αρχίζουν οι απορίες.

Εν πάση περιπτώσει, μου κάνει εντύπωση πόσο φωτεινή είναι η στέγη μπροστά μου. Λες κι είναι το χιόνι, σ' ένα στρώμα με πάχος καμιά δεκαριά εκατοστά, που δημιούργησε το φως αυτής της χειμωνιάτικης μέρας και που ακόμα αστραφτοκοπάει σημεία σημεία, σαν μικρές, γκριζες, λαμπερές χάντρες.

Πάνω στη γη το χιόνι λιώνει μια ιδέα, κι ας έχει γίνει σκληρός πάγος. Αιτία είναι η θερμότητα της πόλης. Αλλά εδώ πάνω είναι αφράτο, όπως έπεσε. Μόνον ο Ησαΐας πάτησε πάνω του.

Ακόμα κι όταν δεν υπάρχει θερμότητα ούτε καινούργιο χιόνι ούτε φυσάει, ακόμα και τότε το χιόνι αλλάζει. Σαν ν' ανασαίνει, σαν να πυκνώνει, να σηκώνεται, να πέφτει και να διαλύεται.

Ο Ησαΐας φορούσε πάνινα παπούτσια, ακόμα και τον χειμώνα, κι αυτά είναι τα ίχνη του, οι φθαρμένες σόλες από τα παπούτσια του μπάσκει με το αδιόρατο αποτύπωμα των ομόκεντρων κύκλων μπροστά από την καμάρα, πάνω στους οποίους ο παίκτης κάνει τις πιρουέτες του.

Προχώρησε στο χιόνι από εκεί όπου στεκόμαστε τώρα. Τα ίχνη κατευθύνονται λοξά προς το γέισο και συνεχίζονται κατά μήκος της στέγης για καμιά δεκαριά μέτρα. Εκεί σταματούν. Για να συνεχιστούν έπειτα προς τη γωνία και τη στενή πλευρά του κτηρίου. Όπου ακολουθούν την άκρη του γείσου σε απόσταση μισού περίπου μέτρου, ως τη γωνία που αντικρίζει την απέναντι αποθήκη. Από εκεί γύρισε κάπου τρία μέτρα προς τα μέσα για να πάρει φόρα. Έπειτα τα ίχνη τραβούν ολόισια προς το χείλος, απ' όπου πήδησε.

Η άλλη στέγη αποτελείται από μαύρα, γλασαρισμένα κεραμίδια, που προς την υδρορροή γέρνουν τόσο απότομα, ώστε το χιόνι δεν έμεινε πάνω τους. Δεν υπήρχε πουθενά

στήριγμα. Αν ο Ησαΐας πηδούσε κατευθείαν στο κενό, θα ήταν το ίδιο.

Δεν υπάρχουν άλλα χνάρια εκτός από του Ησαΐα. Κανένας άλλος δεν περπάτησε πάνω στη χιονισμένη επιφάνεια.

«Εγώ τον βρήκα», λέει ο μηχανικός.

Δεν θα μου γίνει ποτέ εύκολο να βλέπω άνδρα να κλαίει. Ίσως επειδή ξέρω πόσο μοιραίο είναι το κλάμα για τον αυτοσεβασμό τους. Ίσως επειδή είναι τόσο ασυνήθιστο γι' αυτούς, ώστε τους γυρίζει πάντα στην παιδική ηλικία τους. Ο μηχανικός βρίσκεται πια στο στάδιο όπου έχει πάψει να σκουπίζει τα μάτια του, το πρόσωπό του-είναι μια γλοιώδης μάσκα.

«Έρχονται ξένοι», λέω.

Οι δυο άνδρες που πρόβαλαν στη στέγη δεν χαίρονται που μας βλέπουν.

Ο ένας κουβαλάει φωτογραφικά μηχανήματα κι έχει λαχανιάσει. Ο άλλος θυμίζει λίγο νύχι χωμένο στη σάρκα. Πλακουτσωτός, σκληρός και γεμάτος ανυπόμονο εκνευρισμό.

«Ποιοι είστε εσείς;»

«Η κυρία που μένει από πάνω», λέω. «Και ο κύριος από δω μένει από κάτω».

«Κάντε μας τη χάρη να φύγετε».

Έπειτα βλέπει τα ίχνη και μας ξεχνάει.

Ο φωτογράφος βγάζει τις πρώτες φωτογραφίες, με φλας και μια μεγάλη πολαρόντ.

«Ίχνη μόνον από τον νεκρό», λέει το Νύχι. Μιλάει σαν να ετοιμάζει κιόλας στο μυαλό του την αναφορά του. «Η μάνα είναι αλκοολική. Έτσι το παιδί έπαιζε εδώ πάνω».

Τώρα προσέχει πάλι την παρουσία μας.

«Κατεβείτε, λοιπόν».

Εκείνη την ώρα δεν μπορώ να ξεκαθαρίσω τίποτα, μέσα μου υπάρχει μόνο σύγχυση. Αλλά είναι τόση που μπορώ και να τη μοιραστώ. Έτσι δεν το κουνάω.

«Παράξενος τρόπος να παίζει κανείς, δεν βρίσκετε;»

Μερικοί θα πουν πως είμαι ματαιόδοξη. Και μάλλον δεν θα τους έδινα άδικο. Μπορεί να έχω τους λόγους μου γι' αυτό. Εν πάση περιπτώσει, εκείνο που τον κάνει να προσέξει τώρα τα λόγια μου είναι το ντύσιμό μου. Το κασμίρι, το γούνινο καπέλο, τα γάντια. Σίγουρα θα το 'θελε πολύ να με στείλει κάτω. Αλλά βλέπει πως έχω εμφάνιση κομψής κυρίας. Και δεν συναντάει πολλές κομψές κυρίες πάνω στις στέγες της Κοπεγχάγης.

Για μια στιγμή, λοιπόν, διστάζει.

«Τι θέλετε να πείτε;»

«Όταν ήσουν σ' αυτή την ηλικία», λέω, «κι ο μπαμπάς κι η μαμά σου δεν είχαν γυρίσει ακόμα από τα ορυχεία κι εσύ σκαρφάλωνες στις παράγκες των αστέγων για να παίξεις εκεί πάνω, έτρεχες άκρη άκρη στη σκεπή;»

Διστάζει μια στιγμή.

«Εγώ μεγάλωσα στη Γιουτλάνδη», λέει έπειτα. Αλλά καθώς μιλάει δεν παίρνει τα μάτια του από πάνω μου.

Κατόπιν στρέφεται στον συνάδελφό του.

«Χρειαζόμαστε λάμπες εδώ πάνω. Και συνόδεψε κάτω, σε παρακαλώ, την κυρία και τον κύριο».

Η μοναξιά είναι για μένα ό,τι είναι για άλλους η ευλογία της Εκκλησίας. Είναι το φως της Θείας Χάρης. Ποτέ δεν κλείνω πίσω μου την πόρτα μου χωρίς τη βεβαιότητα ότι κάνω μια φιλανθρωπική πράξη προς τον εαυτό μου. Ο Κάντορ εξηγούσε παραστατικά στους φοιτητές του την έννοια του απείρου λέγοντας ότι ήταν κάποτε ένας άνθρωπος που είχε ένα ξενοδοχείο με άπειρο αριθμό δωματίων, και το ξενοδοχείο ήταν γεμάτο. Έφτασε, όμως, άλλος ένας επισκέπτης. Τότε ο ξενοδόχος μετακίνησε τον πελάτη του δωματίου 1 στο δωμάτιο 2, τον πελάτη του δωματίου 2 στο 3, του 3 στο 4, και πάει λέγοντας. Έτσι, το δωμάτιο 1 άδειασε για τον καινούργιο επισκέπτη.

Εκείνο που με γοητεύει σ' αυτή την ιστορία είναι ότι όλοι, πελάτες και ξενοδόχος, εκτελούν αδιαμαρτύρητα έναν άπειρο

αριθμό κινήσεων για να βρει ένας επισκέπτης την ησυχία του σε χωριστό δωμάτιο. Είναι ένας μεγάλος φόρος τιμής στη μοναξιά.

Διαπιστώνω, άλλωστε, ότι έχω διαρρυθμίσει το διαμέρισμά μου σαν δωμάτιο ξενοδοχείου. Χωρίς να μπορώ ν' αποβάλω τ.,} εντύπωση ότι η ένοικός του είναι περαστική. Όποτε νιώθω την ανάγκη να το εξηγήσω αυτό στον εαυτό μου, σκέφτομαι ότι η οικογένεια της μητέρας μου, καθώς κι η ίδια, ήταν κάτι σαν νομάδες. Αν βέβαια τη δεις σαν δικαιολογία, η εξήγηση πάσχει.

Έχω, όμως, δυο μεγάλα παράθυρα που βλέπουν προς το νερό. Μπορώ να δω την εκκλησία του Χόλμεν, το κτήριο της Εταιρείας Ναυτασφαλειών και την Εθνική Τράπεζα, που η μαρμάρινη πρόσοψή της έχει απόψε το ίδιο χρώμα με τον πάγο στο λιμάνι.

Σκέφτηκα πως πρέπει να θρηνήσω. Μίλησα με τους αστυνομικούς, δάνεισα στη Γιουλιάνε έναν ώμο να γείρει, τη συνόδεψα στους γνωστούς της, γύρισα πίσω, κι όλη αυτή την ώρα κρατούσα τον θρήνο σε απόσταση με το αριστερό μου χέρι. Τώρα είναι η σειρά μου να με πάρει το παράπονο.

Αλλά δεν είναι ώρα ακόμη. Ο θρήνος είναι ένα δώρο που πρέπει να κάνεις κάτι για να το αξίζεις. Έφτιαξα ένα τσάι από μέντα και πήγα και-στάθηκα πλάι στο παράθυρο. Αλλά ο θρήνος δεν λέει να 'ρθει. Ίσως επειδή λείπει μια μικρή, απλή λεπτομέρεια, επειδή υπάρχει μια ατέλεια που εμποδίζει τη ροή των συναισθημάτων.

Πίνω λοιπόν το τσάι μου, ενώ η κίνηση πάνω στη γέφυρα Κνίππελς αραιώνει και γίνεται σκόρπιες κόκκινες ρίγες από φώτα μέσα στη νύχτα. Λίγο λίγο απλώνεται μέσα μου κάτι σαν ηρεμία. Στο τέλος είναι αρκετή για ν' αποκοιμηθώ.

3

Συναντώ για πρώτη φορά τον Ησαΐα μια αυγουστιάτικη μέρα ενάμιση χρόνο νωρίτερα. Μια υγρή ζέστη, βαριά σαν μολυβί, έχει μετατρέψει την Κοπεγχάγη σ' εκκολαπτήριο τρέλας, που θα εκδηλωθεί από στιγμή σε στιγμή. Ήμουν σ' ένα λεωφορείο μ' εκείνη την ιδιαίτερη ατμόσφαιρα, ατμόσφαιρα που θυμίζει χύτρα πιέσεως, φορώντας ένα καινούργιο φόρεμα από άσπρο λινό, πολύ ξώπλατο, με πλισέ βολάν από δαντέλα βαλανσιέν, που μου πήρε πολλή ώρα να την πρεσάρω για να στέκεται, αλλά τώρα έχει μαραζώσει κι αυτή, μέσα στη γενική κατήφεια.

Πολλοί τραβούν προς τα νότια αυτή την εποχή του χρόνου. Εκεί που κάνει ζέστη. Προσωπικά δεν έχω ταξιδέψει νοτιότερα από το Κέγιε, πενήντα χιλιόμετρα κάτω από την Κοπεγχάγη. Κι ούτε έχω σκοπό να ταξιδέψω, προτού ο πυρηνικός χειμώνας κάνει την Ευρώπη ψυγείο.

Είναι μια από εκείνες τις μέρες που μπορεί ν' αναρωτηθείς ποιο είναι το νόημα της ζωής και να συμπεράνεις πως δεν υπάρχει κανένα. Και στο κλιμακοστάσιο, στο κεφαλόσκαλο κάτω υ-τό το διαμέρισμά μου, κείται κάτι που ενοχλεί το μάτι.

Όταν άρχισαν να φτάνουν στη Δανία οι πρώτες μεγάλες καραβιές Γροιλανδών, τη δεκαετία του '30, ένα από τα πρώτα πράγματα που έγραφαν οι μετανάστες στους δικούς τους ήταν πως οι Δανοί είναι γουρούνια: έχουν μέσα στα σπίτια τους σκυλιά. Για μια στιγμή νομίζω πως αυτό που έχει ξαπλώσει στη σκάλα είναι ένας σκύλος. Έπειτα βλέπω πως είναι ένα παιδί, πράγμα που αυτή τη συγκεκριμένη μέρα δεν μου φαίνεται και πολύ καλύτερο.

«Δίνε του, βρομόπαιδο», λέω.

Ο Ησαΐας σηκώνει πάνω μου τα μάτια του.

«Πέριτ», λέει. «Εσύ δίνε του».

Οι Δανοί σπάνια το μαντεύουν από την εμφάνισή μου. Νομίζουν πως διακρίνουν πάνω μου κάτι ασιατικό, προπαντός όταν βάζω σκιά κάτω από τα μήλα μου. Αλλά το αγόρι στη σκάλα με κοιτάζει κατάματα μ' ένα βλέμμα που φτάνει ολόισια ως αυτό που έχουμε κοινό οι δυο μας. Είναι ένα βλέμμα που το συναντάς στα νεογέννητα μωρά. Αργότερα εξαφανίζεται, για να επανεμφανιστεί πότε πότε σε πολύ ηλικιωμένους ανθρώπους. Ίσως ένας από τους λόγους που δεν παιδεύτηκα ποτέ στη ζωή μου με παιδιά είναι πως με απασχόλησε υπερβολικά η απορία γιατί οι άνθρωποι χάνουν το θάρρος να κοιτάζουν κατάματα ο ένας τον άλλον.

«Θα μου διαβάσεις;»

Κρατάω στο χέρι ένα βιβλίο. Αυτό είναι που προκάλεσε την

ερώτησή του.

Θα έλεγε κανείς πως μοιάζει με καλικάντζαρο. Αλλά καθώς είναι βρόμικος και φοράει μόνο σωβρακάκι και γυαλίζει από τον ιδρώτα, μπορεί κανείς να πει πως μοιάζει και με φώκια.

«Στρίβε», λέω.

«Δεν χωνεύεις τα παιδιά;»

«Τα τρώω τα παιδιά».

Κάνει ένα βήμα στο πλάι.

«Σαλλουβούτιτ, ψέματα λες», λέει, καθώς τον προσπερνώ.

Τη στιγμή εκείνη προσέχω δύο πράγματα, που κατά κάποιον τρόπο με συνδέουν μαζί του. Προσέχω πως είναι μόνος. Όπως θα είναι πάντα ένας εξόριστος. Και προσέχω πως δεν φοβάται τη μοναξιά.

«Ποιο βιβλίο;» φωνάζει ξοπίσω μου.

«Τα Στοιχεία του Ευκλείδη», λέω και βροντάω πίσω μου την πόρτα.

Αρχίσαμε πράγματι με τα Στοιχεία του Ευκλείδη.

Αυτό το βιβλίο παίρνω το ίδιο βράδυ, όταν ακούω το κουδούνι της πόρτας μου και τον βλέπω να στέκεται εκεί έξω, πάντα με το σωβρακάκι, και να με κοιτάζει κατάματα, και

παραμερίζω κι αυτός μπαίνει στο διαμέρισμα και στη ζωή μου, για να μην ξαναβγεί ποτέ στ' αλήθεια. Τα Στοιχεία του Ευκλείδη κατεβάζω τότε από το ράφι. Σαν για να τον διώξω. Σαν για να του δείξω με την πρώτη πως δεν έχω βιβλία που ενδιαφέρουν ένα παιδί, πως αυτός κι εγώ δεν μπορούμε ν' ανταμώσουμε πάνω από ένα βιβλίο ή με άλλον τρόπο. Σαν για ν' αποφύγω κάτι.

Καθόμαστε στον καναπέ. Αυτός κάθεται άκρη άκρη, με σταυρωμένα πόδια, όπως κάθονταν το καλοκαίρι τα παιδιά στη Θού-λη, στους πρόποδες του Ίνγκλ, στην άκρη του έλκηθρου που χρησιμεύει για κρεβάτι μέσα στο αντίσκηνο.

«"Σημείο είναι αυτό που δεν διαιρείται. Γραμμή είναι ένα μήκος χωρίς πλάτος"».

Αυτό είναι το βιβλίο που ποτέ δεν θα σχολιάσει ο Ησαΐας και στο οποίο θα επανερχόμαστε κάθε τόσο. Πότε πότε δοκίμασα με άλλα. Μια φορά δανείστηκα το Ο Ράσμους Κλουμπ, η αρκούδα, στους πάγους. Ο Ησαΐας άκουσε γαλήνια την περιγραφή των πρώτων εικόνων. Έπειτα ακούμπησε το δάκτυλό του πάνω στον Ράσμους Κλουμπ.

«Τι γεύση έχει αυτό;» ρώτησε.

«"Ημικύκλιο είναι ένα σχήμα που ορίζεται από μια διάμετρο και από την περιφέρεια που τέμνει η διάμετρος"».

Για μένα, το διάβασμα περνάει από τρεις φάσεις αυτό το πρώτο αυγουσιτιάτικο βράδυ.

Στην αρχή είναι απλώς ο εκνευρισμός μου για όλη αυτή την άβολη κατάσταση. Έπειτα είναι το αίσθημα που με κυριεύει πάντα και μόνο με το που σκέφτομαι αυτό το βιβλίο: δέος. Η συναίσθηση πως είναι η βάση, το όριο. Πως όταν ανατρέχεις στο παρελθόν, περνώντας από τον Λομποτσέφσκι και τον Νεύτωνα, και φτάνεις όσο μπορείς πιο πίσω στον χρόνο, καταλήγεις πάλι στον Ευκλείδη.

«Ή στη μεγαλύτερη μεταξύ δύο δεδομένων άνισων ευθειών...»

Κάποια στιγμή δεν βλέπω πια τι διαβάζω. Κάποια στιγμή υπάρχει στο καθιστικό μόνον η φωνή μου και το φως του δειλινού, που έρχεται από το Νότιο Λιμάνι. Κι έπειτα δεν υπάρχει ούτε καν η φωνή, υπάρχουμε μόνον εγώ και το αγόρι. Κάποια στιγμή σταματώ. Και καθόμαστε έτσι, κοιτάζοντας μπροστά μας, σαν να ήμουν εγώ δεκαπέντε χρονών κι εκείνο δεκαέξι κι έχουμε φτάσει στο the point of no return. Κάποια στιγμή σηκώνεται αμίλητο και φεύγει. Κοιτάζω το ηλιοβασίλεμα, που αυτή την εποχή διαρκεί τρεις ώρες. Λες κι ο ήλιος, την τελευταία στιγμή πριν βασιλέψει, ανακάλυψε στον κόσμο αρετές που τώρα τον κάνουν απρόθυμο να φύγει.

Φυσικά, ο Ησαΐας δεν έφυγε επειδή τον τρόμαξε ο Ευκλείδης. Φυσικά, δεν είχε σημασία τι διάβαζα. Θα μπορούσα να διάβαζα φωναχτά και τον τηλεφωνικό κατάλογο. Ή το Ανίχνευση και ταξινόμηση του πάγου των Λιούις και Καρρίζα. Θα ερχόταν έτσι κι αλλιώς και θα έμενε καθισμένος μαζί μου στον καναπέ.

Ήταν διαστήματα που ερχόταν κάθε μέρα. Και μπορεί να περνούσαν δυο βδομάδες που τον έβλεπα μόνο μία φορά, κι αυτό από μακριά. Όταν όμως ερχόταν, ήταν συνήθως όταν άρχιζε να σκοτεινιάζει, όταν η μέρα έφευγε κι η Γιουλιάνε ήταν τέζα.

Πότε πότε τον πήγαινα στο μπάνιο. Δεν του άρεσε το ζεστό νερό. Αλλά δεν ήταν δυνατό να τον ξεβρομίσω με κρύο. Τον έβαζα στην μπανιέρα και άνοιγα το τηλέφωνο του ντους. Εκείνος δεν διαμαρτυρόταν. Είχε μάθει από καιρό να υπομένει τις αναποδιές. Αλλά ούτε στιγμή δεν έπαιρνε από πάνω μου τα γεμάτα επίπληξη μάτια του.

4

Πέρασα από ένα σωρό οικοτροφεία στη ζωή μου. Παλεύω διαρκώς για να το ξεπεράσω και υπάρχουν μεγάλα διαστήματα που τα καταφέρνω. Μόνο σαν φευγαλέα αναλαμπή, κάποια σκόρπια ανάμνηση βρίσκει τον δρόμο της προς το φως. Όπως τώρα η ιδιαίτερη αίσθηση που σου δίνει ένας κοιτώνας. Στο οικοτροφείο Στένχοϊ, κοντά στο Χούμλεμπαικ, κοιμόμασταν σε κοιτώνες. Έναν για τα κορίτσια κι έναν για τ' αγόρια. Τη νύχτα άνοιγαν τα παράθυρα. Και οι κουβέρτες μας ήταν πολύ ψιλές.

Στο δημοτικό νεκροτομείο της Κοπεγχάγης, στα υπόγεια του Ινστιτούτου Ιατροδικαστικής που ανήκει στην Πανεπιστημιακή Κλινική, οι νεκροί κοιμούνται τον τελευταίο, παγωμένο ύπνο τους σε κοιτώνες με θερμοκρασία μόλις λίγο

πιο πάνω από το μηδέν.

Όλα είναι καθαρά, μοντέρνα και οριστικά. Ακόμα και στον θάλαμο αναγνώρισης, που είναι βαμμένος σαν σαλόνι, με δυο λάμπες δαπέδου κι ένα πράσινο φυτό που προσπαθεί να κρατήσει ψηλά το κεφάλι του.

Ένα άσπρο σεντόνι σκεπάζει τον Ησαΐα. Πάνω του κάποιος απόθεσε μια μικρή ανθοδέσμη, λες και προσπάθησε έτσι να δώσει κουράγιο στο φυτό της γλάστρας. Είναι σκεπασμένος από την κορφή ως τα νύχια, αλλ' από το μικρό κορμί και το μεγάλο κεφάλι καταλαβαίνεις πως είναι αυτός. Οι Γάλλοι κρανιομέτρες αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα στη Γροιλανδία. Δούλευαν με βάση μια θεωρία, σύμφωνα με την οποία υπάρχει γραμμική σχέση ανάμεσα στη νοημοσύνη ενός ανθρώπου και το μέγεθος του κρανίου του. Στους Γροιλανδούς, τους οποίους θεωρούσαν ως μεταβατική μορφή ανάμεσα στον πίθηκο και στον άνθρωπο, Ροήκαν τα μεγαλύτερα κρανία του κόσμου.

Ένας άνδρας με άσπρη μπλούζα σηκώνει το σεντόνι από το πρόσωπο του Ησαΐα. Δείχνει άθικτος, σαν να του στράγγιξαν προσεκτικά το αίμα και το χρώμα κι έπειτα τον έβαλαν να κοιμηθεί.

Η Γιουλιάνε στέκεται δίπλα μου. Φοράει μαύρα κι είναι ξεμέθυστη για δεύτερη μέρα στη σειρά.

Καθώς διασχίζουμε τον διάδρομο, η άσπρη μπλούζα μάς ακολουθεί.

«Είστε συγγενής;» δοκιμάζει. «Αδελφή του;»

Δεν είναι ψηλότερος από μένα, αλλά είναι φαρδύς και η στάση του θυμίζει κριάρι έτοιμο να σε κουτουλήσει.

«Γιατρός», λέει. Δείχνει την τσέπη της μπλούζας του, αλλ' ανακαλύπτει ότι δεν υπάρχει εκεί αναγνωριστική ταμπελίτσα^

«Να πάρει ο διάβολος», λέει.

Εξακολουθώ να βαδίζω στον διάδρομο. Αυτός είναι ακριβώς από πίσω μου.

«Έχω κι εγώ παιδιά», λέει. «Ξέρετε αν αυτός που τον βρήκε ήταν γιατρός;»

«Μηχανικός ήταν», λέω.

Παίρνει μαζί μας το ασανσέρ. Ξαφνικά νιώθω την ανάγκη να μάθω ποιος άγγιξε τον Ησαΐα.

«Εσείς τον εξετάσατε;»

Δεν μου απαντάει. Ίσως δεν με άκουσε. Βαδίζει μπροστά μας με μεγάλες δρασκελιές. Στην τζαμόπορτα βγάζει ξαφνικά ένα καρτελάκι, σαν επιδειξιάς που ανοίγει απότομα το παλτό του.

«Ορίστε η κάρτα μου. Ζαν Πιερ, όπως ο φλαουτίστας. Λέιερμαν, όπως οι καραμέλες γλυκόριζας».

Η Γιουλιάνε κι εγώ δεν αλλάξαμε λέξη. Αλλά όταν μπαίνει στο ταξί κι ετοιμάζομαι να κλείσω την πόρτα, αρπάζει το χέρι μου.

«Αυτή η Σμίλλα», λέει σαν να μιλάει για κάποια τρίτη, «είναι χρυσή γυναίκα. Εκατό τα εκατό, γαμώτο μου».

Το αυτοκίνητο ξεκινάει κι εγώ ισιώνω τη ράχη μου. Κοντεύει δώδεκα η ώρα. Έχω ένα ραντεβού.

«Κροατικό Κέντρο Νεκροψιών για τη Γροιλανδία» γράφει η τζαμόπορτα μπροστά στην οποία φτάνω. Αφού ξαναπήρα την οδό Φρειδερίκου Ε' και προσπέρασα το μέγαρο Τάιλουμ και το Ινστιτούτο Ιατροδικαστικής, περπάτησα ως το καινούργιο παράρτημα της Πανεπιστημιακής Κλινικής. Εκεί πήρα το ασανσέρ και ανέβηκα στο πέμπτο πάτωμα, ένα ρετιρέ, περνώντας από ορόφους που στο ταμπλό με τα κουμπιά σημειώνονταν μ' επιγραφές όπως Γροιλανδική Ιατρική Εταιρεία, Αρκτικό Κέντρο, Ινστιτούτο Αρκτικής Ιατρικής.

Το πρωί έχω τηλεφωνήσει στην Αστυνομική Διεύθυνση και μ' έχουν παραπέμψει στην Υποδιεύθυνση Α', όπου με συνδέουν με το Νύχι.

«Μπορείτε να τον δείτε στο νεκροτομείο», λέει.

«Θέλω να μιλήσω και με τον γιατρό».

«Λόουεν», λέει. «Μπορείτε να μιλήσετε με τον Λόουεν».

Πίσω από την τζαμόπορτα ένας μικρός διάδρομος οδηγεί σε μια πινακίδα που γράφει «Καθηγητής» και, με μικρότερα γράμματα, Γ. Λόυεν. Κάτω από την πινακίδα είναι μια πόρτα, πίσω από την πόρτα ένα βεστιάριο, πίσω από αυτό ένα κρύο γραφείο με δυο γραμματείς καθισμένους κάτω από αφίσες με φωτογραφίες παγόβουνων που ξεπροβάλλουν μέσα από γαλάζια νερά σ' έναν αστραφτερό ήλιο, και πίσω από εκεί αρχίζει το πραγματικό γραφείο.

Δεν έχουν φτιάξει εδώ μέσα γήπεδο του τένις. Όχι, όμως, επειδή δεν υπήρχε χώρος. Δεν το έκαναν μάλλον επειδή ο Λόυεν θα έχει δύο τέτοια γήπεδα στον πίσω κήπο του σπιτιού του στο Χέλλερουπ κι άλλα δύο στο εξοχικό του, στο Σκέιεν της βόρειας Γιουτλάνδης. Κι επειδή ένα τέτοιο γήπεδο δεν θα ταίριαζε με τη βαριά επισημότητα του δωματίου.

Υπάρχει ένα παχύ χαλί στο πάτωμα, δυο τοίχοι σκεπασμένοι με βιβλία, πανοραμικά παράθυρα που βλέπουν προς την πόλη και το πάρκο Φαίλλεδ, ένα εντοιχισμένο χρηματοκιβώτιο, ζωγραφικοί πίνακες με χρυσή κορνίζα, ένα μικροσκόπιο πάνω από ένα φωτεινό τραπέζι, μια γυάλινη προθήκη με μια επιχρυσωμένη μάσκα, που μοιάζει να προέρχεται από αιγυπτιακή σαρκοφάγο, δυο σαλονάκια, δυο σβηστά μόνιτορ πάνω στα βάθρα τους, και παρ' όλα αυτά μένει αρκετός χώρος στο πάτωμα για να κάνει κανείς τζόγκινγκ, αν κουράστηκε να κάθεται πίσω από το γραφείο.

Το γραφείο είναι μια μεγάλη έλλειψη από μόνι, κι από εκεί πίσω σηκώνεται εκείνος κι έρχεται να με προϋπαντήσει. Είναι

δυο μέτρα μπόι και καμιά εβδομηνταριά χρονών, με άσπρη μπλούζα και ηλιοκαμένος σαν σεΐχης της ερήμου. Το πρόσωπό του έχει φιλική έκφραση, σαν κάποιου που κάθεται στη ράχη της καμήλας του και κοιτάζει από ψηλά με καλοσύνη τον υπόλοιπο κόσμο να περνάει μπροστά του μπουσουλώντας στην άμμο.

«Λόυεν».

Ο τίτλος του*αντηχεί στη φωνή του, κι ας τον παραλείπει. Ο τίτλος του και το γεγονός που δεν πρέπει να ξεχνάμε, ότι όλοι οι υπόλοιποι άνθρωποι του κόσμου είναι τουλάχιστον ένα κεφάλι κοντύτεροί' του και ότι εδώ, κάτω από τα πόδια του, έχει στρατιές άλλων γιατρών που δεν κατάφεραν να γίνουν καθηγητές και πάνω από το κεφάλι του έχει μόνο το άσπρο ταβάνι, τον γαλανό ουρανό και τον Θεό, ίσως ούτε καν αυτόν.

«Καθίστε, κυρία μου».

Ακτινοβολεί αβρότητα και ανωτερότητα, και θα έπρεπε να είμαι ευτυχισμένη. Άλλες γυναίκες πριν από μένα ήταν ευτυχισμένες και πολύ περισσότερες θα γίνουν, γιατί υπάρχει τάχα τίποτα καλύτερο στις δύσκολες ώρες της ζωής από το να έχεις για αποκούμπι δυο μέτρα λουστραρισμένη ιατρική αυτοπεποίθηση, και σε τόσο καθησυχαστικό περιβάλλον;

Πάνω στο τραπέζι είναι μια κορνιζαρισμένη φωτογραφία της γυναίκας του γιατρού, του τεριέ ράτσας Αίρνταιηλ και των τριών κανακάρηδων του ζεύγους, που σίγουρα θα σπουδάζουν ιατρική και θα παίρνουν άριστα σ' όλα τα

μαθήματα, συμπεριλαμβανομένης της κλινικής σεξολογίας.

Ποτέ δεν ισχυρίστηκα ότι είμαι τέλεια. Μπροστά σε ανθρώπους που έχουν εξουσία και την ασκούν με απόλαυση, γίνομαι άλλος άνθρωπος, μικροπρεπέστερη και μοχθηρότερη.

Αλλά δεν το δείχνω. Κάθομαι στην άκρη της καρέκλας και ακουμπώ τα μαύρα γάντια και το καπέλο με το μαύρο βέλο στην άκρη της επιφάνειας από μόνι. Ο καθηγητής Λόυνεν έχει απέναντί του, όπως τόσες και τόσες φορές ως τώρα, μια μαυροφορεμένη, ανασφαλή γυναίκα που πενθεί και απορεί.

«Είστε Γροιλανδή, έτσι δεν είναι;»

Το κατάλαβε επειδή έχει επαγγελματική πείρα.

«Η μητέρα μου ήταν από τη Θούλη. Εσείς ήσασταν που... εξετάσατε τον Ησαΐα;»

Γνέφει καταφατικά.

«Αυτό που θέλω να μάθω είναι: από τι πέθανε;»

Η ερώτηση τον αιφνιδιάζει κάπως.

«Από την πτώση».

«Αλλά τι σημαίνει αυτό, από καθαρά οργανική άποψη;»

Συλλογίζεται μια στιγμή, ασυνήθιστος να του ζητάνε να

εξηγήσει το αυτονόητο.

«Έπεσε από το ύψος του έκτου ορόφου. Ο οργανισμός, πολύ απλά, καταρρέει ολόκληρος».

«Μα φαινόταν τόσο απείραχτος, κατά κάποιο τρόπο».

«Είναι συνηθισμένο φαινόμενο στα ατυχήματα από πτώση, κυρία μου. Αλλά...»

Ξέρω τι πρόκειται να πει. «Αλλά μόνον ώσπου να τους ανοίξουμε. Τότε δεν βλέπεις άλλο από σμπαραλιασμένα κόκαλα κι εσωτερικά αιματώματα».

«Αλλά δεν είναι απείραχτοι», ολοκληρώνει τη φράση του.

Τεντώνει την πλάτη του. Έχει κι άλλες δουλειές. Η συνδιάλεξη πλησιάζει στο τέλος της πριν καν αρχίσει. Όπως τόσες και τόσες συνδιαλέξεις πριν και μετά από αυτήν.

«Υπήρχαν ίχνη βίας;»

Δεν τον εκπλήσσω. Στην ηλικία του και στο επάγγελμά του δεν εκπλήσσεται εύκολα.

«Καθόλου», λέει.

Μένω καθισμένη χωρίς να λέω λέξη. Είναι πάντα ενδιαφέρον ν' αφήνεις τους Ευρωπαίους στη σιωπή. ΓΓ αυτούς είναι ένα κενό, όπου η ένταση αυξάνεται και τείνει να γίνει ανυπόφορη.

«Πώς σας ήρθε αυτή η ιδέα;»

Τώρα έκοψε το «κυρία μου». Αγνοώ την ερώτησή του.

«Πώς γίνεται κι αυτή η υπηρεσία δεν έχει την έδρα της στη Γροιλανδία;» ρωτάω.

«Το Ινστιτούτο έχει ηλικία μόλις τριών ετών. Παλιότερα δεν υπήρχε κέντρο νεκροψιών για τη Γροιλανδία. Όποτε παρουσιαζόταν ανάγκη, ο εισαγγελέας του Γκότχομπ ειδοποιούσε το Ινστιτούτο Ιατροδικαστικής της Κοπεγχάγης. Αυτό το γραφείο είναι καινούργιο και προσωρινό. Του χρόνου θα μεταφερθεί στο Γκότχομπ».

«Κι εσείς;» λέω.

Δεν είναι συνηθισμένος να τον ανακρίνουν, κι από στιγμή σε στιγμή θα πάψει ν' απαντάει.

«Εγώ διευθύνω το Ινστιτούτο Αρκτικής Ιατρικής. Αλλά βασικά είμαι παθολόγος ιατροδικαστής. Σ' αυτή τη μεταβατική φάση εκτελώ χρέη υπηρεσιακού διευθυντή του κέντρου νεκροψιών».

«Εσείς κάνετε όλες τις νεκροψίες Γροιλανδών;»

Χτύπησα στα τυφλά. Αλλά η μπαλιά μου θα πρέπει να ήταν δυνατή, κοφή, γιατί κάνει τα μάτια του να πεταρίσουν.

«Όχι», λέει, μιλώντας τώρα αργά, «αλλά βοηθάω πότε πότε το δανικό κέντρο νεκροψιών. Έχουν κάθε χρόνο χιλιάδες

περιστατικά απ' όλη τη χώρα».

Μου έρχεται στο μυαλό ο Ζαν Πιερ Λέιερμαν.

«Μόνος σας κάνατε τη νεκροψία;»

«Ακολουθούμε μια στερεότυπη διαδικασία, εκτός σε πολύ ειδικές περιπτώσεις. Υπάρχει ένας γιατρός που έχει τη βοήθεια ενός εργαστηριακού τεχνίτη και καμιά φορά μιας νοσοκόμας».

«Μπορώ να δω το πόρισμα της νεκροψίας;»

«Δεν θα το καταλαβαίνατε. Κι αυτά που θα καταλαβαίνατε δεν θα σας άρεσαν!»

Για μια φευγαλέα στιγμή έχασε την αυτοκυριαρχία του. Αλλά την ανακτά αμέσως.

«Αυτές οι εκθέσεις ανήκουν στην αστυνομία, που εντέλλεται τις νεκροψίες. Και που αποφασίζει, άλλωστε, τότε θα γίνει η ταφή, με την υπογραφή του πιστοποιητικού θανάτου. Η πρόσβαση των πολιτών στα αρχεία του Δημοσίου είναι δυνατή μόνο για τις αστικές υποθέσεις, όχι για τις ποινικές».

Έχει μπει για τα καλά στο παιχνίδι και πλησιάζει στο δίχτυ. Η φωνή του γίνεται καθησυχαστική.

«Πρέπει να καταλάβετε ότι σε περιπτώσεις όπως αυτή, αν υπάρχει έστω και η παραμικρή αμφιβολία για τις συνθήκες του ατυχήματος, η αστυνομία κι εμείς προχωρούμε σ'

εξονυχιστική έρευνα. Ψάχνουμε για τα πάντα. Και βρίσκουμε τα πάντα. Σε περίπτωση που ασκήθηκε βία, είναι ουσιαστικά αδύνατο να μην έμειναν ίχνη. Βρίσκουμε δακτυλικά αποτυπώματα, σκισμένα ρούχα, το παιδί αμύνεται και κάτω από τα νύχια του μένουν κύτταρα δέρματος. Δεν υπήρχε τίποτα απ' όλα αυτά. Τίποτα».

Αυτό ήταν, λοιπόν, το τέλος του σετ και του ματς. Σηκώνομαι και βάζω τα γάντια μου. Εκείνος γέρνει στη ράχη της πολυθρόνας του.

«Είδαμε, φυσικά, την έκθεση της αστυνομίας», λέει. «Προέκυπτε καθαρά από τα ίχνη ότι το παιδί ήταν μόνο του στη στέγη, όταν έγινε το ατύχημα».

Αρχίζω πάλι να περπατάω και να περπατάω, κι όταν φτάνω στη μέση του δωματίου γυρίζω και του ρίχνω μια ματιά. Κάτι άγγιξα, δεν ξέρω τι. Τώρα, όμως, εκείνος έχει σκαρφαλώσει πάλι στην καμήλα του.

«Μπορείτε ευχαρίστως να ξανατηλεφωνήσετε, κυρία μου».

Χρειάζεται μια στιγμή για να μου περάσει η ζαλάδα.

«Όλοι μας», λέω, «έχουμε τις φοβίες μας. Εγώ έχω τις δικές μου. Θα έχετε κι εσείς τις δικές σας, όταν βγάζετε την αλεξίσφαιρη μπλούζα. Ξέρετε ποια ήταν η φοβία του Ησαΐα; Τα ύψη. Ως τον πρώτο όροφο ανέβαινε τρέχοντας. Αλλά από εκεί και πέρα σερνόταν, με κλειστά μάτια και με τα δυο του χέρια γαντζωμένα στην κουπαστή της σκάλας. Φανταστείτε, ν'

ανεβαίνει κάθε μέρα το κλιμακοστάσιο με το μέτωπο μούσκεμα στον ιδρώτα και τα γόνατα να τρέμουν, να θέλει πέντε λεπτά για να φτάσει από τον πρώτο όροφο στον τρίτο. Η μητέρα του είχε κάνει αίτηση για ισόγειο διαμέρισμα, πριν μετακομίσουν στην πολυκατοικία μας. Αλλά ξέρετε πώς γίνεται — όταν είσαι Γροιλανδή και ζεις μ' επίδομα...»

Περνάει ώρα ώσπου ν' απαντήσει.

«Πάντως, ο μικρός ήταν εκεί πάνω».

«Ναι», λέω, «ήταν. Αλλ' ακόμα και με γρύλο, ακόμα και με γερανό, δεν θα τον ανεβάζατε ούτε ένα μέτρο σ' εκείνη τη σκαλωσιά. Αυτό που μ' εκπλήσσει, αυτό που αναρωτιέμαι τις νύχτες που μένω άυπνη, είναι τι τον έκανε ν' ανεβεί εκεί πάνω».

Βλέπω ακόμα μπροστά μου το κορμάκι του να κείτεται σ' εκείνο το υπόγειο. Ούτε καν κοιτάζω τον Λόυεν. Ανοίγω απλώς την πόρτα και βγαίνω.

5

Η Γιουλιάνε Κριστιάνσεν, η μητέρα του Ησαΐα, είναι η ζωντανή απόδειξη της θεραπευτικής δύναμης του αλκοόλ. Όταν είναι ξεμέθυστη, είναι αλύγιστη, αμίλητη και γεμάτη αναστολές. Όταν είναι μεθυσμένη, ξεχειλίζει από κέφι και ζωντάνια.

Επειδή πήρε Ντισουλφιδράμ το πρωί κι έπειτα, όταν γύρισε σπίτι της από το νοσοκομείο, ήπια, αυτή η ωραία

μεταμόρφωση προβάλλει, όπως είναι επόμενο, μέσα από τους αχνούς της γενικής δηλητηρίασης του οργανισμού. Αλλά πάντως η Γιουλιάνε είναι αισθητά καλύτερα.

«Σμίλλα», λέει, «σ' αγαπάω».

Λένε ότι στη Γροιλανδία πίνουν πολύ. Η διατύπωση είναι εξωφρενικά ήπια. Πίνουν σαν ρουφήχτρες. Αυτός είναι ο λόγος που η' σχέση μου με το αλκοόλ είναι τέτοια που είναι. Όταν μου έρχεται όρεξη για κάτι πιο δυνατό από το τσάι από βότανα, θυμάμαι πάντα τι γινόταν στη Θούλη πριν από την εθελοντική καθιέρωση δελτίου στα οينوπνευματώδη.

Έχω ξανάρθει στο διαμέρισμα της Γιουλιάνε, αλλά καθόμασταν πάντα στην κουζίνα πίνοντας καφέ. Πρέπει να σεβόμαστε τον ιδιωτικό χώρο των ανθρώπων. Προπαντός όταν η ζωή τους είναι κατά τ' άλλα εκτεθειμένη σαν ανοιχτή πληγή. Αλλά τώρα με σπρώχνει η πιεστική αίσθηση ότι έχω ένα καθήκον, ότι κάποιος παρέβλεψε κάτι.

Έτσι ψαχουλεύω ολόγυρα, κι η Γιουλιάνε με αφήνει να κάνω ό,τι θέλω. Από τη μια επειδή έχει αγοράσει μηλίτη από το σουπερμάρκετ, από την άλλη επειδή ζει εδώ και τόσο καιρό με επίδομα και κάτω από το ηλεκτρονικό μικροσκόπιο του κράτους, ώστε έχει πάψει πια να φαντάζεται ότι μπορεί κανείς να κρατήσει κάτι μόνο για τον εαυτό του.

Το διαμέρισμα είναι γεμάτο από τη σπιτική ζεστασιά που δημιουργείται όταν έχεις περπατήσει αρκετά με ξυλοπάπουτσα στο παρκέ, έχεις ξεχάσει αρκετά αναμμένα

τσιγάρα πάνω στο τραπέζι, έχεις βγάλει αρκετά μεθύσια στον καναπέ και όταν το μόνο που είναι καινούργιο και λειτουργεί κανονικά είναι η τηλεόραση, μαύρη και μεγάλη σαν πιάνο με ουρά.

Υπάρχει ένα δωμάτιο παραπάνω απ' ό,τι στο δικό μου διαμέρισμα: το δωμάτιο του Ησαΐα. Ένα κρεβάτι, ένα χαμηλό τραπέζι και μια ντουλάπα. Στο πάτωμα ένα χαρτονένιο κουτί. Πάνω στο τραπέζι δυο ραβδάκια, μια πέτρα για κουτσό, ένα ομοίωμα αυτοκινήτου. Όλα άχρωμα σαν βότσαλα μέσα σ' ένα συρτάρι.

Μέσα στην ντουλάπα ένα αδιάβροχο, γαλότσες, ξυλοπάπουτσα, πουλόβερ, εσώρουχα, κάλτσες, όλα ανάκατα. Ψηλαφώ κάτω από τις στοίβες των ρούχων και στο πάνω μέρος της ντουλάπας. Δεν υπάρχει τίποτα άλλο από τη σκόνη που κατακάθισε πέρσι.

- Πάνω στο κρεβάτι, τα πράγματά του από το νοσοκομείο μέσα σε μια διάφανη πλαστική σακούλα. Ένα αδιάβροχο παντελόνι, πάνινα παπούτσια, ένα φούτερ, εσώρουχα, κάλτσες. Από την τσέπη του βγάζω μια άσπρη, μαλακή πέτρα που τη χρησιμοποιούσε σαν κιμωλία.

Η Γιουλιάνε στέκεται στο άνοιγμα της πόρτας και κλαίει.

«Οι πάνες είναι το μόνο που πέταξα».

Κάπου κάπου, όταν μεγάλωνε η ακροφοβία του, ο Ησαΐας φορούσε πάνες για δυο-τρεις μέρες. Κάποτε τού αγόρασα ἱλ

ίδια.

«Πού είναι ο σουγιάς του;»

Η Γιουλιάνε δεν ξέρει.

Πάνω στο περβάζι του παραθύρου είναι ένα ομοίωμα πλοίου, σαν μια νότα ακρίβειας μέσα στη φτήνια του δωματίου. Στη βάση του γράφει: «Μότορσιπ Γιοχάννες Τόμσεν, Κρυολιθική Εταιρεία Ντάνμαρκ».

Ποτέ δεν σκάλισα για να μάθω πώς τα βγάζει πέρα η Γιουλιάνε.

Τυλίγω το χέρι μου γύρω από τον ώμο της.

«Γιουλιάνε», της λέω, «έχεις την καλοσύνη να μου δείξεις τα χαρτιά σου;»

Εμείς οι άλλοι^έχουμε ένα συρτάρι, ένα ντοσιέ, μια χαρτοθήκη. Η

Γιουλιάνε έχει εφτά λιγδιασμένους φακέλους για να φυλάει τις έντυπες μαρτυρίες της ύπαρξής της. Για πολλούς Γροιλανδούς, η δυσκολότερη πλευρά της Δανίας είναι η έγγραφη. Το χαρτομάνι της κρατικής γραφειοκρατίας, με έντυπα αιτήσεων, έγγραφα, επίσημη αλληλογραφία με τις αρμόδιες υπηρεσίες. Υπάρχει μια λεπτή ειρωνεία στο γεγονός ότι ακόμα κι η ζωή μιας ημιαναλφά-βητης όπως η Γιουλιάνε γέννησε αυτό το βουνό από χαρτιά.

Σημειώματα προτεραιότητας για το κέντρο αποτοξίνωσης του Σουντχολμ, πιστοποιητικό γεννήσεως, πενήντα κουπόνια από τον φούρνο της πλατείας του Κριστιανσχάουν, που στις πεντακόσιες κορόνες σου δίνει δωρεάν ένα κέικ. Πιστοποιητικό από την κλινική αφροδισίων νοσημάτων Ρούντολφ Μπεργκ, παλιά εκκαθαριστικά της Εφορίας, βεβαιώσεις για την κίνηση του τραπεζικού λογαριασμού. Μια φωτογραφία της Γιουλιάνε στον Βασιλικό Κήπο με λιακάδα. Βιβλιάριο υγείας, διαβατήριο, ειδοποιητήρια για ανεξόφλητους λογαριασμούς ρεύματος. Γράμματα από την υπηρεσία ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας. Μια στοίβα ψιλά χαρτιά, σαν αποδείξεις πληρωμής, απ' όπου προκύπτει ότι η Γιουλιάνε παίρνει σύνταξη 9.400 κορόνες τον μήνα. Κάτω από τη στοίβα, μια δεσμίδα γράμματα. Ποτέ δεν μπόρεσα να διαβάσω γράμματα τρίτων. Παραλείπω λοιπόν τα ιδιωτικά. Κάτω κάτω είναι επίσημα, δακτυλογραφημένα γράμματα. Ετοιμάζομαι να τα ξαναβάλω στη θέση τους, όταν το βλέπω.

Είναι ένα περίεργο γράμμα. «Σας γνωστοποιούμε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της Κρυολιθικής Εταιρείας Ντάνμαρκ αποφάσισε στην τελευταία συνεδρίασή του να σας απονεμίει σύνταξη χηρείας συνεπεία του θανάτου του Νόρσακ Κριστιάνσεν. Η σύνταξή σας ορίζεται στο ποσό των 9.000 κορονών μηνιαίως, το οποίο θα αναπροσαρμόζεται τιμαριθμικά». Υπογραφή, εκ μέρους του διοικητικού συμβουλίου: «Ε. Λύμπινγκ, προϊσταμένη λογιστηρίου».

Σ' όλα αυτά δεν υπάρχει τίποτα το παράξενο. Αλλά όταν το

γράμμα δακτυλογραφήθηκε, κάποιος το γύρισε κατά 90 μοίρες κι έγραψε λοξά στο περιθώριο με πένα: «Αυπάμαι πολύ. Έλσα Λόμπι νγκ».

Μπορείς να μάθεις μερικά πράγματα για τους συνανθρώπους σου από αυτά που γράφουν στο περιθώριο. Έχουν γίνει πολλές υποθέσεις για τη χαμένη απόδειξη του Φερμά. Σ' ένα βιβλίο που αναφερόταν στην αναπόδεικτη πρόταση ότι, ενώ μπορεί κανείς συχνά ν' αναλύσει το τετράγωνο ενός αριθμού στο άθροισμα των τετραγώνων δυο άλλων αριθμών, είναι αδύνατο να κάνει το ίδιο με δυνάμεις μεγαλύτερες από τη δεύτερη, ο Φερμά σημείωσε στο περιθώριο: «Βρήκα μια πραγματικά καταπληκτική απόδειξη γι' αυτή την πρόταση. Δυστυχώς το περιθώριο είναι πολύ στενό για να τη χωρέσει».

Πριν από δύο χρόνια, μια κυρία στα γραφεία της Κρυολιθικής Εταιρείας Ντάνμαρκ κάθισε και υπαγόρευσε ένα υπηρεσιακότα-το γράμμα. Ένα γράμμα σύμφωνο με όλους τους τύπους, χωρίς δακτυλογραφικά λάθη, άψογο από κάθε άποψη. Έπειτα το πήρε για να το ελέγξει, το διάβασε και το υπέγραψε. Και μετά γύρισε το χαρτί κι έγραψε «Λυπάμαι πολύ».

«Από τι πέθανε;»

«Ο Νόρσακ; Ήταν με μια αποστολή στη δυτική ακτή της Γροιλανδίας. Έγινε ένα ατύχημα».

«Τι ατύχημα;»

«Κάτι έφαγε κι αρρώστησε. Έτσι μου φαίνεται».

Με κοιτάζει αμήχανη. Οι άνθρωποι πεθαίνουν. Δεν καταλήγεις πουθενά με το ν' αναρωτιέσαι πώς ή γιατί.

«Θεωρούμε ότι η υπόθεση έκλεισε».

Έχω στην άλλη άκρη της γραμμής το Νύχι. Άφησα τη Γιουλιάνε στις σκέψεις της, που περιπλανιούνται τώρα σαν πλαγκτόν σε μια θάλασσα γλυκού κρασιού. Ίσως θα έπρεπε να είχα μείνει κοντά της. Αλλά δεν είμαι αδελφή του ελέους. Μετά βίας καταφέρνω να φροντίσω τον εαυτό μου. Εξάλλου έχω τις δικές μου έμμονες ιδέες. Αυτές μ' έκαναν να τηλεφωνήσω στην Αστυνομική Διεύθυνση. Μου δίνουν την Υποδιεύθυνση Α'. Όπου πληροφορούμαι ότι ο επιθεωρητής είναι ακόμα στο γραφείο του. Και, αν κρίνω από τη φωνή του, έχει απαντήσει κλεισμένος εκεί μέσα τόσες ώρες.

«Το πιστοποιητικό θανάτου υπογράφηκε σήμερα στις τέσσερις».

«Και τα ίχνη;» λέω.

«Αν είχατε δει όσα έχουν δει τα δικά μου μάτια, ή αν είχατε παιδιά, θα ξέρατε πόσο παλαβά και απρόβλεπτα είναι».

Η φωνή του γυρίζει σε γρύλισμα, καθώς σκέφτεται σε τι σκοτούρες τον βάζουν οι δικοί του μπόμπιρες.

«Βέβαια, εδώ πρόκειται μόνο για έναν βρομο-Γρουλανδό»,

λέω.

Πέφτει σιωπή στη γραμμή. Είναι ένας άνδρας που κι έπειτα από μια κοπιαστική μέρα έχει ακόμα δυνάμεις για να ρυθμίσει τον θερμοστάτη του έτσι ώστε να πέσει γρήγορα η θερμοκρασία.

«Για ακούστε να σας πω. Δεν κάνουμε διακρίσεις, εντάξει; Είτε είναι πυγμαίος αυτός που έπεσε είτε καθ' έξιν δολοφόνος και βιαστής, κάνουμε το καθήκον μας στο ακέραιο Στο ακέραιο, καταλάβετε; Διάβασα ο ίδιος την έκθεση του ιατροδικαστή. Δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι ήταν κάτι άλλο από δυστύχημα. Τραγικό δυστύχημα, αλλά έχουμε 175 τέτοια τον χρόνο».

«Σκέφτομαι να κάνω καταγγελία».

«Με γεια σας με χαρά σας».

Κλείνουμε το τηλέφωνο. Στην πραγματικότητα δεν σκέφτηκα να κάνω καταγγελία. Αλλά πέρασα κι εγώ μια δύσκολη μέρα.

Το ξέρω πως η αστυνομία πνίγεται στη δουλειά. Τον καταλαβαίνω καλά. Όλα όσα είπε τα καταλαβαίνω.

Εκτός από ένα. Όταν μου πήραν κατάθεση, προχτές, απάντησα σ' ένα σωρό ερωτήσεις. Αλλά σε μερικές δεν απάντησα. Μια από αυτές αφορούσε την «οικογενειακή κατάστασή» μου.

«Δεν σας αφορά», είπα στον αξιωματικό. «Εκτός αν ενδιαφέρεστε να βγείτε μαζί μου».

Έτσι, λοιπόν, η αστυνομία δεν θα έπρεπε κανονικά να ξέρει τίποτα για την προσωπική ζωή μου. Πώς, αναρωτιέμαι, ήξερε το Νύχι ότι δεν έχω παιδιά; Δεν μπορώ να βρω απάντηση σ' αυτή την απορία.

Δεν είναι παρά μια μικρή απορία. Αλλά ο κόσμος είναι πολύ περίεργος να μάθει γιατί μια μοναχική, ανυπεράσπιστα γυναίκα στην ηλικία μου δεν έχει άνδρα κι ένα-δυο χαριτωμένα κουτσούβελα. Με τον καιρό αντιδράς αλλεργικά σ' αυτή την ερώτηση.

Παίρνω δυο άσπρες κόλλες κι ένα φάκελο και κάθομαι στο τραπέζι της κουζίνας μου. Πάνω πάνω γράφω: «Κοπεγχάγη, 19 Δεκεμβρίου 1993. Προς τον Γενικό Εισαγγελέα. Ονομάζομαι Σμίλλα Γιά-σπερσεν και με την παρούσα επιστολή θέλω να υποβάλω καταγγελία».

6

Δεν φαίνεται ούτε πενήντα, αλλά κοντεύει τα εβδομήντα. Φοράει μαύρη θερμομονωτική φόρμα, αθλητικά παπούτσια με σχάρα, αμερικάνικο κασκέτο του μπέιζμπολ και δερμάτινα γάντια χωρίς δάκτυλα. Από μια τσέπη του στήθους βγάζει ένα καφετί φιαλίδιο και το αδειάζει με μια έμπειρη, σχεδόν διακριτική κίνηση. Είναι προπρανολόλ, βήτα-αναστολέας που επιβραδύνει τον καρδιακό σφυγμό. Ανοίγει το ένα χέρι του

και το κοιτάζει. Είναι μεγάλο, άσπρο, περιποιημένο και απόλυτα ήρεμο. Διαλέγει ένα μπαστούνι νούμερο 1, ένα driver, taylormade, με γυαλισμένη, κωδωνοειδή λαβή από παλισάνδρη. Το ακουμπάει στο μπαλάκι κι έπειτα το σηκώνει. Όταν χτυπάει, έχει συγκεντρώσει όλη τη δύναμή του, όλα τα 85 κιλά του, σ' ένα σημείο όχι μεγαλύτερο από γραμματόσημο, και το κίτρινο μπαλάκι μοιάζει να διαλύεται και να χάνεται. Ξαναφαίνεται μόνον όταν προσγειώνεται στο γρασίδι, στην άκρη του κήπου, όπου πάει και σταματάει υπάκουα κοντά στη σημαία.

«Μπαλάκια Καϊμάν», λέει εκείνος. «Από του ΜακΓκρέγκορ. Παλιότερα είχα ολοένα προβλήματα με τους γείτονες. Αυτά εδώ φτάνουν μόνον ως τη μισή απόσταση».

Είναι ο πατέρας μου. Αυτή η επίδειξη έγινε προς τιμήν μου, και διακρίνω καθαρά το πραγματικό νόημά της. Είναι το παρακάλι ενός μικρού αγοριού για αγάπη. Που δεν έχω την παραμικρή πρόθεση να του δώσω.

Στα μάτια μου, όλος ο πληθυσμός της Δανίας ανήκει στη μεσαία τάξη. Οι πραγματικά φτωχοί και οι πραγματικά πλούσιοι είναι τόσο λίγοι, ώστε φαίνονται εξωτικοί.

Έχω την τύχη να γνωρίζω πολλούς από τους φτωχούς, αφού πολλοί από αυτούς είναι Γροιλανδοί.

Ο πατέρας μου ανήκει στους πραγματικά εύπορους.

Έχει ένα Σουών 67 ποδιών στη μαρίνα του Ρούνγκστεδ, με

τρεις άνδρες μόνιμο πλήρωμα. Έχει ένα ιδιόκτητο νησάκι στο στόμιο του φιόρδ Ίσε, όπου μπορεί ν' αποσυρθεί στο νορβηγικό ξυλόσπιτό του, λέγοντας στους παρατυχόντες τουρίστες να τα μαζεύουν και να του δίνουν. Είναι ένας από τους λίγους ανθρώπους στη Δανία που χουν Μπουγκάττι κι έναν υπάλληλο για να τη γυαλίζει και να ζεσταίνει μ' ένα λύχνο Μπούνσεν το γράσο στο λιποκιβώτιο, τις δυο φορές τον χρόνο που ο πατέρας μου παίρνει μέρος στο ράλι βετεράνων της Λέσχης Μπουγκάττι. Τον υπόλοιπο καιρό αρκείται να παίζει στο πικάπ τον δίσκο που του έστειλε η λέσχη και όπου μπορείς ν' ακούσεις κάποιον να βάζει μπρος με τη μανιβέλα ένα από αυτά τα μπάνικα αμάξια, να το χαϊδεύει απαλά κι έπειτα να πατάει γκάζι.

Έχει αυτή τη βίλα, άσπρη σαν το χιόνι, στολισμένη με ασβεστωμένα τσιμεντένια όστρακα, με στέγη από φυσικό σχιστόλιθο και μια γυριστή σκάλα που οδηγεί στην είσοδο. Με παρτέρια όλο τριαντάφυλλα στον μπροστινό κήπο που κατεβαίνει απότομα προς τη λεωφόρο Στράντβάιεν, κι έναν πίσω κήπο αρκετά μεγάλο για ένα βοηθητικό γήπεδο μ' εννιά τρύπες, ό, τι πρέπει δηλαδή τώρα που ο πατέρας μου απέκτησε τα καινούργια μπαλάκια.

Έβγαλε λεφτά κάνοντας ενέσεις.

Δεν ήταν ποτέ από τους ανθρώπους που αφήνουν να διαρρεύσουν πληροφορίες για το άτομό τους. Αλλά όποιος ενδιαφέρεται, μπορεί ν' ανοίξει το Ποιος είναι ποιος και να μάθει ότι έγινε αρχίατρος στα τριάντα του, πήρε την πρώτη

έδρα αναισθησιολογίας που ιδρύθηκε στη Δανία και πέντε χρόνια αργότερα εγκατέλειψε τα νοσοκομεία για ν' αφοσιωθεί — όπως τόσο όμορφα λέγεται— στην ιδιωτική άσκηση του επαγγέλματός του. Κατόπιν άρχισε να ταξιδεύει μαζί με τη φήμη του. Όχι c jv περιπλανώμενος Ιουδαίος, αλλά με ιδιωτικά τζετ. Έκανε ενέσεις σε σημαίνοντα πρόσωπα. Ήταν υπεύθυνος για τη νάρκωση στις πρώτες, επαναστατικές μεταμοσχεύσεις καρδιάς που έγιναν στη Νότια Αφρική. Ήταν με την αμερικανική ιατρική αποστολή στη Σοβιετική Ένωση, όταν πέθανε ο Μπρέζνιεφ. Άκουσα ότι ο πατέρας μου ήταν που ανέβαλλε συνεχώς τον θάνατο τις τελευταίες βδομάδες> κραδαίνοντας τις μακριές σύριγγες του.

Μοιάζει με λιμενεργάτη και καλλιεργεί διακριτικά αυτή την ομοιότητα, αφήνοντας πότε πότε γένια. Γένια που είναι πια γκριζα, αλλά κάποτε ήταν μαύρα με απόχρωση προς το μπλε κι εξακολουθούν να θέλουν ξύρισμα δυο φορές τη μέρα με ξυράφι, για να φαίνεται ο πατέρας μου περιποιημένος.

Τα χέρια του είναι σίγουρα, αλάθητα. Με αυτά τα χέρια μπορεί να βυθίσει μια σύριγγα των 150 μιλιμέτρ στα λαγόνια, πίσω από το περιτόναιο, να την περάσει ανάμεσα από τους βαθιούς μυς της πλάτης και να τη σπρώξει ως την αορτή. Έπειτα χτυπάει ελαφρά με την άκρη της βελόνας τη μεγάλη αρτηρία, για να βεβαιωθεί ότι προχώρησε αρκετά, και μετά τραβάει λίγο προς τα πίσω τη σύριγγα και απελευθερώνει στο μεγάλο νευρικό πλέγμα μια ποσότητα λιδοκαΐνης. Το κεντρικό νευρικό σύστημα ελέγχει τον τόνο των αρτηριών. Ο πατέρας μου έχει μια θεωρία που λέει ότι αυτή η ανάσχεση της

λειτουργίας του μπορεί ν' ανακουφίσει τις κυκλοφορικές ανεπάρκειες στα πόδια των υπέρβαρων πλουσίων.

Τη στιγμή που κάνει την ένεση έχει απόλυτη αυτοσυγκέντρωση. Δεν σκέφτεται τίποτε άλλο, ούτε καν τον λογαριασμό για δεκάδες χιλιάδες κορόνες, που γράφει η γραμματέας του κι είναι εξοφλητέος πριν από την πρώτη Ιανουαρίου. Κι έπειτα, καλά Χριστούγεννα κι ευτυχισμένος ο καινούργιος χρόνος, ο επόμενος παρακαλώ.

Τα τελευταία είκοσι πέντε χρόνια είναι ανάμεσα στους 200 παίκτες του γκολφ που συναγωνίζονται για τις τελευταίες 50 ευ-ρωκάρτες. Συζεί με μια μπαλαρίνα που είναι δεκατρία χρόνια μικρότερή μου και που τον κοιτάζει ολοένα σαν να ζει μόνο με την ελπίδα ότι θα της βγάλει την τούλινη φουστίτσα και τα μεταξωτά παπουτσάκια της.

Ο πατέρας μου, λοιπόν, είναι ένας άνθρωπος που έχει ό, τι μπορεί ν' αποκτήσει κανείς. Και αυτό νομίζει ότι μου δείχνει εδώ, στο γήπεδο. Ότι έχει όλα όσα μπορεί να επιθυμήσει η καρδιά ενός θνητού. Ακόμα και οι βήτα-αναστολείς, που παίρνει εδώ και δέκα χρόνια για να είναι τα χέρια του εντελώς ήρεμα, σε γενικές γραμμές δεν έχουν παρενέργειες.

Κάνουμε τον γύρο του σπιτιού, περπατώντας στα δρομάκια του κήπου που είναι καθαρισμένα από το χιόνι και στρωμένα με χοντρή άμμο. Το καλοκαίρι ο Σαίρενσεν, ο κηπουρός, ψαλιδίζει μ' ένα ψαλίδι κομμωτή τις άκρες τους, έτσι που μπορείς να κόψεις τα γυμνά πόδια σου, αν δεν προσέξεις και

τις αγγίξεις. Φοράω παλτό από δέρμα φώκιας πάνω από ένα μάλλινο κεντητό ντεπιές με φερμουάρ. Από κάποια απόσταση, δείχνουμε πατέρας και κόρη, γεμάτοι ζωντάνια κι ενεργητικότητα. Με μια πιο κοντινή ματιά, δεν είμαστε παρά μια κοινότοπη τραγωδία, απλωμένη σε δυο γενιές.

Το καθιστικό έχει πάτωμα από ξύλο ελόβιας βαλανιδιάς κι ένα πλαίσιο από ανοξείδωτο ατσάλι γύρω από μια τζαμαρία με θέα προς τη γούρνα των πουλιών, τις τριανταφυλλίες και τον κοινωνικό κατήφορο που οδηγεί στη Στράντβάιεν. Πλάι στο τζάκι στέκεται όρθια η Μπένια, φορώντας κορμάκι και χοντρές μάλλινες κάλτσες, τεντώνοντας τους μυς των ποδιών της και αγνοώντας με. Δείχνει χλομή, χαριτωμένη και σκανδαλιάρα, σαν ξωθιά που έγινε στριπτιζέζ.

«Μπρεντάν», λέω.

«Ορίστε;»

Προφέρει καθαρά κάθε συλλαβή, όπως της έμαθαν στη σχολή του Βασιλικού Θεάτρου.

«Για τα ταλαιπωρημένα πόδια, χρυσή μου. Μπρεντάν για τους μύκητες ανάμεσα στα δάκτυλα. Τώρα μπορείς να το αγοράσεις και χωρίς συνταγή».

«Δεν είναι μύκητες», λέει ψυχρά. «Μύκητες, απ' όσο ξέρω, παθαίνει κανείς στην ηλικία σου».

«Τους παθαίνουν και τ' ανήλικά, χρυσή μου. Προσβάλλουν

προπαντός τα άτομα που γυμνάζονται πολύ. Κι απλώνονται εύκολα ανάμεσα στα σκέλια».

Αποσύρεται γρυλίζοντας στα διπλανά δώματα. Διαθέτει άφθονη ενέργεια, αλλά μεγάλωσε προστατευμένη και η καριέρα της ήταν γρήγορη. Δεν έχει ακόμα γνωρίσει τις αντιξοότητες που χρειάζονται για να σφυρηλατηθεί μια ψυχή ικανή ν' αντέχει σε απανωτές επιθέσεις.

Η σενιόρα Γκονσάλες τακτοποιεί το σερβίτσιο του τσαγιού πάνω σ' ένα τραπεζάκι, που είναι μια γυάλινη πλάκα πάχους 70 χιλιοστών πάνω σε μια λεία μαρμάρινη κολόνα.

«Πάει τόσοσ καιρός, Σμίλλα».

Ο πατέρας μου μιλάει λιγάκι για τους καινούργιους πίνακές του, για τα απομνημονεύματά του που ετοιμάζει, για τα γυμνάσματα του στο πιάνο. Προσπαθεί να κερδίσει χρόνο. Να προετοιμαστεί για το χτύπημα που θα δεχτεί, όταν θα ζητήσω κάτι που δεν έχει σχέση με τον ίδιο. Μ' ευγνωμονεί που τον αφήνω να μιλάει. Αλλά ουσιαστικά δεν τρέφουμε αυταπάτες.

«Μίλησέ μου για τον Γιοχάννες Λούεν», λέω.

Ο πατέρας μου ήταν λίγο πάνω από τα τριάντα, όταν ήρθε στη Γροιλανδία και γνώρισε τη μητέρα μου.

Ο Εσκιμώος Άισιβακ από τον Βόρειο Πόλο διηγήθηκε στον εξερευνητή Κνουδ Ράσμουσεν ότι αρχικά οι μόνοι κάτοικοι

του κόσμου ήταν δύο άνδρες, που ήταν και οι δύο σπουδαίοι μάγοι. Επειδή ήθελαν να πολλαπλασιαστούν, ο ένας μεταμόρφωσε το σώμα του έτσι ώστε να μπορεί να γεννάει, και στη συνέχεια οι δυο τους έκαναν πολλά παιδιά.

Τη δεκαετία του 1860 ο Γροιλανδός κατηχητής Χάνσεερακ κατέγραψε στο ημερολόγιο της ενορίας του, *Diarium Friedrichstal*, αρκετές περιπτώσεις γυναικών που κυνηγούσαν σαν άνδρες. Υπάρχουν τέτοια παραδείγματα στη συλλογή θρύλων που εξέδωσε ο Ρινκ και στο Ανακοινώσις από τη Γροιλανδία. Δεν ήταν βέβαια ποτέ κάτι το συνηθισμένο, αλλά συνέβαινε. Αιτίες ήταν η λειψανδρία, οι θάνατοι και η ανάγκη, η αυτονόητη στη Γροιλανδία αντίληψη ότι καθένα από τα δύο φύλα κουβαλάει μέσα του δυνητικά το αντίθετό του.

Αλλά κατά κανόνα, οι γυναίκες έπρεπε σε τέτοιες περιπτώσεις να ντύνονται σαν άνδρες, να παραιτούνται από την οικογενειακή ζωή. Η κοινότητα μπορούσε ν' ανεχτεί την αλλαγή φύλου, αλλά όχι τον συνεχή επαμφοτερισμό.

Με τη μητέρα μου ήταν αλλιώς. Γελούσε, γεννούσε, κουτσομπόλευε τους φίλους της κι έγδερνε τομάρια σαν γυναίκα. Αλλά πυροβολούσε, κωπηλατούσε και κουβαλούσε στο σπίτι κρέας σαν άνδρας.

Όταν ήταν γύρω στα δώδεκα, πήγε μια απριλιάτικη μέρα με τον πατέρα της στους πάγους, κι εκεί αυτός πυροβόλησε ένα ού-ουττοκ, μια φώκια που liaζόταν πάνω στον πάγο. Δεν την πέτυχε. Για άλλους, θα μπορούσε ν' αποδώσει κανείς την

αστοχία σε διάφορους λόγους. Για τον πάππου μου, όμως, υπήρχε μόνον ένας. Ότι όπου να 'ναι θα συνέβαινε κάτι ανεπανόρθωτο. Σκλήρυνση του οπτικού νεύρου. Έπειτα από ένα χρόνο ήταν εντελώς τυφλός.

Εκείνη τη μέρα του Απριλίου η μητέρα μου έμεινε ξοπίσω, καθώς ο πατέρας της προχώρησε για να επιθεωρήσει μια μεγάλη πετονιά. Εκεί είχε τον καιρό να σκεφτεί τις διάφορες δυνατότητες που της πρόσφερε το μέλλον της. Όπως το επίδομα πρόνοιας, που ακόμα και σήμερα στη Γροιλανδία είναι κάτω από το όριο συντήρησης κι εκείνη την εποχή ήταν κάτι σαν αθέλητο αστείο. Ή τη λιμοκτονία, που δεν ήταν ασυνήθιστη, ή μια ζωή εξάρτησης από συγγενείς που δεν μπορούσαν να τα βγάλουν πέρα ούτε οι ίδιοι.

Όταν η φώκια ξαναφάνηκε, της έριξε.

Ως τότε ψάρευε σκόρπαινες ή γάδους και κυνηγούσε αγριό-γαλους. Από εκείνη τη μέρα κυνηγούσε φώκιες.

Νομίζω πως σπάνια έβγαινε έξω από τον ρόλο της και τον παρατηρούσε αντικειμενικά. Συνέβη, όμως, αυτό μια φορά που ήμασταν στην τέντα, στον καλοκαιρινό καταυλισμό κοντά στο Ατικερλούκ, ένα βουνό που το καλοκαίρι κατακλύζεται από άλ-κες, μαύρα πουλιά με άσπρο στήθος, τόσο πολλά που όποιος δεν τα έχει δει δεν μπορεί να φανταστεί το πλήθος τους. Ξεπερνάει κάθε μέτρο.

Είχαμε έρθει από τα βόρεια, όπου ψαρεύαμε φάλαινες νάρβαλ με μικρά ντιζελοκίνητα καϊκια. Μια μέρα είχαμε πιάσει οκτώ

τέτοιες φάλαινες. Από τη μια, επειδή ο πάγος τις είχε παγιδέψει σε μια περιορισμένη έκταση. Από την άλλη, επειδή τα τρία καϊκια είχαν χάσει την επαφή μεταξύ τους. Οκτώ νάρβαλ είναι πολύ κρέας, περισσότερο απ' όσο χρειάζεται, ακόμα και σαν σκυλοτροφή. Παραείναι πολύ κρέας.

Η μία φάλαινα ήταν ένα έγκυο θηλυκό. Η θηλή τους βρίσκεται πάνω ακριβώς από τον γεννητικό πόρο. Όταν η μητέρα μου άνοιξε με μια μαχαίριά την κοιλιά για να βγάλει τα εντόσθια, ένα τέλεια σχηματισμένο φαλαινάκι, ενάμισι μέτρο μακρύ, λευκό σαν αγγελοῦδι, γλίστρησε από μέσα και κύλησε στον πάγο.

Ίσως και τέσσερις ώρες στη σειρά, οι κυνηγοί έστεκαν σχεδόν αμίλητοι, κοίταζαν τον ήλιο του μεσονυκτίου, που αυτή την εποχή σκορπάει αδιάκοπα φως, κι έτρωγαν μάττακ, δέρμα φάλαινας. Εγώ δεν μπορούσα να βάλω στο στόμα μου ούτε μπουκιά.

Έπειτα από μια βδομάδα, είμαστε καταυλισμένοι κοντά στο βουνό με τα πουλιά και δεν έχουμε φάει εδώ κι ένα εικοσιτετράωρο. Η μέθοδος είναι να γίνεσαι ένα με το τοπίο, να περιμένεις και να πιάνεις το πουλί με μια μεγάλη απόχη. Με τη δεύτερη προσπάθεια έπιασα τρία.

Ήταν θηλυκά, που πήγαιναν στα μικρά τους. Φωλιάζουν σε τρύπες στις απόκρημνες βουνοπλαγιές, απ' όπου τα μικρά χαλάνε τον κόσμο με τις φωνές τους. Οι μητέρες κρύβουν τα σκουλήκια που βρίσκουν σ' ένα είδος σακούλας στο ράμφος

τους. Τα πουλιά τα σκοτώνεις πιέζοντάς τα στην καρδιά. Τρία έπιασα, λοιπόν.

Είχαν προηγηθεί τόσα και τόσα άλλα. Τόσα πουλιά που σκότωσα, έψησα σε πηλό κι έφαγα, τόσο πολλά που ούτε τα θυμάμαι. Και νά που ξαφνικά βλέπω τα μάτια τους σαν δυο τούνελ, στην άκρη των οποίων περιμένουν τα μικρά, και τα μάτια αυτών των μικρών είναι καινούργια τούνελ, που στην άκρη τους είναι το νεογέννητο φαλαινάκι, με το βλέμμα του να οδηγεί προς τα μέσα και πέρα μακριά. Αργά αργά γυρίζω την απόχη και, μ' ένα σύντομο ξέσπασμα από ξεφωνητά, τα πουλιά σηκώνονται στον αέρα.

Η μητέρα μου κάθεται δίπλα μου, ολότελα βουβή. Και με κοιτάζει σαν να βλέπει κάτι για πρώτη φορά.

Δεν ξέρω τι με σταμάτησε. Η συμπόνια δεν είναι αρετή στην Αρκτική, είναι μάλλον ένα είδος αναισθησίας, μια ανεπαρκής αίσθηση για τα ζώα, το περιβάλλον και τον χαρακτήρα της αναγκαιότητας.

«Σμίλλα», λέει, «σε κουβάλησα στηνάμαατ μου».

Είναι Μάης, και το δέρμα της έχει μια βαθιά σοκολατένια λάμψη σαν δέκα στρώματα βερνίκι. Φοράει χρυσά σκουλαρίκια και μια καδένα με δυο σταυρούς και μια άγκυρα γύρω από τον λαιμό. Έχει μαζέψει τα μαλλιά της κότσο στον σβέρκο της, κι είναι ψηλή και ωραία. Ακόμα και σήμερα, όταν τη σκέφτομαι, είναι για μένα η ωραιότερη γυναίκα που έχω δει στη ζωή μου.

Πρέπει να είμαι γύρω στα πέντε. Δεν ξέρω τι ακριβώς εννοεί, αλλά είναι η πρώτη φορά που καταλαβαίνω ότι ανήκουμε στο ίδιο φύλο.

«Κι ωστόσο», λέει, «είμαι δυνατή σαν άνδρας».

Φοράει βαμβακερό πουκάμισο με κόκκινα και μαύρα καρεδάκια. Τώρα ανασηκώνει το ένα της μανίκι και μου δείχνει τον πήχη του χεριού της, είναι φαρδύς και σκληρός σαν το κουπί του καγιάκ. Έπειτα ξεκουμπώνει αργά το πουκάμισό της. «Έλα, Σμίλλα», λέει απαλά. Δεν με φιλάει ποτέ και σπάνια με αγγίζει. Αλλά σε στιγμές μεγάλης οικειότητας με αφήνει να πιω το γάλα που είναι πάντα εκεί, κάτω από το δέρμα της, όπως και το αίμα. Ανοίγει τα πόδια της, για να χωθώ ανάμεσά τους. Όπως κι οι άλλοι κυνηγοί, φοράει παντελόνι από πρόχειρα αργασμένο αρκουδοτόμαρο. Της αρέσει η στάχτη, πότε πότε την παίρνει και την τρώει κατευθείαν από τη φωτιά, κι έχει αλειφτεί κάτω από τα μάτια με στάχτη. Μέσα σ' αυτό το άρωμα από καμένο κάρβουνο και αρκουδοτόμαρο πλησιάζω το στήθος της, αστράφτει πάλλευκο, με μια μεγάλη, τρυφερή ρόδινη άλω. Από εκεί λοιπόν πίνω ίμμουκ, το γάλα της μάνας μου.

Αργότερα προσπάθησε μία και μοναδική φορά να μου εξηγήσει γιατί τον ένα μήνα υπάρχουν τρεις χιλιάδες νάρβαλ μαζεμένα στο ίδιο φιόρδ, που σφύζει από ζωή, και τον επόμενο μήνα τα παγιδεύουν οι πάγοι και ψοφούν από το κρύο. Γιατί τον Μάιο και τον Ιούνιο υπάρχουν τόσο πολλές

άλκες, που ο γκρεμός βάφεται μαύρος, και τον επόμενο μήνα μισό εκατομμύριο πουλιά έχουν ψοφήσει από την πείνα. Θέλει με τον τρόπο της να μου δείξει ότι πίσω από τη ζωή των αρκτικών ζώων υπήρχε πάντα η ακραία διακύμανση των πληθυσμών. Και ότι έτσι, αυτό που παίρνουμε εμείς είναι λιγότερο κι από τίποτα.

Την καταλάβαινα, καταλάβαινα κάθε της λέξη. Και τότε και αργότερα. Αλλ' αυτό δεν άλλαξε τίποτα. Την επόμενη χρονιά —ένα χρόνο πριν εξαφανιστεί— άρχισα να νιώθω αηδία όταν ψάρευα. Ήμουν τότε γύρω στα έξι. Όχι αρκετά μεγάλη για να συλλογίζομαι ποια ήταν η αιτία. Αλλ' αρκετά μεγάλη για να καταλαβαίνω ότι ήταν ένα αίσθημα αποξένωσης από τη φύση. Ότι ένα μέρος της δεν μου ήταν πια προσιτό με τον παλιό αυτονόητο τρόπο. Ίσως είχα ήδη αρχίσει να θέλω να καταλάβω τον πάγο. Όταν θέλουμε να καταλάβουμε, προσπαθούμε ν' ανακτήσουμε κάτι που έχουμε χάσει.

«Τον καθηγητή Λόουεν...»

Προφέρει το όνομα με το ενδιαφέρον και τον ένοπλο σεβασμό, με τον οποίο ο ένας βροντόσαυρος κοίταζε πάντα τον άλλον.

«Ικανότατος άνθρωπος».

Αφήνει μια άσπρη παλάμη να γλιστρήσει πάνω στο μάγουλο και το πιγούνι του. Είναι μια καλομελετημένη κίνηση που παράγει έναν ήχο σαν να λιμάρει κάποιος με χοντρή λίμα ένα μουσκεμένο ξύλο.

«Το Ινστιτούτο Αρκτικής Ιατρικής αυτός το δημιούργησε».

«Τι τον ενδιαφέρει η ιατροδικαστική; Δέχτηκε να διοριστεί προσωρινά υπεύθυνος για τις νεκροψίες Γροιλανδών».

«Κατ' αρχήν είναι παθολόγος ιατροδικαστής. Αλλά δέχεται οτιδήποτε τον ωφελεί. Πρέπει να θεωρεί ότι αυτή η θέση εξυπηρετεί την καριέρα του».

«Τι είναι αυτό που τον κινεί;»

Εδώ γίνεται μια παύση. Ο πατέρας μου πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του χωρίς να στύβει το μυαλό του για το ένα και το άλλο. Στα γεράματά του άρχισε να ενδιαφέρεται ζωηρά για τα κίνητρα των ανθρώπων.

«Υπάρχουν στη γενιά μου τρία είδη γιατρών. Είναι εκείνοι που παραμένουν νοσοκομειακοί γιατροί ή ανοίγουν τελικά δικό τους ιατρείο. Πολλοί από αυτούς είναι θαυμάσιοι άνθρωποι. Έπειτα είναι εκείνοι που καταφέρνουν να κάνουν ένα διδακτορικό, πράγμα που —όπως ξέρεις, Σμίλλα— είναι η αυθαίρετη, γελοία και ανεπαρκής προϋπόθεση για να προωθηθείς στο σύστημα. Αυτοί γίνονται αρχίατροι. Είναι ηγεμονίσκοι στην τοπική κοινωνία της ιατρικής. Έπειτα έρχεται η τρίτη κατηγορία. Είμαστε εμείς που ανεβήκαμε ακόμα πιο ψηλά και ξεπεράσαμε τα όρια του συστήματος».

Το λέει αυτό χωρίς ίχνος αυτοειρωνείας. Θα μπορούσε κανείς να κάνει τον πατέρα μου να δηλώσει σοβαρότατα πως ένα

από τα προβλήματα του είναι ότι δεν νιώθει ούτε τη μισή ικανοποίηση απ' όση έχει λόγο να νιώθει για τον εαυτό του.

«Αυτές οι τελευταίες απλωτές απαιτούν από τον κολυμβητή ιδιαίτερη δύναμη. Μια δυνατή επιθυμία, μια φιλοδοξία. Για λεφτά. Ή για εξουσία. Ή ίσως για μια βαθύτερη γνώση. Στην ιστορία της ιατρικής αυτή η προσπάθεια συμβολιζόταν πάντα με τη φωτιά. Την αιώνια φλόγα του αλχημιστή κάτω από τον δοκιμαστικό σωλήνα».

Κοιτάζει ολόγισια μπροστά του, σαν να κρατάει στο χέρι του σύριγγα, σαν να κοντεύει η βελόνα ν' αγγίξει τον στόχο της.

«Ο Λούεν», λέει, «ήθελε από τότε που ήταν φοιτητής ένα και μόνο πράγμα. Μπροστά σ' αυτό όλα τ' άλλα ήταν ασήμαντα. Ήθελε ν' αναγνωριστεί' ως ο καλύτερος στον τομέα του. Όχι ο καλύτερος στη Δανία, ανάμεσα στους χωριάτες. Αλλά ο καλύτερος στον κόσμο. Η επαγγελματική φιλοδοξία είναι η αιώνια φλόγα που καίει μέσα του. Και δεν είναι καμιά φλόγα καμινέτου. Είναι φωτιά του κλήδονα».

Δεν ξέρω πώς γνωρίστηκαν η μητέρα και ο πατέρας μου. Ξέρω πάντως ότι ο πατέρας μου ήρθε στη Γροιλανδία επειδή αυτή η φιλόξενη χώρα ήταν ανέκαθεν πεδίο επιστημονικών πειραμάτων. Εκείνος τελειοποιούσε τότε μια νέα μέθοδο για τη θεραπεία της νευραλγίας του τριδύμου, μιας φλεγμονής του αισθητικού νεύρου του προσώπου. Παλιότερα την ανακούφιζαν κάνοντας απονεύρωση μ' ενέσεις αλκοόλης, πράγμα που οδηγούσε στη μερική παράλυση του προσώπου

και στην αναισθητοποίηση των μυών της μιας πλευράς του στόματος, στη λεγόμενη κρεμοχειλία. Είναι κάτι που συμβαίνει ακόμα και στις καλύτερες και πλουσιότερες οικογένειες, κι αυτό ήταν που προκάλεσε το ενδιαφέρον του πατέρα μου. Υπήρχαν πολλά κρούσματα αυτής της πάθησης στη βόρεια Γροιλανδία. Είχε έρθει, λοιπόν, για να τη θεραπεύσει με την καινούργια μέθοδό του — μια μερική θερμομετουσίωση του πονεμένου νεύρου.

Υπάρχουν φωτογραφίες του. Στέκεται μπροστά στο σπίτι που έθεσαν στη διάθεσή του, φορώντας μπότες Κάστινγκερ, ρούχα με πουπουλένια επένδυση και προστατευτικά γυαλιά, με μια ραβδοσκαπάνη κρεμασμένη στη ζώνη του. Τα χέρια του ακουμπούν στους ώμους των δυο κοντών, μελαψών ανδρών που του χρησιμεύουν ως διερμηνείς.

Γι' αυτόν, η βόρεια Γροιλανδία ήταν πραγματικά η απώτατη Θούλη. Ούτε στιγμή δεν είχε φανταστεί ότι θα έμενε περισσότερο από έναν απαραίτητο μήνα σε μια ανεμοδαρμένη έρημο πάγου, όπου δεν υπήρχε ούτε καν ένα γήπεδο του γκολφ.

Μπορεί κανείς να σχηματίσει μια αμυδρή ιδέα για την άσπρη φλόγα του πάθους τους, αν σκεφτεί ότι ο πατέρας μου έμεινε εκεί-τρία χρόνια. Προσπάθησε να την πείσει να μετακομίσει στη βάση, εκείνη όμως αρνήθηκε. Όπως για όλους όσοι έχουν γεννηθεί στη βόρεια Γροιλανδία, για τη μητέρα μου κάθε υποψία περιορισμού ήταν αφόρητη. Έτσι, λοιπόν, εκείνος την ακολούθησε σε μια παράγκα από κοντραπλακέ και κυματιστή

λαμαρίνα, από αυτές που στήθηκαν όταν οι Αμερικανοί έδιωξαν τους Εσκιμώους από την περιοχή όπου χτίστηκε η βάση. Ακόμα και σήμερα αναρωτιέμαι πώς άντεξε. Η απάντηση, φυσικά, είναι ότι όσο ζούσε εκείνη ο πατέρας μου θα παρατούσε οποιαδήποτε στιγμή τα μπαστούνια του γκολφ και την τσάντα του για να την ακολουθήσει, ακόμα και στη μαύρη, καψαλισμένη καρδιά της κόλασης.

«Απέκτησαν παιδιά», λέει ο κόσμος. Σ' αυτή την περίπτωση, όμως, η έκφραση θα ήταν ανακριβής. Εγώ θα έλεγα ότι η μητέρα μου απέκτησε τον μικρό αδελφό μου κι εμένα. Έξω από αυτό το σκηνικό, παρών χωρίς να μπορεί να γίνει πραγματικά μέρος του, επικίνδυνος σαν αρσενική πολιτική αρκούδα, φυλακισμένος σε μια χώρα που μισούσε, από μια αγάπη που δεν καταλάβαινε, αλλά ήταν λεία της, και στην οποία φαινόταν ανήμπορος να εξασκήσει την παραμικρή επιρροή, ήταν ο άνθρωπος με τις σύριγγες και τα σίγουρα χέρια, ο άσος του γκολφ Μόριτς Γιάσπερσεν.

Ήμουν τριών χρονών όταν έφυγε. Ή μάλλον: όταν τον έδιωξε ο βίος ο εαυτός του. Στα μύχια κάθε τυφλού, τρελού έρωτα γεννιέται το μίσος για το αγαπημένο πρόσωπο, που κρατάει πια στο χέρι του το μοναδικό κλειδί για την ευτυχία μας. Ήμουν τριών χρονών, όπως είπα, αλλά θυμάμαι πώς έφυγε. Έφυγε βράζοντας από την οργή του, σε κατάσταση απερίγραπτης, καταπιεσμένης λύσσας. Την ξεπερνούσε, σαν μορφή ενέργειας, μόνον η νοσταλγία που τον ξανάφερε πίσω. Τον κρατούσε δεμένο με τη μητέρα μου ένα λάστιχο που ήταν αόρατο για τον κόσμο, αλλά λειτουργούσε σαν

ιμάντας μετάδοσης της κίνησης.

Δεν είχε πολλά πάρε δώσε μ' εμάς τα παιδιά, όταν ήταν εκεί. Από τα πρώτα έξι χρόνια μου θυμάμαι τα ίχνη του. Τη μυρωδιά των καπνών Λατάκιας που κάπνιζε. Τον κλίβανο όπου αποστείρωνε τα εργαλεία του. Το ενδιαφέρον που προκαλούσε, όταν φορούσε πότε πότε τα παπούτσια με σχάρα, έβγαινε έξω και σούταρε με το μπαστούνι του γκολφ έναν κουβά μπαλάκια πάνω από τον φρέσκο πάγο. Και το κλίμα που έφερνε μαζί του και που ήταν το άθροισμα των αισθημάτων του για τη μητέρα μου. Μια ζεστασιά τόσο καθησυχαστική όσο αυτή που θα περίμενε κανείς να βρει σ' έναν πυρηνικό αντιδραστήρα.

Τι ρόλο έπαιζε η μητέρα μου σ' όλα αυτά; Δεν ξέρω και δεν θα το μάθω ποτέ. ΑυτοΓ που καταλαβαίνουν από τέτοια λένε ότι οι δυο σύντροφοι πρέπει πάντα να συμπαραστέκονται ο ένας στον άλλο, όταν μια σχέση πρόκειται πραγματικά να ναυαγήσει και να γίνει συντρίμια. Δεν αποκλείεται. Όπως όλοι οι άνθρωποι, έτσι κι εγώ άρχισα στα εφτά μου να πασπαλίζω την παιδική ηλικία μου με μπόλικη ψεύτικη χρυσόσκονη, ένα μέρος από την οποία μπορεί να κάθισε και πάνω στη μητέρα μου. Εκείνη, πάντως, έμεινε εκεί που ήταν, άπλωνε τα δίχτυα της για φώκιες κι έπλεκε τα μαλλιά μου κοτσίδα. Ήταν εκεί, μεγάλη και κοντινή, ενώ ο Μόριτς με τα μπαστούνια του γκολφ και τ' αξύριστα γένια και τις σύριγγες του ταλαντευόταν ανάμεσα στα δύο άκρα του έρωτά του, το να γίνει ένα με την αγαπημένη του και το να παρεμβάλει ανάμεσά τους ολόκληρο τον Βόρειο Ατλαντικό.

Στη Γροιλανδία, όποιος πέσει στο νερό δεν ξαναβγαίνει στ^ν επιφάνεια. Η θερμοκρασία της θάλασσας είναι κάτω από τους 4 βαθμούς, και σε τέτοια θερμοκρασία όλες οι διαδικασίες αποσύνθεσης σταματούν. Γι' αυτό δεν γίνεται η ζύμωση του περιεχομένου του στομάχου, που στη Δανία δίνει στους αυτόχειρες καινούργια δύναμη ν' ανεβούν από την άβυσσο και τότε η θάλασσα τους ξεβράζει στην ακτή.

Αλλά βρήκαν τα υπολείμματα του καγιάκ της, κι από αυτό συμπέραναν ότι επρόκειτο για θαλάσσιο άλογο. Τα θαλάσσια άλογα είναι απρόβλεπτα. Μπορούν να είναι υπερευαίσθητα και δειλά. Αλλ' αν κατεβούν λίγο νοτιότερα και είναι φθινόπωρο με λιγοστά ψάρια, μεταμορφώνονται και γίνονται από τους πιο σβέλτους και μεθοδικούς φονιάδες των ωκεανών. Με τους δυο χαυλιόδοντές τους μπορούν να τρυπήσουν το πλευρό ενός πλοίου από μπετόν αρμέ. Κάποτε είδα κάτι ψαράδες να κρατούν έναν μπακαλιάρο μπροστά σ' ένα θαλάσσιο άλογο που είχαν πιάσει ζωντανό. Αυτό σούφρωσε τα χείλη του σαν να ήθελε να δώσει ένα φλάκι κι έπειτα ρούφηξε με τη μία το κρέας του ψαριού, αφήνοντας γυμνά τα κόκαλα.

«Θα περνούσαμε όμορφα, αν ερχόσουν εδώ τα Χριστούγεννα, Σμίλλα».

«Τα Χριστούγεννα δεν σημαίνουν τίποτα για μένα».

«Θέλεις να είναι ολομόναχος ο πατέρας σου;»

Αυτή είναι μια από τις πιο ενοχλητικές πλευρές του Μόριτς,

που την καλλιεργεί όσο γερνάει — ένα μείγμα δολιότητας και συναισθηματισμού.

«Δεν δοκιμάζεις να πας σε άσυλο;»

Έχω σηκωθεί, και τώρα εκείνος έρχεται κοντά μου.

«Είσαι άκαρδη, Σμίλλα, πανάθεμά σε. Γι' αυτό δεν μπόρεσες να κρατήσεις κανέναν άνδρα».

Μια στιγμή ακόμη και θα βάλει τα κλάματα.

«Πατέρα», λέω, «γράφε μου μια συνταγή».

Αστραπιαία, όπως έκανε με τη μητέρα μου, το γυρίζει από το παράπονο στη φροντίδα.

«Είσαι άρρωστη, Σμίλλα;»

«Πολύ. Αλλά μ' αυτό το χαρτί μπορείς να μου σώσεις τη ζωή και να τηρήσεις τον όρκο του Ιπποκράτη. Το νούμερο πρέπει να είναι πενταψήφιο».

Μορφάζει από τον πόνο, εδώ πρόκειται για το αίμα της καρδιάς του, μιλάμε για τα ζωτικά του όργανα, το πορτοφόλι και το βιβλιάριο επιταγών.

Βάζω το γούνινο παλτό μου. Η Μπένια δεν βγαίνει να με αποχαιρετήσει. Στην πόρτα ο πατέρας μου μου δίνει την επιταγή. Ξέρει ότι αυτός ο πετρελαιοαγωγός είναι η μόνη σύνδεσή του με τη ζωή μου. Ακόμα κι αυτή φοβάται μήπως

τη χάσει.

«Να μη σε πετάξει σπίτι ο Φερνάντο;»

Τότε, ξαφνικά, το μυαλό του φωτίζεται.

«Σμίλλα», φωνάζει, «μη μου πεις πως θα φύγεις μακριά;»

Μας χωρίζει μια χιονισμένη πελούζα. Θα μπορούσε να είναι κι η παγωμένη ερημιά της Γροιλανδίας.

«Έχω ένα βάρος στη συνείδησή μου», λέω. «Θα χρειαστούν λεφτά για να κάνω κάτι».

«Αν είναι έτσι», λέει σχεδόν μονολογώντας, «φοβάμαι ότι αυτή η επιταγή δεν είναι αρκετή».

Ετσι έχει αυτός την τελευταία λέξη. Δεν μπορείς να νικάς πάντα.

Ίσως είναι σύμπτωση, ίσως και όχι, ότι έρχεται την ώρα που οι μαστόροι έχουν πάει για μεσημεριανό κι έτσι η στέγη είναι έρημη.

Λιακάδα με μια υποψία ζέστης, γαλάζιος ουρανός, άσπροι γλάροι, ορατότητα ως τα ναυπηγεία του Λίμχαμν, στη Σουηδία, και ούτε ίχνος από το χιόνι που μας έκανε να στεκόμαστε τώρα εδώ πάνω. Εμένα και τον κύριο Ράουν, τον αντεισαγγελέα.

Είναι κοντός, όχι ψηλότερος από μένα, αλλά φοράει ένα πολύ μεγάλο γκρι παλτό με βάτες τόσο ογκώδεις, ώστε μοιάζει με δεκάχρονο αγοράκι που παίζει σε μιούζικαλ για την εποχή της ποτοαπαγόρευσης. Το πρόσωπό του είναι σκούρο και καμένο σαν λάβα, και τόσο άσαρκο, ώστε το δέρμα έχει ρουφηχτεί από το κρανίο, όπως στις μούμιες. Αλλά τα μάτια του είναι άγρυπνα και παρατηρητικά.

«Είπα να περάσω να σας δω», λέει.

«Μεγάλη καλοσύνη σας. Όταν κάποιος κάνει καταγγελία, περνάτε πάντα να τον δείτε;»

«Μόνο σ' εξαιρετικές περιπτώσεις. Συνήθως η καταγγελία διαβιβάζεται σε μια τοπική υπηρεσία. Ας πούμε ότι αυτή τη φορά έγινε εξαίρεση λόγω της φύσεως της υποθέσεως και λόγω των υπονοιών που εκφράσατε στην αναφορά σας».

Δεν λέω τίποτα. Αφήνω λίγη ώρα τη σιωπή να επιδράσει στον αντισταγγελέα. Αλλά δεν έχει κανένα ορατό αποτέλεσμα. Τα σχεδόν άχρωμα μάτια του μένουν πάνω μου χωρίς να τρεμοπαίζουν και χωρίς να δείχνουν αμηχανία. Μπορεί να μείνει όρθιος έτσι όση ώρα χρειάζεται. Αυτό και μόνο τον κάνει ασυνήθιστο άνθρωπο.

«Μίλησα με τον καθηγητή Λόουεν. Μου είπε ότι τον επισκεφθήκατε.. Πιστεύετε, λέει, ότι το παιδί υπέφερε από ακροφοβία».

Η θέση του σ' αυτόν τον κόσμο δεν μου επιτρέπει να του έχω πραγματική εμπιστοσύνη. Αλλά αισθάνομαι την ανάγκη να βγάλω από μέσα μου ένα μέρος από αυτό που με βασανίζει.

«Ήταν τα ίχνη πάνω στο χιόνι».

Πολύ λίγοι άνθρωποι ξέρουν ν' ακούν προσεκτικά. Η βιασύνη τους τους αποσπά από τη συζήτηση, ή προσπαθούν μέσα τους να καλυτερέψουν την κατάσταση, ή προετοιμάζουν την ατάκα που θα πουν, όταν εσύ τελειώσεις κι είναι η σειρά τους να βγουν στη σκηνή.

Αλλά ο άνθρωπος που έχω απέναντί μου είναι αλλιώς. Όταν μιλάω, ακούει απερίσπαστος αυτό που λέω και μόνον αυτό.

«Διάβασα την έκθεση της αστυνομίας και είδα τις φωτογραφίες...»

«Κάτι άλλο, κάτι σημαντικότερο».

Πλησιάζουμε τώρα σ' αυτό που πρέπει να ειπωθεί, αλλά δεν μπορεί να εξηγηθεί.

«Υπήρχαν ίχνη επιτάχυνσης. Όταν πηδάς από χιονισμένη ή παγωμένη επιφάνεια, παρατηρείται ένας πρηνισμός στην κλείδωση του ποδιού. Όπως όταν περπατάς στην άμμο ξυπόλητος».

Προσπαθώ να δείξω με τον καρπό του χεριού μου την ελαφρά περιστροφική και φυγόκεντρη κίνηση.

«Αν η κίνηση είναι πολύ γρήγορη και όχι αρκετά σταθερή, το πόδι γλιστράει λίγο προς τα πίσω».

«Όπως συμβαίνει με κάθε παιδί που παίζει...»

«Όταν είναι κανείς συνηθισμένος να παίζει στο χιόνι, δεν αφήνει τέτοια ίχνη, γιατί αυτή η κίνηση είναι ανοικονόμητη, όπως η κακή κατανομή του βάρους του σώματος σε μια ανηφόρα, όταν ένας σκιέρ τρέχει κρος κάντρι».

Καταλαβαίνω από μόνη μου πόσο ανεπαρκής πρέπει ν' ακούγεται αυτή η περιγραφή. Περιμένω κάποια ειρωνική παρατήρηση, που ωστόσο δεν έρχεται.

Εκείνος κοιτάζει πέρα από τη στέγη. Δεν έχει νευρικά τικ, δεν έχει τη συνήθεια να παίζει με το καπέλο του ή ν' ανάβει την πίπα του ή να ρίχνει το βάρος του κορμιού του από το ένα πόδι στο άλλο. Δεν βγάζει σημειωματάριο. Είναι μόνον ένα τόσο δα ανθρωπάκι που ακούει και σκέφτεται με πολλή

προσοχή.

«Ενδιαφέρον», λέει τελικά. «Αλλά και... ισχνό. Θα ήταν δύσκολο να το εξηγήσεις σ' έναν που δεν είναι ειδικός. Δύσκολο να βασίσεις κάτι πάνω του».

Έχει δίκιο. Το να διαβάζεις το χιόνι είναι όπως το ν' ακούς μουσική. Όταν περιγράφεις αυτό που διάβασες, είναι σαν να εξηγείς τη μουσική γραπτώς.

Την πρώτη φορά που συμβαίνει, είναι σαν ν' ανακαλύπτεις ότι είσαι ξύπνιος ενώ όλοι οι άλλοι κοιμούνται. Νιώθεις τόση μοναξιά όση και παντοδυναμία. Πηγαίνουμε από το Κίννισουτ στον μυχό του φιόρντ Ινγκλ. Είναι χειμώνας, φυσάει και κάνει τρομακτικό κρύο. Όταν οι γυναίκες θέλουν να κατουρήσουν, πρέπει ν' ανάβουν γκαζιέρα κάτω από μια κουβέρτα, για να μπορούν να κατεβάσουν το παντελόνι τους χωρίς να πάθουν αμέσως κρυοπαγήματα.

Εδώ και αρκετή ώρα προσέχουμε ότι έρχεται ομίχλη, αλλά μας βρίσκει ξαφνικά, σαν ομαδική τύφλωση. Ακόμα και τα σκυλιά στριμώχνονται το ένα κοντά στο άλλο. Αλλά για μένα δεν υπάρχει στην πραγματικότητα καμιά ομίχλη. Αισθάνομαι μια άγρια, ολόφωτη ευφορία, γιατί ξέρω με απόλυτη σιγουριά ποιον δρόμο πρέπει ν' ακολουθήσουμε.

Η μητέρα μου με ακούει με προσοχή, και με προσοχή την ακούν οι άλλοι. Με καθίζουν στο μπροστινό έλκηθρο και νιώθω, θυμάμαι, πως ταξιδεύουμε πάνω σε μια ασημένια κλωστή, τεντωμένη ανάμεσα σ' εμένα και το σπίτι στο

Κάαναακ. Ένα λεπτό πριν προβάλει μέσα από τη νύχτα η σκεπή, ξέρω ότι θα φανεί.

Ίσως δεν ήταν η πρώτη φορά. Αλλά έτσι τη θυμάμαι. Ίσως είναι λάθος ν' αναπολούμε τις κρίσιμες μεταβολές στη συνείδησή μας σαν κάτι που συνέβη σε συγκεκριμένες, εξαιρετικές στιγμές. Ίσως ο έρωτας, η καταλυτική γνώση ότι κάποτε θα πεθάνουμε κι εμείς, η αγάπη για το χιόνι, δεν είναι στην πραγματικότητα ξαφνικά γεγονότα, ίσως υπάρχουν πάντα μέσα μας. Και ίσως δεν χάνονται ποτέ.

Υπάρχει και μια άλλη εικόνα της ομίχλης, μπορεί από το ίδιο καλοκαίρι. Ποτέ δεν ταξίδεψα πολύ στη θάλασσα. Δεν ξέρω το υποβρύχιο τοπίο. Είναι αβέβαιο γιατί με πήραν μαζί τους. Αλλά κάθε στιγμή ξέρω πού βρισκόμαστε σε σχέση με διάφορα σημάδια στη στεριά.

Από τότε αρχίζουν να με παίρνουν μαζί τους σχεδόν κάθε φορά.

Στο Coldwater Laboratory του αμερικανικού στρατού, στο Πάυλοτ Άιλαντ, είχαν αρχίσει να ερευνούν το φαινόμενο της αίσθησης προσανατολισμού. Είδα εκεί χοντρά βιβλία και μακρείς καταλόγους άρθρων, που έγραφαν ότι παράλληλα προς το έδαφος πνέουν άνεμοι σταθεροί σε κατεύθυνση, που δίνουν στους παγοκρυστάλλους μια ορισμένη γωνία, έτσι ώστε ακόμα και με κακή ορατότητα μπορεί κανείς να προσδιορίσει τα σημεία του ορίζοντα. Ότι όταν έχει ομίχλη, μια άλλη, σχεδόν ανεπαίσθητη αύρα, λίγο ψηλότερα, κρυώνει

μ' έναν ορισμένο τρόπο τη μια πλευρά του προσώπου. Ότι το υποσυνείδητο καταγράφει ακόμα και το φως που δεν γίνεται αισθητό κανονικά. Υπάρχει μια θεωρία που λέει ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος είναι σε θέση να καταγράψει την έντονη ηλεκτρομαγνητική διαταραχή από τον μαγνητικό Βόρειο Πόλο κοντά στο Μπούκα Φέλιξ.

Προφορικές διαλέξεις για το μουσικό βίωμα.

Ο μόνος πνευματικός αδελφός μου είναι ο Νεύτων. Συγκινήθηκα στο πανεπιστήμιο, όταν μας ανέπτυξαν το σημείο εκείνο από το πρώτο βιβλίο των Principia Mathematica όπου ο Νεύτων γέρνει έναν κουβά νερό και χρησιμοποιεί τη λοξή υδάτινη επιφάνεια για ν' αποδείξει ότι μέσα και γύρω από τη γη, τον ήλιο και τους απλανείς αστέρες, που στριφογυρίζουν και κυκλοδρομούν και λικνίζονται και δεν μας επιτρέπουν να βρούμε καμιά σταθερή αφετηρία, κανένα αρχικό σύστημα, κανένα στήριγμα στη ζωή, υπάρχει ο Απόλυτος Χώρος, αυτό που μένει ακίνητο, αυτό που μπορούμε να γαντζωθούμε πάνω του.

Μου ήρθε να φιλήσω τον Νεύτωνα. Αργότερα απελπίστηκα από την κριτική του Ερνστ Μαχ για το πείραμα με τον κουβά, την κριτική που υπήρξε αφετηρία για το έργο του Άϊνστάιν. Ήμουν τότε νεότερη και πιο ευσυγκίνητη. Σήμερα ξέρω ότι αυτό που έκαναν ήταν απλώς ν' αποδείξουν ότι τα επιχειρήματα του Νεύτωνα ήταν ανεπαρκή. Κάθε θεωρητική εξήγηση είναι μια αναγωγή της διαίσθησης. Κανένας δεν κλόνισε τη βεβαιότητά μου, τη δική μου και του Νεύτωνα, για

τον Απόλυτο Χώρο. Κανένας δεν βρίσκει τον δρόμο για το σπίτι του στο Κάανακ με τη μύτη χωμένη στα γραφτά του Αϊνστάιν.

«Τι υποθέτετε ότι συνέβη;»

Τίποτα δεν είναι τόσο αφοπλιστικό όσο το να σου δίνουν προσοχή.

«Δεν ξέρω», λέω.

Αυτό ελάχιστα απέχει από την αλήθεια.

«Τι θέλετε να κάνουμε εμείς;»

Εδώ, στο φως της μέρας, με το χιόνι να έχει λιώσει, τη ζωή να συνεχίζεται πέρα από τη γέφυρα Κνίππελς κι έναν ευγενικό άνθρωπο να μου μιλάει, πόσο διάφανες φαίνονται ξαφνικά οι αντιρρήσεις μου. Δεν βρίσκω τίποτα να του απαντήσω.

«Θα επανεξετάσω την υπόθεση απ' άκρη σ' άκρη», λέει, « και θα τη δω υπό το πρίσμα των όσων μου είπατε».

Κατεβαίνουμε, και είναι μια διπλή κάθοδος. Εκεί κάτω με περιμένει η κατάθλιψη.

«Έχω παρκάρει στη γωνία», λέει.

Και τότε κάνει το μοιραίο λάθος του.

«Θα πρότεινα ν' αποσύρετε την καταγγελία σας, όσο θα

επανεξετάζουμε την υπόθεση. Για να μπορέσουμε να δουλέψουμε με την ησυχία μας. Και για τον ίδιο λόγο, αν έρθουν σ' επαφή μαζί σας οι εφημερίδες, νομίζω ότι πρέπει ν' αρνηθείτε να κάνετε σχόλια. Και να μην αναφέρετε τα όσα μου είπατε. Παραπέμψτε τους δημοσιογράφους στην αστυνομία, πείτε τους ότι οι έρευνές μας δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμα».

Το νιώθω πως κοκκινίζω. Αλλά δεν είναι από ντροπή. Είναι από οργή. Δεν είμαι τέλεια. Έχω καλύτερη ιδέα για το χιόνι και τον πάγο απ' όσο για την αγάπη. Μου είναι ευκολότερο να ενδιαφέρομαι για τα μαθηματικά παρά ν' αγαπώ τους συνανθρώπους μου. Αλλά έχω μια άγκυρα που με δένει με κάτι σταθερό στη ζωή. Μπορεί κανείς να την ονομάσει αίσθηση προσανατολισμού, μπορεί να την ονομάσει γυναικεία διαίσθηση, μπορεί να την ονομάσει όπως θέλει. Πατάω σ' ένα γερό θεμέλιο και δεν μπορώ να πέσω χαμηλότερα από αυτό. Μπορεί να μην κατάφερα να τακτοποιήσω πολύ καλά τη ζωή μου. Αλλά πάντα κρατιέμαι σφιχτά — με τουλάχιστον ένα δάκτυλο κάθε φορά — από τον Απόλυτο Χώρο.

Γι' αυτό, υπάρχει ένα όριο στο πόσο μπορεί να ξεχαρβαλωθεί ο κόσμος, πόσο στραβά μπορούν να πάνε τα πράγματα προτού το ανακαλύψω. Ξέρω τώρα, χωρίς καμιά σκιά αμφιβολίας, ότι κάτι δεν πάει καλά.

Δεν έχω άδεια οδήγησης. Και όταν φοράς καλά ρούχα, είναι ανάγκη να έχεις τον νου σου σε πολλά πράγματα συγχρόνως,

αν από τη μια πρέπει να ποδηλατείς και από την άλλη να προσέχεις την κίνηση, να διατηρείς την αξιοπρέπειά σου και να κρατάς πάνω στο κεφάλι σου ένα κυνηγετικό καπελάκι από του Βάουν, στην Έστεργκάδε. Έτσι, καταλήγω κατά κανόνα να πηγαίνω με τα πόδια ή να παίρνω το λεωφορείο.

Σήμερα πάω με τα πόδια. Είναι Τρίτη, 21 Δεκεμβρίου, ο καιρός είναι κρύος και αίθριος. Πρώτα περπατάω ως τη βιβλιοθήκη του Γεωλογικού Ινστιτούτου, στην οδό Έστερ Βόλγκάδε.

Μια σκέψη που μου αρέσει πολύ είναι το αξίωμα του Ντέντε-κιντγια τη γραμμική πύκνωση. Λέει, πάνω κάτω, ότι σε μια αριθμητική σειρά μπορείς οπουδήποτε, μέσα σ' ένα οσοδήποτε μικρό διάστημα, να βρεις το άπειρο. Όταν ψάχνω στον κομπιούτερ της βιβλιοθήκης για την «Κρυολιθική Εταιρεία Ντάνμαρκ», βρίσκω υλικό για ένα χρόνο διάβασμα.

Διαλέγω Το άσπρο χρυσάφι. Διαπιστώνω ότι πρόκειται για ένα βιβλίο γεμάτο λάμπεις. Οι εργάτες στο λατομείο κρυολίθου έχουν λαμπερό βλέμμα, οι βιομήχανοι που τσεπώνουν το παραδάκι έχουν λαμπερό βλέμμα, οι Γροιλανδέζες καθαρίστριες έχουν λαμπερό βλέμμα και τα γαλάζια γροιλανδικά φιόρδ είναι γεμάτα ανταύγειες και αστραφτερές ηλιαχτίδες.

Έπειτα περνάω από τον σταθμό του Έστερπορτ και κατεβαίνω τη λεωφόρο Στράντμπουλεβάρ. Κατευθύνομαι στον αριθμό 72 Β, όπου η Κρυολιθική Εταιρεία Ντάνμαρκ, πλάι στην ανταγωνίστριά της Κρυολιθική Εταιρεία Έρεσουντ, είχε κάποτε

500 υπαλλήλους, δύο κτήρια με επιστημονικά εργαστήρια, μία αίθουσα ακατέργαστου κρυστάλλου, μία αίθουσα διαλογής, κυλικείο και διάφορα συνεργεία. Τώρα μένουν μόνον οι ράγιες, τα υπό κατεδάφιση κτήρια, μερικές παράγκες και υπόστεγα κι ένα μεγάλο σπίτι από κόκκινα τούβλα. Από τα διαβάσματά μου ξέρω ότι τα δύο μεγάλα κοιτάσματα κρυστάλλου στο Σακκάκ εξαντλήθηκαν οριστικά τη δεκαετία του '60, και στα χρόνια του '70 η εταιρεία πέρασε σε άλλες δραστηριότητες.

Τώρα υπάρχουν μόνο μια περιφραγμένη περιοχή, ένας δρόμος πρόσβασης για τα αυτοκίνητα και μια παρέα εργάτες με άσπρες φόρμες, που απολαμβάνουν ήσυχα ήσυχα μια χριστουγεννιάτικη μπίρα και προετοιμάζονται για τις επικείμενες γιορτές.

Μια ζωηρή και τολμηρή κοπέλα θα τους πλησίαζε, θα χαιρετούσε προσκοπικά, θα τους μιλούσε στη γλώσσα του σιναφιού και θα τους ψάρευε για την κυρία Λύμπινγκ, ποια ήταν και τι απόγινε.

Εμένα δεν μου πάει αυτή η αμεσότητα. Δεν μου αρέσει να μιλάω σε αγνώστους. Δεν μου αρέσουν οι Δανοί εργάτες σε παρέες. Γενικά δεν μου αρέσουν οι άνδρες σε παρέες.

Την ώρα που τα σκεφτόμουν αυτά, έκανα τον γύρο του τετραγώνου και οι εργάτες με είδαν, μου κάνουν νόημα να πλησιάσω, αποδεικνύονται πραγματικοί τζέντλεμεν, που δουλεύουν σ' αυτό το μέρος εδώ και τριάντα χρόνια, που

έχουν τώρα το μελαγχολικό καθήκον να τα ξηλώσουν όλα και που ξέρουν ότι η κυρία Λύμπινγκ ζει ακόμα και μένει στο Φρεντρικσμπέργκ, είναι στον τηλεφωνικό κατάλογο, και γιατί ενδιαφέρομαι;

«Μου έκανε κάποτε μια χάρη», λέω. «Τώρα είναι κάτι που θέλω να τη ρωτήσω».

Κατανεύουν και λένε ότι η κυρία Λύμπινγκ έκανε χάρες σε πολλούς, κι έχουν κόρες στην ηλικία μου, και περάστε να μας δείτε μια άλλη φορά.

Γυρίζοντας στο κέντρο από τη Στράντμπουλεβάρ σκέφτομαι ότι στα τρίςβαθα ακόμα και της πιο παρανοϊκής καχυποψίας φωλιάζουν η ανθρωπ. ιά και η επιθυμία για επαφή, που περιμένουν να σκάσουν μύτη.

Όποιος έχει ζήσει δίπλα δίπλα με ζώα που έχουν χώρο για να κινούνται ελεύθερα, δεν μπορεί να επισκεφθεί ζωολογικό κήπο. Αλλά μια φορά πηγαίνω τον Ησαΐα στο Ζωολογικό Μουσείο, για να του δείξω την αίθουσα με τις φώκιες.

Βρίσκει πως φαίνονται άρρωστες. Αλλά ενθουσιάζεται από το ομοίωμα του προϊστορικού βοδιού. Στον γυρισμό περνάμε από το πάρκο Φαίλλεδ.

«Πόσων χρονών ήταν;» με ρωτάει.

«Σαράντα χιλιάδων».

«Τότε θα πεθάνει όπου να 'ναι».

«Μάλλον».

«*Όταν πεθάνεις, Σμίλλα, μπορώ να κρατήσω το τομάρι σου;»

«Εντάξει», λέω.

Διασχίζουμε το Τριάνγκλ. Είναι ένα ζεστό φθινόπωρο, ο αέρας είναι θολός.

«Σμιλλα, μπορούμε να πάμε στη Γροιλανδία;»

Δεν βλέπω τον λόγο γιατί να κρύβουμε από τα παιδιά τις αναπόδραστες αλήθειες. Καλύτερα να μάθουν να υπομένουν ό, τι κι εμείς οι άλλοι.

«Όχι», λέω.

«Εντάξει».

Ποτέ δεν του υποσχέθηκα τίποτα. Δεν μπορώ να του υποσχεθώ τίποτα. Κανένας δεν μπορεί να υποσχεθεί κάτι σ' έναν άλλον.

«Αλλά μπορούμε να διαβάσουμε για τη Γροιλανδία».

Λέγοντας «μπορούμε» εννοεί το φωναχτό διάβασμα, έχοντας επίγνωση ότι με την παρουσία του συμβάλλει σ' αυτό όσο κι εγώ.

«Σε ποιο βιβλίο;»

«ΣταΣτοιχεία του Ευκλείδη...»

Όσπου να φτάσω στο σπίτι, έχει σκοτεινιάσει. Ο μηχανικός κατεβάζει το ποδήλατό του στο κελάρι.

Είναι πολύ ογκώδης, σαν αρκούδα, κι αν τέντωνε τη ράχη του θα ήταν επιβλητικός. Αλλά περπατάει πάντα σκυφτός, ίσως για να του συγχωρήσουν το ύψος του, ίσως πάλι για ν' αποφεύγει τις κάσες από τις πόρτες αυτού του κόσμου.

Μου αρέσει. Έχω μια αδυναμία για τους αιώνια χαμένους. Τους ανάπηρους, τους αλλοδαπούς, τον χοντρομπαλά της τάξης, τις κοπέλες που κανείς δεν ζητάει σε χορό. Γι' αυτούς χτυπάει η καρδιά μου. Ίσως επειδή ήξερα ανέκαθεν ότι κατά κάποιον τρόπο θα είμαι πάντα μια από αυτούς.

Ο Ησαΐας και ο μηχανικός ήταν φίλοι. Από πριν ακόμα μάθει ο Ησαΐας δανέζικα. Σίγουρα δεν τους χρειαζόνταν πολλές λέξεις. Ο ένας μάστορης αναγνώρισε τον άλλο. Δυο άνδρες που ήταν μόνοι στον κόσμο, καθένας με τον τρόπο του.

Τον ακολουθώ, καθώς κατεβάζει το ποδήλατό του. Έχω μια ιδέα που σχετίζεται με το κελάρι.

Ο μηχανικός έχει ένα διπλό δωμάτιο για εργαστήρι. Με τσιμεντένιο πάτωμα, ζεστό, ξηρό αέρα και δυνατό, κίτρινο ηλεκτρικό φως. Ο περιορισμένος χώρος είναι (ρiskaρισμένος με αντικείμενα. Βλέπει κανείς ένα μεγάλο πάγκο κατά μήκος

δύο τοίχων. Τροχούς και σαμπρέλες ποδηλάτων να κρέμονται σε τσιγκέλια. Ένα τελάρο για γάλατα γεμάτο χαλασμένα ποτενσιόμετρα. Μια πλαστική θήκη για καρφιά και βίδες. Ένα ταμπλό με μικρές, μονωμένες πένσες για ηλεκτρονικές εργασίες. Ένα ταμπλό με πιαστράκια. Εννιά τετραγωνικά μέτρα κοντραπλακέ με όλα θαρρείς τα εργαλεία του κόσμου. Μια σειρά κολλητήρια. Τέσσερα ράφια με σύνεργα υδραυλικού, κουτιά με μπουγιές, ξεμονταρισμένες στερεοφωνικές συσκευές, διάφορα σετ σωληνωτών κλειδιών, ηλεκτρόδια για οξυγονοκολλήσεις και ολόκληρη τη σειρά με τα ηλεκτρικά εργαλεία του «Μεταμπό;». Στον τοίχο ακουμπούν δυο μεγάλες φιάλες για ένα συγκολλητήρα διοξειδίου του άνθρακα και δυο μικρές για έναν οξυγονοκόπτη. Βλέπει κανείς, επίσης, ένα αποσυναρμολογημένο πλυντήριο. Κουβάδες με μια ουσία για τους μύκητες του ξύλου. Ποδηλατοστάτες. Μια ποδοκίνητη τρόμπα.

Είναι μαζεμένα εδώ τόσα πράγματα, που σου δίνουν την εντύπωση ότι περιμένουν μια τόση δα αφορμή για να μετατραπούν σε χάος. Σε καθαρά προσωπικό επίπεδο, μου φαίνεται πως αν μ' έστελνε κανείς εδώ μέσα μόνη για ν' ανάψω το φως, αυτό θα έφτανε για να προκαλέσω τόση σύγχυση, ώστε δεν θα μπορούσε κανείς έπειτα να βρει ούτε τον διακόπτη. Τώρα, όμως, όλα τα κρατάει στη θέση τους μια τέλεια, λειτουργική αίσθηση τάξης από έναν άνθρωπο που θέλει να είναι πάντα βέβαιος ότι μπορεί να βρει αυτό που του χρειάζεται.

Το μέρος είναι ένας διπλός κόσμος. Πάνω είναι ο μεγάλος πάγκος, τα εργαλεία, η ψηλή πολυθρόνα γραφείου. Κάτω από τον πάγκο, το σύμπαν επαναλαμβάνεται σε μισό μέγεθος. Μια τάβλα από νοβοπάν, με σεγαδόρο, κατσαβίδι, καλέμι. Ένα μικρό σκαμνί. Ένας πάγκος. Μια μικρή μέγκενη. Ένα τελάρο για μπίρες. Μια κασετίνα πούρων με καμιά τριανταριά κουτιά Ουμπρόλ. Τα πράγματα του Ησαΐα. Ήρθα εδώ μια φορά την ώρα που κάθονταν οι δυο τους και δούλευαν. Ο μηχανικός στην πολυθρόνα, σκυμμένος πάνω από ένα μεγεθυντικό φακό σε βάση, ο Ησαΐας στο πάτωμα, με το σώβρακό του, χαμένος για τον κόσμο. Ήταν διάχυτη στον αέρα μια μυρωδιά από καμένο καλάι κι εποξική ρητίνη. Και κάτι άλλο, πιο δυνατό: η απόλυτη αυτοσυγκέντρωση, αυτή που σε κάνει ν' αποξεχνιέσαι. Έμεινα εκεί όρθια γύρω στα δέκα λεπτά. Δεν σήκωσαν τα μάτια τους ούτε μια φορά.

Ο Ησαΐας δεν ήταν κατάλληλα εξοπλισμένος για τον δανέζικο χειμώνα. Μόνον αραιά και που η Γιουλιάνε κατάφερνε να του φορέσει αρκετά ρούχα. Είχε περάσει μισός χρόνος από την αρχή της γνωριμίας μας, όταν έπαθε οξεία ωτίτιδα για τέταρτη φορά μέσα σε δυο μήνες. Όταν συνήλθε από τη ζαλάδα της πενικιλίνης, ήταν βαρήκοος. Από τότε καθόμουν μπροστά του όταν του διάβαζα, για να μπορεί να παρακολουθεί τις κινήσεις του στόματός μου. Στο πρόσωπο του μηχανικού βρήκε έναν άνθρωπο με τον οποίο μπορούσε να μιλάει με άλλους τρόπους εκτός από τη γλώσσα.

Εδώ και μερικές μέρες κουβαλούσα κάτι στην τσέπη του παλτού μου, γιατί περίμενα αυτή τη συνάντηση. Τώρα του το

δείχνω.

«Τι είναι αυτό;»

Είναι η βεντούζα που πήρα από το δωμάτιο του Ησαΐα.

«Μια βεντούζα από αυτές που χρησιμοποιούν οι τζαμάδες για να μεταφέρουν μεγάλα κομμάτια γυαλιού».

Βγάζω τα πράγματα από το τελάρο για μπίρες. Υπάρχουν ανάμεσά τους διάφορα σκαλισμένα ξύλα. Ένα καμάκι, ένα τσεκούρι. Μια βάρκα από συμπαγές, κάπως στικτό ξύλο, ίσως αχλαδιά. Ένα ούμιακ. Είναι λειασμένο εξωτερικά και κουφωμένο με κοπίδι. Δουλειά που έγινε υπομονετικά, μεθοδικά, προσεκτικά. Βρίσκω, ακόμα, ένα αυτοκίνητο από λυγισμένες και συγκολλημένες λουρίδες αλουμινίου, που κόπηκαν από ένα έλασμα λεπτό σχεδόν σαν αλουμινόχαρτο. Κομμάτια από χρωματιστό ακατέργαστο γυαλί, που τα έλιωσαν και τα άπλωσαν με φλόγα καμινέτου. Κάμποσους σκελετούς γυαλιών. Ένα γουόκμαν. Το καπάκι έχει χαθεί, αλλ' αντικαταστάθηκε μαστορικά μ' ένα πλεξιγκλάς και μεντεσεδάκια βιδωμένα πάνω του. Είναι μέσα σε μια θήκη από βινύλιο, ραμμένη με το χέρι. Όλα αυτά έχουν τη σφραγίδα ενός κοινού σχεδίου ανάμεσα σ' ένα παιδί κι έναν μεγάλο. Βλέπω επίσης μια στοίβα κασέτες.

«Πού είναι ο σουγιάς του;»

Σηκώνει τους ώμους του. Έπειτα από λίγο φεύγει με βαριά βήματα. Είναι ο εκατόκιλος φιλαράκος όλου του κόσμου κι

είναι επίσης κολλητός του θυρωρού. Έχει κλειδιά για όλα τα δωμάτια του κελαριού και μπαινοβγαίνει όποτε θέλει.

Παίρνω το σκαμνάκι και κάθομαι πλάι στην πόρτα, απ' όπου μπορώ και βλέπω όλο το δωμάτιο.

Στο οικοτροφείο είχαμε η καθεμιά ένα ντουλαπάκι 30 επί 50. Το ντουλαπάκι είχε κλειδαριά. Η κάτοχός του το άνοιγε μ' ένα κλειδί. Όλοι οι άλλοι μπορούσαν να το ανοίξουν με μια ατσάλινη τσατσάρα.

Υπάρχει μια διαδεδομένη αντίληψη ότι τα παιδιά είναι ανοιχτόκαρδα, ότι η αλήθεια για το εσώτερο είναι τους ξεχειλίζει από μέσα τους. Δεν είναι έτσι. Κανένας δεν είναι πιο μυστικοπαθής από τα παιδιά, και κανένας δεν έχει περισσότερους λόγους να είναι. Αντιδρούν έτσι σ' έναν κόσμο που έρχεται κάθε τόσο μ' ένα ανοιχτήρι για να τ' ανοίξει και να δει τι υπάρχει μέσα, μήπως πρέπει ν' αντικατασταθεί μ' ένα πιο εμπορικό είδος κονσερβαρισμένης τροφής.

Η πρώτη ανάγκη που γεννιόταν στο οικοτροφείο —εκτός από τη μόνιμη πείνα, γιατί ποτέ δεν μας χόρταινε το φαγητό— ήταν η ανάγκη για ησυχία. Δεν βρίσκεις ησυχία σ' έναν κοιτώνα. Έτσι, η επιθυμία απωθείται. Γίνεται ανάγκη για μια κρυψώνα, για ένα μυστικό δωμάτιο.

Προσπαθώ να φανταστώ την κατάσταση του Ησαΐα, τα μέρη όπου τριγύριζε. Το διαμέρισμα, τη γειτονιά, το νηπιαγωγείο, την Ντάπια. Μέρη που ποτέ δεν μπορούν να ερευνηθούν εξονυχιστικά. Έτσι, συγκεντρώνω την προσοχή μου σ' αυτό

που έχω μπροστά μου.

Κοιτάζω το δωμάτιο. Πολύ προσεκτικά. Χωρίς να βρίσκω τίποτα. Εκτός από την ανάμνηση του Ησαΐα. Προσπαθώ, λοιπόν, ν' ανακαλέσω την εικόνα αυτού του χώρου τις δυο φορές που μπήκα εδώ μέσα, πριν από πολύ καιρό.

Πρέπει να έχω μείνει καθισμένη μισή ώρα, όταν ξεπροβάλλει στο μυαλό μου. Πριν από έξι μήνες έγινε έλεγχος του σπιτιού για μύκητες του ξύλου. Η ασφαλιστική εταιρεία ήρθε μ' έναν εκπαιδευμένο σκύλο που μπορούσε να τους εντοπίζει με τη μυρωδιά. Ο σκύλος βρήκε δύο μικρά μυκήλια, που τα έξυσαν κι έπειτα πέρασαν εκείνο το σημείο με πινέλο. Ένας από τους χώρους όπου δούλεψαν ήταν αυτό το δωμάτιο. Γκρέμισαν τον τοίχο ένα μέτρο πάνω από το πάτωμα. Έπειτα τον ξανάχτισαν, αλλά το κομμάτι αυτό δεν είναι σοβατισμένο όπως ο υπόλοιπος τοίχος. Κάτω από τον πάγκο, στη σκιά, έχει μείνει ένα τετράγωνο μ' έξι τούβλα στο μήκος κι άλλα έξι στο ύψος.

Ωστόσο, λίγο ακόμα και δεν θα το ανακάλυπτα. Ο Ησαΐας θα πρέπει να περίμενε ώσπου να τελειώσουν οι εργάτες. Έπειτα μπήκε στο δωμάτιο, όσο η λάσπη ήταν ακόμα υγρή, κι έσπρωξε ένα από τα τούβλα μια ιδέα ^τρος τα μέσα. Άφησε να περάσει μια στιγμή και το ξανάφερε στη θέση του. Επαναλάμβανε αυτή τη διαδικασία ώσπου να στεγνώσει η λάσπη. Αθόρυβα και υπομονετικά, όλο εκείνο το βράδυ, κατέβαινε στο κελάρι κάθε τέταρτο για να μετακινήσει το τούβλο κατά ένα εκατοστό. Έτσι φαντάζομαι. Ανάμεσα στο

τούβλο και τη λάσπη δεν χωράει ούτε μια λάμα. Αλλά μόλις το πιέζω, γλιστράει προς τα μέσα. Στην αρχή δεν μπορώ να καταλάβω πώς το ξανάβγαζε έξω ο Ησαΐας, γιατί δεν μπορείς να το κρατήσεις από πουθενά. Έπειτα βγάζω τη βεντούζα και την κοιτάζω. Δεν μπορώ να σπρώξω το τούβλο προς τα μέσα, γιατί θα έπεφτε στο κούφωμα του τοίχου. Αλλά όταν ακουμπώ τον μαύρο λαστιχένιο δίσκο πάνω στο τούβλο και χρησιμοποιώ τη μικρή λαβή του για να προκαλέσω αναρρόφηση, το τούβλο έρχεται προς το μέρος μου με μεγάλη αντίσταση. Όταν το βγάζω, καταλαβαίνω γιατί. Στην πίσω πλευρά του είναι μπηγμένο ένα μικρό γαλάζιο καρφί. Γύρω του είναι τυλιγμένη μια νάυλον κλωστή. Πάνω στο καρφί και την κλωστή είναι απλωμένη μια μεγάλη σταγόνα Αραλντίτ, που έχει γίνει πια σκληρή σαν πέτρα. Η κλωστή κατεβαίνει στο κούφωμα του τοίχου. Στην άκρη της κρέμεται ένα πλακουτσωτό κουτί πούρων με δυο χοντρά λαστιχάκια γύρω του. Το όλο τέχνασμα είναι ένα ποίημα εφευρετικότητας.

Ρίχνω το κουτί στην τσέπη του παλτού μου. Έπειτα ξαναβάζω το τούβλο στη θέση του.

Ο ιπποτισμός είναι ένα αρχέτυπο. Όταν ήρθα στη Δανία, ο Δήμος της Κοπεγχάγης συγκρότησε μια τάξη με παιδιά που ήταν να μάθουν δανέζικα στη Σχολή Ρούμαρκεν, κοντά στα παραπήγματα της κοινωνικής πρόνοιας για τους μετανάστες στο Σούντμπυ του νησιού Άμαϊερ. Καθόμουν πλάι σ' ένα αγόρι που λεγόταν Μπαράλ. Ήμουν εφτά χρονών κι είχα κοντά μαλλιά. Στα διαλείμματα έπαιζα μπάλα με τ' αγόρια.

Έπειτα από τρεις περίπου μήνες, είχαμε ένα μάθημα όπου έπρεπε να πούμε καθένας τα ονόματα των άλλων.

«Και πώς λένε, Μπαράλ, τη διπλανή σου;»

«Τον λένε Σμίλλα».

«Την λένε Σμίλλα. Η Σμίλλα είναι κορίτσι».

Με κοίταξε με βουβή κατάπληξη. Όταν καταλάγιασε το πρώτο σοκ, σ' όλο το υπόλοιπο εξάμηνο που περάσαμε στο σχολείο έγινε μόνο μία ουσιαστική αλλαγή στο φέρσιμό του απέναντι μου. Το συμπλήρωσε μια ευχάριστη, αβρή περιποιητικότητα.

Βρήκα την ίδια αλλαγή και στον Ησαΐα. Μπορούσε να περάσει ξαφνικά στα δανέζικα για να μου μιλήσει στον πληθυντικό, όταν κατάλαβε τον σεβασμό που περικλείει αυτή η έκφραση. Τους τελευταίους τρεις μήνες, όταν οι αυτοκαταστροφικές τάσεις της Γιουλιάνε έγιναν πιο έντονες και πιο συγκεκριμένες, ήταν φορές που ο Ησαΐας δεν ήθελε να φύγει το βράδυ.

«Νομίζετε», έλεγε, «πως μπορώ να κοιμηθώ εδώ;»

Αφού τον μπανιάριζα, τον έβαζα όρθιο πάνω στο σκέπασμα της τουαλέτας και τον άλειφα με κρέμα. Από εκεί μπορούσε να δει στον καθρέφτη το πρόσωπό του, που ζάρωνε καχύποπτα καθώς μύριζε το άρωμα τριαντάφυλλου από την κρέμα νύχτας της Ελίζαμπεθ Άρντεν.

Όσο ήταν ξύπνιος, δεν συνέβη ποτέ να με αγγίξει. Δεν μ'

έπιασε ποτέ από το χέρι, δεν με χάιδεψε ποτέ ούτε ζήτησε να τον χαϊδέψω. Αλλά τη νύχτα, μέσα στον βαθύ ύπνο του, γλιστρούσε κοντά μου κι έμενε εκεί αρκετά λεπτά. Στην επαφή του δέρματος μου πάθαινε μια μικροσκοπική στύση, που ερχόταν κι έφευγε, ερχόταν κι έφευγε, σαν φασουλής στη σκηνή του κουκλοθέατρου.

Εκείνες τις νύχτες κοιμόμουν πολύ ελαφρά. Ξυπνούσα με την παραμικρή αλλαγή στη γρήγορη ανάσα του. Συχνά κοιτόμουν ξύπνια και σκεφτόμουν ότι ο αέρας που ρουφούσα ήταν αυτός που μόλις είχε βγει από μέσα του.

8

Ο Μπέρτραντ Ράσελ έγραψε ότι τα καθαρά μαθηματικά είναι ο τομέας όπου δεν ξέρουμε για ποιο πράγμα μιλάμε ή κατά πόσο αυτό που λέμε είναι σωστό ή λάθος.

Έτσι αισθάνομαι και για τη μαγειρική.

Κατά κανόνα τρώω κρέας. Παχύ κρέας. Δεν μπορώ να ζεσταθώ με λαχανικά και ψωμί. Ποτέ δεν μπόρεσα να βγάλω άκρη με την κουζίνα μου, τα φυσικά συστατικά, τη βασική χημεία της μαγειρικής. Ακολουθώ μόνο μία, απλή αρχή: μαγειρεύω πάντα ζεστό φαγητό. Είναι σημαντικό αυτό, όταν ζεις μόνη. Χρησιμεύει στη διατήρηση της ψυχικής υγείας. Σε κρατάει ακμαία.

Σήμερα χρησιμεύει και σ' έναν άλλο σκοπό. Αναβάλλει δύο

τηλεφωνήματα. Δεν μου αρέσει να μιλάω στο τηλέφωνο. Θέλω να βλέπω τον συνομιλητή μου.

Βάζω το κουτί του Ησαΐα, το κουτί για πούρα, πάνω στο τραπέζι. Έπειτα κάνω το πρώτο τηλεφώνημα.

Κατά βάθος ελπίζω να είναι πολύ αργά, κοντεύουν Χριστούγεννα και ο κόσμος φεύγει νωρίτερα από τη δουλειά του.

Τηλεφωνώ στην Κρυολιθική Εταιρεία. Ο διευθυντής είναι ακόμα στο γραφείο του. Δεν συστήνεται, είναι μόνο μια φωνή, ξερή, αδυσώπητη και απορριπτική, σαν άμμος που κυλάει μέσα από μια κλεψύδρα. Με πληροφορεί ότι, επειδή το Κράτος εκπροσωπείτο στο διοικητικό συμβούλιο κι επειδή η Εταιρεία είναι σήμερα υπό διάλυση και το ίδρυμα που τη χρηματοδοτούσε υπό αναδιοργάνωση, αποφασίστηκε να μεταβιβαστούν όλα τα έγγραφα στο Γενικό Αρχείο του Κράτους, που φυλάει ντοκουμέντα για αποφάσεις ειλημμένες από το Δημόσιο. Μερικά από αυτά τα έγγραφα — δεν είναι σε θέση να με πληροφορήσει ποια— θα εμπίπτουν στην κατηγορία «γενικές αποφάσεις», που παραμένουν απόρρητες για 50 χρόνια, ενώ άλλα — και πάλι δεν μπορεί, όπως θα καταλαβαίνω, να με πληροφορήσει ποια— θα θεωρηθούν «προσωπικές πληροφορίες», για τις οποίες το απόρρητο επεκτείνεται στα 80 χρόνια.

Προσπαθώ να τον ρωτήσω πού είναι τα έγγραφα, τα έγγραφα αυτά καθ' εαυτά.

Πρακτικά, όλες οι πληροφορίες βρίσκονται ακόμα στα χέρια της Εταιρείας, αλλά τυπικά ανήκουν ήδη στο Γενικό Αρχείο του Κράτους, στο οποίο και πρέπει επομένως ν' αποταθώ, και υπάρχει τίποτε άλλο που μπορεί να κάνει για μένα;

«Ναι», λέω. «Να πας στον διάβολο».

Βγάζω τα λαστιχάκια από το κουτί του Ησαΐα.

Τα μαχαίρια που έχω στο σπίτι μου κάνουν ίσα ίσα για ν' ανοίγω φακέλους. Το κόψιμο μιας φέτας σικαλένιου ψωμιού είναι στα όρια των δυνατοτήτων τους. Δεν τα θέλω πιο κοφτερά. Αλλιώς, όταν είμαι στις κακές μου, εύκολα θα μου περνούσε από το μυαλό η σκέψη ότι μπορείς πάντα να μπεις στο μπάνιο, να σταθείς μπροστά στον καθρέφτη και να κόψεις τον λαιμό σου. Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι καλό να έχεις την πρόσθετη εξασφάλιση ότι πρέπει πρώτα να κατεβείς στου γείτονα και να δανειστείς ένα μαχαίρι της προκοπής.

Αλλά καταλαβαίνω την αγάπη για μια γυαλιστερή λεπίδα. Μια μέρα αγόρασα για τον Ησαΐα ένα σκίννερ μάρκας Πούμα. Δεν μ' ευχαρίστησε. Το πρόσωπό του δεν έδειξε έκπληξη. Σήκωσε προσεκτικά το κοντό, πλατύστομο μαχαίρι από την πράσινη τσόχα κι έπειτα από πέντε λεπτά έφυγε. Ήξερε, ήξερα και ήξερε πως ήξερα ότι έφυγε για να πάει στο κελάρι κι εκεί, κάτω από τον πάγκο του μηχανικού, να λουφάξει κοντά στο καινούργιο απόκτημά του, και ότι θα περνούσαν μήνες ώσπου να καταλάβει πως ήταν πραγματικά δικό του.

Τώρα ο σουγιάς είναι μπροστά μου, μέσα στη θήκη του, στο

κουτί για πούρα. Με μια πλατιά, καλογουλισμένη λαβή από ελαφοκέρατο. Στο κουτί υπάρχουν και τέσσερα άλλα πράγματα. Μια αιχμή καμακιού, από αυτές που όλα τα παιδιά στη Γροιλανδία βρίσκουν σε εγκαταλειμμένους οικισμούς και ξέρουν ότι πρέπει να τις αφήσουν για τους αρχαιολόγους, αλλά τις μαζεύουν και τις κουβαλούν ολόένα μαζί τους. Ένα νύχι αρκούδας, και όπως πάντα σκέφτομαι πόσο σκληρά, βαριά και μυτερά είναι αυτά τα νυχιά. Μια κασέτα χωρίς θήκη, αλλά τυλιγμένη σ' ένα φύλλο από μπλοκ, με ξεθωριασμένο πράσινο χρώμα και γεμάτο αριθμούς. Πάνω πάνω είναι γραμμένο με κεφαλαία γράμματα «Νίφλχαϊμ».

Έπειτα είναι ένα πλαστικό κάλυμμα για την κάρτα απεριορίστων διαδρομών, που τώρα χρησιμεύει σαν θήκη για μια φωτογραφία. Μια έγχρωμη φωτογραφία, τραβηγμένη σίγουρα με ινσταμάτικ. Καλοκαίρι, και μάλλον στη βόρεια Γροιλανδία, γιατί ο άνδρας έχει χώσει τα μπατζάκια του μπλουτζίν του σ' ένα ζευγάρι κάμικ. Κάθεται σ' ένα βράχο μέσα στη λιακάδα. Έχει γυμνώσει το πανωκόρμι του και φοράει στο αριστερό μπράτσο ένα μεγάλο μαύρο ρολόι δύτη. Γελάει στον φωτογράφο, κι εκείνη τη στιγμή, με κάθε δόντι του και κάθε ρυτίδα του που τη βαθαίνει το γέλιο, είναι ο πατέρας του Ησαΐα.

Η ώρα είναι περασμένη. Αλλά φαίνεται ότι αυτές τις μέρες όσοι από μας γυρίζουν τα γρανάζια της κοινωνίας τούς δίνουν ένα τελευταίο σπρώξιμο πριν από τα Χριστούγεννα, για να είναι άξιοι του μποναμά, που φέτος θα είναι μια κατεψυγμένη πάπια κι ένα φιλάκι ί ου προϊστάμενου πίσω

από το αφτί.

Ανοίγω, λοιπόν, τον τηλεφωνικό κατάλογο. Η Εισαγγελία της Κοπεγχάγης είναι στην οδό Γιενς Κόφοδ.

Δεν ξέρω τι ακριβώς θέλω να πω στον Ράουν. Ίσως έχω απλώς ανάγκη να του πω ότι δεν πιάστηκα κορόιδο, ότι δεν τα παράτησα. Έχω ανάγκη να του πω: «Ξέρεις κάτι, μασκαράκο μου; Να έχεις υπόψη σου ότι σ' έχω βάλει στο μάτι».

Είμαι προετοιμασμένη για οποιαδήποτε απάντηση.

Εκτός από αυτή που παίρνω.

«Δεν εργάζεται εδώ κανένας με αυτό το όνομα», λέει μια ψυχρή γυναικεία φωνή.

Καθίζω στην καρέκλα. Δεν μπορώ να κάνω άλλο τίποτα παρά να στέλνω την απαλή ανάσα μου μέσα στη γραμμή, για να κερδίσω χρόνο.

«Με ποια μιλάω;» ρωτάει.

Ετοιμάζομαι να κλείσω. Αλλά κάτι στη φωνή της με κάνει να μείνω στη γραμμή. Έχει κάτι το δημοσιουπάλληλικό. Μια κουτσο-μπολίστικη περιέργεια. Αυτή η περιέργεια μου δίνει μια ξαφνική έμπνευση.

«Με τη Σμίλλα», ψιθυρίζω, προσπαθώντας να κάνω τη φωνή μου ζαχαρένια. «Από το ινστιτούτο για σάουνα. Ο κύριος Ράουν είχε ένα ραντεβού για μασάζ κι ήθελε να το αλλάξει...»

«Αυτός ο Ράουν είναι κοντός και αδύνατος;»

«Σαν κοτσάνι, αγάπη μου».

«Φοράει φαρδιά παλτά;»

«Σαν μαρκίζες».

Μπορώ ν' ακούσω την ανάσα της να γίνεται πιο γρήγορη. Είμαι βέβαιη ότι τα μάτια της λάμπουν.

«Είναι αυτός από το Τμήμα Οικονομικού Εγκλήματος», λέει.

Είναι ευτυχισμένη τώρα. Με τον τρόπο της. Της έδωσα τη φετινή χριστουγεννιάτικη ιστορία για αύριο το πρωί, που θα πιει καφέ και θα φάει τσουρέκι με τις επιστήθιες φίλες της.

«Μου έφτιαξες τη μέρα», λέω. «Αν ποτέ έχεις όρεξη εσύ για κανένα μασάζ...»

Κατεβάζει το ακουστικό.

Παίρνω το τσάι μου και πάω στο παράθυρο. Χάρμα χώρα η Δανία. Και η αστυνομία της δυο φορές χάρμα. Και γεμάτη εκπλήξεις. Συνοδεύει τη Βασιλική Φρουρά ως τα ανάκτορα του Αμά-λιενμποργκ. Βοηθάει ξεστρατισμένα παπάκια να περάσουν τον δρόμο. Και όταν ένα αγοράκι πέφτει από μια στέγη, έρχονται πρώτα οι ένστολοι αστυνομικοί. Κι έπειτα οι ντετέκτιβ. Και στο τέλος παρουσιάζεται ένας εκπρόσωπος του εισαγγελέα για ειδικές οικονομικές ατασθαλίες. Τι καθησυχαστικό.

Βγάζω το τηλέφωνο από την πρίζα. Αρκετά τηλεφωνήματα για σήμερα. Έβαλα τον μηχανικό να σκαρφιστεί ένα κόλπο για να μπορώ ν' αποσυνδέω και το κουδούνι της πόρτας.

Καθίζω στον καναπέ. Στην αρχή μου έρχονται εικόνες από τη, μέρα που έφυγε. Τις αφήνω να περάσουν από μπρος μου. Έπειτα έρχονται αναμνήσεις από τότε που ήμουν μικρή, τότε ελαφρά θλιμμένη, τότε συγκρατημένα κεφάλτη. Τις αφήνω ν' ακολουθήσουν τις άλλες. Έπειτα έρχεται η ηρεμία. Μέσα σ' αυτή, βάζω στο πικάπ ένα δίσκο. Έπειτα κάθομαι και κλαίω. Δεν κλαίω για κάτι ή για κάποιον συγκεκριμένα. Τη ζωή που κάνω την έφτιαξα η ίδια, κατά κάποιον τρόπο, και δεν τη θέλω διαφορετική. Κλαίω επειδή υπάρχει στο σύμπαν κάτι τόσο όμορφο όπως ο Κρέμερ, όταν παίζει το κοντσέρτο του Μπραμς για βιολί.

9

Σύμφωνα με μια επιστημολογική θέση, μπορεί κανείς να είναι βέβαιος μόνο για την ύπαρξη αυτού που έχει βιώσει ο ίδιος. Αν είναι έτσι, πολύ λίγοι άνθρωποι θα πρέπει να είναι απόλυτα βέβαιοι ότι η οδός Γκόντχομτσοβάι υπάρχει στις πέντε η ώρα το πρωί. Όπως κι αν έχει το πράγμα, τα παράθυρα είναι σκοτεινά και άδεια, οι δρόμοι άδαιοι και το λεωφορείο της γραμμής 2 άδειο, μ' εξαίρεση τον οδηγό κι εμένα.

Ο κόσμος έχει κάτι ξεχωριστό στις πέντε η ώρα το πρωί. Θα έλεγε κανείς ότι εκεί ο ύπνος χτυπάει πάτο. Η καμπύλη των κύκλων REM κάνει στροφή και αρχίζει ν' ανεβάζει τους

κοιμισμένους προς το σημείο όπου θα συνειδητοποιήσουν ότι δεν πάει άλλο. Οι άνθρωποι αυτή την ώρα είναι ανυπεράσπιστοι σαν μωρά. Είναι η ώρα που βγαίνουν για κυνήγι τα μεγάλα αρπακτικά, η ώρα που η αστυνομία έρχεται να εισπράξει από τους κακοπληρωτές τα πρόστιμα για παράνομο παρκάρισμα.

Και η ώρα που παίρνω το 2 για το Μπρένσχοϊ, με τελικό προορισμό την οδό Καμπελάιεβái, στην άκρη του έλους Ούττερσλεβ, για να επισκεφθώ τον ιατροδικαστή Λέιερμαν. Σαν τις καραμέλες γλυκόριζας.

Αναγνώρισε τη φωνή μου στο τηλέφωνο πριν προλάβω να πω τ' όνομά μου και μου πέταξε αμέσως: «Αύριο το πρωί στις εξίμισι. Θα μπορέσετε τόσο νωρίς;»

Φτάνω, λοιπόν, λίγο πριν από τις έξι. Οι άνθρωποι συμμαζεύουν τη ζωή τους με τη βοήθεια της ώρας. Αν αλλάξεις τόσο δα την ώρα, θα συμβεί σχεδόν πάντα κάτι ενδιαφέρον.

Η Καμπελάιεβái είναι σκοτεινή. Τα σπίτια είναι σκοτεινά. Το έλος στην άκρη του δρόμου είναι σκοτεινό. Κάνει παγωνιά, το πεζοδρόμιο έχει πάρει ένα ανοιχτόγκριζο χρώμα από την πάχνη, τα παρκαρισμένα αυτοκίνητα είναι τυλιγμένα σε μια στιλπνή άσπρη γούνα. Είμαι περίεργη να δω το αγουροξυπνημένο πρόσωπο του ιατροδικαστή.

Ένα σπίτι είναι φωτισμένο. Όχι απλώς φωτισμένο, αλλά φωταγωγημένο, και με μορφές που κινούνται πίσω από τα

παράθυρα σαν να γίνεται εκεί μέσα από χτες βράδυ κάποια χοροεσπερίδα που δεν έχει τελειώσει ακόμη. Χτυπάω το κουδούνι. Σμίλλα, η καλή νεράιδα, ο τελευταίος επισκέπτης πριν από την αυγή.

Πέντε πρόσωπα ανοίγουν την πόρτα όλα μαζί κι έπειτα σφηνώνονται στο άνοιγμά της. Πέντε παιδιά, σε μεγέθη από πολύ μικρό ως μεσαίο. Και πιο μέσα υπάρχουν κι άλλα. Είναι εξοπλισμένα για επιδρομή, με μπότες του σκι και σακίδια που αφήνουν τα χέρια ελεύθερα για να μοιράζουν μπουνιές.

Έχουν γαλατένιο δέρμα, φακίδες, χαλκοκόκκινα μαλλιά κάτω από τους σκούφους τους και αέρα αφηνιασμένων Βανδάλων.

Καταμεσής στο παιδομάνι στέκεται μια γυναίκα που το δέρμα και τα μαλλιά της έχουν το ίδιο χρώμα με των παιδιών, αλλά το ύψος, οι ώμοι και η πλάτη της την κάνουν κατάλληλη για το αμερικανικό ποδόσφαιρο. Από πίσω της ξεπροβάλλει ο ιατροδικαστής.

Είναι μισό μέτρο πιο κοντός από τη γυναίκα του. Έχει τελειώσει με το ντύσιμό του, και τα κοκκινισμένα μάτια του δίνουν κάτι το άγριο στην πρωινή φρεσκάδα του.

Δεν σηκώνει ούτε ένα φρύδι όταν με βλέπει. Κατεβάζει το κεφάλι και ανοίγουμε δρόμο μέσα από τα ξεφωνητά, μέσα από δυο δωμάτια που έχουν σημάδια μετανάστευσης των λαών, σαν οι ορδές των βαρβάρων να πέρασαν και να ξαναπέρασαν από εκεί, και μέσα από μια κουζίνα όπου αλείφτηκαν βουτυρόψωμα αρκετά για ένα στρατόπεδο.

Βγαίνουμε από μια πόρτα, και όταν εκείνος την κλείνει απλώνεται ξαφνικά απόλυτη ησυχία σ' έναν πολύ ζεστό χώρο με ξηρή ατμόσφαιρα, φωτισμένο με νέον.

Βρισκόμαστε σ' ένα θερμοκήπιο, που εφάπτεται με το σπίτι σαν ένα είδος χειμερινού κήπου. Εκτός από δυο δρομάκια και μια μικρή βεράντα με ασπροβαμμένα σιδερένια έπιπλα κι ένα τραπέζι, το έδαφος είναι όλο παρτέρια και γλάστρες με κάκτους. Κάκτους σε όλα τα μεγέθη, από ένα χιλιοστό ως δύο μέτρα, και αγκαθωτούς σε όλες τις διαβαθμίσεις. Φωτισμένους από ειδικές λάμπες με βιολετί και γαλάζιο φως.

«Ντάλλας», λέει. «Ιδανικό μέρος για να ξεκινήσεις μια συλλογή. Κατά τ' άλλα δεν ξέρω αν μπορώ να το συστήσω, δεν ξέρω, γαμώ το φελέκι μου. Τα σαββατόβραδα, ήταν φορές που είχαμε πενήντα φόνους. Συχνά αναγκαζόμασταν να δουλεύουμε κάτω, δίπλα στα επείγοντα περιστατικά. Το μέρος ήταν διαρρυθμισμένο έτσι ώστε να μπορούμε ν' ανοίγουμε τα πτώματα εκεί. Ήταν βολικότερο. Έμαθα πολλά πράγματα για τραύματα από πυροβόλα όπλα και μαχαίρια. Η γυναίκα μου έλεγε πως δεν έβλεπα ποτέ τα παιδιά. Κι είχε δίκιο, γαμώ το φελέκι μου».

Καθώς μιλάει, με κοιτάζει επίμονα.

«Νωρίς ήρθατε. Όχι πως μας πειράζει, έτσι κι αλλιώς είμαστε στο πόδι. Η γυναίκα μου έβαλε τα παιδιά σ' έναν παιδικό σταθμό στο Άλλερεδ. Για να βγαίνουν και λίγο στην εξοχή. Γνωρίζατε τον μικρό;»

«Ήμουν φίλη με την οικογένεια. Ιδιαίτερα μ' εκείνον».

Καθίζουμε αντικριστά.

«Τι θέλετε;»

«Μου δώσατε την κάρτα σας».

Κάνει πως δεν το ακούει. Νιώθω ότι είναι από τους ανθρώπους που έχουν δει τόσο πολλά στη ζωή τους, ώστε δεν τους αρέσουν οι υπεκφυγές. Αν είναι ν' αποκαλύψει κάτι, περιμένει από τον άλλο ειλικρίνεια.

Του λέω, λοιπόν, για την ακροφοβία του Ησαΐα. Για τα ίχνη πάνω στη στέγη. Για την επίσκεψή μου στον καθηγητή Λόουεν. Για τον αντεισαγγελέα Ράουν.

Ανάβει ένα πούρο και κοιτάζει τους κάκτους του. Ίσως δεν κατάλαβε τι του είπα. Δεν είμαι σίγουρη αν το καταλαβαίνω εγώ η ίδια.

«Έχουμε», λέει, «το μόνο πραγματικό ινστιτούτο. Στ' άλλα κάθονται τέσσερις άνθρωποι που ψευτοδουλεύουν και το Κράτος δεν τους εγκρίνει κονδύλια ούτε για σιφώνια, ούτε για τ' άσπρα ποντίκια που τους χρειάζονται για να μεταμοσχεύουν τα κυτταρικά δείγματά τους. Εμείς έχουμε ολόκληρο κτήριο. Έχουμε παθολόγους, χημικούς, γενετιστές. Κι εργαστήρια στο υπόγειο. Κάνουμε και μαθήματα σε φοιτητές. Έχουμε 200 άτομα προσωπικό, γαμώ το φελέκι μου. Κάνουμε 3.000 νεκροψίες τον χρόνο. Αν είσαι στο Όδενσε,

άντε να έχεις δει 40 φόνους. Εμένα μου έχουν τύχει 1.500 εδώ στην Κοπεγχάγη. Κι άλλοι τόσοι στη Γερμανία και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Υπάρχουν το πολύ τρεις άνθρωποι σ' όλη τη Δανία που μπορούν ν' αυτοαποκαλούνται ιατροδικαστές. Και οι δυο απ' αυτούς είμαστε εγώ κι ο Λόουεν».

Πλάι στην καρέκλα του είναι ένας κάκτος που μοιάζει με ανθισμένο κούτσουρο. Το πράσινο, χάνο, δενδροειδές, αγκαθωτό φυτό ξέσπασε σε μια πορφυρή και πορτοκαλιά έκρηξη.

«Το πρωί της επόμενης μέρας, της μέρας δηλαδή που έφεραν το παιδί, πνιγόμαστε στη δουλειά. Μεθυσμένοι οδηγοί, τα καθιερωμένα πάρτι πριν από τα Χριστούγεννα. Κάθε απόγευμα στις τέσσερις έρχεται η αστυνομία και περιμένει τις εκθέσεις, γαμώ το φελέκι μου. Στις οκτώ, λοιπόν, αρχίζω με τον μικρό. Δεν είστε υπερευαίσθητη, έτσι; Η διαδικασία είναι στερεότυπη. Πρώτα μια εξωτερική εξέταση. Ψάχνουμε για κυτταρικούς ιστούς κάτω από τα νύχια, σπέρμα στο απευθυσμένο, κι έπειτα ανοίγουμε το πτώμα κι εξετάζουμε τα εσωτερικά όργανα».

«Είναι μπροστά αστυνομικοί;»

«Μόνο σε ειδικές περιπτώσεις, όπως όταν υπάρχουν σοβαρές υπόνοιες για φόνο. Εδώ, όμως, επρόκειτο για υπόθεση ρουτίνας. Ο μικρός φορούσε αδιάβροχο παντελόνι. Το σηκώνω ψηλά και λέω μέσα μου ότι δεν είναι κι ό, τι πρέπει για να κάνεις άλμα εις μήκος. Έχω ένα κόλπο. Απ' αυτά που

σκαρφίζεται κανείς σ' όλα τα επαγγέλματα. Χώνω στα μπατζάκια του παντελονιού έναν αναμμένο γλόμπο. Χέλλυ Χάνσεν. Γερό ύφασμα. Φοράω κι εγώ τέτοιο παντελόνι όταν δουλεύω στον κήπο. Αλλά στον μηρό υπάρχει ένα σκίσιμο. Ψάχνω το παιδί. Σκέτη ρουτίνα. Τότε βλέπω μια τρύπα. Θα έπρεπε να την είχα προσέξει και με την επιφανειακή εξέταση, σας το λέω με κάθε ειλικρίνεια, αλλά τι στον διάβολο, άνθρωποι είμαστε κι εμείς. Τότε στραβομουτσουνιάζω. Γιατί δεν υπήρχε εκεί κανένα αιμάτωμα και ο ιστός δεν είχε μαζέψει. Ξέρετε τι σημαίνει αυτό;»

«Όχι», λέω.

«Σημαίνει πως ό, τι κι αν συνέβη, συνέβη αφού σταμάτησε να χτυπάει η καρδιά του μικρού. Κοιτάζω τώρα προσεκτικότερα το παντελόνι του. Υπάρχει ένα μικρό σημάδι γύρω από την τρύπα, και τότε ξαφνικά όλα αυτά μου θυμίζουν κάτι. Παίρνω, λοιπόν, μια βελόνα για βιοψίες. Ένα είδος σύριγγας, αλλά πολύ χοντρή, που την προσαρμόζεις σε μια λαβή και την μπήγεις στον ιστό για να πάρεις δείγμα. Όπως οι γεωλόγοι παίρνουν πυρήνες από το έδαφος με γεωτρήσεις. Χρησιμοποιείται πολύ από τους αθλητιάτρους στο Ινστιτούτο 'Αουγκούστ Κρόου. Και η βελόνα ταιριάζει γαμώ το φελέκι μου. Τον κύκλο πάνω στο παντελόνι μπορεί να τον προκάλεσε κάποιος που ήταν βιαστικός και την έμπηξε με πολλή φόρα».

Γέρνει προς το μέρος μου.

«Καίω το δίπλωμά μου, αν κάποιος δεν του πήρε δείγμα για

βιοψία μυών».

«Ο γιατρός του ασθενοφόρου;»

«Αυτό σκέφτηκα κι εγώ. Ανάθεμά με αν καταλάβαινα γιατί, αλλά ποιος άλλος; Τηλεφωνώ, λοιπόν, και ρωτάω. Μιλάω με τον οδηγό του ασθενοφόρου. Και με τον γιατρό. Και με τους βοηθούς μας που παρέλαβαν τον νεκρό. Όλοι ορκίζονται σ' ό,τι έχουν ιερό και όσιο ότι δεν έκαναν τέτοιο πράμα».

«Γιατί δεν μου το είπε αυτό ο Λούεν;»

Για μια στιγμή φαίνεται έτοιμος να μου το πει. Έπειτα η εμπιστοσύνη ανάμεσά μας χάνεται.

«Πρέπει να ήταν σύμπτωση, γαμώτο».

Σβήνει τις λάμπες του θερμοκήπιου. Όλη αυτή την ώρα καθόμασταν εκεί περιτριγυρισμένοι από τη νύχτα. Τώρα, όμως, μπορείς να νιώσεις ότι έρχεται επιτέλους κάτι σαν το φως της μέρας. Το σπίτι είναι τώρα ήσυχο. Αγκομαχάει αθόρυβα, προσπαθώντας να πάρει ανάσα πριν από τον επόμενο Αρμαγεδδώνα.

Κάνω μια μικρή βόλτα στους στενούς διαδρόμους του θερμοκήπιου. Οι κάκτοι έχουν κάτι το πεισματάρικο. Ο ήλιος θέλει να τους συνθλίψει, ο άνεμος της ερήμου θέλει να τους συνθλίψει, η ξηρασία, ο νυχτερινός παγετός. Αυτοί, ωστόσο, σπρώχνουν προς τα πάνω. Παλεύουν με τ' αγκάθια τους, κλείνονται μέσα σ' ένα χοντρό κέλυφος. Και δεν υποχωρούν

ούτε χιλιοστό. Τους βλέπω με συμπάθεια.

Ο Λέιερμαν θυμίζει τους κάκτους του. Ίσως γι' αυτό κάνει συλλογή από κάκτους. Χωρίς να ξέρω την ιστορία της ζωής του, μαντεύω ότι έπρεπε να διαπεράσει κάμποσα κυβικά μέτρα πέτρωμα για να βγει στο φως.

Στεκόμαστε μπροστά σ' ένα παρτέρι με πράσινους αχινούς, που δείχνουν σαν να ξέσπασε πάνω τους μια καταιγίδα από βαμβάκι.

«*Pilocereus senilis*», λέει.

Δίπλα είναι μια σειρά γλάστρες με μικρότερα, πράσινα και βιολετιά φυτά.

«Μεσκαλίνη. Ακόμα και τα μεγάλα ιδρύματα —ας πούμε ο Βοτανικός Κήπος του Μέξικο Σίτι, το μουσείο κάκτων Θέσαρ Μάντριζες στο Λάνθαρότε — δεν έχουν περισσότερη από μένα. Μια φετούλα και ταξιδεύεις μακριά. Εμένα δεν με τραβάνε αυτά. Είμαι λογικός άνθρωπος. Ορθολογιστής. Εξετάζουμε τον εγκέφαλο. Κόβουμε μια φέτα. Κατόπιν ο βοηθός βάζει το οστό στη θέση του και τσιτώνει από πάνω το δέρμα του κρανίου. Δεν φαίνεται η διαφορά. Έχω δει χιλιάδες εγκεφάλους. Δεν έχουν τίποτα το μυστηριώδες. Είναι καθαρά ζήτημα χημείας. Φτάνει να έχεις αρκετές πληροφορίες. Γιατί, λέτε, ανέβηκε σ' εκείνη τη στέγη;»

Για πρώτη φορά έχω τη διάθεση ν' απαντήσω ειλικρινά.

«Πιστεύω ότι κάποιος τον κυνηγούσε».

Κουνάει το κεφάλι του.

«Τα παιδιά δεν φεύγουν τόσο μακριά για να γλιτώσουν. Τα δικά μου κάθονται κάτω και μπήγουν τα ουρλιαχτά. Ή μαρμαρώνουν».

Κάποτε ο μηχανικός επισκεύασε ένα παλιό ποδήλατο για τον Ησαΐα. Ο Ησαΐας δεν είχε μάθει ποδήλατο στη Γροιλανδία. Το πήρε κι έφυγε. Ο μηχανικός τον βρήκε στο δέκατο χιλιόμετρο της λεωφόρου Γκάμμελ Κόγιε, με στηρικτικές ρόδες και πακεταρισμένα σάντουιτς στη σχάρα του ποδηλάτου. Το είχε βάλει για τη Γροιλανδία. Πήγαινε από εκεί, επειδή κάποτε η Γιουλιάνε είχε εισαχθεί με τρομώδες παραλήρημα στην κλινική Βιδόβρε.

Από τα εφτά μου, όταν πρωτοήρθα στη Δανία, ως τα δεκατρία μου, που παράτησα τις προσπάθειες, το έσκασα περισσότερες φορές απ' όσες μπορώ να θυμηθώ. Δυο φορές έφτασα στη Γροιλανδία, τη μία μάλιστα κατάφερα να φτάσω ως τη Θούλη. Προσκολλάσαι σε μια οικογένεια και κάνεις πως η μητέρα σου κάθετα πέντε θέσεις πιο κάτω στο αεροπλάνο ή περιμένει λίγο πιο πίσω στη σειρά. Ο κόσμος είναι γεμάτος περιπετειώδεις ιστορίες για χαμένους παπαγάλους, περσικές γάτες και γαλλικά μπουλντόγκ που ως εκ θαύματος βρήκαν τον δρόμο για το σπίτι τους κι επέστρεψαν στη μαμά και τον μπαμπά, στη Φρύντενχολμς Αλλέ. Αυτό, όμως, δεν είναι τίποτα μπροστά στις αποστάσεις που διανύουν τα παιδιά

αναζητώντας μια υποφερτή ζωή.

Όλα αυτά θα μπορούσα να τα εξηγήσω στον Λέιερμαν, τουλάχιστον να προσπαθήσω. Αλλά δεν το κάνω.

Στεκόμαστε στο χολ, ανάμεσα σε μπότες, θήκες για παγοπέδιλα, αποφάγια και διάφορα άλλα αντικείμενα που άφησαν πίσω τους οι ένοπλες δυνάμεις.

«Λοιπόν;»

«Ψάχνω για τη λογική εξήγηση», λέω, «για την οποία μιλούσατε πριν. «Όσο δεν τη βρίσκω, θα είμαι έξω από το κλίμα των Χριστουγέννων».

«Δεν έχετε δουλειά, επάγγελμα, που να σας απορροφάει;»

Δεν του απαντώ. Ξαφνικά μαζεύει τ' αγκάθια του. Καθώς μιλάει τώρα, δεν βλαστημάει πια.

«Έχω δει ένα σωρό συγγενείς που τους είχε στρίψει από το πένθος. Ένα σωρό ατσίδες που πίστευαν πως μπορούσαν να τα καταφέρουν καλύτερα από μας και την αστυνομία. Άκουγα τις ιδέες τους, έβλεπα την επιμονή τους κι έλεγα μέσα μου, πέντε λεπτά σας δίνω. Αλλά μ' εσάς δεν είμαι και τόσο σίγουρος...»

Προσπαθώ ν' ανταποδώσω την αισιοδοξία του μ' ένα χαμόγελο. Αλλά είναι πολύ νωρίς το πρωί, και για μένα επίσης.

Αντί γι' αυτό ανακαλύπτω ξαφνικά ότι έχω στραφεί προς το

μέρος του και του στέλνω ένα πεταχτό φιλί. Από το ένα φυτό της ερήμου στο άλλο.

Δεν ξέρω από μάρκες αυτοκινήτων. Προσωπικά δεν θα μ' ένοιαζε αν όλα τ' αυτοκίνητα του κόσμου περνούσαν μέσα από μια υδραυλική πρέσα, εκτοξεύονταν πέρα από τη στρατόσφαιρα κι έμπαιναν σε τροχιά γύρω από τον Άρη. Εκτός, φυσικά, από τα ταξί, που πρέπει να είναι διαθέσιμα όποτε τα χρειάζομαι.

Αλλά ξέρω λίγο-πολύ πώς είναι ένα Βόλβο 840. Τα τελευταία χρόνια η Βόλβο σπονσοράρει το Europe Tour, το τουρνουά του γκολφ, και χρησιμοποίησε τον πατέρα μου σε μια σειρά διαφημίσεις με άνδρες και γυναίκες που απέκτησαν διεθνή φήμη. Σε μια εικόνα, ο πατέρας μου ετοιμαζόταν να σουτάρει μπροστά στη βεράντα της λέσχης του γκολφ στο Σέλλερεντ, και σε μια άλλη καθόταν με άσπρη μπλούζα μπροστά σ' ένα δίσκο με ιατρικά εργαλεία, έχοντας στα μάτια του μια έκφραση σαν να ήθελε να πει πως, αν χρειάζεστε μια αναισθητική ένεση στην υπόφυση, τα καταφέρνω και σ' αυτό. Και στις δυο διαφημίσεις έπεισε τους φωτογράφους να τον φωτογραφίσουν από τη γωνία όπου θυμίζει Πικάσο με περουκίни, και η λεζάντα έλεγε κάτι σαν «Αυτοί που ποτέ δεν αστοχούν». Για τρεις μήνες, αυτή η ρεκλάμα, σε λεωφορεία και σταθμούς του μετρό, μου έφερνε στον νου τι θα μπορούσα να προσθέσω εγώ στη λεζάντα. Και αποτύπωσε στο μυαλό μου το γωνιώδες, κάπως συρρικνωμένο προφίλ ενός Βόλβο 840.

Αν λίγο πριν από την ανατολή του ήλιου η θερμοκρασία ανεβεί, όπως σήμερα, η πάχνη σ' ένα αυτοκίνητο φεύγει τελευταία από τη σκεπή και πάνω από τους υαλοκαθαριστήρες. Μια ασήμαντη λεπτομέρεια, που ελάχιστοι προσέχουν. Το αυτοκίνητο στην οδό Καμπελαϊεβιά που δεν έχει πάνω του πάχνη, γιατί τη σκούπισαν ή γιατί κάποιος το οδηγούσε πριν από λίγο, είναι ένα γαλάζιο Βόλβο 840.

Σίγουρα μπορεί κανείς να φανταστεί πολλούς λόγους που κάποιος παρκάρισε εδώ στις επτά και είκοσι το πρωί. Αλλά αυτή τη στιγμή δεν μπορώ να σκεφτώ κανέναν. Πλησιάζω, λοιπόν, στο αυτοκίνητο, σκύβω πάνω από το καπό και προσπαθώ να κοιτάξω μέσα από το φυμέ παρμπρίζ. Στην αρχή δεν μπορώ να φτάσω ως εκεί. Αλλά όταν πατάω στη ζάντα μιας ρόδας, καταφέρνω να δω το κάθισμα του οδηγού. Εκεί κάθεται ένας άνδρας και κοιμάται. Τον κοιτάζω αρκετή ώρα, αλλά δεν αλλάζει θέση. Στο τέλος κατεβαίνω και παίρνω τον δρόμο για την πλατεία του Μπρένσχοϊ.

Είναι σημαντικό να κοιμάσαι. Θα ήθελα να κοιμηθώ κι εγώ δυο ωρίτσες ακόμα τούτο το πρωινό. Αλλά δεν θα διάλεγα να καθίσω σ' ένα Βόλβο στην Καμπελαϊεβιά.

«Λέγομαι Σμίλλα Γιάσπερσεν».

«Από τον μπακάλη;»

«Όχι, Σμίλλα Γιάσπερσεν».

Δεν είναι εντελώς σωστό ότι οι τηλεφωνικές συνδιαλέξεις είναι η πιο υποτυπώδης μορφή επικοινωνίας που μπορεί να υπάρξει. Με τα θυροτηλέφωνα πλησιάζουμε ακόμα πιο πολύ στον πάτο. Τούτο δω, για να στέκεται στο ύψος της υπόλοιπης πολυκατοικίας, που είναι ψηλή, ασημόγκριζη κι επιβλητική, είναι κατασκευασμένο από οξειδωμένο αλουμίνιο και διαμορφωμένο σαν κοχύλι.

Δυστυχώς έχει απορροφήσει και το βουητό του πελάγου, που παρεμβάλλεται τώρα στη συνομιλία.

«Η οικιακή βοηθός;»

«Όχι», λέω. «Ούτε η πεντικιουρίστα. Έχω μερικές ερωτήσεις σχετικά με την Κρυολιθική Εταιρεία».

Η Έλσα Αμπινγκ κάνει μια παύση. Έχει κανείς αυτό το προνόμιο, όταν είναι στην καλή άκρη της γραμμής. Εκεί που κάνει ζέστη και βρίσκεται το κουμπί που ανοίγει την πόρτα.

«Ειλικρινά είναι πολύ ακατάλληλη η στιγμή. Πρέπει να μου γράψετε ή να έρθετε μια άλλη φορά».

Έχει κιόλας κλείσει.

Κάνω ένα βήμα πίσω και κοιτάζω προς τα πάνω. Η πολυκατοικία είναι μοναχική, σε μια γωνιά της συνοικίας Φρεντρικς-μπέργκ, στην άκρη της οδού Χείρεβάλ. Είναι ψηλή. Η Έλσα Λύ-μπινγκ μένει στον έκτο όροφο. Στο μπαλκόνι που είναι κάτω από το δικό της, τα φερ φορζέ είναι σκεπασμένα

από ζαρντινιέρες. Από το ταμπλό με τα κουδούνια προκύπτει ότι αυτοί οι φιλανθείς είναι το ζεύγος Σκόου. Πιέζω το κουδούνι σύντομα και με κύρος.

«Ναι;» Η φωνή είναι το λιγότερο ογδόντα χρονών.

«Από το ανθοπωλείο. Εχω μια ανθοδέσμη για την Έλσα Λύμπινγκ από πάνω, αλλά δεν είναι στο σπίτι. Έχετε την καλοσύνη να μου ανοίξετε;»

«Δυστυχώς, έχουμε αυστηρές οδηγίες να μην ανοίγουμε για τ' άλλα διαμερίσματα».

Με γοητεύουν οι ογδοντάρηδες που εξακολουθούν να υπακούουν σε αυστηρές οδηγίες.

«Κυρία Σκόου», λέω. «Είναι ορχιδέες. Ήρθαν φρέσκες φρέσκες από τη Μαδέρα με το αεροπλάνο. Υποφέρουν εδώ κάτω στο κρύο».

«Αυτό είναι τρομερό!»

«Φριχτό», λέω. «Αλλά ένα πατηματάκι στο κουμπάκι σας και θα βρεθούν στη ζεστασιά που τους πρέπει».

Πιέζει και μου ανοίγει την εξώπορτα.

Το ασανσέρ είναι από αυτά που σε κάνουν να θέλεις ν' ανεβοκατεβείς εφτά-οχτώ φορές για ν' απολαύσεις το εντοιχισμένο βελούδινο καναπεδάκι, τη λουστραρισμένη παλισάνδρη, το χρυσό κιγκλίδωμα και τους αποτυπωμένους με αμμοβολή

ερωτιδεΐς στα τζάμια, ανάμεσα από τα οποία μπορείς να δεις το καλώδιο και το αντίβαρο να βυθίζονται στα έγκατα που άφησες πίσω σου.

Η πόρτα της Λύμπινγκ είναι κλειστή. Κάτω η κυρία Σκόου έχει ανοίξει τη δική της για ν' ακούσει μήπως η ιστορία με τις ορχιδέες είναι προκάλυμμα για έναν γρήγορο χριστουγεννιάτικο βιασμό.

Στην τσέπη μου, ανάμεσα σε σκόρπια χαρτονομίσματα και ειδοποιητήρια από το Τμήμα Θετικών Επιστημών της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης, έχω ένα χαρτί. Το αφήνω να πέσει μέσα από τη γραμματοθυρίδα. Έπειτα περιμένω, όπως περιμένει και η κυρία Σκόου.

Η γραμματοθυρίδα είναι μπρούντζινη, η πινακίδα με το όνομα ζωγραφισμένη με το χέρι και τα πορτόφυλλα βαμμένα άσπρα και γκριζα.

Η πόρτα τραβιέται και ανοίγει. Στο άνοιγμα στέκεται η Έλσα Λύμπινγκ.

Με περιεργάζεται αρκετή ώρα.

«Ε, λοιπόν», λέει τελικά, «είστε επίμονη».

Κάνει στο πλάι. Την προσπερνώ. Μπαίνω στο διαμέρισμα.

Η Έλσα Λύμπινγκ έχει τα ίδια χρώματα με το σπίτι. Γυαλισμένο ασήμι και φρέσκια κρέμα. Είναι πολύ ψηλή, πάνω από ένα και

ογδόντα, και φοράει ένα μακρύ, απλό φόρεμα σε χρώμα άσπρο οφ. Τα μαλλιά της είναι σηκωμένα ψηλά, και μερικές σκόρπιες μπούκλες πέφτουν σαν καταρράκτης στιλπνού μετάλλου πάνω από τα μάγουλά της. Ούτε μακιγιάζ ούτε άρωμα ούτε κοσμήματα, εκτός από έναν ασημένιο σταυρό που κρέμεται λίγο πιο κάτω από τον λαιμό της. Ένας άγγελος. Από εκείνους που μπορείς να είσαι σίγουρος ότι θα περιφρουρήσουν με πύρινη ρομφαία ό, τι τους εμπιστευτείς.

Κοιτάζει το γράμμα που έριξα μέσα από την πόρτα. Είναι η έγκριση της σύνταξης της Γιουλιάνε.

«Αυτό το γράμμα», λέει, «το θυμάμαι πολύ καλά».

Στον τοίχο κρέμεται ένας πίνακας. Από τον ουρανό κυλάει προς τη γη ένα ποτάμι από πατριάρχες με μακριά γένια, παχουλά παιδάκια, καρπούς, το κέρας της Αμαλθείας, καρδιές, άγκυρες, βασιλικά στέμματα, κανόνια κι ένα κείμενο που μπορεί να διαβάζει όποιος ξέρει λατινικά. Αυτή η ζωγραφιά είναι το μόνο σημάδι πολυτέλειας. Με την εξαίρεσή της, το δωμάτιο έχει γυμνούς άσπρους τοίχους, παρκεταρισμένο πάτωμα με μάλλινα χαλιά, ένα δρύινο τραπέζι, ένα χαμηλότερο στρογγυλό τραπεζάκι, δυο-τρεις καρέκλες με ψηλή ράχη, έναν καναπέ, ένα ψηλό ράφι με βιβλία κι έναν εσταυρωμένο.

Δεν χρειάζονται περισσότερα. Γιατί υπάρχει εδώ κάτι άλλο. Μια θέα που κανονικά έχει μόνον ένας πιλότος και που μπορεί κανείς να την αντέξει μόνον αν δεν παθαίνει ίλιγγο. Το

διαμέρισμα μοιάζει ν' αποτελείται κυρίως από ένα πολύ μεγάλο και φωτεινό δωμάτιο. Προς το μπαλκόνι υπάρχει, σε όλο το πλάτος του δωματίου, μια τζαμαρία. Μέσα από αυτήν μπορείς να δεις ολόκληρο το Φρεντρικσμπέργκ, το Μπέλλαχοϊ και, πέρα μακριά, το Χόιε Γκλάδσάξε. Το φως του χειμωνιάτικου πρωινού περνάει μέσα με μια λευκότητα σαν να ήμασταν έξω. Στην απέναντι πλευρά υπάρχει ένα μεγάλο παράθυρο. Μέσα από αυτό μπορείς να δεις, πάνω από ατέλειωτες σειρές στέγες, τους πύργους της Κοπεγχάγης. Ψηλά πάνω από την πόλη, σαν μέσα σε γυάλινο κώδωνα, στέκουμε η "Ελσα Λύμπινγκ κι εγώ και προσπαθούμε να ζυγίσουμε η μια την άλλη.

Μου προσφέρει κρεμάστρα για το παλτό μου. Άθελά μου βγάλω τα παπούτσια μου. Κάτι στο δωμάτιο το ζητάει. Καθίζουμε σε δυο καρέκλες με ψηλή ράχη.

«Αυτή την ώρα», λέει, «συνήθως προσεύχομαι».

Το λέει με μια φυσικότητα σαν να επρόκειτο για το πρόγραμμα ασκήσεων της Καρδιολογικής Εταιρείας.

«Διαλέξατε λοιπόν, χωρίς να το ξέρετε, ακατάλληλη ώρα».

«Είδα τ' όνομά σας στο γράμμα και σας βρήκα στον τηλεφωνικό κατάλογο», λέω.

Κοιτάζει πάλι το χαρτί. "Επειτα βγάζει τα στενά γυαλιά για διάβασμα, με τους χοντρούς φακούς τους.

«Τραγικό δυστύχημα. Προπαντός για το παιδί. "Ένα παιδί πρέπει να έχει κοντά του και τους δυο γονείς του. Είναι ένας από τους πρακτικούς λόγους που ο γάμος είναι ιερός».

«Ο κύριος Λύμπινγκ θα χαιρόταν να το ακούσει αυτό».

Αν ο άνδρας της είναι πεθαμένος, δεν προσβάλλω κανέναν, γιατί μίλησα υποθετικά. Αν είναι ζωντανός, έκανα ένα καλόγουστο κομπλιμέντο.

«Δεν υπάρχει κύριος Λύμπινγκ», λέει. «Είμαι νύφη του Ιησού».

Το λέει αυτό με σοβαρότητα και φιλαρέσκεια συγχρόνως, σαν να παντρεύτηκαν πριν από μερικά χρόνια και η σχέση τους είναι πάντα πολύ ευτυχισμένη και δείχνει ότι θα διαρκέσει.

«Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι δεν θεωρώ την αγάπη ανάμεσα στον άνδρα και τη γυναίκα ως κάτι το θείο. Αλλά είναι, πάντως, μόνον ένα ενδιαμέσο στάδιο. Ένα στάδιο που επέτρεψα στον εαυτό μου να υπερπηδήσει, αν μπορώ να πω έτσι».

Με κοιτάζει με κάτι που μοιάζει με λεπτό χιούμορ.

«Σαν να πηδάς μια τάξη στο σχολείο».

«Ή», λέω, «σαν να προάγεσαι από λογιστής κατευθείαν σε προϊστάμενο λογιστηρίου της Κρυολιθικής Εταιρείας Ντάνμαρκ».

Όταν γελάει, το γέλιο της είναι βαθύ σαν ανδρικό.

«Εσείς, μικρή μου», λέει, «είστε παντρεμένη;»

«Όχι. Δεν υπήρξα ποτέ».

Ερχόμαστε πιο κοντά η μια στην άλλη. Δυο ώριμες γυναίκες, που ξέρουν και οι δύο τι σημαίνει να ζεις χωρίς άνδρα. Εκείνη δείχνει να τα καταφέρνει καλύτερα από μένα.

«Το παιδί πέθανε», λέω. «Πριν από τέσσερις μέρες έπεσε από μια στέγη».

Σηκώνεται και κατευθύνεται προς την τζαμαρία. Αν μπορούσαμε να έχουμε τόσο ωραία και αρχοντική εμφάνιση, θα ήταν ευχαρίστηση να γερνάμε.

Διώχνω αυτή τη σκέψη, στενοχωρημένη που θα έπρεπε να ψηλώσω τριάντα πόντους για να φτάσω στο μπόι της.

«Το συνάντησα μια φορά», λέει. «Όταν το γνώριζες, καταλάβαινες γιατί λένε οι γραφές ότι αν δεν ξαναγίνετε σαν παιδιά, δεν θα μπείτε στη βασιλεία των ουρανών. Ελπίζω η δύστυχη η μητέρα του να βρει τον δρόμο της προς τον Ιησού».

«Αυτό θα γίνει μόνον αν μπορείς να βρεις τον Ιησού στον πάτο του μπουκαλιού».

Με κοιτάζει χωρίς να χαμογελάει.

«Ο Ιησούς είναι παντού. Κι εκεί κάτω επίσης».

Στις αρχές της δεκαετίας του '60 η χριστιανική ιεραποστολή στη Γροιλανδία είχε ακόμα κάτι από την παλλόμενη ενεργητικότητα του ιμπεριαλισμού. Οι κατοπινοί καιροί — ιδιαίτερα στην αεροπορική βάση της Θούλης— με τα κοντέινέρ τους γεμάτα πορνογραφικά έντυπα και ούισκι, και με τη ζήτησή τους για ερασιτεχνική πορνεία, μας άδειασαν από τις εσχαιές της θρησκείας σ' ένα κενό απορίας. Έχω ξεμάθει ν' αντιμετωπίζω σωστά ένα θρησκευόμενο Ευρωπαίο.

«Πώς γνωρίσατε τον Ησαΐα;»

«Χρησιμοποίησα τη λιγοστή επιρροή μου στην Εταιρεία για ν' αυξήσω τις επαφές με τους Γροιλανδους. Το λατομείο μας στο Σακκάκ ήταν, όπως και το λατομείο της Κρυολιθικής Εταιρείας Έρεσουντ στο Ιβιττουουτ, απαγορευμένη περιοχή. Οι εργάτες ήταν Δανοί. Οι μόνοι Γροιλανδοί που προσλαμβάναμε ήταν το προσωπικό καθαριότητας, οι κίβφακ. Από τότε που δημιουργήθηκε το εργοτάξιο, υπήρχε αυστηρός διαχωρισμός ανάμεσα στους Δανούς και τους Εσκιμώους. Σ' αυτή την κατάσταση, προσπάθησα να στρέψω την προσοχή στην εντολή "Αγάπα τον πλησίον σου". Κάθε ένα-δυο χρόνια προσλαμβάναμε Εσκιμώους για τις γεωλογικές αποστολές. Σε μια τέτοια αποστολή ήταν που πέθανε ο πατέρας του Ησαΐα. Παρόλο που η γυναίκα του είχε εγκαταλείψει τον βίο και το παιδί, αυτός εξακολουθούσε να τους συντρέχει οικονομικά. Όταν το διοικητικό συμβούλιο ενέκρινε τη σύνταξη, κάλεσα

εκείνη και το παιδί στο γραφείο μου. Εκεί τον είδα».

Κάτι σ' εκείνο το «ενέκρινε» μου δίνει μια ιδέα.

«Γιατί του έδωσαν σύνταξη; Ήταν νομικά υποχρεωμένοι;»

Διστάζει μια στιγμή.

«Υποχρεωμένοι μάλλον δεν ήταν. Δεν αποκλείεται να έφερε κάποιο αποτέλεσμα η συμβουλή μου».

Βλέπω άλλη μια πτυχή της δεσποινίδος Λύμπινγκ. Τη δύναμη. Ίσως έτσι είναι οι άγγελοι. Ίσως ασκήθηκε κάποια πίεση και στον Πανάγαθο.

Έχω πάει κοντά της στην τζαμαρία. Το Φρεντρικσμπέργκ, η συνοικία γύρω από την πλατεία Γκένφορένινγκ, το Μπρένσχοϊ — όλα αυτά τα κάνει το χιόνι να μοιάζουν με χωριό. Η οδός Χέΐρεβάι είναι μικρή και στενή. Βγάζει στην οδό Ντούεβάι. Στην Ντούεβάι βλέπω πολλά παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Ένα από αυτά είναι ένα γαλάζιο Βόλβο 840. Τα προϊόντα της Βόλβο έχουν πέραση. Κι έτσι πρέπει, για να έχει τα μέσα η επιχείρηση να σπονσοράρει το Europe Tour. Και για να πληρώνει την αμοιβή που ο πατέρας μου καυχιέται ότι ζήτησε για ν' αφήσει να τον φωτογραφίσουν.

«Από τι πέθανε ο πατέρας του Ησαΐα;»

«Από τροφική δηλητηρίαση. Ενδιαφέρεστε για το παρελθόν, δεσποινίς Γιάσπερσεν;»

Ἦρθε η στιγμή ν' αποφασίσω αν θα της ξεφουρνίσω ένα ψέμα ή θα δοκιμάσω από τον δύσκολο δρόμο της αλήθειας. Πάνω στο χαμηλό τραπεζάκι είναι η Βίβλος. Ένας από τους Γροιλανδούς κα-τηχητές στην ιεραποστολή της Κοινότητας των Αδελφών είχε μανία με τα χειρόγραφα της Νεκρής Θάλασσας. Σκέφτομαι τη φωνή του, όταν έλεγε: «Και είπε ο Ιησούς: μη ψεύδεσθε». Παίρνω αυτή τη σκέψη σαν προειδοποίηση.

«Πιστεύω ότι κάποιος τον τρώμαξε, κάποιος τον κυνηγούσε στη στέγη απ' όπου έπεσε».

Δεν χάνει ούτε δευτερόλεπτο την αταραξία της. Τις τελευταίες μέρες συναντώ ανθρώπους που βλέπουν με τη μεγαλύτερη ηρεμία αυτό που εμένα με σαστίζει περισσότερο από καθετί.

«Ο διάβολος έχει πολλά ποδάρια».

«Ένα απ' αυτά ψάχνω να βρω κι εγώ».

«Η εκδίκηση ανήκει στον Κύριο».

«Αυτή η δικαιοσύνη παραείναι μακροπρόθεσμη για μένα».

«Νόμιζα ότι για τη βραχυπρόθεσμη έχουμε την αστυνομία».

«Η αστυνομία έκλεισε την υπόθεση».

Με κοιτάζει με προσοχή.

«Τσάι», λέει. «Δεν σας πρόσφερα ακόμα τίποτα».

Πηγαίνοντας στην κουζίνα, κοντοστέκεται στην πόρτα και στρέφεται προς το μέρος μου.

«Ξέρετε την παραβολή με τα τάλαντα; Αναφέρεται στη νομιμοφροσύνη. Υπάρχει μια νομιμοφροσύνη προς τα εγκόσμια όπως και προς τα θεία. Υπήρξα υπάλληλος της Κρυολιθικής Εταιρείας επί 35 χρόνια. Καταλαβαίνετε;»

«Κάθε δύο-τρία χρόνια η Εταιρεία εξόπλιζε μια γεωλογική αποστολή για τη Γροιλανδία».

Πίνουμε τσάι. Το πορσελάνινο σερβίτσιο είναι Τράνκεμπαρ, η ασημένια τσαγιέρα Γκέοργκ Γιένσεν. Το γούστο της Έλσα Λύμπινγκ, αν το καλοξετάσεις, είναι περισσότερο απλό παρά ταπεινό.

«Η αποστολή στην Γκέλα Άλτα της δυτικής ακτής το καλοκαίρι του '91 στοίχισε 1.870.747 κορόνες και 50 έρε. Το μισό από αυτό το ποσό πληρώθηκε σε κορόνες Δανίας και το άλλο μισό σε "δολάρια του Κέιπ Γιορκ", το ιδιωτικό νόμισμα της Εταιρείας, που ονομάστηκε έτσι από το κατάστημα του Κνουδ Ράσμουσεν στη Θούλη το 1910. Αυτά έχω να σας πω όλα κι όλα».

Κάθομαι προσεκτικά. Έβαλα τη Ρόρμαν, στην Όρντρουπβάι, να ράψει μεταξωτή φόδρα στο παντελόνι μου από σεβρό. Είχε αντιρρήσεις. Έλεγε ότι θα ξηλώνονται οι ραφές. Αλλά εγώ επέμενα. Η ζωή μου εξαρτάται από τις μικρές χαρές. Ήθελα τον συνδυασμό δροσιάς και ζέστης από την επαφή του μεταξιού με τους μηρούς μου. Το τίμημα είναι ότι πρέπει να

κάθομαι με προφυλάξεις. Το μπρος-πίσω πάνω στο κάθισμα ζορίζει τις ραφές. Είναι το μικρό πρόβλημα αυτής της συζήτησης για μένα. Η δεσποινίς Λύμπινγκ έχει ένα μεγαλύτερο. Κάπου είναι γραμμένο, αν θυμάμαι καλά, ότι δεν πρέπει να κάνει κανείς την καρδιά του άντρο ληστών, κι αυτή το ξέρει, και όσο να 'ναι τη βαραίνει αυτή τη στιγμή.

«Μπήκα στην Κρυολιθική Εταιρεία το '47. Όταν ο Βιρλ, ο εργοστασιάρχης, μου είπε στις 17 Αυγούστου: Θα παίρνετε 240 κορόνες τον μήνα, θα έχετε δωρεάν διατροφή και τρεις βδομάδες άδεια, δεν είπα τίποτα. Μέσα μου, όμως, σκεφτόμουν πως είναι αλήθεια λοιπόν. Εμβλέψατε εις τα πετεινά τα ουρανού, ότι ου σπείρουσιν ουδέ θερίζουσιν. Δεν θα φρόντιζε λοιπόν Εκείνος για σένα; Στους Γκρεν & Βίσκε, στην πλατεία Κόνγκενς Νύτορβ, όπου δούλευα πρώτα, έπαιρνα 187 κορόνες τον μήνα».

Το τηλέφωνο είναι πλάι στην είσοδο του διαμερίσματος. Δύο πράγματα σ' αυτό είναι αξιοπαρατήρητα. Ότι είναι βγαλμένο από την πρίζα και ότι δεν υπάρχει ούτε μπλοκάκι ούτε ατζέντα ούτε μολυβί. Το πρόσεξα αυτό όταν μπήκα. Τώρα αρχίζω να καταλαβαίνω τι κάνει η Έλσα Λύμπινγκ με τους σκόρπιους αριθμούς τηλεφώνου που εμείς οι άλλοι γράφουμε στον τοίχο και στην ανάστροφη του χεριού μας ή τους αφήνουμε να βυθιστούν στη λήθη. Τους αποθηκεύει στην καταπληκτική αριθμητική μνήμη της.

«Από τότε κανένας, απ' όσο ξέρω, δεν είχε ποτέ λόγο να παραπονεθεί για τη γενναιοδωρία ή την ελκρίνεια της

Εταιρείας. Και όσες αδυναμίες υπήρχαν διορθώθηκαν. Όταν ήρθα, υπήρχαν έξι καντίνες. Ένα κυλικείο για τους εργάτες, μια τραπεζαρία για το προσωπικό των γραφείων, μια για τους τεχνίτες, μια για τους τμηματάρχες, τον προϊστάμενο του λογιστηρίου και τους λογιστές, μια για τους επιστημονικούς συνεργάτες από τα εργαστήρια και μια για τον διευθυντή και το διοικητικό συμβούλιο. Αυτό, όμως, άλλαξε».

«Χρησιμοποίησατε μήπως την επιρροή σας;» ρωτάω.

«Είχαμε αρκετούς πολιτικούς στο διοικητικό συμβούλιο. Ένας από αυτούς εκείνο τον καιρό ήταν ο Στάινκε. Επειδή αυτό που έβλεπα ερχόταν σε σύγκρουση με τη συνείδησή μου, πήγα και τον βρήκα — στις 17 Μαΐου 1957, στις τέσσερις η ώρα το απόγευμα, την ίδια μέρα που προήχθην σε προϊσταμένη του λογιστηρίου. Του είπα: Κύριε Στάινκε, δεν ξέρω τίποτα για τον σοσιαλισμό. Αλλά αν κατάλαβα καλά, έχει κοινά σημεία με τον τρόπο ζωής των πρώτων χριστιανών. Έδιναν τα υπάρχοντά τους στους φτωχούς και ζούσαν μεταξύ τους σαν αδελφοί και αδελφές. Πώς, κύριε Στάινκε, συμβιβάζονται αυτές οι ιδέες με έξι καντίνες; Μου απάντησε με τη Βίβλο. Απόδοτε τα Καίσαρος Καίσαρι και τα του Θεού τω Θεώ, είπε. Αλλά έπειτα από λίγα χρόνια είχε μείνει μόνο μία καντίνα».

Όταν χύνει τσάι, έχει ένα σουρωτήρι για να μην πέφτουν φύλλα στο φλιτζάνι. Κάτω από το στόμιο της τσαγιέρας υπάρχει ένα κομμάτι βαμβάκι, για να μη στάζει τσάι στο

τραπέζι. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει μέσα της. Την παιδεύει η ασυνήθιστη, γι' αυτήν, προσπάθεια να φιλτράρει τα λόγια της για να μη διαρρέουν προς εμένα όσα δεν πρέπει.

«Είμαστε — ήμασταν— εν μέρει κρατική επιχείρηση. Όχι ημικρα-τική, όπως η Κρυολιθική Εταιρεία Έρεσουντ. Αλλά το κράτος αντιπροσωπευόταν στο διοικητικό συμβούλιο και είχε το 33,33 τοις εκατό των μετοχών. Υπήρχε μεγάλη διαφάνεια γύρω από τα λογιστικά βιβλία. Από το καθετί έβγαιναν αντίγραφα με παλιομοδίτικα καρμπόν». Χαμογελάει. «Που θύμιζαν το πασίγνωστο χαρτί του αλέτας, νούμερο 00. Ένα μέρος από τα λογιστικά βιβλία ελεγχόταν από τη Διεύθυνση Δημοσίου Λογιστικού, τον θεσμό που από 1 ης Ιανουαρίου 1976 αντικαταστάθηκε από την Εθνική Υπηρεσία Λογιστικών Ελέγχων. Το πρόβλημα ήταν η συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα. Τη Σουηδική Εταιρεία Εξορύξεως Αδαμάντων, την Γκρηνέξ, αργότερα το Ίδρυμα Γεωλογικών Ερευνών Γροιλανδίας. Το προσωπικό με μερική απασχόληση. Προέκυπταν έτσι περίπλοκες καταστάσεις. Γιατί υπήρχε και η ιεραρχία. Σε κάθε επιχείρηση πρέπει να υπάρχει. Υπήρχαν λογιστικά βιβλία στα οποία ούτε εγώ είχα πρόσβαση. Τα δικά μου βιβλία ήταν δεμένα σε γκρίζο δέρμα τυφλοπόντικα με κόκκινη σφραγίδα. Τα φυλάμε σ' ένα χρηματοκιβώτιο στο αρχείο. Αλλά υπήρχε κι ένα μικρότερο, εμπιστευτικό κύκλωμα λογιστικών βιβλίων. Έτσι πρέπει να ήταν. Δεν μπορεί να είναι αλλιώς σε μια μεγάλη επιχείρηση».

«"Τα φυλάμε στο αρχείο". Αυτό είναι ενεστώς».

«Συνταξιοδοτήθηκα πριν από δύο χρόνια. Από τότε συνδέομαι με την Εταιρεία ως σύμβουλος επί των λογιστικών».

Δοκιμάζω για τελευταία φορά.

«Τα λογιστικά βιβλία για την αποστολή του καλοκαιριού του 91 — υπήρχε σ' αυτά κάτι το ιδιαίτερο;»

Για μια στιγμή φαντάζομαι ότι τώρα θα μου ανοίξει την καρδιά της. Έπειτα, όμως, τα φίλτρα ξανάρχονται στη θέση τους.

«Δεν είμαι βέβαιη για τη μνήμη μου».

Κάνω μια τελευταία προσπάθεια. Που είναι χωρίς τακτ και καταδικασμένη εκ των προτέρων ν' αποτύχει.

«Μπορώ να δω το αρχείο;»

Περιορίζεται να κουνήσει το κεφάλι της.

Η μητέρα μου κάπνιζε μια πίπα από ένα παλιό φυσίγγιο. Δεν έλεγε ποτέ ψέματα. Αλλά όταν υπήρχε μια αλήθεια που ήθελε να κρύψει, έβγαζε την πίπα, έβαζε στο στόμα της τα ξύσματα, έλεγε μάμαρτοκ, «ωραία», κι έπειτα προσποιούνταν ότι δεν ήταν σε θέση να μιλήσει. Το να σωπαίνεις είναι κι αυτό μια τέχνη.

«Δεν ήταν δύσκολο για μια γυναίκα», ρωτάω καθώς βάζω τα παπούτσια μου, «να είναι υπεύθυνη για τα λογιστικά μιας

μεγάλης επιχείρησης τα χρόνια του '50;»

«Ο Κύριος υπήρξε φιλεύσπλαχνος».

Σκέφτομαι ότι στο πρόσωπο της Έλσα Λύμπινγκ ο Κύριος βρήκε ένα αποτελεσματικό εργαλείο για να εκδηλώσει τη φιλευσπλαχνία του.

«Τι σας κάνει να πιστεύετε ότι κυνηγούσαν το παιδί;»

«Υπήρχε χιόνι στη στέγη απ' όπου έπεσε. Είδα τα ίχνη. Έχω ένστικτο για το χιόνι».

Κοιτάζει μ' ένα κουρασμένο, απλανές βλέμμα. Ξαφνικά η ηλικία της της φαίνεται.

«Το χιόνι είναι σύμβολο της αστάθειας», λέει. «Όπως στο Βιβλίο του Ιώβ».

Έχω φορέσει το παλτό μου. Δεν είμαι γνώστρια της Βίβλου. Αλλά κάθε τόσο παράξενα σπαράγματα από τα μαθήματα των παιδικών μας χρόνων πάνε και κολλάνε στη μυγοπαγίδα του μυαλού μας.

«Ναι», λέω. «Και του φωτός της αλήθειας. Όπως στην Αποκάλυψη. "Η δε κεφαλή αυτού και αί τρίχες λευκαί ως έριον λευκόν, ως χιών"».

Φαίνεται βασανισμένη, όταν κλείνει πίσω μου την πόρτα. Σμίλλα Γιάσπερσεν. Η αγαπητή επισκέπτρια. Η φωτοδότρια. Όταν αποχωρεί, ο ουρανός είναι γαλανός και η διάθεση

ιλαρή.

Τη στιγμή που βγαίνω στη Χείρεβάι, το θυροτηλέφωνο τρίζει.

«Μπορείτε, παρακαλώ, να ξανανεβείτε;»

Η φωνή της είναι βραχνή. Αλλά μπορεί αυτό να οφείλεται στο υποβρύχιο τηλέφωνο.

Ξαναπαίρνω, λοιπόν, το ασανσέρ. Κι εκείνη με ξαναϋποδέχεται στην πόρτα.

Αλλά τίποτα δεν είναι όπως πριν, όπως λέει κάπου ο Ιησούς.

«Έχω μια συνήθεια», λέει. «Όταν είμαι αναποφάσιστη, ανοίγω τη Βίβλο στην τύχη. Για να πάρω ένα σημάδι. Ένα μικρό παιχνίδι ανάμεσα στον Θεό κι εμένα, αν θέλετε».

Σ' έναν άλλο άνθρωπο, αυτή η συνήθεια θα έμοιαζε μ' εκείνες τις μικρές διαταραχές λειτουργίας που παθαίνουν οι Ευρωπαίοι, όταν ζουν πολύ μόνοι. Αλλά σ' αυτήν είναι διαφορετικά. Δεν είναι ποτέ μόνη. Είναι παντρεμένη με τον Ιησού.

«Μόλις κλείσατε την πόρτα, άνοιξα πάλι τη Βίβλο. Έπεσα στην πρώτη σελίδα από την Αποκάλυψη. Που αναφέρατε πριν. "Έχω τας κλεις του θανάτου και του άδου"».

Στεκόμαστε αντικριστά και κοιταζόμαστε φευγαλέα.

«Τας κλεις του θανάτου και του άδου», λέει. «Ως πού είστε

διατεθειμένη να φτάσετε;»

«Δοκιμάστε με».

Για μια στιγμή ακόμα κάτι αντιπαλεύει μέσα της.

«Υπάρχει ένα διπλό αρχείο στα υπόγεια του σπιτιού στη Στράντμπουλεβάρ. Στο πρώτο είναι τα λογιστικά βιβλία και η αλληλογραφία. Σ' αυτό ανατρέχουν οι ανώτεροι υπάλληλοι, οι λογιστές, εγώ, μερικές φορές οι τμηματάρχες. Το άλλο είναι πίσω από το πρώτο. Εκεί φυλάσσονται οι εκθέσεις των αποστολών. Ορισμένα ορυκτολογικά δείγματα. Υπάρχει ένας ολόκληρος τοίχος με τοπογραφικούς χάρτες. Μια προθήκη με πυρήνες γεωτρήσεων, γεωλογικά δείγματα με μέγεθος περίπου όσο το δόντι ενός νάρβαλ. Κατ' αρχήν, σ' αυτό το δεύτερο αρχείο έχει κανείς πρόσβαση μόνο με την άδεια του διοικητικού συμβουλίου ή του διευθυντή».

Μου γυρίζει την πλάτη.

Αισθάνομαι την οφειλόμενη επισημότητα. Η Έλσα Αύμπινγκ ετοιμάζεται να διαπράξει μια από τις —χωρίς αμφιβολία λίγο-ατές— παραβάσεις κανονισμών στη ζωή της.

«Δεν μπορώ, φυσικά, να σας πληροφορήσω ότι υπάρχει ενιαίο σύστημα κλειδιών. Ή ότι το κλειδί Αμπλού εκεί στον πίνακα είναι για την κύρια είσοδο».

Γυρίζω αργά το κεφάλι. Πίσω μου κρέμονται, από κάτι μικρούς μπρούντζινους γάντζους, τρία κλειδιά. Ένα από αυτά

είναι ένα Αμπλόυ.

«Το ίδιο το σπίτι δεν έχει σύστημα συναγερμού. Το κλειδί για το αρχείο στα υπόγεια κρέμεται στο χρηματοκιβώτιο του γραφείου. Ένα ηλεκτρονικό χρηματοκιβώτιο με εξαψήφιο κωδικό, την ημερομηνία που έγινα προϊσταμένη του λογιστηρίου: 17.05.57. Το κλειδί ταιριάζει και για τα δύο δωμάτια του υπογείου».

Γυρίζει κι έρχεται κοντά μου. Μαντεύω ότι αυτή η εγγύτητα είναι η στενότερη σωματική επαφή που μπορεί να έχει μ' ένα συνάνθρωπό της.

«Πιστεύετε;» ρωτάει.

«Δεν ξέρω αν πιστεύω στον Θεό σας».

«Το ίδιο κάνει. Πιστεύετε στο θείο;»

«Είναι πρωινά που δεν μπορώ να πιστέψω ούτε στον εαυτό μου».

Γελάει για δεύτερη φορά σήμερα. Έπειτα κάνει μεταβολή και κατευθύνεται προς το πανόραμά της.

Τη στιγμή που φτάνει στη μέση του δωματίου, χώνω το κλειδί στην τσέπη μου. Με τ' ακροδάκτυλα βεβαιώνομαι ότι η φόδρα της Ρόρμαν δεν έχει ξηλωθεί, τουλάχιστον σ' αυτή την τσέπη.

Έπειτα φεύγω. Κατεβαίνω από τη σκάλα. Αν υπάρχει Θεία

Πρόνοια, ένα μεγάλο ερώτημα είναι πόσο άμεσα επεμβαίνει. Αν, λόγου χάρη, ο ίδιος ο Κύριος με είδε στην οδό Χείρεβái αριθμός 6 και είπε «γεννηθήτω οπή», και εγένετο οπή. Σ' έναν από τους ίδιους τους αγγέλους του.

Στρίβοντας στη γωνία με την Ντούεβái, κρατάω στο χέρι μου ένα στυλό. Μου ήρθε η όρεξη να σημειώσω στην ανάστροφη του χεριού μου τον αριθμό ενός αυτοκινήτου. Αλλά η πρόθεσή μου δεν πραγματοποιείται. Όταν φτάνω στη γωνία, δεν υπάρχει εκεί κανένα αυτοκίνητο.

10

«Χους ει».

Πότε πότε έρχονταν γεράκια, όταν κυνηγούσαμε άλκες. Στην αρχή δεν ήταν παρά δυο τρυπίτσες από καρφίτσα στον ορίζοντα. Έπειτα θα 'λεγες ότι το βουνό διαλυόταν και σηκωνόταν στον ουρανό. Όταν ένα εκατομμύριο άλκες απογειώνονται, το διάστημα σκοτεινιάζει μια στιγμή, σαν να ξανάρθε ξαφνικά ο χειμώνας.

Η μητέρα μου έριχνε στα γεράκια. Ένα κυνηγετικό γεράκι βουτάει με ταχύτητα 200 χιλιόμετρα την ώρα. Κατά κανόνα η μητέρα μου ευστοχούσε. Τα πυροβολούσε μ' επινικελωμένα βλήματα μικρού διαμετρήματος. Εμείς πηγαίναμε και της τα φέρναμε. Μια φορά η σφαίρα είχε μπει από το ένα μάτι κι είχε σφηνωθεί στο άλλο, σαν να μας κοίταζε το πεθαμένο γεράκι με γυαλιστερό, πονηρό βλέμμα.

Ένας συντηρητής στη βάση τα ταρίχευε γι' αυτήν. Το κυνηγετικό γεράκι είναι προστατευόμενο είδος. Στη μαύρη αγορά των ΗΠΑ ή της Γερμανίας τα νεαρά γεράκια, που προορίζονται να εκπαιδευτούν στο κυνήγι, φτάνουν να πουλιούνται 50.000 δολάρια το ένα. Κανένας δεν τολμούσε να πιστέψει ότι η μητέρα μου είχε παραβεί την απαγόρευση του κυνηγιού.

Δεν τα πουλούσε. Τα χάριζε. Στον πατέρα μου, σ' έναν από τους εθνογράφους που την επισκέπτονταν επειδή ήταν γυναίκα και κυνηγός, σ' έναν από τους αξιωματικούς της βάσης.

Τα ταριχευμένα γεράκια ήταν ένα μακάβριο και συγχρόνως εκθαμβωτικό δώρο. Η μητέρα μου τα πρόσφερε μ' επισημότητα και φαινομενικά απόλυτη γενναιοδωρία. Έπειτα άφηνε να της ξεφύγει μια παρατήρηση ότι της έλειπε ένα ψαλίδι. Πέταγε έναν υπαινιγμό ότι χρειαζόταν 75 μέτρα νάilon σκοινί. Άφηνε να εννοηθεί ότι εμείς τα παιδιά θα χαιρόμασταν αν είχαμε δυο σετ θερμομονωτικά εσώρουχα.

Έπαιρνε ό, τι ζητούσε. Τυλίγοντας τον επισκέπτη της σ' ένα κουκούλι αδυσώπητης, αμοιβαία υποχρεωτικής ευγένειας.

Εγώ ντρεπόμουν γι' αυτό και την αγαπούσα γι' αυτό. Ήταν η απάντησή της στην ευρωπαϊκή κουλτούρα. Ανοιγόταν σ' αυτήν με μια ευγένεια γεμάτη υστεροβουλία. Κι έκλεινε γύρω της αιχμαλωτίζοντας ό, τι της ήταν χρήσιμο. Ένα ψαλίδι, μια κουλούρα νάilon σκοινί, τα σπερματοζωάρια που έφεραν τον

Μόριτς Γιά-σπερσεν στη μήτρα της.

Γι αυτό η Θούλη δεν θα γίνει ποτέ μουσείο. Οι εθνογράφοι πρόβαλαν στη βόρεια Γροιλανδία το όνειρό τους για την αθωότητα. Ένα όνειρο, όπου οι Ινουίτ μένουν για πάντα αυτοί οι στραβοκάνηδες που χορεύουν στους ήχους των τυμπάνων, που διηγούνται θρύλους, που χαμογελούν πλατιά, αυτά τα ζωντανά εκθέματα που οι πρώτοι εξερευνητές φαντάστηκαν ότι ανακάλυψαν προς τα νότια του Κάανακ γύρω στο 1900. Η μητέρα μου τους έδινε ένα ψόφιο πουλί. Και τους έκανε να της αγοράζουν το μισό μαγαζί. Αρμένιζε μ' ένα καγιάκ φτιαγμένο όπως τον 17ο αιώνα, πριν η τέχνη της κατασκευής καγιάκ εξαφανιστεί από τη βόρεια Γροιλανδία. Αλλά χρησιμοποιούσε ένα σφραγισμένο πλαστικό δοχείο σαν πλωτήρα για την πετονιά της.

«Και εις χουν απελεύση».

Βλέπω πώς τα καταφέρνουν οι άλλοι. Αλλά εγώ δεν μπορώ να τα καταφέρω.

Ο Ησαΐας κόντευε να τα καταφέρει. Θα μπορούσε να φτάσει στην τελική επιτυχία. Ν' αφομοιώσει τη Δανία, να τη μετουσιώσει, να γίνει και τα δυο.

Έβαλα να του ράψουν ένα άσπρο μεταξωτό άνορακ. Ακόμα και το σχέδιό του είχε παραδοθεί στο σήμερα από τους Ευρωπαίους. Το είχε κάνει δώρο στον πατέρα μου ο ζωγράφος Γκιτς-Γιο-χάνσεν. Του το είχαν δώσει στη βόρεια Γροιλανδία, τον καιρό που εικονογραφούσε τη μεγάλη

εγκυκλοπαίδεια για τα πουλιά της Γροιλανδίας. Το φόρεσα στον Ησαΐα, τον χτένισα κι έπειτα τον έβαλα όρθιο στο καπάκι της τουαλέτας. Όταν κοιτάχτηκε στον καθρέφτη, μεταμορφώθηκε. Το τροπικό ύφασμα, η γροιλανδική ευλάβεια για τα γιορτινά ρούχα, η δανέζικη χαρά για την πολυτέλεια, όλα αυτά έγιναν ένα. Ίσως είχε κάποια σημασία και ότι του το είχα δώσει εγώ.

Αμέσως κατόπιν του ήρθε να φταρνιστεί.

«Κράτησέ μου τη μύτη!»

Του κράτησα τη μύτη.

«Γιατί;» τον ρώτησα. Είχε τη συνήθεια να φυσάει τη μύτη του στον νιπτήρα.

Μόλις άνοιξα το στόμα μου, τα μάτια του βρήκαν τα χείλη μου στον καθρέφτη. Συχνά διαπίστωνα ότι καταλάβαινε το νόημα πριν το προφέρω.

«Όταν φοράω άννορακ κάκορτοκ, το όμορφο άνορακ, δεν θέλω να έχω μύξες στα δάκτυλα».

«Και εκχου αναστήση».

Προσπαθώ να περιεργαστώ τις γυναίκες γύρω από τη Γιουλιάνε για να δω αν καμιά από αυτές είναι έγκυος. Αν κουβαλάει στην κοιλιά της ένα αγοράκι που θα μπορούσε να πάρει τ' όνομα του Ησαΐα. Οι νεκροί εξακολουθούν να ζουν

μέσα από τα ονόματα. Τέσσερα κορίτσια βαφτίστηκαν Άνε, από τ' όνομα της μητέρας μου. Τις επισκέπτομαι συχνά, κάθομαι και κουβεντιάζω μαζί τους, για να δω φευγαλέα, μέσα από τη γυναίκα που έχω μπρος μου, εκείνη που με άφησε.

Τραβούν τα σκοινιά από τους κρίκους στα πλάγια του φέρετρου. Για μια σύντομη στιγμή ο καημός μου γίνεται σαν τρέλα. Ν' άνοιγαν για μια στιγμή το φέρετρο, να μ' άφηναν να ξαπλώσω πλάι στο κρύο κορμάκι του, που κάποιος του έμπηξε μια βελόνα, που το άνοιξαν και το φωτογράφισαν και του έκοψαν κομμάτια και το ξανάκλεισαν, να ένιωθα μια μόνο φορά τη στύση του πάνω στον μηρό μου, μια χειρονομία υποψιασμένου, άπειρου ερωτισμού, το φτεροκόπημα μιας νυχτοπεταλούδας πάνω στο δέρμα μου, τα σκοτεινά έντομα της ευτυχίας.

Κάνει τόση παγωνιά που πρέπει να περιμένουν για να κλείσουν τον τάφο, κι έτσι όταν φεύγουμε τον αφήνουμε ανοιχτό πίσω μας. Ο μηχανικός κι εγώ βαδίζουμε πλάι πλάι.

Τον λένε Πέτερ. Δεν πάνε ούτε δεκατρείς ώρες που είπα για πρώτη φορά τ' όνομά του.

Δεκαέξι ώρες νωρίτερα είναι μεσάνυχτα. Στην οδό Κάλκμπρενε-ρίβαϊ. Έχω αγοράσει δώδεκα μεγάλες, μαύρες πλαστικές σακούλες, τέσσερα ρολά τέιπ, τέσσερα σωληνάρια κόλλα ταχείας πήξεως κι ένα κλεφτοφάναρο Μάγκκλάιτ. Άνοιξα τις σακούλες με ψαλίδι, τις έβαλα ανά δύο τη μια πάνω στην

άλλη και τις κόλλησα. Έπειτα τις έχωσα στην τσάντα μου, μάρκας Λουί Βουιτόν.

Φοράω ψηλές μπότες, κόκκινο πουλόβερ με γυριστό λαιμό, παλτό από δέρμα φώκιας, που το αγόρασα από την «Γκρενλά-ντια», και καρό φούστα από το «Σκοτς Κόρνερ». Η πείρα μου μου έχει μάθει ότι είναι ευκολότερο να δικαιολογηθείς όταν είσαι καλοντυμένη.

Αυτό που συμβαίνει τώρα είναι κάπως άκομψο.

Όλο το εργοτάξιο περιβάλλεται από ένα φράχτη ύψους τριάμισι μέτρων, που πάνω καταλήγει σε συρματοπλεγμά. Στο μυαλό μου έχω μια είσοδο στην πίσω πλευρά, που βλέπει προς την οδό Κάλκμπρενερίβαϊ και τις ράγιες για τα βαγονέτα. Την έχω δει πριν.

Αυτό που δεν έχω δει, είναι η πινακίδα που πληροφορεί ότι το μέρος φρουρείται από την Εταιρεία Λυκόσκυλων Ασφαλείας. Πράγμα που δεν σημαίνει απαραίτητα κάτι. Στήνονται τόσες και τόσες πινακίδες χωρίς άλλο σκοπό από το να διατηρήσουν την κατάλληλη ατμόσφαιρα. Δίνω, λοιπόν, μια δοκιμαστική κλοτσιά στην πόρτα. Πριν περάσουν πέντε δευτερόλεπτα, ένας σκύλος στέκεται πίσω από τα κάγκελα. Μπορεί να είναι λυκόσκυλο. Μοιάζει με κουρελού απλωμένη μπροστά σε μια πόρτα για να σκουπίζουν οι άνθρωποι τα πόδια τους. Ίσως γι' αυτό είναι στις κακές του.

Υπάρχουν άνθρωποι στη Γροιλανδία που έχουν τον τρόπο τους με τα σκυλιά. Τέτοιος τύπος ήταν η μητέρα μου. Πριν

διαδοθούν τα νάιλον σκοινιά τη δεκαετία του '70, ζεύαμε τα σκυλιά στα έλκηθρα με λουριά από δέρμα φώκιας. Τ' άλλα σκυλιά έτρωγαν τα λουριά τους. Τα δικά μας δεν τα πείραζαν. Τους το είχε απαγορεύσει η μητέρα μου.

Υπάρχουν, έπειτα, εκείνοι που γεννιούνται με τον φόβο των σκυλιών και δεν τον αποβάλλουν ποτέ. Σ' αυτούς ανήκω εγώ. Επιστρέφω, λοιπόν, στη Στράντμπουλεβάρ και παίρνω ταξί για το σπίτι μου.

Δεν ανεβαίνω στο διαμέρισμά μου. Ανεβαίνω στην Γιουλιάνε. Παίρνω από το ψυγείο της μισό κιλό συκώτι μουρούνας. Της το δίνει τζάμπα ένας φίλος της στην ψαραγορά, όταν είναι σπασμένο. Στο λουτρό της αδειάζω στην τσέπη μου μισό μπουκαλάκι χάπια Ροϋπνόλ. Αυτά της τα έγραψε πρόσφατα ο γιατρός της. Η Γιουλιάνε τα πουλάει. Το Ροϋπνόλ έχει ζήτηση στους πρεζάκη-δες. Τα λεφτά τα ξοδεύει για ν' αγοράσει το δικό της φάρμακο, αυτό που δασμολογείται από το τελωνείο.

Στη συλλογή του Ρινκ υπάρχει μια ιστορία από τη δυτική Γροιλανδία, για έναν μπαμπούλα που δεν μπορεί να κοιμηθεί και μένει αιώνια άυπνος. Είναι επειδή δεν δοκίμασε Ροϋπνόλ. Όταν το παίρνεις για πρώτη φορά, μισό χάπι σε βυθίζει σε βαθύ κώμα.

Η Γιουλιάνε με αφήνει να τη λεηλατώ. Έχει παραιτηθεί σχεδόν απ' όλα, ακόμα και από το να μου κάνει ερωτήσεις.

«Μ' έχεις ξεχάσει!» φωνάζει πίσω μου.

Παίρνω ταξί και γυρίζω στην οδό Κάλκμπρενερβαϊ. Το αυτοκίνητο θα μυρίζει ψαρίλα.

Στο φως των φαναριών, κάτω από την ανισόπεδη διάβαση που βλέπει προς το Φρίχαουν, θρυμματίζω τα χάπια και τα μπήγω στο συκώτι. Τώρα μυρίζω κι η ίδια ψαρίλα.

Αυτή τη φορά δεν χρειάζεται να καλέσω τον σκύλο. Στέκεται εκεί και περιμένει, με την ελπίδα πως θα ξανάρθω. Ρίχνω το συκώτι πάνω από τον φράχτη. Ακούμε τόσα και τόσα για την οξύτατη όσφρηση των σκύλων, ώστε φοβάμαι μήπως μυρίσει τα χάπια. Οι φόβοι μου αποδεικνύονται ασύστατοι. Καταπίνει το συκώτι σαν ηλεκτρική σκούπα.

Έπειτα περιμένουμε, ο σκύλος κι εγώ. Εκείνος περιμένει κι άλλο συκώτι. Εγώ περιμένω να δω τι μπορεί να κάνει η φαρμακευτική βιομηχανία για τα άυπνα ζώα.

Έρχεται τότε ένα αυτοκίνητο. Ένα ημιφορτηγό της Εταιρείας Λυκόσκυλων Ασφαλείας. Δεν υπάρχει μέρος στην Κάλκμπρενερ-βαϊ για να κάνεις την παρουσία σου αόρατη ή έστω διακριτική. Έτσι, μένω εκεί που είμαι. Από το αυτοκίνητο κατεβαίνει ένας άνδρας με στολή. Με προσέχει, αλλά δεν μπορεί να βρει ικανοποιητική εξήγηση. Μια μοναχική γυναίκα με γούνινο παλτό στη μία η ώρα τη νύχτα στην άκρη του Έστερμπρο; Ξεκλειδώνει την πύλη και περνάει λουρί στον σκύλο. Τον βγάζει στο πεζοδρόμιο. Ο σκύλος μού γρυλίζει με κακία. Έπειτα, ξαφνικά, τα πόδια του γίνο-νταιλάστιχο και πάει να πέσει κάτω. Ο άνδρας τον κοιτάζει ανήσυχα. Ο

σκύλος τον κοιτάζει ικετευτικά. Ο άνδρας ανοίγει το πίσω μέρος του ημιφορτηγού. Ο σκύλος καταφέρνει να βάλει μέσα μόνος του τα μπροστινά πόδια του, αλλά ο άνδρας αναγκάζεται να τον σπρώξει για να μπει ολόκληρος. Τα έχει χαμένα. Έπειτα βάζει μπρος και φεύγει. Αφήνοντάς με σε σκέψεις για το πώς δουλεύει η Εταιρεία Λυκόσκυλων Ασφαλείας. Καταλήγω στο συμπέρασμα ότι μοιράζει κάθε τόσο τους σκύλους σαν δείγματα γνωριμίας, ας πούμε, και τους αφήνει λίγες ώρες σε κάθε μέρος. Τώρα ο άνδρας πηγαίνει ν' αφήσει το λυκόσκυλο κάπου αλλού. Ελπίζω να υπάρχει εκεί κάτι μαλακό για να ξαπλώσει ο σκύλος πάνω του και να κοιμηθεί.

Βάζω το κλειδί στην κλειδαριά. Αλλά δεν μπορεί ν' ανοίξει την αυλόπορτα. Μπορώ να φανταστώ γιατί. Η Έλσα Λύμπινγκ ερχόταν πάντα στη δουλειά της μια ώρα που της άνοιγε ο θυρωρός. Γι' αυτό δεν ξέρει ότι οι πύλες της εξωτερικής περιφέρειας ανοίγουν με άλλο σύστημα κλειδιών.

Δεν υπάρχει άλλη λύση από το να παραβιάσω τον φράχτη. Αυτό μου παίρνει πολλή ώρα. Και τελικά αναγκάζομαι να πετάξω μέσα πρώτα τις μπότες μου. Ώσπου να βρεθώ από την άλλη μεριά, κάμποσο από το δέρμα φώκιας μένει στον φράχτη.

Φτάνει να δω ένα χάρτη μια φορά και το τοπίο ξεκολλάει από το χαρτί. Δεν είναι κάτι που το έμαθα. Χρειάστηκε, φυσικά, να εξοικειωθώ με μια ονοματολογία, ένα σύστημα συμβόλων. Τις διακεκομμένες υψομετρικές στους τοπογραφικούς χάρτες

του Γεωδαιτικού Ινστιτούτου. Τις πράσινες και κόκκινες παραβολικές καμπύλες στους στρατιωτικούς χάρτες εξάπλωσης των ογκόπαγων. Τις δυσκοειδείς, γκριζόασπρες φωτογραφίες του ραντάρ ζώνης Χ. Τις πολυφασματικές φωτογραφίες του LANDSAT 3. Τους ζαχαρίχάρτες ιζημάτων που χρησιμοποιούν οι γεωλόγοι. Τις κόκκινες και μπλε θερμοφωτογραφίες. Αλλά κατά βάθος ήταν σαν να μαθαίνεις ένα καινούργιο αλφάβητο. Για να το ξεχάσεις έπειτα τη στιγμή που διαβάξεις. Το κείμενο για το χιόνι.

Υπήρχε ένας χάρτης της Κρυολιθικής Εταιρείας Ντάνμαρκ σ' εκείνο το βιβλίο στο Γεωλογικό Ινστιτούτο. Ένας κτηματολογικός χάρτης, μια αεροφωτογραφία κι ένα σχεδιάγραμμα των κτηρίων. Τώρα που στέκομαι εδώ, ξέρω πώς ήταν άλλοτε το εργοτάξιο.

Τώρα όλα είναι υπό κατεδάφιση. Το οικόπεδο είναι σκοτεινό σαν τρύπα, με άσπρες κηλίδες εκεί όπου ο αέρας μάζεψε σωρούς το χιόνι.

Μπήκα μέσα από εκεί όπου ήταν κάποτε η πίσω πλευρά της αίθουσας ακατέργαστου κρυολίθου. Τα θεμέλια υπάρχουν ακόμα. Ένα εγκαταλειμμένο ποδοσφαιρικό γήπεδο από παγωμένο μπετόν. Ψάχνω για τα ίχνη της σιδηροδρομικής γραμμής. Και την ίδια στιγμή σκοντάφτω πάνω στις τραβέρσες. Τα ίχνη του ντεκο-βίλ που έφερνε το μέταλλευμα από την προβλήτα της Εταιρείας. Μια σιλουέτα στο σκοτάδι είναι το υπόστεγο των τεχνιτών, όπου υπήρχαν το σιδηρουργείο, το μηχανουργείο και το ξυλουργείο. Ένας

λάκκος γεμάτος μπάζα ήταν άλλοτε το υπόγειο κάτω από την καντίνα. Το εργοτάξιο διασχίζεται από την οδό Σβάνεκεγκάδε. Στην άλλη πλευρά του δρόμου υπάρχουν πολυκατοικίες με πλήθος ηλεκτρικά χριστουγεννιάτικα αστέρια, πλήθος κεριά, πλήθος μπαμπάδες, μαμάδες και παιδιά. Και κάτω από τα παράθυρά τους: τα δύο επιμήκη κτήρια των εργαστηρίων που δεν έχουν κατεδαφιστεί ακόμα. Είναι άραγε αυτό μια εικόνα της σχέ-σης της Δανίας με την πρώην αποικία της — απογοήτευση, παραίτηση, αναδίπλωση; Αλλά και διατήρηση των τελευταίων διοικητικών εξαρτήσεων: έλεγχος μέσω της εξωτερικής πολιτικής, του υπεδάφους, των στρατιωτικών συμφερόντων;

Μπροστά μου, κόντρα στα φώτα της Στράντμπουλεβάρ, το σπίτι μοιάζει με μικρό κάστρο.

Είναι ένα κτήριο που κάνει γωνία. Η είσοδος είναι στην κορυφή μιας γρανίτινης σκάλας με σχήμα βεντάλιας, στην πτέρυγα που είναι στραμμένη προς τη Στράντμπουλεβάρ. Αυτή τη φορά το κλειδί ταιριάζει.

Η πόρτα οδηγεί σ' ένα μικρό τετράγωνο χολ, με μαύρα και άσπρα μαρμάρινα πλακάκια και μια ακουστική που κάνει τα βήματά σου ν' αντηχούν όσο σιγανά κι αν περπατάς. Από εκεί μια σκάλα οδηγεί κάτω, στο σκοτάδι και τ' αρχεία, και μια άλλη ανεβαίνει τα πέντε σκαλοπάτια ως το επίπεδο απ' όπου η Έλσα Λύ-μπινγκ εξασκούσε την επιρροή της επί 45 χρόνια.

Η σκάλα οδηγεί σε μια δίφυλλη τζαμόπορτα. Πίσω της είναι

μια μεγάλη αίθουσα, που πρέπει να καλύπτει όλο το εμβαδόν αυτής της πτέρυγας. Εδώ υπάρχουν οκτώ τραπέζια γραφείου, έξι παράθυρα προς τον δρόμο, αρχειοθήκες, τηλέφωνα, επεξεργαστές κειμένου, δύο φωτοτυπικά μηχανήματα, μεταλλικά ράφια με μπλε και κόκκινα πλαστικά κλασέρ. Στον τοίχο ένας χάρτης της Γροιλανδίας. Σ' ένα μεγάλο τραπέζι μια μηχανή του καφέ και διάφορα κύπελλα. Στη γωνία ένα μεγάλο ηλεκτρονικό χρηματοκιβώτιο, που στο παραθυράκι του φέγγει η επιγραφή CLOSED.

Ένα από τα τραπέζια είναι παράμερα από τ' άλλα και λίγο μεγαλύτερο. Το σκεπάζει μια γυάλινη πλάκα. Πάνω της όρθιος ένας μικρός εσταυρωμένος. Όχι χωριστό γραφείο για την προϊσταμένη του λογιστηρίου. Μόνον ένα τραπέζι στον ίδιο χώρο με το υπόλοιπο προσωπικό. Όπως στις πρωτοχριστιανικές κοινότητες.

Καθίζω στην καρέκλα της με την ψηλή ράχη. Για να καταλάβω πώς ήταν να κάθεται 45 χρόνια ανάμεσα σε τραπεζικά έγγραφα και γομολάστιχες, μ' ένα μέρος της συνείδησής της μεταρσιωμένο σε μια πνευματική διάσταση όπου έκαιγε ένα φως με μια ένταση που την έκανε να σηκώνει αγαθά τους ώμους μπροστά στην επίγεια αγάπη. Αυτή που για εμάς τους άλλους είναι ένα μείγμα από τον καθεδρικό ναό του Νούουκ και το ενδεχόμενο ενός τρίτου παγκοσμίου πολέμου. Έπειτα από λίγο σηκώνομαι. Χωρίς να έχω φωτιστεί.

Τα παράθυρα έχουν γρίλιες. Το κίτρινο φως της Στράντμπου-λεβάρ πέφτει ραβδωτά στην αίθουσα. Πληκτρολογώ την

ημερομηνία που η Έλσα Λύμπινγκ έγινε προϊσταμένη λογιστηρίου. Δεκαεφτά Μαΐου 1957.

Ο φωριαμός βουίζει και η πόρτα του ανοίγει προς τα έξω. Δεν υπάρχει πόμολο, μόνο μια πλατιά εγκοπή για να πιάνεσαι από εκεί και να χρησιμοποιείς το βάρος σου.

Πάνω σε στενά μεταλλικά ράφια είναι αραδιασμένα τα λογιστικά βιβλία της Κρυολιθικής Εταιρείας από το 1885, όταν χωρίστηκε από την Έρεσουντ και της παραχωρήθηκαν από το κράτος δικαιώματα εκμετάλλευσης. Γύρω στα έξι βιβλία για κάθε χρονιά. Εκατοντάδες τόμοι ντυμένοι σε γκρίζο δέρμα τυφλοπόντικα με κόκκινη βούλα. Ένα κομμάτι Ιστορία. Με θέμα την επικερδέστερη και σημαντικότερη, από πολιτική και οικονομική άποψη, επένδυση στη Γροιλανδία.

Παίρνω έναν τόμο που γράφει «1991» και τον ξεφυλλίζω στην τύχη. Διαβάζο[^]: «Μισθοί», «Συντάξεις», «Λιμενικά τέλη», «Εισφορές σε ασφαλιστικούς φορείς», «Διατροφή», «Τέλη κυκλοφορίας», «Έξοδα καθαριότητας», «Οδοιπορικά», «Μερίσματα», «Καταβολές στο χημείο Στρούερ».

Δεξιά, στον τοίχο του φωριαμού, κρέμονται ένα σωρό κλειδιά το ένα πάνω στ' άλλο. Βρίσκω αυτό που γράφει «Αρχείο».

Όταν κλείνω την πόρτα του χρηματοκιβώτιου, οι αριθμοί εξαφανίζονται ένας ένας, κι όταν βγαίνω από την αίθουσα και κατεβαίνω στο σκοτάδι, έχει ανάψει πάλι στο τζάμι η φωτεινή επιγραφή CLOSED.

Το πρώτο δωμάτιο του αρχείου πιάνει ολόκληρο το υπόγειο κάτω από τη μία πτέρυγα του κτηρίου. Ένα ψηλοτάβανο δωμάτιο με ατέλειωτα ξύλινα ράφια, ατέλειωτα έγγραφα σε καφετιούς φακέλους, και γεμάτο από τον αέρα εκείνον που τρεμουλιάζει πάνω από τις αχανείς ερήμους του χαρτιού, εξουθενωτικός και στραγγισμένος απ' όλη του την υγρασία.

Το δεύτερο δωμάτιο σχηματίζει ορθή γωνία με το πρώτο. Έχει το ίδιο είδος ραφιών. Αλλά και αρχειοθήκες με ρηχά συρτάρια για τοπογραφικούς χάρτες. Ένα κρεμαστό αρχείο μ' εκατοντάδες χάρτες, από τους οποίους μερικοί είναι περασμένοι σε μπρούντζινες βέργες. Ένα κλειδωμένο ξύλινο έπιπλο, σαν κασέλα μήκους δέκα μέτρων. Εκεί μέσα πρέπει να κοιμούνται οι πυρήνες από τις γεωτρήσεις.

Το δωμάτιο έχει δύο ψηλά παράθυρα προς τη Στράντμπουλεβάρ και τέσσερα προς το εργοτάξιο. Εδώ μπαίνει στο παιχνίδι η προεργασία μου με τις πλαστικές σακούλες. Έχω σκοπό να σκεπάσω τα παράθυρα, γ.α ν' ανάψω το φως.

Υπάρχουν γυναίκες που βάφουν μόνες τους το όμορφο ρετιρέ τους. Βάζουν καινούργιες ταπετσαρίες στα έπιπλά τους. Καθαρίζουν με αμμοβολή την πρόσοψη του σπιτιού τους.

Εγώ φωνάζω πάντα μαστόρους. Ή το αναβάλλω ως την επόμενη χρονιά.

Τα παράθυρα είναι μεγάλα κι έχουν σιδερένια κάγκελα από

μέσα. Μου παίρνει τρία τέταρτα για να τα συσκοτίσω και τα έξι.

Όταν τελειώνω, δεν τολμώ παρ' όλα αυτά ν' ανάψω το ηλεκτρικό και αρκούμαι στο κλεφτοφάναρό μου.

Σ' ένα αρχείο πρέπει να επικρατεί αδυσώπητη τάξη. Τα αρχεία είναι, απλούστατα, αποκρυσταλλώσεις της επιθυμίας να βάλουμε τάξη στο παρελθόν. Έτσι ώστε δυναμικοί, πολυάσχολοι νέοι να μπορούν να γλιστρούν μέσα, να διαλέγουν ένα ορισμένο αντικείμενο, έναν ορισμένο πυρήνα γεώτρησης, και να γλιστρούν πάλι*έξω με αυτό το συγκεκριμένο κομμάτι του παρελθόντος.

Αυτό το αρχείο, όμως, απέχει αρκετά από το να είναι άψογο.

Δεν υπάρχουν πινακίδες στα ράφια. Δεν υπάρχουν αριθμοί, χρονολογίες ή ψηφία στις ράχες των φακέλων με το αρχειοθετημένο υλικό. Κι όταν παίρνω στην τύχη δυο-τρεις, διαβάζω: Coal petrographic analyses on seams from Ata (low group profiles), Nugs-suaq, West Greenland και Περί της χρήσεως ημικατεργασμένου κρυολίθου εις την κατασκευήν ηλεκτρικών λαμπτήρων, και Χάραξις ορίων κατά την χωρονομίαν του 1862.

Ανεβαίνω πάνω και κάνω ένα τηλεφώνημα. Πάντα μου φαίνεται λάθος να τηλεφωνώ. Αλλά μου φαίνεται δυο φορές λάθος να τηλεφωνώ από τον τόπο του εγκλήματος. Είναι σαν να πηγαίνω ολόισια στην αστυνομία για να παραδοθώ.

«Έλσα Λύμπινγκ στο τηλέφωνο».

«Είμαι εδώ, ανάμεσα σε βουνά από χαρτί, και προσπαθώ να θυμηθώ πού γράφει ότι ακόμα κι οι εκλεκτοί διατρέχουν κίνδυνο να πλανηθούν».

Στην αρχή περιμένει, έπειτα βάζει τα γέλια.

«Στο Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο. Αλλά ίσως το σωστό εδάφιο σ' αυτή την περίπτωση είναι στο Κατά Μάρκον, όπου ο Ιησούς λέει: "Πλανάσθε μη ειδότες τας γραφάς μηδέ την δύναμιν του Θεού"».

Χασκογελάμε λίγο στο τηλέφωνο.

«Δεν αναλαμβάνω καμιά ευθύνη», λέει. «Τριάντα πέντε χρόνια ζητούσα τακτοποίηση και συστηματοποίηση».

«Χαίρομαι που υπάρχει και κάτι που δεν καταφέρατε».

Σωπαίνει στο τηλέφωνο.

«Πού;» ρωτάω.

«Υπάρχουν δύο ράφια πάνω από τον πάγκο — το μεγάλο ξύλινο κασόνι. Εκεί είναι οι εκθέσεις των αποστολών. Ταξινομημένες αλφαβητικά, ανάλογα με τα ορυκτά που έψαχναν να βρουν. Οι φάκελοι που είναι άκρη άκρη προς το παράθυρο αφορούν τα ταξίδια που είχαν τόσο γεωλογικό όσο και ιστορικό σκοπό. Αυτός που γυρεύετε πρέπει να είναι ένας από τους τελευταίους».

Ετοιμάζεται να κλείσει.

«Δεσποινίς Λύμπινγκ», λέω.

«Ναι;»

«Λείψατε ποτέ από τη δουλειά λόγω ασθενείας;»

«Ο Κύριος με φύλαξε».

«Το φαντάστηκα», λέω. «Ήμουν σχεδόν βέβαιη γι' αυτό».

Δεν μου παίρνει ούτε δυο λεπτά να βρω την έκθεση. Είναι σ' ένα μαύρο κλασέρ μ' ελατήριο. Αποτελείται από 40 φύλλα, αριθμημένα στην κάτω δεξιά γωνία.

Χωράει ίσα ίσα στην τσάντα μου. Μετά θα βγάλω τις πλαστικές σακούλες από τα παράθυρα και θα εξαφανιστώ στην οδό Κάλκμπρενεριβαϊ χωρίς ν' αφήσω ίχνη, όπως και στον ερχομό μου.

Δεν μπορώ να συγκρατήσω την περιέργειά μου. Με την έκθεση στα χέρια πηγαίνω στην άκρη του δωματίου και καθίζω στο πάτωμα, ακουμπώντας την πλάτη μου σε μια βιβλιοθήκη. Το έπιπλο υποχωρεί κάτω από το βάρος μου. Είναι μια ελαφριά ξύλινη βιβλιοθήκη. Δεν φαντάστηκαν ποτέ ότι το αρχείο θα μεγάλωνε τόσο. Ότι η Γροιλανδία θα ήταν τόσο εκπληκτικά ανεξάντλητη. Γέμιζαν συνέχεια τα ράφια. Απόθεταν τα ίχνη του χρόνου πάνω σ' έναν αδύναμο ξύλινο σκελετό.

«Γεωλογική αποστολή της Κρυολιθικής Εταιρείας Ντάνμαρκ στην Γκέλα 'Άλτα, Ιούλιος - Αύγουστος 1991», γράφει απ' έξω ο φάκελος. Ακολουθεί μια εικοσασέλιδη πυκνογραμμένη έκθεση. Ρίχνω μια πρόχειρη ματιά στις πρώτες σελίδες, που αρχίζουν περιγράφοντας τον σκοπό της αποστολής: «Η εξέταση της παρουσίας κρυστάλλων κοκκώδους ρουμπινιού στον παγετώνα Μπάρ-ρεν, στην Γκέλα 'Άλτα//. Το κείμενο αναφέρει επίσης τους πέντε Ευρωπαίους που πήραν μέρος στην αποστολή. Ανάμεσά τους είναι ένας καθηγητής της αρκτικής εθνολογίας, ονόματι Αντρέας Φίνε Αιχτ. Αυτό το όνομα κάνει ένα κουδούνι να ηχήσει κάπου βαθιά μέσα μου. Αλλά όταν αφουγκράζομαι, σταματάει. Υποθέτω ότι η παρουσία του καθηγητή εξηγεί γιατί κάτω κάτω στη σελίδα γράφει ότι η αποστολή ενισχύεται από το «Ινστιτούτο Αρκτικής Εθνολογίας».

Ακολουθεί μια δίγλωσση αναφορά, στα αγγλικά και στα δανέζικα. Την ξεφυλλίζω κι αυτήν. Μιλάει για μια αποστολή διάσωσης, που ξεκίνησε από το Χόλσταϊνσμπόργκ μ' ελικόπτερο και προορισμό τον παγετώνα Μπάρρεν. Το ελικόπτερο δεν μπόρεσε να πλησιάσει αρκετά στο έδαφος, γιατί υπήρχε ο κίνδυνος να προκληθούν χιονοστιβάδες από τον θόρυβο της μηχανής. Γι' αυτό επέστρεψε, και στη θέση του στάλθηκε ένα Cherokee Six 3000, που δεν ξέρω τι είναι, αλλά η αναφορά γράφει ότι προσθαλασώθηκε και ότι επέβαιναν σ' αυτό πιλότος, πλοηγός, γιατρός και νοσοκόμος. Ακολουθούν μια σύντομη έκθεση από το συνεργείο διάσωσης κι ένα πιστοποιητικό γιατρού από το νοσοκομείο.

Υπήρχαν πέντε νεκροί. Ένας Φλανδός και τέσσερις Εσκιμώοι. Ένας από τους Εσκιμώους λεγόταν Νόρσακ Κριστιάνσεν.

Ακολουθεί ένα παράρτημα είκοσι σελίδων. Ανασκόπηση των ορυκτολογικών δειγμάτων που έφερε η αποστολή. Απόδοση λογαριασμού. Πολλές ασπρόμαυρες αεροφωτογραφίες ενός παγετώνα που χωρίζει στα δυο και κυλάει γύρω από ένα θεόρατο λαμπερό βράχο, δίνοντάς του κωνικό σχήμα.

Ένα πλαστικό ντοσιέ περιέχει αντίγραφα από καμιά εικοσαριά γράμματα, που αφορούν όλα τη μεταφορά των πτωμάτων.

Όλα φαίνονται ξεκάθαρα και πεζά. Ένα τραγικό δυστύχημα, αλλ' από αυτά που μπορούν να συμβούν. Δεν υπάρχει τίποτα που να εξηγεί γιατί δύο χρόνια αργότερα ένα αγοράκι γκρεμίζεται από μια στέγη στην Κοπεγχάγη. Αρχίζω να πιστεύω πως βλέπω φαντάσματα. Πως πήρα λάθος δρόμο. Πως όλα είναι αποκύημα της φαντασίας μου.

Μόνο τώρα προσέχω πόσο βαραίνει το παρελθόν στο δωμάτιο. Πλήθος μέρες, πλήθος αριθμοί, πλήθος άνθρωποι που καθημερινά, χρόνος μπαίνει χρόνος βγαίνει, έτρωγαν στην καντίνα τα δυο τους σάντουιτς και μοιράζονταν μια μπίρα με την Αμάντα, ποτέ όμως περισσότερες από μία, εκτός από τα Χριστούγεννα, που το εργαστήριο πρόσθετε κύμινο σε μια εικοσιπεντάλιτρη νταμιτζάνα με 96% καθαρό οινόπνευμα, για το χριστουγεννιάτικο πάρτι. Το αρχείο μού φωνάζει πως ήταν ευχαριστημένοι. Το ίδιο έλεγε και το βιβλίο στη βιβλιοθήκη, το ίδιο μου είπε και η Έλσα Λύμπινγκ:

«Ήμασταν ευχαριστημένοι. Ήταν καλή δουλειά».

Όπως τόσο συχνά πριν, νιώθω στο στήθος ένα σκίρτημα, μια λαχτάρα να ήμουν κι εγώ εκεί, να συμμετείχα. Στη Θούλη και στο Σιοραπαλούκ ποτέ δεν ρωτούσες τους άλλους τι δουλειά έκαναν, γιατί όλοι ήταν κυνηγοί, όλοι είχαν μια απασχόληση. Στη Δανία είσαι μισθωτός κι η ζωή σου γεμίζει, αποκτά νόημα, όταν ξέρεις ότι είναι ώρα ν' ανασηκώσεις τα μανίκια σου, να στερεώσεις το στυλό πίσω από το αφτί σου, να φορέσεις τις γαλότσες σου και να στρωθείς στη δουλειά. Και τις ελεύθερες ώρες σου βλέπεις τηλεόραση ή πας να δεις τους φίλους σου ή παίζεις πετόσφαιρα ή παρακολουθείς ένα επιμορφωτικό σεμινάριο πληροφορικής. Δεν κάθεσαι νυχτιάτικα σ' ένα υπόγειο κάτω από τη Στράντμπουλεβάρ, τέτοιες χρονιάρες μέρες.

Δεν είναι ούτε η πρώτη ούτε η τελευταία φορά που κάνω αυτές τις σκέψεις. Τι μας κάνει να πηγαίνουμε γυρεύοντας να βουλιάξουμε στην κατάθλιψη;

Όταν κλείνω την έκθεση, μου έρχεται μια ιδέα. Ξανανοίγω τον φάκελο και γυρίζω στο πιστοποιητικό γιατρού. Εκεί βλέπω κάτι. Και τότε ξέρω ότι οι κόποι μου δεν πήγαν χαμένοι.

Έχω δει φίλες μου στη Γροιλανδία που, όταν ανακάλυψαν ότι ήταν έγκυες, άρχισαν ξαφνικά να προσέχουν τον εαυτό τους όσο ποτέ πριν. Το ίδιο αίσθημα με κυριεύει τώρα. Από τώρα πρέπει να προσέχω τον εαυτό μου.

Η κίνηση έξω έχει σταματήσει. Δεν έχω ρολόι, αλλά πρέπει να

είναι γύρω στις τρεις. Σβήνω το κλεφτοφάναρο.

Το κτήριο είναι σιωπηλό. Μέσα στη σιωπή ακούω ξαφνικά έναν παράταιρο ήχο. Είναι πολύ κοντινός για να έρχεται από τον δρόμο. Αλλ' αδύναμος σαν ψίθυρος. Από εκεί που κάθομαι, το άνοιγμα της πόρτας που οδηγεί στο πρώτο δωμάτιο είναι ένα αμυδρά φωτισμένο, γκριζωπό ορθογώνιο. Τη μια στιγμή φαίνεται, την άλλη χάνεται. Κάποιος έχει μπει στο δωμάτιο, κάποιος που με το σώμα του κόβει το φως.

Μετακινώντας λίγο το κεφάλι μου μπορώ να παρακολουθήσω μια κίνηση παράλληλα προς τα ράφια. Βγάζω τις μπότες μου. Μ' εμποδίζουν στο τρέξιμο. Σηκώνομαι. Μετακινώντας το κεφάλι μου φέρνω τη σιλουέτα στο αμυδρά φωτισμένο πλαίσιο της πόρτας.

Νομίζουμε ότι υπάρχουν όρια στις διαστάσεις του φόβου. Αλλά μόνον ώσπου να συναντήσουμε το άγνωστο. Ο τρόμος που μπορούμε να νιώσουμε όλοι δεν έχει όρια.

Πιάνω γερά μια βιβλιοθήκη και την γκρεμίζω προς το μέρος του αγνώστου. Πριν το έπιπλο πάρει ταχύτητα, πέφτει ο πρώτος φάκελος. Αυτό τον προειδοποιεί, βάζει τα χέρια του και σταματάει τη βιβλιοθήκη. Πρώτα ακούγεται ένας ήχος σαν να σπάνε τα κόκαλα στους πήχεις των χεριών του. Έπειτα ένας πάταγος σαν να πέφτουν στο πάτωμα δεκαπέντε τόνοι βιβλία. Εκείνος δεν μπορεί ν' αφήσει τη βιβλιοθήκη. Αλλά το έπιπλο βαραίνει πολύ πάνω του. Και σιγά σιγά τα γόνατά του αρχίζουν να λυγίζουν.

Σε πολύ κόσμο είναι διαδεδομένη η παρεξήγηση ότι η βία ευνοεί πάντα τον σωματικά δυνατό. Δεν είναι σωστό αυτό. Η έκβαση ενός αγώνα είναι ζήτημα ταχύτητας στο ξεκίνημα. Όταν άλλαξα σχολείο, έπειτα από έξι μήνες στο Ρούμαρκεν, και πήγα στο Σκό-ουγκορντ, γνώρισα για πρώτη φορά σοβαρά τον τυπικά δανέζικο κατατρεγμό των διαφορετικών. Εκεί που ήμουν πριν, ήμασταν όλοι αλλοδαποί και βράζαμε στο ίδιο καζάνι. Στην καινούργια τάξη μου ήμουν η μόνη που είχε μαύρα μαλλιά και μιλούσε σπασμένα τα δανέζικα. Υπήρχε ειδικά ένα αγόρι από μεγαλύτερη τάξη, που ήταν πραγματικά πολύ σκληρό. "Έμαθα πού έμενε. Σηκώθηκα νωρίς και τον περίμενα στο σημείο όπου διέσχιζε την οδό Σκό-ουσχόβεδβαί. Ήταν δεκαπέντε κιλά βαρύτερος από μένα. Δεν είχε καμιά ελπίδα. Δεν βρήκε ποτέ τα δυο λεπτά που χρειαζόταν για να πάρει μπρος. Τον βάρεσα ολόγισια στο πρόσωπο και του έσπασα τη μύτη. "Έπειτα τον κλότσησα πρώτα στο ένα και μετά στο άλλο γόνατο, για να τον κατεβάσω σ' ένα πιο λειτουργικό ύψος. Χρειάστηκαν δώδεκα ράμματα για να ξανάρθει στη θέση του το ρινικό διάφραγμα του. Κανένας δεν πίστεψε ποτέ στα σοβαρά πως μπορεί να το έκανα εγώ.

Κι αυτή τη φορά, επίσης, δεν κάθομαι να σκαλίζω τη μύτη μου περιμένοντας τα Χριστούγεννα. Παίρνω από τον τοίχο μια από τις μπρούντζινες βέργες, με καμιά πενηνταριά τοπογραφικούς χάρτες περασμένους σ' αυτήν, και τον χτυπάω στον σβέρκο με όλη μου τη δύναμη.

Σωριάζεται αμέσως. Η βιβλιοθήκη πέφτει και τον πλακώνει.

“Έπειτα περιμένω. Για να δω μήπως έχει μαζί του τίποτα φίλους. Ή κανένα σκυλάκι. Αλλά δεν ακούγεται άλλος θόρυβος έξω από την ανάσα του κάτω από 30 μέτρα ράφια.

Τότε ρίχνω στο πρόσωπό του το φως του κλεφτοφάναραού μου. “Έχει καθίσει πάνω του μπόλικη σκόνη από βιβλία. Το χτύπημα έσκισε τον λοβό του αφτιού του. Φοράει μαύρο παντελόνι γυμναστικής, σκούρο μπλε πουλόβερ, μαύρο μάλλινο σκούφο, σκούρα μπλε αθλητικά παπούτσια και μαύρη συνείδηση. Είναι ο μηχανικός.

«Πέτερ», λέω. «Τι έγινε, μπλέχτηκαν τα μπούτια σου;»

Το έπιπλο τον εμποδίζει ν’ απαντήσει. Προσπαθώ να το κάνω πέρα, αλλά μου είναι αδύνατο.

Αναγκάζομαι ν’ αφήσω τις επαγγελματικές προφυλάξεις και ν’ ανάψω το φως. Βάζομαι να φτυαρίζω από τη βιβλιοθήκη χαρτιά, βιβλία, ντοσιέ, εκθέσεις και βιβλιοστάτες από συμπαγές ατσάλι. Πρέπει να καθαρίσω τρία μέτρα. Ένα τέταρτο της ώρας μου παίρνει αυτό. Έπειτα καταφέρνω να σηκώσω το έπιπλο ένα εκατοστό κι εκείνος τραβιέται έξω μόνος του. Σέρνεται προς τον τοίχο, όπου καθίζει και πιάνει το κρανίο του.

Μόνο τώρα αρχίζουν να τρέμουν τα πόδια μου.

«Δεν βλέπω καλά», λέει. «Μου φαίνεται πως έπαθα δ-διάσειση».

«Ας το ελπίσουμε», λέω.

Περνάει ένα τέταρτο ώσπου να καταφέρει να σταθεί στα πόδια του. Αλλά και τότε ακόμα είναι ίδιος ο Μπόμπι στους πάγους. Μας παίρνει άλλη μισή ώρα να ξαναστήσουμε όρθια τη βιβλιοθήκη. Πρώτα πρέπει να βγάλουμε όλα τα έγγραφα, για να μπορέσουμε να τη σηκώσουμε, κι έπειτα να τα ξαναβάλουμε στη θέση τους. Η σωματική προσπάθεια με κάνει να ζεσταθώ τόσο που αναγκάζομαι να βγάλω τη φούστα και να δουλεύω με το καλσόν. Εκείνος τριγυρίζει ξυπόλητος και με γυμνό το πανωκόρμι, και κάθε τόσο ανάβει και του έρχεται ζαλάδα και πρέπει να ξεκουραστεί. Το σοκ και τ' αναπάντητα ερωτήματα αιωρούνται στον αέρα μαζί με σκόνη αρκετή για να γεμίσει ένα σκάμμα.

«Εδώ μυρίζει ψαρίλα, Σμίλλα».

«Συκώτι μουρούνας», λέω. «Λένε ότι είναι πολύ υγιεινό».

Με κοιτάζει αμίλητος ν' ανοίγω το ηλεκτρονικό χρηματοκιβώτιο και να κρεμάω το κλειδί στη θέση του. Έπειτα βγαίνουμε και κλειδώνουμε πίσω μας. Με οδηγεί σε μια πύλη στον φράχτη, προς τη μεριά της οδού Σβάνεκεγκάδε. Είναι ανοιχτή. Μόλις την περνάμε, σκύβει πάνω από την κλειδαριά κι ακούγεται ένα «κλικ».

Το αυτοκίνητό του είναι παρκαρισμένο στον επόμενο δρόμο. Πρέπει να τον στηρίζω με το ένα χέρι μου. Με το άλλο κρατάω μια σκουπιδοσακούλα, που είναι γεμάτη με άλλες σκουπιδοσακούλες. Ένα περιπολικό περνάει αργά από δίπλα

μας. Αλλά χωρίς να σταματήσει. Βλέπουν τόσο πολλά στους δρόμους αυτές τις μέρες. Ας γλεντήσουν οι άνθρωποι καθένας με τον τρόπο του.

Μου έχει πει ότι κάνει προσπάθειες να δεχτούν το αμάξι του σ' ένα μουσείο παλιών αυτοκινήτων. Είναι ένα Μόρρις 1000 του 1961. Έτσι μου έχει πει. Με κόκκινα δερμάτινα καθίσματα, κουκούλα και ξύλινο ταμπλό.

«Δεν μπορώ να οδηγήσω», λέει.

«Εγώ δεν έχω άδεια οδήγησης».

«Αλλά έχεις οδηγήσει ποτέ;»

«Ερπυστριοφόρα στους πάγους».

Δεν θέλει, όμως, να εκθέσει το Μόρρις του σε κίνδυνο. Έτσι οδηγεί ο ίδιος. Το μεγάλο κορμί του μόλις που χωράει πίσω από το τιμόνι. Η κουκούλα είναι γεμάτη τρύπες και ξεπαγιάζουμε. Μακάρι να το είχαν πάρει από καιρό σε μουσείο.

Η θερμοκρασία έχει πέσει τώρα πολύ κάτω από το μηδέν, και καθώς γυρίζουμε σπίτι αρχίζει να χιονίζει. Πέφτει κάνικ, ψιλό χιόνι, σαν πούδρα.

Το πιο επικίνδυνο είδος χιονοστιβάδων είναι οι χιονοστιβάδες από τέτοιο ψιλό χιόνι. Προκαλούνται από πολύ μικρές μεταφορές ενέργειας, όπως π.χ. έναν δυνατό ήχο. Έχουν

πολύ μικρή μάζα, αλλά κινούνται με 200 χιλιόμετρα την ώρα και αφήνουν πίσω τους ένα θανάσιμο κενό. Υπάρχουν άνθρωποι που τέτοιες χιονοστιβάδες τούς ρούφηξαν τα πνευμόνια μέσα από το σώμα τους.

Οι ίδιες χιονοστιβάδες, σε μικρογραφία, άρχισαν να σχηματίζονται στην απότομη, ολισθηρή στέγη απ' όπου έπεσε ο Ησαΐας, κι εγώ πιέζω τον εαυτό μου να τις κοιτάξει. Ένα από τα πράγματα που μαθαίνεις από το χιόνι είναι ότι οι μεγάλες δυνάμεις και οι μεγάλες καταστροφές υπάρχουν πάντα, σε μικρότερες διαστάσεις, στην καθημερινή ζωή μας. Από τότε που μεγάλωσα, δεν πέρασε μέρα που να μην αναρωτήθηκα πώς μπορεί να είναι τόσο κακή η συνεννόηση ανάμεσα στους Δανούς και τους Γροιλανδούς.

Το πρόβλημα είναι, φυσικά, μεγαλύτερο για τους Γροιλανδούς. Κάνει κακό στην υγεία ενός σχοινοβάτη να παρεξηγείται από αυτόν που κρατάει το σκοινί. Και η ζωή των Ίνουϊτ στον αιώνα μας είναι μια σχοινοβασία πάνω σ' ένα νήμα που η μια άκρη του είναι δεμένη στην πιο άξενη χώρα του κόσμου, με το τραχύτερο και πιο ακραίο στις διακυμάνσεις κλίμα, και η άλλη στη δανική διοίκηση.

Αυτή είναι η γενική εικόνα. Η ειδική, καθημερινή εικόνα είναι ότι εδώ κι ενάμισι χρόνο μένω πάνω από του μηχανικού έχω μιλήσει μαζί του άπειρες φορές, μου έχει φτιάξει το κουδούνι της πόρτας, μου έχει επισκευάσει το ποδήλατο κι εγώ τον βοήθησα μια φορά να διορθώσει τα ορθογραφικά λάθη σ' ένα γράμμα του προς τη στεγαστική εταιρεία στην οποία

ανήκει η πολυκατοικία μας. Υπήρχαν καμιά εικοσαριά τέτοια λάθη σε 28 συνολικά λέξεις. Είναι δυσλεκτικός.

Θα έπρεπε να κάνουμε μπάνιο και να ξεπλύνουμε από πάνω μας τη σκόνη, το αίμα και την ψαρίλα. Αλλά μας έχει δέσει αυτό που έγινε. Έτσι, ανεβαίνουμε στο διαμέρισμά του. Όπου δεν έχω ξαναμπεί ποτέ.

Στο καθιστικό επικρατεί τάξη. Τα έπιπλα είναι από ανοιχτόχρωμο ξύλο, περασμένο με γυαλόχαρτο και αλυσίδα, τα καθίσματα έχουν μαξιλάρια και ταπετσαρίες από καλό μάλλινο ύφασμα. Υπάρχουν κηροπήγια με κεριά, μια βιβλιοθήκη με βιβλία, ένας πίνακας ανακοινώσεων με φωτογραφίες και ζωγραφιές από παιδιά φίλων. «Στον Μεγάλο Πέτερ από τη Μάρα, πέντε χρονών». Υπάρχουν τριανταφυλλιές σε μεγάλες πορσελάνινες γλάστρες, έχουν πάνω τους κόκκινα λουλούδια και δείχνουν πως κάποιος τις ποτίζει και τους μιλάει και τους υπόσχεται πως ποτέ δεν θα τις στείλει για διακοπές σε μένα, όπου για τον ένα ή τον άλλο λόγο το κλίμα είναι βλαβερό για τα πράσινα φυτά.

«Κ- καφέ;»

Ο καφές είναι δηλητήριο. Ωστόσο μου 'ρχεται ξαφνικά η όρεξη να κυλιστώ στη λάσπη και λέω «ναι, ευχαριστώ».

Στέκομαι στο άνοιγμα της πόρτας και τον παρακολουθώ καθώς ετοιμάζει τον καφέ. Η κουζίνα είναι κάτασπρη. Αυτός παίρνει θέση στο κέντρο της, σαν πετοσφαιριστής στο τερέν, για να μετακινείται όσο το δυνατό λιγότερο. Έχει έναν μικρό

ηλεκτρικό μύλο. Πρώτα αλέθει σ' αυτόν κάμποσους κόκκους με ανοιχτό χρώμα κι έπειτα μερικούς άλλους, που είναι μικροί, σχεδόν μαύροι και γυαλιστεροί σαν χάντρες. Τους ανακατεύει σ' ένα μικρό μεταλλικό χωνί, που το προσαρμόζει σε μια μηχανή του εσπρέσο, κι έπειτα βάζει τη μηχανή πάνω στο καμινέτο.

Στη Γροιλανδία αποκτάς κακές συνήθειες, σε ό, τι αφορά τον καφέ. Χύνω ζεστό γάλα κατευθείαν στο νεσκαφέ. Δεν είμαι υπεράνω της χοντροκοπιάς να διαλύω τη σκόνη σε ζεστό νερό από τη βρύση.

Ο μηχανικός χύνει ένα μέρος κρέμα γάλακτος και δύο μέρη πλήρες γάλα σε δυο ψηλά ποτήρια με λαβή.

Ο καφές που τραβάει από τη μηχανή είναι μαύρος και πηχτός σαν αργό πετρέλαιο. Ο μηχανικός κάνει το γάλα ν' αφρίσει με το μπεκ του ατμού κι έπειτα μοιράζει τον καφέ στα δυο ποτήρια.

Τον παίρνουμε μαζί μας στον καναπέ. Όταν κάποιος μου σερβίρει κάτι καλό, ξέρω να το εκτιμώ. Το ρόφημα στα ψηλά ποτήρια είναι σκούρο σαν παλιό ξύλο βαλανιδιάς κι έχει μια μεθυστική, σχεδόν αρωματική τροπική μυρωδιά.

«Σε παρακολούθησα», λέει ο μηχανικός.

Το ποτήρι καίει τα δάκτυλά μου. Ο καφές ζεματάει. Κανονικά, τα ζεστά ροφήματα χάνουν θερμότητα όταν τα μεταγγίζεις. Αλλά εδώ το μπεκ ζέστανε το ποτήρι στους 100 βαθμούς μαζί

με το γάλα.

«Η πόρτα είναι ανοιχτή. Έτσι, λοιπόν, μπαίνω μέσα. Πώς να 'ξέρα πως κ- καθόσουν στο σκοτάδι και περιμένες».

Τραβάω προσεκτικά μια μικρή ρουφηξιά. Ο καφές είναι τόσο δυνατός που τα μάτια μου δακρύζουν και ξαφνικά νιώθω την καρδιά μου να χτυπάει.

«Σκέφτηκα αυτό που είπες πάνω στη στέγη. Για τις πατημασιές».

Το τραύλισμά του είναι ανεπαίσθητο. Πότε πότε εξαφανίζεται ολότελα.

«Ήμασταν φίλοι, ξέρεις. Αυτός ήταν μικρούλης. Αλλά μια φορά ήμασταν φίλοι. Δεν λέμε πολλά. Αλλά διασκεδάζουμε. Βρε, πώς διασκεδάζουμε. Αυτός κάνει γκ- γκριμάτσες. Χώνει το κεφάλι του στα χέρια του. Το σηκώνει, και μοιάζει με γέρικο, άρρωστο πίθηκο. Το ξανακρύβει. Το ξαναδείχνει. Μοιάζει με κουνέλι. Ξανά το ίδιο, και μοιάζει με το τέρας του Φράνκενσταϊν. Πέφτω κάτω από τα γέλια και στο τέλος του λέω να σταματήσει, δεν μπορώ άλλο. Του δίνω ένα κούτσουρο κι ένα καλέμι. Του δίνω ένα σουγιά κι ένα κομμάτι σαπουνόπετρα. Εκείνος κάθεται εκεί, κουνιέται και μουγκρίζει σαν αρκουδάκι. Κάθε τόσο λέει κάτι. Στα γροιλαν-δικά, όμως. Στον εαυτό του. Έπιτα καθόμαστε και πιάνουμε δουλειά. Καθένας για πάρτη του, αλλά πάντως μαζί. Εγώ λέω μέσα μου, καλά που βγήκε μια χαρά άνθρωπος, με τέτοια μάννα που έχει».

Σωπαίνει για ώρα, ελπίζοντας να πάρω εγώ τον λόγο. Αλλά δεν του κάνω τη χάρη. Ξέρουμε κι οι δυο ότι εγώ είμαι που δικαιούμαι μια εξήγηση.

«Ένα βράδυ, λοιπόν, καθόμαστε όπως τις άλλες φορές. Και τότε έρχεται ο Πέτερσεν, ο θυρωρός. Φυλάει τις νταμιτζάνες του κρασιού του στη σκάλα, πλάι στο λεβητοστάσιο. Έρχεται για να πάρει το κρασί του από βερίκοκα. Αλλιώς δεν είναι ποτέ εδώ αυτή την ώρα. Ακούμε, λοιπόν, τη βαθιά φωνή του. Και τα ξυλοπάπουτσά του. Και τότε πέφτει το μάτι μου στον μικρό. Κάθεται εκεί ζαρωμένος. Σαν ζώο. Κρατάει στο χέρι το μαχαίρι που του έδωσες εσύ. Τρέμει σύγκορμος. Δείχνει πολύ επικίνδυνος. Ακόμα και μετά που είδε πως δεν ήταν παρά ο Πέτερσεν, δεν παύει να τρέμει. Τον παίρνω στην αγκαλιά μου. Για πρώτη φορά. Του μιλάω. Δεν θέλει να πάει σπίτι του. Τον φ-φέρνω εδώ. Τον ξαπλώνω στον καναπέ. Σκέφτομαι να σου τηλεφωνήσω, αλλά τι θα σου έλεγα; Δεν γνωριζόμαστε τόσο καλά. Αυτός κοιμάται εδώ. Εγώ κάθομαι ξύπνιος εδώ, πλάι στον καναπέ. Κάθε τέταρτο πετάγεται σαν ελατήριο, τρέμει και κλαίει».

Δεν είναι κανένας ρήτορας. Τα τελευταία πέντε λεπτά μού είπε περισσότερα απ' όσα τον προηγούμενο ενάμισι χρόνο. Έχει τόσο πολύ ξεγυμνώσει την ψυχή του, ώστε δεν μπορώ να τον κοιτάξω ολόισια, παρά κατεβάζω τα μάτια μου στον καφέ. Έχει σχηματιστεί εκεί μια επιφάνεια από μικρές, καθαρές φουσκάλες, που αιχμαλωτίζουν το φως και το σπάνε σε κόκκινο και μοβ.

«Από κείνη τη μέρα μπαίνει στο μυαλό μου η ιδέα πως κάτι φοβάται. Αυτό που λες για τις πατημασιές, κλωθογυρίζει συνέχεια στο κεφάλι μου. Έτσι, λοιπόν, σε παίρνω από κοντά, να πούμε. Εσύ κι ο Βαρόνος καταλαβαίνετε — καταλαβαίνατε ο ένας τον άλλον».

Ο Ησαΐας είχε έρθει στη Δανία ένα μήνα πριν μετακομίσω σ' αυτή την πολυκατοικία. Η Γιουλιάνε τού είχε δώσει ένα ζευγάρι λουστρίνια. Τα λουστρίνια θεωρούνται πολύ στιλάτα στη Γροιλανδία. Τα δάκτυλά του, που είχαν σχήμα βεντάλιας, ήταν αδύνατο να χωρέσουν σε μυτερά λουστρίνια. Αλλά η Γιουλιάνε είχε καταφέρει να του βρει ένα ζευγάρι στο σχήμα του ποδιού. Από τότε ο μηχανικός φώναζε τον Ησαΐα «Βαρόνο». Όταν σου μένει ένα παρατσούκλι, είναι επειδή συλλαμβάνει κάποια βαθύτερη αλήθεια. Σ' αυτή την περίπτωση ήταν η αξιοπρέπεια του Ησαΐα. Που είχε κάποια σχέση με το γεγονός ότι ήταν τόσο αυτάρκης. Ότι χρειαζόταν τόσο λίγα από τον κόσμο για να είναι ευχαριστημένος.

«Κατά τύχη σε βλέπω ν' ανεβαίνεις στις Γιουλιάνε και να ξαναφεύγεις. Σε παίρνω από πίσω με το Μόρρις. Σε βλέπω να ταΐζεις τον σκύλο. Να σκαρφαλώνεις τον φράχτη. Ανοίγω την άλλη πύλη».

Έτσι όλα δένουν. Κάτι ακούει, κάτι παίρνει το μάτι του, με ακολουθεί, ανοίγει μια πύλη, του 'ρχεται κάτι κατακέφαλα, και τώρα καθόμαστε εδώ. Τίποτα το μυστηριώδες, ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιον, ουδείς λόγος ανησυχίας.

Μου στέλνει ένα στραβό χαμόγελο. Του χαμογελώ κι εγώ. Καθόμαστε έτσι, πίνοντας καφέ και χαμογελώντας ο ένας στον άλλο. Ξέρουμε ότι ξέρω ότι λέει ψέματα.

Του λέω για την Έλσα Λύμπινγκ. Για την Κρυολιθική Εταιρεία Ντάνμαρκ. Για την έκθεση που είναι μπροστά μας στο τραπέζι, μέσα σε μια πλαστική σακούλα.

Του λέω για τον Ράουν. Που δεν εργάζεται ακριβώς εκεί όπου εργάζεται, αλλά κάπου αλλού.

Εκείνος κάθεται με κατεβασμένα μάτια, ενώ μιλάω. Σκυφτός, ακίνητος.

Είναι κρυμμένο, βρίσκεται στις παρυφές της συνείδησης. Αλλά το νιώθουμε και οι δυο μας ότι εφαρμόζουμε ένα είδος αντιπραγματισμού. Ότι με βαθιά, αμοιβαία δυσπιστία ανταλλάσσουμε πληροφορίες που πρέπει να δώσουμε για να πάρουμε άλλες.

«Έπειτα είναι ο δ- δικηγόρος».

Έξω, πάνω από το λιμάνι, χαράζει λες και το φως κοιμόταν στα κανάλια, κάτω από τις γέφυρες, και τώρα σκαρφαλώνει διστακτικά πάνω στον πάγο, που παίρνει να φωτίζεται. Στη Θού-λη το φως ξαναρχόταν τον Φεβρουάριο. Βδομάδες πριν δούμε τον ήλιο, ενώ αυτός ήταν ακόμα κρυμμένος βαθιά κάτω από τα βουνά και ζούσαμε στο σκοτάδι, οι ακτίνες του έπεφταν στο Νησί των Μαργαριταριών, εκατοντάδες χιλιόμετρα έξω στο πέλαγος, και το έκαναν να λάμπει σαν

κρύσταλλος από ροζ σεντέφι. Τότε ήμουν βέβαιη, ό, τι κι αν έλεγαν οι μεγάλοι, ότι ο ήλιος είχε ξεχειμωνιάσει στη θάλασσα και τώρα ετοιμαζόταν να ξυπνήσει από τη χειμερία νάρκη του.

«Όλα άρχισαν όταν είδα το αυτοκίνητο, μια κόκκινη BMW, στην οδό Στράντγκόδε».

«Ναι», λέω.

Μου φαίνεται ότι τ' αυτοκίνητα στη Στράντγκάδε αλλάζουν κάθε μέρα.

«Έρχεται μια φορά τον μήνα και παίρνει τον Βαρόνο. Αυτός, όταν γύριζε πίσω, δεν μιλούσαν».

«Μπα;» λέω.

Στους αργούς ανθρώπους πρέπει να δίνεις του κόσμου τον καιρό.

«Μια μέρα, λοιπόν, ανοίγω το αμάξι και κοιτάζω στο ντουλαπάκι για τα γάντια. Έχω ένα μαραφέτι. Δικηγόρος. Βινγκ λέγεται».

«Μπορεί να κοίταξες σε λάθος αυτοκίνητο».

«Λ- λουλούδια. Είναι σαν τα λουλούδια. Όταν είσαι κηπουρός. Βλέπω ένα αμάξι μια-δυο φορές και το θυμάμαι. Όπως γίνεται μ' εσένα και το χιόνι. Όπως έγινε εκεί πάνω στη στέγη».

«Μπορεί να έκανα λάθος».

Κουνάει το κεφάλι του.

«Σε είδα να παίζεις με τον Βαρόνο το παιχνίδι με τους πήδους».

Πέρασα ένα μεγάλο μέρος της παιδικής ηλικίας μου παίζοντας αυτό το παιχνίδι. Πολλές φορές το παίζω και σήμερα, στον ύπνο μου. Κάνεις πηδήματα σε μια επιφάνεια με απάτητο χιόνι. Οι άλλοι περιμένουν με γυρισμένη την πλάτη. Έπειτα, με βάση τα ίχνη σου, πρέπει να δείξουν πώς πηδούσες. Αυτό το παιχνίδι παίζαμε ο Ησαΐας κι εγώ. Συχνά τον συνόδευα στο νηπιαγωγείο. Συχνά φτάναμε με μιάμιση ώρα καθυστέρηση. Βρήκα τον μπελά μου. Με νουθέτησαν, υπενθυμίζοντάς μου ότι ένα νηπιαγωγείο δεν μπορεί να λειτουργήσει, όταν τα παιδιά έρχονται ό,τι ώρα θέλουν και με το πάσο τους. Αλλά ήμασταν ευτυχισμένοι.

«Πηδούσε σαν ψύλλος», λέει ο μηχανικός ονειροπόλα. «Ήταν πονηρός, βλέπεις. Κάνει μιάμιση στροφή στον αέρα και προσγειώνεται στο ένα πόδι. Γυρίζει πίσω πατώντας στα ίδια του τα χνάρια».

Με κοιτάζει κουνώντας το κεφάλι του.

«Αλλά κάθε φορά, κάθε φορά εσύ μάντευες σωστά».

«Πόση ώρα έλειπαν;»

Τα κομπρεσέρ στη γέφυρα Κνίππελς. Η κίνηση στους δρόμους, που αρχίζει. Οι γλάροι. Ο μακρινός, μπάσος ήχος, ουσιαστικά μια υπόκωφη δόνηση, από το πρώτο ιπτάμενο δελφίνι που φεύγει για τη Σουηδία. Τα κοφτά σφυρίγματα του φέρι για το Μπορνχόλμ, τη στιγμή που περνάει μπροστά από τ' ανάκτορα του Αμάλιενμποργκ. Κοντεύει να ξημερώσει.

«Μπορεί και ώρες. Αλλά τον έφερνε πίσω άλλο αυτοκίνητο. Ένα ταξί. Γύριζε πάντα μόνος με ταξί».

Φτιάχνει ομελέτα για τους δυο μας, ενώ εγώ στέκομαι στο άνοιγμα της πόρτας και του λέω για το Ινστιτούτο Ιατροδικαστικής.

Για τον καθηγητή Λούεν. Για τον Λεΐερμαν. Για τα ίχνη από κάτι που ίσως είναι βιοψία μυών σ' ένα παιδί. Αφότου έπεσε το παιδί.

Ψιλοκόβει κρεμμύδια και ντομάτες, τα σοτάρει σε βούτυρο, χτυπάει τ' ασπράδια των αβγών ώσπου να σκληρύνουν, τα περιχύνει με τους κροκούς και ψήνει το σύνολο κι από τις δυο μεριές. Παίρνει το τηγάνι στο τραπέζι. Μαζί με την ομελέτα πίνουμε γάλα και τρώμε φέτες από ένα μαύρο, υγρό σικαλένιο ψωμί, που μυρίζει σαν κατράμι.

Τρώμε αμίλητοι. Όταν τρώω με ξένους —όπως τώρα— ή όταν πεινάω πολύ —όπως τώρα— θυμάμαι την τελετουργική σημασία του γεύματος. Θυμάμαι ότι στα παιδικά μου χρόνια η επισημότητα του να είσαι μαζί με άλλους συνδεόταν αναπόσπαστα με τις μεγάλες γευστικές εμπειρίες. Με το ροζ,

λίγο αφριστό λίπος φάλαινας, που τρώγαμε από μια κοινή πιατέλα. Με το αίσθημα ότι γενικά όλα στη ζωή υπάρχουν για να τα μοιράζεσαι.

Σηκώνομαι.

Εκείνος στέκεται στο άνοιγμα της πόρτας, σαν να θέλει να μου κλείσει τον δρόμο.

Σκέφτομαι τα κενά σε όσα μου διηγήθηκε σήμερα.

Κάνει στην άκρη. Περνάω από μπροστά του. Με τις μπότες και το γούνινο παλτό μου στο χέρι.

«Αφήνω εδώ ένα μέρος από την έκθεση. Θα είναι καλή άσκηση για τη δυσλεξία σου».

Το πρόσωπό του έχει μια περιπαικτική έκφραση.

«Σμίλλα. Πώς γίνεται και μια τόσο κομψή και λεπτή κοπέλα σαν εσένα μιλάει τόσο σκληρά;»

«Λυπάμαι», λέω, «αν δίνω την εντύπωση ότι μόνο στο στόμα είμαι σκληρή. Κάνω ό, τι μπορώ για να είμαι σκληρή γενικά».

Έπειτα κλείνω την πόρτα.

11

Κοιμήθηκα όλο το πρωί και ξύπνησα λίγο αργά, έτσι έχω μόνο μιάμιση ώρα στη διάθεσή μου για να κάνω μπάνιο, να

ντυθώ και να μακιγιαριστώ για την κηδεία, πολύ λίγος χρόνος, όπως μπορεί να βεβαιώσει κάθε γυναίκα που προσπαθεί να είναι ευπαρουσίαστη. Γι' αυτό είμαι άνω κάτω, όταν φτάνουμε στο παρεκκλήσιο, και μετά την τελετή η κατάστασή μου δεν έχει καλύτερέψει. Καθώς βαδίζω στο πλευρό του μηχανικού, νιώθω σαν κάποιος να ξεβίδωσε το καπάκι μου και ν' ανεβοκατέβασε μέσα μου μια μεγάλη μπουκαλόβουρτσα.

Κάτι ζεστό πέφτει στους ώμους μου. Ο μηχανικός έχει βγάλει το παλτό του και το έχει περάσει γύρω μου. Μου φτάνει ως τα πόδια.

Σταματάμε και κοιτάζουμε πίσω, προς τον τάφο και τα χνάρια μας στο χιόνι. Τα δικά του είναι μεγάλα και ξεθωριάζουν στα πλάγια των τακουνιών. Μάλλον είναι λίγο, αδιόρατα στραβοκάνης. Τα δικά μου είναι βαθιές τρυπίτσες από τις ψηλοτάκουνες γόβες. Μοιάζουν, ίσως, με χνάρια ζαρκαδιού. Μια κίνηση λοξά προς τα κάτω, και στον πάτο του ίχνους μαύρα σημαδάκια, εκεί όπου οι χηλές διαπέρασαν το στρώμα του χιονιού ως το χώμα.

Μας προσπερνούν οι γυναίκες. Βλέπω μόνο τις μπότες και τα παπούτσια τους. Τρεις από αυτές κουβαλούν τη Γιουλιάνε, οι μύτες των παπουτσιών της σέρνονται στο χιόνι. Πλάι στο ράσο του πάστορα βλέπω ένα ζευγάρι δερμάτινες μπότες με κεντίδια. Πάνω από την πύλη που βγάζει στην αλέα υπάρχει μια λάμπα. Τη στιγμή που σηκώνω τα μάτια, η γυναίκα σηκώνει το κεφάλι της και κάνει μια κίνηση που στέλνει τα

μακριά μαλλιά της να κυλήσουν .στο σκοτάδι και το πρόσωπό της φωτίζεται, ένα άσπρο πρόσωπο με μεγάλα μάτια, σαν σκοτεινά νερά σε χλομό τοπίο. Κρατάει τον πάστορα αγκαζέ και του μιλάει επίμονα. Κάτι σ' αυτές τις δυο μορφές, τη μια δίπλα στην άλλη, κάνει την εικόνα να παγώσει και να μείνει στη μνήμη μου.

«Δεσποινίς Γιάσπερσεν».

Είναι ο Ράουν. Με φίλους του. Δυο άνδρες. Φορούν παλτά εξίσου μεγάλα με το δικό του, αλλ' αυτοί τα γεμίζουν. Από κάτω φορούν μπλε κοστούμι, άσπρο πουκάμισο και γραβάτα, και στο πρόσωπο γυαλιά ηλίου, για να μην τους πειράζει τα μάτια η χειμωνιάτικη σκοτεινιά στις τέσσερις το απόγευμα.

«Θα ήθελα να έχω δυο λόγια μαζί σας».

«Στο Τμήμα Οικονομικού Εγκλήματος; Για τις επενδύσεις μου;»

Μένει ανέκφραστος. "Έχει ένα πρόσωπο που λούστηκε τόσα και τόσα με τον καιρό, ώστε τίποτα πια δεν αποτυπώνεται πάνω του. Κάνει μια χειρονομία προς το αυτοκίνητο.

«Δεν είμαι σίγουρη αν έχω όρεξη αυτή τη στιγμή».

Δεν σαλεύει ούτε χλιοστό. Αλλά οι δυο αδελφοί του μασόνοι γλιστρούν ανεπαίσθητα πιο κοντά μου.

«Σμίλλα. Α- αν δεν έχεις όρεξη, λέω να μην πας».

Είναι ο μηχανικός. Μπήκε στον δρόμο των δύο ανδρών.

Όταν τα ζώα — και σχεδόν όλοι οι συνηθισμένοι άνθρωποι — αντιμετωπίζουν μια φυσική απειλή, το σώμα τους σφίγγεται. Από φυσιολογική άποψη αυτό είναι μειονέκτημα, αλλ' αποτελεί νόμο. Οι πολικές αρκούδες είναι εξαίρεση. Μπορούν να παραμονεύουν, απόλυτα χαλαρωμένες, δύο ώρες χωρίς να ελαττωθεί ούτε για ένα δευτερόλεπτο η μυϊκή ετοιμότητά τους. Τώρα βλέπω ότι και ο μηχανικός αποτελεί εξαίρεση. Η στάση του είναι σχεδόν αναπαυτική. Αλλά η συγκέντρωση της προσοχής του στους δύο άνδρες που είναι μπροστά του έχει κάτι το επικίνδυνο, που μου θυμίζει για άλλη μια φορά πόσο λίγα ξέρω γι' αυτόν.

Δεν υπάρχει κανένα ορατό αποτέλεσμα στον Ράουν. Αλλά οι δυο τύποι με τα μπλε κάνουν ένα βήμα πίσω και ταυτόχρονα ξεκουμπώνουν τα σακάκια τους. Μπορεί να ζεσταίνονται. Μπορεί να μοιράζονται το ίδιο νευρικό τικ. Μπορεί, επίσης, να έχουν και οι δύο ρόπαλα με μολυβένιο πυρήνα.

«Θα με φέρετε πίσω;»

«Ώς την πόρτα σας».

Στη διάρκεια της διαδρομής κάθομαι στο πίσω κάθισμα μαζί με τον Ράουν. Κάποια στιγμή σκύβω μπροστά και βγάζω τα γυαλιά ηλίου από τον οδηγό.

«Είμαι τάφος εγώ, μασκαράκο μου», λέω. «Το στόμα μου είναι επτασφράγιστο. Δεν θα μάθει από μένα ο Ράουν ότι κοιμάσαι σε ώρα υπηρεσίας. Στις εφτάμισι το πρωί στην Καμπελάιεβái».

Φτάνουμε στην Αστυνομική Διεύθυνση, και το αυτοκίνητο περνάει ανάμεσα από τα κόκκινα κτήρια όπου έχουν τα γραφεία τους οι ζητάδες. Κατευθυνόμαστε σε μια χαμηλή, κόκκινη καζάρμα, που βλέπει προς το λιμάνι.

Δεν υπάρχει πινακίδα μπροστά στο κτήριο. Δεν συναντάμε κανέναν. Δεν ακούγεται κροτάλισμα από γραφομηχανές. Δεν υπάρχουν πινακίδες με ονόματα πάνω από τις πόρτες. Μόνον ειρήνη και ησυχία. Όπως σ' ένα αναγνωστήριο. Ή στο νεκροτομείο κάτω από το Ινστιτούτο Ιατροδικαστικής.

Οι δυο βαλέδες με τα μπλε έχουν εξαφανιστεί. Μπαίνουμε σ' ένα σκοτεινό γραφείο. Μπροστά στα παράθυρα υπάρχουν στόρια. Ανάμεσα από τα στόρια μπορεί κανείς να δει τα ηλεκτρικά φώτα, τις αποβάθρες, το νερό, την Ακτή Ισλανδίας.

Είναι ένα δωμάτιο που τη μέρα πρέπει να λούζεται στο φως. Κατά τ' άλλα δεν έχει σχεδόν τίποτα. Τίποτα στους τοίχους. Τίποτα στα τραπέζια. Τίποτα στα περβάζια των παραθύρων.

Ο Ράουν ανάβει το φως. Σε μια γωνιά κάθεται ένας άνδρας σε μια καρέκλα. Καθόταν εκεί και περίμενε μέσα στο σκοτάδι. Νευρώδης, με κοντοκομμένα, σχεδόν βελούδινα μαύρα μαλλιά, ψυχρά γαλάζια μάτια και σκληρό στόμα. Είναι ντυμένος με φροντίδα.

Ο Ράουν καθίζει πίσω από το γραφείο.

«Σμίλλα Γιάσπερσεν», κάνει τις συστάσεις. «Λοχαγός Τέλ-λινγκ».

Κάθομαι με την πλάτη προς τα παράθυρα και τους δυο άνδρες απέναντί μου.

Ούτε τσιγάρα ούτε καφές σε πλαστικά κύπελλα ούτε μαγνητόφωνο ούτε δυνατό ηλεκτρικό φως. Καμιά ατμόσφαιρα ανάκρισης; Μόνον ένα κλίμα αναμονής.

Σ' αυτό το κλίμα σωπαίνω.

Μέσα στη σιωπή εμφανίζεται μια γυναίκα, που φέρνει ένα δίσκο με τσάι, ζάχαρη, γάλα και φέτες λεμονιού, όλα πάνω σε άσπρη πορσελάνη. Έπειτα την καταπίνει το εγκαταλειμμένο κτήριο και χάνεται. Ο Ράουν γεμίζει τα φλιτζάνια.

Βγάζει από ένα συρτάρι έναν ροζ φάκελο. Διαβάζει αργά. Σαν να θέλει ν' αποδείξει —πάλι— ότι τα βλέπει όλα για πρώτη φορά.

«Σμίλλα Κάαβιγκαακ Γιάσπερσεν. Γεννήθηκε στις 16 Ιουνίου 1956 στο Κάαναακ. Γονείς: Άνε Κάαβιγκαακ, κυνηγός, και Γιέργκεν Μόριτς Γιάσπερσεν, γιατρός. Δημοτικό σχολείο στη Γροιλανδία και την Κοπεγχάγη. Αποφοίτησε από το λύκειο του Μπίρκε-ρεδ το 1976. Σπουδές στο Ινστιτούτο Χ. Κ. Έρστεδ και στο Γεωγραφικό Ινστιτούτο της Κοπεγχάγης.

Παγομορφολογία, στατιστική και θεμελιώδη μαθηματικά προβλήματα. Ταξίδια στη δυτική Γροιλανδία και τη Θούλη το '75, '76 και '77. Προπομπός - τροφοδότρια δανικών και γαλλικών αποστολών στη βόρεια Γροιλανδία το '78, '79 και '80. Το '82 διορίζεται στο Γεωδαιτικό Ινστιτούτο. Από το '82 ως το '85 συμμετέχει ως επιστημονική συνεργάτις σε αποστολές στο εσωτερικό της Γροιλανδίας, στον Αρκτικό ωκεανό και στην Αρκτική Βόρεια Αμερική. Επισυνάπτονται διάφορες μαρτυρίες. Μία από τον ταγματάρχη Γκούλμπράνσεν, επικεφαλής της περιπόλου "Σείριος". Χρονολογείται από το '79.0 ταγματάρχης παραπονείται ότι δεν οδηγείτε έλκηθρα με σκυλιά. Φοβάστε τα σκυλιά;»

«Απλώς είμαι επιφυλακτική».

«Αλλά προσθέτει ότι θα συνιστούσε σε οποιαδήποτε πολιτική αποστολή να σας χρησιμοποιήσει ως οδηγό, ακόμα κι αν πρέπει να σας κουβαλούν στην πλάτη. Έπειτα είναι τα επιστημονικά άρθρα σας. Καμιά δωδεκαριά, αρκετά από αυτά δημοσιευμένα στο εξωτερικό. Με τίτλους ακατανόητους για τον λοχαγό Τέλλινγκ και μένα. "Statistics on Glacial Morphology". "Mathematical Models for Brine Drainage from Seawater Ice". Κι ένα εγχειρίδιο που γράψατε κάποτε για τους φοιτητές. Βασικά γνωρίσματα της παγομορφολογίας της βόρειας Γροιλανδίας».

Κλείνει τον φάκελο.

«Υπάρχουν κι άλλες μαρτυρίες. Από δασκάλους. Από

συνεργάτες στο Cold Water Laboratory του αμερικανικού στρατού, σ' ένα μέρος που λέγεται Πάυλοτ Άιλαντ. Όλοι συμφωνούν ότι αν κανείς θέλει να μάθει κάτι για τον πάγο, ενδείκνυται ν' απευθυνθεί στη Σμίλλα Γιάσπερσεν».

Ο Ράουν βγάζει το σακάκι του. Από κάτω είναι λεπτός σαν καθαριστήρας πίπας. Βγάζω τις γόβες μου και σταυροόνω τις γάμπες μου στην καρέκλα, έτσι ώστε να μπορώ να τρίψω τα δάκτυλά μου. Δεν τα νιώθω από το κρύο και στις κάλτσες μου υπάρχουν ακόμα κομματάκια πάγου.

«Αυτές οι πληροφορίες συμπίπτουν σε γενικές γραμμές με το βιογραφικό που καταθέσατε, όταν ζητήσατε βίζα για τη βόρεια Γροιλανδία, σε συνάρτηση με μια αποστολή του Νορβηγικού Αρκτικού Ινστιτούτου που θα κατέγραφε τις πολικές αρκούδες. Τις ξεψαχνίσαμε λίγο αυτές τις πληροφορίες. Είναι απολύτως ακριβείς. Δίνουν, νομίζω, την εντύπωση ότι έχει κανείς να κάνει με μια νέα, πολύ ανεξάρτητη γυναίκα, που διαθέτει ασυνήθιστες ικανότητες και τις αξιοποιεί με φιλοδοξία κι επιδεξιότητα. Δεν συμφωνείτε ότι σ' αυτό το συμπέρασμα πρέπει να καταλήξει κανείς;»

«Μπορείτε να καταλήξετε σε όποιο συμπέρασμα θέλετε», λέω.

«Έχω, όμως, κι άλλες πληροφορίες».

Ο καινούργιος φάκελος είναι πολύ λεπτός και σκουροπράσινος.

«Αυτές εδώ συμπίπτουν σε γενικές γραμμές με την έκθεση που είχαν υπόψη τους ο λοχαγός Τέλλινγκ και η υπηρεσία του, όταν σφράγισαν με την ένδειξη ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΤΑΙ την τελευταία αίτησή σας να σας χορηγηθεί βίζα για τη βόρεια Γροιλανδία. Στην αρχή παρατίθενται συνοπτικά ορισμένα στοιχεία ιδιωτικής φύσεως. Η μητέρα φέρεται εξαφανισθείσα στις 12 Ιουνίου 1963, κατά τη διάρκεια κυνηγιού. Μάλλον σκοτώθηκε. Ένας αδελφός αυτοκτονεί τον Σεπτέμβριο του '81 στο Ουπέρναβικ. Οι γονείς παντρεύτηκαν το 1956, χώρισαν το 1958. Η κηδεμονία πέρασε στον πατέρα μετά τον θάνατο της μητέρας. Η προσφυγή του αδελφού της μητέρας κατά της απόφασης απορρίφθηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης τον Μάιο του '64. Μετοικεσία στη Δανία τον Σεπτέμβριο του 1963. Εξαφανίστηκε, αναζητήθηκε και βρέθηκε από την αστυνομία έξι φορές από το '63 ως το '71, τις δύο στη Γροιλανδία.

»Δανικό δημοτικό σχολείο για μετανάστες το 1963. Σχολή Σκόου-γκορντ, στο Σαρλοττενλούντ, το '64-'65. Αποβάλλεται διά παντός. Οικοτροφείο Στένχοϊστο Χούμλεμπαικ, το '65-'67. Αποβάλλεται διά παντός. Ακολουθούν συντομότερα διαστήματα φοίτησης σε μικρά ιδιωτικά σχολεία. Παίρνει το απολυτήριο γυμνασίου έπειτα από ιδιωτικά μαθήματα κατ' οίκον. Κατόπιν λύκειο. Μένει στην τρίτη τάξη. Απολυτήριο λυκείου το 1976, έπειτα από ιδιωτικά μαθήματα.

Εγγράφεται στο Πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης. Διακόπτει τις σπουδές της το 1984 χωρίς να πάρει πτυχίο. Έπειτα είναι η πολιτική δράση. Συνελήφθη επανειλημμένα κατά τη διάρκεια της κατάληψης του Υπουργείου Περιβάλλοντος από το

Συμβούλιο Νέων Γροιλανδών. Συνέβαλε στην ίδρυση του ΙΑ, μετά τη διάσπαση του ΣΝΓ».

Κοιτάζει τον Τέλλινγκ ερωτηματικά.

«Ινουίτ Ατακατιγκίιτ. "Αυτοί που θέλουν να πάνε μπροστά". Επιθετικά μαρξιστική οργάνωση».

Είναι η πρώτη φορά που μίλησε ο λοχαγός.

«Αποχωρεί από το κόμμα τον ίδιο χρόνο λόγω διαφωνιών. Από τότε ανέντακτη. Ακολουθούν διάφορα πλημμελήματα. Τρεις ανεκδίκαστες μηνύσεις για παράνομη είσοδο στην καναδική επικράτεια, στον πορθμό Πήρυ. Γιατί;»

«Κατέγραφα τις πολικές αρκούδες. Οι αρκούδες δεν ξέρουν να διαβάζουν χάρτες. Έτσι δεν σέβονται τα εθνικά σύνορα».

«Διάφορες παραβάσεις του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. Μια καταδίκη για συκοφαντική δυσφήμιση μέσω ενός άρθρου με τίτλο "Η παγολογική έρευνα και το κίνητρο του κέρδους στη Δανία, σε συνάρτηση με την εκμετάλλευση κοιτασμάτων πετρελαίου στον Αρκτικό ωκεανό". Συνέπεια: η διαγραφή από την Παγολογική Εταιρεία Δανίας».

Σηκώνει τα μάτια του.

«Υπάρχει και κανένα θεσμικό όργανο που δεν σας έδωξε, δεσποινίς Γιάσπερσεν;»

«Απ' όσο ξέρω, είμαι ακόμα γραμμένη στο Ληξιαρχείο», λέω.

«Έπειτα σκαλίσαμε λίγο τα φορολογικά σας και γενικά τα πάρε-δώσε σας με το Κράτος. Έχετε κάποια έσοδα από τα άρθρα σας, τις σποραδικές δουλειές, τα επιδόματα. Αλλά δεν φαίνεται να καλύπτουν τα έξοδά σας. Αναρωτιόμαστε αν έχετε κανένα χορηγό. Πώς είναι η σχέση σας με τον πατέρα σας;»

«Ζεστή και πλήρης σεβασμού».

«Αυτό ίσως εξηγεί πολλά. Βλέπετε, ο λοχαγός Τέλλινγκ έριξε μια ματιά και στη δική του φορολογική δήλωση».

Για μένα δεν είναι κανένα νέο ότι τα ξέρουν όλα αυτά. Από τότε που ιδρύθηκε η αεροπορική βάση της Θούλης, υπήρχε ένα όριο στον αριθμό των πολιτών που κάθε αεροπλάνο μπορούσε να μεταφέρει στη Γροιλανδία. Για να προλαβαίνουν οι υπηρεσίες πληροφοριών να ελέγξουν αν ήταν όλοι μέλη της Λουθηρανικής Εκκλησίας, από καλή οικογένεια κι εμβολιασμένοι εναντίον του κόκκινου πυρετού από την Ανατολή. Αυτό που μ' εκπλήσσει είναι ότι μου λένε όσα ξέρουν.

«Αυτές οι πληροφορίες συνθέτουν μια πιο πολύπλοκη εικόνα. Ζωγραφίζουν το πορτρέτο μιας γυναίκας που δεν τελείωσε ποτέ τις σπουδές της. Που είναι άεργη. Που δεν έχει οικογένεια. Που όπου πήγαινε δημιουργούσε προστριβές. Που δεν μπόρεσε ποτέ να προσαρμοστεί. Που είναι επιθετική. Και που έλκεται από τα άκρα του πολιτικού φάσματος. Παρ' όλα αυτά, καταφέρατε να πάρετε μέρος σ' εννιά αποστολές

μέσα σε 12 χρόνια. Δεν ξέρω τη Γροιλανδία. Αλλά φαντάζομαι ότι αν κάποιος έχει αποτύχει στη ζωή του, μπορεί να το κρύψει ευκολότερα εκεί πέρα, στους πάγους».

Δεν κάνω κανένα σχόλιο. Αλλά καταγράφω αυτά τα λόγια στα μαύρα μου κατάστιχα κάτω από τ' όνομά του.

«Σ' αυτές τις αποστολές εκτελούσατε κάθε φορά χρέη οδηγού. Κάθε φορά χρησιμοποιούνταν απόρρητοι χάρτες, φωτογραφίες από δορυφόρο και ραντάρ, μετεωρολογικές παρατηρήσεις στρατιωτικής προελεύσεως. Εννιά φορές τα τελευταία 12 χρόνια υπογράψατε δήλωση εχεμύθειας. "Έχουμε αντίγραφα απ' όλα αυτά τα έγγραφα».

Αρχίζω να διαισθάνομαι πού το πάει, ποιο είναι το σκεπτικό του.

«Σε μια μικρή χώρα όπως η δική μας είστε ένα τρωτό σημείο, δεσποινίς Γιάσπερσεν. "Έχετε δει και ακούσει πολλά. Πράγμα που συμβαίνει αυτομάτως, όταν κανείς παίρνει άδεια εισόδου στη βόρεια Γροιλανδία. Αλλά έχετε ένα παρελθόν κι ένα χαρακτήρα, που — αν ήσασταν σε κάποιο άλλο μέρος της δανικής επικράτειας — θα εγγυώνταν ότι δεν θ' ακούγατε ούτε θα βλέπατε τίποτα».

Το αίμα αρχίζει να κυκλοφορεί πάλι στα πόδια μου.

«Στη θέση σας, ένας άνθρωπος με λίγο κοινό νου θα φρόντιζε να μην επιδεικνύεται».

«Σας ενοχλεί το ντύσιμό μου;»

«Μας ενοχλούν οι ανώφελες ή, για να το πω στα ίσια, επιζήμιες προσπάθειές σας ν' ανακατευτείτε στις έρευνες για την υπόθεση που σας υποσχέθηκα ότι θα επανεξετάσουμε».

Εκεί, φυσικά, επρόκειτο να καταλήξουμε εξαρχής.

«Ναι», λέω. «Θυμάμαι τη υπόσχεσή σας. "Όταν δουλεύατε ακόμα στην Εισαγγελία της Κοπεγχάγης».

«Δεσποινίς Σμίλλα», λέει πολύ μαλακά. «Μπορούμε να σας στείλουμε στο φρέσκο όποτε θέλουμε. Καταλάβετε; Μπορούμε να σας κλείσουμε σ' ένα μονό κελί, να σας βάλουμε στην απομόνωση όποτε μας καπνίσει. Κανένας δικαστής δεν θα δίσταζε, αν έβλεπε τον φάκελό σας».

Το ζήτημα σ' αυτή τη συνάντηση πρέπει να ήταν, από την αρχή της, η πειστικότητα. Ο Ράουν ήθελε να μου δείξει τι είναι σε θέση να κάνει. Ότι μπορεί να βρει τις πληροφορίες που έστειλα στην κυβέρνηση της Γροιλανδίας και στον στρατό. Ότι μπορεί να παρακολουθήσει τις κινήσεις μου. Ότι έχει πρόσβαση σε οποιαδήποτε αρχεία. Και ότι μπορεί οπ'Οτεδήποτε να κουβαλήσει έναν αξιωματικό των μυστικών υπηρεσιών στις έξι το απόγευμα παραμονές Χριστουγέννων. Κι όλα αυτά τα έκανε για να μη μου μείνει καμιά σκιά αμφιβολίας ότι μπορεί να με κλείσει στη στενή οποιαδήποτε στιγμή.

Το κατάφερε. Τώρα ξέρω τι είναι ικανός να κάνει. Ξέρω ότι θα

γίνει το δικό του. Γιατί κάτω από τις απειλές του υπάρχει ένα βαθύτερο στρώμα γνώσης. Που τώρα το βγάζει στο φως.

«Ο εγκλεισμός», λέει αργά, «σ' ένα μικρό, ηχομονωμένο δωμάτιο χωρίς παράθυρα είναι, έτσι μου έχουν πει, ιδιαίτερα δυσάρεστος για κάποιον που έχει μεγαλώσει στη Γροιλανδία».

Δεν υπάρχει σαδισμός μέσα του. Μόνο μια επακριβής και ίσως ελαφρά μελαγχολική γνώση των μέσων που διαθέτει.

Στη Γροιλανδία δεν υπάρχουν φυλακές. Η μεγαλύτερη διαφορά ανάμεσα στη νομοθεσία της Δανίας και του Νούουκ είναι ότι στη Γροιλανδία τιμωρούνται πολύ συχνότερα με πρόστιμο αδικήματα που στη Δανία θα επέσυραν φυλάκιση με αναστολή ή κάθειρξη. Η γροιλανδική κόλαση δεν είναι το ευρωπαϊκό κακοτράχαλο τοπίο με λούτσες γεμάτες θειάφι. Η γροιλανδική κόλαση είναι ένα κλειδωμένο δωμάτιο. Θυμάμαι τα παιδικά μου χρόνια σαν να μην ήμασταν ποτέ μέσα στο σπίτι. Για τη μητέρα μου ήταν αδιανόητο να μείνει καιρό στο ίδιο μέρος. Η ελευθερία κινήσεων είναι για μένα ό, τι για τους άνδρες, όπως έχω προσέξει, οι όρχεις τους. Τη νανουρίζω σαν μωρό και τη λατρεύω σαν θεά.

Οι έρευνές μου για τον θάνατο του Ησαΐα έφτασαν στο τέρμα του δρόμου.

Σηκωνόμαστε. Δεν έχουμε αγγίξει τα φλιτζάνια μας. Το τσάι έχει κρυώσει.

II

1

Την κατάθλιψη μπορείς να προσπαθήσεις να την κρύψεις με διάφορους τρόπους. Μπορείς ν' ακούσεις τις συνθέσεις του Μπαχ για εκκλησιαστικό όργανο στον Ναό του Σωτήρα. Μπορείς μ' ένα ξυραφάκι ν' απλώσεις μια γραμμή ευφορίας, σε μορφή σκόνης, πάνω σ' ένα καθρεφτάκι και να τη σνιφάρεις μ' ένα καλαμάκι. Μπορείς να φωνάξεις βοήθεια. Ας πούμε τηλεφωνικώς, για να είσαι και σίγουρος ποιος θα σ' ακούσει.

Αυτή είναι η ευρωπαϊκή μέθοδος. Να ελπίζεις ότι θα λύσεις τα προβλήματά σου με τη δράση.

Εγώ εφαρμόζω τη γροιλανδική μέθοδο. Που είναι να χώνεσαι μέσα στη μαυρίλα σου. Να βάζεις την ήττα σου κάτω από το μικροσκόπιο και ν' αφήνεσαι στη θέα της.

Όταν έχω τα χάλια μου —όπως τώρα— βλέπω μπροστά μου ένα μαύρο τούνελ και τραβάω κατά κει. Πετάω τα όμορφα ρούχα μου, τα εσώρουχά μου, το προστατευτικό κράνος μου και το δανέζικο διαβατήριό μου, και χώνομαι στο σκοτάδι.

Ξέρω ότι έρχεται ένα τρένο. Μια ατμομηχανή με μολυβένια επένδυση, που μεταφέρει στρόντιο 90. Πηγαίνω να τη συναντήσω.

Μπορώ να το κάνω αυτό επειδή είμαι τριάντα επτά χρονών. Ξέρω ότι μέσα στο τούνελ, κάτω από τις ρόδες, ανάμεσα στις τραβέρσες, υπάρχει μια μικρή κηλίδα φροτός.

Είναι πρωί της παραμονής Χριστουγέννων. Τις τελευταίες μέρες ξέκοβα βαθμιαία από τον κόσμο. Τώρα προετοιμάζομαι για την τελική κάθοδο. Που είναι αναπόφευκτη. Επειδή άφησα τον Ράουν να με τρομοκρατήσει. Επειδή προδίνω τον Ησαΐα. Επειδή δεν μπορώ να βγάλω από το μυαλό μου τον πατέρα μου. Επειδή δεν ξέρω τι να πω στον μηχανικό. Επειδή αισθάνομαι πως ποτέ δεν θα βρω άκρη.

Προετοιμάστηκα με το να μη φάω πρωινό. Αυτό επισπεύδει τη σύγκρουση. Έχω κλειδώσει την πόρτα μου. Βουλιάζω στην πολυθρόνα μου. Και καλώ τις σκοτεινές δυνάμεις της κατήφειας. Για δέστε τη Σμίλλα. Νηστική. Βουτηγμένη στα χρέη. Παραμονή Χριστουγέννων. Ενώ άλλοι έχουν την οικογένειά τους. Τον καλό τους ή την καλή τους. Τα παπαγαλάκια τους. Ενώ άλλοι έχουν ο ένας τον άλλον.

Τα μαγικά πιάνουν. Είμαι κιόλας μπροστά στο τούνελ. Γερασμένη. Αποτυχημένη. Παρατημένη.

Ακούω το κουδούνι. Είναι ο μηχανικός. Το καταλαβαίνω από τον τρόπο που χτυπάει. Προσεκτικά, διστακτικά, σαν το κουδούνι να είναι βιδωμένο στο κρανίο μιας γριούλας, που δεν θέλει να την ενοχλήσει. Έχω να τον δω από την κηδεία. Δεν ήθελα να τον σκέφτομαι.

Πάω και αποσυνδέω τον μηχανισμό. Καθίζω πάλι στην

πολυθρόνα.

Αρχίζω ν' ανακαλώ εικόνες από τη δεύτερη φορά που το έσκασα και ο Μόριτς ήρθε να με πάρει από τη Θούλη. Στεκόμασταν στην ακάλυπτη τσιμεντένια πλατφόρμα, πάνω στην οποία διανύει κανείς τα τελευταία είκοσι μέτρα ως το αεροπλάνο. Η θεία μου έκλαιγε. Εγώ ανάσaina όσο πιο βαθιά μπορούσα. Σκεφτόμουν ότι έτσι θα κατάφερνα να πάρω μαζί μου στη Δανία τον καθαρό, ξηρό και κάπως γλυκό αέρα.

Χτυπήματα στην πόρτα της κουζίνας. Είναι η Γιουλιάνε. Γονατίζει και φωνάζει μέσα από τη γραμματοθυρίδα.

«Σμίλλα. Έφτιαξα ψαροκροκέτες».

«Άσε με ήσυχη».

Προσβάλλεται.

«Θα τις ρίξω μέσα στο γραμματοκιβώτιό σου».

Μια στιγμή πριν επιβιβαστούμε, η θεία μου μου έδωσε ένα ζευγάρι κόμικ, για να τα φοράω στο σπίτι. Μόνον οι χάντρες τής είχαν πάρει ένα μήνα για να τις ράψει.

Χτυπάει το τηλέφωνο.

«Είναι κάτι που θα ήθελα να κουβεντιάσω μαζί σας».

Είναι η φωνή της Έλσα Λύμπινγκ.

«Λυπάμαι», λέω. «Πέστε το σε κάποιον άλλο. Μη δώτε το άγιον τοις κυσί».

Βγάζω το τηλέφωνο από την πρίζα. Αρχίζω σιγά σιγά να βρίσκω ελκυστική την ιδέα του Ράουν για το απομονωτήριο. Είναι μια μέρα που δεν μπορείς ν' αποκλείσεις ούτε την πιθανότητα να σου χτυπήσει κάποιος το παράθυρο. Στον τέταρτο όροφο.

Χτυπήματα στο παράθυρό μου. Απ' έξω είναι ένας άνδρας με πράσινα. Ανοίγω.

«Είμαι ο καθαριστής για τα παράθυρα. Ήθελα απλώς να σας προειδοποιήσω, για να μη γδυθείτε».

Χαμογελάει πλατιά. Σαν να καθαρίζει τα παράθυρα βάζοντας κάθε φορά στο στόμα του κι ένα τζάμι.

«Τι στον διάβολο εννοείτε; Υπαινίσσεστε ότι δεν έχετε όρεξη να με δείτε γυμνή;»

Το χαμόγελό του σβήνει. Πατάει ένα κουμπί, και η εξέδρα πάνω στην οποία στέκεται τον φέρνει σε απόσταση ασφαλείας.

«Δεν θέλω να μου πλύνετε τα παράθυρα», του φωνάζω. «Έτσι κι αλλιώς, στην ηλικία μου δεν μπορείς καλά καλά να δεις μέσα απ' αυτά».

Τα πρώτα χρόνια στη Δανία δεν μιλούσα στον Μόριτς.

Τρώγαμε μαζί το βράδυ. Το απαιτούσε ο ίδιος. Χωρίς ν' αλλάζουμε λέξη καθόμασταν σαν λαμπάδες, ενώ εναλλασσόμενες οικονόμες σερβίριζαν εναλλασσόμενα φαγητά. Η κυρία Μίκελσεν, η Ντάουνυ, η δεσποινίς Χολμ, η Μπολίνε Σου. Κρέπι νέτες, λαγό σε κρέμα, γιαπωνέζικα λαχανικά, ουγγαρέζικα μακαρόνια. Χωρίς ν' αλλάζουμε λέξη.

Όταν λένε πόσο γρήγορα ξεχνούν τα παιδιά, πόσο γρήγορα συγχωρούν, πόσο συναισθηματικά είναι, εγώ αυτά τ' ακούω βερεσέ. Τα παιδιά ξέρουν να θυμούνται και να κρύβουν και να σκοτώνουν με την ψυχρότητα αυτούς που δεν χωνεύουν.

Θα πρέπει να ήμουν γύρω στα δώδεκα, όταν άρχισα να καταλαβαίνω κάπως γιατί με είχε φέρει στη Δανία.

Το είχα σκάσει από το Σαρλοττενλούντ. Ταξίδευα με ωτοστόπ προς τα δυτικά. Είχα ακούσει ότι αν τραβήξεις προς τα δυτικά, θα φτάσεις στη Γιουτλάνδη. Στη Γιουτλάνδη ήταν το Φρεντρικ-σχάουν. Από εκεί μπορούσες να πας στο Όσλο. Από το Όσλο έφευγαν τακτικά φορτηγά πλοία για το Νούουκ.

Κοντά στο Σόρε, αργά το απόγευμα, με πήρε στο αυτοκίνητό του ένας δασοφύλακας. Με οδήγησε στο δασοφυλακείο, μου έδωσε γάλα και σάντουιτς και μου είπε να περιμένω. Καθώς τηλεφω-νουςε στην αστυνομία, είχα κολλημένο το αφτί μου στην πόρτα.

Έξω από το γκαράζ βρήκα το μοτοσακό του γιου του. Έβαλα προς και τράβηξα μέσα από τα οργωμένα χωράφια. Ο δασοφύλακας με κυνήγησε, αλλά οι παντόφλες του κόλλησαν

στη λάσπη.

Ήταν χειμώνας. Σε μια στροφή, κοντά σε μια λίμνη, ντεραπάρισα, έπεσα κάτω, έσκισα το μπουφάν μου και χτύπησα στο χέρι. Από εκεί περπάτησα πολλές ώρες μέσα στη νύχτα. Κάθισα για να κοιμηθώ σ' ένα υπόστεγο, σε μια στάση λεωφορείου. Όταν ξύπνησα, καθόμουν πάνω στο τραπέζι μιας κουζίνας και μια γυναίκα απολύμεινε τις γρατσουνιές στα πλευρά μου με καθαρό οινόπνευμα. Ένιωθα σαν να με κάρφωναν στη γη με βαριά.

Στο νοσοκομείο καθάρισαν την πληγή από την ασφαλτο κι έβαλαν τον σπασμένο καρπό του χεριού μου στον γύψο. Έπειτα ήρθε ο Μόριτς και με πήρε.

Ήταν πολύ θυμωμένος. Καθώς διασχίζαμε δίπλα δίπλα τον διάδρομο του νοσοκομείου, κουνούσε το κεφάλι του.

Με κρατούσε από το χέρι. Όταν με άφησε για να βγάλει τα κλειδιά του αυτοκινήτου του, το έβαλα στα πόδια. Ο νους μου ήταν στο Όσλο. Αλλά δεν ήμουν στην καλύτερη φόρμα της ζωής μου, κι εκείνος ήταν ανέκαθεν γρήγορος. Οι παίκτες του γκολφ προπονούνται στο τρέξιμο, για να μπορούν να βγάζουν την απόσταση, που συχνά είναι δυο φορές 25 χιλιόμετρα, αν κάνουν 72 τρύπες σε δυο μέρες. Σχεδόν αμέσως μ' έπιασε.

Του επιφύλασσα μια έκπληξη. Ένα χειρουργικό νυστέρι, που είχα κρύψει στη σκούφια μου στον θάλαμο ατυχημάτων. Αυτά τα εργαλεία διαπερνούν τη σάρκα σαν να ήταν βούτυρο

που έλιωσε στον ήλιο. Αλλά επειδή το δεξί μου χέρι ήταν στον γύψο, του έκανα μόνο μια αμυχή στην παλάμη.

Κοίταξε το χέρι του, κι έπειτα το σήκωσε για να με χτυπήσει. Αλλά είχα τραβηχτεί λίγο προς τα πίσω, κι έτσι αρχίσαμε να κάνουμε κύκλους ο ένας γύρω από τον άλλον εκεί, στο πάρκινγκ. Όταν η φυσική βία υποβόσκει από καιρό σε μια ανθρώπινη σχέση, η εξωτερικότητά της μπορεί να είναι ανακουφιστική.

Ξαφνικά όρθωσε το κορμί του.

«Είσαι σαν τη μάνα σου», είπε. Και τότε άρχισε να κλαίει.

Εκείνη τη στιγμή μπόρεσα να κοιτάξω μέσα στην ψυχή του. Όταν χάθηκε η μητέρα μου, θα πρέπει να πήρε μαζί της κάτι από τον Μόριτς. Ή ακόμα χειρότερα: ένα μέρος από τον κόσμο των αισθήσεών του θα πρέπει να πνίγηκε μαζί της. Εκεί, στο πάρκινγκ, εκείνο το χειμωνιάτικο ξημέρωμα, καθώς στεκόμασταν και κοιταζόμασταν, με το αίμα του να στάζει και να σκάβει ένα μικρό, κόκκινο τούνελ στο χιόνι, θυμήθηκα κάτι από αυτόν. Τον θυμήθηκα στη Γροιλανδία, πριν πεθάνει η μητέρα μου. Θυμήθηκα ότι ανάμεσα στις απρόβλεπτες, πάντα έτοιμες να εκδηλωθούν αλλαγές της διάθεσής του υπήρχε μια ζωντάνια που έδειχνε χαρά για τη ζωή, που ίσως μάλιστα ήταν κάτι σαν ζεστασιά. Αυτό το κομμάτι του κόσμου το είχε πάρει μαζί της η μητέρα μου. Είχε χαθεί μαζί με όλα τα χρώματα. Από τότε, εκείνος ήταν φυλακισμένος σ' έναν κόσμο που ήταν μόνον ασπρόμαυρος.

Στη Δανία με είχε φέρει επειδή ήμουν το μόνο πράγμα που μπορούσε να του θυμίζει τι είχε χάσει. Οι ερωτευμένοι λατρεύουν μια φωτογραφία. Προσκυνούν μια εσάρπα. Κάνουν ταξίδι για να δουν τον τοίχο ενός σπιτιού. Οτιδήποτε μπορεί ν' αναζωπυρώσει τα κάρβουνα που τους ζεσταίνουν και τους καίνε μαζί.

Με τον Μόριτς ήταν χειρότερα. Ήταν απεγνωσμένα ερωτευμένος με κάποιαν που τα μόριά της τα είχε ρουφήξει η άβυσσος. Ο έρωτάς του είχε εγκαταλείψει την ελπίδα. Αλλά είχε αγκιστρωθεί από την ανάμνηση. Η ανάμνηση ήμουν εγώ. Με μεγάλη δυσκολία με είχε φέρει εδώ, και είχε υπομείνει καθώς περνούσαν τα χρόνια ατέλειωτες απορρίψεις σε μια έρημο εχθρότητας, για να μπορεί να με βλέπει και να ξαποσταίνει μια στιγμή εκεί όπου έμοιαζα, φαίνεται, με τη γυναίκα που υπήρξε μητέρα μου.

Ορθώσαμε και οι δυο το κορμί μας. Πέταξα το νυστέρι στους θάμνους. Γυρίσαμε στον θάλαμο ατυχημάτων και του έδεσαν το τραύμα.

Ήταν η τελευταία φορά που προσπάθησα να το σκάσω. Δεν θέλω να πω ότι τον συγχώρεσα. Θ' αποδοκιμάζω πάντα την τάση των μεγάλων να διοχετεύουν στα μικρά παιδιά την αγάπη που τους πνίγει. Αλλά θέλω να πω ότι κατά κάποιον τρόπο τον καταλάβαινα. \

Από την πολυθρόνα όπου κάθομαι μπορώ να δω τη γραμματοθυρίδα. Είναι η τελευταία είσοδος που ο περίγυρός

μου δεν προσπάθησε ακόμα να παραβιάσει. Τώρα κάποιος σπρώχνει μέσα από αυτή μια μεγάλη λουρίδα γκριζο χαρτόνι. Κάτι είναι γραμμένο πάνω της. Την αφήνω εκεί αρκετή ώρα. Αλλά είναι δύσκολο ν' αγνοήσεις ένα μήνυμα με μήκος ένα μέτρο.

«Όλα είναι καλύτερα από την αυτοκτονία», γράφει το χαρτόνι. Ή τουλάχιστον αυτό υποτίθεται ότι γράφει. Ο μηχανικός κατάφερε να κάνει δυο-τρία ορθογραφικά λάθη σ' ένα τόσο σύντομο κείμενο.

Η πόρτα του είναι ανοιχτή. Ξέρω ότι δεν κλειδώνει ποτέ. Χτυπάω και μπαίνω.

Έχω ρίξει λίγο κρύο νερό στο πρόσωπό μου. Δεν αποκλείεται να βούρτσισα και τα μαλλιά μου.

Κάθεται στο καθιστικό και διαβάζει. Είναι η πρώτη φορά που τον βλέπω με γυαλιά.

Έξω κάνει τη δουλειά του ο καθαριστής των παραθύρων. Μόλις με παίρνει το μάτι του, αποφασίζει να συνεχίσει στο από κάτω πάτωμα.

Ο μηχανικός έχει ακόμα ένα τσιμπιδάκι στο αφτί του. Αλλά το τραύμα δείχνει να επουλώνεται. Έχει μαύρους κύκλους κάτω από τα μάτια. Αλλά είναι φρεσκοξυρισμένος.

«Υπήρχε κι άλλη αποστολή».

Χτυπάει το χέρι του στα έγγραφα που έχει μπροστά του.

«Εδώ είναι ο χάρτης».

Καθίζω δίπλα του. Μυρίζει σαμπουάν και σκόρδο.

«Κάποιος έγραψε κάτι στον χάρτη».

Για πρώτη φορά κοιτάζω από κοντά τον λεπτομερή χάρτη του παγετώνα. Είναι φωτοαντίγραφο. Στο περιθώριο είναι γραμμένο κάτι με μολύβι. Η φωτοτυπία έκανε τη σημείωση καθαρότερη. Είναι ένα μείγμα από αγγλικά και δανέζικα. «Αναθεωρήθηκε accord. Carlsb. found, αποστ. 1966».

Ο μηχανικός με κοιτάζει με προσμονή.

«Λέω λοιπόν μ- μέσα μου, μπα, έγινε και δεύτερη αποστολή. Σκέφτομαι λοιπόν για μια στιγμή να ξαναπάω στο αρχείο».

«Χωρίς κλειδί;»

«Έχω ένα μαραφέτι».

Όσο γι' αυτό, ούτε λόγος. Έχει μαραφέτια που μπορούν ν' ανοίξουν ακόμα και τα υπόγεια της Εθνικής Τράπεζας.

«Αλλά μου έρχεται η ιδέα να τηλεφωνήσω στην Κάρλσμπεργκ. Τελικά βλέπω πως είναι δ- δύσκολο. Μου δίνουν άλλη γραμμή. Τελικά μαθαίνω πως πρέπει να μιλήσω με το Ίδρυμα Κάρλσμπεργκ.

Εκεί με πληροφόρησαν ότι είχαν ενισχύσει μια αποστολή το '66. Αλλά κανένας τους δεν εργαζόταν στο Ίδρυμα τότε. Και δεν είχαν την έκθεση. Αλλά είχαν κάτι άλλο».

Είναι το ατού του.

«Είχαν τον οικονομικό απολογισμό και την κατάσταση με τα ονόματα των μελών της αποστολής και των συνεργατών που πήραν αμοιβή. Ξέρεις από πού είπα πως τ- τ- τηλεφωνούσα; Από την Εφορία. Μου έδωσαν τα ονόματα με την πρώτη. Και ξέρεις κάτι; Βρήκα εκεί ένα που το έχουμε ξαναδεί».

Βάζει μπροστά μου ένα χαρτί. Εκεί είναι γραμμένα με κεφαλαία γράμματα διάφορα ονόματα, από τα οποία γνωρίζω δύο. Ο μηχανικός δείχνει το ένα.

«Παράξενο όνομα, ε; Έτσι και το ακούσεις μια φορά, δεν το ξεχνάς. Ήταν και στις δύο αποστολές».

Αντρέας Φίνε Λιχτ, γράφει εκεί. 600 CYD12/9.

«Τι σημαίνει CYD;»

«Cap York Dollars. Το ιδιωτικό νόμισμα της Κρυολιθικής Εταιρείας στη Γροιλανδία».

«Τηλεφώνησα στο Ληξιαρχείο. Ήθελαν τα ονόματα, τους αριθμούς μητρώου και τις πιο πρόσφατες διευθύνσεις. Έτσι αναγκάστηκα να ξαναπάρω το Ίδρυμα. Αλλά τα βρήκα. Υπάρχουν δέκα ονόματα, έτσι; Οι τρεις ήταν Γροιλανδοί. Από

τους άλλους επτά, μόνο δύο ζουν ακόμα. Το 1966 α- αρχίζει να είναι πολύ μακρινό. Ο ένας είναι ο Λιχτ. Η άλλη είναι μια γυναίκα. Από την Κάρλσμπεργκ μού είπαν ότι την πλήρωσαν για να μεταφράσει κάτι. Δεν ήξεραν τι. Λέγεται Μπενεντίκτε Κλαν».

«Υπάρχει κι άλλος ένας».

Με κοιτάζει απορημένος.

Βάζω μπροστά του το πιστοποιητικό γιατρού και δείχνω το όνομα αυτού που το υπέγραψε. Ο μηχανικός το συλλαβίζει αργά.

«Λόουεν».

Τότε κατανεύει.

«Ήταν κι αυτός εκεί το '66».

Μαγειρεύει για τους δυο μας.

Είναι κανόνας ότι όταν οι άνθρωποι αισθάνονται άνετα σ' ένα σπίτι, καταλήγουν στην κουζίνα. Στο Κάανακ ζούσαμε σ' αυτήν.

Εδώ αρκούμαι να στέκομαι στο άνοιγμα της πόρτας. Η κουζίνα είναι αρκετά ευρύχωρη. Αλλά ο μηχανικός τη γεμίζει μόνος του.

Υπάρχουν γυναίκες που ξέρουν να φτιάχνουν σουφλέ. Που

μέσα από το σουτιέν της αθλητικής φόρμας τους ψαρεύουν μια συνταγή για μόκα παρφέ. Που μπορούν με το ένα χέρι να χτίζουν όροφο-όροφο τη γαμήλια τούρτα τους και με το άλλο να μαγειρεύουν πιπεράτο φιλέτο Νόσι Μπε.

Όλοι μας πρέπει να χαιρόμαστε γι' αυτό. Αρκεί να μη σημαίνει ότι εμείς οι άλλοι πρέπει να έχουμε ενοχές επειδή δεν μιλάμε σαν φιλαράκια με την τοςτιέρα μας.

Ο μηχανικός έχει ένα βουνό ψάρια κι ένα βουνό λαχανικά. Σολομό, σκουμπρί, μπακαλιάρο, γλώσσα, πησσί. Δυο μεγάλα καβούρια. Ουρές, κεφάλια, πτερύγια. Και καρότα, κρεμμύδια, πράσα, παστινάκα, μάραθο, κολοκάσι.

Καθαρίζει τα λαχανικά και τα βράζει.

Του λέω για τον Ράουν και τον λοχαγό Τέλλινγκ.

Ρίχνει σε μια κατσαρόλα ρύζι. Με κάρδαμο και γλυκάνισο.

Του λέω για τις ρήτρες εχεμύθειας που υπέγραψα.

Για τις εκθέσεις που είχε ο Ράουν.

Σουρώνει τα λαχανικά και βράζει τα κομμάτια των ψαριών.

Του λέω για τις απειλές. Για τη δυνατότητά τους να με συλλάβουν όποτε θέλουν.

Βγάζει τα κομμάτια των ψαριών σταδιακά. Το θυμάμαι αυτό από τη Γροιλανδία. Από τότε που μαγειρεύαμε χωρίς βιασύνη.

Τα ψάρια βράζουν σε πολύ διαφορετικούς χρόνους. Ο μπακαλιάρος είναι έτοιμος αμέσως. Το σκουμπρί λίγο αργότερα, ο σολομός ακόμα αργότερα.

«Φοβάμαι τη φυλακή».

Ρίχνει τελευταία τα καβούρια. Τ' αφήνει να βράσουν το πολύ πέντε λεπτά.

Κατά κάποιον τρόπο ανακουφίζομαι που δεν λέει τίποτα, που δεν με μαλώνει. Είναι ο μόνος άλλος που ξέρει πόσα ξέρουμε. Πόσα θ' αναγκαστούμε τώρα να ξεχάσουμε.

Αισθάνομαι την ανάγκη να του εξηγήσω την κλειστοφοβία μου.

«Ξέρεις ποια είναι η βάση των μαθηματικών;» λέω. «Η βάση των μαθηματικών είναι οι αριθμοί. Αν κάποιος με ρωτούσε τι είναι αυτό που με κάνει πραγματικά ευτυχισμένη, θ' απαντούσα: οι αριθμοί. Το χιόνι, ο πάγος και οι αριθμοί. Και ξέρεις γιατί;»

Σπάζει τις δαγκάνες μ' έναν καρυοθραύστη και βγάζει το κρέας με μια γυριστή λαβίδα.

«Γιατί το αριθμητικό σύστημα είναι σαν την ανθρώπινη ζωή. Στην αρχή έχεις τους φυσικούς αριθμούς. Αυτούς που είναι ακέραιοι και θετικοί. Τους αριθμούς του μικρού παιδιού. Αλλά η ανθρώπινη συνείδηση επεκτείνεται. Το παιδί ανακαλύπτει τη νοσταλγία, και ξέρεις ποια είναι η μαθηματική έκφραση

της νοσταλγίας;»

«Προσθέτει στη σούπα κρέμα και μερικές σταγόνες χυμό πορτοκαλιού.

«Είναι οι αρνητικοί αριθμοί. Η διατύπωση του αισθήματος ότι μας λείπει κάτι. Και η συνείδηση εξακολουθεί ν' απλώνεται και ν' αναπτύσσεται, και τότε το παιδί ανακαλύπτει τα μεσοδιαστήματα. Ανάμεσα στις πέτρες, ανάμεσα στα μούσκλια πάνω στις πέτρες, ανάμεσα στους ανθρώπους. Και ανάμεσα στους αριθμούς. Και ξέρεις πού οδηγεί αυτό; Οδηγεί στα κλάσματα. Οι ακέραιοι αριθμοί και τα κλάσματα αποτελούν τους ρητούς αριθμούς. Και η συνείδηση δεν σταματάει εκεί. Θέλει να ξεπεράσει τα όρια της λογικής. Προσθέτει μια πράξη τόσο παράλογη όπως η εξαγωγή ριζών. Και της προκύπτουν οι άρρητοι αριθμοί».

Ζεσταίνει στον φούρνο μια μπαγκέτα και βάζει πιπέρι σ' ένα μύλο.

«Είναι κάτι σαν τρέλα. Γιατί οι άρρητοι αριθμοί είναι άπειροι. Δεν μπορείς να τους γράψεις. Σπρώχνουν τη συνείδηση πέρα απ' όλα τα όρια. Και οι άρρητοι αριθμοί μαζί με τους ρητούς αποτελούν τους πραγματικούς αριθμούς».

Προχώρησα μέσα στην κουζίνα γα να έχω χώρο. Σπάνια έχεις την ευκαιρία να εξηγηθείς σ' ένα συνάνθρωπό σου. Συνήθως πρέπει να παλέψεις για να πάρεις τον λόγο. Κι αυτό είναι σημαντικό για μένα.

«Δεν σταματάει. Δεν σταματάει ποτέ. Γιατί τώρα, σ' αυτό το σημείο, συμπληρώνουμε τους πραγματικούς αριθμούς με τους φανταστικούς, τις τετραγωνικές ρίζες των αρνητικών αριθμών. Είναι αριθμοί που δεν μπορούμε να τους φανταστούμε, αριθμοί που δεν μπορεί να χωρέσει ο νους του φυσιολογικού ανθρώπου. Και όταν προσθέτουμε τους φανταστικούς αριθμούς στους πραγματικούς, έχουμε το σύστημα των μιγαδικών αριθμών. Το πρώτο αριθμητικό σύστημα στο οποίο είναι δυνατό να εξηγήσεις ικανοποιητικά τον σχηματισμό παγοκρυστάλλων. Είναι σαν ένα μεγάλο, ανοιχτό τοπίο. Σαν τον ορίζοντα. Πηγαίνεις προς το μέρος του κι αυτός απομακρύνεται ολοένα. Είναι η Γροιλανδία, είναι αυτό που δεν μπορώ να στερηθώ. Γι' αυτό δεν θέλω να με κλείσουν μέσα».

Έχω φτάσει μπροστά του.

«Σμίλλα», λέει. «Μπορώ να σε φιλήσω;»

Όλοι έχουμε, υποθέτω, μια εικόνα του εαυτού μας. Εγώ έβλεπα πάντα τον εαυτό μου σαν μέγαιρα με απύλωτο στόμα. Τώρα δεν ξέρω τι να πω. Αισθάνομαι πως μ' έχει προδώσει. Πως δεν με άκουγε όπως θα έπρεπε. Πως με γέλασε. Από την άλλη, δεν κάνει τίποτα. Δεν μ' ενοχλεί. Στέκεται μπροστά στις αχνιστές κατσαρόλες και με κοιτάζει απλώς.

Δεν βρίσκω τίποτα ν' απαντήσω. Στέκομαι εκεί και δεν ξέρω τι να κάνω, και η στιγμή διαρκεί κι έπειτα περνάει, ευτυχώς.

«Κ- καλά Χριστούγεννα».

Φάγαμε χωρίς ν' αλλάξουμε λέξη. Ός ένα βαθμό, φυσικά, επειδή αυτό που δεν ειπώθηκε πριν αιωρείται ακόμα στην ατμόσφαιρα. Αλλά κυρίως επειδή το απαιτεί η σούπα. Δεν μπορείς να μιλάς πάνω από τέτοια σούπα. Σου φωνάζει από το πιάτο και θέλει την αμέριστη προσοχή σου.

Έτσι ήταν και με τον Ησαΐα. Πότε πότε, όταν του διάβαζα δυνατά ή όταν ακούγαμε το «Ο Πέτρος και ο λύκος», κάτι άλλο αποσπούσε την προσοχή μου και οι σκέψεις μου με παρέσυραν μακριά. Έπειτα από λίγη ώρα ο Ησαΐας ξερόβηχε ελαφρά. Ήταν μια φιλική, εύγλωττη νουθεσία. Το νόημά της ήταν: Σμίλλα, αφαιρέθηκες.

Το ίδιο και με τη σούπα. Την τρώω από ένα βαθύ πιάτο. Ο μηχανικός την πίνει από ένα μεγάλο κύπελλο. Έχει γεύση ψαριού. Γεύση Ατλαντικού, παγόβουνων, φυκιών. Το ρύζι έχει ίχνη από τους Τροπικούς, από τα διπλωμένα φύλλα της μπανανιάς. Από τις πλωτές αγορές μπαχαρικών της Βιρμανίας. Η φαντασία μου καλπάζει.

Πίνουμε ξινό νερό. Εκείνος ξέρει ότι δεν πίνω αλκοόλ. Δεν μ' έχει ρωτήσει γιατί. Γενικά δεν μ' έχει ρωτήσει ποτέ τίποτα. Εκτός από εκείνη την ερώτηση πριν από λίγο.

Αφήνει κάτω το κουτάλι.

«Ήταν κι εκείνο το καράβι», λέει. «Το μοντέλο στο δωμάτιο του Βαρόνου. Φαινόταν πολύ ακριβό».

Βάζει μπροστά μου μια μπροσούρα.

«Εκείνο το κ- κουτί που είχε στο δωμάτιό του. Που το είχε κάνει σπηλιά για να παίζει. Ήταν η συσκευασία για το μοντέλο. Εκεί μέσα το βρήκα αυτό».

Γιατί δεν το είδα η ίδια;

Η μπροσούρα γράφει στο εξώφυλλο: «Αρκτικό Μουσείο. Μότορσιπ Γιοχάννες Τόμσεν της Κρυολιθικής Εταιρείας Ντάνμαρκ. Κλίμακα 1:50».

«Τι είναι το Αρκτικό Μουσείο;» ρωτάω.

Δεν ξέρει.

«Αλλά υπήρχε μια διεύθυνση στο κουτί».

Την έχει κόψει από το χαρτονένιο κουτί με μαχαίρι. Σίγουρα για ν' αποφύγει τα ορθογραφικά λάθη. Τώρα τη βάζει μπροστά μου.

«Δικηγορικό γραφείο Χάμμερ και Βινγκ». Και μια διεύθυνση στην οδό Έστεργκάδε, κοντά στην πλατεία Κόνγκενς Νύτορβ.

«Ήταν αυτός που ερχόταν με το αυτοκίνητο κι έπαιρνε τον Βαρόνο».

«Τι λέει η Γιουλιάνε;»

«Τρέμει από τον φόβο της».

Φτιάχνει καφέ. Με δυο είδη κόκκων, με τον μύλο και το χωνί και τη μηχανή και την ίδια αβίαστη μεθοδικότητα. Πίνουμε τον καφέ σιωπηλά. Είναι παραμονή Χριστουγέννων. Για μένα, η σιωπή είναι συνήθως σύμμαχος. Σήμερα πιέζει ελαφρά τ' αφτιά μου.

«Κάνατε χριστουγεννιάτικο δέντρο, όταν ήσουν παιδί;» ρωτάω.

Μια επιφανειακά ακίνδυνη ερώτηση. Αλλά την κάνω για να μάθω ποιος είναι.

«Κάθε χρόνο. Ός τα δ- δεκαπέντε μου. Τότε πήδηξε στο δέντρο η γάτα. Κι άρπαξε φωτιά».

«Κι εσύ τι έκανες;»

Έχω ήδη ρωτήσει, όταν προσέχω ότι θεώρησα δεδομένο πως έκανε κάτι.

«Έβγαλα το πουκάμισό μου και τύλιξα τη γάτα. Έτσι έσβησε η φωτιά».

Τον φαντάζομαι χωρίς πουκάμισο. Στη λάμψη των ηλεκτρικών φώτων. Στη λάμψη των χριστουγεννιάτικων κεριών. Στη λάμψη της φλεγόμενης γάτας. Διώχνω τη σκέψη. Ξανάρχεται. Μερικές σκέψεις έχουν πάνω τους κόλλα.

«Καληνύχτα», λέω και σηκώνομαι.

Με συνοδεύει ως την πόρτα.

«Β- βάζω στοίχημα πως θα δω όνειρα τη νύχτα».

Έχει κάτι το πονηρό αυτή η παρατήρηση. Ψάχνω το πρόσωπό του για να βρω κάποια ένδειξη ότι με δουλεύει, αλλά είναι σοβαρό.

«Ευχαριστώ γι' απόψε», λέω.

Ένα από τα συμπτώματα που δείχνουν ότι η ζωή σου χρειάζεται συγύρισμα είναι όταν σιγά σιγά η επίπλωσή σου αποτελείται κυρίως από πράγματα που δανείστηκες πριν από πολύ καιρό και τώρα είναι πολύ αργά για να τα επιστρέψεις, γιατί προτιμάς να ξυρίσεις το κεφάλι σου παρά ν' αντιμετωπίσεις τον μπαμπούλα που είναι ο νόμιμος κάτοχός τους.

Πάνω στο κασετόφωνο μου υπάρχει η σφραγίδα «Γεωδαιτικό Ινστιτούτο». Έχει ενσωματωμένα μεγάφωνα, ενσωματωμένη 70% αλλοίωση του ήχου, ενσωματωμένη αφθαρσία, έτσι που δεν μπορώ να βρω ούτε καν μια δικαιολογία για ν' αγοράσω καινούργιο.

Μπροστά μου πάνω στο τραπέζι έχω το κουτί του Ησαΐα, εκείνο το κουτί για πούρα. Ζύγισα στο χέρι μου ένα ένα τα πράγματα που περιέχει. Αναζήτησα πληροφορίες για την αιχμή του καμακιού στο βιβλίο του Μπίρκετ-Σμιθ Εσκιμώοι. Είναι μια αιχμή από την εργοτεχνία του Ντόρσετ. 700-900 μ.Χ. Το βιβλίο λέει ότι έχουν βρεθεί τουλάχιστον 5.000 τέτοιες αιχμές σε μια ακτή μήκους 3.000 χιλιομέτρων.

Βγάζω την κασέτα από τη θήκη της. Είναι μια Maxell XL1-S. Ακριβή κασέτα. Κασέτα γι' αυτούς που θέλουν να ηχογραφήσουν μουσική.

Δεν υπάρχει μουσική στην κασέτα. Υπάρχει ένας άνδρας που μιλάει. Ένας Γροιλανδός.

Το 1981, στο νησί Ντίσκο, θέλαμε να ελέγξουμε τη διαβρωτική επίδραση της θαλασσινής ομίχλης στους μεταλλικούς κρίκους που χρησιμοποιούνται από τους ορειβάτες για ασφάλεια στους παγετώνες. Τους κρεμάσαμε, απλώς, σ' ένα σκοινί' κι επιστρέψαμε έπειτα από τρεις μήνες. Φαίνονταν ακόμα γεροί. Λίγο σκουριασμένοι, αλλά γεροί. Η κατασκευάστρια εταιρεία έδινε αντοχή σε εφελκυσμό ως τα 4.000 κιλά. Διαπιστώσαμε ότι μπορούσαμε να τους θρυμματίσουμε με το νύχι. Εκτεθειμένοι σ' εχθρικό κλίμα, είχαν διαλυθεί.

Με μια παρόμοια διαδικασία αποσύνθεσης χάνει κανείς τη γλώσσα του.

Όταν μεταφερθήκαμε από το σχολείο του χωριού στο Κάανα-ακ, οι καινούργιοι δάσκαλοί μας δεν ήξεραν λέξη γροιλανδικά ούτε είχαν σκοπό να μάθουν. Μας είπαν ότι όσοι από εμάς διέπρεπαν, θα κέρδιζαν ένα εισιτήριο για τη Δανία, την εισαγωγή στο γυμνάσιο και τη διέξοδο από την αρκτική μιζέρια. Αυτή η χρυσή αναρρίχηση θα γινόταν στα δανέζικα. Ήταν τότε που θεμελιωνόταν η πολιτική της δεκαετίας του '60. Καρπός της οττοίας ήταν ν' αποκαλείται η Γροιλανδία επίσημα «βορειότερος νομός της Δανίας», να μετονομαστούν οι Ινουίτ

επίσημα σε «Βορειοδανούς» και να πρέπει «να διαπαιδαγωγηθούν κατάλληλα ώστε ν' απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με τους υπόλοιπους Δανούς», όπως διακήρυξε ο πρωθυπουργός.

“Έτσι μπαίνουν τα θεμέλια. “Έρχεσαι, λοιπόν, στη Δανία, περνούν έξι μήνες και νιώθεις ότι δεν θα ξεχάσεις ποτέ τη μητρική γλώσσα σου. Σ’ αυτή τη γλώσσα σκέφτεσαι, θυμάσαι το παρελθόν σου. “Έπειτα συναντάς στον δρόμο ένα Γροιλανδό. Αλλάζετε λίγα λόγια. Και ξαφνικά πρέπει να ψάξεις για μια εντελώς συνηθισμένη λέξη. Περνούν άλλοι έξι μήνες. Μια φίλη σου σε πηγαίνει στη Γροιλανδική Εστία, στη Λέβστράιτε. Κι εκεί ανακαλύπτεις ότι τα γροιλανδικά σου θρυμματίζονται με το νύχι.

Από τότε προσπαθούσα, κάθε φορά που επέστρεφα, να τα ξαναμάθω. Όπως με τόσα άλλα πράγματα, ούτε το κατάφερα ούτε απέτυχα εντελώς. Εκεί περίπου βρίσκομαι με τη μητρική μου γλώσσα — σαν να ήμουν δεκαέξι-δεκαεπτά χρονών.

“Άλλωστε δεν υπάρχει μία γλώσσα στη Γροιλανδία. Υπάρχουν τρεις. Ο άνδρας στην κασέτα του Ησαΐα μιλάει ανατολικογροιλανδικά. Μια νότια διάλεκτο. Για μένα είναι ακατανόητη.

Από τον τόνο της φωνής του φαντάζομαι ότι μιλάει σε κάποιον. Αλλά δεν διακόπτεται. “Έχω την εντύπωση ότι μιλάει μέσα σε μια κουζίνα ή τραπεζαρία, γιατί κάθε τόσο ακούγεται κάτι σαν ήχος από μαχαιροπίρουνα. Κάθε τόσο ακούγεται ο θόρυβος ενός μοτέρ. Ίσως είναι γεννήτρια. Ή παράσιτα από

το μαγνητόφωνο.

Εξηγεί κάτι σημαντικό γι' αυτόν. Η εξήγηση είναι μακροσκελής, έντονη, λεπτομερής, αλλά και με μεγάλες παύσεις. Στη διάρκεια των παύσεων μπορώ ν' ακούσω πίσω από τη φωνή του άνδρα ένα βόμβο σαν από μουσική, ίσως τον ήχο ενός πνευστού. Κατάλοιπο από μια παλιότερη εγγραφή που δεν σβήστηκε καλά.

Εγκαταλείπω την προσπάθεια να καταλάβω τι λέει ο άγνωστος και αφήνω τις σκέψεις μου να περιπλανηθούν. Ο άνδρας που μιλάει δεν μπορεί να είναι ο πατέρας του Ησαΐα, η διάλεκτος δεν ταιριάζει.

Η φωνή τελειώνει μια πρόταση και σταματάει. Πρέπει να χρησιμοποιήθηκε το κουμπί της παύσης, γιατί δεν ακούγεται κανένας κρότος όπως όταν κλείνει το μαγνητόφωνο. Τη μια στιγμή ακούγεται η φωνή, την άλλη ένας άδειος ήχος. Και πέρα, στο βάθος, ένα υπόλειμμα από μακρινή μουσική.

Αφήνω το βουητό να κυλάει και ανεβάζω τα πόδια μου στο τραπέζι.

Πότε πότε έπαιζα μουσική για τον Ησαΐα. Πλησίαζα τα ηχεία στον καναπέ, κοντά στη βαρηκοΐα του, και δυνάμωνα τον ήχο. Εκείνος έγερνε στη ράχη του καναπέ κι έκλεινε τα μάτια. Συχνά τον έπαιρνε ο ύπνος. Ήσυχα ήσυχα έπεφτε στο πλάι, χωρίς να ξυπνήσει. Τότε τον σήκωνα και τον πήγαινα κάτω. Αν είχε εκεί πολλή φασαρία, τον ξανακουβαλούσα πάνω και τον έβαζα στο κρεβάτι. Τη στιγμή ακριβώς που τον ξάπλωνα,

ξυπνούσε πάντα. Και σ' αυτή την κατάσταση, ανάμεσα στον ύπνο και τον ξύπνιο, μου φαινόταν πως προσπαθούσε, μουρμουρίζοντας βραχνά, να τραγουδήσει κάποιους ρυθμούς που είχε ακούσει.

Έχω κλείσει τα μάτια. Είναι νύχτα. Οι τελευταίοι χριστουγεννιάτικοι επισκέπτες έχουν γυρίσει σπίτι τους με τις καρότσες τους γεμάτες δώρα. Τώρα είναι ξαπλωμένοι στο κρεβάτι τους και χαίρονται που μεθαύριο θα πάνε να τ' αλλάξουν ή να πάρουν πίσω τα λεφτά τους.

Είναι ώρα για τσάι από μέντα. Όρα να κοιτάξω την πόλη. Στρέφομαι προς το παράθυρο. Πάντα μπορείς να ελπίζεις ότι άρχισε να χιονίζει ενώ καθόσουν με την πλάτη γυρισμένη.

Εκείνη τη στιγμή κάποιος γελάει.

Πετάγομαι πάνω με τα χέρια μπροστά. Δεν είναι κανένα απαλό κοριτσιίστικο γέλιο. Είναι το φάντασμα της όπερας. Θα πουλήσω ακριβά το τομάρι μου.

Ακούγονται τέσσερα ελαφρά χτυπήματα κι έπειτα αρχίζει η μουσική. Είναι τζαζ. Μπροστά μπροστά είναι μια μεγάλη τρομπέτα και ο ήχος της απλώνεται. Βγαίνει από την κασέτα του Ησαΐα.

Πατάω το «στοπ» και κλείνω το μαγνητόφωνο. Χρειάζομαι ώρα για να ηρεμήσω. Για να πανικοβληθώ, είναι αρκετό ένα κλάσμα του δευτερολέπτου. Για να συνέλθω, μπορεί να χρειαστεί και μισή βραδιά.

Γυρίζω πίσω την κασέτα και ξαναπαίζω το τελευταίο κομμάτι. Πάλι χρησιμοποιείται το κουμπί της παύσης. Δεν υπάρχει καμιά προειδοποίηση, το γέλιο ξεσπάει ξαφνικά. Βαθύ, θριαμβικό, ηχηρό. Έπειτα ακούγονται τα χτυπηματάκια. Έπειτα η μουσική. Είναι τζαζ, κι ωστόσο δεν είναι τζαζ. Υπάρχει σ' αυτή κάτι το ευ-φορικό, το ασυνάρτητο. Σαν τέσσερα όργανα που έπαθαν αμόκ. Αλλά σε ξεγελάει αυτό. Γιατί υπάρχει και μια παράξενη ακρίβεια. Σαν το νούμερο ενός κλόουν στη σκηνή του τσίρκου. Τη μεγαλύτερη ακρίβεια την απαιτεί εκείνο που πρέπει να μοιάζει με ξεχαρβάλωμα.

Το νούμερο διαρκεί γύρω στα επτά λεπτά. Έπειτα η κασέτα τελειώνει και οι ήχοι διακόπτονται απότομα.

Υπήρχε ζωντάνια στη μουσική. Μια παράξενη ανάταση, εδώ, στο τέρμα του φόβου, χριστουγεννιάτικα, στις τρεις η ώρα τη νύ-χτα.

Στο Κάανακ έψαλλα στην εκκλησιαστική χορωδία. Τους Τρεις Μάγους τούς φανταζόμουν με χιονοπέδιλα, να ταξιδεύουν στους πάγους πάνω σ' έλκηθρα που τα έσερναν σκυλιά. Με το βλέμμα τους στραμμένο προς το άστρο. Ήξερα πώς ένιωθαν. Κρατιούνταν από τον Απόλυτο Χώρο. Ήξεραν ότι ήταν στον σωστό δρόμο. Που θα τους οδηγούσε σ' ένα ενεργειακό φαινόμενο. Αυτό ήταν για μένα το Θείο Βρέφος, καθώς στεκόμουν εκεί κι έκανα πως διάβαζα τις νότες, ενώ στην πραγματικότητα δεν τις καταλάβαινα ποτέ, αλλά τις μάθαινα πάντα απέξω.

Έτσι είναι και τώρα, με περισσότερη από τη μισή ζωή μου πίσω μου, στα Λευκά Κελιά. Δεν πειράζει, λοιπόν, που δεν απέκτησα ποτέ δικό μου παιδί. Απολαμβάνω τη θάλασσα και τον πάγο χωρίς να αισθάνομαι συνεχώς ότι μ' εξαπάτησε η Πλάση. Ένα παιδί που γεννιέται είναι κάτι που πρέπει ν' αναζητήσεις, να ψάξεις να βρεις, ένα άστρο, το βόρειο σέλας, μια στήλη ενέργειας στο σύμπαν. Κι ένα παιδί που πεθαίνει είναι μια φρικαλεότητα.

Σηκώνομαι, κατεβαίνω τη σκάλα και χτυπάω το κουδούνι.

Εκείνος εμφανίζεται με τις πιτζάμες. Ναρκωμένος από τον ύπνο.

«Πέτερ», λέω. «Φοβάμαι. Αλλά θα συνεχίσω, παρ' όλα αυτά».

Χαμογελάει, μισοξύπνιος, μισοκοιμισμένος.

«Το ήξερα», λέει. «Το ήξερα».

2

«Το 30 είναι βιβλικός αριθμός», λέει η Έλσα Λύμπινγκ. «Ο Ιούδας εισέπραξε 30 αργύρια. Ο Ιησούς ήταν 30 ετών όταν βαφτίστηκε. Τον καινούργιο χρόνο κλείνουν 30 χρόνια από τότε που οι λογιστικές πράξεις της Κρυολιθικής Εταιρείας άρχισαν να μηχανογραφούνται».

Είναι η τρίτη μέρα των Χριστουγέννων. Καθόμαστε στις ίδιες καρέκλες. Η ίδια τσαγιέρα στο τραπέζι, τα ίδια σουβέρ κάτω

από τα φλιτζάνια. Η ίδια ζαλιστική θέα, το ίδιο άσπρο χειμωνιάτικο φως. Θα έλεγες πως ο χρόνος σταμάτησε. Πως καθόμασταν εδώ ακίνητες μια βδομάδα, και τώρα κάποιος πάτησε ξαφνικά ένα κουμπί και ξαναρχίζουμε από εκεί που σταματήσαμε. Εκτός από ένα πράγμα. Η Έλσα Λύμπινγκ δείχνει να έχει πάρει μια απόφαση.

Υπάρχει πάνω της κάτι το ανενδοίαστο.

Τα μάτια της είναι βαθουλωμένα και είναι πιο χλομή απ' όσο την τελευταία φορά, σαν να ξόδεψε νύχτες αϋπνίας για να φτάσει ως εδώ.

Αλλά ίσως όλα αυτά υπάρχουν μόνο στη φαντασία μου. Ίσως έχει αυτή την όψη επειδή γιόρτασε τα Χριστούγεννα νηστεύοντας και αγρυπνώντας και κάνοντας δυο φορές τη μέρα από 700 δεήσεις.

«Από μια άποψη, αυτά τα τριάντα χρόνια άλλαξαν τα πάντα. Από μια άλλη άποψη, όλα έμειναν ίδια. Διευθυντής εκείνη την εποχή —δεκαετία του '50 και αρχές της δεκαετίας του '60— ήταν ο μυστικοσύμβουλος Έμπελ. Αυτός και η σύζυγός του είχαν από μια Ρολλς Ρόους ο καθένας, ειδική παραγγελία. Πότε πότε ένα από τ' αυτοκίνητα ήταν παρκαρισμένο απ' έξω κι ένας σοφέρ με λιβρέα περίμενε στο τιμόνι. Τότε ξέραμε ότι εκείνος ή η γυναίκα του έκαναν επίσκεψη στο εργοστάσιο. Τους ίδιους δεν τους βλέπαμε ποτέ. Εκείνη είχε ένα ιδιωτικό βαγόνι, που τους περίμενε πάντα στο Αμβούργο, και κάμποσες φορές τον χρόνο το βαγόνι συνδεόταν μ' ένα

συρμό και ταξίδευαν στη Ριβιέρα. Η καθημερινή διοίκηση ήταν στα χέρια του οικονομικού διευθυντή, του διευθυντή πωλήσεων και του αρχιμηχανικού Όττεσεν. Ο Όττεσεν ήταν πάντα στο εργαστήριο ή στο ορυχείο, στο Σακκάκ. Δεν τον βλέπαμε ποτέ. Ο διευθυντής πωλήσεων ταξίδευε συνεχώς. Πότε πότε επέστρεφε και σκόρπιζε γύρω του χαμόγελα, δώρα και τολμηρά ανέκδοτα. Θυμάμαι ότι την πρώτη φορά που γύρισε από το Παρίσι, μετά τον πόλεμο, έφερε μαζί του μεταξωτές κάλτσες».

Γελάει στη σκέψη ότι κάποτε οι μεταξωτές κάλτσες μπορούσαν να της δώσουν χαρά.

«Πρόσεξα ότι κι εσείς ενδιαφέρεστε για το ντύσιμο. Με την ηλικία χάνεται αυτό το ενδιαφέρον. Τα τελευταία τριάντα χρόνια φοράω μόνον άσπρα. Περιορίζοντας τα εγκόσμια, ελευθερώνεις τη σκέψη σου για τα υπερκόσμια».

Δεν λέω τίποτα, αλλά σημειώνω στο μυαλό μου αυτή την παρατήρηση. Για την επόμενη φορά που θα πάω στον Τβίλλινγκ, τον ράφτη της οδού Χάινεσγκάδε, να μου ράψει παντελόνια. Κάνει συλλογή από τέτοιες φανταχτερές σοφίες.

«Ήταν μια συσκευή διαστάσεων 165 χ 100 χ 120 εκατοστά. Λειτουργούσε με δυο διαφορετικούς μοχλούς. Έναν για τα νομίσματα της ηπειρωτικής Ευρώπης κι έναν για αγγλικές λίρες στερλίνες, σελίνια και πένες. Οι σχετικές πληροφορίες ήταν κωδικοποιημένες σε διάτρητες κάρτες, που βάζαμε στο μηχάνημα. Δηλαδή οι πληροφορίες έγιναν λιγότερο προσιτές.

Όταν οι αριθμοί συμπυκνώνονται σε μια διάτρητη κάρτα και κωδικοποιούνται, είναι δυσκολότερο να τους καταλάβεις. Έτσι είναι ο συγκεντρωτισμός. Αυτό μας έλεγε ο διευθυντής. Ότι ο συγκεντρωτισμός έχει πάντα ένα κόστος».

Από μια άποψη, ο προσανατολισμός στον σύγχρονο κόσμο έγινε ευκολότερος. Κάθε φαινόμενο έχει γίνει διεθνές. Στα πλαίσια του συγκεντρωτισμού, ο Οργανισμός Γροιλανδικού Εμπορίου έκλεισε το κατάστημα στο νησί Μάξγουελλ το 1979. Δέκα χρόνια ήταν εκεί κυνηγός ο αδελφός μου. Βασιλιάς του νησιού, αδιαφιλονίκητος σαν αρσενικός μπαμπούνος. Το κλείσιμο του μαγαζιού τον ανάγκασε να κατεβεί στο Ουπέρναβικ. Όταν ήμουν τοποθετημένη στον μετεωρολογικό σταθμό, σκούπιζε τις προβλήτες στο λιμάνι. Τον άλλο χρόνο κρεμάστηκε. Ήταν η χρονιά που το ποσοστό αυτοκτονιών στη Γροιλανδία ήταν το ψηλότερο του κόσμου. Το Υπουργείο Γροιλανδίας έγραψε στο Ατουαγκάγκντλιου-τιτ ότι φαινόταν δύσκολος ο συμβιβασμός του αναγκαίου συγκεντρωτισμού με το επάγγελμα του κυνηγού. Δεν έγραψαν ότι στην πορεία θ' αυξάνονταν αναπόφευκτα οι αυτοκτονίες. Αλλά το υπονοούσαν.

«Δοκιμάστε τα κουλουράκια», λέει. «Σπέκουλαας, τα έφτιαξα μόνη μου. Μου πήρε μια ολόκληρη ζωή να μάθω να τα βγάλω από τη φόρμα χωρίς να μου χαλάει το σχήμα».

Τα κουλουράκια είναι επίπεδα, με σκούρο καφετί χρώμα και κομμάτια από καμένα αμύγδαλα πιεσμένα βαθιά μέσα τους. Η Έλσα Λύμπινγκ τα κοιτάζει προσεκτικά. Ένας άνθρωπος που

πέρασε όλη του τη ζωή μόνος μπορεί να επιτρέψει στον εαυτό του να εκλεπτύνει ορισμένα πολύ εξειδικευμένα ενδιαφέροντα. Όπως, για παράδειγμα, το πώς να βγάζει τα κουλουράκια από τη φόρμα.

«Κάνω μικρές ζαβολιές», λέει. «Αυτό εδώ, για παράδειγμα. Η φόρμα παριστάνει ένα αντρόγυνο. Είναι πολύ δύσκολο να πετύχουν τα μάτια. Έτσι είναι με την πολύ ξερή ζύμη. Χρησιμοποιώ, λοιπόν, μια βελόνα του πλεξίματος, αφού τα βγάλω από τον φούρνο και τ' ακουμπήσω στο τραπέζι. Δεν μου βγαίνει το αρχικό σχέδιο, αλλά κάτι παρόμοιο. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και σε μια επιχείρηση. Εκεί ονομάζεται "παραδεκτή λογιστική πρακτική". Είναι μια ελαστική έννοια, που καλύπτει ό, τι μπορούν ν' αναγνωρίσουν οι ορκωτοί λογιστές. Ξέρετε πώς κατανέμονται οι αρμοδιότητες σ' επιχειρήσεις καταχωρισμένες στο Χρηματιστήριο;»

Κουνάω αρνητικά το κεφάλι. Τα κουλουράκια συνδυάζουν βούτυρο και μυρωδικά με τέτοιο τρόπο, που μπορείς να φας εκατό και να καταλάβεις πόσο λίγες όταν είναι πια πολύ αργά.

«Η διαχείριση είναι, φυσικά, υπόλογη απέναντι στο διοικητικό συμβούλιο και, σε τελική ανάλυση, τη συνέλευση των μετόχων. Ο οικονομικός διευθυντής ήταν "υπηρεσιακός πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου". Αυτό μπορεί να φαίνεται μια πολύ ορθολογική κατανομή των εξουσιών. Αλλά προϋποθέτει εξαιρετική εμπιστοσύνη. Ο Όττεσεν ήταν πάντα στο ορυχείο. Ο διευθυντής πωλήσεων έλειπε διαρκώς σε

ταξίδι. Δεν νομίζω ότι είναι υπερβολή να πω ότι για πολλά χρόνια ο οικονομικός διευθυντής έπαιρνε όλες τις σημαντικές αποφάσεις για την Εταιρεία. Δεν υπήρχε, φυσικά, κανένας λόγος ν' αμφιβάλλει κανείς για την ακεραιότητά του. Ήταν ένας απόλυτα φερέγγυος ιθύνων. Δικηγόρος και ορκωτός λογιστής μαζί. Πρώην δημοτικός σύμβουλος. Με τους σοσιαλδημοκράτες. Ήταν και είναι μέλος σε αρκετά διοικητικά συμβούλια. Στεγαστικών εταιρειών και ταμειωτηρίων».

Μου τείνει το μπολ. Οι Δανοί εκφράζουν τα ζωηρότερα συναισθήματά τους σε συνάρτηση με φαγώσιμα. Το κατάλαβα αυτό, όταν πήγα για πρώτη φορά επίσκεψη με τον Μόριτς. Την τρίτη φορά που πήρα κουλουράκια, με κάρφωσε με το βλέμμα του.

«Πάρε ώσπου να ντραπείς», είπε.

Δεν αισθανόμουν σίγουρη στα δανέζικα, αλλά κατάλαβα το νόημα. Πήρα άλλες τρεις φορές. Χωρίς να τον αφήσω από τα μάτια μου. Το δωμάτιο είχε εξαφανιστεί, οι οικοδεσπότες μας είχαν εξαφανιστεί, τα κουλουράκια δεν είχαν πια γεύση. Μόνον ο Μόριτς υπήρχε.

«Ακόμα δεν ντρέπομαι», είπα.

Πήρα άλλες τρεις φορές. Τότε αυτός άρπαξε την πιατέλα και την έβαλε κάπου που δεν μπορούσα να τη φτάσω. Είχα νικήσει. Ήταν η πρώτη από μια μακριά σειρά μικρές, σημαντικές νίκες πάνω σ' αυτόν και τη δανέζικη ανατροφή.

Τα κουλουράκια της Έλσα Λύμπινγκ είναι διαφορετικά. Προορίζονται να με κάνουν έμπιστη και μαζί συνένοχή της.

«Οι ορκωτοί λογιστές εκλέγονται από τη συνέλευση των μετόχων. Αλλά οι μετοχές της Εταιρείας —εκτός από εκείνες του οικονομικού διευθυντή και του Κράτους— είναι σκορπισμένες σε πολλά χέρια. Τις έχουν όλοι οι κληρονόμοι των οκτώ συνεταίρων που απέκτησαν τα πρώτα δικαιώματα εκμετάλλευσης, τον περασμένο αιώνα. Δεν στάθηκε ποτέ δυνατό να συγκεντρωθούν όλοι για γενική συνέλευση. Αυτό σημαίνει ότι ο διευθυντής είχε υπέρμετρη επιρροή. Είναι αξιοσημείωτο ότι όλες οι αποφάσεις που αφορούσαν το οικονομικά σημαντικότερο τμήμα του υπεδάφους της Γροιλανδίας παίρνονταν από έναν και μόνον άνθρωπο, δεν βρίσκετε;»

«Είναι συγκλονιστικό».

«Υπάρχει και μια επαγγελματική πλευρά. Η Εταιρεία ήταν ένας πολύ μεγάλος πελάτης. Ένας ορκωτός λογιστής που ερχό-το(ν σε διάσταση με τον διευθυντή έπρεπε να είναι προετοιμασμένος να χάσει αυτόν τον πελάτη. Τελικά, τα ίδια πρόσωπα έπαιζαν διάφορους ρόλους στην Εταιρεία. Ο ορκωτός λογιστής που έλεγχε τα βιβλία της Εταιρείας τα χρόνια του '60 έγινε αργότερα συνάδελφος του διευθυντή, όταν άνοιξε δικηγορικό γραφείο. Στις 7 Ιανουαρίου 1967 έκανα τον εξαμηνιαίο.ισολογισμό. Υπήρχε σ' αυτόν ένα κονδύλιο που δεν αναλυόταν. Για 115.000 κορόνες. Μεγάλο ποσό για εκείνη την εποχή. Ίσως να μην εξέ-πλησσε έναν

τρίτο. Το διοικητικό συμβούλιο μάλλον δεν θα το πρόσεχε, σ' έναν τζίρο 50 εκατομμυρίων. Αλλά για μένα, που είχα να κάνω με τους καθημερινούς λογαριασμούς, ήταν απαράδεκτο. Έψαξα, λοιπόν, να βρω τη σχετική καρτέλα. Δεν υπήρχε. Οι καρτέλες ήταν όλες αριθμημένες. Αυτή που αναζητούσα θα έπρεπε να είναι εκεί. Αλλά έλειπε. Πήγα, λοιπόν, στο γραφείο του διευθυντή. Τον είχα προϊστάμενο είκοσι χρόνια. Με άκουσε, κοίταξε τα χαρτιά του κι έπειτα είπε: "Δεσποινίς Λύμπινγκ, εγώ ενέκρινα αυτό το κονδύλιο. Για τεχνικούς λογιστικούς λόγους ήταν πολύ δύσκολο ν' αναλυθεί. Ο ελεγκτής μας θεωρεί ότι η καταχώριση που έγινε είναι παραδεκτή λογιστική πρακτική. Οτιδήποτε πέραν αυτού υπερβαίνει τα όρια των αρμοδιοτήτων σας"».

«Τι κάνατε τότε;» ρωτάω.

«Πήγα πίσω και καταχώρισα τα νούμερα. Σύμφωνα με την εντολή που μου δόθηκε. Έτσι έγινα συνένοχη. Σε κάτι που δεν καταλάβαινα, που δεν κατάλαβα ποτέ. Δεν διαχειρίστηκα καλά τα τάλαντα που μου εμπιστεύτηκαν. Φάνηκα ανάξια εμπιστοσύνης».

Τη νιώθω. Το πρόβλημα δεν ήταν ότι αμφισβήτησαν τις αρμοδιότητές της, αποκρύπτοντάς της πληροφορίες. Ούτε ότι της έδωσαν τόσο ιταμή απάντηση. Το πρόβλημα ήταν ότι έθιξαν τα ιδανικά της για την τιμιότητα.

«Θα σας πω πού είναι καταχωρισμένο αυτό το ποσό στα λογιστικά βιβλία».

«Αφήστε με να μαντέψω», λέω. «Είναι καταχωρισμένο στον οικονομικό απολογισμό για τη γεωλογική αποστολή της Εταιρείας στον παγετώνα Μπάρρεν, στην Γκέλα Άλτα, έξω από τη δυτική ακτή της Γροιλανδίας, το καλοκαίρι του 1966».

Με κοιτάζει με ζαρωμένα μάτια.

«Στην έκθεση από το 1991 υπήρχαν αναφορές σε μια προγενέστερη αποστολή», εξηγούμαι. «Τόσο απλό είναι».

«Συνέβη και τότε ένα δυστύχημα», λέει. «Ένα δυστύχημα μ' εκρηκτικές ύλες. Δύο από τα οκτώ μέλη της αποστολής σκοτώθηκαν».

Αρχίζω να δκχισθάνομαι γιατί με κάλεσε. Βλέπει σ' εμένα ένα είδος ορκωτού λογιστή. Κάποιον που ίσως μπορεί να βοηθήσει την βια και τον Κύριο να ελέγξουν έναν εκκρεμή λογαριασμό από τις 7 Ιανουαρίου 1967.

«Τι σκέφτεστε;» ρωτάει.

Τι να της απαντήσω; Οι σκέψεις μου είναι χαώδεις.

«Σκέφτομαι», λέω, «ότι ο παγετώνας Μπάρρεν είναι, όπως φαίνεται, ανθυγιεινό μέρος <£ για τους επισκέπτες».

Καθόμαστε ώρα σιωπηλές, πίνοντας το τσάι μας, τρώγοντας τα κουλουράκια μας και κοιτάζοντας τον κόσμο που κείτεται στα πόδια μας, χιονοσκεπαστος και καθημερινός.

Και μάλιστα με μια λουρίδα λιακάδα να κόβει την οδό Σόλσορ-

τεβái και το ποδοσφαιρικό γήπεδο του σχολείου στην Ντούεβái. Αλλά όλη αυτή την ώρα ξέρω ότι η Έλσα Λύμπινγκ θα πει κι άλλα.

«Ο μυστικοσύμβουλος πέθανε το 1964», λέει. «Όλοι λένε ότι μαζί του πέθανε μια εποχή στην οικονομική ζωή της Δανίας. Στη διαθήκη του ζητούσε να βυθιστεί η Ρολλς Ρόυς του στον Βόρειο Ατλαντικό, ενώ ο Σουηδός ηθοποιός Γκέστα Έκμαν θ' απάγγελλε στο κατάστρωμα του πλοίου τον μονόλογο του Άμλετ».

Βλέπω μπροστά μου τη σκηνή. Και σκέφτομαι ότι αυτή η κηδεία θα μπορούσε να θεωρηθεί σύμβολο ενός πολιτικού θανάτου και ανάστασης. Τότε ήταν που εγκαταλείφθηκε η παλιά, απροκάλυπτη αποικιοκρατική πολιτική στη Γροιλανδία. Για να παραχωρήσει τη θέση της στην πολιτική του '60 — την κατάλληλη εκπαίδευση των Βορειοδανών στην ισονομία.

«Η Εταιρεία αναδιοργανώθηκε. Το καταλάβαμε όταν μας ήρθε καινούργιος τμηματάρχης και δυο καινούργιες υπάλληλοι στο λογιστήριο. Αλλά οι μεγαλύτερες αλλαγές έγιναν στο επισημονικό τμήμα. Ήταν επειδή ο κρυόλιθος κόντευε να εξαντληθεί. Οι ειδικοί έπρεπε ν' αναπτύσσουν διαρκώς καινούργιες μεθόδους διαλογής και εξόρυξης, γιατί η ποιότητα του μεταλλεύματος χειροτέρευε ολοένα. Όλοι, όμως, ξέραμε πού πήγαιναν τα πράγματα.

Πότε πότε, κατά τη διάρκεια του μεσημεριανού στην καντίνα, κυκλοφορούσαν φήμες για καινούργια κοιτάσματα. Ήταν

σαν ένας παροδικός πυρετός. Έπειτα από λίγες μέρες οι φήμες διαψεύδονταν πάντα. Αρχικά το προσωπικό του εργαστηρίου ήταν μόνο πέντε άτομα. Αλλά στη συνέχεια αυξήθηκε. Κάποια στιγμή έφτασε τα είκοσι. Παλιότερα προσλαμβάνονταν επιπλέον γεωλόγοι για σύντομες περιόδους. Συχνά έρχονταν από τη Φιλανδία. Τώρα, όμως, συγκροτήθηκε μόνιμο επιστημονικό επιτελείο. Και το 1967 ιδρύθηκε η Συμβουλευτική Επιστημονική Επιτροπή. Αυτό έκανε την καθημερινή εργασία πιο απόκρυφη. Πολύ λίγα μαθαίναμε. Αλλά η Επιτροπή έγινε για ν' ανακαλύψει καινούργια κοιτάσματα. Την αποτελούσαν εκπρόσωποι μερικών μεγάλων επιχειρήσεων και ιδρυμάτων, με τα οποία συνεργαζόταν η Εταιρεία. Της Σουηδικής Εταιρείας Εξορύξεως Αδαμάντων, της Ε.Π.Ε. Υπέδαφος Δανίας, του Γεωλογικού Ινστιτούτου, του Ιδρύματος Γεωλογικών Ερευνών Γροιλανδίας. Αυτό έκανε την τήρηση βιβλίων πιο πολύπλοκη. Οι πολλές καινούργιες αμοιβές, τα πολλά έξοδα των αποστολών περιέπλεξαν την κατάσταση. Κι εμένα όλο αυτόν τον καιρό με απασχολούσε το αναπάντητο ερώτημα των 115.000 κορονών».

Προσπαθώ να φανταστώ πώς ήταν γι' αυτήν, με την υπετροφική αίσθησή της για αριθμούς και την πίστη της στην τιμιότητα, να συνεργάζεται καθημερινά μ' έναν άνθρωπο τον οποίο υποπτευόταν ότι κάλυψε μια παρατυπία.

Μου δίνει η ίδια την απάντηση.

«Ου γαρ έστι κρυπτόν ο εάν μη φανερωθή. Κατά Μάρκον,

κεφάλαιο 4, στίχος 22».

Η πίστη στη θεία δικαιοσύνη τής έδινε υπομονή.

«Το 1977 αρχίσαμε να χρησιμοποιούμε ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Ποτέ δεν μπόρεσα να τους καταλάβω. Ζήτησα και πέτυχα να συνεχιστεί η κατάρτιση του ισολογισμού με το παλιό σύστημα. Το '92 βγήκα στη σύνταξη. Τρεις βδομάδες πριν από την τελευταία μέρα μου στη δουλειά, κάναμε τον ισολογισμό. Ο οικονομικός διευθυντής πρότεινε ν' αφήσω αυτή τη δουλειά στον προϊστάμενο γραφείου. Εγώ επέμεινα να την κάνω η ίδια. Στις 7 Ιανουαρίου —ακριβώς 25 χρόνια μετά το περιστατικό που σας ανέφερα— καθόμουν με τον απολογισμό για την αποστολή στην Γκέλα 'Αλτα το προηγούμενο καλοκαίρι. Ήταν σημαδιακό, θα έλεγε κανείς. Έψαξα και βρήκα τον παλιό απολογισμό. Τους αντιπα-ρέβαλα σημείο προς σημείο. Ήταν δύσκολο, φυσικά. Η αποστολή του '91 χρηματοδοτήθηκε μέσω της Επιστημονικής Επιτροπής, σύμφωνα με την τακτική που είχε καθιερωθεί στο μεταξύ. Ωστόσο οι δύο απολογισμοί ήταν συγκρίσιμοι. Η μεγαλύτερη δαπάνη το '91 ήταν 450.000 κορόνες. Τηλεφώνησα στην Επιτροπή και ζήτησα ανάλυση».

Κάνει μια παύση για να συγκρατήσει την αγανάκτησή της.

«Αργότερα έλαβα ένα γράμμα που έλεγε, πολύ περιληπτικά, ότι δεν έπρεπε να παρακάμψω τους αμέσως προϊσταμένους μου με μια τέτοια ερώτηση. Αλλά ήταν πια πολύ αργά. Γιατί εκείνη τη μέρα, στο τηλέφωνο, μου είχαν απαντήσει. Οι

450.000 είχαν δαπανηθεί για τη ναύλωση ενός πλοίου».

Βλέπει ότι δεν καταλαβαίνω τίποτα.

«Ενός πλοίου», λέει, «ενός ακτοπλοϊκού σκάφους, που θα μετέφερε οκτώ άνδρες στη δυτική ακτή της Γροιλανδίας για να συγκεντρώσουν μερικά κιλά δείγματα πολύτιμων λίθων. Αυτό ήταν παράλογο. Συνέβαινε επανειλημμένα να ναυλώνουμε το "Ντίσκο" του Οργανισμού Γροιλανδικού Εμπορίου για τη μεταφορά κρυολίθου. Αλλά ένα πλοίο για μια μικρή εξόρμηση, αυτό ήταν αδιανόητο. Θυμάστε τα όνειρά σας, δεσποινίς Σμίλλα;»

«Πού και πού».

«Τελευταία ονειρεύτηκα αρκετές φορές ότι σας έστειλε η Θεία Πρόνοια».

«Θα έπρεπε ν' ακούγατε τι λέει για μένα η αστυνομία».

Όπως πολλοί ηλικιωμένοι άνθρωποι, έχει αναπτύξει επιλεκτική ακοή. Αγνοεί τα λόγια μου και συνεχίζει το βιολί της.

«Ίσως με θεωρείτε γριά. Ίσως αναρωτιέστε μήπως έχω πάθει γεροντική άνοια. Αλλά θυμηθείτε τις Πράξεις των Αποστόλων. "Και οι πρεσβύτεροι υμών ενύπνια ενυπνιασθήσονταιΓ».

Κοιτάζει ολόγισια μέσα από μένα, μέσα από τον τοίχο. Ολόγισια στο παρελθόν.

«Πιστεύω ότι οι 115.000 κορόνες το 1966 πήγαν στη ναύλωση

ενός πλοίου. Πιστεύω ότι κάποιος, με προκάλυμμα την Κρυολιθι-κή Εταιρεία, διοργάνωσε δύο αποστολές στη δυτική ακτή».

Κρατάω την ανάσα μου. Η ελικρίνειά της και η ρήξη της νομιμοφροσύνης μιας ολόκληρης ζωής κάνουν αυτή τη στιγμή λεπτή.

«Μόνο μια εξήγηση υπάρχει γι' αυτό. Τουλάχιστον εγώ, έπειτα από 45 χρόνια υπηρεσίας στην Εταιρεία, δεν μπορώ να σκεφτώ άλλη. Κάποιοι ήθελαν να μεταφέρουν κάτι στη Δανία, κάτι πολύ βαρύ, που χρειαζόταν πλοίο».

Βάζω την κάπα μου. Τη μαύρη, με την κουκούλα, που με κάνει να μοιάζω με καλόγρια και που σκέφτηκα ότι θα ταίριαζε στην περίπτωση.

«Το Ίδρυμα Κάρλσμπεργκ πλήρωσε ένα μέρος των εξόδων της αποστολής του '91», λέω. «Στους λογαριασμούς του αναφέρεται μια αμοιβή για κάποια Μπενεντίκτε Κλαν».

Κοιτάζει μπροστά της σαν υπνωτισμένη, καθώς ξεφυλλίζει τα εσωτερικά της κατάστιχα, πλήρη και αλάνθαστα.

«Και το 1966 επίσης», λέει αργά. «267 κορόνες ως αμοιβή διερμηνέας. Ούτε γι' αυτό το έξοδο μου δόθηκε εξήγηση. Αλλά θυμάμαι αυτή τη γυναίκα. Ήταν γνώριμη του διευθυντή. Είχε ζήσει στη Γερμανία. Αποκόμισα την εντύπωση ότι είχαν γνωριστεί στο Βερολίνο το 1946. Αμέσως μετά τον πόλεμο οι Σύμμαχοι έκαναν διαπραγματεύσεις στο Βερολίνο

για τη διανομή των αποθεμάτων αλουμινίου. Αρκετοί από την Εταιρεία πήγαιναν συχνά εκεί κάτω εκείνα τα χρόνια».

«Όπως;»

«Ο Όττεσεν. Ο διευθυντής πωλήσεων. Και ο μυστικοσύμβουλος».

«Άλλοι;»

Είναι ζαλισμένη, γιατί μίλησε πολύ και άνοιξε την καρδιά της φανερώνοντας πράγματα που μπορεί να τα πάρει ο υπόνομος. Σκέφτεται με δυσκολία.

«Δεν θυμάμαι ν' άκουσα για άλλους. Έχει σημασία;»

Ανασηκώνω τους ώμους. Μου αρπάζει το μπράτσο. Σχεδόν θα μπορούσε να με σηκώσει από το πάτωμα.

«Ο θάνατος του αγοριού. Τι σκοπεύετε να κάνετε;»

Η Δανία είναι ιεραρχική κοινωνία. Η Έλσα Λύμπινγκ ανακαλύπτει ένα λάθος και παραπονείται στον προϊστάμενό της. Αποπέμπεται. Παραπονείται στο διοικητικό συμβούλιο. Αποπέμπεται. Αλλά πάνω από το διοικητικό συμβούλιο είναι ο Κύριος. Σ Αυτόν αποτάθηκε με τις προσευχές της. Τώρα εύχεται ν αποδείξω ότι είμαι ένας από τους συνεργάτες Του, που στάλθηκε για να βάλει τα πράγματα στη θέση τους.

«Εκείνο το ακτοπλοϊκό. Έφυγε με το αντικείμενο που πήγε να παραλάβει;»

Κουνάει το κεφάλι της.

«Άγνωστο.-Μετά το δυστύχημα οι επιζώντες και τα πράγματά τους μεταφέρθηκαν αεροπορικώς στο Γκότχομπ και από εκεί στη Δανία. Αυτό το ξέρω με βεβαιότητα, γιατί το λογιστήριο πλήρωσε τ' αεροπορικά εισιτήρια και τα φορτωτικά».

Με συνοδεύει ώς το ασανσέρ. Αισθάνομαι μια ξαφνική τρυφερότητα γι' αυτήν. Κάτι σαν μητρική στοργή, παρόλο που έχει τη διπλάσια ηλικία και την τριπλάσια δύναμη από μένα.

Το ασανσέρ έρχεται.

«Μη σας κάνει τώρα η τιμιότητά σας να βλέπετε εφιάλτες», λέω.

«Έχω γεράσει πολύ για να μετανιώνω για οτιδήποτε».

Κατεβαίνω κάτω. Πηγαίνοντας προς την εξώπορτα μου έρχεται μια σκέψη. Όταν καλώ την Έλσα Λύμπινγκ από το ασημωμένο κοχύλι, απαντάει σαν να στεκόταν εκεί και περίμενε το κάλεσμά μου.

«Δεσποινίς Λύμπινγκ».

Ποτέ δεν θα σου περνούσε από το μυαλό να την προσφωνήσεις με το μικρό της.

«Ο οικονομικός διευθυντής. Ποιος ήταν;»

«Θα βγει στη σύνταξη του χρόνου. Έχει δικό του δικηγορικό γραφείο. Λέγεται Ντάβιντ Βινγκ. Το γραφείο είναι το Χάμμερ και Βινγκ. Κάπου στην Έστεργκάντε».

Την ευχαριστώ.

«Ο Θεός μαζί σας», λέει.

Ποτέ πριν δεν μου έχουν δώσει αυτή την ευχή έξω από την εκκλησία. Ίσως και ποτέ πριν δεν την είχα τόσο ανάγκη.

«Είχα ένα σ- συνάδελφο που δούλευε καθαριστής στο αυτόματο τηλεφωνικό κέντρο της Νέρρεγκάντε».

Είμαστε στο καθιστικό του μηχανικού.

«Μου είπε πως τηλεφωνούν, έτσι απλά, και λένε πως έχουν δικαστική απόφαση. Έπειτα μπαίνει ένα βύσμα σ' έναν πίνακα κι εκείνοι κάθονται στην Ασφάλεια και μέσα από το τηλεφωνικό δίκτυο παρακολουθούν ένα ορισμένο τηλέφωνο».

«Ποτέ δεν μου άρεσαν τα τηλέφωνα».

Έχει βάλει πάνω στο τραπέζι ένα μεγάλο ρολό με φαρδιά, κόκκινη μονωτική ταινία κι ένα μικρό ψαλίδι. Κόβει ένα μεγάλο κομμάτι και κολλάει το ακουστικό με τη συσκευή.

«Το βίο να κάνεις και στο δικό σου. Κάθε φορά που θα τηλεφωνείς από τώρα και στο εξής, και κάθε φορά που θα σου τηλεφωνεί κάποιος, θα πρέπει π- πρώτα να βγάζεις την

ταινία. Έτσι θα θυμάσαι ότι μπορεί να έχεις ακροατήριο κάπου στην πόλη. Στο τηλέφωνο ξεχνιόμαστε και νομίζουμε πως ό,τι λέμε είναι ιδιωτικό. Η ταινία θα σου θυμίζει να προσέχεις. Αν, ας πούμε, θέλεις να κάνεις ερωτική εξομολόγηση».

Αν ήταν να εξομολογηθώ σε κάποιον τον έρωτά μου, σίγουρα δεν θα το έκανα τηλεφωνικώς. Αλλά δεν λέω τίποτα.

Δεν ξέρω τίποτα γι' αυτόν. Τις τελευταίες δέκα μέρες είδα μικρές σταγόνες από το παρελθόν του. Δεν ταιριάζουν. Όπως τώρα οι γνώσεις του για τη διαδικασία που ακολουθείται στις υποκλοπές.

Το τσάι που φτιάχνει για τους δυο μας είναι άλλη μια τέτοια σταγόνα που με κάνει ν' απορώ, αλλά δεν θέλω να τον ρωτήσω σχετικά.

Βράζει γάλα με φρέσκια πιπερόριζα, βανίλια κι ένα τσάι τόσο σκούρο και με τόσο λεπτά φυλλαράκια, που μοιάζει με μαύρη σκόνη. Το σουρώνει και βάζει στα φλιτζάνια μας ζάχαρη από ζαχαροκάλαμο. Το τσάι έχει κάτι το ευφορικά διεγερτικό και συγχρόνως χορταστικό. Η γεύση του είναι όπως φαντάζομαι ότι είναι η γεύση της Ανατολής.

Του διηγούμαι για την επίσκεψή μου στην Έλσα Λύμπινγκ. Τώρα ξέρει όλα όσα ξέρω κι εγώ. Εκτός από μερικές λεπτομέρειες, όπως για παράδειγμα το κουτί του Ησαΐα κι αυτά που περιείχε, ανάμεσά τους μια κασέτα όπου κάποιος γελάει.

«Ποιος, εκτός από το Ίδρυμα Κάρλσμπεργκ, πλήρωσε για την αποστολή του '91; Το ήξερε εκείνη; Ποιος κανόνισε για το πλοίο;»

Αγανακτώ που δεν έκανα αυτή την ερώτηση. Απλώνω το χέρι μου στο τηλέφωνο. Το ακουστικό είναι κολλημένο.

«Γι- γι' αυτό είναι η ταινία», λέει. «Αλλιώς το ξεχνάς μέσα σε πέντε λεπτά».

Πηγαίνουμε μαζί στον τηλεφωνικό θάλαμο της πλατείας. Ο διασκελισμός του είναι μιάμιση φορά μεγαλύτερος από τον δικό μου. Ωστόσο αισθάνομαι ότι περπατάμε άνετα ο ένας πλάι στον άλλο. Βαδίζει ακριβώς τόσο αργά όσο εγώ.

Όταν η μητέρα μου δεν γύρισε πίσω, συνειδητοποίησα ότι κάθε στιγμή μπορεί να είναι η τελευταία. Τίποτα στη ζωή δεν πρέπει να είναι κάτι απλώς μεταβατικό. Κάθε περίπατός μας πρέπει να γίνεται σαν να είναι το τελευταίο πράγμα που μας έχει μείνει.

Μπορείς να θέσεις στον εαυτό σου αυτόν τον στόχο σαν ανέφικτο ιδανικό. Έπειτα, πρέπει να του το υπενθυμίζεις κάθε φορά που κάνεις κάτι πρόχειρα. Στην περίπτωση μου, δηλαδή, διακόσιες πενήντα φορές κάθε μέρα.

Η Έλσα Λύμπινγκ σηκώνει αμέσως το ακουστικό. Μου κάνει εντύπωση η σιγουριά της φωνής της.

«Εμπρός».

Δεν λέω τ' όνομά μου.

«Οι 450.000. Ποιος τις πλήρωσε;»

Δεν ρωτάει τίποτα. Ίσως έγινε και σ' αυτήν η αποκάλυψη ότι τσνηλεφωνικό δίκτυο μπορεί να είναι παραφορτωμένο. Σκέφτεται μια στιγμή σιωπηλά.

«Η Γκεοϊνφόρμ», λέει κατόπιν. «Έτσι λεγόταν η εταιρεία. Είχε δύο εκπροσώπους στην Επιστημονική Επιτροπή. Κατέχει ένα πακέτο μετοχών. Πέντε τοις εκατό, απ' όσο θυμάμαι. Αρκετό για να είναι γραμμένη στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο. Την ιδιοκτησία την έχει μια γυναίκα».

Ο μηχανικός έχει μπει μέσα στον θάλαμο και με κάνει έτσι να σκέφτομαι τρία πράγματα. Το πρώτο είναι ότι γεμίζει όλο τον θάλαμο. Θα έλεγες πως αν τέντωνε το κορμί του, θα μπορούσε να ξεκολλήσει τον πάτο και να φύγει μ' εμένα και το κουβούκλιο.

Το δεύτερο είναι ότι τα χέρια του, στηριγμένα στο τζάμι μπροστά μου, είναι λεία και καθαρά. Μαθημένα στη δουλειά, αλλά λεία και καθαρά. Πού και πού δουλεύει σ' ένα συνεργείο στην πλατεία Τόφτεγκορντ. Πώς, αναρωτιέμαι, μπορεί να μαστορεύει όλη μέρα με γράσα και γαλλικά κλειδιά και να διατηρεί τα δάκτυλά του τόσο περιποιημένο;

Το τρίτο πράγμα είναι ότι έχω αρκετή ειλικρίνεια για να

ομολογήσω πως μου προκαλεί μια κάποια ευχαρίστηση να στέκομαι πλάι του έτσι. Πρέπει να βάλω τα δυνατά μου για να μην παρα-τείνω το τηλεφώνημα γι' αυτόν τον λόγο.

«Σκέφτηκα κάτι που με ρωτήσατε. Για το Βερολίνο μετά τον πόλεμο. Πήγαινε εκεί κι άλλος ένας συνεργάτης μας. Εκείνη την εποχή δεν ήταν διορισμένος σ' εμάς. Αλλά διορίστηκε αργότερα. Όχι στο ορυχείο, αλλά εδώ στην Κοπεγχάγη. Ως ιατρικός σύμβουλος. Ο δόκτωρ Λόουεν. Γιοχάννες Λόουεν. Έκανε κάποια δουλειά για τους Αμερικανούς. Ήταν, νομίζω, ιατροδικαστής».

«Πώς γίνεται κανείς πανεπιστημιακός, Σμίλλα;»

Σ' ένα χαρτί έχουμε κάνει έναν κατάλογο με ονόματα. Είναι εκεί ο δικηγόρος και ορκωτός λογιστής Ντάβιντ Βινγκ. Ένας άνθρωπος που κάτι ξέρει από πλοία. Πώς να καλύπτει, για παράδειγμα, τα έξοδα για τη ναύλωσή τους. Και πώς να τα στέλνει σαν χριστουγεννιάτικο δώρο σε Γροιλανδία.

Είναι εκεί η Μπενεντίκτε Κλαν. Αυτήν ο μηχανικός τη βρήκε από τον τηλεφωνικό κατάλογο. Αν, δηλαδή, είναι η ίδια. Διαπιστώνουμε ότι μένει διακόσια μέτρα μακριά από εκεί που καθόμαστε τώρα. Σε μια από τις μετασκευασμένες αποθήκες ^-ης Στράντγκάδε. Που στεγάζουν τώρα τ' ακριβότερα διαμερίσματα της Δανίας. Τρία εκατομμύρια κορόνες για 84 τετραγωνικά. Αλλά υπάρχουν τοίχοι με πάχος ενάμισι μέτρο, για να χτυπήσεις το κεφάλι σου όταν υπολογίσεις την τιμή του τετραγωνικού. Και δοκάρια από πεύκο Πομερανίας για να

κρεμαστείς, αν αυτό με τον τοίχο δεν πιάσει. Δίπλα στ' όνομά της ο μηχανικός έχει σημειώσει τον αριθμό τηλεφώνου της.

Είναι εκεί και δυο καθηγητές. Ο Γιοχάννες Λούεν και ο Αντρέας Φίνε Λιχτ. Δυο άνδρες για τους οποίους ελάχιστα ξέρουμε, εκτός από το ότι τα ονόματά τους συνδέονται και με τις δύο αποστολές στην Γκέλα Άλτα. Δύο αποστολές, για τις οποίες επίσης δεν ξέρουμε σχεδόν τίποτα.

«Ο πατέρας μου», λέω, «διατέλεσε καθηγητής πανεπιστήμιου. Τώρα, που δεν είναι πια, λέει ότι πανεπιστημιακοί γίνονται κατά κανόνα άνθρωποι που είναι ικανοί, χωρίς να παραείναι ικανοί».

«Και τι συμβαίνει με αυτούς που παραείναι ικανοί;»

Απεχθάνομαι να παραθέτω τον Μόριτς. Τι να κάνεις με ανθρώπους που δεν θέλεις να επαναλαμβάνεις, αλλά που ωστόσο έχουν βρει την πιο εύστοχη διατύπωση;

«Λέει ότι ή φτάνουν στα άστρα ή γκρεμοτσακίζονται».

«Τι από τα δυο συνέβη με τον πατέρα σου;»

Χρειάζεται να σκεφτώ λίγο πριν βρω απάντηση.

«Μάλλον κόπηκε στη μέση», λέω.

Ακούμε σιωπηλά τους θορύβους της πόλης. Τ' αυτοκίνητα που διασχίζουν τη γέφυρα. Τον θόρυβο από τα κομπρεσέρ της νυχτερινής βάρδιας σε μια από τις μόνιμες δεξαμενές του

Χόλμεν. Τις κωδωνοκρουσίες από τον Ναό του Σωτήρα. Λένε ότι μπορεί οποιοσδήποτε να πάρει την άδεια να χτυπήσει τις καμπάνες. Και στ' αλήθεια αυτή την εντύπωση έχει κανείς. Μερικές φορές αυτό που ακούς θυμίζει Χόροβιτς. Άλλες πάλι, θα έλεγες πως πήραν στα τυφλά ένα μεθυσμένο από κάποιο ξενυχτάδικο.

«Το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο», λέω. «Η Λύμπινγκ είπε ότι αν κανείς θέλει να μάθει ποιος ελέγχει μια εταιρεία ή ποιοι είναι στο διοικητικό συμβούλιο, μπορεί να ρωτήσει στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο. Πρέπει να έχουν εκεί τους ισολογισμούς όλων των εταιρειών της Δανίας που είναι γραμμένες στο Χρηματιστήριο».

«Είναι σ- στην οδό Κάμπμανσγκάδε».

«Πώς το ξέρεις;» ρωτάω.

Κοιτάζει έξω από το παράθυρο.

«Είχα ανοιχτά τ' αφτιά μου στο σχολείο».

3

Υπάρχουν πρωινά που λες και αναδύεσαι από λασπόλουτρο. Με τα πόδια φυλακισμένα σε πηγμένο τσιμέντο. Που ξέρεις ότι τη νύχτα ξεψύχησες. Και δεν έχεις τίποτε άλλο να χαιρέσαι παρά μόνον ότι τουλάχιστον ψόφησες κι έτσι δεν μπορούν να μεταμοσχεύσουν τα νεκρά όργανά σου.

Ετσι είναι έξι στα επτά πρωινά μου.

Το έβδομο είναι σαν το σημερινό. Ξυπνάω και το μυαλό μου είναι κρυστάλλινα καθαρό. Σηκώνομαι από το κρεβάτι σαν να είχα λόγο να σηκωθώ.

Κάνω τις τέσσερις ασκήσεις γιόγκα που πρόλαβα να μάθω πριν μου έρθει το τεσσαρακοστό έβδομο ειδοποιητήριο από τη Βιβλιοθήκη και μου στείλουν έναν υπάλληλο και αναγκαστώ να πληρώσω ένα πρόστιμο τόσο μεγάλο, που θα μπορούσα και να είχα αγοράσει το βιβλίο.

Κάνω ντους με παγωμένο νερό. Βάζω κολάν, χοντρό πουλόβερ, γκρι μπότες κι ένα γούνινο καπέλο από της Γιάνε Έμπερλάιν. Έχει κάπως γροιλανδικό στιλ.

Την πολιτισμική μου ταυτότητα την έχω χάσει για πάντα, συνηθίζω να λέω στον εαυτό μου. Και όταν το έχω επαναλάβει μέσα μου αρκετές φορές, ξυπνάω το πρωί όπως τώρα, βέβαιη για την ταυτότητά μου. Σμίλλα Γιάσπερσεν — Γροιλανδή πολυτελείας.

Η ώρα είναι επτά. Κατεβαίνω στο λιμάνι και προχωρώ στην παγωμένη επιφάνεια του νερού.

Ο πάγος στο λιμάνι της Κοπεγχάγης δεν είναι ένα μέρος όπου θα συνιστούσα στους γονείς να στείλουν τα παιδιά τους να παίξουν, έστω και όταν κάνει τέτοια παγωνιά όπως σήμερα. Ακόμα κι εγώ πρέπει να προσέχω, όταν περπατάω πάνω του.

Καμιά σαρανταριά μέτρα έξω από την προκυμαία, σταματώ. Εδώ η επιφάνεια γίνεται μια ιδέα πιο σκοτεινή. Ένα βήμα ακόμα και θα βούλιαζα. Στέκομαι εκεί και ταλαντεύομαι πάνω κάτω. Ο πάγος της θάλασσας είναι πορώδης κι ελαστικός, το νερό τον διαπερνάει και σχηματίζει γύρω από τις μπότες μου δυο καθρέφτες, που αντανακλούν τα σκόρπια φώτα μέσα στο σκοτάδι.

Ένας άνδρας στέκεται στο μουράγιο. Μια μαύρη σιλουέτα με φόντο τους άσπρους τοίχους των σπιτιών. Ο φόβος απλώνεται σαν τρεμουλιαστός ήχος. Ο θανάσιμος κίνδυνος που διατρέχει η φώκια, όταν είναι ξαπλωμένη στον πάγο. Τόσο εύτρωτη, τόσο ορατή, τόσο ακίνητη. Έπειτα ο ήχος σβήνει. Είναι ο μηχανικός, σκυφτός, τετράγωνος, σαν βράχος. Είχα δυο μέρες να τον δω. Ίσως τον απέφευγα.

Είμαστε τόσο συνηθισμένοι να βλέπουμε την πόλη από ορισμένες γωνίες, ώστε από εδώ μου φαίνεται σαν ξένη πρωτεύουσα, που βλέπω για πρώτη φορά. Σαν τη Βενετία. Ή την Ατλαντίδα. Μια πόλη που, ντυμένη στο χιόνι και τη νύχτα, θα μπορούσε να είναι από μάρμαρο. Γυρίζω στο μουράγιο.

Θα μπορούσε να είναι διαφορετικός. Θα μπορούσα κι εγώ να είμαι διαφορετική. Θα μπορούσαμε να είμαστε νεαροί εραστές. Αντί ένας δυσλεκτικός κεκές και μια πικράντερη στρίγγλα, που λένε ο ένας στον άλλο μισές αλήθειες και ακολουθούν μαζί ένα αβέβαιο χνάρι.

Όταν φτάνω μπροστά του, με πιάνει από τους ώμους.

«Είναι κίνδυνος-θάνατος!»

Αν δεν ήξερα, θα μπορούσα να ορκιστώ ότι υπάρχει κάτι το σχεδόν ικετευτικό στη φωνή του.

Του κατεβάζω τα χέρια από πάνω μου.

«Έχω καλές σχέσεις με τον πάγο».

Όταν διαλύσαμε το Συμβούλιο Νέων Γροιλανδώνγια να ιδρύσουμε το ΙΑ, κι έπρεπε ν' αυτοπροσδιοριστούμε σε σχέση με τους σοσιαλδημοκράτες του SIUMUT και τους αντιδραστικούς Γροιλαν-δούς μεγαλοαστούς του ATASSUT, διαβάσαμε το Κεφάλαιο του Καρλ Μαρξ. Ήταν ένα βιβλίο που αγάπησα πολύ. Γία την παλλόμενη, θηλυκή συμπόνια του και για τη στιβαρή αγανάκτησή του. Δεν ξέρω κανένα άλλο βιβλίο με τόση πίστη στο πόσο μακριά μπορεί να φτάσει κανείς, αρκεί να έχει θέληση για αλλαγή.

Δυστυχώς, εγώ δεν είμαι τόσο βέβαιη. Μου δόθηκαν πολλά, και δεν ήθελα λίγα. Και κατέληξα να μην έχω ουσιαστικά τίποτα και να μην ξέρω πραγματικά τι θέλω. Μου δόθηκαν οι βάσεις για να μορφωθώ. Ταξίδεψα. Πότε πότε μου φαίνεται πως έκανα ό, τι ήθελα. Ωστόσο, άλλος με καθοδηγούσε. Κάποιο αόρατο χέρι με κρατούσε γερά από τον σβέρκο και κάθε φορά που νόμιζα ότι έκανα ένα αποφασιστικό βήμα προς το φως, το χέρι μ' έσπρωχνε πιο βαθιά σ' ένα δίκτυο υπονόμων, κάτω από ένα τοπίο που δεν ξέρω πώς είναι. Λες κι είναι γραφτό να καταπιώ τόσα και όχι λιγότερα κυβικά μέτρα ακαθαρσίες, πριν μου δοθεί μια τρύπα για ν' αναπνέω.

Κατά κανόνα πάω κόντρα στο ρεύμα. Αλλά είναι κάτι πρωινό, όπως το σημερινό, που έχω αρκετό περίσσειμα ενέργειας για ν' αφεθώ σ' αυτό. Τώρα, καθώς βαδίζω πλάι στον μηχανικό, είμαι παράξενα, ανεξήγητα ευτυχισμένη.

Μου έρχεται η ιδέα να φάμε μαζί πρωινό. Δεν ξέρω πόσος καιρός πάει που δεν έχω προγευματίσει με άλλον άνθρωπο. Δική μου επιλογή ήταν. Είμαι ευαίσθητη το πρωί. Χρειάζομαι χρόνο για να κάνω το κύριο μπάνιο μου, να βάλω αϊλάινερ στα μάτια και να πιω ένα ποτήρι χυμό, πριν γίνω κοινωνική. Αλλά το σημερινό πρωινό τακτοποιήθηκε από μόνο του. Ανταμώσαμε και τώρα περπατάμε πλάι πλάι. Ετοιμάζομαι να κάνω την πρόταση.

Ξαφνικά αιωρούμαι στον αέρα.

Εκείνος μ' έχει σηκώσει ψηλά και μ' έχει τραβήξει προς την τσουλήθρα της παιδικής χαράς. Νομίζω ότι πρόκειται για αστείο κι ετοιμάζομαι να πω κάτι. Τότε βλέπω αυτό που αντιλήφθηκε εκείνος και μένω σιωπηλή. Το κλιμακοστάσιο είναι σκοτεινό σε όλα τα πατώματα. Αλλά μια πόρτα ετοιμάζεται ν' ανοίξει. Ξερνάει στο σκοτάδι κίτρινο φως. Και δυο μορφές. Τη Γιουλιάνε κι έναν άνδρα. Ο άνδρας τής μιλάει. Η Γιουλιάνε τρεκλίζει. Αυτά που ακούει πέφτουν πάνω της σαν γροθιές. Γονατίζει. Έπειτα η πόρτα κλείνει. Ο άνδρας παίρνει την εξωτερική σκάλα.

Οι φίλοι της Γιουλιάνε δεν φεύγουν στις επτά το πρωί. Αυτή την ώρα δεν έχουν έρθει ακόμα σπίτι. Και αν φεύγουν, δεν

περπατούν με την άνεση και τη σβελτάδα αυτού του άνδρα. Σέρνονται ως το ασανσέρ.

Στεκόμαστε στη σκιά της τσουλήθρας. Δεν μπορεί να μας δει.

Φοράει μακρύ αδιάβροχο Μπέρμπερρυ και καπέλο.

Στην πλευρά του σπιτιού που βλέπει προς το Κριστιανσχά-ουν ο μηχανικός πιέζει ελαφρά το μπράτσο μου, κι εγώ συνεχίζω μόνη. Το καπέλο μπροστά μου μπαίνει σ' ένα αυτοκίνητο. Τη στιγμή που ξεκινάει από την άκρη του πεζοδρομίου, το μικρό Μόρρις σταματάει δίπλα μου. Τα καθίσματα είναι κρύα και τόσο χαμηλά που πρέπει να τεντώνομαι για να βλέπω έξω από το παρμπρίζ. Το παρμπρίζ είναι σκεπασμένο με πάχνη, κι έτσι καθώς τρέχουμε η ορατότητά μας μόλις φτάνει πέρα από τη φιγούρα του καπό, ως τα κόκκινα πίσω φώτα που έχουμε μπροστά μας.

Περνάμε τη γέφυρα. Στρίβουμε δεξιά μπροστά στην εκκλησία του Χόλμεν, προσπερνάμε την Εθνική Τράπεζα και διασχίζουμε την πλατεία Κόνγκενς Νύτορβ. Ίσως υπάρχει και άλλη κίνηση, ίσως είμαστε οι μόνοι. Δεν μπορούμε να διακρίνουμε από τα παράθυρα.

Παρκάρει έξω από το πάρκο Κρίνσεν. Εμείς συνεχίζουμε και σταματάμε απέναντι από τη γαλλική πρεσβεία. Δεν κοιτάζει πίσω του.

Προσπερνάει το ξενοδοχείο ντ' Ανγκλετέρ και στρίβει στον πεζόδρομο της Στρέγεδ. Ρίμαστε είκοσι πέντε μέτρα πίσω του.

Τώρα υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι γύρω μας. Εκείνος φτάνει έξω από μια πόρτα, ξεκλειδώνει και μπαίνει μέσα.

Αν ήμουν μόνη, θα σταματούσα εδώ. Δεν χρειάζεται να πάω ως την πόρτα και να δω το όνομα που γράφει η πινακίδα. Ξέρω ποιος είναι ο άνθρωπος που παρακολουθήσαμε, το ξέρω με τόση βεβαιότητα σαν να μου είχε δείξει την άδεια ασκήσεως επαγγέλματός του. Αν ήμουν μόνη, θα πήγαινα σπίτι, και στον δρόμο θα σκεφτόμουν.

Αλλά σήμερα είμαστε δύο. Για πρώτη φορά έπειτα από πολύ καιρό είμαστε δύο.

Τη μια στιγμή ο μηχανικός είναι δίπλα μου, την άλλη έχει φτάσει μπροστά στην πόρτα και πριν αυτή κλείσει έχει χώσει το χέρι του στο άνοιγμα.

Τον ακολουθώ. Όταν παίζεις μπάλα ή κάποιο άλλο παιχνίδι, έρχεται τότε τότε μια τέτοια στιγμή άμεσης, βουβής, αμοιβαίας συνεννόησης.

Μπαίνουμε σε μια μικρή στοά με θολωτή οροφή από άσπρο και χρυσό μπρούντζο, μαρμάρινα σοβατεπιά, απαλό κίτρινο φως και μια πόρτα με γυάλινα φύλλα και μπρούντζινο πόμολο. Η στοά βγάζει σε μια αυλή με αιθαλείς θάμνους, μικρά γιαπωνέζικα γκίνγκο κι ένα σιντριβάνι. Όλα είναι σκεπασμένα από το χιόνι των δυο τελευταίων βδομάδων, που έλιωσε μια φορά -μόνο μία— και τώρα έχει στην επιφάνειά του μια λεπτή, παγωμένη κρούστα. Από κάπου ψηλά πέφτει σαν σκόνη το πρώτο φως της μέρας.

Στο κλιμακοστάσιο υπάρχει ένα ηλεκτρικό καλώδιο, που στρίβει σε μια γωνία. Από εκεί έρχεται ο θόρυβος μιας ηλεκτρικής σκούπας. Μπροστά μας είναι ένα καροτσάκι. Με δυο κουβάδες, σφουγγαρίστρες, βούρτσες και κάτι κυλίνδρους για το στύψιμο των σφουγγαρόπανων. Ο μηχανικός τραβάει κοντά του το καροτσάκι.

Από πάνω μας ακούγονται βήματα. Απαλά βήματα, γιατί ο θόρυβός τους πνίγεται από μια γαλάζια μοκέτα, που τη συγκρατούν μπρούντζινες βέργες σε όλο το πλάτος της σκάλας. Μια ευχάριστη μυρωδιά αιωρείται στον αέρα. Μια μυρωδιά που ξέρω, αλλά δεν μπορώ να προσδιορίσω.

Βρισκόμαστε στον δεύτερο όροφο τη στιγμή που η πόρτα κλείνει πίσω του. Ο μηχανικός κινείται με το καροτσάκι παραμάσχαλα, σαν να μην κουβαλάει τίποτα.

Οι επίχρυσες κορνίζες και τα κρεμ φύλλα της εξώπορτας επαναλαμβάνονται στο κλιμακοστάσιο και στις εσωτερικές πόρτες. Βλέπουμε μπρούντζινες πινακίδες με χαραγμένες επιγραφές. Η πινακίδα μπροστά μας είναι καρφωμένη πάνω από μια γραμματοθυρίδα με διπλό πλάτος. Για να χωρούν και τα μεγαλύτερα τσεκ. «Δικηγορικό γραφείο», γράφει. Φυσικά. «Δικηγορικό γραφείο Χάμμερ και Βινγκ». Η πόρτα δεν είναι κλειδωμένη, κι έτσι μπαίνουμε μέσα. Εμείς και το καροτσάκι.

Περνάμε σ' ένα μεγάλο χολ. Μια ανοιχτή πόρτα οδηγεί σε μια σειρά γραφεία, που το ένα είναι προέκταση του άλλου, όπως οι αίθουσες υποδοχής στις φωτογραφίες από τα ανάκτορα

του Αμά-λιενμποργκ. Κι εδώ, άλλωστε, υπάρχουν φωτογραφίες της βασίλισσας και του βασιλικού συζύγου, πατώματα με αστραφτερό παρκέ, πίνακες με χρυσές κορνίζες και τ' αρχοντικότερα έπιπλα γραφείου που έχω δει ποτέ. Και στον αέρα η ίδια μυρουδιά όπα>ς στο κλιμακοστάσιο, που τώρα την αναγνωρίζω. Είναι η μυρωδιά του χρήματος.

Δεν φαίνεται ψυχή. Παίρνω ένα πανί και το στύβω. Ο μηχανικός παίρνει μια μεγάλη σφουγγαρίστρα.

Στο τέρμα των γραφείων υπάρχει μια διπλή πόρτα, κλειστή. Χτυπάω. Εκείνος πρέπει να έχει μπροστά του ένα ταμπλό με κουμπιά, γιατί όταν η πόρτα ανοίγει κάθεται στην απέναντι άκρη του δωματίου, πλάι σ' ένα παράθυρο που βλέπει προς την αυλή.

Κάθεται πίσω από ένα τραπέζι από μαύρο μόνι, στηριγμένο σε τέσσερα πόδια λιονταριού και τόσο μεγάλο, που σε κάνει ν' αναρωτιέσαι πώς μπόρεσαν να το ανεβάσουν εδώ πάνω. Πίσω του κρέμονται στον τοίχο τρεις ζοφεροί πίνακες της Μαρμάρινης Γέφυρας, με βαριές κορνίζες.

Είναι δύσκολο να μαντέψεις την ηλικία του. Από την Έλσα Λύμπινγκ ξέρω ότι πρέπει να έχει περασμένα τα εβδομήντα. Αλλά φαίνεται υγιής και αθλητικός. Θα έλεγες πως διασχίζει κάθε πρωί ξυπόλητος την ιδιωτική παραλία του και κατεβαίνει στη θάλασσ-σα, για ν' ανοίξει με πριόνι μια τρύπα στον πάγο και να πάρει ένα δροσιστικό μπάνιο, κι έπειτα γυρίζει τροχάδην σπίτι του και τρώει ένα μικρό μπολ μούσλι με άπαχο γάλα.

Αυτό διατήρησε το δέρμα του λείο και ροδαλό. Αλλά δεν είχε ευεργετική επίδραση στα μαλλιά του. Είναι φαλακρός σαν αβγό.

Φοράει γυαλιά με χρυσό σκελετό και τόσες ανταύγειες, που ποτέ δεν κατορθώνεις στ' αλήθεια να δεις τα μάτια του.

«Καλημέρα», λέω. «Είμαστε επόπτες. Ελέγχουμε την ποιότητα του πρωινού καθαρισμού».

Δεν λέει τίποτα, απλώς μας^κοιτάζει. Θυμάμαι καθαρά, σαν να μίλησε τώρα δα, τη φωνή του, ξερή και τυπική, σε μια τηλεφωνική συνδιάλεξη πριν από πολύ καιρό.

Ο μηχανικός αποσύρεται σε μια γωνιά και αρχίζει να σφουγγαρίζει. Εγώ παίρνω το περβάζι του παραθύρου, που είναι πιο κοντά στο γραφείο.

Χαμηλώνει το βλέμμα στα χαρτιά του. Σκουπίζω το περβάζι με το πανί. Αφήνει ρίγες βρόμικου νερού.

Σε λίγο εκείνος θ' αρχίσει ν' απορεί.

«Διότι η καθαριότης είναι μισή αρχοντιά», λέω.

Το πρόσωπό του κάνει ένα μορφασμό ελαφριάς δυσανασχέτησης*ς.

Πλάι στο περβάζι κρέμεται η εικόνα ενός ιστιοφόρου. Την ξεκρεμάω και την ξεσκονίζω με το πανί από πίσω.

«Τι όμορφη ζωγραφιά», λέω. «Ξέρετε, ενδιαφέρομαι κι εγώ για καράβια. Όταν γυρίζω σπίτι, έχοντας φάει όλη μου τη μέρα ανάμεσα σε λαστιχένια γάντια κι απορρυπαντικά, σηκώνω τα πόδια και ξεφυλλίζω ένα καλό βιβλίο για καράβια».

Τώρα εκείνος αναρωτιέται μήπως μου έχει στρίψει.

«Όλοι έχουμε τα χόμπι μας, έτσι δεν είναι; Το δικό μου χόμπι είναι τα καράβια που πήγαιναν στη Γροιλανδία. Και για κοιτάξετε σύμπτωση. Όταν είδα τ' όνομά σας σ' εκείνη τη φιγουράτη ταμπέλα, είπα μέσα μου: Μη μου πεις, Σμίλλα. Ο Βινγκ! Εκείνος ο κύριος που χάρισε κάποτε σ' ένα φίλο σου για τα Χριστούγεννα ένα μοντέλο καραβιού. Του Γιοχάννες Τόμσεν, με τ' όνομα. Σ' ένα αγοράκι από τη Γροιλανδία».

Κρεμάω πάλι την εικόνα. Δεν της έκανε καλό το νερό. Η καθαριότητα έχει πάντα το τίμημά της. Σκέφτομαι τη Γιουλιάνε, γονατισμένη μπροστά του, στο άνοιγμα της πόρτας.

«Επίσης, δεν βαριέμαι ποτέ να διαβάζω για πλοία που τα ναυλώνουν στη Γροιλανδία για ειδικές αποστολές».

Κάθεται τώρα εντελώς ακίνητος. Μόνο στις ανταύγειες από τα γυαλιά του διακρίνεται ένα αμυδρό τρεμόπαιγμα.

«Λόγου χάρη, τα δυο πλοία που ναυλώθηκαν το '66 και το '91. Για τις δυο αποστολές στην Γκέλα Άλτα».

Πηγαίνω στο καροτσάκι και στύβω το πανί.

«Ελπίζω τώρα να μείνετε ευχαριστημένος», λέω. «Εμείς πρέπει να συνεχίσουμε αλλού. Το καθήκον μάς καλεί».

Καθώς βγαίνουμε, κοιτάζουμε πίσω. Το βλέμμα μας διασχίζει

τη μακριά σειρά των δωματίων και φτάνει ως μέσα στο άδυτό του. Εκείνος κάθεται πίσω από το γραφείο του. Δεν έχει κουνηθεί καθόλου.

Στο τέρμα της σκάλας στέκεται μια μεσόκοπη γυναίκα με άσπρη ποδιά. Χτυπάει ελαφρά την ηλεκτρική σκούπα της με θλιμμένα μάτια. Σαν να της μιλούσε και να της έλεγε πώς θα τα έβγαζαν πέρα οι δυο τους σ' αυτόν τον κόσμο χωρίς καροτσάκι.

Ο μηχανικός το ακουμπάει μπροστά της. Δεν πολυχαίρεται που πήρε τα σύνεργα άλλου. Θέλει να της πει δυο λόγια. Από χειρώνακτα σε χειρώνακτα. Αλλά δεν βρίσκει τι να πει.

«Είμαστε από την Εταιρεία», λέω. «Ελέγξαμε τη δουλειά σας. Είμαστε πολύ, μα πολύ ικανοποιημένοι».

Βρίσκω στην τσέπη μου ένα από τα κολλαριστά χαρτονομίσματα του Μόριτς, ένα χαρτονόμισμα των 100 κορονών, και το ισορροπώ στο χείλος του κουβά.

«Σας παρακαλώ να δεχτείτε αυτό το δωράκι. Γ' ία να πάει καλά η μέρα. Ν' αγοράσετε κι ένα κέικ για τον καφέ σας».

Με κοιτάζει μελαγχολικά.

«Εγώ είμαι η διευθύντρια», λέει. «Είμαστε εδώ μόνον εγώ και τέσσερις υπάλληλοι».

Στεκόμαστε εκεί για λίγο και κοιταζόμαστε οι τρεις μας.

«Ε, και λοιπόν;» λέω. «Και οι διευθυντές τρώνε κέικ με τον καφέ τους».

Μπαίνουμε στο αυτοκίνητο και καθόμαστε εκεί κάμποση ώρα, κοιτάζοντας την Κόνγκενς Νύτορβ. Είναι πια πολύ αργά για πρωινό. Συμφωνούμε να συναντηθούμε αργότερα. Τώρα που πέρασε η ένταση, μιλάμε σαν ξένοι. Όταν βγαίνω, ο μηχανικός κατεβάζει το παράθυρο.

«Σμίλλα. Ήταν φρόνιμο αυτό που κάναμε;»

«Ήταν αυθόρμητο», λέω. «Κι εξάλλου: έχεις πάει ποτέ κυνήγι;»

«Λίγες φορές».

«Όταν κυνηγάς δειλά ζώα, όπως το ζαρκάδι, τ' αφήνεις καμιά φορά επίτηδες να σε δουν. Σηκώνεσαι και κουνάς το τουφέκι σου. Σ' όλα τα ζωντανά πλάσματα, ο φόβος και η περιέργεια έχουν την έδρα τους στην ίδια περιοχή του εγκεφάλου. Το ζώο πλησιάζει. Ξέρει ότι είναι επικίνδυνο. Αλλά νιώθει την ανάγκη να πάει να δει τι είναι αυτό που κουνιέται έτσι».

«Και τι έκανες, όταν πλησίαζε;»

«Τίποτα», παραδέχομαι. «Δεν μπόρεσα ποτέ να πείσω τον εαυτό μου να πυροβολήσει. Αλλά ίσως έχεις την τύχη να υπάρχει εκεί κοντά κάποιος άλλος, που ξέρει τι πρέπει να γίνει».

Πηγαίνω σπίτι μου διασχίζοντας τη γέφυρα Κνίππελς. Είναι

οκτώ η ώρα, η μέρα μόλις άρχισε. Αισθάνομαι ότι αν είχα κάνει διανομή εφημερίδων, δεν θα είχα δουλέψει περισσότερο.

Με περιμένει ένα γράμμα. Ένας μακρόστενος φάκελος από βαρύ χειροποίητο χαρτί. Είναι από τον πατέρα μου. Ένας φοδραρισμένος φάκελος από τις Ηνωμένες Χαρτοβιομηχανίες, με ανάγλυφα τ' αρχικά του.

Ο γραφικός χαρακτήρας του σου δίνει την εντύπωση ότι έκανε μαθήματα για να κοκορεύεται καλλιγραφικά. Κι έτσι είναι. Ήταν τότε που έμενα μαζί του. Έπειτα από δύο μαθήματα είχε ξεχάσει τον παλιό γραφικό χαρακτήρα του. Και δεν είχε μάθει ακόμα τον καινούργιο. Σε τρεις μήνες έγραφε σαν παιδί. Ήμουν υποχρεωμένη να πλαστογραφώ την υπογραφή του στους λογαριασμούς που έστελνε στους πελάτες του. Φοβόταν μήπως οι ασθενείς του πάθαιναν υποτροπή, αν έβλεπαν την ασταθή υπογραφή του σπουδαίου γιατρού.

Αργότερα κατάφερε να την ελέγχει καλύτερα. Ο κόσμος τη θαυμάζει. Εγώ τη βρίσκω απλώς ψωροπερήφανη.

Αλλά το γράμμα είναι αρκετά ζεστό. Αποτελείται από μια αράδα σε μια κόλλα χαρτί με υδατόσημο, που ξέρω ότι κοστίζει πέντε κορόνες το φύλλο. Κι ένα μάτσο φωτοαντίγραφα από αποκόμματα εφημερίδων, που τα συγκρατεί ένας συνδετήρας.

«Αγαπητή Σμίλλα», διαβάζω. «Σου στέλνω ό,τι υπήρχε στα

αρχεία της Μπέρλινγκσκε Τίδενε για τον Λόυεν και τη Γροιλανδία».

Υπάρχει και άλλη μια κόλλα.

«Πλήρης κατάλογος των επιστημονικών δημοσιεύσεών του», είναι γραμμένο εκεί με το χέρι του Μόριτς. Ο κατάλογος είναι δακτυλογραφημένος.

Κάτω κάτω γράφει ότι οι πληροφορίες προέρχονται από κάτι που ονομάζεται Index Medicus και αντλήθηκαν από μια τράπεζα πληροφοριών στη Στοκχόλμη. Υπάρχουν άρθρα σε τέσσερις ξένες γλώσσες, μια από τις οποίες είναι τα ρωσικά. Τα περισσότερα είναι στα αγγλικά. Των μισών από αυτά δεν καταλαβαίνω ούτε τους τίτλους. Αλλά ο Μόριτς έχει προσθέσει στο περιθώριο μια σύντομη εξήγηση. Υπάρχουν άρθρα για «crash injuries». Για τοξικολογία. Ένα άρθρο, που γράφτηκε σε συνεργασία μ' έναν άλλο, μιλάει για διαταραχές στην πρόσληψη της βιταμίνης B-12 από το στομάχι εξαιτίας τραυμάτων από πυροβόλα όπλα. Αυτά τα άρθρα είναι από τις δεκαετίες του '40 και του 50. Τη δεκαετία του '60 οι δημοσιεύσεις αρχίζουν ν' αφορούν την αρκτική ιατρική. Τριχινίαση, κρουοπαγήματα. Ένα βιβλίο με θέμα τις επιδημίες γρίπης γύρω από τη θάλασσα του Μπάρεντ. Πλήθος σύντομα άρθρα για παράσιτα. Αρκετά άλλα για τη χρήση των ακτίνων Ραϊντγκεν. Το έργο του είναι πολύπλευρο.

Όπως φαίνεται, έκανε επανειλημμένα ιστορικές έρευνες. Υπάρχει ένα άρθρο για την εξέταση των μουμιοποιημένων^

πτωμάτων της εποχής του σιδήρου που βρέθηκαν σε έλη της Δανίας. Κι έπειτα τρεις τίτλοι που σημαδεύω με σταυρό. Αναφέρονται στην εξέταση μουμιών με ακτίνες Ραίντγκεν. Η μία από αυτές τις έρευνες έγινε τη δεκαετία του '70 στο Βερολίνο, στο μουσείο της Περγάμου, πάνω σε μούμιες από τον τάφο του Τουταγχαμών. Η δεύτερη αναφέρεται σε προβουδιστικές μεθόδους βαλσάμωσης στη Μαλαισία και την Ταϊλάνδη, και δημοσιεύτηκε από ένα μουσείο της Σιγκαπούρης. Η τρίτη είναι μια πραγματεία για τις γροιλανδικές μούμιες του Κιλακιτσόκ.

Κάτω κάτω στον κατάλογο γράφω: «Με τις ευχαριστίες μου — Σμίλλα», τον βάζω σ' ένα φάκελο και γράφω απ' έξω τη διεύθυνση του πατέρα μου. Έπειτα καταπιάνομαι με τ' αποκόμματα.

Είναι δεκαοκτώ, και τακτοποιημένα με χρονολογική σειρά. Αρχίζω από το πιο πρόσφατο. Είναι ένα άρθρο από τον Οκτώβριο, που αναγγέλλει ότι οι προπαρασκευές για την ίδρυση ιατροδικαστικής υπηρεσίας για τη Γροιλανδία έχουν σχεδόν ολοκληρωθεί υπό την καθοδήγηση του καθηγητή Γιοχάννες Λόουεν. Το επόμενο απόκομμα είναι ένα χρόνο παλιότερο. Πρόκειται για μια φωτογραφία με σύντομη λεζάντα. «Το Συμβούλιο Δεοντολογίας συνεδριάζει στο Γκότχομπ». Φορώντας κόμικ και γούνινους σκούφους. Ο Λόουεν είναι δεύτερος από τ' αριστερά. Φτάνει στο ίδιο ύψος με αυτούς που στέκονται πίσω του, μερικά σκαλοπάτια πιο πάνω. Το επόμενο απόκομμα είναι από τα εβδομηκοστά γενέθλιά του, ένα χρόνο νωρίτερα. Το κείμενο λέει ότι

παρατάθηκε η θητεία του, λόγω των εργασιών του για τη δημιουργία κέντρου νεκροψιών για τη Γροιλανδία. Τα άρθρα συνεχίζονται έτσι, πηγαίνοντας όλο και πιο πίσω στον χρόνο. «Χρόνια πολλά για τα εξηκοστά γενέθλιά σας, καθηγητά Λόουεν», «Ο καθηγητής Λόουεν δίνει διάλεξη στο νεοσύστατο πανεπιστήμιο της Γροιλανδίας», «Εκπρόσωποι της Υγειονομικής Υπηρεσίας στη Γροιλανδία, αριστερά ο αστίατρος της Κοπεγχάγης και δίπλα του ο αρχίατρος Γ. Λόουεν, διευθυντής του νεότευκτου Ινστιτούτου Αρκτικής Ιατρικής». Και ούτω καθεξής, διατρέχοντας προς τα πίσω τις δεκαετίες του '70 και του '60. Οι αποστολές του 1991 και 1966 δεν αναφέρονται.

Το προτελευταίο απόκομμα είναι από το 1949. Είναι ένα μικρό δείγμα γλωσσικής πορνείας. Μια ενθουσιώδης περιγραφή των νέων βαγονέτων της Κρυολιθικής Εταιρείας Ντάνμαρκ, που έκαναν ευκολότερη τη μεταφορά του μεταλλεύματος από τις βαθύτερες φλέβες του ορυχείου στην επιφάνεια της γης. Ένας εγκάρδιος φόρος τιμής στον διευθυντή και μυστικοσύμβουλο Έμπελ και την κυρία του, που εικονίζονται στην πρώτη σειρά. Πίσω τους στέκονται ο αρχιμηχανικός δρ Βίλχελμ Όττε-σεν και ο ιατρικός σύμβουλος της Εταιρείας δρ Γιοχάννες Λόουεν. Η φωτογραφία τραβήχτηκε έξω από το ορυχείο του Σακκάς τη στιγμή που η καινούργια μηχανή φέρνει στην επιφάνεια το πρώτο φορτίο.

Ακολουθεί ένα κενό δέκα χρόνων. Το τελευταίο απόκομμα είναι από τον Μάιο του 1939.

Είναι μια φωτογραφία με λεζάντα. Η φωτογραφία βγήκε σ' ένα λιμάνι. Στο βάθος φαίνεται ο σκοτεινός όγκος ενός πλοίου. Σε πρώτο πλάνο στέκονται καμιά δεκαριά άνθρωποι. Κύριοι με ανοιχτόχρωμα κοστούμια, κυρίες με μακριές φούστες κι ελαφριές καμπαρντίνες. Η σκηνή φαίνεται στημένη. Η λεζάντα είναι πολύ σύντομη: «Η γενναία και ενθουσιώδης συντροφιά της Φράια Φιλμ αναχωρεί διά την Γροιλανδία». Ακολουθούν τα ονόματα των μελών της γενναίας και ενθουσιώδους συντροφιάς. Η οποία αποτελείται από ηθοποιούς, ένα σκηνοθέτη, τον γιατρό του κινηματογραφικού συνεργείου και τον βοηθό του. Ο γιατρός λέγεται Ρόουσινγκ. Ο βοηθός δεν κατονομάζεται. Οι βοηθοί δεν είχαν ονόματα στον συντηρητικό Τύπο της δεκαετίας του '30. Αλλά η κατοπινή πορεία του συγκεκριμένου βοηθού διέσωσε και αυτή τη φωτογραφία σ' ένα αρχείο κι έκανε κάποιον να προσθέσει τ' όνομά του με στυλό. Διακρίνεται καθαρά στη φωτογραφία. Είναι ψηλότερος απ' όλους τους άλλους. Και παρά τα νιάτα του, παρόλο που δεν είναι παρά υφιστάμενος, παρά τη θέση του πίσω από εκκεντρικούς που προσπαθούν να κολακέψουν τον φακό, η αλαζονεία του φαίνεται από τότε κιόλας. Είναι ο Λούεν. Διπλώνω το απόκομμα.

Αφού πάρω το πρωινό μου, βάζω ένα μακρύ παλτό από σουέτ και το γούνινο καπέλο της Γιάνε Έμπερλάιν. Το παλτό έχει! βαθιές εσωτερικές τσέπες. Εκεί χώνω το τελευταίο, διπλωμένο απόκομμα, ένα μάτσο χαρτονομίσματα, την κασέτα του Ησαΐα και το γράμμα για τον πατέρα μου. Έπειτα

βγαίνω. Η μέρα έχει αρχίσει.

Στο «Προνταπρίντ» της οδού Τόρβεγκκάδε βάζω να μου κάνουν μια κόπια της κασέτας. Επίσης δανείζομαι τον τηλεφωνικό κατάλογό τους. Το Ινστιτούτο Εσκιμωλογίας είναι στην οδό Φιόλστραϊ-δε. Τηλεφωνώ εκεί από τον τηλεφωνικό θάλαμο της πλατείας. Μου δίνουν ένα λέκτορα, που ακούγεται σαν να είναι γροιλανδικής καταγωγής. Του εξηγώ ότι έχω μια κασέτα στα ανατολι-κογροιλανδικά, που δεν τα καταλαβαίνω. Με ρωτάει γιατί δεν πηγαίνω στη Γροιλανδική Εστία.

«Θέλω έναν ειδικό. Δεν μ' ενδιαφέρει μόνο να καταλάβω τι λέει η κασέτα. Θέλω και να προσδιορίσω, αν είναι δυνατό, την ταυτότητα αυτού που μιλάει. Ψάχνω για κάποιον που να μπορεί ν' ακούσει τη φωνή και να μου πει ότι αυτός που μιλάει έχει μαλλιά βαμμένα με χένα κι έφαγε ξύλο σε ηλικία πέντε χρονών ενώ καθόταν στο γιογιό του και ότι από τον τρόπο που προφέρει τα φωνήεντα προκύπτει ότι αυτό έγινε στο Ακουιννάκ το 1947».

Αρχίζει να κρυφογελάει.

«Έχετε λεφτά, κυρία μου;»

«Εσείς έχετε; Και δεν είμαι κυρία. Είμαι δεσποινίς».

«Ακτή Σβάιερ. Είναι στο Νότιο Λιμάνι. Αγκυροβόλιο 126. Ζητήστε τον έφορο».

Καθώς κλείνει το τηλέφωνο, εξακολουθεί να κρυφογελάει.

Πηγαίνω με το τρένο ως τον σταθμό του Ένγκχάβε. Από εκεί θα συνεχίσω με τα πόδια. Έριξα μια ματιά στον οδηγό της Κοπεγχάγης, στη βιβλιοθήκη της Τόρβεγκάδε. Στο μυαλό μου έχει αποτυπωθεί ένας λαβύρινθος από φιδογυριστούς δρόμους.

Ο σταθμός είναι κρύος. Στην απέναντι αποβάθρα στέκεται ένας άνδρας. Το βλέμμα του περιμένει με λαχτάρα το τρένο που θα τον πάρει μακριά, που θα τον φέρει στο κέντρο της πόλης, μέσα στο πλήθος. Είναι ο τελευταίος άνθρωπος που βλέπω. *

Αυτή τη στιγμή το κέντρο της πόλης είναι μια μυρμηγκοφωλιά. Οι άνθρωποι συνωστίζονται στα πολυκαταστήματα. Κάνουν προετοιμασίες για θεατρικές πρεμιέρες. Περιμένουν στην ουρά μπροστά στο παμπ του Βίιδ.

Το Νότιο Λιμάνι είναι μια πόλη-φάντασμα. Ο ουρανός είναι χαμηλός και γκρίζος. Ο αέρας που αναπνέεις έχει γεύση καρβουνόσκονης και χημικών.

Όποιος φοβάται ότι όπου να 'ναι οι μηχανές θα πάρουν την εξουσία, καλύτερα να μην κάνει περίπατο στο Νότιο Λιμάνι. Εδώ το χιόνι δεν έχει σκουπιστεί. Τα πεζοδρόμια είναι αδιάβατα. Τα στενά, οργωμένα οδοστρώματα στενάζουν κάθε τόσο κάτω οπτό αρθρωτά καμιόνια υπερφυσικών διαστάσεων, με μαύρα τζάμια, άδεια από ανθρώπινες

μορφές. Πάνω από ένα σαπωνοποιείο αιωρείται ένα χαλί από πράσινο καπνό. Μια καφετέρια διαφημίζει το ραγού της. Πίσω από την τζαμαρία, κόκκινα και κίτρινα φώτα από σηματοδότες πέφτουν πάνω σε μοναχικές φριτέζες σε μια εγκαταλειμμένη κουζίνα. Πάνω από ένα χιονισμένο σωρό κάρβουνα, ένας γερανός πηγαινοέρχεται αδιάκοπα και άσκοπα πάνω στις ράγιες του. Από τις χαραμάδες στις κλειστές πόρτες των γκαράζ ξεφεύγουν γαλαζωπές λάμπες και ακούγεται θόρυβος από ηλεκτροσυγκόλληση, μαζί με το κουδούνισμα του παράνομου χρήματος που βγαίνει εδώ, αλλά ούτε μια ανθρώπινη φωνή.

Έπειτα ο δρόμος σε φέρνει μέσα σε μια καρτποστάλ. Μια μεγάλη δεξαμενή του λιμανιού, περιστοιχισμένη από χαμηλές, κίτρινες αποθήκες. Το νερό έχει γίνει πάγος, κι ενώ προσπαθώ να συνέλθω από αυτή τη θέα βγαίνει ο ήλιος, χαμηλός, ασπροκίτρινος, απρόσμενος, και κάνει τον πάγο να φέγγει, σαν υπόγειος γλόμπος πίσω από ένα θαμπό τζάμι. Στην αποβάθρα είναι δεμένα μικρά ψαροκάικα με γαλάζιο σκαρί, στο χρώμα της θάλασσας εκεί που σμίγει με τον ορίζοντα. Στην εξωτερική πλευρά της δεξαμενής, μέσα στο ίδιο το λιμάνι, είναι αραγμένο ένα μεγάλο, τρικάταρτο ιστιοφόρο. Εκεί είναι η Ακτή Σβάιερ.

Το πλοίο είναι στο αγκυροβόλιο 126. Δεν συναντώ ψυχή στον δρόμο προς τα εκεί. Όλοι οι θόρυβοι των μηχανών έχουν σβήσει πίσω μου. Όλα είναι ήσυχα.

Στην αποβάθρα είναι στημένος ένας ξύλινος στύλος μ' ένα

άσπρο γραμματοκιβώτιο πάνω του. Από πάνω κρέμεται μια μεγάλη πινακίδα, σκεπασμένη ακόμα με άσπρο πλαστικό.

Στην πρύμνη είναι γραμμένο μ' επίχρυσα γράμματα τ' όνομα του πλοίου: «Βόρειο Σέλας». Στην πλώρη είναι σκαλισμένη μια φιγούρα που θυμίζει λαμπαδηφόρο. Το σκάφος είναι μαύρο, γυαλιστερό κι έχει μήκος τουλάχιστον τριάντα μέτρα. Τα κατάρτια τρυπούν τον ουρανό και σου δίνουν την εντύπωση ότι βρίσκεσαι μπροστά σ' εκκλησία. Το πλοίο μυρίζει κατράμι και πριονίδι. Κάποιος ξόδεψε πρόσφατα μια ολόκληρη περιουσία για να το ανακαινίσει.

Ανεβαίνω στο κατάστρωμα από μια σανιδόσκαλα με παχύ ψάθινο χαλί και κιγκλίδωμα με καλογυαλισμένα μπρούντζινα πόμολα. Το κατάστρωμα είναι γεμάτο μεγάλα ξύλινα κιβώτια, που γράφουν απ' έξω ΠΡΟΣΟΧΗ, σωρούς από σανίδες και δοχεία με μπογιά. Όλα τα караβόσκοινα είναι τυλιγμένα με φροντίδα, όλες οι ξύλινες επιφάνειες έχουν μια βαθιά, σοκολατένια στίλβη από καμιά δεκαριά στρώσεις ακριβού λούστρου για πλοία. Το άσπρο σμάλτο λάμπει σαν γυαλί. Ο αέρας τρεμουλιάζει από βερνίκια και δυνατές κόλλες. Εκτός από αυτό το τρεμούλιασμα, το πλοίο φαίνεται έρημο.

Ένα στενό μονοπάτι ανάμεσα στα κασόνια οδηγεί σε μια βερνικωμένη διπλή πόρτα, που δεν είναι κλειδωμένη. Πίσω από αυτήν, μια σκάλα κατεβαίνει στο σκοτάδι.

Στο τέρμα της σκάλας στέκεται ένας άνδρας. Ακουμπάει σε μια λόγχη και δεν σαλεύει. Ούτε καν όταν κοντεύω να τον αγγίξω.

Το δωμάτιο πρέπει να έχει αρκετούς φεγγίτες, που είναι ακόμα σκεπασμένοι. Αλλά από τις άκρες των σκεπασμάτων περνούν μέσα λεπτές δέσμες άσπρου φωτός. Αρκετού για να δω ότι βρίσκομαι σε μια μεγάλη σάλα. Όλοι οι μεσότοιχοι έχουν γκρεμιστεί, για να δημιουργήσουν ένα χώρο που έχει μήκος γύρω στα είκοσι πέντε μέτρα και πλάτος όσο το πλοίο.

Υπάρχει τώρα αρκετό φως για να δω ότι ο άνδρας που έχω μπροστά μου είναι Εσκιμώος. Αυτό πάνω στο οποίο στηρίζεται είναι ένα μακρύ καμάκι. Στο αριστερό χέρι του κρατάει το εκ-σφενδονιστικό ρόπαλό του. Είναι μισόγυμνος, φοράει μόνο ψηλά κόμικ και μεσογούνι από δέρμα πουλιών. Δεν είναι πολύ ψηλότερος από μένα. Τον χτυπάω ελαφρά στο πιγούνι. Είναι φτιαγμένος από κούφιο υαλοβάμβακα και ζωγραφισμένος επιδέξια από πάνω. Το πρόσωπό του δείχνει προσήλωση.

«Σαν ζωντανός, έτσι;»

Η φωνή έρχεται από κάπου πίσω από μια οθόνη. Καθώς κατευθύνομαι προς τα εκεί, πρέπει να παρακάμψω ένα καγιάκ, που είναι ακόμα μισοαμπαλαρισμένο, και μια γυάλινη προθήκη ξαπλωμένη στο πλάι, σαν άδειο ενυδρείο χωρητικότητας 3.000 λίτρων. Η οθόνη είναι ένα τομάρι τεντωμένο ανάμεσα σε δυο μπανέλες. Από πίσω είναι ένα γραφείο. Πίσω από το γραφείο κάθεται ένας άνδρας. Σηκώνεται και σφίγγω το χέρι που μου τείνει. Είναι ίδιος και απaráλλακτος με το ανδρείκελο. Αλλά τριάντα χρόνια μεγαλύτερος. Τα μαλλιά του είναι πυκνά και κουρεμένα καρέ,

αλλά γκρίζα. Η καταγωγή του είναι σαν τη δική μου. Γροιλανδική, κατά κάποιον τρόπο.

«Ο έφορος;»

«Ο ίδιος».

Μιλάει δανέζικα χωρίς ίχνος ξενικής προφοράς. Κάνει μια πλατιά χειρονομία.

«Στήνουμε τις συλλογές. Στοιχίζει μια περιουσία αυτή η δουλειά».

Βάζω μπροστά του την κασέτα. Την αγγίζει προσεκτικά.

«Προσπαθώ να εξακριβώσω την ταυτότητα του ανθρώπου που μιλάει. Τηλεφώνησα στο Ινστιτούτο Εσκιμωλογίας και μ' έστειλαν εδώ».

Χαμογελάει ευχαριστημένος.

«Οι προσωπικές συστάσεις είναι η καλύτερη διαφήμιση. Και ασυζητητί η φτηνότερη. Ξέρετε πόσο κοστίζουν οι αγγελίες;»

«Μόνο για στενές επαφές».

«Είναι ακριβές;»

Ενδιαφέρεται ειλικρινά. Δεν παίρνει από αστεία.

«Πολύ».

Κατανεύει.

«Είναι φοβερό. Όλοι σε γδέρνουν. Οι εφημερίδες, η εφορία, το τελωνείο...»

Μου φαίνεται ότι τον έχω ξαναδεί. Είναι μια αίσθηση που μου προκαλούν όλο και συχνότερα τα πρόσωπα και οι τόποι. Δεν ξέρω αν είναι επειδή έχω δει τόσο πολλά ώστε ο κόσμος έχει αρχίσει να επαναλαμβάνεται ή αν φταίει κάποια πρόωρη φθορά του διανοητικού μηχανισμού μου.

Εχει μπροστά του, πάνω στο τραπέζι, ένα πλακουτσωτό, τετράγωνο μαγνητόφωνο με μουντό μαύρο χρώμα. Βάζει την κασέτα. Ο ήχος βγαίνει από μακρινά μεγάφωνα, τοποθετημένα στην άκρη του δωματίου. Τώρα που τα μάτια μου συνηθίζουν στο σκοτάδι, μπορώ να δω πώς κυρτώνουν οι τοίχοι, ακολουθώντας τα πλευρά του πλοίου.

Ακούει προσεκτικά για μισό λεπτό με το πρόσωπο χωμένο στα χέρια του. Έπειτα σταματάει την κασέτα.

«Γύρω στα σαράντα πέντε. Μεγάλωσε κάπου κοντά στο Ανγκ-μάγκσσαλκ. Δεν έβγαλε το δημοτικό. Πάνω στο ανατολικογροϊ-λανδικό υπόστρωμα υπάρχουν ίχνη από βορειότερες διαλέκτους. Αλλά εκεί πάνω οι άνθρωποι μετακινούνται πολύ και δεν μπορώ να πω από ποιες. Κατά πάσα πιθανότητα δεν έζησε ποτέ για καιρό μακριά από τη Γροιλανδία».

Με κοιτάζει με ανοιχτόγκριζα, σχεδόν γαλατένια μάτια, με μια

έκφραση σαν να περιμένει κάτι. Ξαφνικά καταλαβαίνω τι. Το χειροκρότημα μετά την πρώτη πράξη.

«Εντυπωσιακό», λέω. «Μπορείτε να μου πείτε και άλλα;»

«Περιγράφει ένα ταξίδι. Στους πάγους. Με συρόμενα έλκηθρα. Προφανώς είναι κυνηγός, γιατί χρησιμοποιεί τεχνικούς όρους, όπως για παράδειγμα άνουτ για τη σαγή των σκυλιών. Προφανώς μιλάει σ' έναν Ευρωπαίο. Χρησιμοποιεί αγγλικά τοπωνύμια. Και συχνά θεωρεί ότι πρέπει να επαναλάβει αυτά που είπε».

Άκουσε πολύ λίγο από την κασέτα. Αναρωτιέμαι μήπως με κοροϊδεύει.

«Δεν με πιστεύετε», λέει ψυχρά.

«Απορώ, απλώς, πώς είναι δυνατό να συμπεράνει κανείς τόσο πολλά από τόσο λίγα».

«Η γλώσσα είναι ένα ολόγραμμα».

Το λέει αυτό αργά και με έμφαση.

«Σε κάθε φράση που λέει ένας άνθρωπος υπάρχει το σύνολο του γλωσσικού παρελθόντος του. Εσείς, για παράδειγμα... Είστε γύρω στα τριάντα πέντε. Μεγαλώσατε στη Θούλη ή προς τα βόρεια της Θούλης. Ο ένας ή και οι δύο γονείς σας είναι Ινουίτ. Ήρθατε στη Δανία αφού αποκτήσατε τις πλήρεις βάσεις της γροιλανδικής γλώσσας, αλλά πριν χάσετε την

ενστικτώδη ικανότητα του παιδιού να μαθαίνει τέλεια μια ξένη γλώσσα. Ας πούμε ότι ήσασταν ανάμεσα στα επτά και τα έντεκα. Αργότερα γίνεται πιο δύσκολο. Υπάρχουν ίχνη από διάφορα κοινωνικά ιδιόλεκτο. Ίσως ζήσατε ή πήγατε σχολείο στα βόρεια προάστια, στο Γκέντοφτε ή το Σαρλοττενλούντ. Επίσης υπάρχει κάτι από τη διάλεκτο της βόρειας Σαιλλάνδης. Και, πράγμα αρκετά παράξενο, μια μεταγενέστερη χροιά από δυτι-κοιροιλανδικά».

Δεν κάνω καμιά προσπάθεια να κρύψω τον θαυμασμό μου.

«Σωστά», λέω. «Σε γενικές γραμμές σωστά».

Πλαταγίζει τα χείλη του με ικανοποίηση.

«Έχετε μήπως τη δυνατότητα να προσδιορίσετε πού γίνεται αυτή η συνομιλία;»

«Μη μου πείτε πως δεν ξέρετε».

Προσέχω ξανά την προκλητική αυτοπεποίθησή του και τον αέρα θριάμβου για τις ικανότητές του.

Γυρίζει πίσω την ταινία. Δεν κοιτάζει το μαγνητόφωνο καθώς το χειρίζεται. Μου παίζει καμιά δεκαριά δευτερόλεπτα.

«Τι ακούτε;»

Ακούω μόνο την ακατανόητη φωνή.

«Πίσω από τη φωνή. Έναν άλλο ήχο».

Μου ξαναβάζει το κομμάτι. Τότε τον ακούω. Έναν αδύναμο ήχο που ψηλώνει διαρκώς, ένα θόρυβο από κινητήρα, σαν από γεννήτρια που παίρνει μπρος κι έπειτα σταματάει πάλι.

«Ένα ελικοφόρο αεροπλάνο», λέει. «Ένα μεγάλο ελικοφόρο αεροπλάνο».

Τρέχει την ταινία. Ξαναβάζει μπρος. Είναι το κομμάτι με το αδύναμο κροτάλισμα από πιατικά.

«Ένα μεγάλο δωμάτιο. Χαμηλοτάβανο. Τραπέζια που στρώνονται. Ένα είδος εστιατορίου».

Το βλέπω πως ξέρει την απάντηση. Αλλά απολαμβάνει να τη βγάζει σιγά σιγά από το ψηλό καπέλο του.

«Στο βάθος μια φωνή».

Παίζει κάμποσες φορές το ίδιο σημείο. Τώρα την ακούω κι εγώ αμυδρά.

«Μια γυναίκα», λέω.

« Ένας άνδρας που μιλάει σαν γυναίκα. Κατσαδιάζει κάποιον. Στα δανέζικα και στ' αμερικάνικα. Τα δανέζικα είναι η μητρική του γλώσσα. Υποθέτω ότι τα ψάλλει στο άτομο που στρώνει τα τραπέζια. Είναι σίγουρα ο διευθυντής του εστιατορίου».

Σκέφτομαι για μια τελευταία φορά μήπως μαντεύει απλώς. Αλλά ξέρω ότι έχει δίκιο. Οτι πρέπει να έχει αφύσικα εξασκημένα ακοή και υπερτροφικό γλωσσικό αισθητήριο.

Η κασέτα παίζει πάλι.

«-ανά ένα ελικοφόρο αεροπλάνο», δοκιμάζω.

Κουνάει το κεφάλι του.

«Ένα τζετ. Ένα σχετικά μικρό αεριωθούμενο. Λίγο μετά το προηγούμενο. Ένα αεροδρόμιο με πολλή κίνηση».

Γέρνει προς τα πίσω.

«Πού στον κόσμο ένας κυνηγός από την ανατολική Γροιλανδία μπορεί να κάθεται και να μιλάει σ' ένα εστιατόριο όπου στρώνονται τα τραπέζια, όπου ένας Δανός βρίζει στ' αμερικάνικα και όπου στο βάθος ακούγονται οι θόρυβοι από ένα αεροδρόμιο;»

Τώρα το ξέρω κι εγώ, αλλά τον αφήνω να μου το πει. Τα μικρά παιδιά επιτρέπεται να κάνουν τη φιγούρα τους. Ακόμα και τα μεγάλα μικρά παιδιά.

«Μόνο σ' ένα μέρος. Στην αεροπορική βάση της Θούλης».

Στη βάση, το κέντρο ψυχαγωγίας λέγεται Northern Star, Βόρειο Σέλας. Ένα εστιατόριο χωρισμένο στα δύο, με μια αίθουσα συναυλιών.

Ξαναβάζει μπρος την κασέτα.

«Παράξενο».

Δεν λέω τίποτα.

«Η μουσική... πίσω από τη φωνή... ίχνη από την προηγούμενη ηχογράφηση. Είναι ποπ, φυσικά. Το "There must be an angel" των Γιουρύθμικς. Αλλά η τρομπέτα...»

Σηκώνει τα μάτια του.

«Το πιάνο, αυτό φυσικά θα το ακούτε, είναι Γιαμάχα Γκραντ».

Δεν ακούω κανένα πιάνο.

«Δυνατός, βαρύς, στομφώδης ήχος. Κάπως άτσαλα μπάσα. Συχνά μια ιδέα φάλτσα. Ούτε σύγκριση με τα Μπέζενντόρφερ... Αλλά αυτό που με παραξενεύει είναι η τρομπέτα».

«Έχει μείνει κάτι από τη μουσική προς το τέλος της ταινίας», λέω.

Τρέχει την ταινία. Όταν πατάει το κουμπί, είμαστε σ' ένα σημείο αμέσως μετά την έναρξη της μουσικής».

«Το "Μίστερ Π. Τ." !», λέει. Και τότε το πρόσωπό του αδειάζει, αποξεχνιέται.

Αφήνει τη μουσική ν' ακουστεί ως το τέλος. Όταν σταματάει την κασέτα, είναι φευγάτος. Του αφήνω χρόνο να γυρίσει πίσω. Σκουπίζει τα μάτια του.

«Τζαζ», λέει σιγανά. «Το πάθος μου...»

Ήταν μια σύντομη στιγμή αυθορμητισμού. Όταν συνέρχεται, ξαναπαίρνει την πόζα του. Τα τρία τέταρτα των πολιτικών και των δημοσίων υπαλλήλων που ασκούν την αυτοδιοίκηση της Γροιλανδίας ανήκουν στη γενιά του. Ήταν οι πρώτοι Γροιλανδοί που απέκτησαν πανεπιστημιακή παιδεία. Μερικοί από αυτούς επιβίωσαν και διατήρησαν την ταυτότητά τους. Άλλοι —όπως ο έφορος— με την εύθραυστη, αλλά παραφουσκωμένη αυτοπεποίθησή τους, έγιναν γνήσιοι Βορειοδανοί διανοούμενοι.

«Στην πραγματικότητα είναι πολύ δύσκολο ν' αναγνωρίσεις ένα μουσικό από το ηχόχρωμα. Ποιους μπορείς να εντοπίσεις με αυτόν τον τρόπο; Τον Σταν Γκετς, όταν παίζει σε στιλ λάτιν. Τον Μάιλς Ντέιβις, από τον γυμνό, ακριβή, χωρίς βιμπράτο ήχο. Τον Άρμστρονγκ, από την τέλεια αποκρυστάλλωση της τζαζ της Νέας Ορλεάνης. Και αυτόν εδώ τον μουσικό».

Με κοιτάζει με προσμονή κι επιτιμητικά.

«Η σπουδαία τζαζ είναι συνώνυμη με το κουαρτέτο του Τζον Κόλτρεϊν. Τον ΜακΚού Τάυνερ στο πιάνο, τον Τζίμμι Γκάρριζον στα μπάσα, τον Έλβιν Τζόουνς στα ντραμς. Και τις περιόδους που ο Τζόουνς ήταν φυλακή: τον Ρου Χέινς. Μόνον αυτοί οι τέσσερις. Εκτός από τέσσερις περιπτώσεις. Τα τέσσερα κοντσέρτα στο Ιντεπέντεντ Κλαμπ της Νέας Υόρκης. Εκεί τους συμπλήρωνε ο Ρου Λούμπερ, που έπαιζε τρομπέτα. Πήρε την αίσθησή του για την ευρωπαϊκή εναρμόνιση και τον νευρώδη, εκστασιαστικό αφρικανικό ρυθμό από τον ίδιο τον Κόλτρεϊν».

Καθόμαστε εκεί κάμποση ώρα σκεφτικοί.

«Το αλκοόλ», λέει ξαφνικά, «δεν έκανε ποτέ καλό στη μουσική. Η κάνναβη λένε πως είναι ένα κι ένα. Αλλά το αλκοόλ είναι ωρολογιακή βόμβα για την τζαζ».

Καθόμαστε και ακούμε το τικ τακ της ωρολογιακής βόμβας.

«Από τότε, το '64, ο Λούμπερ έκανε ό, τι μπορούσε για να πνίγει στο ποτό. Στον κατήφορο του, ανθρώπινο και μουσικό, πέρασε από τη Σκανδιναβία. Κι έμεινε εδώ».

Τώρα θυμάμαι τ' όνομα από τις αφίσες των συναυλιών. Από σκανδαλώδεις τίτλους στις εφημερίδες. Ένας από αυτούς έλεγε: «Διάσημος μεθυσμένος μουσικός της τζαζ προσπαθεί να ανατρέψει λεωφορείο».

«Πρέπει να έπαιξε στο εστιατόριο. Είναι η ίδια ακουστική. Άνθρωποι που τρώνε στο βάθος. Κάποιος εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία για να κάνει μια πειρατική ηχογράφιση».

Χαμογελάει, γεμάτος κατανόηση για το εγχείρημα.

«Έτσι, αυτός ο κάποιος απέκτησε λίγο-πολύ δωρεάν μια ζωντανή ηχογράφιση. Μπορείς να γλιτώσεις μεγάλα ποσά μ' ένα μικρό γουόκμαν. Αν δηλαδή τολμάς να το ρισκάρεις».

«Γιατί να πήγε στη Θουλη;»

«Για τα λεφτά, φυσικά. Οι τζαζίστες ζουν από δουλειές του κώλου, με το συμπάθιο. Σκεφτείτε πόσο κοστίζει...»

«Πόσο κοστίζει τι;»

«Το να πνιγείς στο ποτό. Έχετε σκεφτεί ποτέ πόσα γλιτώνετε που δεν είστε αλκοολική;»

«Όχι», λέω.

«Πέντε χιλιάδες κορόνες», λέει.

«Πώς είπατε;»

«Πέντε χιλιάδες κορόνες θα σας πάρω γι' αυτή τη συνεδρία. Και γύρω στις δέκα χιλιάδες, αν θέλετε απομαγνητοφώνηση κι επικυρωμένη μετάφραση του περιεχομένου της κασέτας».

Δεν υπάρχει ίχνος χαμόγελου στο πρόσωπό του. Είναι απόλυτα σοβαρός.

«Μπορώ να έχω απόδειξη;»

«Τότε πρέπει να προσθέσω και τον ΦΠΑ».

«Προσθέστε τον», λέω. «Δεν έχω αντίρρηση».

Στην πραγματικότητα η απόδειξη μου είναι άχρηστη. Αλλά θα την κρεμάσω στον τοίχο μου. Για να μου υπενθυμίζει που μπορεί να καταντήσει η παροιμιώδης γροιλανδική εξυπηρετικότητα και αφιλοκέρδεια.

Δακτυλογραφεί την απόδειξη σε μια κόλλα A4.

«Θα χρειαστώ τουλάχιστον μια βδομάδα, θέλετε να μου τηλεφωνήσετε γύρω στις 5-6 Ιανουαρίου;»

Τραβάω από το μασούρι μου πέντε καινούργια, ατσαλάκωτα χιλιάρικά. Εκείνος κλείνει τα μάτια και με ακούει να τα μετράω. Έχει τουλάχιστον ένα πάθος φλογερότερο από τη μό-νταλ τζαζ. Είναι το ηδονικό θρόισμα χαρτονομισμάτων που αλλάζουν χέρια, με τον ίδιο στον ρόλο του καινούργιου κατόχου τους.

Καθώς σηκώνομαι, αισθάνομαι την ανάγκη να του κάνω μια ερώτηση.

«Πώς μάθατε να καταλαβαίνετε τόσο πολλά ακούγοντας;»

Αστράφτει σαν ήλιος.

«Ήμουν θεολόγος. Επάγγελμα που σου δίνει μια πρώτης τάξεως ευκαιρία ν' ακούς τους ανθρώπους».

Άργησα τόσο πολύ να τον αναγνωρίσω επειδή το ράσο είναι μια σχεδόν τέλεια μεταμφίεση. Αν και δεν έχουν περάσει ούτε δέκα μέρες από τότε που τον είδα να θάβει τον Ησαΐα.

«Από καιρό σε καιρό, άλλωστε, ξαναπιάνω την παλιά μου τέχνη. Βοηθάω τον πάστορα Κέμνιτς, όταν έχει πολλή δουλειά. Αλλά τα τελευταία σαράντα χρόνια ασχολούμαι κυρίως με τις γλώσσες. Είχα δάσκαλο στο πανεπιστήμιο τον Λούις Γιέλμσλεβ. Ήταν καθηγητής της συγκριτικής γλωσσολογίας. Κατείχε γύρω στις 40-50 γλώσσες. Κι είχε μάθει

και ξεχάσει άλλες τόσες. Ήμουν νέος κι είχα μείνει κατάπληκτος, όπως ε σείς. Όταν τον ρώτησα πώς είχε μάθει τόσες γλώσσες, απάντησε» —εδώ μιμείται έναν άνδρα με πολύ πεταχτό πανωσάγονο— «οι πρώτες 13-14 σου παίρνουν καιρό. Έπειτα προχωρείς πολύ γρηγορότερα».

Ξεσπάει σε βροντερά γέλια. Έχει μεγάλα κέφια. Αρίστευσε και κέρδισε και λεφτά από πάνω. Σκέφτομαι ότι πρέπει να είναι ο πρώτος Γροιλανδός που μου μιλάει στον πληθυντικό και περιμένει και από μένα το ίδιο.

«Είναι και κάτι άλλο», λέει. «Από δώδεκα χρονών είμαι ολικά τυφλός».

Απολαμβάνει το ξαφνικό κοκάλωμά μου.

«Παρακολουθώ με τα μάτια μου τη φωνή σας. Αλλά δεν βλέπω τίποτα. Υπό ορισμένες συνθήκες, η τυφλότητα οξύνει την ακοή».

Παίρνω το χέρι που μου απλώνει. Θα έπρεπε να βγάλω τον σκασμό μου. Είναι πραγματικά πολύ κακό να παιδεύεις έναν τυφλό. Και μάλιστα συμπατριώτη σου. Αλλά για μένα υπήρχε ανέκαθεν κάτι το αινιγματικό και προκλητικό στη γνήσια, πηγαία απληστία.

«Κύριε Έφορε», ψιθυρίζω. «Θα έπρεπε να προσέχετε. Στην ηλικία σας. Με τόσα λεφτά πάνω σας. Τριγυρισμένος από τόσους θησαυρούς. Σ' ένα πλοίο που φωνάζει σαν ανοιχτό χρηματοκιβώτιο. Το Νότιο Λιμάνι έχει πλημμυρίσει κακοποιά

στοιχεία. Το ξέρετε, βέβαια, ότι ο κόσμος είναι γεμάτος ανθρώπους που επιβουλεύονται χωρίς ενδοιασμούς την περιουσία των συνοχθρώ-πων τους».

Προσπαθεί να καταπιεί το καρύδι του.

«Αντίο σας», λέω. «Στη θέση σας, θα οχύρωνα την πόρτα μόλις φύγω».

Οι τελευταίες χρυσές ηλιαχτίδες έχουν αράξει στις πλάκες της αποβάθρας. Σε λίγα λεπτά θα έχουν φύγει. Αφήνοντας πίσω τους ένα τραχύ, υγρό κρύο.

Δεν φαίνεται ψυχή. Μ' ένα κλειδί σκίζω το άσπρο πλαστικό κάλυμμα της πινακίδας. Τόσο μόνον όσο χρειάζεται για να δω μέσα. Η πινακίδα είναι ζωγραφισμένη από επιγραφοποιό. Μαύρα γράμματα σε άσπρο φόντο. «Το Πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης, το Πολικό Κέντρο και το Υπουργείο Πολιτισμού εγκαθιστούν εδώ το ΑΡΚΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ». Ακολουθεί κατάλογος των ιδρυμάτων που πληρώνουν το μάρμαρο. Δεν τον διαβάζω. Αρχίζω να βαδίζω στην αποβάθρα.

Αρκτικό Μουσείο. Εκεί αγοράστηκε το πλοίο του Ησαΐα. Βγάζω από τη βαθιά τσέπη την απόδειξη του εφόρου. Άσφραγη συνταγμένη — άλλο ένα θαύμα, αν σκεφτείς πως είναι τυφλός. Την έχει υπογράψει. Η υπογραφή του είναι δυσανάγνωστη. Αλλά την έχει σφραγίσει επίσης. Τη σφραγίδα μπορώ να τη διαβάσω.

Λέει «Αντρέας Φίνε Λιχτ. Διδάκτωρ της φιλοσοφίας.

Καθηγητής γλωσσών και πολιτισμών των Εσκιμώων».

Μένω ακίνητη ώσπου να μου περάσει το σοκ. Έπειτα σκέφτομαι να πάω πίσω.

Τελικά αποφασίζω να συνεχίσω τον δρόμο μου. Η ταινία είναι αντίγραφο. Και όταν κυνηγάς, είναι χρήσιμο μερικές φορές να φανερώνεσαι, να σταματάς και να κουνάς το κοντάκι του τουφεκιού σου.

4

Φτάνω σχεδόν στην ώρα μου. Το μικρό Μόρρις είναι σταματημένο στη λεωφόρο Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, μπροστά στο Τί-βολι.

Ο μηχανικός μοιάζει με άνθρωπο που περίμενε και, περιμένοντας, ψυχοπλακώθηκε από τις σκέψεις του.

Καθίζω δίπλα του. Το αυτοκίνητο είναι κρύο. Ο μηχανικός δεν με κοιτάζει. Το πρόσωπό του φανερώνει τον πόνο του σαν ανοιχτό βιβλίο. Κοιτάζουμε ολόγεια μπροστά μας χωρίς να μιλάμε. Δεν δουλεύω στην αστυνομία. Δεν έχω λόγο να του πάρω ομολογίες με το τσιγκέλι.

«Ο Βαρόνος», λέει τελικά, «θυμόταν. Δεν ξεχνούσε».

Το έχω σκεφτεί κι εγώ αυτό.

«Μ- μερικές φορές περνούσαν τρεις βδομάδες χωρίς να έρθει

στο υπόγειο. Εγώ μικρός, όταν παραθέριζα τρεις βδομάδες σε κατασκήνωση, γύριζα σπίτι κι είχα σχεδόν ξεχάσει τους γονείς μου. Αλλά ο Βαρόνος έκανε σκερτσάκια. Εκεί που γυρίζω σπίτι κι αυτός παίζει στην παιδική χαρά, σταματάει. Κι έρχεται κοντά μου τρεχάτος. Και περπατάει πλάι μου κάμποσο. Λες για να δείξει πως γνωριζόμαστε. Ός την πόρτα μονάχα. Εκεί σταματάει. Και μου γνέφει με το κεφάλι. Για να μου δείξει πως δεν με ξέχασε. Άλλα παιδιά ξεχνάνε. Αγαπάνε όποιον να 'ναι και ξεχνάνε όποιον να 'ναι».

Δαγκώνει το χείλι του. Δεν έχω να προσθέσω τίποτα. Είναι τόσο λίγα αυτά που οι λέξεις μπορούν να κάνουν στη λύπη. Τόσο λίγα αυτά που οι λέξεις μπορούν να κάνουν σ' οτιδήποτε. Τι άλλο έχουμε, όμως;

«Πάμε σ' ένα ζαχαροπλαστείο», λέω.

Καθώς διασχίζουμε την πόλη, δεν του λέω για την επίσκεψή μου στο αγκυροβόλιο 126. Αλλά του λέω για το τηλεφώνημα που έκανα έπειτα, από έναν τηλεφωνικό θάλαμο, στην Μπενεντίκτε Κλαν.

Το La Brioches d' Or είναι στον πεζόδρομο της Στρέγεδ, κοντά στο Άμαϊερτόρβ, στον πρώτο όροφο, λίγα κτήρια πιο πέρα από το πρατήριο του Εργοστασίου Βασιλικής Πορσελάνης.

Κάτω κιόλας, στην κεντρική είσοδο, υπάρχουν φωτογραφίες από τα «κέρατα της Αμαλθείας», με διάμετρο ένα μέτρο, που το ζαχαροπλαστείο έστειλε με γερανό στη Βασιλική Αυλή. Πηγαίνοντας προς τη σκάλα, περνάμε από μια έκθεση με

αξέχαστες πάστες, που λες και τις πέρασαν με λακ μαλλιών και μπορούν να μείνουν αιώνια έτσι. Η είσοδος του ζαχαροπλαστέιου φρουρείται από ένα ομοίωμα του πυγμάχου Αγιούμπ Καλούλε, σε φυσικό μέγεθος, που φτιάχτηκε από μαύρη σοκολάτα όταν ο Καλούλε αναγορεύτηκε πρωταθλητής Ευρώπης. Πίσω από την πόρτα είναι ένα μακρύ τραπέζι, σκεπασμένο με γλυκά που δείχνουν ικανά για όλα, εκτός από το να πετάξουν.

Το ταβάνι είναι διακοσμημένο με γύψινη σαντιγί, υπάρχουν πολυέλαιοι και στο πάτωμα ένα παχύ, σπογγώδες χαλί με χρώμα σαν παντεσπάνι που ποτίστηκε με σέρι. Κομψές κυρίες κάθονται σε μικρά τραπέζια με άσπρα τραπεζομάντιλα και βοηθούν το δεύτερο κομμάτι ζάχερτόρτε να κατεβεί στον λαιμό τους πίνοντας ζεστή σοκολάτα από φλιτζάνια του μισού λίτρου. Για ν' απαλύνει την αναμονή της λυπητερής και τον φόβο της ζυγαριάς του μπάνιου, ένας πιανίστας με περουκίни κάθεται σε μια εξέδρα και παίζει αφηρημένα ένα ποτπουρί από Μότσαρτ, που το σκοτώνει στα φάλτσα, όταν προσπαθεί ταυτόχρονα να βλεφαρίσει τον μηχανικό.

Σε μια γωνιά κάθεται, μόνη της, η Μπενεντίκτε Κλαν.

Μερικοί άνθρωποι δεν φαίνεται να ταιριάζουν με τη φωνή τους. Ακόμα θυμάμαι την έκπληξή μου, όταν βρέθηκα για πρώτη φορά πρόσωπο με πρόσωπο με τον Ουλλοριάννγκουακ Κρι-στιάνσεν, που επί είκοσι χρόνια έλεγε τις ειδήσεις στον ραδιοφωνικό σταθμό της Γροιλανδίας. Η φωνή του με είχε κάνει να περιμένω ένα θεό. Αποδείχτηκε

απλώς ένας άνθρωπος, μόλις μια ιδέα ψηλότερος μου.

Σε άλλους ανθρώπους, η φωνή ταιριάζει τόσο τέλεια με το παρουσιαστικό ώστε φτάνει να τους ακούσεις μια φορά για να τους αναγνωρίσεις όταν τους δεις. Μίλησα με την Μπενεντίκτε Κλαν ένα λεπτό στο τηλέφωνο, και ξέρω ότι είναι αυτή. Φοράει γαλάζιο ταγιέρ, δεν έχει βγάλει το καπέλο της, πίνει μεταλλικό νερό και είναι όμορφη, νευρική και απρόβλεπτη σαν άλογο κούρσας.

Είναι γύρω στα εξήντα πέντε, με μακριά κοκκινοκάστανα μαλλιά, που ένα μέρος τους είναι μαζεμένο κάτω από το καπέλο. Είναι στητή, χλομή, μ' επιθετικό πιγούνι και τρεμουλιαστά ρουθούνια. Αν έχω δει ποτέ μου έναν πολύπλοκο άνθρωπο, είναι αυτή.

Ο χρόνος που θα χρειαστώ για να διασχίσω το πάτωμα είναι όλος κι όλος που έχω στη διάθεσή μου για να πάρω κάποιες κρίσιμες αποφάσεις.

Μερικές ώρες νωρίτερα, της τηλεφωνώ από τον τηλεφωνικό θάλαμο στον σταθμό του Ένγκχάβε. Η φωνή της είναι βαθιά, βραχνή, σχεδόν ράθυμη. Αλλά κάτω από την αταραξία της μου φαίνεται ότι ακούω ένα φυσερό. Ή ίσως ακούω μια φρεναπάτη. Επειτα από μία ώρα στο αγκυροβόλιο 126, δεν εμπιστεύομαι πια τ' αφτιά μου.

Όταν της λέω ότι ενδιαφέρομαι για τη δουλειά της στο Βερολίνο το 1946, μου αρνείται κατηγορηματικά.

«Ούτε να το συζητάτε. Αποκλείεται, σας λέω. Πρόκειται για στρατιωτικά μυστικά. Και δεν ήταν στο Βερολίνο, ήταν στο Αμβούργο».

Είναι ανένδοτη. Αλλά υπάρχει ταυτόχρονα κάποιο ίχνος αυστηρά ελεγχόμενης περιέργειας.

«Τηλεφωνώ από το Στρατόπεδο Σβάνεμαίλλε», λέω. «Ετοιμάζουμε ένα αφιέρωμα στη συμμετοχή της Δανίας στον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο».

Κάνει στροφή εκατόν ογδόντα μοιρών.

«Αλήθεια; Όστε έτσι, τηλεφωνείτε από το στρατόπεδο. Μήπως είστε από το Σώμα Δανικών Εθνοφυλάκων;»

«Είμαι πτυχιούχος ιστορικός. Επιμελούμαι αυτό το αφιέρωμα για το ιστορικό αρχείο του Στρατού».

«Αλήθεια μου λέτε; Μια γυναίκα! Χαίρομαι που το ακούω.- Νο-μίζω ότι πρέπει πρώτα να μιλήσω σχετικά με τον πατέρα μου. Γνωρίζετε τον πατέρα μου;»

Δεν έχω την τιμή. Και αν θέλω να τον γνωρίσω, πρέπει να βιαστώ. Υπολογίζω ότι πρέπει να είναι γύρω στα ενενήντα. Αυτό, όμως, δεν το λέω δυνατά.

«Τον στρατηγό Αουγκούστ Κλαν», λέει.

«Θα θέλαμε αυτό το αφιέρωμα να είναι μια έκπληξη».

Δείχνει πλήρη κατανόηση.

«Πότε θα μπορούσατε να μιλήσετε μαζί μου;»

«Το βλέπω δύσκολο», λέει. «Πρέπει να κοιτάξω την ατζέντα μου».

Περιμένω. Μπορώ να δω το είδωλό μου στον ατσάλινο τοίχο του θαλάμου. Μου δείχνει ένα μεγάλο γούνινο καπέλο. Κάτω από αυτό μαύρα μαλλιά. Κάτω από τα μαλλιά ένα σατανικό χαμόγελο.

«Ίσως μπορέσω να βρω λίγο χρόνο σήμερα το απόγευμα».

Αυτά θυμάμαι καθώς διασχίζω το ζαχαροπλαστείο και την κοιτάζω. Κόρη στρατηγού. Φίλη των στρατιωτικών. Αλλά και βραχνή φωνή. Ο τρόπος που κοιτάζει τον μηχανικό. Εκρηκτικός άνθρωπος. Παίρνω μια απόφαση.

«Σμίλλα Γιάσπερσεν», λέω. «Από δω ο λοχαγός Πέτερ Φόιλ, διδάκτωρ της φιλοσοφίας».

Ο μηχανικός μένει κόκαλο.

Η Μπενεντίκτε Κλαν τού γελάει αστράφτοντας.

«Τι συναρπαστικό. Είστε κι εσείς ιστορικός;»

«Ένας από τους καλύτερους στρατιωτικούς ιστορικούς της βόρειας Ευρώπης», λέω.

Το δεξιό αφτί του μηχανικού συσπάται. Παραγγέλλω καφέ και τάρτες φραμπούάζ γι' αυτόν και για μένα.

Η Μπενεντίκτε Κλαν παίρνει άλλο ένα μεταλλικό νερό. Δεν θέλει γλυκό. Θέλει την αμέριστη προσοχή του δρ. Πέτερ Φόιλ.

«Είναι τόσα και τόσα. Δεν ξέρω τι ακριβώς σας ενδιαφέρει».

Τότε τα παίζω όλα για όλα.

«Η συνεργασία σας με τον Γιοχάννες Λόουεν».

Κατανεύει.

«Μιλήσατε μαζί του;»

«Ο λοχαγός Φόιλ είναι στενός φίλος του».

Η Μπενεντίκτε Κλαν κατανεύει τσαχπίνικα. Είναι φυσικό. Ο ένας γόης γνωρίζει τον άλλο.

«Πάει τόσοσ καιρός από τότε».

Ο καφές έρχεται σε μια καφετιέρα με πρέσα. Είναι αχνιστός και αρωματικός. Η παρέα με τον μηχανικό μ' έχει παρασύρει στο ολισθηρό έδαφος των βλαβερών διεγερτικών.

Ο μηχανικός δεν αγγίζει το φλιτζάνι του. Δεν έχει συνηθίσει ακόμα τον ακαδημαϊκό τίτλο του. Κάθεται εκεί και κοιτάζει τα χέρια του.

«Ήταν τον Μάρτιο του 1946. Η Royal Air Force είχε επιτάξει την Εστία Ντάγκμαρ στην Πλατεία Δημαρχείου, εκεί όπου ήταν το αρχηγείο της Γκεστάπο. Πληροφορήθηκα ότι ζητούσαν νεαρούς Δανούς και Δανέζες που να ξέρουν γερμανικά και αγγλικά. Η μητέρα μου ήταν Ελβετίδα. Είχα πάει σχολείο στο Γκρίντελ-βαλντ. Είμαι δίγλωσση. Ήμουν πολύ μικρή για να πάρω μέρος στην Αντίσταση. Αλλά τώρα έβλεπα μπροστά μου μια ευκαιρία να κάνω κι εγώ κάτι για τη Δανία».

Μιλάει σ' εμένα. Αλλά όλα όσα λέει προορίζονται για τον μηχανικό. Ένα μεγάλο μέρος της ζωής της πρέπει να προοριζόταν για άνδρες.

Γελάει βραχνά.

«Για να είμαι απόλυτα ειλικρινής, είχα ένα φίλο, έναν ανθυπολοχαγό, που είχε πάει εκεί κάτω έξι μήνες νωρίτερα. Ήθελα να βρίσκομαι όπου βρισκόταν αυτός. Οι γυναίκες έπρεπε να κλείσουν τα είκοσι ένα μέσα στους τρεις πρώτους μήνες της παραμονής τους εκεί κάτω. Εγώ ήμουν δεκαοκτώ. Κι ήθελα να φύγω αμέσως. Είπα, λοιπόν, ψέματα πως ήμουν τρία χρόνια μεγαλύτερη».

Ίσως, σκέφτομαι μέσα μου, βρήκες έτσι και την ευκαιρία να ξεφύγεις με νόμιμο τρόπο από τον στρατηγό μπαμπά.

« Έδωσα συνέντευξη σ' ένα σμήναρχο με την γκριζογάλανη στολή της RAF. Ήταν κι ένα τεστ για τα αγγλικά και γερμανικά μου. Και για την ευχέρειά μου να διαβάζω τη γοτθική γερμανική γραφή. Μου είπαν ότι θα εξέταζαν τη διαγωγή

μου κατά τη διάρκεια του πολέμου. Αυτό, όμως, δεν μπορεί να το έκαναν. Γιατί αλλιώς θα είχαν ανακαλύψει την πραγματική ηλικία μου».

Η τάρτοϊ φραμπουάζ ακουμπάει σ' ένα στρώμα κάσταρντ με αμύγδαλα. Έχει γεύση φρούτου, καβουρδισμένων αμυγδάλων και παχιάς κρέμας. Μαζί με το περιβάλλον, είναι για μένα η πεμπτουσία της μεσαίας και ανώτερης τάξης στον δυτικό πολιτισμό. Ένας συνδυασμός κορυφαίων, αφάνταστα εκλεπτυσμένων επιτευγμάτων και αγχώδους, ξέφρενης υπερκατανάλωσης.

«Ταξιδέψαμε στο Αμβούργο με ειδικό τρένο. Η Γερμανία, όπως ξέρετε, είχε μοιραστεί ανάμεσα στους Συμμάχους. Το Αμβούργο ήταν στη βρετανική ζώνη. Δουλεύαμε και ζούσαμε σ' ένα μεγάλο στρατώνα της χιτλερικής νεολαίας. Το Γκραφ Γκόλτσκαζέρνε στο Ράλστετ».

Οι περισσότεροι Δανοί, επειδή δεν έχουν το ταλέντο ν' ακούν τον άλλο, χάνουν τη βίωση ενός συναρπαστικού φυσικού νόμου. Αυτού που εκδηλώνεται τώρα στην Μπενεντίκτε Κλαν. Της μεταμόρφωσης του αφηγητή τη στιγμή που απορροφάται από την βία του την αφήγηση.

«Μας εγκατέστησαν σε δίκλινα δωμάτια απέναντι από τα κτήρια όπου δουλεύαμε. Η δουλειά μας γινόταν σε μια μεγάλη αίθουσα. Καθόμασταν δώδεκα γύρω από κάθε τραπέζι. Φορούσαμε χακί στολή εκστρατείας με φούστα, παπούτσια, κάλτσες και μπέρτα. Είχαμε τον βαθμό του λοχία

στον βρετανικό στρατό. Σε κάθε τραπέζι καθόταν ένας Tischsortierer. Στο δικό μας τραπέζι, αυτόν τον ρόλο τον έπαιζε μια Αγγλίδα λοχαγός».

Σκέφτεται. Ο πιανίστας προσπαθεί τώρα να το γυρίσει σε Φρανκ Σινάτρα. Η Μπενεντίκτε Κλαν δεν ακούει τις νότες.

«Λίλλα Μπολς», λέει. «Μέθυσα για πρώτη φορά στη ζωή μου. Μπορούσαμε να ψωνίσουμε στην καντίνα του στρατώνα. Με μια κούτα Κάψταν βρίσκαμε στη μαύρη αγορά όσα χρειαζόταν μια γερμανική οικογένεια για να ζήσει ένα μήνα. Προϊστάμενός μας ήταν ο συνταγματάρχης Οττίνι. Έγγλος, παρά το όνομά του. Γύρω στα τριάντα πέντε. Γοητευτικός. Με πρόσωπο σαν ήμερο μπουλντόγκ. Διαβάζαμε όλη την αλληλογραφία από και προς το εξωτερικό. Τα επιστολόχαρτα και οι φάκελοι ήταν όπως σήμερα. Αλλά από χειρότερο χαρτί. Ανοίγαμε τον φάκελο, διαβάζαμε το γράμμα, το σφραγίζαμε με την ένδειξη Censorship και ξανακλεινα-με τον φάκελο με σελοτέιπ. Όλες οι φωτογραφίες και τα σχέδια έπρεπε ν' αφαιρούνται και να καταστρέφονται. Έπρεπε να δι-νουμ'ε αναφορά για όλα τα γράμματα με ακριτομυθίες για ναζιστές που είχαν ιθύνουσες θέσεις στην ανοικοδόμηση της Γερμανίας. Αν, για παράδειγμα, ένα γράμμα έλεγε, "Για φαντάσου, ήταν

Sturmbannfijhrer στα SS και τώρα έχει γίνει διευθυντής" κ.λπ. Συνέβαινε αυτό αρκετά συχνά. Αλλά οι Άγγλοι έψαχναν κυρίως για την παράνομη ναζιστική οργάνωση *Edelweiss*. Βλέπετε, οι Γερμανοί είχαν κάψει ένα μεγάλο μέρος των αρχείων τους κατά

την υποχώρηση. Οι Σύμμαχοι είχαν απεγνωσμένη ανάγκη για πληροφορίες. Γι' αυτό φαντάζομαι ότι μας προσέλαβαν. Ήμασταν εξακόσιοι Δανοί. Κι αυτό μόνο στο Αμβούργο. Αν ένα γράμμα ανέφερε τη λέξη *Edelweiss*, αν είχε μέσα ένα πατικωμένο λουλούδι, αν ήταν υπογραμμισμένα κάποια ψηφία που θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί ότι σχημάτιζαν τη λέξη *Edelweiss*, έπρεπε να το σφραγίσουμε — είχαμε καθεμιά την προσωπική λαστιχένια σφραγίδα της— και να το παραδώσουμε στον *Tischsortierer*».

Σον από τηλεπάθεια, ο πιανίστας αρχίζει τώρα να παίζει το «Λιλή Μαρλέν». Σε ρυθμό εμβατηρίου, όπως τραγούδησε η Μαρλένε Ντήτριχ μια στροφή. Η Μπενεντίκτε Κλαν κλείνει τα μάτια της. Η φωνή της έχει αλλάξει.

«Αυτό το τραγούδι», λέει.

Περιμένουμε ώσπου να τελειώσει το κομμάτι. Το διαδέχεται το «*Ich hab' noch einen Koffer in Berlin*».

«Το χειρότερο απ' όλα ήταν η πείνα», λέει. «Η πείνα και οι καταστροφές. Ήθελες είκοσι λεπτά για να πας από το Ράλστετ στο κέντρο του Αμβούργου μ' ένα είδος μετρό. Είχαμε ρεπό κάθε Σάββατο απόγευμα και Κυριακή. Και με τη στολή του λοχία είχαμε πρόσβαση στις καντίνες των αξιωματικών. Βρίσκαμε σαμπάνια, χαβιάρι, σατομπριάν, παγωτό. Ένα τέταρτο της ώρας από το κέντρο, κοντά στο Βάντσμπεκ, άρχιζαν οι σωροί των ερειπίων. Είναι κάτι που δεν μπορείτε να φανταστείτε. Ερείπια ως εκεί που έφτανε το μάτι σου. Ός

τον ορίζοντα. Μια πεδιάδα από συντρίμμια. Και οι Γερμανοί. Λιμοκτονούσαν. Περνούσαν στον δρόμο κίτρινοι, με ρουφηγμένα μάγουλα, θεονήστικοι. Έμεινα εκεί έξι μήνες. Ποτέ, ούτε μια φορά, δεν είδα Γερμανό να βιάζεται».

Έχει ένα λυγμό στη φωνή της. Έχει ξεχάσει πού βρίσκεται. Σφίγγει δυνατά το μπράτσο μου.

«Τρομερό πράγμα ο πόλεμος!»

Μας κοιτάζει, θυμάται ότι αντιπροσωπεύουμε τις Ένοπλες Δυνάμεις και για μια σύντομη στιγμή πλήθος επίπεδα της συνείδησής της συγκρούονται μέσα της. Έπειτα επιστρέφει στο παρόν, ζωηρή κι αισθησιακή. Χαμογελάει στον μηχανικό.

«Ο ανθυπολοχαγός μου γύρισε στην πατρίδα. Ήμουν έτοιμη να τον ακολουθήσω. Αλλά μια μέρα με καλούν να παρουσιαστώ στο γραφείο του Οττίνι. Αυτός μου κάνει μια πρόταση. Την άλλη μέρα μετατίθεμαι στο Μπλανκενέζε. Στις όχθες του Έλβα. Εδώ οι Αγγλοι είχαν επιτάξει όλες τις μεγάλες βίλες. Σε μια από αυτές δουλεύαμε. Ήμασταν σαράντα άτομα. Αγγλοι και Αμερικανοί οι περισσότεροι. Οι είκοσι από αυτούς, στο πάνω πάτωμα, ήταν απασχολημένοι με την παρακολούθηση τηλεφώνων. Στο ισόγειο ήμασταν μοιρασμένοι σε διαφορετικά συνεργεία. Φυσικά, δεν μαθαίναμε ποτέ τι έκαναν οι άλλοι. Είχαμε και στο Ράλσντετ την υποχρέωση του απόρρητου. Αλλά εκεί, παρ' όλα αυτά, μιλούσαμε μεταξύ μας. Δείχναμε ο ένας στον άλλο τα αστεία γράμματα. Στο Μπλανκενέζε ήταν πολύ διαφορετικά. Εκεί

γνώρισα τον Γιοχάννες Λόουεν. Στην αρχή ήμασταν μόνον εγώ και δυο άλλοι. Ένας Άγγλος μαθηματικός κι ένας Βέλγος δάσκαλος σημειογραφικών συστημάτων της χορογραφίας. Δουλεύαμε με κρυπτογραφημένες επιστολές και τηλεφωνικές συνδιαλέξεις. Κυρίως επιστολές».

Γελάει.

«Νομίζω πως στην αρχή μάς δοκίμαζαν. Μας έδιναν ασήμαντα κείμενα. Συχνά αποκρυπτογραφούσαμε δύο γράμματα τη μέρα. Κατά κανόνα ήταν ερωτικές επιστολές. Πήγα εκεί τον Ιούλιο. Τον Αύγουστο έγινε μια αλλαγή. Τα γράμματα έγιναν διαφορετικά. Αρκετά από αυτά ήταν γραμμένα από τα ίδια άτομα. Επίσης προσκολλήθηκε στην ομάδα μας ένας καινούργιος λογοκριτής, ένας Γερμανός που είχε δουλέψει για τον φον Γκέλεν. Δεν το κατάλαβα ποτέ αυτό. Το ότι δηλαδή οι Αμερικανοί και οι Άγγλοι χρησιμοποιούσαν στελέχη του γερμανικού μηχανισμού πληροφοριών. Αλλά ήταν πράος κι ευγενικός άνθρωπος. Στην πραγματικότητα δεν μπορείς ποτέ να μαντέψεις αυτούς που δουλεύουν σε τέτοιες υπηρεσίες, έτσι δεν είναι; Λένε ότι ο Χίμμελρ έπαιζε βιολί. Χόλτσερ λεγόταν αυτός ο άνθρωπος. Κατά κάποιον τρόπο είχε ιδιαίτερες γνώσεις για την υπόθεση πάνω στην οποία εργαζόμασταν. Γιατί αυτό το κατάλαβα σιγά σιγά. Ότι επρόκειτο για μια υπόθεση. Οι άλλοι τρεις το ήξεραν. Ποτέ δεν είπαν τίποτα. Αλλά με ρωτούσαν ολοένα για συγκεκριμένες εκφράσεις. Σιγά σιγά άρχισε να σχηματίζεται μια εικόνα».

Είμαστε πάλι μακριά της. Βρίσκεται στο Αμβούργο, στις όχθες του Έλβα, τον Αύγουστο του 1946.

«Υπήρχε μια λέξη, για την οποία με ρωτούσαν διαρκώς. Ήταν η λέξη Niflheim. Μια μέρα έψαξα να τη βρω στο λεξικό. Σημαίνει “κόσμος της καταχνιάς”. Στη γερμανική μυθολογία, είναι η άκρη της Χελ, του βασιλείου των νεκρών. Στο τέλος Αυγούστου πρέπει να περιόρισαν το πεδίο των ερευνών τους, γιατί από τότε μας έδιναν γράμματα που ανταλλάσσονταν ανάμεσα στους ίδιους τέσσερις ανθρώπους. Δεν βλέπαμε ποτέ τους φακέλους. Ξέραμε μόνο τα ονόματα, όχι τις διευθύνσεις. Στην αρχή είχαμε οκτώ γράμματα. Κάθε βδομάδα έρχονταν γύρω στα δύο καινούργια γράμματα. Ο κώδικας ήταν κάπως πρόχειρος. Σαν κάτι που έγινε βιαστικά. Ωστόσο ήταν δύσκολο να τον σπάσουμε, γιατί δεν βασιζόταν στη συνηθισμένη γλώσσα, αλλά σε μια σειρά συμφωνημένες μεταφορικές εκφράσεις. Φαινομενικά μιλούσε για τη μεταφορά και την πώληση αγαθών. Τότε ήταν που προσκολλήθηκε στην ομάδα μας ο Γιοχάννες — ο δρ Λούνεν. Ήταν στη Γερμανία ως ιατροδικαστής, για να πάρει μέρος στην εκκένωση των στρατοπέδων συγκεντρώσεως».

Αλληθωρίζει και μοιάζει με μαθητριάλα.

«Πολύ ωραίος άνδρας. Και πολύ ματαιόδοξος. Να του δώσετε χαιρετισμούς, κύριε λοχαγέ, και να του μεταφέρετε αυτό που είπα».

Ο μηχανικός γνέφει καταφατικά και τσαλακώνει την πετσέτα

του ανάμεσα στα χέρια του.

«Ήταν πικαρισμένος, επειδή οι οδοντολόγοι τού έκλεβαν την παράσταση στις αναγνωρίσεις, αυτοί ήταν οι μεγάλοι σταρ και στις δίκες της Νυρεμβέργης. Σ' εμάς ήρθε ως σύμβουλος για ιατρικά θέματα. Αλλά δεν χρειάστηκαν ποτέ οι υπηρεσίες του σ' αυτόν τον τομέα. Εκείνο τον καιρό ανακάλυψα ότι το Νίφλχαϊμ πρέπει να ήταν κάποια αποστολή στη Γροιλανδία. Ο Λόουεν είχε κάποιες γνώσεις για τη Γροιλανδία. Ίσως είχε πάει εκεί. Δεν μας έδωσε ποτέ εξηγήσεις. Αλλά ήξερε καλά γερμανικά. Κατέληξε να έχει τις ίδιες αρμοδιότητες μ' εμάς τους άλλους. Στο τέλος Σεπτεμβρίου βρήκαμε την άκρη του νήματος. Εγώ ήμουν που έσπασα τον κώδικα. Ένα γράμμα ανέφερε τις προβλεπόμενες τιμές των φασολιών για εκείνη τη βδομάδα. Τα νούμερα μεγάλωναν λίγο κάθε μέρα κι έφταναν στην ανώτατη τιμή την Παρασκευή. Έψαξα στην ατζέντα που μου είχε στείλει η μητέρα μου. Την Παρασκευή είχε πανσέληνο. Είχα πάρει επανειλημμένα μέρος στο 'Αντιραλ'ς Καπ' της Μάγχης με το μεγάλο Κόλιν Άρτσερ του πατέρα. Οι αριθμοί μου θύμιζαν πίνακες για τις κινήσεις της παλίσροιας. Ψάξαμε στα αλμανάκ του βρετανικού στόλου. Ήταν η άμπωτη και η πλημμυρίδα στον Έλβα. Έπειτα από αυτό, ήταν εύκολο. Μας πήρε τρεις βδομάδες για ν' αποκρυπτογραφήσουμε τα γράμματα προς τα πίσω. Μιλούσαν για την εξασφάλιση ενός πλοίου, που θα ταξίδευε στη Γροιλανδία. Επιχείρηση Νίφλχαϊμ».

«Για ποιον σκοπό;» ρωτάω.

Κουνάει το κεφάλι της.

«Αυτό δεν το έμαθα ποτέ. Πιστεύω πως ούτε οι άλλοι ήξεραν. Τα γράμματα αναφέρονταν στις διαπραγματεύσεις για το πλοίο — που ήταν πολύπλοκες, λόγω της καταστάσεως πολιορκίας. Στη δυνατότητα να ταξιδέψει το πλοίο ως το Κίελο και από εκεί βορειότερα, περνώντας από τα χωρικά ύδατα της Δανίας. Στα ναρκοθετημένα θαλάσσια περάσματα. Στην επιτήρηση του Έλβα και της διώρυγας του Κιέλου από τους Άγγλους. Αλλά οι επιστολογράφοι ήξεραν όλοι για ποιο πράγμα επρόκειτο. Γι' αυτό δεν το ανέφεραν ποτέ».

Γέρνουμε και οι τρεις ταυτόχρονα προς τα πίσω. Επιστρέφουμε στο ζαχαροπλαστείο Το Χρυσό Μπριός, στην ευωδιά του καφέ, στο παρόν, στο «Satin Doll».

«Θα ήθελα μια τάρτα», λέει η Μπενεντίκτε Κλαν.

Την αξίζει. Η τάρτα έρχεται, και λες πως μαζί της έρχεται το καλοκαίρι. Κρέμα φρέσκια, απαλή και άσπρη, με μια κιτρινωπή απόχρωση, λες κι η αγελάδα βόσκει πίσω από το μαγαζί.

Περιμένω ώσπου η Μπενεντίκτε Κλαν να δοκιμάσει το γλύκισμα. Οι άνθρωποι δύσκολα μένουν σ' επιφυλακή, όταν χαϊδεύονται οι αισθήσεις τους.

«Τα έχετε πει αυτά σε κανέναν άλλο;»

Ετοιμάζεται ν' αρνηθεί με αγανάκτηση. Τότε, όμως, οι αναμο-

χλευμένες μνήμες της, η εμπιστοσύνη της σ' εμάς και ίσως η γεύση του φραμπούζ αλλάζουν την αντίδρασή της.

«Στην ανατροφή που μου έδωσαν, η διακριτικότητα ήταν κάτι το αυτονόητο», λέει.

Κουνάμε καθησυχαστικά το κεφάλι.

«Μπορεί ο Γιοχάννες Λόυεν κι εγώ να μιλήσαμε γι' αυτά τα πράγματα μια-δυο φορές. Αλλά πάνε είκοσι και περισσότερα χρόνια από τότε».

«Μήπως ήταν το 1966;»

Με κοιτάζει έκπληκτη. Για μια στιγμή βρίσκομαι στη ζώνη κινδύνου. Έπειτα, η Μπενεντίκτε Κλαν πείθει τον εαυτό της ότι το ξέρουμε, βέβαια, από τον ίδιο τον Λόυεν.

«Ο Γιοχάννες εργαζόταν για μια εταιρεία που διοργάνωνε ένα ταξίδι στη Γροιλανδία. Ήθελε να καθίσουμε κάτω και να προσπαθήσουμε ν' ανασυστήσουμε κάποιες πληροφορίες από τα γράμματα του '46. Κυρίως ήταν περιγραφές της διαδρομής. Υπήρχαν πολλά στοιχεία για τις συνθήκες ελλιμενισμού. Δεν τα καταφέραμε. Αν και ξοδέψαμε πολύ χρόνο. Νομίζω, μάλιστα, πως πήρα και αμοιβή γι' αυτή τη δουλειά».

«Και το '90 ή '91 επίσης;»

Δαγκώνεται.

«Η Έλεν, η γυναίκα του, είναι πολύ ζηλιάρα», λέει.

«Τι ήταν αυτό που τον ενδιέφερε;»

Κουνάει το κεφάλι της.

«Ποτέ δεν μου είπε τίποτα. Προσπαθήσατε εσείς να τον ρωτήσετε;»

«Δεν είχαμε την ευκαιρία», λέω. «Αλλά θα την έχουμε».

Κάτι σ' αυτή τη δήλωσή μου την κάνει να σαστίσει. Ψάχνω να βρω κάτι καθησυχαστικό για να περισπάσω την προσοχή της. Βρίσκει η ίδια κάτι. Γυρίζει τα μάτια της από μένα στον μηχανικό και πάλι πίσω.

«Είστε παντρεμένοι;»

Ο μηχανικός κοκκινίζει, κι αυτό μ' εκπλήσσει. Το κοκκίνισμα αρχίζει από τον λαιμό κι ανεβαίνει προς τα πάνω, σαν αλλεργία από οστρακοειδή. Ένα πύρωμα ανημποριάς.

Αισθάνομαι ένα κύμα ζέστης στο εσωτερικό των μηρών μου. Τόσο που για μια στιγμή νομίζω πως κάποιος έβαλε κάτι ζεστό στην ποδιά μου. Αλλά δεν υπάρχει τίποτα.

«Όχι», λέω. «Είναι δύσκολο ν' αφοσιωθείς στο αρχείο του Στρατού και να έχεις οικογένεια συγχρόνως».

Η Μπενεντίκτε Κλαν κουνάει με κατανόηση το κεφάλι. Ξέρει τα πάντα για τη διάσταση ανάμεσα στον πόλεμο και τον έρωτα.

«Γνωρίζονται δυο άνθρωποι», λέω, «ίσως στο Βερολίνο. Ο Λούεν και ο Βινγκ. Ο Λούεν ξέρει για κάτι που είναι στη Γροιλανδία και αξίζει τον κόπο να πάνε να το βρουν. Ο Βινγκ έχει μια οργάνωση που μπορούν να χρησιμοποιήσουν σαν προκάλυμμα γι' αυτή την επιχείρηση, γιατί είναι διευθυντής στην Κρυολιθική Εταιρεία και ουσιαστικός κυρίαρχός της. Έπειτα υπάρχει ο Αντρέας Λιχτ. Γι' αυτόν ξέρουμε μόνον ότι είναι εξοικειωμένος με τις συνθήκες στη Γροιλανδία».

Δεν έχω σκοπό να του πω για το αγκυροβόλιο 126.

«Το 1966 διοργανώνουν μια αποστολή, στο όνομα της Εταιρείας. Κάτι πάει στραβά. Ίσως ένα δυστύχημα από έκρηξη. Το βέβαιο είναι ότι η αποστολή ναυαγεί. Περιμένουν, έπειτα, είκοσι πέντε χρόνια. Και τότε ξαναδοκιμάζουν. Αυτή τη φορά, όμως, κάτι έχει αλλάξει. Η μεταφορά πληρώνεται με χρήματα απ' έξω. Φαίνεται ότι έχουν βρει βοήθεια. Έχουν συμμαχήσει με κάποιον. Αλλά πάλι κάτι πάει στραβά. Σκοτώνονται τέσσερις άνθρωποι. Ανάμεσά τους ο πατέρας του Ησαΐα».

Κάθομαι στον καναπέ του μηχανικού. Τυλιγμένη με μια μάλλινη κουβέρτα. Εκείνος είναι όρθιος κι ετοιμάζεται ν' ανοίξει ένα μπουκάλι σαμπάνια. Το ακριβό κρασί σ' αυτό εδώ το δωμάτιο με ξενίζει κάπως. Τώρα εκείνος αφήνει το μπουκάλι χωρίς να το ανοίξει.

«Μίλησα το απόγευμα με τη Γιουλιάνε», λέει.

Το πρόσεξα στο ζαχαροπλαστείο και αργότερα, καθώς

γυρίζαμε σπίτι, ότι κάτι έτρεχε.

«Ο Βαρόνος εξεταζόταν κάθε μήνα στο νοσοκομείο. Η Γιουλιά-νε έπαιρνε χί- χίλιες πεντακόσιες κορόνες κάθε φορά. Πάντα την πρώτη Τ- Τρίτη του μήνα. Έρχονταν και τον έπαιρναν. Εκείνη δεν πήγαινε ποτέ μαζί του. Ο Βαρόνος δεν έλεγε τίποτα».

Καθίζει και κοιτάζει το κρύο μπουκάλι. Ξέρω τι έχει στο μυαλό του. Σκέφτεται να το ξαναβάλει στο ψυγείο.

Έχει βάλει μπροστά μας κολονάτα, λεπτά ποτήρια. Τα ξέπλυνε πρώτα με ζεστό νερό, χωρίς σαπούνι, κι έπειτα τα σκούπισε με μια καθαρή πετσέτα, ώσπου να γίνουν εντελώς διάφανα. Στα μεγάλα χέρια του μοιάζουν λεπτά σαν σελοφάν.

Στο Νούουκ πρέπει να περιμένεις έντεκα χρόνια σε λίστα αναμονής για να βρεις σπίτι. Έπειτα σου δίνουν μια τρώγλη, μια παράγκα, ένα σαπιοκάλυβο. Στη Γροιλανδία το χρήμα πάει πάντα μαζί με τη δανέζικη γλώσσα και κουλτούρα. Όσοι ξέρουν δανέζικα, βρίσκουν τις πιο προσοδοφόρες δουλειές. Οι άλλοι μπορούν να μαραζώσουν στα εργοστάσια για φιλέτα ψαριών ή στις ουρές των ανέργων. Σε μια κουλτούρα όπου το ποσοστό ανθρωποκτονιών θυμίζει πόλεμο.

Με το να μεγαλώσω στη Γροιλανδία, οι σχέσεις μου με την ευμάρεια καταστράφηκαν για πάντα. Βλέπω ότι υπάρχει. Αλλά δεν μπόρεσα ποτέ να την επιδιώξω. Ή να τη σεβαστώ στα σοβαρά. Ή να τη δω σαν σκοπό.

Συχνά αισθάνομαι σαν σκουπιδοτενεκές. Οι περιστάσεις πέταξαν στη ζωή μου το περίσσειμα ενός τεχνολογικού πολιτισμού: διαφορικές εξισώσεις, ένα γούνινο καπέλο. Και τώρα: ένα μπουκάλι κρασί παγωμένο σε μηδέν βαθμούς. Με τον καιρό δυσκολεύομαι όλο και περισσότερο να το απολαύσω με όλη μου την καρδιά. Αν μου τα έπαιρναν όλα αυτά μέσα σε μια στιγμή, δεν θα μ' ένοιαζε.

Δεν κάνω πια τίποτα για να κρατήσω σε απόσταση την Ευρώπη ή τη Δανία. Ούτε τις παρακαλώ να μείνουν. Με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, έχουν γίνει ένα κομμάτι της μοίρας μου. Πάνε κι έρχονται στη ζωή μου. Έχει πάψει να με απασχολεί αυτό.

Είναι νύχτα. Οι τελευταίες μέρες ήταν τόσο ατέλειωτες, ώστε νοσταλγώ το κρεβάτι μου κι έναν ύπνο που να τα καταβροχθίζει όλα, όπως όταν ήμουν παιδί. Σε λίγο, αφού βρέξω μια ιδέα τα χείλη μου με κρασί, θα σηκωθώ και θα φύγω.

Ο μηχανικός ανοίγει το μπουκάλι σχεδόν αθόρυβα. Σερβίρει, αργά και προσεκτικά, γεμίζοντας τα ποτήρια ως λίγο πιο πάνω από τη μέση. Τα σκεπάζει αμέσως ένα μουντό πούσι. Από τις αόρατες ανωμαλίες στα εσωτερικά, κυρτά τοιχώματα ανεβαίνουν στην επιφάνεια φυσαλίδες σαν κομπολόγια από μικρές χάντρες.

Ακουμπάει τους αγκώνες στα γόνατά του και κοιτάζει τις φυσαλίδες. Το πρόσωπό του είναι απόμακρο, απορροφημένο

από το θέαμα και, τούτη τη στιγμή, αθώο σαν του παιδιού. Όπως είδα τόσες και τόσες φορές τον Ησαΐα να παρατηρεί τον κόσμο.

Αφήνω ανέγγιχτο το ποτήρι μου και καθίζω μπροστά του πάνω στο χαμηλό τραπέζι. Τα πρόσωπά μας είναι τώρα στο ίδιο ύψος.

«Πέτερ», λέω. «Ξέρεις τη γνωστή δικαιολογία, ότι εκείνη ήταν μεθυσμένη και δεν ήξερε τι έκανε».

Κατανεύει.

«Γι' αυτό θα το κάνω πριν πιω».

Και τότε τον φιλάω. Δεν ξέρω πόση ώρα περνάει. Αλλά όσο διαρκεί το φιλί, ολόκληρο το σώμα μου είναι στο στόμα μου.

Έπειτα φεύγω. Θα μπορούσα να μείνω, αλλά φεύγω. Δεν είναι ούτε εξαιτίας μου ούτε εξαιτίας του. Είναι από σεβασμό γι' αυτό που μ' έχει πιάσει, που είχα χρόνια να το νιώσω, που μου φαίνεται ότι δεν το γνωρίζω πια και το αντιμετωπίζω σαν κάτι ξένο.

Αργεί να με πάρει ο ύπνος. Αλλά είναι κυρίως επειδή δεν μου κάνει καρδιά να εγκαταλείψω τη νύχτα, τη σιωπή και, αυτή την ώρα της υπερευαισθησίας, την άγρυπνη συνείδηση ότι εκείνος είναι ξαπλωμένος κάπου εκεί από κάτω μου.

Όταν έρχεται τελικά ο ύπνος, μου φαίνεται ότι είμαι στο Σιο-

ραπαλούκ. Είμαστε κάμποσα παιδιά ξαπλωμένα στο κρεβάτι. Λέγαμε ιστορίες και τώρα τ' άλλα έχουν αποκοιμηθεί. Μόνον η φωνή μου έχει μείνει. Την ακούω απ' έξω, προσπαθεί να κρατηθεί όρθια. Αλλά στο τέλος παραπατάει, ταλαντεύεται, πέφτει στα γόνατα, απλώνει τα χέρια και αφήνει να τη μαζέψει ένα δίχτυ από όνειρα.

5

Το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο είναι στο νούμερο 1 της οδού Κάμπμανσγκάδε και δείχνει περιποιημένο, φρεσκοβαμμένο, οργανωμένο, αξιόπιστο, εξυπηρετικό και αριστοκρατικό χωρίς να είναι πομπώδες.

Ο υπάλληλος που μ' εξυπηρετεί είναι ένα νέο παιδί. Το πολύ είκοσι τριών χρονών, κοστούμι παραγγελία, από λεπτό τούντ Χάρρις με σταυρωτό σακάκι, άσπρη μεταξωτή γραβάτα, άσπρα δόντια και πλατύ χαμόγελο.

«Πού σ' έχω ξαναδεί;» λέει.

Τα έγγραφα είναι τοποθετημένα σ' ένα ντοσιέ με σπιράλ. Το ντοσιέ είναι χοντρό σαν εικονογραφημένη Βίβλος και γράφει απ' έξω Ισολογισμός της Κρυολιθικής Εταιρείας Ντάνμαρκ για το οικονομικό έτος 7997.

«Από πού προκύπτει ποιος ελέγχει την εταιρεία;»

Τα χέρια του ακραγγίζουν τα δικά μου, καθώς ανοίγει το ντοσιέ.

«Δεν προκύπτει άμεσα. Αλλά σύμφωνα με τη νομοθεσία για τις μετοχικές εταιρείες, πρέπει ν'αναφέρονται στην πρώτη σελίδα όλοι οι μέτοχοι με μετοχές αξίας πάνω από 5 τοις εκατό. Μήπως ήταν σ' ένα πάρτι της Εμπορικής Σχολής;»

Ο κατάλογος των μετόχων αποτελείται από 14 αράδες, ονόματα φυσικών και νομικών προσώπων ανάκατα. Είναι εκεί ο Βινγκ. Και η Εθνική Τράπεζα. Και η Γκεοϊνφόρμ.

«Μπορείς να μου δείξεις τους ισολογισμούς της Γκεοϊνφόρμ;»

Καθίζει μπροστά στο τερματικό. Καθώς περιμένουμε τον κομπιούτερ, μου χαμογελάει.

«Θα θυμηθώ πού ήταν», λέει. «Δεν σπούδαζες νομικά, έτσι;»

Καθόταν και διάβαζε μια γαλλική εφημερίδα. Ακολουθεί το βλέμμα μου.

«Έκανα αίτηση για να μπω στο Διπλωματικό Σώμα», λέει. «Πρέπει, λοιπόν, να ενημερώνομαι. Δεν έχουμε τίποτα για την Γκεοϊνφόρμ. Μάλλον δεν είναι μετοχική εταιρεία».

«Μπορούμε να μάθουμε ποιοι είναι στο διοικητικό συμβούλιο;»

Παίρνει έναν τόμο που είναι χοντρός σαν δυο τηλεφωνικοί κατάλογοι και λέγεται Οδηγός του Γκρέεν για τα ιδρύματα της Δανίας. Ψάχνει και βρίσκει την Γκεοϊνφόρμ. Τρεις άνθρωποι αποτελούν το διοικητικό συμβούλιο. Σημειώνω τα ονόματά

τους.

«Να σε καλέσω να φάμε μαζί;»

«Θα πάω εκδρομή στο Ντύρχαβεν», λέω.

«Μπορώ να έρθω μαζί σου».

Δείχνω τα παντοφλέ παπούτσια του.

«Έχει 75 πόντους χιόνι».

«Μπορώ ν' αγοράσω καθ' οδόν ένα ζευγάρι γαλότσες».

«Έχεις δουλειά», λέω. «Είσαι καθ' οδόν προς το Διπλωματικό Σώμα».

Κατανεύει άκεφα.

«Ίσως όταν λιώσει το χιόνι», λέει. «Την άνοιξη».

«Αν ζήσουμε ως τότε», λέω.

Πηγαίνω στο πάρκο του Ντύρχαβεν. Έχει χιονίσει τη νύχτα. Πήρα μαζί μου τα κόμικ. Τα βάζω αφού περάσω την είσοδο και περπατήσω αρκετά. Οι σόλες των κόμικ φθείρονται εύκολα. Όταν ήμασταν παιδιά, δεν μας άφηναν ποτέ να χορέψουμε μ' αυτά, αν το πάτωμα είχε άμμο. Μπορούσες να τα λιώσεις μέσα σε μια νύχτα. Αλλά στο χιόνι και τον πάγο, όπου η τριβή είναι διαφορετική, η αντοχή τους είναι πολύ μεγάλη. Το φρέσκο χιόνι είναι ελαφρό και ψυχρό.

Ξεμακραίνω όσο μπορώ περισσότερο από τα μονοπάτια. Μια ολόκληρη μέρα τσαλαβουτώ αργά και βαριά ανάμεσα σε μεγάλα κλωνάρια που αστράφτουν από το χιόνι. Ακολουθώ τα ελικοειδή ίχνη ενός ζαρκαδιού ώσπου ν' αναγνωρίσω τον ρυθμό τους. Το ξαφνικό κούτσαμα του ζώου κάθε εκατό μέτρα, τη συνήθειά του ν' αφήνει λίγα ούρα, κάπως δεξιότερα από τα χνάρια του. Την τακτικότητα με την οποία ξύνει το χιόνι ως τη μαύρη γη και κάνει ένα άνοιγμα σε σχήμα καρδιάς, για να βρει φύλλα.

Έπειτα από τρεις ώρες συναντώ το ζαρκάδι. Άσπρο, επιφυλακτικό, γεμάτο ενδιαφέρον.

Βρίσκω ένα απόμερο τραπέζι στο εστιατόριο του Πέτερ Λιπ και παραγγέλλω ζεστή σοκολάτα. Έπειτα βάζω μπροστά μου το χαρτί με τα τρία ονόματα.

Κάτια Κλάουσεν.

Ραλφ Σάιντενφέντεν.

Τόερκ Βίιδ.

Βγάζω τον φάκελο του Μόριτς με τα φωτοτυπημένα αποκόμματα εφημερίδων. Ψάχνω για ένα συγκεκριμένο.

Το εστιατόριο πλημμυρίζει από έναν όμιλο παιδιών και μεγάλων. Έχουν αφήσει έξω τα σκι και τα έλκηθρά τους. Οι φωνές τους είναι δυνατές και χαρούμενες. Γεμάτες από τη μυστηριώδη ζεστασιά του χιονιού.

Το απόκομμα είναι από μια αγγλόφωνη εφημερίδα. Ίσως γι' αυτό έχει κολλήσει στο μυαλό μου. Είναι στραβοκομμένο, κι έτσι λείπει ένα μέρος από την επικεφαλίδα του άρθρου. Συμπληρώθηκε με το χέρι, μ' ένα πράσινο στυλό. Το άρθρο έχει ημερομηνία 19 Μαρτίου 1992. First Copenhagen Seminar on Neocatastrophism. Professor, MD, Johannes Løyen, member of the Royal Danish Academy of Science, is giving the opening lecture. Πρώτο Συνέδριο στην Κοπεγχάγη για τον Νεοκαταστροφισμό. Ο καθηγητής της ιατρικής Γιόχαννες Λόυνεν, μέλος της Βασιλικής Ακαδημίας Επιστημών της Δανίας, κάνει την εναρκτήρια ομιλία.

Ο Λόυνεν είναι όρθιος σ' ένα πάλκο, προφανώς χωρίς χειρόγραφο ή αναλόγιο. Η αίθουσα είναι μεγάλη. Πίσω του κάθονται τρεις άνδρες σ' ένα καμπύλο τραπέζι, σαν τόξο κύκλου.

Behind him Ruben Giddens, Ove Nathan, and Toerk Hviid, the...

Το κείμενο σταματάει εδώ, η συνέχεια της πρότασης δεν έχει περάσει στο απόκομμα. Οι στοιχειοθετικές μηχανές τους δεν είχαν το δανέζικο φ για το μικρό όνομα του Βίιτ και το απέδωσαν με το oe. Γι' αυτό τράβηξε την προσοχή μου το απόκομμα. Γι' αυτό το θυμήθηκα.

Ο ήλιος δύει φλεγόμενος, καθώς γυρίζω σπίτι. Η καρδιά μου σφυροκοπάει.

Τη στιγμή που μπαίνω, χτυπάει το τηλέφωνο.

Περνάει ατέλειωτη ώρα ώσπου να βγάλω την κόκκινη ταινία.

Κάτι μου λέει ότι είναι ο μηχανικός. Ότι προσπάθησε πάμπολλες φορές να μου τηλεφωνήσει.

«Αντρέας Λιχτ εδώ».

Η φωνή του είναι αδύναμη, σαν να είναι συναχωμένος.

«Λέω να έρθετε αμέσως».

Νιώθω μέσα μου σπίθες οργής. Είμαστε μερικοί που δεν θα μάθουμε ποτέ να παίρνουμε διαταγές.

«Είναι ανάγκη σήμερα;»

Βγάζει έναν πνιγμένο ήχο, σαν να κρύβει ένα γέλιο.

«Ενδιαφέρεστε, δεν είναι έτσι;»

Κλείνει.

Στέκομαι εκεί φορώντας ακόμα το παλτό μου. Στα σκοτεινά, γιατί δεν πρόλαβα ν' ανάψω το φως. Πώς βρήκε τον αριθμό τηλεφώνου μου;

Σιχαίνομαι τη βιασύνη. Έχω άλλα σχέδια για σήμερα.

Βγάζω τα κόμικ και ξαναβγαίνω έξω, στο βράδυ της Κοπεγχάγη Κατεβαίνοντας τη σκάλα και περνώντας έξω από την πόρτα του μηχανικού, σταματώ. Μπαίνω στον πειρασμό

να τον πάρω μαζί μου. Αλλά συνειδητοποιώ ότι αυτή η παρόρμηση προδίνει αδυναμία.

Στην τσέπη μου έχω ένα μαρκαδόρο, αλλά δεν έχω χαρτί. Πάνω σ' ένα χαρτονόμισμα των πενήντα κορονών γράφω: «Νότιο Λιμάνι, Ακτή Σβάιερ, αγκυροβόλιο 126. Θα γυρίσω αργότερα. Σμίλλα».

Αυτό το μήνυμα είναι ένας συμβιβασμός ανάμεσα στην ανάγκη μου για προστασία και τη βεβαιότητά μου ότι τα σχέδια που μπορείς να κρατήσεις μυστικά είναι εκείνα που έχουν τις περισσότερες πιθανότητες να πραγματοποιηθούν.

Παίρνω ταξί και κατεβαίνω στο εργοστάσιο ρεύματος που είναι στο Νότιο Λιμάνι. Ίσως η παράνοια του μηχανικού για τα τηλέφωνα άρχισε να μεταδίδεται και σ' εμένα, αλλά δεν θέλω ν' αφήσω φανερά ίχνη.

Από το εργοστάσιο είναι ένα τέταρτο δρόμος.

Τώρα κοιμούνται ως και οι μηχανές. Η πόλη μοιάζει πολύ μακρινή. Αλλά στους άδειους δρόμους απ' όπου περνάω υπάρχει μια ανταύγεια από τα φώτα της. Κάθε τόσο, σκόρπια βεγγαλικά κάνουν μια φωτεινή χαρακιά στον κυανόμαυρο ουρανό κι έπειτα σκάνε. Ο μακρινός κρότος χρειάζεται μερικά δευτερόλεπτα για να φτάσει ως εδώ. Είναι παραμονή Πρωτοχρονιάς.

Δεν υπάρχει ηλεκτρικός φωτισμός στους δρόμους. Οι γερανοί είναι βουβές σιλουέτες στο αμυδρό φως του ουρανού. Όλα

είναι κλειστά, σβηστά, παρατημένα.

Η Ακτή Σβάιερ είναι μια άσπρη επιφάνεια μέσα στο σκοτάδι. Το φρέσκο χιόνι στον πάγο συγκεντρώνει το λιγοστό φως του γύρω χώρου και θαμποφέγγει. Μόνον ένα αυτοκίνητο πέρασε από εδώ πριν από μένα, και βαδίζω πάνω στα ίχνη του.

Η πινακίδα στον στύλο είναι ακόμα σκεπασμένη από το πλαστικό κάλυμμα. Με το μικρό σκίσιμο που έκανα. Η αποβάθρα, η σκάλα κι ένα μέρος από το κατάστρωμα έχουν σκουπιστεί από το χιόνι. Μερικά κασόνια έχουν μετακινηθεί για να κάνουν χώρο για ένα τελάρο με κόκκινα μπιντόνια. Εκτός από το χιόνι, τα μπιντόνια και το σκοτάδι, όλα είναι όπως χτες.

Δεν υπάρχει φως στο κατάστρωμα.

Ανεβαίνοντας τη σκάλα, σκέφτομαι τα ίχνη του αυτοκινήτου. Στο χιόνι, τα σημάδια από τα λάστιχα γλιστρούν μια ιδέα προς τα πίσω μέσα στο αυλάκι που κάνει ο τροχός. Τα ίχνη που ακολούθησα κατευθύνονταν προς το λιμάνι. Δεν υπήρχαν ίχνη επιστροφής. Δεν υπάρχουν άλλοι δρόμοι προς ή από την Ακτή Σβάιερ, εκτός από αυτόν που πήρα. Αλλά το αυτοκίνητο δεν φαίνεται πουθενά.

Η βερνικωμένη πόρτα είναι κλειστή, αλλά όχι κλειδωμένη. Από την άλλη πλευρά της υπάρχει ένα αμυδρό φως.

Ξέρω ότι ο Εσκιμώος από υαλοβάμβακα θα είναι εκεί. Το φως

έρχεται από κάπου πίσω από την οθόνη.

Πάνω στο γραφείο είναι ένα μικρό πορτατίφ. Πίσω από το τραπέζι κάθεται ο καθηγητής και έφορος του μουσείου Αντρέας Αιχτ, με το κεφάλι γερμένο, και μου χαμογελάει πλατιά.

Καθώς κάνω τον γύρο του τραπεζιού, το χαμόγελο δεν φεύγει από το πρόσωπό του.

Έχει πιάσει σφιχτά και με τα δυο του χέρια την καρέκλα κάτω από τη βάση της. Σαν για να κρατηθεί όρθιος.

Από κοντά βλέπω ότι τα χείλη του έχουν τραβηχτεί, γυμνώνοντας τα δόντια του. Και δεν κρατάει την καρέκλα. Τα χέρια του είναι δεμένα με λεπτό χάλκινο σύρμα. Τον αγγίζω. Είναι ζεστός. Ακουμπώ τα δάκτυλά μου στον λαιμό του. Δεν υπάρχει σφυγμός.

Και η καρδιά του δεν χτυπάει. Ή τουλάχιστον δεν τη νιώθω να χτυπάει.

Έχει ένα βαμβάκι στο αφτί που είναι προς το μέρος μου. Όπως τα μικρά παιδιά που έχουν ωτίτιδα. Πάω από την άλλη μεριά. Έχει βαμβάκι και στο άλλο αφτί.

Η περιέργειά μου έχει εξαντληθεί. Θέλω να πάω σπίτι μου.

Εκείνη τη στιγμή η μπουκαπόρτα πάνω από τη σκάλα κλείνει. Δεν ακούγεται καμιά προειδοποίηση, κανέναν ήχο από

βήματα. Η πόρτα κλείνει έτσι ήσυχα κι απαλά. Έπειτα κλειδώνεται απ' έξω.

Το φως σβήνει.

Μόλις τώρα καταλαβαίνω γιατί το δωμάτιο είχε τόσο λίγο φως. Οι τυφλοί δεν χρειάζονται φως. Είναι παράλογο ότι το σκέφτομαι ειδικά τώρα. Αλλά είναι η πρώτη σκέψη μου μέσα στο σκοτάδι.

Γονατίζω και τρυπώνω κάτω από το τραπέζι. Ίσως αυτό δεν είναι συνετό. Ίσως είναι στρουθοκαμηλισμός. Αλλά δεν έχω διάθεση να σηκωθώ και να εξέχω στο σκοτάδι. Κάτω εκεί ακουμπάω τους αστραγάλους του έφορου. Είναι κι αυτοί ζεστοί. Και είναι κι αυτοί δεμένοι στην καρέκλα με μεταλλικό σύρμα.

Στο κατάστρωμα, πάνω από το κεφάλι μου, κάτι κινείται. Κάτι σέρνουν. Ψηλαφώ στο σκοτάδι και πιάνω ένα τηλεφωνικό καλώδιο. Το ακολουθώ και ξαφνικά κάθομαι με την άκρη του ανάμεσα στα δάκτυλά μου. Είναι κομμένο.

Τότε παίρνει μπρος η μηχανή του πλοίου. Ακούω το αργό ξύπνημα ενός μεγάλου ντιζελοκινητήρα. Η μηχανή δουλεύει στο ρα-λαντί.

Τρέχω έξω στο σκοτάδι. Πριν από ένα εικοσιτετράωρο κατάφερα να προσανατολιστώ στο δωμάτιο. Ξέρω, λοιπόν, πού υπάρχει πόρτα. Φτάνω στον μπουλμέ που είναι δίπλα της. Δεν είναι κλειδωμένη. Τη στιγμή που τη δρασκελίζω, ο

θόρυβος της μηχανής δυναμώνει.

Το δωμάτιο έχει μικρά, ψηλά φινιστρίνια που βλέπουν στην αποβάθρα. Ένα αμυδρό φως περνάει ανάμεσά τους. Αυτό το δωμάτιο εξηγεί πώς έλυσε ο έφορος το πρόβλημα της μεταφοράς του. Ζούσε στο πλοίο. Ο χώρος είναι διαρρυθμισμένος σε υπνοδωμάτιο. Ένα κρεβάτι, ένα κομοδίνο, μια εντοιχισμένη ντουλάπα.

Πίσω από τον απέναντι τοίχο πρέπει να είναι το μηχανοστάσιο. Είναι μονωμένο, αλλά ακούγεται καθαρά ένα βουητό. Τη στιγμή που προσπαθώ να κοιτάξω έξω από το φινιστρίνι, ο θόρυβος γίνεται μουγκρητό. Μ' ένα αργό λίκνισμα το πλοίο απομακρύνεται από τον μόλο. Κάποιος έβαλε ταχύτητα. Δεν φαίνεται ψυχή. Μόνο το μαύρο περίγραμμα της προβλήτας, που ξεμακραίνει.

Μια σπίθα ανάβει στην αποβάθρα. Μόνο μια φωτεινή κουκκίδα, όπως όταν κάποιος ανάβει ένα τσιγάρο. Η καύτρα ανεβαίνει κι έρχεται προς το μέρος μου, διαγράφοντας ένα τόξο στον αέρα. Πίσω της σέρνει μια ουρά που στάζει σπίθες. Είναι βαρελότο.

Σκάει λίγο πιο πάνω από το κεφάλι μου μ' έναν υπόκωφο ήχο. Αμέσως κατόπιν τυφλώνομαι. Μια άγρια, άσπρη λάμψη ορμάει καταπάνω μου από τον μόλο και το νερό. Την ίδια στιγμή η φωτιά ρουφάει όλο το οξυγόνο από τον αέρα, κι εγώ ρίχνομαι στο πάτωμα. Νιώθω σαν να έχω άμμο στα μάτια, σαν ν' ανασαίνω μέσα σε μια πλαστική σακούλα που

τη φυσάει ένα σεσουάρ. Είναι τα μπιντόνια της βενζίνης, φυσικά. Έχουν περιχύσει το πλοίο με βενζίνη.

Σέρνομαι και ανοίγω την πόρτα προς το δωμάτιο όπου ήμουν πριν. Τώρα είναι άπλετα φωτισμένο. Ο μουσαμάς που σκέπαζε τους φεγγίτες έχει καεί και το δωμάτιο λες πως καταυγάζεται από έναν γιγάντιο βουνίσιο ήλιο.

Από το κατάστρωμα ακούγονται απανωτές πνιχτές εκρήξεις. Το φως απ' έξω τρεμοπαίζει γαλάζιο κι έπειτα κίτρινο. Ύστερα ο αέρας γεμίζει καμένη εποξική μπογιά.

Σέρνομαι πίσω στο υπνοδωμάτιο. Τώρα ζεματάει σαν σάουνα. Στη λάμψη που ασπρίζει τα φινιστρίνια βλέπω τον καπνό, που άρχισε να γλιστράει μέσα. Έξω από ένα παράθυρο η φωτιά εξαφανίζεται για μια στιγμή. Το σιλό του εργοστασίου λιπασμάτων σόγιας λάμπει σαν να δύνει ο ήλιος, τα παράθυρα κατά μήκος της Γέφυρας της Ισλανδίας είναι πυρακτωμένα σαν λιωμένο γυαλί. Είναι οι ανταύγειες της πυρκαγιάς ολόγυρά μου.

Τότε το τζάμι ραγίζει από τη ζέστη, σαν ν' απλώνεται πάνω του ένας ιστός αράχνης, και η θέα χάνεται.

Σκέφτομαι αν το πετρέλαιο ντίζελ μπορεί να πάρει φωτιά. Θυμάμαι ότι εξαρτάται από τη θερμοκρασία. Την ίδια στιγμή το ρεζερβουάρ του ντίζελ τινάζεται στον αέρα.

Δεν ακούγεται καμιά έκρηξη, μάλλον ένα σφύριγμα που γυρίζει σε βρυχηθμό, δυναμώνει και γίνεται ο

διαπεραστικότερος ήχος που έχει ποτέ ακουστεί στη γη. Πιέζω το κεφάλι μου στο πάτωμα. Όταν το σηκώνω, το κρεβάτι έχει γίνει άφαντο. Ο τοίχος προς το μηχανοστάσιο έχει χαθεί, βλέπω μπροστά μου έναν πύρινο κόσμο. Έκαταμεσής σ' αυτόν τον κόσμο ο κινητήρας είναι ένα μαύρο τετράγωνο, μ' ένα σκαλιστό δίκτυο σωλήνων. Έπειτα αρχίζει να βουλιάζει. Αποσπάται από το πλοίο. Όταν φτάνει στη θάλασσα, προκαλεί εκρηκτικό αναβρασμό. Έπειτα εξαφανίζεται. Πάνω στο νερό, γλώσσες φλεγόμενου ντίζελ υφαίνουν ένα πύρινο χαλί.

Η πρύμνη του πλοίου σχηματίζει τώρα μια πύλη ανοιχτή προς τη Γέφυρα της Ισλανδίας. Καθώς στέκομαι εκεί και κοιτάζω, ολόκληρο το καράβι γυρίζει αργά αργά και απομακρύνεται από το φλεγόμενο πετρέλαιο.

Το πλοίο μπατάρει. Τα νερά έχουν μπει στο αμπάρι και το τραβούν προς τα πίσω. Είμαι ως τα γόνατα μέσα στο νερό.

Η πόρτα πίσω μου ανοίγει απότομα και μπαίνει μέσα ο καθηγητής. Με το μπατάρισμα, η πολυθρόνα του γραφείου του κύλησε. Βροντάει δίπλα μου στον μπουλμέ. Έπειτα διασχίζει αυτό που ήταν κάποτε το υπνοδωμάτιό του και φουντάρει στο νερό.

Βγάζω τα ρούχα μου. Το σουέτ παλτό, το πουλόβερ, τα παπούτσια, το παντελόνι, το πουκάμισο, το σλιπ και τελευταίες τις κάλτσες. Ψαχουλεύω το καπέλο μου. Μόνον ένα γούνινο στεφάνι έχει μείνει πάνω στο κεφάλι μου. Οι φλόγες

της ντιζελομηχανής πρέπει να έκαψαν την καλότα. Τα δάκτυλά μου πασαλείβονται με αίμα. Η φωτιά ξύρισε την κορυφή του κρανίου μου.

Η προκυμαία απέχει καμιά διακοσαριά μέτρα. Δεν υπάρχει άλλη επιλογή. Πίσω μου είναι η φωτιά. Πηδάω στη θάλασσα.

Το σοκ από το παγωμένο νερό με κάνει ν' ανοίξω τα μάτια ενώ είμαι ακόμα κάτω από την επιφάνεια. Ο υγρός κόσμος ολόγυρά μου είναι αστραφτερά πράσινος και κόκκινος, φωτισμένος από την πυρκαγιά. Δεν κοιτάζω προς τα πίσω. Σε νερό με θερμοκρασία κάτω από έξι βαθμούς Κελσίου, μπορείς να ζήσεις μόνο λίγα λεπτά. Πόσα, αυτό εξαρτάται από την προπόνηση που έχεις κάνει. Οι κολυμβητές που διέσχισαν τη Μάγχη ήταν σε καλή φόρμα. Άντεξαν πολλή ώρα. Εγώ είμαι σε πολύ κακή φόρμα.

Κολυμπάω σχεδόν όρθια, έτσι ώστε να προεξέχουν μόνο τα χείλη μου. Το πρόβλημα είναι πόσο βάρος έχει το μέρος του σώματος που βγαίνει έξω από το νερό. Έπειτα από λίγα δευτερόλεπτα αρχίζει το ρίγος. Καθώς η θερμοκρασία του σώματός σου πέφτει από τους 38 στους 36 βαθμούς, αρχίζεις να ριγείς. Έπειτα το ρίγος εξαφανίζεται. Είναι όταν η θερμοκρασία πέφτει στους 30 βαθμούς. Οι τριάντα βαθμοί είναι το κρίσιμο όριο. Εκεί αρχίζει η απάθεια. Εκεί είναι το κατώφλι του θανάτου..

Έπειτα από εκατό μέτρα δεν μπορώ πια ν' απλώσω τα μπράτσα μου. Σκέφτομαι το παρελθόν μου. Δεν ωφελεί.

Σκέφτομαι τον Ησαΐα. Δεν ωφελεί. Ξαφνικά μου φαίνεται πως δεν κολυμπάω πια, αλλά είμαι σε μια πλαγιά και παλεύω μ' έναν δυνατό άνεμο για να μείνω όρθια, και η πάλη μου είναι άσκοπη.

Γύρω μου το νερό είναι ένα μωσαϊκό από βόλους χρυσάφι. Θυμάμαι ότι κάποιοι προσπάθησαν να με σκοτώσουν. Ότι τώρα είναι κάπου και αλληλοσυγχάιρονται. Την κανονίσαμε. Τη Σμίλλα. Τη Γροιλανδέζα του γλυκού νερού.

Αυτή η σκέψη μου δίνει το κουράγιο να διανύσω τα τελευταία μέτρα. Αποφασίζω να κάνω άλλες δέκα απλωτές. Στην όγδοη, το κεφάλι μου χτυπάει σε μια από τις ρόδες τρακτέρ που κρέμονταν σαν προφυλακτήρες μπροστά από το «Βόρειο Σέλας».

Ξέρω ότι μου μένουν μόνο λίγα δευτερόλεπτα ώσπου να χάσω τις αισθήσεις μου. Δίπλα στη ρόδα είναι μια εξέδρα, που μόλις προεξέχει από το νερό. Προσπαθώ να σκαρφαλώσω σ' αυτήν πιο πολύ με τις φωνές παρά με τους μυς. Δεν βγαίνει άχνα από το στόμα μου. Αλλά καταφέρνω ν' ανεβώ.

Στη Γροιλανδία, αν πέσεις στο νερό, τρέχεις μόλις βγεις για να μην ξεπαγιάσεις. Εκεί, όμως, ο αέρας είναι κρύος. Εδώ είναι ευχάριστα ζεστός, όπως το καλοκαίρι. Στην αρχή δεν καταλαβαίνω γιατί. Έπειτα συνειδητοποιώ ότι αιτία είναι η πυρκαγιά. Μένω ξαπλωμένη στην εξέδρα. Το «Βόρειο Σέλας» είναι τώρα καταμεσής στο στόμιο του λιμανιού, ένας

καρβουνιασμένος ξύλινος σκελετός μέσα σε μια άσπρη πύρινη σφαίρα.

Ανεβαίνω μπουσουλώντας τη σκάλα. Η αποβάθρα είναι έρημη. Δεν φαίνεται κανένας.

Ετοιμάζομαι να εγκαταλειφθώ στη ζέστη από το φλεγόμενο πλοίο. Βλέπω το γυμνό δέρμα μου να λάμπει πυρωμένο. Το χνούδι του καψαλισμένο και κατσαρωμένο. Τότε αρχίζω να περπατάω. Μου έρχονται παραισθήσεις, αποσπασματικά, ασυνάρτητα. Από τα παιδικά μου χρόνια. Ένα λουλούδι που βρήκα, ένα πο-λυγόνατο, με μπουμπούκια. Μια αγωνία μήπως η Έμπερλαιν^ δεν έχει άλλο μπροκάρ σαν αυτό από το οποίο ήταν φτιαγμένο το καπέλο μου. Η αίσθηση πως είμαι άρρωστη και κατουριέμαι στο κρεβάτι.

Βλέπω φώτα αυτοκινήτου, και αδιαφορώ. Το αυτοκίνητο σταματάει, και δεν με νοιάζει. Κάτι τυλίγεται γύρω μου. Τίποτα δεν θα μπορούσε να μ' ενδιαφέρει λιγότερο. Είμαι ξαπλωμένη κάπου. Αναγνωρίζω τις τρύπες στην οροφή. Είναι το μικρό Μόρρις. Είναι ο σβέρκος του μηχανικού. Αυτός οδηγεί το αυτοκίνητο.

«Σμίλλα», λέει. «Σμίλλα, που να πάρει...»

«Σκασμός», λέω.

Στο διαμέρισμά του με τυλίγει με μάλλινες κουβέρτες και με τρίβει ώσπου αρχίζω να πονάω πολύ. Έπειτα με βάζει να πιω τσάι με γάλα, το ένα φλιτζάνι μετά το άλλο. Το κρύο δεν λέει

να φύγει. Λες κι έχει μπει στο μεδούλι μου. Κάποια στιγμή δέχομαι κι ένα ποτήρι αλκοόλ.

Κλαίω πολύ. Ανάμεσα στ' άλλα, από αυτολύπηση. Του λέω για την κρυψώνα του Ησαΐα. Για τη μαγνητοταινία. Για τον καθηγητή. Για το τηλεφώνημα. Για την πυρκαγιά. Νιώθω πως η γλώσσα μου πάει ροδάνι, ενώ εγώ είμαι κάπου απ' έξω και την κοιτάζω.

Ο μηχανικός δεν κάνει κανένα σχόλιο.

Κάποια στιγμή μού γεμίζει την μπανιέρα με νερό. Με παίρνει ο ύπνος μέσα στην μπανιέρα. Εκείνος με ξυπνάει. Είμαστε ξαπλωμένοι ο ένας πλάι στον άλλο στο κρεβάτι του και κοιμόμαστε. Λίγες ώρες κάθε δόση. Αρχίζω να ζεσταίνομαι πραγματικά μόνον όταν κοντεύει να ξημερώσει.

Είναι πρωί, όταν κάνουμε έρωτα. Μου φαίνεται πως δεν είμαι στ' αλήθεια ο εαυτός μου.

III

1

Αλλάζω ταξί δυο φορές και κατεβαίνω στην οδό Φάρουμβάιεν. Από εκεί διασχίζω το έλος Ούππερσλεβ, κοιτάζοντας πίσω μου διακόσιες πενήντα φορές.

Τηλεφωνώ από την οδό Τούμπ'Οργκβάι.

«Τι είναι ο νεοκαταστροφισμός;»

«Γιατί, Σμίλλα, παίρνεις πάντα από αυτούς τους ανυπόφορους τηλεφωνικούς θαλάμους; Μήπως είναι ζήτημα χρημάτων; Σου έκοψαν το τηλέφωνο; Να φροντίσω να σου το επανασυνδέσουν;»

Για τον Μόριτς, το πρωτοχρονιάτικο ρεβεγιόν είναι η γιορτή των γιορτών. Του αρέσει η κυκλική, επανερχόμενη αυταπάτη ότι είναι δυνατό να ξαναρχίσεις από την αρχή, ότι μπορείς να χτίσεις μια καινούργια ζωή πάνω σε πρωτοχρονιάτικες αποφάσεις. Την πρώτη μέρα του καινούργιου χ(λ)5νου, το μούδιασμά του από το μεθύσι της προηγούμενης νύχτας είναι τόσο που ακούγεται και στο τηλέφωνο. Ακόμα και σ' έναν κερματοδέκτη.

«Έγινε ένα συνέδριο γι' αυτό το θέμα στην Κοπεγχάγη, τον Μάρτιο του 1992», λέω.

Πνίγει ένα στεναγμό, καθώς προσπαθεί να βάλει σε λειτουργία το μυαλό του. Αυτό που το κάνει τελικά να πάρει μπρος είναι η διαπίστωση ότι η ερώτηση έχει κάποια σχέση με τον ίδιο.

«Με είχαν καλέσει», λέει.

«Γιατί δεν πήγες;»

«Θα έπρεπε να μελετήσω πολύ».

Εδώ και χρόνια λέει ότι έχει πάψει να μελετάει. Αυτό, πρώτα

πρώτα, είναι ψέμα. Κι έπειτα, είναι ένας ανυπόφορος τρόπος να υπαινίσσεται ότι έγινε τόσο σοφός ώστε το περιβάλλον του δεν έχει πια τίποτα να του διδάξει.

«Ο νεοκαταστροφισμός είναι ένας γενικός όρος. Τον έπλασε ο Σίντεβολφ τη δεκαετία του '60. Ήταν παλαιοντολόγος. Αλλά πήραν μέρος στον διάλογο ερευνητές απ' όλους τους κλάδους των φυσικών επιστημών. Το κοινό σημείο τους είναι η ιδέα ότι η υδρόγειος — και ιδιαίτερα η ζωή πάνω σ' αυτήν — δεν εξελίχθηκε ομαλά, αλλά με άλματα. Αυτά τα άλματα τα προκαλούσαν φυσικές καταστροφές που ευνοούσαν την επιβίωση ορισμένων ειδών. Πτώση μετεωριτών, κομήτες, ηφαιστειακές εκρήξεις, αυτογενείς χημικές καταστροφές. Το κεντρικό θέμα της συζήτησης ήταν κατά πόσο αυτές οι καταστροφές συνέβαιναν σε κανονικά διαστήματα. Και αν ναι, τι καθορίζει τη συχνότητά τους. Ιδρύθηκε μια διεθνής ένωση. Η πρώτη της συνάντηση έγινε στην Κοπεγχάγη. Στο Κέντρο Φαλκονέρ. Κήρυξε την έναρξη η Βασίλισσα. Οι διοργανωτές δεν φείσθηκαν εξόδων. Παίρνουν λεφτά από δεξιά κι αριστερά. Τα συνδικάτα δίνουν, επειδή νομίζουν ότι γίνονται έρευνες για την καταστροφή του περιβάλλοντος. Ο βιομηχανικός τομέας δίνει, επειδή νομίζει ότι οπωσδήποτε δεν πρόκειται για την καταστροφή του περιβάλλοντος. Τα συμβούλια έρευνας δίνουν, επειδή ανάμεσα στα μέλη της ένωσης φιγουράρουν γνωστά ονόματα».

«Το όνομα Βίιδ σου λέει τίποτα σχετικό με αυτή την ιστορία;»

«Υπήρχε ένας μουσικοσυνθέτης που λεγόταν κάτι με Βίιδ».

«Δεν νομίζω ότι είναι αυτός».

«Σμίλλα, το ξέρεις πως δεν θυμάμαι ονόματα».

Είναι αλήθεια, θυμάται σώματα. Τίτλους. Μπορεί να περιγράψει κάθε μπαλιά σε όλα τα τουρνουά γκολφ στα οποία πήρε μέρος. Αλλά ξεχνάει συχνά το όνομα της ίδιας του της γραμματέως. Είναι ένα χαρακτηριστικό σύμπτωμα. Για το πραγματικά εγωκεντρικό άτομο, οι γύρω άνθρωποι ξεθωριάζουν και γίνονται ανώνυμοι.

«Γιατί δεν πήγες στο συνέδριο;»

«Μου φάνηκαν πολύ παρδαλά όλα αυτά, Σμίλλα. Αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα, πολιτική. Το ξέρεις πως αποφεύγω * την πολιτική. Δεν τόλμησαν ούτε καν να χρησιμοποιήσουν τη λε΄-ξη “καταστροφή”, όταν ήρθε η στιγμή. Βάφτισαν το ίδρυμα “Κέντρο Αναπτυξιακής Έρευνας”».

«Μπορείς να μάθεις ποιος είναι ο Βίιδ;»

Παίρνει βαθιά ανάσα, γεμάτος απροσδόκητη δύναμη.

«Τότε θα σε περιμένω εδώ αύριο», λέει.

Ετοιμάζομαι να του πω να μου στείλει τις πληροφορίες. Αλλά δεν έχω δυνάμεις, νιώθω σαν μουλιασμένα. Αυτός το μυρίζεται.

«Μπορείς να συναντήσεις εμένα και την Μπένια αύριο στο "Σαβαρίν"».

Ακούγεται σαν διαταγή, αλλά έχει την έννοια ενός γρήγορου συμβιβασμού.

Μου ανοίγει ένα από τα παιδιά.

Είμαι από τους πρώτους που θα παραδεχτούν ότι σ' ένα ψυχρό κλίμα ο καιρός είναι απρόβλεπτος. Αυτή τη στιγμή, όμως, εκπλήσσομαι. Έξω είναι πέντε το απόγευμα. Τα πρώτα αστέρια έχουν προβάλει σ' ένα βαθυγάλαζο, ασυννέφιαστο ουρανό. Αλλά πίσω από την πόρτα, γύρω από το κοριτσάκι, χιονίζει. Ένα λεπτό στρώμα σκεπάζει τα κόκκινα μαλλιά του, τους ώμους, το πρόσωπο, τα γυμνά μπράτσα.

Ακολουθώ τη μικρή. Το καθιστικό έχει παντού αλεύρι. Τρία παιδιά κάθονται εκεί και ζυμώνουν πάνω στο παρκέ. Στην κουζίνα, η μητέρα τους βουτυρώνει ταψιά. Πάνω στο τραπέζι της κουζίνας κάθεται ένα κοριτσάκι και ζυμώνει κάτι που μοιάζει με ζύμη σφολιάτα. Τώρα προσπαθεί να την κάνει ν' απορροφήσει ένα κροκάδι. Με χέρια και με πόδια.

«Έφυγε ο πάτος της αλευροσακούλας στο καθιστικό».

«Ναι», λέω. «Το πάτωμα θα γίνει λαμπίκος».

«Είναι στη σέρα. Του έχω απαγορεύσει να καπνίζει εδώ μέσα».

Εχει δύναμη και κύρος, όπως ο Θεός στην παιδική φαντασία μου. Και απτόητη πραότητα, όπως ο Αϊ-Βασίλης σε ταινία του Ντισνεϋ. Αν θέλει κανείς να μάθει ποιοι είναι οι πραγματικοί ήρω-ες της παγκόσμιας Ιστορίας, ας κοιτάξει τις μανάδες. Στις κουζίνες τους, πλάι στα ταψιά τους. Την ώρα που οι άνδρες κάθονται στην τουαλέτα. Είναι αραγμένοι σε μια αιώρα. Καπνίζουν στο θερμοκήπιο.

Τη στιγμή που μπαίνω στη σέρα, αυτός βουρτσίζει τους κάκτους. Σε μια ατμόσφαιρα βαριά από τον καπνό των πούρων. Εχει μια μικρή βούρτσα, στενή σαν οδοντόβουρτσα, αλλά με μα-κριές τρίχες, κυρτή και με μήκος γύρω στα τριάντα εκατοστά.

«Είναι για να μη βουλώνουν οι πόροι. Αλλιώς θα δυσκολεύονταν ν' αναπνεύσουν».

«Αν το καλοξετάσουμε», λέω, «ίσως αυτό να ήταν πλεονέκτημα».

Με κοιτάζει ένοχα.

«Η γυναίκα μου μου απαγορεύει να καπνίζω κοντά στα παιδιά».

Μου δείχνει τη γόπα του πούρου του.

«Ρωμαίος και Ιουλιέτα. Κλασικό πούρο Αβάνας. Και γαμώ τα πούρα. Προπαντός στα τελευταία εκατοστά. Εκεί που κοντεύει να σου τσουρουφλίσει τα χείλη. Εκεί είναι που στάζει από

νικοτίνη».

Κρεμάω το κίτρινο πουπουλένιο μπουφάν μου στη ράχη μιας από τις άσπρες φερ-φορζέ καρέκλες. Έπειτα βγάζω το μαντίλι από το κεφάλι μου. Κάτω από αυτό έχω μια γάζα. Τη βγάζω κι αυτή. Ο μηχανικός καθάρισε την πληγή και την άλειψε με κλορεξι-ντίν. Σκύβω το κεφάλι, για να τη δει.

Όταν το ξανασηκώνω, τα μάτια του έχουν σκληρή έκφραση.

«Έγκauμα», λέει σκεπτικά. «Ήσασταν εκεί κοντά;»

«Ήμουν πάνω στο πλοίο».

Πλένει τα χέρια του σ' ένα βαθύ ατσάλινο νεροχύτη.

«Πώς γλιτώσατε;»

«Κολύμπησα».

Σκουπίζει τα χέρια του και ξανάρχεται κοντά μου. Αγγίζει το τραύμα. Αισθάνομαι σαν να χώνει τα δάκτυλά του μέσα στον εγκέφαλό μου.

«Είναι επιπόλαιο», λέει. «Μάλλον δεν θα μείνετε φαλακρή».

Του τηλεφώνησα την ίδια μέρα στην Πανεπιστημιακή Κλινική. Δεν συστήνομαι, αλλά ούτε χρειάζεται.

«Το πλοίο που κάηκε στο λιμάνι», λέω. «Ήταν πάνω ένας άνδρας».

Στο ραδιόφωνο ήταν πρώτη είδηση. Οι εφημερίδες το είχαν πρωτοσέλιδο. Η φωτογραφία βγήκε τη νύχτα, στο φως των προβολέων της Πυροσβεστικής. Καταμεσής στο λιμάνι, τρία απανθρακωμένα κατάρτια ξεπροβάλλουν από το νερό. Τα ξάρτια και οι κεραίες λείπουν. Αλλά δεν αναφέρθηκαν θύματα.

«Μη μου πείτε», λέει αργά, μακρόσυρτα.

«Θέλω το πόρισμα της νεκροψίας».

Σωπαίνει πολλή ώρα.

«Να πάρει και να σηκώσει», λέει. «Έχω να θρέψω οικογένεια».

Σ' αυτό δεν μπορώ να πω τίποτα.

«Το απόγευμα. Μετά τις τέσσερις».

Καθίζει απέναντί μου και βγάζει από το πούρο το σελοφάν και το χάρτινο δακτυλίδι. Έχει ένα κουτί με μεγάλα σπίρτα. Μ' ένα από αυτά κάνει μια τρυπά στην κωνική, κυρτή άκρη του τυλιγμένου καπνόφυλλου. Έπειτα το ανάβει αργά και μεθοδικά. Όταν το πούρο αρχίζει να καίει ομαλά, στηλώνει το βλέμμα του πάνω μου.

«Δεν συμβαίνει να τον σκοτώσατε εσείς, έτσι;» λέει.

«Όχι», λέω.

Καθώς μιλάει τώρα, με κοιτάζει ασταμάτητα, σαν να

προσπαθεί να εξετάσει τη συνείδησή μου.

«Όταν ένας άνθρωπος πνίγεται, το πρώτο που συμβαίνει είναι ότι προσπαθεί να κρατήσει την αναπνοή του. Όταν δεν μπορεί άλλο, παίρνει δυο-τρεις πολύ βαθιές, απεγνωσμένες εισπνοές. Έτσι, τα πνευμόνια του ρουφάνε νερό. Με αυτή την κίνηση σχηματίζονται στη μύτη και στον φάρυγγα μερικές υπόλευκες πρωτεϊνικές ουσίες, σύμφωνα με την ίδια αρχή όπως όταν χτυπάμε ασπράδια αβγών. Το φαινόμενο ονομάζεται αφρισμός. Αυτός ο άνθρωπος —για τον οποίο, φυσικά, δεν θα έπρεπε να μιλήσω, ιδιαίτερα σ' ένα άτομο που μπορεί να ενέχεται στο έγκλημα— αυτός ο άνθρωπος δεν είχε πάνω του τέτοια ίχνη. Οπωσδήποτε, λοιπόν, δεν πνίγηκε».

Τινάζει προσεκτικά τη στάχτη του πούρου.

«Ήταν ήδη νεκρός όταν ανέβηκα στο πλοίο».

Μόλις που με ακούει. Οι σκέψεις του έχουν μείνει στο σημερινό πρωινό, στη νεκροψία.

«Πρώτα τον έδεσαν. Με χάλκινο σύρμα. Αυτός αντιστάθηκε του κερατά, αλλά στο τέλος τον έδεσαν. Πρέπει να ήταν δυο-τρεις. Ήταν δυνατός άνδρας. Κάποιας ηλικίας, αλλά δυνατός. Επειτα έγειραν το κεφάλι του προς τη μια πλευρά. Ξέρετε το υδροξείδιο του νατρίου. Μια πολύ καυστική βάση. Ένας τόν κράτησε από τα μαλλιά. Του ξερίζωσε κάμποσες τούφες. Κι έπειτα έχυσαν στο δεξί αφτί του υδροξείδιο του νατρίου. Έτσι ήρεμα κι απλά, γαμώ το κέρατό μου».

Κοιτάζει σκεφτικός το πούρο.

«Δεν μπορείς να είσαι στο επάγγελμά μου και να μη σου τυχαίνουν πότε πότε περιπτώσεις βασανισμού. Το θέμα είναι μπερδεμένο. Μπερδεμένο του κερατά. Ο βασανισμός, για να συμφωνεί με τον νομικό ορισμό, πρέπει να έχει γίνει από μια οργάνωση. Εκείνο που προέχει για τον βασανιστή είναι να βρει το αδύνατο σημείο του θύματος. Κι αυτός εδώ ο άνθρωπος ήταν τυφλός. Δεν το ανακάλυψα εγώ. Το μάθαμεμόνον όταν ήρθε στα χέρια μας το ιατρικό ιστορικό του. Αλλά εκείνοι το ήξεραν. Συγκεντρώθηκαν, λοιπόν, στην ακοή του. Λειτουργήσαν ευρηματικά, πρέπει να τους το αναγνωρίσω. Σαν ψυχοπαθείς, αλλά με μια δόση δημιουργικότητας. Εκείνο που σε κάνει ν' απορείς είναι τι ζητούσαν».

Σκέφτομαι τη φωνή του έφορου στο τηλέφωνο, τον ήχο που πέρασα για πνιγμένο γέλιο. Εκείνη τη στιγμή τον είχαν ήδη τσακίσει.

«Είχε βαμβάκια στ' αφ πά του».

«Χαίρομαι που το ακούω. Όταν τον έβγαλαν από τη θάλασσα, τα βαμβάκια έλειπαν. Αλλά μάντεψα ότι είχαν χρησιμοποιηθεί, όταν βρήκα τα μικρά εγκαύματα. Γιατί κάποια στιγμή τέλειωσαν μαζί του. Ό,τι κι αν ήθελαν. Και τότε έκαναν κάτι σατανικό. Έβρεξαν δυο κομμάτια βαμβάκι, ίσως σε υδροξείδιο, που ήταν και πρόχειρο. Έπειτα έσκισαν στα δυο ένα ηλεκτρικό καλώδιο κι έβαλαν από έναν πόλο σε κάθε αφτί. Έβαλαν το καλώδιο στην πρίζα. Και γύρισαν τον διακόπτη,

έτσι ήρεμα κι απλά. Ακαριαίως θάνατος. Γρήγορος, φτηνός, καθαρός».

Κουνάει το κεφάλι του. Είναι γιατρός, όχι ψυχολόγος. Δεν μπορεί να καταλάβει τον κόσμο όπου ζούμε.

«Ήταν σπεσιαλίστες, γαμώ το κέρατό μου. Αν όμως πίστευα στις πρωτοχρονιάτικες αποφάσεις, η δική μου θα ήταν να τους κάνω να πληρώσουν».

Ξυπνάω γύρω στη μία τη νύχτα. Τη μια στιγμή κοιμάμαι, την άλλη είμαι ξύπνια.

Εκείνος είναι ξαπλωμένος πλάι μου. Μπρούμυτα, με τα χέρια παράλληλα προς το σώμα του. Κοιμάται με τη μια πλευρά του προσώπου του ζουληγμένη στο σεντόνι. Το στόμα και η μύτη του τρεμουλιάζουν ελαφρά, σαν να μυρίζει ένα λουλούδι. Ή σαν να ετοιμάζεται να φιλήσει ένα παιδί.

Κείμενοι ακίνητοι και τον κοιτάζω έτσι όπως δεν μπορούσα να τον κοιτάξω πριν. Τα μαλλιά του είναι καστανά, με σκόρπιες γκρίζες λουρίδες. Είναι πυκνά, σαν τις τρίχες μιας βούρτσας. Όταν βυθίζεις μέσα τους τα δάκτυλά σου, νιώθεις σαν να έχεις αρπάξει τη χαίτη ενός αλόγου.

Εκεί, στο κρεβάτι, έρχεται και με βρίσκει η ευτυχία. Όχι σαν κάτι που μου ανήκει. Αλλά σαν ένας πύρινος τροχός που κυλάει μέσα στον χώρο και τον κόσμο.

Για μια στιγμή μου φαίνεται ότι θα καταφέρω να την αφήσω

να προσπεράσει, ότι μπορώ να μείνω ξαπλωμένη νιώθοντας αυτό που έχω και χωρίς να επιθυμώ τίποτα περισσότερο.

Την άλλη στιγμή θέλω ν' αρπαχτώ από αυτήν. Τη θέλω να συνεχιστεί. Θέλω να τον έχω ξαπλωμένο πλάι μου και αύριο. Αυτή είναι η μόνη, η τελευταία ευκαιρία μου.

Εκτοξεύω τα πόδια μου στο πάτωμα. Τώρα είμαι πανικόβλητη.

Αυτό ακριβώς προσπαθούσα ν' αποφύγω τριάντα επτά χρόνια. Εξασκήθηκα συστηματικά στο μόνο πράγμα σ' αυτόν τον κόσμο που αξίζει να μάθει κανείς. Στην απάρνηση. "Έχω πάψει να ελπίζω σε οτιδήποτε. Όταν η άσκηση της ταπεινοφροσύνης γίνει ολυμπιακό αγώνισμα, θα μπω στην εθνική ομάδα.

Ποτέ δεν μπόρεσα να υπομείνω τις ερωτικές απογοητεύσεις των άλλων. Μισώ την αδυναμία τους. Βλέπω τις άλλες γυναίκες να βρίσκουν τον άνδρα της ζωής τους στην άκρη του ουράνιου τόξου. Τις βλέπω να κάνουν παιδιά, ν' αγοράζουν ένα γαλάζιο παιδικό καροτσάκι μάρκας Σίλβερ Κρος, να πηγαίνουν στην Ντάπια για περίπατο στην ανοιξιάτικη λιακάδα, να γελάνε συγκαταβατικά για μένα και να σκέφτονται, η κακόμοιρη η Σμίλλα, δεν ξέρει τι χάνει, δεν ξέρει πώς είναι η ζωή για εμάς που έχουμε μωρά και πιστοποιητικό γάμου.

Τέσσερις μήνες αργότερα, γίνεται μια φιλική συνάντηση της παλιάς τους ομάδας προετοιμασίας για τον τοκετό, και ο

αγαπημένος της Φέρντιναντ παθαίνει μια μικρή υποτροπή και^ κάνει δυο-τρεις μυτιές, κι έπειτα εκείνη τον βρίσκει στην τουαλέτα να βγάζει τα μάτια του με μια άλλη χαρούμενη μητέρα, και μέσα σ' ένα νανοδευτερόλεπτο η σπουδαία, περήφανη, αγέρωχη, άτρωτη μαμά καταντάει ανθρωπάριο. Μονομιάς ξεπέφτει στο επίπεδό μου και ακόμα πιο κάτω, γίνεται έντομο, σκουλήκι, σαρανταποδαρούσα.

Και τότε με βγάζει από το χρονοντούλαπο και με ξεσκονίζει. Τότε πρέπει ν' ακούσω πόσο σκληρό είναι να είσαι μοναχική μητέρα μετά το διαζύγιο, πώς τσακώθηκαν για τη μοιρασιά του στερεοφωνικού, πώς το παιδί ρουφάει τα νιάτα της — το παιδί που είναι τώρα μια μηχανή που την καταναλώνει χωρίς να της δίνει τίποτα.

Ποτέ μου δεν ήθελα να τ' ακούω αυτά. Τι στον διάβολο φαντάζεστε, έλεγα. Νομίζετε ότι γράφω καμιά στήλη με αισθηματικές συμβουλές; Νομίζετε ότι είμαι ημερολόγιο; Αυτόματος τηλεφωνητής;

Ένα πράγμα απαγορεύεται στα ταξίδια με έλκηθρο, κι αυτό είναι το κλαψούρισμα. Η γκρίνια είναι ένας ιός, μια θανατηφόρα, μεταδοτική, επιδημική αρρώστια. Δεν θέλω ν' ακούω κλάψες. Δεν θέλω να ξεσπάνε στην πλάτη μου αυτά τα όργια συναισθηματικής ευτέλειας.

Νά γιατί φοβάμαι τώρα. Εκεί, όρθια στο πάτωμά του, πλάι στο κρεβάτι του, ακούω κάτι. Κάτι που βγαίνει από μέσα μου και είναι ένα κλαψούρισμα. Είναι ο φόβος ότι αυτό που μου

δόθηκε δεν θα κρατήσει. Είναι ο αχός όλων των θλιμμένων ερωτικών ιστοριών που ποτέ δεν ήθελα ν' ακούω. Τώρα αισθάνομαι σαν να τις κουβαλάω όλες μέσα μου.

Αλλά προλαβαίνω ακόμα να σωθώ. Μπορώ να μαζέψω τα ρούχα μου και να τα πάρω παραμάσχαλα. Δεν χρειάζεται καν να ξοδέψω χρόνο για να ντυθώ. Μπορώ να φύγω αμέσως και ν' ανεβώ τρέχοντας τη σκάλα. Στο διαμέρισμά μου θα πακετάρω τα απαραίτητα, ή ίσως ούτε καν αυτό, θα τηλεφωνήσω απλώς σε μια εταιρεία μεταφορών, θα τους πω να έρθουν να πάρουν τα πράγματά μου και να τα βάλουν σε μια αποθήκη, κι έπειτα θα χώσω στη μια τσέπη το κομπόδεμά μου και στην άλλη την κασέτα του Ησαΐα, θα πάω να μείνω σε ξενοδοχείο κι έτσι θα είμαι μακριά όταν εκείνος ξυπνήσει, και δεν θα χρειαστεί ποτέ πια να τον δουν τα μάτια μου.

Ανοίγει τα μάτια του και με κοιτάζει. Μένει ξαπλωμένος, ολότελα ακίνητος, και προσπαθεί να καταλάβει που βρίσκεται.

Έπειτα μου χαμογελάει.

Θυμάμαι ότι είμαι γυμνή. Του γυρίζω την πλάτη και πηγαίνω με το πλάι ως τα ρούχα μου. Εκείνος μου τα έχει διπλώσει, όπως δεν έχουν διπλωθεί από τότε που αγοράστηκαν. Βάζω τα εσώρουχά μου. Η συστολή ανήκει στη θεμελιώδη φύση του ανθρώπου. Μου φέρνει αναγούλα η αντίληψη των Ευρωπαίων ότι μπορούν να θεραπεύσουν τις σεξουαλικές νευρώσεις τους, που οι ίδιοι προκάλεσαν, απλώνοντας τη σάρκα στον πάγκο και βάζοντάς την κάτω από το

μικροσκόπιο.

Πηγαίνω στο καθιστικό. Δεν ξέρω τι να κάνω με τον εαυτό μου.

Εκείνος έρχεται μια στιγμή αργότερα. Φοράει άσπρο μποξε-ράκι, μακρύ ως τα γόνατα και φαρδύ σαν μαξιλαροθήκη. Μοιάζει με μισόγυμνο παίκτη του κρίκετ.

Τα βλέπω τώρα και θυμάμαι ότι τα είδα και χτες. Γύρω από τους καρπούς και τους αστραγάλους του έχει κάτι μικρά μαύρα σημάδια. Είναι ουλές. Δεν θέλω να τον ρωτήσω τίποτα.

Με πλησιάζει και με φιλάει. Αν και δεν μεθύσαμε καθόλου, μπορώ να πω ότι είναι το πρώτο νηφάλιο αγκάλιασμά μας.

Μόλις τώρα θυμάμαι τη χτεσινή μέρα. Τόσο καθαρά σαν να έβλεπα τούτη τη στιγμή τη λάμψη της πυρκαγιάς, πάνω στους τοίχους του διαμερίσματος.

Στρώνουμε μαζί το τραπέζι. Εκείνος έχει έναν αποχυμωτή. Στύβει μήλα και αχλάδια σε ψηλά ποτήρια. Ο χυμός των μήλων είναι πράσινος με μια κοκκινωπή ανταύγεια, ο χυμός των αχλαδιών κιτρινωπός. Τα πρώτα λεπτά. Έπειτα αρχίζουν ν' αλλάζουν γεύση και χρώμα.

Δεν τρώμε σχεδόν τίποτα. Πίνουμε λίγο χυμό και κοιτάζουμε το σερβίτσιο, το βούτυρο, το τυρί, το φρυγανισμένο ψωμί, τη μαρμελάδα, τις σταφίδες, τη ζάχαρη.

Το λιμάνι δεν έχει καθόλου κίνηση και η γέφυρα πολύ λίγη. Είναι αργία.

Κάθεται αρκετά μέτρα μακριά μου, αλλά τον νιώθω κολλημένο πάνω μου σαν τα κορμιά μας να ήταν ακόμα κλειδωμένα το ένα στο άλλο.

Του δίνω ένα αποχαιρετιστήριο φιλί και ανεβαίνω στο διαμέρισμά μου, φορώντας μόνο τα εσώρουχα, με τα ρούχα μου υπό μά-λης. Δεν αλλάξαμε ούτε λέξη αυτό το πρωινό.

Στο σπίτι μου αποφασίζω να μην κάνω ντους. Υπάρχουν τόσοι και τόσοι λόγοι για να μην πλυθείς. Στο Κάανακ, μια μητέρα έκανε τρία χρόνια να πλύνει το αριστερό μάγουλο του παιδιού της, γιατί το είχε φιλήσει η βασίλισσα Ίνγκριντ.

Ντύνομαι και πηγαίνω στον τηλεφωνικό θάλαμο της πλατείας. Από εκεί τηλεφωνώ στην Πανεπιστημιακή Κλινική, Ινστιτούτο Ιατροδικαστικής, Νεκροτομείο της Κοπεγχάγης, και ζητώ να μιλήσω με τον γιατρό Λέιερμαν.

Αέρισε το θερμοκήπιο. Με σκοπό, όπως αποδεικνύεται, να μπει αρκετό οξυγόνο για να μπορεί ν' ανάψει το επόμενο πούρο του. Αλλά για μια σύντομη στιγμή αναπνέω καθαρό, δροσερό αέρα.

«Θ' αντέξουν οι κάκτοι όλο αυτόν τον φρέσκο αέρα;»

Με την ειρωνεία, οι επενδύσεις σου στον Λέιερμαν δεν έχουν και μεγάλη απόδοση.

«Στη Σαχάρα, στα βαθύπεδα του Νίγηρα, η θερμοκρασία πέφτει τη νύχτα στους επτά βαθμούς υπό το μηδέν. Και τη μέρα είναι 50 βαθμοί στον ήλιο. Είναι η μεγαλύτερη διαφορά θερμοκρασίας στην επιφάνεια της γης μέσα σ' ένα εικοσιτετράωρο. Μερικές φορές κάνει πέντε χρόνια να βρέξει».

«Αλλά τους φλομώνουν εκεί στο πούρο;»

Αναστενάζει.

«Εκεί μέσα δεν μου επιτρέπει το κάπνισμα η οικογένεια. Εδώ έξω μου το βγάζουν ξινό οι μουσαφίρηδες μου».

Ξαναβάζει το πούρο μέσα στο κουτί. Ένα πλακουτσωτό ξύλινο κουτί με την εικόνα του Ρωμαίου να φιλάει την Ιουλιέτα στο μπαλκόνι.

«Τώρα», λέει, «θέλω μια εξήγηση, γαμώ το φελέκι μου».

Πρέπει να συγκεντρώσω τις σκέψεις μου. Αυτές, όμως, έχουν κολλήσει στο φιλί που βλέπω στο κουτί των πούρων.

«Γνωρίζετε τ α Στοιχεία του Ευκλείδη;» ρωτάω.

Και τότε του τα λέω όλα με το νι και με το σίγμα. Γ ία τον θάνατο του .Ησαΐα. Για την αστυνομία. Για την Κρυολιθική Εταιρεία Ντάνμαρκ. Για το Αρκτικό Μουσείο. Μερικά πράγματα για τον μηχανικό. Γ ία τον Αντρέας Λιχτ.

Μόλις αρχίζω, αυτός ξεχνιέται και παίρνει ένα πούρο από το

κουτί.

Ώσπου να τελειώσω, έχει καπνίσει δύο πούρα.

Όταν σταματάω να μιλάω, αυτός απομακρύνεται, σαν να θέλει να παρεμβάλει ανάμεσά μας κάποια απόσταση. Περπατάει αργά στα στενά μονοπατάκια ανάμεσα στα φυτά. Έχει ένα κόλπο για να καπνίζει τα τελευταία χιλιοστά του πούρου, έτσι ώστε τελικά να μένει με την καύτρα ανάμεσα στα δάκτυλα. Αφήνει έπειτα τους τελευταίους κόκκους του καπνού να πέσουν στα παρτέρια.

Ξανάρχεται κοντά μου.

«Παραβίασα το ιατρικό απόρρητο. Θα διαπράξω αξιόποινη πράξη, αν αποσιωπήσω απέναντι στην αστυνομία αυτά που μου είπατε. Πάω να τα βάλω με τις μεγαλύτερες επιστημονικές αυθεντίες της Δανίας, με τον εισαγγελέα, με τον αρχηγό της αστυνομίας. Έχουν απολυθεί άνθρωποι επειδή απλώς σκέφτηκαν τα μισά απ' όσα εγώ έχω ήδη κάνει. Κι έχω να θρέψω οικογένεια».

«Και χρειάζονται πότισμα και οι κάκτοι», λέω.

«Αλλά τι χαρά να δουν τα παιδιά από έναν πατέρα που του πέφτει ο κώλος την πρώτη φορά που απειλείται η δουλειά του;»

Δεν λέω τίποτα.

«Θα υπάρχουν κι άλλοι τίμιοι τρόποι να βγάζεις το ψωμί σου, εκτός από το να είσαι αναπληρωματικός αρχίατρος. Η γιαγιά μου ήταν Εβραία. Ίσως μπορώ να καθαρίζω τις τουαλέτες στο εβραϊκό νεκροταφείο».

Σκέφτεται μεγαλόφωνα. Αλλά έχει ήδη πάρει την απόφασή του.

Στην κουζίνα κοντοστέκεται.

«Χρονολογίες και ημερομηνίες των δύο αποστολών;»

Του της δίνω.

« Ίσως θα ήταν διαφωτιστικό να δούμε τις ιατροδικαστικές εκθέσεις από τότε», λέει.

Τα πρώτα κουλουράκια έχουν βγει από τον φούρνο. Ένα από αυτά παριστάνει μια γυμνή γυναίκα. Έφτιαξαν τις ρώγες και την ήβη με σταφίδες.

«Κοίτα», μου λέει ένα αγοράκι, «αυτό παριστάνει εσένα»:

«Ναι», λέει ένα άλλο, «γδύσου να δούμε αν σου μοιάζει».

«Σκασμός», λέει ο Λίερμαν.

Με βοηθάει να φορέσω το παλτό μου.

«Η γυναίκα μου πιστεύει ότι δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση ν' αστράφτεις ανάποδες στα παιδιά σου».

«Και στη Γροιλανδία επίσης», λέω, «δεν δέρνουν ποτέ τα παιδιά».

Δείχνει απογοητευμένος.

«Αλλά, γαμώ την τύφλα μου, είναι ανθρώπινο να μπαίνει κανείς στον πειρασμό».

Ο μηχανικός περιμένει στον δρόμο. Οι δυο άνδρες δίνουν τα χέρια. Σε μια προσπάθεια να φτάσουν ο ένας τον άλλο, ο ιατροδικαστής τεντώνεται στον αέρα ενώ ο μηχανικός μαζεύεται προς τη γη. Συναντιούνται στη μέση, με την κωμική αгарμποςύνη βουβής ταινίας. Όπως τόσες φορές πριν, μου γεννιέται η απορία γιατί οι άνδρες αγγίζουν τόσο σπάνια με άνεση ο ένας τον άλλο, πώς γίνεται να είναι δεξιότητες ισορροπιστές στον πάγκο του νεκροτομείου, στην κουζίνα, πίσω από ένα έλκηθρο που το σέρνουν σκυλιά, αλλά δείχνουν παιδιάστικη αδεξιότητα όταν είναι να δώσουν το χέρι τους σ' έναν ξένο.

«Ο Λόυεν», λέει ο Λέιερμαν.

Γυρίζει το πλευρό στον μηχανικό, σαν για να τον κρατήσει έξω από τη συζήτηση. Μια τελευταία, αποτυχημένη προσπάθεια να διατηρήσει την επαγγελματική διακριτικότητα και να προστατεύσει ένα συνάδελφο.

«Μπήκε μέσα νωρίς εκείνο το πρωί. Έρχεται και φεύγει όποτε θέλει. Αλλά τον είδε ο φύλακας. Κοίταξα το πρόγραμμα υπηρεσίας. Δεν είχε άλλο λόγο να έρθει. Έκανε εκείνη τη

βιοψία. Δεν μπόρεσε ν' αντισταθεί στον πειρασμό, γαμώ το κέρατό μου. Ο φύλακας λέει πως εκείνη την ώρα ήταν μπροστά οι καθαρίστριες. Ίσως γι' αυτό δούλεψε έτσι άτσαλα».

«Πώς ήξερε ότι το παιδί ήταν νεκρό;»

Σηκώνει ι ούς ώμους.

«Ο Βινγκ».

Είναι ο μηχανικός. Ο Λέιερμαν τον κοιτάζει εχθρικά.

«Ο Β- Βινγκ. Του τηλεφώνησε η Γιουλιάνε. Κι έπειτα αυτός θα τηλεφώνησε στον Λόυεν».

Έχει παρκάρει το μικρό Μόρρις απ' έξω. Καθόμαστε ο ένας δίπλα στον άλλο χωρίς να λέμε τίποτα. Όταν επιτέλους αρχίζει να μιλάει, τραυλίζει έντονα.

«Σε παρακολούθησα. Σταμάτησα στην Τ- Τούμποργκβάι και σε είδα να περνάς το έλος».

Δεν χρειάζεται να ρωτήσω γιατί. Κάπου είμαστε και οι δυο το ίδιο τρομαγμένοι.

Ανοίγω τα ρούχα μας, τον καβαλικεύω και τον βάζω μέσα μου. Καθόμαστε έτσι πολλή ώρα.

Βάζει τέιπ στην εξώπορτά μου. Έχει αυτή την άσπρη, ματ ταινία που χρησιμοποιούν οι γραφίστες. Μ' ένα ψαλίδι κόβει

δυο λεπτές λουρίδες και τις κολλάει στον ψηλότερο και στον χαμηλότερο μεντεσέ. Δεν φαίνονται καθόλου. Αν ξέρει κανείς πού είναι, μόλις που μπορεί να τις νιώσει με την αφή.

«Μόνο γι' αυτές τις μέρες. Κάθε φορά που μπαίνεις μέσα, να κοιτάς πρώτα αν είναι στη θέση τους. Αν έχουν ξεκολλήσει, να περιμένεις ώσπου να έρθω. Αλλά το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να μένεις εκεί όσο γίνεται λιγότερο».

Αποφεύγει να με κοιτάξει.

«Αν δ- δεν έχεις αντίρρηση, μπορείς να μείνεις σ' εμένα προσωρινά».

Δεν θ' αποσαφηνιστεί ποτέ τι σημαίνει αυτό το «προσωρινά».

Στο πανεπιστήμιο κυκλοφορούσαν πολλά αστεία εθνολογικά κλισέ. Ένα από αυτά ήταν το πόσο πολλά όφειλαν τα ευρωπαϊκά μαθηματικά στους αρχαίους πολιτισμούς, γιατί δέστε τις πυραμίδες, που η γεωμετρία τους επιβάλλει τον σεβασμό και τον θαυμασμό.

Αυτό, φυσικά, είναι βλακεία μεταμφιεσμένη σε αβροφροσύνη. Στην πραγματικότητα που ορίζει ο ίδιος, ο τεχνολογικός πολιτισμός υπερέχει. Οι επτά-οκτώ εμπειρικοί κανόνες των Αιγυπτίων χωρομετρών είναι μαθηματικά της πρώτης δημοτικού μπροστά στον ολοκληρωτικό λογισμό.

Στο Οι τελευταίοι βασιλιάδες της Θούλης, ο Ζαν Μαλωρί γράφει ότι ένα ουσιώδες επιχείρημα υπέρ της μελέτης των Εσκιμώων του Πόλου είναι ότι με αυτόν τον τρόπο μπορεί κανείς να μάθει κάτι για τη μετάβαση του ανθρώπου από το στάδιο του Νεάντερταλ στο στάδιο της νεολιθικής εποχής.

Αυτό γράφτηκε με μια κάποια συμπάθεια. Αλλά προσφέρεται για σπουδή πάνω στις ασύνειδες προκαταλήψεις.

Κάθε λαός που αφήνει να τον μετρήσουν με κλίμακα επινοημένη από την ευρωπαϊκή επιστήμη θα φαίνεται σαν αγέλη ανθρωποειδών πιθήκων.

Η διαβάθμιση δεν έχει νόημα. Κάθε προσπάθεια σύγκρισης των πολιτισμών με σκοπό να προσδιοριστεί ποιος είναι ο πιο εξελιγμένος δεν θα είναι ποτέ τίποτα περισσότερο από άλλη μια σκατένια προβολή του μίσους του δυτικού πολιτισμού για τις ίδιες τις σκιές του.

Ένας μόνο τρόπος υπάρχει να καταλάβεις μια άλλη κουλτούρα. Να τη ζήσεις. Να εγκατασταθείς στον χώρο της, να ζητήσεις να σε ανεχτούν ως επισκέπτη, να μάθεις τη γλώσσα. Ίσως τότε έρθει κάποια στιγμή η κατανόηση. Θα είναι πάντα άφατη. Τη στιγμή που καταλαβαίνεις το αλλότριο, χάνεις την ανάγκη να το εξηγήσεις. Το να εξηγείς ένα φαινόμενο σημαίνει ν' απομακρύνεσαι από αυτό. Όταν αρχίζω να μιλάω για το Κάανακ, στον εαυτό μου ή σε άλλους, αρχίζω πάλι να χάνω αυτό που ποτέ δεν υπήρξε αληθινά δικό μου.

Όπως τώρα, στον καναπέ του μηχανικού, όπου μου έρχεται να του πω γιατί αισθάνομαι δεμένη με τους Εσκιμώους. Ότι είναι επειδή έχουν την ικανότητα να ξέρουν, χωρίς ίχνος αμφιβολίας, πως η ζωή έχει νόημα. Επειδή έχουν τον τρόπο να συνηθίζουν τη συνείδησή τους στην ένταση ανάμεσα σε ασυμφιλίωτες αντιθέσεις, χωρίς να συντρίβονται και χωρίς να ψάχνουν για απλουστευτικές λύσεις. Επειδή φτάνουν στην έκσταση από ένα σύντομο, πολύ σύντομο μονοπάτι. Επειδή μπορούν να συναντήσουν ένα συνάνθρωπο και να τον δουν όπως είναι, χωρίς να τον αξιολογούν και χωρίς οι προκαταλήψεις να θολώνουν τη ματιά τους.

Έχω την ανάγκη να του τα πω όλα αυτά. Και την αφήνω να φουντώσει μέσα μου. Την αισθάνομαι να με σφίγγει στην καρδιά, στον λαιμό, πίσω από το μέτωπο. Ξέρω ότι είναι επειδή είμαι ευτυχισμένη αυτή τη στιγμή. Τίποτα δεν διαφθείρει όσο η ευτυχία. Μας κάνει να νομίζουμε ότι αφού μοιραζόμαστε το παρόν, μπορούμε να μοιραστούμε και το παρελθόν. Αφού εκείνος είναι αρκετά δυνατός για να με βρει στο σήμερα, θα μπορεί να χωρέσει και τα παιδικά χρόνια μου.

Κι έπειτα αφήνω αυτή την παρόρμηση να πετάξει. Είναι ένα αίσθημα έντασης. Υψώνεται στον αέρα κι εξαφανίζεται πέρα από το ταβάνι, κι εκείνος δεν θα υποψιαστεί ποτέ ότι ένιωσα έτσι.

Ψήνει μπανάνες. Τις αφήνει στον φούρνο ώσπου να μαυρίσει η φλούδα. Στο μεταξύ καβουρδίζει φουντουκιά. Στην

τοστιέρα. Με διαβεβαιώνει ότι έτσι κ- καβουρδίζονται π- πιο ομοιόμορφα.

Δεν μου έρχεται καθόλου να γελάσω. Είναι σοβαρός κι επίσημος σαν παπάς. Κάνει στις μπανάνες μια μεγάλη χαρακιά. Είναι κίτρινες και παχύρρευστες. Χύνει στη χαρακιά μέλι από ρείκια και λίγες σταγόνες λικέρ.

Δεν θα μ' ένοιαζε αν ο κόσμος σταματούσε αυτή τη στιγμή. Κανένας δεν χρειάζεται πια να πει τίποτα.

Πιέζει ελαφρά την πετσέτα στα χείλη του. Αισθαντικά χείλη και πλατύ στόμα. Κάπως παχύ πανωχειλί.

«Το '66 πάνε εκεί πάνω. Έπειτα σωπαίνουν είκοσι πέντε χρόνια. Οπότε ξαναπάνε. Έπειτα σωπαίνουν πάλι ενάμιση χρόνο. Τότε πεθαίνει ο Βαρόνος. Η αστυνομία δείχνει μεγάλο ενδιαφέρον. Καίγεται το μουσείο».

Θέλουμε και οι δυο μας να το πει ο άλλος.

«Κάτι μαγειρεύεται, Σμίλλα».

«Ναι», λέω.

«Ετοιμάζονται να ξαναπάνε εκεί πάνω. Ο χειμώνας θα ήταν η κατάλληλη εποχή για να προετοιμαστούν. Όστε να ξεκινησουν στις αρχές της άνοιξης».

Αυτό σκεφτόμουν κι εγώ.

«Αλλά π- πώς θα το καταφέρουν; Δεν μπορούν να οργανώσουν το ταξίδι, να βρουν πλοίο κι εξοπλισμό μέσω της Κρυολιθι-κής Εταιρείας. Γιατί αυτή έχει κλείσει ουσιαστικά».

Μου έρχεται η επιθυμία να δω τον έναστρο ουρανό, γι' αυτό σβήνω το φως. Οι ανταύγειες έξω είναι λίγο διαφορετικές εδώ απ' ό,τι στο διαμέρισμά μου.

«Ο Λόυεν, ο Λιχτ, ο Βινγκ», λέω. «Οι τρεις τους το ανακάλυψαν. Ό,τι κι αν είναι αυτό. Βρήκαν ότι υπήρχε εκεί πάνω. Ίσως το έμαθαν στο Αμβούργο. Ήταν οι εγκεφαλοι των πρώτων αποστολών. Αλλά τώρα έχουν γεράσει. Δεν θα μπορούσαν να ξανα-ταξιδέψουν. Και κάποιος σκότωσε τον Λιχτ. Πίσω από τους τρεις κρύβεται κάτι άλλο, κάτι μεγαλύτερο, κάτι πιο αδίστακτο».

Έρχεται και με αγκαλιάζει. Μπορώ να γείρω το κεφάλι μου στη μασχάλη του.

«Θα χρειαστούν ένα σκάφος», λέει σκεπτικά. «Έχω ένα φίλο που κάτι ξέρει από πλοία».

Μου έρχεται να τον ρωτήσω, για να μάθω κάτι απ' όλα όσα δεν ξέρω γι' αυτόν. Αλλά συγκρατώ τον εαυτό μου.

«Πήγα στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο. Η Γκεοϊν-φόρμ έχει τρία άτομα στο διοικητικό συμβούλιο».

Αναφέρω τα τρία ονόματα. Κουνάει το κεφάλι του. Έξω από το παράθυρο μόλις διακρίνεται η Πούλια. Του τη δείχνω.

«Οι Πλειάδες. Στη γλώσσα μου λέγονται κιλουττούουσατ».

Προφέρει τη λέξη αργά και προσεχτικά. Σαν να μαγειρεύει. Η ανάσα του είναι αρωματική και αψιά. Από φουντούκια καβουρδισμένα στην τοστιέρα.

Όρθιοι στη μέση της κρεβατοκάμαρας, γδύνουμε ο ένας τον άλλον.

Έχει μια ελαφριά, αδέξια βιαιότητα που με κάνει επανειλημμένα να σκεφτώ ότι αυτή τη φορά θα χάσω τα λογικά μου. Με την αμοιβαία κατανόηση που αρχίζει να θαμποφέγγει ανάμεσά μας, τον κάνω ν' ανοίξει τη μικρή σχισμή στην άκρη του πέους του, για να μπορέσω να βάλω μέσα την κλειτορίδα μου και να τον γαμήσω.

2

Πρώτα μπαίνουμε στο σαλόνι. Τα φινιστρίνια είναι μπρούντζινα, οι τοίχοι και το ταβάνι από μάρμαρο. Οι πολυθρόνες έχουν ανοιχτόχρωμα δερμάτινα μαξιλάρια, είναι στερεωμένες στο πάτωμα με μπρούντζινα μπουλόνια, εφοδιασμένες με μπρούντζινες γυροσκοπικές υποδοχές για ποτήρια του ουίσκι και τόσο βαθιές, ώστε ακόμα και στη διάρκεια ενός αρκτικού τυφώνα μπορεί κανείς να κάθεται και ν' απολαμβάνει το κουδούνισμα από τα παγάκια στο τριπλό Λαφρόιγκ του.

Το επόμενο δωμάτιο σου δίνει την ευκαιρία να κάνεις 25

μέτρα περίπατο κατά μήκος της καρίνας, ανοίγοντας δρόμο ανάμεσα σε νέα έπιπλα από μαόνι, διαβαίνοντας μπ-ροστά από νέα καλογουαλισμένα φινιστρίνια, προσπερνώντας ρολόγια πλοίου κι επιβλητικά γραφεία βιδωμένα στο πάτωμα, όπου μια ντουζίνα άνθρωποι δουλεύουν σαν να πρέπει να τα τελειώσουν όλα μέσα σε τριάντα δευτερόλεπτα. Οι γυναίκες γράφουν σε επεξεργαστές κειμένου, οι άνδρες μιλούν ταυτόχρονα σε τρία τηλέφωνα και το ταβάνι έχει εξαφανιστεί σ' ένα σύννεφο καπνού τσιγάρων και πολυπραγμοσύνης.

Ακολουθεί ένα δωμάτιο υποδοχής. Εκεί κάθεται μια μεσόκοπη κυρία με μεϊκάπ, δαντελωτό πουκάμισο, σακάκι ραμμένο στα μέτρα της και χέρια που τα βλέπεις και λες ότι την έχουν προσλάβει για σιδερά. Θα με φόβιζε, αν δεν είχα μαζί μου τον μηχανικό.

Τη γνωρίζει. Δίνουν τα χέρια σαν να πρόκειται να παίξουν μπρα ντε φερ κι έπειτα προχωρούμε στην καμπίνα του πλοίαρχου. Περνάμε μπροστά από βιτρίνες με μοντέλα δεξαμενόπλοιων, από εκείνα όπου το πλήρωμα πρέπει να κάνει τρεις διανυκτερεύσεις πριν φτάσει από τη μια άκρη τους στην άλλη.

Εδώ μέσα τα φινιστρίνια είναι μεγάλα σαν σκέπαστρα πηγαδιών και χαμηλότερα, έτσι ώστε μπορείς να δεις τους θάμνους στο παρκάκι της πλατείας της Αγίας Άννας και να θυμηθείς ότι όλη αυτή η θαλασσινή φενάκη βρίσκεται στον δεύτερο όροφο ενός μεγάρου, του οποίου η πίσω πλευρά βλέπει προς το Αμά-λιενμποργκ, και είναι το μεγαλύτερο

τερατούργημα της αρχιτεκτονικής εσωτερικών χώρων που έχω δει ποτέ μου.

Στο γραφείο, που έχει γύρω γύρω παραπέτο, για να μην πέφτουν οι χρυσοί στυλογράφοι στο πάτωμα κατά τη διάρκεια της φανταστικής θαλασσοταραχής, κάθεται ένας νεαρός που δείχνει το πολύ δεκατεσσάρων χρόνων, με μαλλιά στο χρώμα της άμμου, ισιωμένα με βρεγμένη χτένα, και φακίδες στη μύτη.

Όταν αρχίζει να μιλάει, ακούγεται ένα λεπτό, καθαρό άλτο, γεμάτο αξιοπρέπεια.

«Ξέρω καλά τι σου 'ρχεται να πεις, χρυσό μου. Σου 'ρχεται να πεις: Πού είναι ο μπαμπάς σου, αγοράκι μου, μ' αυτόν ήρθαμε να μιλήσουμε. Αλλά κάνεις λάθος. Τον άλλο μήνα κλείνω τα 33. Αν κατά λάθος με σκότωνε ένας σάτυρος, η γυναίκα μου και τα τρία παιδιά μου θα εισέπρατταν 25 εκατομμύρια μετά το πούλημα αυτής εδώ της επιχείρησης».

Έπειτα μου κλείνει το μάτι.

Λέγεται Μπίργκο Λάντερ. Είναι ο φίλος του μηχανικού. Είναι εφοπλιστής και διευθυντής αυτής της ναυτιλιακής εταιρείας. Η παιδική κι εφηβική ηλικία του μοιράστηκαν ανάμεσα σε όλα τ' αναμορφωτήρια της Δανίας, είναι ορφανός και από τους δύο γονείς, πλούσιος, εντελώς αδίστακτος, ακόμα πιο δυσλεκτικός από τον μηχανικό, μέθυσος, έκδοτος στον τζόγο, και με την εμφάνισή του θα μπορούσε να πληρώνει παιδικό εισιτήριο στο λεωφορείο, αν αυτό δεν ήταν περιττό, γιατί έχει μια

Τζάγκουαρ κατασκευασμένη ειδικά για την αφεντιά του.

Μερικά από αυτά τα ξέρω, όπως κάθε άλλος στη Δανία, από τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Τα υπόλοιπα μου τα διηγήθηκε ο μηχανικός καθώς ερχόμασταν.

Σφίγγει το χέρι του μηχανικού και με τα δυο δικά του. Δεν λέει τίποτα, αλλά τον κοιτάζει σαν να ξαναντάμωσε τον μεγάλο αδελφό του, τον οποίο είχε από καιρό για χαμένο. Έπειτα καθίζουμε. Ο μηχανικός σπρώχνει λίγο προς τα πίσω την πολυθρόνα του και αποσύρεται από τη συνομιλία. Εγώ είμαι αυτή που πρέπει να εξηγήσει περί τίνος πρόκειται.

«Αν θέλω να νοικιάσω ένα πλοίο 4.000 τόνων, ας πούμε, για να μεταφέρω ένα φορτίο που δεν έχω σκοπό να περιγράψω, σ' ένα μέρος που κι αυτό δεν έχω σκοπό να το αποκαλύψω, τι πρέπει να κάνω; Και αν υποθέσουμε ότι έχω ήδη αρχίσει να ψάχνω για το κατάλληλο πλοίο, μπορεί ένας τρίτος να εντοπίσει τις ενέργειές μου;»

Σηκώνεται. Φοράει καουμπόικες μπότες με ψηλό τακούνι. Δεν τον βοηθούν και πολύ να ψηλώσει. Από ένα ντουλάπι στον τοίχο βγάζει ένα διπλό μπουκάλι με διάφανο μπράντι από φρούτα. Ο μηχανικός κι εγώ λέμε όχι. Αυτός γεμίζει για τον εαυτό του ένα ψηλό, κυλινδρικό νεροπότηρο.

Ολόκληρο το δωμάτιο μυρίζει φρέσκα αχλάδια. Ο Λάντερ ρουφάει το ποτό του. Επτά γουλιές στη σειρά. Έπειτα με κοιτάζει για να δει αν έχω σοκαριστεί.

«Είμαι μεθυσμένος από τις δέκα το πρωί», λέει. «Και το αντέχει η τσέπη μου».

Τα μάτια του κολυμπούν, αλλά η φωνή του είναι σταθερή.

«Αν προσπαθούσες να βρεις πλοίο, θα μπορούσε κανείς να σ' εντοπίσει. Αλλά μόνον αν ήταν φίλος μ' ένα ναυλομεσίτη. Κι εσύ τώρα είσαι, χρυσό μου».

Μου φαίνεται ότι, κατά κάποιον τρόπο, τον έχω κιόλας συμπαθήσει. Είναι ένα έκθετο, ένα παιδί που πάντα είχε προβλήματα με τον κόσμο και ουσιαστικά δεν νοιάστηκε να μάθει πώς να τα πηγαίνει καλά μαζί του.

Βγάζει από ένα συρτάρι ένα χιλιάρικο και το απλώνει στο τραπέζι.

«Όλα έχουν μια μπρος και μια πίσω πλευρά. Κανονικά, όση είναι η μια είναι και η άλλη».

Γυρίζει το χαρτονόμισμα με τρυφερότητα.

«Αλλά στη ναυτιλία είμαστε πονηράντζες και η πίσω πλευρά είναι πολύ μεγαλύτερη από την μπροστινή».

Κάνει μια πλατιά χειρονομία.

«Η μπροστινή πλευρά είναι η διεύθυνσή μου, τα γραφεία μου σ αυτή την ακριβή πλατεία. Είναι όλο αυτό το φιγουράτο σανιδι-κό και οι σουίτες που περάσατε για να φτάσετε ως εδώ».

Δίνει δυο-τρία χτυπηματάκια στα αραιά μαλλιά του.

«Η πίσω πλευρά είναι εδώ μέσα. Δεν “νοικιάζεις” ένα πλοίο, χρυσό μου. Το “ναυλώνεις”. Από έναν εφοπλιστή. Η ναύλωση γίνεται με συμβόλαιο. Ένα τέτοιο συμβόλαιο έχει μια μπροστινή πλευρά, που —αν η δουλειά στραβώσει— να μπορεί να προσκομιστεί στο δικαστήριο. Η μπροστινή πλευρά γράφει πού πηγαίνει το πλοίο και τι φορτίο μεταφέρει».

Δοκιμάζει μια γουλιά από το μπράντι.

«Αλλά εσύ δεν θέλεις να δώσεις πληροφορίες για τον προορισμό και το φορτίο. Ζητάς, λοιπόν, ένα συμβόλαιο που να γράφει ότι προορισμός είναι “όλος ο κόσμος” και το φορτίο είναι “απροσδιόριστο”. Αυτή η επιθυμία σου θα στενοχωρήσει κάθε πλοιοκτήτη. Τα καράβια του είναι σαν τα παιδιά του. Θέλει να ξέρει πού πάνε να παίξουν. Θέλει ν’ αποφεύγουν τις κακές παρέες. Αλλά καμιά ανησυχία δεν είναι τόσο μεγάλη ώστε να μη διαλύεται με το παραδάκι. Προτείνεις, λοιπόν, να γίνει ένα sideletter, όπως λέγεται, ένα κρυφό συμβόλαιο. Η εμπορική ναυτιλία της Δανίας είναι γεμάτη κρυφά συμβόλαια. Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, σχεδόν όλες οι δανέζικες ναυτιλιακές εταιρείες μεταφέρουν κάρβουνο από τη Νότια Αφρική και πολεμοφόδια στη Μέση Ανατολή. Παρόλο που είναι παράνομο. Για τον σκοπό αυτό υπογράφονται τόνοι κρυφά συμβόλαια. Τέτοια συμβόλαια δεν κάνουν για τα δικαστήρια. Είναι το ίδιο ευαίσθητα στο φως όπως το φιλμ, πριν εμφανιστεί. Ένα τέτοιο συμβόλαιο

ζητάς, λοιπόν. Εκεί μέσα λέει ότι θα δώσεις στην εταιρεία κάτι σαν πριμ για να συνεχίσεις να είσαι μια διακριτική κι εχέμυθη δεσποινίς. Ας παίξουμε ένα παιχνίδι. Ας πούμε ότι είμαι ο εφοπλιστής από τον οποίο θέλεις να ναυλώσεις ένα πλοίο. Το 98 τοις εκατό των συναλλαγών σ' αυτόν τον κλάδο γίνονται πρόσωπο με πρόσωπο. Θα εκμυστηρευτείς λοιπόν στον μπαρμπα-Μπίργκο, πρόσωπο με πρόσωπο, πού θα πάει στην πραγματικότητα το караβάκι σου».

«Στη δυτική ακτή της Γροιλανδίας».

«Αυτό κάνει τα πράγματα δυσκολότερα για τον ναυλωτή κι ευκολότερα για όποιον θέλει ν' ανακαλύψει τη συναλλαγή. Για να ταξιδέψει ένα πλοίο στη Γροιλανδία, πρέπει να έχει καταταγεί στην 'Α κατηγορία παγοθραυστικού'. Στη Δανία, η Επιθεώρηση Εμπορικών Πλοίων απαιτεί να ταξινομούνται όλα τα σκάφη κάθε τέσσερα χρόνια ως προς το κύτος και κάθε χρόνο ως προς τον εξοπλισμό ασφαλείας και τις μηχανές. Αν ένα πλοίο δεν έχει περάσει από αυτόν τον έλεγχο, δεν μπορεί με τίποτα ν' αποπλεύ-αεί. Από πέρσι, τα πλοία με προορισμό τη Γροιλανδία πρέπει να έχουν διπλό πάτο και διπλά τοιχώματα».

«Το πλήρωμα;»

«Κανονικά, ένα πλοίο ναυλώνεται μαζί με το πλήρωμα. Ή αποτίνεισαι σε μια διεθνή εταιρεία, από αυτές που η μόνη δουλειά τους είναι να επανδρώνουν ένα πλοίο. Αλλά σ' αυτή την ειδική περίπτωση θα προτιμούσες μάλλον ένα

bareboatcharter. Αυτό σημαίνει ότι νοικιάζεις το πλοίο και τίποτε άλλο. Πρώτα βρίσκεις καπετάνιο. Πρέπει να είναι ένας ξεχωριστός άνθρωπος, που να μπορείς να τον πάρεις παράμερα και, πάνω από ένα γεμάτο ποτήρι, να του πεις ότι η αμοιβή του στην προκειμένη περίπτωση θα είναι μεγαλύτερη από τη συνηθισμένη. Σε ανταπόδοση χρειάζεσαι όλο το τακτ και την ευαισθησία του. Μαζί του θα βρεις το υπόλοιπο πλήρωμα. Για ένα πλοίο 4.000 τόνων, θα χρειαστείς έντεκα-δώδεκα άνδρες».

Τώρα είναι ανάγκη να του ζητήσω κάτι. Είναι πάντα δύσκολο να ζητάς.

«Αν ένας πελάτης έκανε βολιδοσκοπήσεις για να βρει ένα τέτοιο πλοίο κι έναν τέτοιο πλοίαρχο, θα μπορούσες να το μάθεις, μπαρμπα-Μπίργκο;»

Με κοιτάζει λυπημένα.

«Ο βασικός όρος για ό,τι γίνεται σ' αυτόν τον κλάδο είναι All negotiations whatsoever to be kept strictly private and confidential. [1](#) Ο ναυτιλιακός κλάδος είναι από τους πιο διακριτικούς στον κόσμο».

Τυλίγει μ' επισημότητα τα χέρια του γύρω από το ποτήρι του. Έπειτα μου κλείνει το μάτι.

«Αλλά για σένα, μανουλομάνουλό μου, θα έφταναν στα άκρα».

Κοιτάζει τον μηχανικό κι έπειτα εμένα.

«Αν μπορώ να σου λέω τέτοια».

«Μπορείς να μου λες ό, τι κατεβαίνει στο κεφαλάκι σου, που βλέπω πως μπήκε με το πλύσιμο», λέω.

Ανοιγοκλείνει τα βλέφαρά του. Είναι τόσο ασυνήθιστος να του φέρνουν αντίσταση, ώστε έχει ξεχάσει πώς σε κάνει να νιώθεις αυτό.

Κρύβει για μια στιγμή το πρόσωπό του στα χέρια του, για να συγκεντρώσει τις σκέψεις του.

«Αυτός ο κλάδος δεν δίνει και τόσο καλή εικόνα από μπρος. Αλλά από πίσω είναι γεμάτος από αυτό που λέγεται μπέσα. Και οι δυο σημαντικότεροι κανόνες είναι: Ποτέ δεν εξαπατάς τον πελάτη. Ποτέ δεν εξαπατάς έναν άλλο μεσίτη».

Καταπίνει. Έχουμε μπροστά μας τη φιλοσοφία του για τη ζωή.

«Φεσώνουμε το κράτος και τις Αρχές όποτε μας δίνεται η ευκαιρία. Παραβαίνουμε με πλατύ χαμόγελο τον νόμο του Όλε Έσπερσεν για το συνάλλαγμα και ταξιδεύουμε στο Κέιπ Τάουν μ' ένα εκατομμύριο μετρητά στον χαρτοφύλακά μας, για να λαδώσουμε τον Βουσμάνο λιμενάρχη που κρατάει ένα τάνκερ 500.000 τόνων στο νεώριο, με το πρόσχημα της καραντίνας. Αγοράζουμε στον Παναμά πέντε εταιρείες τον χρόνο για χίλια δολάρια το κομμάτι, για να μην πλέουμε υπό δανική σημασία και νομοθεσία. Αλλάζουμε τη ρότα ενός φορτίου που παθαίνει αλλεργία στα τελωνεία και το στέλνουμε σ' ένα ισπανικό λιμάνι, όπου έχουμε εξαγοράσει

τον τοπικό τελωνειακό για να βγάλει νέα τιμολόγια. Αλλά δεν εξαπατούμε έναν πελάτη. Γιατί οι πελάτες θέλουμε να ξανάρχονται. Και προπαντός δεν εξαπατούμε ένα μεσίτη. Εμείς του ναυτιλιακού κλάδου έχουμε αλληλεγγύη. Γιατί πώς δουλεύουμε; Εγώ έχω έναν πελάτη που έχει ένα πλοίο, εσύ έχεις έναν πελάτη που έχει ένα φορτίο, και τους φέρνουμε σ' επαφή. Την επόμενη φορά γίνεται το αντίστροφο. Ένας ναυλομεσίτης ζει από άλλους μεσίτες, που ζουν από άλλους μεσίτες...»

Είναι συγκινημένος.

«Είναι μια μεγάλη αδελφότητα, χρυσό μου».

Πίνει και περιμένει ώσπου ν' ανακτήσει τον έλεγχο της φωνής του.

«Αυτό σημαίνει ότι έχουμε δίκτυο. Ξέρουμε άλλους μεσίτες από τη Γουαδελούπη ως τη Γη του Πυρός, από τη Ρανγκούν ως τις Έξω Εβρίδες. Και κουβεντιάζουμε. Δεν λέμε πολλά, αλλά όταν κουβεντιάσεις χρόνια κι έχεις μύτη για τις δουλειές, καταλήγεις να κερδίζεις 100.000 κορόνες κάθε φορά που σηκώνεις το τηλέφωνο και ανοίγεις το στόμα σου. Σε κάθε μεγάλο λιμάνι, η Λούντ και οι άλλες μεγάλες εταιρείες έχουν έναν παρατηρητή, που αναφέρει όλες τις αφίξεις και αναχωρήσεις. Και σιγά σιγά γνωρίζεσαι με τους παρατηρητές. Αν κάποιος προσπάθησε να ναυλώσει ένα σκάφος 4.000 τόνων, κατηγορίας παγοθραυστικού, για να μετά-φέρει ένα μυστικό φορτίο σ' ένα μυστικό μέρος, και αν ενδιαφέρεσαι

να μάθεις ποιος και πώς, τότε ήρθες στον κατάλληλο άνθρωπο, χρυσό μου. Γιατί ο μπαρμπα-Μπίργκο θα μάθει για χάρη σου».

Σηκωνόμαστε. Μου απλώνει το χέρι πάνω από το γραφείο.

«Χάρηκα για τη γνωριμία, χρυσό μου».

Το λέει ειλικρινά.

Βγαίνουμε, περνώντας μπροστά από το δαντελωτό πουκάμισο. Στο επόμενο δωμάτιο κάνω μεταβολή.

«Ξέχασα κάτι».

Κάθεται στο γραφείο του και γελάει ακόμα μόνος του. Πηγαίνω κοντά του και του δίνω ένα φιλί στο μάγουλο.

«Τι θα έλεγε ο Φόιλ;» ρωτάει.

Του κλείνω το μάτι.

«All negotiations whatsoever to be kept strictly private and confidential».

Μέρα παρά μέρα ο Μόριτς παίρνει την Μπένια μετά τις απογευματινές πρόβες της και τρώνε μαζί στο «Σαβαρίν», στο Νέο Λιμάνι.

Ο Μόριτς πηγαίνει εκεί επειδή εκτιμά την κουζίνα, επειδή οι τιμές διεγείρουν το εγώ του κι επειδή του αρέσει να κοιτάζει

τον κόσμο στον δρόμο μέσα από την τζαμαρία της πρόσοψης. Η Μπένια πηγαίνει μαζί του επειδή ξέρει ότι ο κόσμος στον δρόμο μπορεί να τη βλέπει μέσα από την ίδια τζαμαρία.

Έχουν μόνιμο τραπέζι πλάι στο παράθυρο, μόνιμο σερβιτόρο και τρώνε πάντα το ίδιο. Ο Μόριτς παίρνει αρνίσια νεφρά και η Μπένια ένα μπολ με ζωοτροφή, από αυτή που δίνουν στα κουνέλια. Λίγο πιο μακριά τους κάθεται σήμερα μια οικογένεια που κατάφερε να μπάσει λαθραία ένα παιδάκι σ' αυτή την, κατά τα άλλα, άβατη για τα παιδιά περιοχή. Ο Μόριτς κοιτάζει το παιδί.

«Δεν μου χάρισες ποτέ εγγονάκια», μου λέει.

«Τα μικρά παιδιά μυρίζουν κατρουλίλα», λέει η Μπένια.

Ο Μόριτς την κοιτάζει κατάπληκτος.

«Το ίδιο και τ' αρνίσια νεφρά», λέει.

Σκέφτομαι τον μηχανικό, που περιμένει έξω στο αυτοκίνητο.

«Δεν κάθесαι, Σμίλλα;»

«Με περιμένει κάποιος».

Μέσα από την τζαμαρία η Μπένια μπορεί να δει το Μόριτς, αλλά όχι ποιος κάθεται μέσα.

«Φαίνεται κάποιος στην ηλικία σου», λέει. «Σαραντάρης. Αν

κρίνω από την κουρσάρο του».

Αν της απαντήσω, θα πληγώσω τον Μόριτς. Αντιπαρέρχομαι, λοιπόν, την πρόκληση.

Ακουμπώ στην άκρη του τραπεζιού. Έτσι είναι πάντα. Η Μπένια και ο Μόριτς κάθονται άνετα, γερμένοι στη ράχη των καθισμάτων τους. Είναι στο στοιχείο τους. Εγώ στέκομαι όρθια, φορώντας το παλτό μου, και νιώθω σαν γυρολόγος που μπήκε μέσα να πουλήσει κάτι.

Ο Μόριτς κρατάει στα χέρια του δυο φακέλους. Ο ένας είναι γκρίζος και λεκιασμένος από κάτι που μοιάζει με κόκκινο κρασί. Μέσα στη σιωπή που πέφτει ανάμεσά μας, προσπαθεί να τον χρησιμοποιήσει για να με αναγκάσει να καθίσω. Δεν το κατορθώνει.

«Με στενοχωρεί αυτή η ιστορία», λέει.

Δεν καταλαβαίνω ποια ιστορία εννοεί.

«Το Βίιδ δεν είναι συνηθισμένο όνομα. Υπήρχε ένας συνθέτης που λεγόταν Γιόναταν Βίιδ. Τηλεφώνησα στον Βίκτορ Χάλκενβαδ».

Η Μπένια σηκώνει το κεφάλι. Είναι ένα όνομα που ακόμα κι αυτή το έχει ακούσει.

«Δεν ήξερα ότι ζει ακόμα».

«Ούτε εγώ είμαι βέβαιος ότι ζει».

Μου δίνει τον φάκελο. Τον φέρνω στη μύτη μου. Ο λεκές είναι πράγματι από κόκκινο κρασί. Ο Μόριτς χώνει ένα δάκτυλο στον λαιμό του ζιβάγκο του και τον γυρίζει.

«Δεν ήταν ευχάριστο. Έχει ξεπέσει πολύ αυτός ο άνθρωπος. Κάποια στιγμή μου βρόντηξε το τηλέφωνο. Στη μέση μιας φράσης μου. Αλλά πάντως μου έγραψε».

Πολύ σπάνια βλέπεις τον Μόριτς να αισθάνεται άβολα, όπως τώρα. Δεν καταλαβαίνω γιατί, παρά μόνο μέσα στο αυτοκίνητο.

Με προλαβαίνει στην πόρτα.

«Ξέχασες αυτό εδώ».

Είναι ο δεύτερος φάκελος.

«Ένα απόκομμα για τον Τόερκ Βίιδ. Από τη Δανική Υπηρεσία Τύπου».

Πρόκειται για μια εταιρεία συλλογής αποκομμάτων, στην οποία είναι συνδρομητής. Μαζεύει όλες τις αναφορές του Τύπου σ' αυτόν και του τις στέλνει.

Θέλει να με αγγίξει. Δεν τολμάει. Θέλει να πει κάτι. Δεν καταφέρνει να το ξεστομίσει.

Στο αυτοκίνητο διαβάζω το γράμμα δυνατά. Ο γραφικός χαρακτήρας είναι πολύ δυσανάγνωστος.

Γιόργκεν, φτηνέ ανθυποπαρμπέρη Ο μηχανικός με κοιτάζει απορημένος.

«Το πρώτο όνομα του πατέρα μου είναι Γιόργκεν», λέω. «Και ο Βίκτορ ήταν πάντα ευέξαπτος».

Θα πάνε δεκαπέντε χρόνια από την τελευταία φορά που τον είδα. Η όπερα του είχε εκχωρήσει τιμής ένεκεν ένα διαμέρισμα στην οδό Στόρε Κάννικεστραίδε. Καθόταν σε μια πολυθρόνα βαλμένη μπροστά στο πιάνο. Φορούσε ρομπ ντε σαμπρ, ποτέ δεν τον έχω δει ντυμένο αλλιώς. Οι γάμπες του ήταν γυμνές και πρησμένες. Δεν ξέρω αν μπορούσε πια να σηκωθεί. Πρέπει να ζύγιζε πάνω από 150 κιλά. Όλα πάνω του κρέμονταν. Κοίταζε εμένα, όχι τον Μόριτς. Δεν ήταν σακουλάκια αυτά που είχε κάτω από τα μάτια του, ήταν τσουβάλια.

«Δεν μου αρέσουν οι γυναίκες», είπε. «Κάνε πιο πέρα».

Τραβήχτηκα πιο πέρα.

«Όταν ήσουν κοριτσάκι, ήσουν χαριτωμένη», είπε. «Πάει πια αυτός ο καιρός».

Υπέγραψε το εξώφυλλο ενός δίσκου και το έδωσε στον Μόριτς.

«Ξέρω τι σκέφτεσαι», λέει. «Σκέφτεσαι ότι αυτός ο γερο-ηλίθιος έβγαλε καινούργιο δίσκο».

Ήταν τα Λήντερ του Γκούρρε. Έχω ακόμα τον δίσκο. Εξακολουθεί να είναι μια αλησμόνητη ηχογράφιση. Πότε πότε σκέφτομαι ότι το σώμα, η ίδια η υλική μας υπόσταση, βάζει ένα όριο στον πόνο που μπορεί ν' αντέξει το λογικό. Και ότι σ' αυτόν τον δίσκο ο Βίκτορ Χάλκενβαδ αγγίζει αυτό το όριο. Έτσι ώστε έπειτα εμείς οι άλλοι να μπορούμε να κάνουμε το ίδιο ταξίδι μόνο με το άκουσμα, χωρίς να χρειάζεται να πάμε ως εκεί.

Ακόμα κι αν κάποιος, όπως εγώ, δεν είναι γνώστης της ιστορίας του ευρωπαϊκού πολιτισμού, μπορεί ν' ακούσει σ' αυτή τη μουσική, σ' αυτόν τον δίσκο, έναν κόσμο να καταρρέει. Το ζήτημα είναι αν κάτι άλλο πήρε τη θέση του. Ο Βίκτορ πίστευε πως όχι.

Συμβουλευτήκα το ημερολόγιό μου. Αυτό είναι ό, τι έχει απομείνει από τη μνήμη μου. Πάνε δέκα χρόνια από την τελευταία φορά που ήρθες να με δεις. Επίτρεψέ μου να σου πω ότι έχω τη νόσο του Άλτσχάϊμερ. Ακόμα κι ένας γιατρεμποράκος σαν εσένα ξέρει τι σημαίνει αυτό. Κάθε μέρα το μυαλό μου ξεφλουδίζει. Δόξα τω Θεώ, όπου να 'ναι δεν θα θυμάμαι ούτε καν όλους εσάς, που προδώσατε εμένα και τον εαυτό σας.

Αυτό που τον οδήγησε εκεί ήταν η αδιαφορία. Την ίδια στιγμή που τραγουδούσε, δονούμενος, έτοιμος να εκραγεί, με τα αισθήματα του ρομαντισμού να τον πλημμυρίζουν και να τον πνίγουν, υπήρχε ένα επίπεδο αποστασιοποίησης, ένα κομμάτι του εαυτού του που δεν έδινε δεκάρα για τίποτα.

Ο Γιόναταν κι εγώ φοιτούσαμε μαζί στο Ωδείο. Μπήκαμε το 7 933. Τη χρονιά που ο Σαίνμπεργκ προσηλυτίστηκε στον ιουδαϊσμό. Την ίδια χρονιά με την πυρκαγιά του Ράιχσταγκ. Έτσι ήταν και ο Γιόναταν. Πιο άκαιρες επιλογές δεν μπορούσε να κάνει, που να του χέσω το ξερό του. Συνέθεσε ένα κομμάτι για οκτώ φλάουτα και το ονόμασε «Ασημένιοι πολύποδες». Μέσα στην ψωροφанта-σμένη στενοκεφαλιά της μεταπολεμικής Δανίας, που θεωρούσε ακόμα και τον Νίλσεν υπέρ το δέον προκλητικό. Έγραψε ένα μεγαλοφυές κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα. Το πιάνο έπρεπε να έχει πάνω στις χορδές σιδερένια μάτια από παλιομοδίτικες κουζίνες, γιατί αυτό θα έδινε, λέει, έναν πολύ ξεχωριστό ήχο. Δεν το είδε ποτέ να παίζεται. Ποτέ, ούτε μια φορά. Παντρεύτηκε μια γυναίκα που ακόμα κι εγώ δυσκολευόμουν να της βρω ψεγάδι. Εκείνη ήταν γύρω στα 22, όταν γεννήθηκε το αγόρι. Έμεναν στο Μπρένσχοι' σε μια συνοικία που δεν υπάρχει πια. Παράγκες με τσίγκινη σκεπή. Πήγαινα να τους δω εκεί. Ο Γιόναταν δεν έβγαζε δεκάρα. Το παιδί ήταν παραμελημένο. Τρύπες στα ρούχα, κόκκινα μάτια, ποτέ δεν είχε ποδήλατο, έτρωγε ξύλο στο προλεταριακό σχολείο της γειτονιάς, γιατί ήταν τόσο εξαντλημένο από την πείνα που δεν μπορούσε ν' αμυνθεί. Γιατί Γιόναταν ήταν, λέει, μεγάλος καλλιτέχνης. Προδώσατε όλοι τα παιδιά σας. Και χρειάζεται μια γριά αδερφή σαν εμένα για να σας το πει αυτό.

Ο μηχανικός έχει σταματήσει το αυτοκίνητο στην άκρη του δρόμου για ν' ακούει.

«Οι παράγκες του Μπρένσχοϊ», λέει. «Τις θυμάμαι. Ήταν πίσω από τον κινηματογράφο».

Διέκοψε τις επαφές μαζί μου. Άκουσα ότι κάποια στιγμή πήγαν στη Γροιλανδία. Εκείνη είχε βρει δουλειά σαν δασκάλα. Ζούσε την οικογένεια ενώ ο Γιόναταν έγραφε μουσική για τις πολικές αρκούδες. Όταν γύρισαν πίσω, τους επισκέφθηκα μια φορά όλη κι όλη. Ήταν εκεί και ο γιος. Ωραίος σαν θεός. Επιστήμονας, δεν ξέρω σε ποιον κλάδο. Ψυχρός. Μιλήσαμε για μουσική. Με ρωτούσε ολόένα για λεφτά. Χαλασμένος για τα καλά. Σαν εσένα, Μόριτς. Δέκα χρόνια τώρα δεν ήρθες να με δεις. Μακάρι να σε πνίξει η περιουσία σου. Υπήρχε ένα πείσμα, και στο αγόρι επίσης. Σαν τον Σαίνμπεργκ. Δωδεκατονική μουσική. Σκέτο πείσμα. Αλλά ο Σαίν-μπεργκ δεν ήταν ψυχρός. Ενώ το αγόρι ήταν πάγος. Κουράστηκα. Έχω αρχίσει να κατουριέμαι στο κρεβάτι. Αντέχεις να το ακούσεις αυτό, Μόριτς; Κάποτε θα το πάθεις κι εσύ.

Δεν υπέγραψε το γράμμα.

Το απόκομμα στον άλλο φάκελο είναι μια μικρή είδηση. Στις 7 Οκτωβρίου 1991 η αστυνομία της Σινγκαπούρης συνέλαβε τον Δανό Τόερκ Βίιδ. Το Προξενείο έκανε διάβημα εξ ονόματος του Υπουργείου Εξωτερικών. Όλα αυτά δεν μου λένε τίποτα. Αλλά μου θυμίζουν ότι και ο Λόουεν ήταν κάποτε στη Σινγκαπούρη. Για να φωτογραφίσει μούμιες.

Κατευθυνόμαστε προς το Βόρειο Λιμάνι. Έξω από την Κρυολιθική Εταιρεία Ντάνμαρκ ο μηχανικός κόβει ταχύτητα και αλληλοκοιταζόμαστε.

Αφήνουμε το αυτοκίνητο κοντά στο ηλεκτρικό εργοστάσιο

του Σβάνεμαίλλε και ξεκινάμε για περίπατο, κατεβαίνοντας στο λιμάνι από την οδό Σούνγκροουσγκάδε.

Φυσάει ένας ξερός αέρας, γεμάτος αδιόρατους παγοκρυστάλλους που φέρνουν τσούξιμο στο πρόσωπο.

Πότε περπατάμε χέρι χέρι. Πότε σταματάμε και φιλιόμαστε με κρύα χείλη και ζεστά στόματα, πότε βαδίζουμε χωριστά. Φοράμε μπότες, στο πεζοδρόμιο ο αέρας έχει στοιβάξει το χιόνι σε βουναλάκια. Κι ωστόσο νιώθουμε σαν δυο χορευτές, που γλιστρούν ο ένας στην αγκαλιά του άλλου για να ξεγλιστρήσουν πάλι ή για να εκσφενδονιστούν στον αέρα και να προσγειωθούν ξανά σ' αυτήν. Εκείνος δεν με συγκρατεί, δεν με λυγίζει με το βάρος του, δεν με πιέζει να προχωρήσω. Τη μια στιγμή είναι πλάι μου, την άλλη λίγο πίσω μου.

Ένα βιομηχανικό λιμάνι έχει κάτι το τίμιο. Δεν υπάρχουν εδώ βασιλικοί ιστιοπλοϊκοί όμιλοι, δεν υπάρχουν σπιανάδες, δεν σπαταλήθηκε ενέργεια για έργα βιτρίνας. Υπάρχουν σιλό, αποθήκες, γερανοί.

Πίσω από μια ανοιχτή καγκελόπορτα υψώνεται ένα ατσάλινο σκάφος. Σκαρφαλώνουμε μια ξύλινη σκάλα και φτάνουμε στο κατάστρωμα. Καθόμαστε στη γέφυρα και απλώνουμε τη ματιά μας στο λευκό κατάστρωμα. Ακουμπάω το κεφάλι στον ώμο του. Αρμενίζουμε. Είναι καλοκαίρι. Ταξιδεύουμε προς τα βόρεια. Ίσως πλέουμε έξω από τις ακτές της Νορβηγίας. Όχι πολύ μακριά από τη στεριά, γιατί φοβάμαι το ανοιχτό πέλαγος. Περνάμε έξω από τα στόμια των μεγάλων φιόρδ.

Έχει λιακάδα. Η θάλασσα είναι γαλάζια, διάφανη και βαθιά. Σαν να είχαμε κάτω από την καρίνα μια τεράστια μάζα ρευστών κρυστάλλων. Λάμπει ο ήλιος του μεσονυκτίου. Ένας κοκκινωπός φωτεινός δίσκος, που λες και χοροπηδάει. Ένα αδύναμο τραγούδι του ανέμου στα ξάρτια.

Κατεβαίνουμε στην προκυμαία. Άνδρες με φόρμες μάς προσπερνούν πάνω στα ποδήλατά τους, γυρίζουν να μας κοιτάξουν κι εμείς τους γελάμε και ξέρουμε ότι ακτινοβολούμε.

Περπατάμε στους ήσυχους μόλους ώσπου να κοκαλώσουμε από το κρύο. Τρώμε σ' ένα μαγειρείο, που έχει δίπλα εργαστήριο για καπνιστά ψάρια. Έξω, τα σύννεφα υποκλίνονται για μια σύντομη στιγμή μπροστά σ' ένα ανεπανάληπτο κόκκινο ηλιοβασίλεμα, που κάνει τα χρώματα των ψαροκάικων ν' αλλάξουν από το ασπρογάλαζο στο ροζ και το βιολετί.

Ο μηχανικός μού μιλάει για τους γονείς του. Για τον πατέρα του, που δεν λέει ποτέ τίποτα, που είναι μαραγκός κι ένας από τους τελευταίους ανθρώπους στη Δανία που ξέρουν να φτιάχνουν στριφτές σκάλες, από εκείνες που βιδώνονται στον ουρανό με μια τέλεια ξύλινη έλικα. Για τη μητέρα του, που δίνει σε γυναικεία περιοδικά συνταγές για γλυκά τα οποία δεν μπορεί να δοκιμάσει η ίδια, γιατί έχει ζάχαρο.

Όταν τον ρωτάω πώς γνώρισε τον Μπίργκο Λάντερ, κουνάει το κεφάλι του και σωπαίνει. Πάνω από το τραπέζι χαϊδεύω το

σαγόνι του στο πλάι και σκέφτομαι τι είναι αυτή η ζωή, που ξαφνικά μας κάνει να νιώθουμε την ευτυχία και την έκσταση μ' έναν άνθρωπο που μας είναι ολότελα άγνωστος.

Έξω έχει σκοτεινιάσει.

Ακόμα και στο σκοτάδι, ακόμα και τον χειμώνα, το πλούσιο προάστιο του Χέλλερουπ βρίσκεται σε μια άλλη διάσταση από την Κοπεγχάγη. Σταματάμε το αυτοκίνητο σ' έναν ήσυχο, σιωπηλό δρόμο. Το χιόνι ασπροβολεί στα κράσπεδα των πεζοδρομίων και στους ψηλούς αυλόγυρους που περιβάλλουν τις βίλες. Στους κήπους, αιθαλή δέντρα και θάμνοι σχηματίζουν πυκνούς μαύρους όγκους, σαν ακροδασιές ή σαν βουνοπλαγιές, πάνω σ' ένα άσπρο χαλί από χιόνι.

Εδώ οι δρόμοι δεν φωτίζονται. Ωστόσο μπορούμε να δούμε το σπίτι. Μια άσπρη, ψηλή βίλα, εκεί που ο δρόμος όπου έχουμε σταματήσει βγάζει σε μια αλέα.

Δεν υπάρχει αυλόγυρος ή φράχτης γύρω από το σπίτι. Από το πεζοδρόμιο μπορεί κανείς να μπει κατευθείαν στο γκαζόν. Ψηλά, στο δεύτερο πάτωμα, ένα παράθυρο έχει φως. Όλα δείχνουν περιποιημένο, φρεσκοβαμμένα, ακριβά και αποτραβηγμένα.

Λίγα βήματα από το πεζοδρόμιο υψώνεται στο γκαζόν μια πινακίδα που φωτίζεται από μια λάμπα. Η πινακίδα γράφει «Γκε-οϊνφόρμ».

Θέλαμε να περάσουμε για να ρίξουμε απλώς μια ματιά στο κτήριο. Τώρα έχουμε μια ώρα παρκαρισμένοι εδώ. Δεν έχει να κάνει με το σπίτι. Θα μπορούσαμε να έχουμε παρκάρει οπουδήποτε. Οσηδήποτε ώρα.

Ενα περιπολικό σταματάει δίπλα μας. Μας έχει προσπεράσει δυο φορές πριν. Τώρα το πλήρωμα έχει κυριευτεί από περιέργεια.

Ο αστυνομικός απευθύνεται στον μηχανικό, αγνοώντας εμένα.

«Τι τρέχει, μάστορα;»

Βγάζω το κεφάλι μου από το παράθυρο και το χώνω στο περιπολικό.

«Κύριε αστυνόμε, μένουμε σε γκαρσονιέρα. Ένα ημιυπόγειο στην οδό Γαίγκερσμποργκάδε. Έχουμε τρία παιδιά και σκυλί. Πότε πότε ο άνθρωπος χρειάζεται λίγη ιδιωτική ζωή. Κι έχει το δικαίωμα να τη γευτεί τζάμπα. Ερχόμαστε λοιπόν εδώ πέρα».

«Εντάξει, μαντάμ», λέει. «Αλλά να πάτε αλλού για την ιδιωτική ζωή σας. Εδώ είναι περιοχή με πρεσβείες».

Φεύγουν. Ο μηχανικός ανάβει τη μηχανή και βάζει ταχύτητα.

Τότε το φως στο σπίτι που υψώνεται μπροστά μας σβήνει. Ο μηχανικός κόβει φόρα. Κατηφορίζουμε προς την αλέα με σβησμένα φώτα. Τρεις μορφές βγαίνουν στη σκάλα. Οι δύο

δεν είναι παρά μαύρες βούλες μέσα στη νύχτα. Αλλά η τρίτη ζητάει σαν από ένστικτο το φως. Το αιχμαλωτίζει μ' ένα γούνινο παλτό κι ένα λευκό πρόσωπο. Είναι η γυναίκα που είδα να μιλάει με τον Αντρέας Λιχτ στην κηδεία του Ησαΐα. Τινάζει το κεφάλι της, και τα μαύρα μαλλιά κυλάνε στη νύχτα. Τώρα που βλέπω αυτή την κίνηση να επαναλαμβάνεται, καταλαβαίνω ότι δεν εκφράζει ματαιοδοξία, αλλά αυτοπεποίθηση. Ανοίγει η πόρτα ενός γκαράζ. Το αυτοκίνητο βγαίνει μέσα σ' ένα χείμαρρο φωτός. Οι προβολείς σαρώνουν το σκοτάδι μπροστά μας και το αυτοκίνητο μας προσπερνάει. Πίσω του, η πόρτα του γκαράζ κλείνει αργά.

Είμαστε πίσω από το αυτοκίνητο. Όχι κοντά του, γιατί η αλέα είναι έρημη, αλλά ούτε σε μεγάλη απόσταση.

Όταν διασχίζεις με αυτοκίνητο την Κοπεγχάγη στο σκοτάδι και αφήνεις το τοπίο ν' αποεστιαστεί, να φλουτάρει, προβάλλει ένα καινούργιο σχήμα, αόρατο για το βλέμμα που εστιάζει. Η πόλη γίνεται ένα κινούμενο φωτεινό πεδίο, σαν ερυθρόλευκος ιστός αράχνης που απλώνεται πάνω στον αμφιβληστροειδή.

Ο μηχανικός οδηγεί χαλαρά, σχεδόν απορροφημένος από τον εαυτό του, σαν να κοντεύει ν' αποκοιμηθεί. Δεν κάνει απότομες κινήσεις, δεν φρενάρει ξαφνικά, δεν βάζει δύναμη. Κυλάμε ανάμεσα στους δρόμους και τ' άλλα αυτοκίνητα. Κάπου μπροστά μας είναι συνεχώς, σαν φαρδιά, χαμηλή σιλουέτα, το αυτοκίνητο που μας οδηγεί.

Η Κυκλοφορία αραιώνει και τελικά όλα τ' άλλα αυτοκίνητα χάνονται πίσω μας. Είμαστε στον δρόμο προς την Ακτή Κάλβεμποδ.

Πλησιάζουμε στην παραλία πολύ αργά και με σβηστά τα φώτα. Μερικές εκατοντάδες μέτρα μπροστά μας, στην ίδια την προκυμαία, δυο κόκκινα πίσω φώτα σβήνουν. Ο μηχανικός παρκάρει δίπλα σε μια σκοτεινή σανιδόφραξη.

Η σχετική ζέστη της θάλασσας έχει σηκώσει μια καταχνιά που απορροφά το φως του γύρω χώρου. Η ορατότητα είναι καμιά εκατοστή μέτρα. Η άλλη πλευρά του λιμανιού χάνεται στο σκοτάδι. Ακούγεται ο ράθυμος παφλασμός των κυμάτων που σπάζουν στον μόλο.

Και κάτι κινείται. Άηχα, σαν μαύρη αποκρυστάλλωση ενός σημείου μέσα στη νύχτα. Ένα σκοτεινό πεδίο ενέργειας, που μετακινείται συστηματικά ανάμεσα στα παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Είκοσι πέντε μέτρα μακριά από εμάς η κίνηση σταματάει. Δίπλα σε μια νταλίκια-ψυγείο στέκεται ένας άνθρωπος. Πάνω από τη μορφή διακρίνεται κάτι φωτεινότερο, σαν άσπρο καπέλο ή σαν φωτοστέφανος. Η ακινησία διαρκεί πολλή ώρα. Η καταχνιά πυκνώνει λίγο. Όταν αραιώνει πάλι, η μορφή έχει γίνει άφαντη.

«Ψ- ψαχούλευε τα καπό. Για να δει αν ήταν ζεστά».

Ψιθυρίζει, σαν να μπορεί η φωνή του ν' ακουστεί στη νύχτα.

«Π- προσεχτικός άνθρωπος».

Καθόμαστε σιωπηλοί και αφήνουμε τον χρόνο να κυλάει μέσα μας. Παρά το μέρος όπου βρισκόμαστε, παρά το άγνωστο που περιμένουμε, τον νιώθω σαν ποτάμι ευτυχίας.

Σύμφωνα με το ρολόι του μηχανικού, περνάει κάπου μισή ώρα.

Δεν ακούμε το αυτοκίνητο. Προβάλλει μέσα από την ομίχλη με σβηστά φώτα και μας προσπερνάει με τη μηχανή του να βγάζει έναν ήχο που δεν είναι περισσότερο από ψίθυρος. Τα τζάμια του είναι σκοτεινά.

Βγαίνουμε από το αυτοκίνητο και προχωράμε στην προκυμαία. Οι δυο μαύροι όγκοι που μόλις διακρίναμε πριν είναι πλοία. Το πιο κοντινό είναι ιστιοφόρο. Η σκάλα έχει μαζευτεί και το σκάφος είναι σκοτεινό. Μια άσπρη πινακίδα στο ταμπούκι πληροφορεί στα γερμανικά ότι πρόκειται για ένα πολωνικό εκπαιδευτικό πλοίο.

Το άλλο πλοίο είναι ένα μαύρο, ψηλό σκάφος. Μια αλουμινένια σκάλα οδηγεί στη μέση του καταστρώματος, όλα όμως φαίνονται έρημα κι εγκαταλειμμένα. Το πλοίο λέγεται «Κρόνος». Έχει μήκος γύρω στα 125 μέτρα.

Γυρίζουμε στο αυτοκίνητο.

«Ίσως πρέπει ν' ανεβούμε», λέει ο μηχανικός.

Εγώ είμαι που πρέπει να πάρω την απόφαση. Για μια στιγμή μπαίνω στον πειρασμό. Έπειτα με κυριεύει ο φόβος, θυμάμαι

τις ανταύγειες ατίο το φλεγόμενο «Βόρειο Σέλας» στην Ακτή Ισλανδίας. Κουνάω το κεφάλι μου. Τώρα, τούτη τη στιγμή, η ζωή μου φαίνεται τόσο πολύτιμη.

Τηλεφωνούμε στον Λάντερ από έναν τηλεφωνικό θάλαμο. Είναι ακόμα στο γραφείο του.

«Μήπως το πλοίο λέγεται "Κρόνος;"» λέω.

Φεύγει και ξανάρχεται. Ξεφυλλίζει αρκετή ώρα κάτι.

«Το Lloyd's Register of Ships έχει πέντε: ένα τάνκερ για χημικά, νηολογημένο στο Φρεντρικστάδ, μια βυθοκόρο στο Όδενσε, ένα ρυμουλκό στο Γκντανσκ και δύο πλοία "γενικού φορτίου", ένα στον Πειραιά κι ένα στον Παναμά».

«Τα δύο τελευταία».

«Το ελληνικό είναι 1200 τόνων, το άλλο 4.000».

Δίνω στον μηχανικό το στυλό μου. Κουνάει το κεφάλι του.

«Ούτε με τα νούμερα τα καταφέρνω», ψιθυρίζει.

«Υπάρχουν φωτογραφίες;»

«Στο Lloyd's όχι. Αλλά έχει εδώ πολλά στοιχεία. Μήκος 127 μέτρα, ναυπηγήθηκε στο Αμβούργο το 1957. Είναι ενισχυμένο για τους πάγους».

«Ιδιοκτησία;»

Φεύγει πάλι από το τηλέφωνο. Κοιτάζω τον μηχανικό. Το πρόσωπό του είναι μέσα στο σκοτάδι, πότε πότε τα φώτα των αυτοκινήτων το κάνουν να ξεπροβάλλει, άσπρο, ανήσυχο, ευαίσθητο. Και κάτω από την ευαισθησία κάτι το άκαμπο.

«Το Lloyd's Maritime Directory αναφέρει ως πλοιοκτήτρια εταιρεία κάποια "Πλειάδα", με έδρα τον Παναμά. Αλλά το όνομα του εφοπλιστή μοιάζει δανέζικο. Κάποια Κάτια Κλάουσεν. Δεν την έχω ακουστά».

«Την έχω εγώ», λέω. «Το "Κρόνος" είναι το πλοίο μας, Λάντερ».

3

Καθόμαστε στο κρεβάτι του, ακουμπώντας με την πλάτη στον τοίχο. Σ' αυτό το φως, στο φόντο της λευκής γύμνιας του, οι ουλές γύρω από τους καρπ'ούς και τους αστραγάλους του είναι μαύρες σαν σιδερένιοι χαλκάδες.

«Πιστεύεις ότι ορίζει κανείς τη ζωή του, Σμίλλα;»

«Τις λεπτομέρειες», λέω. «Αλλά τα μεγάλα πράγματα έρχονται από μόνα τους».

Χτυπάει το τηλέφωνο.

Βγάζει την ταινία και ακούει ένα σύντομο μήνυμα. Έπειτα κλείνει.

«Ίσως πρέπει να βρεις τα ψηλοτάκουνά σου. Ο Μπίργκο θέλει να μας συναντήσει απόψε».

«Πού;»

Γελάει μ' ένα μυστήριο ύφος.

«Σ' ένα κακόφημο μέρος, Σμίλλα. Αλλά φόρεσε τα καλά σου».

Με κουβαλάει στο διαμέρισμά μου. Καθώς ανεβαίνουμε τη σκάλα, κλοτσάω στην αγκαλιά του και γελάμε σιγανά, για να μην προκαλέσουμε την προσοχή. Στο Κάανακ, όταν ήμουν μικρή, ο γαμπρός έσερνε τη νύφη στο έλκηθρο την πρώτη νύχτα του γάμου κι έπειτα έφευγαν συνοδευόμενοι από τις ιαχές των επισκεπτών. Ακόμα και σήμερα γίνεται αυτό πότε πότε. Η μία ώρα που θα περάσω μόνη μου, για ν' αλλάξω ρούχα, μου φαίνεται προκαταβολικά ατέλειωτη. Θα ήθελα να του ζητήσω να μείνει, για να μπορώ να τον βλέπω ολοένα. Για μένα, δεν είναι ακόμα αγκυροβολημένος γερά στην πραγματικότητα. Η αδούλευτη γλυκύτητά του, η συμπαγής σωματικότητά του, η αδέξια ευγένειά του είναι ακόμα σαν ένα όνειρο. Καθαρό και ξάστερο, αλλά μόνον όνειρο. Τεντώνομαι, πιάνομαι από την κάσα της πόρτας και αντιστέκομαι στην προσπάθειά του να με αποθέσει. Αφήνω τα δάκτυλά μου να γλιστρήσουν κατά μήκος του ψηλότερου μεντεσέ. Τα δυο κομμάτια ταινίας είναι κομμένα, οι ξεφτισμένες άκρες τσιμπούν τ' ακροδάκτυλά μου.

Παίρνω τα χέρια του και τα οδηγώ πάνω στην ταινία. Το πρόσωπό του σκυθρωπάζει απότομα. Ακουμπάει το στόμα

του στο αφτί μου.

«Την κοπανάμε...»

Κουνάω το κεφάλι μου. Το σπίτι μου είναι ιερό και απαραβίαστο. Μπορείς να μου πάρεις ό, τι θέλεις. Αλλά θέλω μια γωνιά για ν' απαγκιάζω.

Δοκιμάζω την πόρτα. Είναι ξεκλείδωτη. Μπαίνω μέσα. Εκείνος αναγκάζεται να με ακολουθήσει. Αλλά δεν χαίρεται γι' αυτό.

Το διαμέρισμα είναι κρύο. Γιατί πάντα χαμηλώνω το καλοριφέρ, όταν βγαίνω. Είμαι τσιγκούνα σε θέματα ενέργειας. Σφραγίζω τα παράθυρα. Κλείνω τις πόρτες. Το έχω αυτό από τη Θούλη. Εκεί η πείρα μού δίδαξε πόσο πολύτιμο και σπάνιο είναι το πετρέλαιο.

Γι' αυτό σβήνω, φυσικά, και όλα τα φώτα πίσω μου. Και ανάβω όσο λιγότερα μπορώ. Τώρα, πέφτει στο χολ από το καθιστικό ένα φως που δεν άναψα εγώ.

Η περιστρεφόμενη πολυθρόνα του γραφείου μου έχει συρθεί ως το παράθυρο. Στη ράχη της είναι κρεμασμένο ένα παλτό με πολύ φαρδιούς ώμους. Πάνω από αυτούς τους ώμους αιωρείται ένα καπέλο. Ένα ζευγάρι μαύρα, γυαλισμένα παπούτσια ακουμπούν στο περβάζι.

Δεν νομίζω ότι κάναμε θόρυβο. Ωστόσο, τα παπούτσια κατεβαίνουν και η πολυθρόνα γυρίζει αργά προς το μέρος μας.

«Καλησπέρα, δεσποινίς Σμίλλα», λέει ο άνδρας. «Και κύριε Φόιλ».

Είναι ο Ράουν.

Το πρόσωπό του είναι σταχτί από την κούραση και στα μάγουλά του υπάρχει μια σκιά*από γένια, που δεν φαντάζομαι ότι θ' άρεσε στον εισαγγελέα για ειδικά οικονομικά εγκλήματα. Η φωνή του είναι γανιασμένη, σαν να έχει μερόνυχτα να κοιμηθεί.

«Ξέρετε ποιος είναι ο πρώτος όρος για να σταδιοδρομήσει κανείς στο Υπουργείο Δικαιοσύνης;» ρωτάει.

Κοιτάζω ολόγυρα. Αλλά φαίνεται μόνος.

«Ο πρώτος όρος είναι η νομιμοφροσύνη. Έπρεπε, βέβαια, να πάρεις και καλούς βαθμούς στις εξετάσεις. Και να έχεις τη θέληση να δουλέψεις σκληρότερα από το συνηθισμένο. Αλλά σε τελική ανάλυση, ο αποφασιστικότερος παράγοντας ήταν η νομιμοφροσύνη. Αντίθετα, ο κοινός νους δεν αποτελούσε προϋπόθεση. Μπορούσε μάλιστα να γίνει εμπόδιο».

Καθίζω σε μια καρέκλα. Ο μηχανικός ακουμπάει στο γραφείο.

«Κάποια στιγμή έπρεπε να κάνεις την επιλογή σου. Μερικοί έγιναν δικαστικοί πάρεδροι και με τον καιρό δικαστές. Συχνά είχαν γνήσια πίστη στη δικαιοσύνη, στο σύστημα. Πίστευαν ότι μπορούσαν να θεραπεύσουν, να βελτιώσουν. Εμείς οι άλλοι γίναμε ανακριτικοί υπάλληλοι, αστυνομικοί επιθεωρητές

και αργότερα μπήκαμε στην Εισαγγελία. Με τον καιρό ίσως φτάσαμε ως τον βαθμό του αντεισαγγελέα. Ήμασταν οι δύσπιστοι. Θεωρούσαμε ότι μια κατάθεση, μια ομολογία, ένα στοιχείο σπάνια είναι αυτό που φαίνεται. Αυτή η δυσπιστία ήταν για μας ένα πρώτης τάξεως εργαλείο. Με την προϋπόθεση ότι δεν στρεφόταν ποτέ εναντίον της δουλειάς μας ή του ίδιου του Υπουργείου. Ένας υπάλληλος των εισαγγελικών υπηρεσιών δεν επιτρέπεται ποτέ ν' αμφιβάλλει ότι έχει δίκιο. Κάθε αδιάκριτη ερώτηση από τον Τύπο πρέπει να την παραπέμπει στους ανωτέρους του. Κάθε άρθρο που δημοσιεύει με έστω μια υποψία κριτικής διάθεσης — θα έλεγα, κάθε άρθρο γενικά— θα ερμηνευτεί ως έλλειψη νομιμοφροσύνης προς την υπηρεσία. Από μια άποψη, στο Υπουργείο Δικαιοσύνης δεν υπάρχουν πια ως άτομο. Οι περισσότεροι συμμορφώνονται με αυτή την απαίτηση. Μπορώ να σας πω οτι οι περισσότεροι αισθάνονται κρυφά ανακουφισμένοι που το Κράτος τούς απαλλάσσει από το βάσανο να είναι ανεξάρτητοι άνθρωποι. Οι λίγοι που δεν μπορούν να συμμορφωθούν αποβάλλονται νωρίς».

Είναι κάτι που το έχω δει σε μεγάλα ταξίδια. Όταν ένας άνθρωπος έχει αποκάνει, ανακαλύπτει ξαφνικά μέσα του τοπία χαρμόσυνου κυνισμού.

«Πότε πότε, όμως, συμβαίνει να μείνει στο σύστημα ένας μουλωχτός. Ένας άνθρωπος που μπορεί να κρύβει τον αληθινό χαρακτήρα του ώσπου να είναι πια πολύ αργά. Όσπου να έχει γίνει σχετικά αναντικατάστατος, οπότε το Υπουργείο δύσκολα μπορεί να τον διώξει. Ένας τέτοιος άνθρωπος δεν θα φτάσει ποτέ στην κορυφή. Αλλά μπορεί ν'

ανεβεί αρκετά ψηλά. Ίσως ως τη θέση του αντισταγγελέα. Στο μεταξύ έχει τέτοια σειρά στην επετηρίδα — και ίσως μάλιστα είναι τόσο αποδοτικός στον τομέα του— ώστε δεν μπορούν να τον ξαποστειλουν. Αλλά έχει γίνει τέτοιος μπελάς, που ούτε να του δώσουν προαγωγή μπορούν. Ένας τέτοιος άνθρωπος θα μείνει ένα πετραδάκι στο παπούτσι του Υπουργείου. Δεν πονάει πραγματικά. Αλλά ενοχλεί. Με τον καιρό, θα προσπαθήσουν να τον απομονώσουν σε μια γωνίτσα. Όπου θα μπορούν να επωφελούνται από το πείσμα και τη μνήμη του, αλλά κρατώντας τον μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας. Ίσως στο τέλος τού αναθέσουν κάποια ειδικά καθήκοντα. Ας πούμε, τη διεξαγωγή μυστικών ερευνών, οπότε είναι αυτονόητο ότι πρέπει να μένει στην αφάνεια. Στα χέρια του μπορεί να καταλήξει και μια καταγγελία για τον χειρισμό της υπόθεσης του θανάτου ενός παιδιού. Αν διαπιστωθεί ότι υπάρχει ήδη μια έκθεση γι' αυτή την υπόθεση».

Δεν κοιτάζει κανέναν από τους δυο μας. Μιλάει στο κενό.

«Ας πούμε, τώρα, ότι έρχεται από ψηλά μια οδηγία που λέει ότι ο συντάκτης της καταγγελίας πρέπει να κατευναστεί. Να "φρονηματιστεί", όπως λέμε στο Υπουργείο. Έχουμε κάποια πείρα από τέτοια. Αυτή τη φορά, όμως, η υπόθεση είναι δυσκολότερη. Πέθανε ένα παιδί. Υπάρχουν φωτογραφίες από τα ίχνη του στη στέγη. Εύκολα μπορεί να προκύψει συνειδησιακό πρόβλημα. Εκφράζω, λοιπόν, τη σκέψη ότι υπάρχει κάτι ανώμαλο στον θάνατο του παιδιού. Αλλά δεν έρχεται καμιά υποστήριξη, ούτε από την αστυνομία ούτε από

το Υπουργείο».

Σηκώνεται με δυσκολία από την πολυθρόνα.

«Γίνεται έπειτα αυτό το θλιβερό δυστύχημα με την πυρκαγιά. Δυστυχώς, έχει κι αυτό σχέση με τη Γροιλανδία. Και ο κύριος που χάνει τη ζωή του μνημονεύεται στην εν λόγω έκθεση. Χτες το πρωί μού αφαιρείται η υπόθεση. "Δεδομένης της περίπλοκης φύσεώς της" κ.λπ.»

Ισιώνει το καπέλο του και κατευθύνεται στο γραφείο. Χτυπάει ελαφρά την κόκκινη ταινία που είναι κολλημένη σταυρωτά στο τηλέφωνο.

«Πολύ έξυπνο», λέει. «Δεν έχουν τελειωμό οι σκοτούρες που φέρνουν αυτές οι συσκευές στους αθώους πολίτες. Αλλά θα ήταν προτιμότερο να μην απαντούσατε καθόλου στα τηλεφωνήματα και να μη δίνετε το νούμερό σας. Το πλοίο κάηκε σχεδόν εντελώς. Αλλά το τηλέφωνο πρέπει να ήταν φτιαγμένο από κάποιο πυρίμαχο υλικό. Εξάλλου ήταν στο πάτωμα. Είχε ενσωματωμένη μνήμη, που θυμάται το νούμερο της τελευταίας κλήσης. Το νούμερο της τελευταίας κλήσης ήταν το δικό σας. Μαντεύω ότι σύντομα θα σας καλέσουν για μια κουβεντούλα».

«Δεν ήταν επικίνδυνο να έρθετε εδώ;» ρωτάω.

Κρατάει στο χέρι ένα κλειδί.

«Δανειστήκαμε ένα κλειδί από τον διαχειριστή, όταν κάναμε

τις προκαταρκτικές έρευνες. Πήρα το θάρρος να κάνω αντικλείδι. Μπήκα, λοιπόν, από το υπόγειο. Προτίθεμαι να φύγω ήσυχα ήσυχα από την ίδια οδό».

Για μια φευγαλέα στιγμή, κάποια αλλαγή γίνεται μέσα του. Πίσω από το πρόσωπό του ανάβει ένα φως, σαν να καίγεται μια μικρή δόση χιούμορ και ανθρωπιάς πίσω από την κρύα λάβα. Η απολιθωμένη ανάμνηση της ελαφρόπετρας από τον καιρό που όλα ήταν ακόμα ζεστά και ρευστά. Αυτό το φως με κάνει να ρωτήσω κάτι.

«Ποιος είναι ο Τόερκ Βίιδ;»

Το φως σβήνει, το πρόσωπο του Ράουν γίνεται ανέκφραστο, σαν να έφυγε η ψυχή από το σώμα.

«Όνομα είναι αυτό;»

Μαζεύω το παλτό του και τον βοηθάω να το φορέσει. Είναι λίγο πιο κοντός από μένα. Διώχνω ένα μόριο σκόνης από τον ώμο του. Με κοιτάζει.

«Ο αριθμός τηλεφώνου του σπιτιού μου είναι στον κατάλογο. Πάρτε με αν θέλετε, δεσποινίς Σμίλλα. Αλλά από τηλεφωνικό θάλαμο, σας παρακαλώ».

«Ευχαριστώ», λέω.

Αλλά έχει κιόλας φύγει.

Ακούγονται οι καμπάνες του Ναού του Σωτήρα. Κοιτάζω τον

μηχανικό. Έχω τα χέρια μου στην πλάτη. Το δωμάτιο είναι γεμάτο από αυτά που έφερε και άφησε πίσω του ο Ράουν: ειλικρίνεια, πικρία, υπαινιγμούς κι ένα είδος ανθρώπινης ζεστασιάς. Και κάτι άλλο, ακόμα.

«Είπε ψέματα», λέω. «Στο τέλος είπε ψέματα. Ήξερε ποιος είναι ο Τόερκ Βίιδ».

Κοιταζόμαστε στα μάτια. Κάτι δεν πάει καλά.

«Μισώ τα ψέματα», λέω. «Αν χρειάζονται ψέματα, θέλω να τα λέω εγώ».

«Τότε να του' το έλεγες. Αντί να τον πασπατέψεις».

Δεν πιστεύω στ' αφτιά μου, αλλά βλέπω ότι άκουσα σωστά. Τα μάτια του γυαλίζουν από γνήσια, ηλίθια ζήλια.

«Δεν τον πασπάτεψα», λέω. «Τον βοήθησα να βάλει το παλτό του. Για τρεις λόγους. Πρώτον, γιατί είναι μια ευγενική χειρονομία που οφείλουμε σ' έναν εύθραυστο ηλικιωμένο κύριο. Δεύτερον, γιατί φαίνεται πως ρισκάρισε τη θέση και τη σύνταξή του με το να έρθει εδώ».

«Και τρίτον;»

«Τρίτον», λέω, «γιατί βρήκα έτσι την ευκαιρία να του ξαφρίσω το πορτοφόλι του».

Το αφήνω στο τραπέζι, κάτω από το ίδιο φως όπου περιεργάστηκα άλλοτε το κουτί για πούρα του Ησαΐα. Ένα

πορτοφόλι από βαρύ καφετί δέρμα.

Ο μηχανικός με κοιτάζει με ακίνητο βλέμμα.

«Κλοπή χρήσεως», λέω. «Θεωρείται πλημμέλημα από τον Ποινικό Κώδικα».

Αδειάζω το περιεχόμενο πάνω στο τραπέζι. Πιστωτικές κάρτες, χαρτονομίσματα. Μια πλαστική θήκη με μια άσπρη κάρτα που, κάτω από ένα ανάγλυφο μαύρο στέμμα, πληροφορεί ότι ο Ράουν δικαιούται να παρκάρει στους χώρους στάθμευσης για το προσωπικό των υπουργείων, στο Σλότσχόλμεν. Ένας λογαριασμός 8.000 κορονών από το ραφείο Αδελφοί Άντερσεν. Ένα μικρό δείγμα γκρίζου μάλλινου υφάσματος, στερεωμένο στο χαρτί με συνδετήρα. «Ανδρικό παλτό, τούντ Λιούις, παραδόθηκε στις 27 Οκτωβρίου 1993». Ός τώρα νόμιζα ότι τα παλτά του ήταν ένα λάθος. Μια παρτίδα που αγόρασε από δεύτερο χέρι. Τώρα βλέπω ότι τα θέλει επίτηδες έτσι. Με το εισόδημα ενός δημοσίου υπαλλήλου, ακριβοπληρώνει την εύθραυστη ψευδαίσθηση μισού επιπλέον μέτρου στους ώμους του. Αυτό, για κάποιον λόγο, με κάνει να τον βλέπω διαλλακτικότερα.

Υπάρχει ένα τσεπάκι με κέρματα. Τινάζω το πορτοφόλι για να πέσουν κάτω. Ανάμεσά τους είναι ένα δόντι. Ο μηχανικός σκύβει από πάνω μου. Γέρνω πίσω και ακουμπάω στο στήθος του, κλείνοντας τα μάτια.

«Ένα δόντι μωρού», λέει.

Πίσω πίσω είναι ένα μάτσο φωτογραφίες. Τις απλώνω στο τραπέζι σαν να ρίχνω πασιέντζες. Πάνω σ' έναν μπουφέ από μαόνι δακρίνεται ένα σαμοβάρι. Πλάι στον μπουφέ ένα ράφι με βιβλία. Ανάμεσα στις λέξεις εκείνες της δανέζικης γλώσσας που ποτέ δεν μπόρεσα να θεωρήσω σαν κάτι άλλο από γλωσσικά ρόπαλα για να βαράς τους άλλους κατακέφαλα, είναι η λέξη «καλλιεργημένος». Αλλά ίσως θα μπορούσε να τη χρησιμοποιήσει κανείς για να περιγράψει τη γυναίκα που απεικονίζεται σε πρώτο πλάνο. Έχει λευκά μαλλιά, γυαλιά χωρίς σκελετό, άσπρο μάλλινο τα-γιέρ. Πρέπει να είναι γύρω στα εξήντα πέντε. Στις επόμενες φωτογραφίες κάθεται περιτριγυρισμένη από παιδιά. Εγγόνια. Αυτό εξηγεί το δόντι του μωρού. Σπρώχνει ένα παιδί που κάνει κούνια, κόβει ένα κέικ σ' ένα τραπέζι στον κήπο, παίρνει στην αγκαλιά της ένα μωρό από τα χέρια μιας νεότερης γυναίκας, που έχει το δικό της σαγόνι, αλλά είναι λιπόσαρκη σαν τον Ράουν.

Αυτές οι φωτογραφίες είναι έγχρωμες. Η επόμενη είναι μαυρόασπρη. Μοιάζει να έχει υπερεκτεθεί στο φως.

«Είναι τα ίχνη του Ησαΐα στο χιόνι», λέω.

«Γιατί είναι έτσι;»

«Γιατί η αστυνομία δεν ξέρει να φωτογραφίζει το χιόνι. Αν χρησιμοποιήσεις φλας ή λάμπες υπό γωνία μεγαλύτερη των 45 μοιρών, οι αντανakλάσεις θα τα εξαφανίσουν όλα. Η φωτογράφιση πρέπει να γίνεται με φίλτρα πολαρόντ και λάμπες τοποθετημένες στο ύψος του χιονιού.

Η επόμενη φωτογραφία δείχνει μια γυναίκα σ' ένα πεζοδρόμιο. Η γυναίκα αυτή είμαι εγώ, το πεζοδρόμιο είναι μπροστά στην πολυκατοικία της Έλσα Λύμπινγκ. Η φωτογραφία είναι κουννημένη, έχει τραβηχτεί από παράθυρο αυτοκινήτου, ένα μέρος από την πόρτα του αυτοκινήτου έχει μπει στο οπτικό πεδίο.

Με τον μηχανικό στάθηκαν τυχερότεροι. Τα μαλλιά του δείχνουν πολύ κοντά, αλλά κατά τα άλλα τον αναγνωρίζεις. Υπάρχουν δύο φωτογραφίες του, μια προφίλ και μια ανφάς.

«Από τον στρατό», λέει. «Βρήκαν τις παλιές φωτογραφίες από τον καιρό που έκανα τη θητεία μου».

Η τελευταία φωτογραφία είναι πάλι έγχρωμη. Μοιάζει με ενθύμιο διακοπών. Λιακάδα και πράσινες φοινικίες.

«Γιατί έχει πάνω του φωτογραφίες μας;»

Ο Ράουν δεν κρατάει σημειώσεις και δεν θα χρειαζόταν φωτογραφίες για να ενισχύσει τη μνήμη του.

«Για να τις δείχνει», λέω. «Σε άλλους».

Ξαναβάζω στη θέση τους τα χαρτιά, το δόντι και τα νομίσματα. Τα ξαναβάζω όλα στη θέση τους. Εκτός από την τελευταία φωτογραφία. Φοινικίες κάτω από έναν σίγουρα αφόρητο ήλιο. Υγρασία το δίχως άλλο κοντά στο εκατό τοις εκατό. Αλλά ο άνδρας στο προσκήνιο της εικόνας φοράει

πουκάμισο και γραβάτα κάτω από την εργαστηριακή μπλούζα του. Δείχνει ψυχρός και άνετος. Είναι ο Τόερκ Βίιδ.

4

Διάλεξα ένα σμόκιν με φαρδιά πέτα από πράσινο μετάξι. Μαύρο παντελόνι ως λίγο κάτω από τα γόνατα, πράσινες κάλτσες, πράσινα παπούτσια α λα Νταίζυ Ντακ κι ένα μικρό βελούδινο φέσι πάνω στο φαλακρό σημείο του κρανίου μου.

Το πρόβλημα με το σμόκιν για τις γυναίκες είναι πάντα τι να φορέσουν από πάνω. Εγώ έριξα στους ώμους μου μια λεπτή άσπρη καμπαρντίνα Μπέρμπερρυ. Αλλά είπα στον μηχανικό ότι θέλω να με κατεβάσει ακριβώς μπροστά στην είσοδο, ούτε μισό μέτρο πιο πέρα.

Ακολουθούμε τη λεωφόρο Έστερμπρογκάδε κι έπειτα τη Στράντβάιεν. Ο μηχανικός φοράει κι αυτός σμόκιν. Αν είχα διαφορετική διάθεση, θα πρόσεχα ίσως ότι είναι το μεγαλύτερο νούμερο που μπορεί κανείς να βρει στα έτοιμα, δηλαδή πέντε νούμερα μικρότερο από το δικό του, άσε που μοιάζει με αποφόρι από τον Στρατό Σωτηρίας και κάνει περισσότερο κακή εντύπωση παρά καλή. Αλλά τώρα έχουμε έρθει πολύ κοντά ο ένας στον άλλο. Ακόμα και τούτη τη στιγμή, στριμωγμένος στο σμόκιν του, μοιάζει για μένα με πεταλούδα που ετοιμάζεται να βγει από το μαύρο κουκούλι της.

Δεν κοιτάζει προς το μέρος μου. Κοιτάζει στο καθρεφτάκι.

Εξακολουθεί να οδηγεί άνετα και αέρινα. Αλλά τα μάτια του καταγράφουν τ' αυτοκίνητα που τρέχουν πίσω μας και μπροστά μας.

Στρίβουμε δεξιά στη Σούνβαίνγκετ, μια από τις μικρές παρόδους της Στράντβάιεν που κατεβαίνουν προς τη θάλασσα. Άλλοτε κατέληγε στην πύλη ενός κήπου που οδηγούσε στην παραλία. Σήμερα καταλήγει σ' έναν ψηλό, κίτρινο τοίχο και μια άσπρη μπάρα με γυάλινο κουβούκλιο στο πλάι της, απ' όπου ένας άνδρας με στολή παίρνει τα διαβατήριά μας, ελέγχει τα ονόματά μας σε μια οθόνη, σηκώνει την μπάρα και μας αφήνει να προχωρήσουμε ως την επόμενη μπάρα, όπου μια γυναίκα με παρόμοια στολή εισπράττει 250 κορόνες για τον καθένα μας και μας μαντρώνει σ' ένα πάρκινγκ, όπου πληρώνουμε σ' ένα φύλακα 75 κορόνες για να ρίξει μια θρασύτατα περιφρονητική ματιά στο Μόρρις, το οποίο ανέλαβε τώρα να προσέχει, έτσι ώστε να μπορέσουμε εμείς να διαβούμε μια περιστρεφόμενη πόρτα σε μια μαρμάρινη πρόσοψη και να περάσουμε σ' ένα βεστιάριο, όπου σκάμε ένα πενηντάρικο ο καθένας για να πάρει τα πανωφόρια μας μια ξανθιά με μύτη τόσο σηκωμένη που μπορούμε να κοιτάξουμε μέσα στα ρουθούνια της.

Μπροστά σ' έναν καθρέφτη που πιάνει έναν ολόκληρο τοίχο, επιδιορθώνω μερικές μικροαβαρίες μ' ένα κραγιόν και ταυτόχρονα χαίρομαι που πήγα στην τουαλέτα πριν φύγουμε από το σπίτι, γιατί τουλάχιστον έτσι δεν χρειάζεται να υποστώ αμέσως τη δοκιμασία να πληροφορηθώ τι στοιχίζει εδώ το κατούρημα.

Δίπλα μου στέκεται ο μηχανικός και κοιτάζει το είδωλό του σαν ν' ανήκει σ' έναν άγνωστό του. Βρισκόμαστε στο φουαγιέ του καζίνου του Έρεσουντ, του νεότερου, δωδέκατου χρονολογικά, αλλά πρώτου σε γόητρο καζίνου της Δανίας. Ενός μέρους για το οποίο έχω ακούσει, αλλά στο οποίο δεν περίμενα ποτέ ότι θα πατούσα το πόδι μου.

Εδώ μας κάλεσε ο Μπίργκο Λάντερ, που κάνει τώρα την εμφάνισή του. Φοράει άσπρα παπούτσια, άσπρο παντελόνι με ανοιχτό μπλε σιρίτι, σκούρο μπλε σπορ σακάκι, γκριζο πουλόβερ με γυριστό γιακά, μεταξωτή γραβάτα με μικρές κεντητές άγκυρες κι ένα μικρό άσπρο κασκέτο. Τα μάτια του είναι σαν γυάλινα, περπατάει τρεκλίζοντας ελαφρά και αστράφτει σαν ήλιος. Διορθώνει προσεχτικά με τα δυο του χέρια το άσπρο παπιγιόν μου.

«Μπουκιά και συχώριο είσαι απόψε, χρυσό μου».

«Κι εσύ δεν πας πίσω. Αυτή τη στολή φορούσες στους ναυτοπροσκόπους;»

Παγώνει για ένα δευτερόλεπτο. Μόνο δώδεκα ώρες έχουν περάσει από την προηγούμενη συνάντησή μας. Αλλά έχει κιόλας ξεχάσει αυτή την αίσθηση.

“Έπειτα χαμογελάει στον μηχανικό.

«Η κοπελιά έχει ανοιχτή επιταγή στην καρδιά μου».

Σφίγγουν τα χέρια, και προσέχω πάλι τη σχεδόν αδιόρατη

αλλαγή στον ναυλομεσίτη. Για μια στιγμή, καθώς κρατάει το χέρι του άλλου, το μεθύσι του και η συνειδητή, επιμελώς καλλιεργημένη χυδαιότητά του υποχωρούν μπροστά σε μια ευγνωμοσύνη που αγγίζει τα όρια της λατρείας. Έπειτα μας οδηγεί μέσα.

Δεν θα μάθω ποτέ να νιώθω άνετα στα πολυτελή μέρη. Σε κάθε βήμα μου αισθάνομαι ότι οποιαδήποτε στιγμή μπορεί να έρθει κάποιος και να μου πει ότι δεν έχω δικαίωμα να είμαι εδώ. Ο μηχανικός δεν τα πάει πολύ καλύτερα. Περπατάει σαν χαμένος λίγα μέτρα πίσω από εμάς και προσπαθεί να μαζέψει το κεφάλι του ανάμεσα στους ώμους του. Ο Μπίργκο Λάντερ σουλατσάρει σαν να είναι δικό του το καζίνο.

«Το ξέρεις, χρυσό μου, πως ένα κομμάτι της πίτας μου ανήκει; Δεν διαβάζεις εφημερίδες; Είμαι συνιδιοκτήτης με την Ούνι-μπανκ, που χρηματοδότησε το Μαρίενλυστ, και με το Καζίνο Αούστρια, που διευθύνει το καζίνο του ξενοδοχείου Σκαντινάβια και τα καζίνα του Όρχους και του Όδενσε. Το έκανα για να μην μπαίνω στον πειρασμό να παίζω ο ίδιος. Οι ιδιοκτήτες δεν επιτρέπεται ποτέ να παίζουν στα καζίνα τους. Το ίδιο ισχύει για τους κρουπιέρηδες, τους ντίλερς. Η Αούστρια εκδίδει ένα βιβλίο με τις φωτογραφίες τους, και κανένας τους δεν μπορεί να παίξει σ' ένα από τ' άλλα καζίνα της εταιρείας».

Μας περνάει μέσα από το εστιατόριο. Είναι μια μεγάλη, κυκλική αίθουσα με πίστα χορού στη μέση. Στο βάθος υπάρχει ένα μακρύ μπαρ με χαμηλό φωτισμό. Σε μια εξέδρα

ένα κουαρτέτο παίζει τζαζ, σιγανά και ανώνυμα. Τα τραπεζομάντιλα έχουν ανοιχτοκίτρινο χρώμα, οι τοίχοι κρεμ, το μπαρ είναι από ανοξείδωτο ατσάλι. Όλοι οι τοίχοι είναι διακοσμημένοι με πριτσίνια, οι κάσες από τις πόρτες έχουν πάχος ένα μέτρο κι είναι εφοδιασμένες με σύρτες. Το όλο ντεκόρ μιμείται χρηματοκιβώτιο και είναι βαρύ, ακριβό και καταθλιπτικά ψυχρό και ξένο, σαν αποχαιρετιστήριος χορός σε θησαυροφυλάκιο τράπεζας. Ένας τοίχος έχει σε μια μεριά παράθυρα προς τη θάλασσα. Μπορεί κανείς να δει τα φώτα της Σουηδίας και τη συνέχεια του καζίνου, τις αίθουσες παιχνιδιού, που διεισδύουν στο νερό σαν φωτισμένες βιτρίνες. Κάτω από τα παράθυρα διακρίνονται οι γκρίζοι ογκόπαγοι που επιπλέουν κατά μήκος της παραλίας.

Ο μηχανικός μένει πίσω. Ο Λάντερ με πιάνει αγκαζέ. Μπορο-ατά μας γλιστρούν ανάλαφρα κυρίες με ντεκολτέ και κύριοι με σμόκιν, κύριοι με βυσσινί πουκάμισα και άσπρα βραδινά κοστούμια, κύριοι με σαμουά μπλουζάκια, χρυσά Ρόλεξ και ξεθωριασμένα από τον ήλιο μαλλιά, κομμένα σε ναυτικό στίλ.

Η αίθουσα έχει οβάλ σχήμα. Από τη μια πλευρά την κλείνει μια τζαμαρία σαν μαύρος τοίχος, που βλέπει προς τη θάλασσα. Ο χώρος φωτίζεται μόνον από τις χαμηλόφωτες λάμπες πάνω από τα τραπέζια του τζόγου. Υπάρχουν τέσσερα τοξωτά τραπέζια για μπλακ τζακ και δυο μεγάλες ρουλέτες. Ένα κορδόني χωρίζει τα τραπέζια από την υπόλοιπη αίθουσα. Πίσω από αυτό κάθονται τρεις αρχικρουπιέρηδες, ένας κοντά στα τραπέζια για το χαρτί, δύο σ' ένα ψηλό σκαμνί ο καθένας, στην άκρη των τραπεζιών για τη γαλλική και την αμερικανική

ρουλέτα. Για κάθε δύο τραπέζια υπάρχει ένας ελεγκτής, για κάθε τραπέζι ένας κρουπιέρη επικρατεί τέτοιος συνωστισμός, που δεν μπορείς να δεις τις επιφάνειες των τραπεζιών. Οι μόνοι θόρυβοι που ακούγονται είναι οι φωνές των κρουπιέρηδων και το απαλό κροτάλισμα από τις μάρκες που στοιβάζονται.

Οι παίκτες είναι αποκλειστικά άνδρες. Κάθονται στα τραπέζια και μερικές Ασιάτισσες, όχι πολλές. Μερικές Ευρωπαίες, λίγες κι αυτές, παρακολουθούν χωρίς να παίζουν. Ο χώρος δονείται από τη βαθιά αυτοσυγκέντρωση. Τα πρόσωπα των παικτών είναι πελιδνά στο φως, απορροφημένα, εκστατικά.

Πότε πότε κάποιοι ξεκολλούν από τα τραπέζια, μας προσπερνούν κι εξαφανίζονται. Μερικοί με σκυμμένο κεφάλι, άλλοι με λαμπερά μάτια, αλλά οι περισσότεροι με ουδέτερο ύφος, απορροφημένοι στον εαυτό τους. Μερικοί χαιρετούν τον Λάντερ, εμένα δεν με προσέχει κανείς.

«Δεν με προσέχουν», λέω.

Σφίγγει το μπράτσο μου.

«Έχεις πάει σχολείο, χρυσό μου, θυμάσαι πώς είναι οι άνδρες από μέσα. Καρδιά, εγκέφαλος, συκώτι, νεφρά, στομάχι, όρχεις. Όταν, όμως, μπαίνει κανείς εδώ μέσα, παθαίνει μια αλλαγή. Τη στιγμή που αγοράζεις τις μάρκες σου, φωλιάζει μέσα σου ένα ζωάκι, ένα μικρό παράσιτο, και λίγο λίγο σου πιάνει όλο τον εσωτερικό χώρο. Στο τέλος δεν μένει παρά η προσπάθεια να θυμηθείς ποια φύλλα έχουν φύγει, να

μαντέψεις πού θα πέσει η μπίλια, να λογαριάσεις τις πιθανότητες για ορισμένους συνδυασμούς φύλλων, και η σκέψη των ποσών που έχασες».

Κοιτάζουμε τα πρόσωπα γύρω από το τραπέζι όπου μ' έχει οδηγήσει. Είναι σαν άδεια όστρακα. Τούτη τη στιγμή μού είναι σχεδόν αδύνατο να φανταστώ ότι έχουν κάποια ζωή έξω από αυτή την αίθουσα. Ίσως δεν έχουν.

«Αυτό το παράσιτο, χρυσό μου, είναι το πουλάκι του τζόγου. Ένα από τα πιο αχόρταγα θηρία στον κόσμο. Και ξέρω τι λέω. Έχασα επανειλημμένα ό, τι είχα και δεν είχα. Άλλο αν κατάφερνα κάθε φορά να ξελασπώσω. Νά γιατί έπρεπε ν' αγοράσω μερίδιο από αυτό το καζίνο. Τώρα που είμαι ιδιοκτήτης, τώρα που είδα τι γίνεται στα παρασκήνια, η κατάσταση άλλαξε».

Ένα άνοιγμα σχηματίζεται ανάμεσα στις πλάτες και προβάλλει η πράσινη τσόχα. Ο κρουπιέρης είναι μια ξανθιά κοπέλα με μακριά κόκκινα νύχια και τέλεια, λίγο έρρινα αγγλικά.

«Buying in? 45.000 goes down. One, two, three...»

Κάτι λίγοι επισκέπτες έχουν μπροστά τους μεταλλικό νερό. Κανένας δεν πίνει αλκοόλ.

«Αυτό το πουλί, χρυσό μου, υπάρχει σε διάφορα μεγέθη. Σε μερικούς είναι σαν καναρίνι. Σε μένα, σαν καλοταϊσμένη πάπια. Σ' αυτόν είναι σαν στρουθοκάμηλος...»

Μου μίλησε ψιθυριστά και χωρίς να δείχνει. Αλλά δεν έχω καμιά αμφιβολία ότι μιλάει για τον άνδρα που κάθεται δίπλα μας. Έχει τέλειο σλάβικο πρόσωπο, σαν εκείνους τους χορευτές του μπαλέτου που το έσκασαν στη Δύση τη δεκαετία του '70. Ψηλά ζυγωματικά, μαύρα μαλλιά με σκληρή τρίχα. Τα χέρια του ακουμπούν σε στοίβες από έγχρωμες μάρκες. Δεν κουνάει ούτε ένα μυ του. Η προσοχή του είναι στραμμένη στην τράπουλα πλάι στον κρουπιέρη, σαν να επιστρατεύει όλη την ενέργειά του για να επηρεάσει την έκβαση της παρτίδας.

«Thirteen, Black Jack, insurance, Sir? Do you want to split, Sir? Seventeen, too many, nineteen...»

«Μια στρουθοκάμηλος που τον έφαγε από μέσα και τώρα πιάνει περισσότερο χώρο απ' όσο ο ίδιος. Έρχεται εδώ κάθε νύχτα, ώσπου να μείνει ταπί. Μετά δουλεύει κανένα εξάμηνο, ξανάρχεται και τα ξαναχάνει όλα».

Φέρνει το στόμα του στο αφτί μου.

«Ο πλοίαρχος Σίγκμουντ Λούκας. Την περασμένη βδομάδα έχασε τα τελευταία λεφτά του. Αναγκάστηκε να δανειστεί από μένα για ν' αγοράσει ένα πακέτο τσιγάρα και να πάρει ταξί για το σπίτι του».

Η ηλικία του είναι ακαθόριστη. Θα μπορούσε να είναι γύρω στα τριάντα πέντε, γύρω στα σαράντα πέντε. Ίσως είναι και πενήντα. Καθώς τον περιεργάζομαι, κερδίζει και τραβάει κοντά του μια ψηλή στοίβα μάρκες.

«Κάθε μάρκα κάνει 5.000 κορόνες. Μας τις έφτιαξαν τον περασμένο μήνα. Κάθε τραπέζι έχει και διαφορετική ταρίφα. Αυτό εδώ είναι το ακριβό. Η μικρότερη μίζα είναι 1.000 κορόνες, η μεγαλύτερη 20.000. Με το δικαίωμα διπλασιασμού και με μέσο χρόνο παιχνιδιού ενάμισι λεπτό για κάθε γύρο, αυτό σημαίνει ότι μπορείς να κερδίσεις ή να χάσεις 100.000 κορόνες μέσα σε πέντε λεπτά».

«Αν είναι ρέστος, με τίνος λεφτά παίζει σήμερα;»

«Σήμερα παίζει με λεφτά του μπαρμπα-Λάντερ, χρυσό μου».

Με παίρνει και με οδηγεί στο μπαρ. Στεκόμαστε εκεί όρθιοι με την πλάτη προς την μπάρα. Βάζουν μπροστά του ένα ψηλό, θολό ποτήρι. Το είχαν στο ψυγείο κι είναι σκεπασμένο μ' ένα λεπτό στρώμα πάγου, που τώρα λιώνει και αρχίζει να γλιστράει προς τα κάτω. Είναι γεμάτο μ' ένα διαυγές υγρό, στο χρώμα του κεχριμπαριού.

«Μπουλσοτ, χρυσό μου. Οκτώ εκατοστόλιτρα βότκα, οκτώ εκατοστόλιτρα ζωμός βοδινού».

Σκέφτεται κάτι.

«Δες τους πελάτες μας. Είναι πολύ διαφορετικοί άνθρωποι. Έρχονται εδώ ένα σωρό δικηγόροι. Ένα σωρό εργολάβοι. Αρκετοί κανακάρηδες που έχουν γερό χαρτζιλίκι από το σπίτι τους. Το βαρύ πυροβολικό του δανέζικου υπόκοσμου. Μπορούν να σκάσουν μύτη και ν' αλλάξουν σε μάρκες όσα

λεφτά θέλουν. Και δεν έχουμε ενδοχτει στις πιέσεις της Αστυνομίας Οικονομικού Εγκλήματος να της επιτρέψουμε να σημειώνει τα νούμερα των χαρτονομισμάτων. Νά γιατί αυτό το μαγαζί είναι ένα από τα σημαντικότερα κέντρα για το ξέπλυμα χρημάτων που προέρχονται από τα ναρκωτικά. Υπάρχουν, έπειτα, αυτές οι μικροσκοπικές κίτρινες κυρίες που διευθύνουν την οργανωμένη πορνεία, με κορίτσια από την Ταϊλάνδη και τη Βιρμανία. Υπάρχουν ένα σωρό επιχειρηματίες, κάμποσοι γιατροί. Είναι μερικοί που γυρίζουν όλο τον κόσμο παίζοντας. Την περασμένη βδομάδα ήταν εδώ ένας Νορβηγός εφοπλιστής. Σήμερα ίσως είναι στο Τραβεμύντε. Την άλλη βδομάδα θα είναι στο Μόντε Κάρλο. Μια μέρα κέρδισε τεσσεράμισι εκατομμύρια. Το έγγραψαν κι οι εφημερίδες».

Αδειάζει το ποτήρι του και το βάζει στην άκρη. Τό αντικαθιστούν μ' ένα γεμάτο.

«Τόσο διαφορετικοί άνθρωποι. Αλλά έχουν ένα κοινό. Χάνουν, Σμίλλα. Σε τελική ανάλυση χάνουν όλοι. Αυτό εδώ το μαγαζί έχει δύο κερδισμένους. Εμάς τους ιδιοκτήτες και το Κράτος. Έχουμε εδώ μέσα επί μονίμου βάσεως οκτώ εφοριακούς. Αλλάζουν όπως οι κρουπιέρηδες μας, υπάρχει πρωινή και βραδινή βάρδια και, τέλος, μια "βάρδια καταμέτρησης", όταν κάνουμε ταμείο, από τις τρεις το πρωί και μετά. Υπάρχουν, επιπλέον, οι μυστικοί αστυνομικοί και οι μυστικοί ελεγκτές από την Εφορία που, όπως το δικό μας προσωπικό ασφαλείας, προσέχουν να μην κλέβουν οι κρουπιέρηδες, να μη σημαδεύουν τα χαρτιά, να μην κάνουν

συμπαιγνία με κάποιον επισκέπτη. Φορολογούμαστε ανάλογα με τον τζίρο μας, με μια από τις βαρύτερες στον κόσμο φορολογίες για τυχερά παιχνίδια. Ωστόσο, μόνο στις αίθουσες παιχνιδιού του καζίνο απασχολούμε 290 υπαλλήλους: διευθυντές, ντίλερς, αρ-χικρουπιέρηδες, ιδιωτικούς αστυνομικούς, τεχνικό προσωπικό κι ελεγκτές. Στο εστιατόριο και στο νάιτ κλαμπ έχουμε άλλους 250, μαγείρους, σερβιτόρους, μπάρμεν, γυναίκες που κάνουν κονσομασιόν, μπράβους, προσωπικό του βεστιάριου, οργανωτές θεαμάτων, επόπτες και τις μόνιμες πόρνες, που τις ελέγχουμε κι αυτές. Ξέρεις γιατί μπορούμε ν' απασχολούμε τόσα άτομα; Γιατί, μεταξύ μας, βγάζουμε λεφτά με ουρά από τους παίκτες. Για το Κράτος, αυτός ο υπόνομος είναι το μεγαλύτερο κόλπο από τον Μεσαίωνα, από τότε που αρχίσαμε να χαρατσώνουμε τα πλοία που περνούν το Έρεσουντ. Ο Νορβηγός εφοπλιστής έχασε την άλλη μέρα όσα είχε κερδίσει. Αλλά αυτό δεν το διαρρεύσαμε στις εφημερίδες. Είναι μια Ταϊλανδή πατρόνα μπορντέλου που έχασε την περασμένη βδομάδα τρεις φορές από 500.000 κορόνες. Έρχεται κάθε νύχτα. Κάθε φορά που με βλέπει, με ικετεύει να κλείσω το μαγαζί, γιατί όσο υπάρχει αυτό, εκείνη δεν μπορεί να βρει την ησυχία της. Έρχεται και ξανάρχεται, δεν μπορεί να κάνει αλλιώς. Πριν από μας υπήρχαν, φυσικά, οι κρυφές λέσχες. Αλλά δεν ήταν το ίδιο. Εκεί παιζόταν κυρίως πόκερ, που είναι πιο αργό και απαιτεί κάποιες γνώσεις. Η νομιμοποίηση άλλαξε την κατάσταση. Είναι σαν μια μεταδοτική αρρώστια, που αρχικά είχε περιορισμένη εξάπλωση, αλλά τώρα έχει ξεφύγει από κάθε έλεγχο. Έρχεται εδώ ένας νεαρός που έχει ανοίξει εταιρεία

ελαιοχρωματισμών. Δεν είχε παίξει ποτέ, ώσπου κάποιος τον πήρε και τον έφερε εδώ. Τώρα χάνει τα μαλλιοκέφαλά του. Ξοδεύτηκαν 100 εκατομμύρια κορόνες για να χτιστεί και να εξοπλιστεί αυτό το καζίνο. Αλλά είναι ένα επιχρυσωμένο σκατό».

«Μα έχεις επενδύσει λεφτά σ' αυτό», λέω.

«Ίσως είμαι κι εγώ ρεμάλι».

Πάντα με σαγήνευε η μελαγχολική αδιαντροπιά, με την οποία οι Δανοί αποδέχονται το αγεφύρωτο χάσμα ανάμεσα στη λογική τους και τις πράξεις τους.

«Ένα τέτοιο μαγαζί δημιουργεί περιπτώσεις όπως του Λούκας. Είναι ένας ικανός, ικανότατος ναυτικός. Είχε δικό του σκάφος, ένα μικρό ακτοπλοϊκό, και αρμένιζε χρόνια και χρόνια στα νερά της Γροιλανδίας. Έπειτα ανέλαβε την ευθύνη για τη δημιουργία ενός ψαράδικου στόλου κοντά στο Μμπενγκάνο, στον Ινδικό ωκεανό, έξω από τις ακτές της Τανζανίας, στα πλαίσια του μεγαλύτερου σκανδιναβικού προγράμματος όλων των εποχών για βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες. Δεν πίνει ποτέ. Ξέρει τον Βόρειο Ατλαντικό όσο κανένας. Μερικοί μάλιστα λένε ότι τον αγαπάει. Αλλά παίζει. Το πουλάκι τον έχει αδειάσει εσωτερικά. Δεν έχει πια οικογένεια, δεν έχει σπίτι. Και τώρα έχει φτάσει στο σημείο να πουλιέται. Αρκεί το ποσό να είναι αρκετά μεγάλο».

Πάμε και στεκόμαστε πάλι μπροστά στο τραπέζι. Δίπλα στον πλοίαρχο Λούκας κάθεται κάποιος που μοιάζει με χασάπη.

Μένουμε εκεί κανένα δεκάλεπτο. Σ' αυτό το διάστημα χάνει 120.000 κορόνες.

Ένας καινούργιος κρουπιέρης κάνει την εμφάνισή του πίσω από την κοπέλα με τα κόκκινα νύχια και τη χτυπάει ελαφρά στο μαύρο φράκο της. Αυτή, χωρίς να γυρίσει, τελειώνει το παιχνίδι. Ο Σίγκμουντ Λούκας κερδίζει. Καμιά τριανταριά χιλιάδες, απ' ό,τι βλέπω. Ο χασάπης χάνει τις τελευταίες μάρκες που είχε μπροστά του. Σηκώνεται ολότελα ανέκφραστος.

Τα Κόκκινα Νύχια παρουσιάζουν τον διάδοχό τους. Ένα νεαρό με την ίδια επιφανειακή γοητεία και ευγένεια.

«Ladies and Gentlemen. Have a new dealer. Thank you».

«Έχεις όρεξη να παίξεις, χρυσό μου;»

Κρατάει μια στοίβα μάρκες ανάμεσα στον αντίχειρα και τον δείκτη του.

Σκέφτομαι τις 120.000 που έχασε ο χασάπης. Οι καθαρές ετήσιες αποδοχές ενός από εμάς τους θνητούς Δανούς. Το πενταπλάσιο από τις ετήσιες αποδοχές ενός από εμάς τους θνητούς Εσκιμώους της Αρκτικής. Ποτέ στη ζωή μου δεν είδα τέτοια ασέβεια για το χρήμα.

«Μπορείς να τις πετάξεις στην τουαλέτα», λέω. «Εκεί τουλάχιστον έχεις την ευχαρίστηση ν' ακούς το καζανάκι».

Ανασηκώνει τους ώμους. Ο πλοίαρχος Λούκας σηκώνει για πρώτη φορά τα γατίσια μάτια του από την τσόχα και μας κοιτάζει. Μαζεύει τις μάρκες του, σηκώνεται και φεύγει.

Τον ακολουθούμε αργά.

«Το κάνεις αυτό για χάρη μου;» ρωτάω τον Λάντερ.

Πιάνει το μπράτσο μου και το πρόσωπό του σοβαρεύει τώρα.

«Μου αρέσεις, χρυσό μου. Αλλά αγαπώ τη γυναίκα μου. Το κάνω αυτό για χάρη του Φόιλ».

Σκέφτεται λίγο.

«Δεν μπορεί κανείς να πει πολλά καλά για μένα. Πίνω υπερβολικά. Καπνίζω υπερβολικά. Δουλεύω υπερβολικά. Παραμελώ την οικογένειά μου. Χτες, εκεί που ήμουν στην μπανιέρα, ήρθε ο μεγάλος μου, με κοίταξε και μου είπε: “Μπαμπά, πού μένεις;” Η ζωή μου δεν αξίζει και πολύ. Αλλά το λίγο που αξίζει, το χρωστώ στον Φοϊλάκο».

Ο πλοίαρχος Λούκας περιμένει σε μια βεράντα με τζαμαρία που υψώνεται πάνω από το νερό. Καθίζω σ’ έναν πάγκο στην άλλη πλευρά του τραπεζιού. Ο μηχανικός προβάλλει ξαφνικά από το πουθενά και γλιστράει δίπλα μου. Ο Λάντερ μένει όρθιος και ακουμπάει στο τραπέζι. Πίσω του, μια σερβιτόρα κλείνει μια συρόμενη πόρτα. Είμαστε μόνοι σ’ ένα μικρό γυάλινο κουτί, που μοιάζει να επιπλέει στον πορθμό του Έρεσουντ. Ο Λούκας μάς έχει γυρίσει το πλευρό. Μπροστά

του έχει ένα φλιτζάνι μ' ένα μαύρο υγρό, που μυρίζει έντονα σαν καφές. Καπνίζει το ένα τσιγάρο μετά το άλλο. Δεν μας κοιτάζει ούτε μια φορά. Οι λέξεις στάζουν πικρά και απρόθυμα από το στόμα του, σαν χυμός άγουρου λεμονιού. Μιλάει μ' ελαφρά ξενική προφορά. Θα έλεγα ότι είναι Πολωνός.

«Μια χειμωνιάτικη νύχτα, ίσως στα τέλη Νοεμβρίου, έρχονται και με βρίσκουν εδώ. Ένας άνδρας και μια γυναίκα. Με ρωτάνε πώς μου φαίνεται η θάλασσα προς τα βόρεια του Γκότχομπ τον Μάρτη. Όπως σε όλους, απαντώ, σκέτη κόλαση. Τότε χωρίζουμε. Την περασμένη βδομάδα ξανάρχονται. Τώρα η κατάστασή μου έχει αλλάξει. Με ξαναρωτάνε. Προσπαθώ να τους πω για τους ογκόπαγους. Για το "Νεκροταφείο των Παγόβουνων". Για τα νερά της ακτής, γεμάτα πάγους που παρασύρονται από τα ρεύματα και παγόβουνα που σπάζουν, για τις κατολισθήσεις πάγων που κυλάνε ολόισια από τους παγετώνες στη θάλασσα, έτσι που ακόμα και το ατομοκίνητο παγοθραυστικό Northwind των Αμερικανών, από τη βάση της Θούλης, δεν τολμάει να περάσει από εκεί παρά μόνο κάθε τρίτο ή τέταρτο χειμώνα. Δεν με ακούνε. Τα ξέρουν όλα αυτά προκαταβολικά. Με ρωτάνε τι νομίζω πως μπορώ να καταφέρω. Τους ρωτάω, τι νομίζει πως μπορεί να καταφέρει το βιβλιάριο επιταγών σας;»

«Ονόματα, εταιρεία, '

«Μόνο το σκάφος. Ένα ακτοπλοϊκό τεσσάρων χιλιάδων τόνων. Το "Κρόνος". Είναι αραγμένο στο Νότιο Λιμάνι. Το

αγόρασαν και το μετασκεύασαν. Μόλις βγήκε από το ναυπηγείο».

«Πλήρωμα;»

«Δέκα άνδρες, που τους προσέλαβα εγώ».

«Φορτίο;»

Κοιτάζει τον Λάντερ. Ο ναυλομεσίτης δεν αντιδρά. Η κατάσταση είναι αβέβαιη. Ός τώρα, πίστευα ότι μου τα λέει όλα αυτά επειδή τον πίεσε ο Λάντερ. Τώρα, που τον ζω από κοντά, εγκαταλείπω αυτή τη σκέψη. Ο Λούκας δεν δέχεται διαταγές από κανέναν. Εκτός ίσως από το πουλί που έχει μέσα του.

«Δεν γνωρίζω το φορτίο».

Μια πικρία που αγγίζει τα όρια του μίσους για τον εαυτό του τον κάνει, για μια στιγμή, να ταλαντεύεται μπρος πίσω.

«Εξοπλισμός;»

Είναι ο μηχανικός που μίλησε ξαφνικά.

Ο Λούκας αφήνει να περάσει πολλή ώρα πριν απαντήσει.

«Ένα LMC», λέει. «Αγόρασα για λογαριασμό τους ένα από τα παροπλισμένα του Στόλου».

Σβήνει το τσιγάρο του στον καφέ.

«Το ναυπηγείο εξόπλισε το σκάφος με μεγάλες μπίγκες. Ένα γερανό. Ειδική ενίσχυση για το μπροστινό αμπάρι».

Σηκώνεται. Τον ακολουθώ. Θέλω να τον πάρω παράμερα, για να μη μας ακούνε οι άλλοι, αλλά το γυάλινο κλουβί είναι τόσο μικρό που φτάνουμε αμέσως στον τοίχο. Στεκόμαστε τόσο κοντά στο τζάμι, που οι ανάσες μας αφήνουν πάνω του φευγαλέους άσπρους κύκλους.

«Μπορώ να έρθω στο πλοίο;»

Σκέφτεται. Όταν απαντάει, καταλαβαίνω ότι παρεξήγησε την ερώτηση.

«Μου λείπει ακόμα μια γυναίκα για καμαρότος».

Η συρόμενη πόρτα ανοίγει. Στο άνοιγμα στέκεται ένας άνδρας με φαρδιούς, γκρίζους ώμους μέσα σ' ένα παλτό που ένας επισκέπτης με λιγότερο κύρος θ' αναγκαζόταν να το αφήσει στο βεστιάριο.

Είναι ο Ράουν.

«Δεσποινίς Σμίλλα, μπορώ να έχω δυο λόγια μαζί σας;»

Όλοι τον κοιτάζουν και αυτός ανέχεται τα βλέμματά τους όπως υποθέτω ότι ανέχεται όλα τ' άλλα: με ακλόνητη αταραξία.

Βαδίζω αρκετά βήματα πίσω του. Κανένας δεν θα μπορούσε να μαντέψει ότι γνωριζόμαστε. Με οδηγεί μέσα από έναν

φαρδύ διάδρομο με φυτά και πέτσινους καναπέδες. Στο τέρμα του είναι μια αίθουσα με «κουλοχέρηδες». Είναι όλοι κατελημμένοι.

Ένας νεαρός μάς αφήνει το μηχανήμά του. Αποτραβιέται σε κάποια απόσταση και μένει εκεί όρθιος.

Ο Ράουν βγάζει από μια τσέπη του παλτού του μια δεσμίδα κέρματα των είκοσι κορονών.

«Θα χαρώ, αν μου επιστρέψετε το πορτοφόλι μου».

Στέκεται με την πλάτη γυρισμένη προς το μέρος μου και παίζει.

« Εχω βάρδια εδώ μια μέρα κάθε δυο βδομάδες», λέει. Μόλις που ακούω τη φωνή του μέσα στο βουητό της μηχανής.

«Μας παρακολουθήσατε;»

Στην αρχή δεν απαντάει.

«Καταζητείστε. Το σήμα ήρθε πριν από ένα τέταρτο».

Τώρα είναι η σειρά μου να μην πω τίποτα.

«Υπάρχουν πάντα εδώ καμιά δεκαριά αστυνομικοί με πολιτικά, που εκτελούν υπηρεσία. Συν οι δικοί μας άνθρωποι. Αν μείνετε εδώ, έχετε μόνο λίγα λεπτά ελευθερίας. Αν φύγετε αμέσως, ίσως μπορέσω να καθυστερήσω λίγο τα πράγματα».

Απλώνω μπροστά του το πορτοφόλι του και δυο χαρτιά, μια φωτογραφία κι ένα απόκομμα εφημερίδας. Τα παίρνει χωρίς ν' αφήσει από τα μάτια του το μηχάνημα, εξαφανίζει το πορτοφόλι σε μια τσέπη και φέρνει τα δυο χαρτιά μπροστά στο πρόσωπό του. Όταν απλώνει ξανά το χέρι του προς τα πίσω, η φωτογραφία έχει εξαφανιστεί. Κουνάει το κεφάλι του.

«Έκανα ό,τι μπορούσα», λέει. «Και ό,τι δεν σας έδωσα εγώ, το πήρατε μόνη σας. Τώρα πρέπει να τελειώνει αυτή η ιστορία».

«Θέλω να μάθω», λέω. «Είμαι διατεθειμένη να κάνω οτιδήποτε. Ακόμα και να σας καρφώσω στο Νύχι».

«Στο Νύχι;»

«Εκείνον τον πατικωμένο, σκληρό ντετέκτιβ που σκάει μύτη κάθε τόσο».

Γελάει, για πρώτη φορά. Έπειτα το χαμόγελό του χάνεται, σαν να μην υπήρξε ποτέ. Το είδωλό του στο τζάμι που έχει μπροστά του είναι μια άψυχη αντανάκλαση πάνω στους πολύχρωμους κυλίνδρους της μηχανής, που στριφογυρίζουν σαν τρελοί. Αλλά όταν ο Ράουν αρχίζει να μιλάει, καταλαβαίνω ότι του πάτησα τον κάλο.

«Τσιανγκ Ράι, στα σύνορα ανάμεσα στην Καμπότζη, το Λάος και τη Βιρμανία. Η περιοχή εξουσιάζεται από φεουδάρχες. Ο πιο δυνατός είναι ο Χουμ Να. Διατηρεί μόνιμο στρατό 6.000 ανδρών. Γραφεία σε όλη την Άπω Ανατολή και στις μεγάλες πόλεις της Δύσης. Ρυθμίζει ολόκληρο το παγκόσμιο εμπόριο

ηρωίνης. Ο Τόερκ Βίδ εργάστηκε στο Τσιανγκ Ράι».

«Τι ακριβώς έκανε;»

«Είναι μικροβιολόγος, ειδικευμένος στις μεταλλάξεις από ακτινοβολία. Όλη η κατεργασία της παπαρούνας του οπίου γίνεται σ' αυτή την περιοχή. Λέγεται ότι εκεί υπάρχουν τα πιο σύγχρονα εργαστήρια του είδους σε όλο τον κόσμο. Καταμεσής στη ζούγκλα. Ο Βίδ ακτινοβολούσε σπόρους παπαρούνας, με σκοπό τη βελτίωση της παραγωγής. Κυκλοφορούσαν φήμες ότι είχε δημιουργήσει μια καινούργια ποικιλία, τη μαγιάμ, η οποία, στην αρχική της κατάσταση, βρασμένη αλλά όχι ακόμα κρυσταλλωμένη, είχε δυο φορές ισχυρότερη επίδραση από κάθε γνωστό τύπο ηρωίνης».

«Τι σχέση έχει αυτό μ' εσάς, Ράουν; Ενδιαφέρεται η Αστυνομία Οικονομικού Εγκλήματος για τα ναρκωτικά;»

Δεν απαντάει.

«Η Κάτια Κλάουσεν;»

«Παλιότερα ήταν αντικέρ. Κάποια στιγμή, το 1990 ή 1991, ανακαλύφθηκε ότι η μεγαλύτερη ποσότητα ηρωίνης που κατέληγε στις ΗΠΑ και την Ευρώπη τη δεκαετία του '80 εισαγόταν κρυμμένη μέσα σε αντίκες».

«Ο Σάιντενφέντεν;»

«Μεταφορές. Πολιτικός μηχανικός ειδικευμένος στην

οργάνωση μεταφορών. Κανόνιζε για διάφορες φέρμες τη μεταφορά αντικών από την Άπω Ανατολή. Μια περίοδο, ήταν ο εγκέφαλος μιας πραγματικής αερογέφυρας από τη Σιγκαπούρη ως την Ελβετία, τη Γερμανία και την Κοπεγχάγη μέσω Ιαπωνίας. Για να παρακαμφθεί ο επικίνδυνος εναέριος χώρος της Μέσης Ανατολής».

«Γιατί δεν είναι στη φυλακή όλοι αυτοί;»

«Οι δυνατοί, οι έξυπνοι, σπάνια τιμωρούνται. Πρέπει να φύγετε τώρα, δεσποινίς Σμίλλα».

Μένω στη θέση μου.

«Τι ήταν η Φράια Φιλμ;»

Το χέρι του μένει ακίνητο πάνω στον επιχρωμιωμένο μοχλό. Έπειτα κατανεύει κουρασμένα.

«Μια κινηματογραφική εταιρεία που χρησίμευε ως προκάλυμμα για τις γερμανικές μυστικές υπηρεσίες πριν και κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Διοργάνωσε δύο αποστολές στη Γροιλανδία, με πρόφαση την κινηματογράφηση υλικού για την ενίσχυση της θεωρίας του Χέρμπινγκερ για τη Θούλη. Ο αληθινός σκοπός ήταν να εξεταστούν οι δυνατότητες κατάληψης του νησιού, ιδιαίτερα των δύο ορυχείων κρυστάλλου, έτσι ώστε να εξασφαλίσει η Γερμανία την παραγωγή αλουμινίου, που είχε αποφασιστική σημασία για την αεροπορική βιομηχανία της. Έγιναν και τοπογραφήσεις, για την εγκατάσταση αεροπορικών βάσεων που θα

μπορούσαν να χρησιμέψουν ως ερείσματα για ενδεχόμενη εισβολή στις Ηνωμένες Πολιτείες».

« Ήταν ναζιστής ο Λόυεν;»

«Ο Λόυεν είχε και έχει μανία με τη φήμη. Όχι με την πολιτική».

«Τι βρήκε στη Γροιλανδία, Ράουν;»

Κουνάει το κεφάλι του.

«Κανένας δεν ξέρει. Βγάλτε το από το μυαλό σας».

Τώρα με κοιτάζει.

«Πηγαίνετε να μείνετε σε μια καλή φίλη. Βρείτε κάποια αληθοφανή εξήγηση γιατί ήσασταν πάνω στο πλοίο. Παρουσιαστείτε μόνη σας στην αστυνομία. Πάρτε έναν καλό δικηγόρο. Την άλλη μέρα θα είστε έξω. Τα υπόλοιπα ξεχάστε τα».

Απλώνει το χέρι πίσω του. Στην παλάμη του είναι μια κασέτα μαγνητοφώνου.

«Την πήρα από το διαμέρισμά σας. Για να σας προστατέψω, σε περίπτωση έρευνας».

Απλώνω το χέρι μου να την πάρω, αλλά την κρύβει πάλι.

«Γιατί το κάνετε αυτό, Ράουν;»

Κοιτάζει τους περιστρεφόμενους τροχούς της μηχανής.

«Ας πούμε ότι δεν μου αρέσουν οι ανεξιχνίαστοι θάνατοι μικρών παιδιών».

Περιμένω, αλλά δεν βγαίνει τίποτε άλλο από το στόμα του. Έπειτα κάνω μεταβολή και φεύγω. Εκείνη τη στιγμή ο Ράουν κερδίζει. Το ρομπότ ξερνάει ένα χείμαρρο από κέρματα, σαν μεταλλικό εμετό. Καθώς απομακρύνομαι, ακούω ολοένα πίσω μου το καμπανιστό φτύσιμό του.

Παίρνω από το βεστιάριο το παλτό μου. Τα μηλίγγια μου σφυροκοπούν. Τώρα μου φαίνεται πως με προσέχουν όλοι. Κοιτάζω ολόγυρα για τον μηχανικό. Ελπίζω να έχει καμιά ιδέα. Οι περισσότεροι άνδρες παίζουν στα δάκτυλα την τέχνη να το κόβεις λάσπη, να το στρίβεις με μια δικαιολογία, να γίνεσαι καπνός. Αλλά το φουαγιέ είναι άδαιο. Εκτός από μένα και την κοπέλα της γκαρνταρόμπας, που είναι πιο κατσουφιασμένη απ' όσο θα έπρεπε, αν σκεφτείς ότι εισπράττει πενήντα κορόνες για να κρεμάσει ένα παλτό σε μια κρεμάστρα.

Εκείνη τη στιγμή ακούω το γέλιο. Δυνατό, τρανταχτό, σκαστό. Περνάει κατευθείαν μέσα στην τρομπέτα — ένα άγριο, ηχηρό βέλασμα, που αμέσως πέφτει σ' ένα χαμηλότερο τόνο, πιο ταιριαστό στο περιβάλλον. Αλλά στο μεταξύ έχω αναγνωρίσει τον ήχο.

Μου μένει απελπιστικά λίγος χρόνος. Ανοίγω δρόμο ανάμεσα στα τραπέζια και διασχίζω την άδεια πίστα. Οι τρεις λευκοί μουσικοί πίσω του φορούν ανοιχτοκίτρινα σμόκιν και τα

πρόσωπά τους θυμίζουν λουκουμάδες. Εκείνος φοράει φράκο. Είναι φοβερά παχύς, το πρόσωπό του μια μαύρη σφαίρα ιδρώτα, τα μεγάλα άσπρα μάτια ερεθισμένα και πεταμένα έξω, σαν να παλεύουν να ξεφύγουν από τη θανάσιμη ποσότητα οينوπνεύματος στο κρανίο του. Μοιάζει με αυτό που είναι : ένας κολοσσός πάνω σ' ένα βάθρο που έχει πια διαλυθεί κι εξαφανιστεί.

Αλλά η μουσική είναι αναλλοίωτη. Ακόμα και τώρα, που εκείνος παίζει με σουρντίνα, βγαίνει ένας εκπληκτικά γεμάτος, χρυσός και ζεστός ήχος, ακόμα και μέσα στο πανδαιμόνιο του νούμερου που παίζουν ο τόνος είναι ερευνητικός, βαθυστόχαστος, πειρακτικός. Πάω και στέκομαι μπροστά στη χαμηλή σκηνή του τσίρκου.

Όταν τελειώνουν, ανεβαίνω πάνω. Εκείνος μου χαμογελάει. Αλλά είναι ένα χαμόγελο χωρίς ζεστασιά, μια μεθυσμένη πόζα απέναντι στον κόσμο, που φαντάζομαι ότι δεν θα την αφήνει ούτε στον ύπνο του. Αν κοιμάται ποτέ. Πιάνω το μικρόφωνο και το γυρίζω μακριά μας. Πίσω μας, οι θαμώνες σταματούν να τρώνε. Τα γκαρσόνια έχουν κοκαλώσει στη μέση της κίνησής τους.

«Ρου Λούμπερ», λέω.

Το χαμόγελό του πλαταίνει. Πίνει από ένα μεγάλο ποτήρι που έχει δίπλα του.

«Θούλη. Παίξατε κάποτε στη Θούλη».

«Θούλη...»

Το προφέρει διστακτικά, αναγνωριστικά, σαν να το ακούει για πρώτη φορά.

«Στη Γροιλανδία».

«Θούλη», επαναλαμβάνει.

«Στην αμερικανική βάση. Στο Northern Star. Ποια χρονιά ήταν;»

Χαμογελάει, κουνώντας μηχανικά την τρομπέτα του. Μου περισεύει τόσο λίγος χρόνος. Τον αρπάζω από το πέτο του φράκου του και φέρνω κοντά μου το χοντρό πρόσωπό του.

«Μίστερ Π. Τ. Παίξατε το Μίστερ Π. Τ.».

«Είναι πεθαμένοι, darling».

Μιλάει δανέζικα με τόσο παχύρρευστη προφορά, που λίγο θέλουν για να γυρίσουν σε αμερικάνικα.

«Πάει πολύς καιρός. Θεός σχωρέσ' τους. Μίστερ Π. Τ. Πωλ Τσάμπερς».

«Ποια χρονιά, ποια χρονιά;»

Το βλέμμα του λες κι έρχεται από γυάλινα μάτια, μεθυσμένο, ανίκανο να επικοινωνήσει.

«Πέθαναν, Θεός σχωρέσ' τους. Κι εγώ επίσης, darling. Όπου να 'ναι. Any time».

Χαμογελάει. Τον αφήνω. Ορθώνεται και φτύνει σάλια μέσα από την τρομπέτα. Τότε νιώθω να με σηκώνουν απαλά και να με κατεβάζουν στο πάτωμα. Πίσω μου στέκεται ο μηχανικός.

«Φεύγε σιγά σιγά, Σμίλλα».

Φεύγω σιγά σιγά. Εκείνος γίνεται πάλι άφαντος. Κατευθύνομαι ολόισια προς την έξοδο. Μπροστά μου είναι η πόρτα που βγάζει στο φουαγιέ.

«Σμίλλα Γιάσπερσεν!»

Θυμόμαστε τους ανθρώπους από τα ρούχα τους και από τα μέρη όπου τους έχουμε δει, γι' αυτό στην αρχή δεν τον αναγνωρίζω. Το σκούρο μπλε κοστούμι και η μεταξωτή γραβάτα δεν ταιριάζουν με το πρόσωπο. Έπειτα συνειδητοποιώ ότι είναι το Νύχι. Δεν υπάρχει πάνω του τίποτα το κραυγαλέο, η φωνή του είναι χαμηλή κι επιτακτική. Το ίδιο διακριτικά και αναπότρεπτα θα με συνοδεύσουν σε λίγο στο αυτοκίνητο. Ανοίγω το βήμα μου. Έχω κλείσει τον διακόπτη του μυαλού μου. Από κάθε πλευρά πλησιάζει τώρα ένας άνδρας σαν αυτόν, μια μορφή γεμάτη σιγουριά κι επιμονή.

Βγαίνω στο φουαγιέ. Πίσω μου η πόρτα κλείνει με πάταγο. Είναι μια μεγάλη πόρτα, φτιαγμένη κι αυτή σαν πύλη θησαυροφυλάκιο, τόσο ψηλή και βαριά που μοιάζει να

εξυπηρετεί μόνο διακοσμητικούς σκοπούς. Τώρα πάει και σκάει πάνω στην κάσα της σαν το καπάκι ενός κουτιού πούρων. Ο μηχανικός ακουμπάει πάνω της σαν να ξεκουράζεται. Η πόρτα αφήνει έξω κάθε θόρυβο. Ακούγεται μόνον ένας αδύναμος, υπόκωφος βρόντος, όποτε κάποιος από πίσω τη σπρώχνει με τον ώμο του.

«Τρέξε, Σμίλλα», λέει ο μηχανικός. «Τρέξε τώρα. Ο Λάντερ περιμένει στον δρόμο».

Κοιτάζω γύρω μου. Δεν υπάρχουν επισκέπτες στο φουαγιέ. Πίσω από τα περιοδικά και τα τσιγάρα του περίπτερου ένας πορτιέρης χασμουριέται παρατεταμένα. Πίσω από το γκισέ των πληροφοριών μια κοπέλα κοντεύει ν' αποκοιμηθεί πάνω από τον κομπιούτερ της. Πίσω μου ένας δίμετρος άνδρας γέρνει ράθυμα πάνω σε μια ατσάλινη πόρτα που τραντάζεται από χτυπήματα. Όλα είναι ήσυχα και ειρηνικά στο Καζίνο του Έρεσουντ. Μαγαζί επιπέδου. Με στιλ, με πολιτισμένη ατμόσφαιρα και λεπτές συγκινήσεις στην πράσινη τσόχα. Ένα μέρος όπου κάνεις καινούργιους φίλους και ξανασυναντάς τους παλιούς.

Τότε το βάζω στα πόδια. Όταν φτάνω στο πάρκινγκ, μου έχει κιόλας κοπεί η ανάσα.

«Το αμάξι σας, κυρία».

Είναι ο ίδιος φύλακας όπως όταν ήρθαμε.

«Αποφάσισα να το δώσω για παλιοσίδερα, μετά το βλέμμα

που του ρίξατε».

Δεν υπάρχει μονοπάτι για πεζούς. Κανένας δεν σκέφτηκε ότι το καζίνο μπορεί να έχει και πελάτες που έρχονται με τα πόδια. Τρέχω, λοιπόν, πάνω στον δρόμο, περνάω κάτω από τις άσπρες μπάρες και βγαίνω στην οδό Σούνβαίνγκετ. Εκατό μέτρα πιο πέρα είναι σταματημένη μια κόκκινη Τζάγκουαρ με αναμμένα τα πίσω φώτα της.

Ο Λάντερ δεν με κοιτάζει, όταν μπαίνω στο αυτοκίνητο. Το πρόσωπό του είναι πανιασμένο από την υπερένταση.

Είναι νύχτα και κάνει παγωνιά. Δεν θυμάμαι να έχω ξαναδεί μια μεγαλούπολη τόσο εξουθενωμένη από τον κλοιό του παγετού. Η Κοπεγχάγη έχει κάτι το ανυπεράσπιστο, το ανήμπορο, λες κι επελαύνει μια νέα παγετώδης περίοδος.

«Τι είναι το LMC;»

Οδηγεί σφιγμένα και αργά, ασυνήθιστος στη λευκή, κρυστάλλινη μεμβράνη που το κρύο έχει απλώσει πάνω στην άσφαλο.

«Landing Mobile Craft. Αποβατικό σκάφος με ρηχό πάτο. Από αυτά που χρησιμοποιήθηκαν για την απόβαση στη Νορμανδία».

Τον βάζω να με πάει στην οδό Χάουνεγκάδε. Παρκάρει ανάμεσα στην προβλήτα των ιπτάμενων δελφινιών και την παλιά αποβάθρα των πορθμείων για το Μπορνχόλμ. Του

ζητάω τα παπούτσια και το κασκέτο του. Μου τα δίνει χωρίς να ρωτήσει τίποτα.

«Περίμενε μια ώρα», λέω. «Όχι περισσότερο».

Ο πάγος έχει σκουροπράσινο χρώμα μέσα στη νύχτα, σαν γυαλί μπουκάλας, με μια λεπτή μεμβράνη χιονιού, που πρέπει να έπεσε τώρα τη νύχτα. Κατεβαίνω από μια κάθετη ξύλινη σκάλα, εντοιχισμένη στην προκυμαία. Πάνω στην επιφάνεια του πάγου κάνει πολύ κρύο. Το Μπέρμπερρύ μου γίνεται παράξενα σκληρό, τα παπούτσια του Λάντερ τα νιώθω λεπτά σαν τσόφλια αβγού. Αλλά είναι άσπρα. Μαζί με το παλτό και το κασκέτο με κάνουν ένα με τον πάγο. Γ ία την περίπτωση που κάποιος παραφυλάει στα Λευκά Κελιά.

Πλάι στην προκυμαία έχουν σχηματιστεί μικροί ογκόπαγοι, υπολογίζω ότι το πάχος τους ξεπερνάει τα δέκα εκατοστά. Αρκετό για ν' ανοίξει το Λιμεναρχείο ένα παγοδρόμιο. Το πρόβλημα είναι το σκοτεινό, πηγμένο λασπόχιονο στο ανοιχτό πέρασμα για τα πλοία.

Στη βόρεια Γροιλανδία οι άνθρωποι ζουν πολύ κοντά ο ένας στον άλλον. Κοιμούνται κάμποσοι μαζί στο ίδιο δωμάτιο. Ακούνε και βλέπουν διαρκώς όλους τους άλλους. Η κοινωνία είναι πολύ μικρή. Την τελευταία φορά που ήμουν εκεί, υπήρχαν 600 κάτοικοι μοιρασμένοι σε 12 οικισμούς.

Το αντίθετο συμβαίνει στη φύση. Κάθε κυνηγός, κάθε παιδί κυριεύεται από ένα άγριο παραλήρημα, όταν απομακρύνεται από τον οικισμό του. Στην αρχή, αυτό το αίσθημα είναι μια

αύξηση της έντασης ως τα όρια της τρέλας. Έπειτα, η συνειδήσή σου γίνεται αλλόκοτα διάφανη και πανοραμική.

Ξέρω ότι είναι παράδοξο. Αλλά εδώ, στο λιμάνι της Κοπεγχάγης, στις δύο η ώρα τη νύχτα, με πλημμυρίζει αυτή η αίσθηση της πανοραμικής κότητας. Σαν να γεννιέται, κι εγώ δεν ξέρω πώς, από τον πάγο, τον νυχτερινό ουρανό και τη σχετική απλωσιά.

Αναλογίζομαι όσα μου συνέβησαν από τότε που πέθανε ο Ησαΐας.

Βλέπω μπροστά μου τη Δανία σαν μια γλώσσα πάγου, που παραδέρνει, αλλά μας κρατάει όλους μέσα της, κρουσταλλιασμένους και φυλακισμένους στον πάγο, τον καθένα μας σε μια ορισμένη θέση σε σχέση με τους άλλους.

Ο θάνατος του Ησαΐα είναι μια ανωμαλία, μια έκρηξη που προκάλεσε ρήγμα. Αυτό το ρήγμα με απελευθέρωσε από την παγωμένη φυλακή. Για λίγο, χωρίς να μπορώ να εξηγήσω πώς, άρχισα να κινούμαι, έγινα ένα ξένο σώμα που πατινάρει στον πάγο.

Όπως πατινάρω τώρα στο λιμάνι της Κοπεγχάγης, φορώντας ένα κλοουνίστικο καπέλο και δανεικά παπούτσια.

Από αυτή την οπτική γωνία προβάλλει στα μάτια μου μια καινούργια Δανία. Μια Δανία, που την αποτελούν όλοι εκείνοι που ξεκόλλησαν κάπως από τον πάγο.

Ο Λόουεν και ο Αντρέας Λιχτ, σπρωγμένοι από διαφορετικές μορφές απληστίας.

Η Έλσα Λύμπινγκ, ο Λέιερμαν, ο Ράουν, υπάλληλοι που η δύναμη και το πρόβλημά τους είναι η αφοσίωσή τους στον κρατικό μηχανισμό, σε μια εταιρεία, στο ιατρικό επάγγελμα. Αλλά που από συμπόνια, από εκκεντρικότητα ή για κάποιους άλλους, ακατανόητους λόγους, παρέκαμψαν τη νομιμοφροσύνη τους για να με βοηθήσουν.

Ο Λάντερ, επιχειρηματίας, πλούσιος, σπρωγμένος από τη δίψα για σασπένς και από μια αινιγματική ευγνωμοσύνη.

Είναι η απαρχή μιας τομής στην κοινωνία της Δανίας. Ο μηχανικός είναι ο χειρώνακτας, ο εργάτης. Η Γιουλιάνε είναι η απόβλητη. Κι εγώ — ποια είμαι εγώ; Είμαι άραγε η επιστήμονας, η παρατηρήτρια; Είμαι αυτή που της δόθηκε η ευκαιρία να δει τη ζωή κάπως απ' έξω; Από μια σκοπιά που υπόσχεται τόση αντικειμενικότητα όση και μοναξιά;

Ή μήπως ολισθαίνω απλώς στην περιπάθεια;

Στο ελεύθερο πέρασμα για τα πλοία, ο παγοπολτός διατηρεί τη συνοχή του χάρη σε μια λεπτή, σκούρα, μισοφαγωμένη κρούστα πάγου, τον «σάπιο πάγο», όπως λέγεται, που διαλύεται και θρυμματίζεται από κάτω. Περπατάω παράλληλα προς το μαύρο χείλος, με κατεύθυνση τα Λευκά Κελιά, ώσπου βρίσκω μια αρκετά χοντρή παγόπλακα. Πατάω πάνω της και από εκεί συνεχίζω στην επόμενη. Υπάρχει μια ανεπαίσθητη κίνηση με το ρεύμα, κατά μήκος του λιμανιού, με ταχύτητα

ίσως μισού κόμβου, μια κίνηση λικνιστική, θανάσιμη. Διανύω το τελευταίο κομμάτι της διαδρομής πηδώντας από παγόπλακα σε παγόπλακα. Τα πόδια μου ούτε που βρέχονται.

Τα παράθυρα στα Λευκά Κελιά είναι σκοτεινά. Ολόκληρο το συγκρότημα μοιάζει βυθισμένο σ' έναν ύπνο που αγκαλιάζει και τους τοίχους, την παιδική χαρά, τις σκάλες, τους γυμνούς κορμούς των δέντρων. Από το κανάλι προχωρώ αργά, προσεχτικά, και φτάνω ως πίσω από τα υπόστεγα για τα ποδήλατα. Εκεί σταματώ.

Κοιτάζω τα παρκαρισμένα αυτοκίνητα. Τις σκοτεινές εξώ-πόρτες. Δεν βλέπω καμιά κίνηση. Έπειτα κοιτάζω το χιόνι. Το λεπτό, αφράτο στρώμα του φρέσκου χιονιού.

Η νύχτα είναι αφέγγαρη, γι' αυτό περνάει αρκετή ώρα ώσπου να τα προσέξω. Μια σειρά ίχνη. Ο άνδρας ήρθε από τη γέφυρα κι έστριψε πίσω από το κτήριο. Σ' αυτή την πλευρά της παιδικής χαράς τα ίχνη γίνονται ορατά. Μια σόλα Βίμπραμ, που σηκώνει έναν ψηλό άνθρωπο. Τα ίχνη οδηγούν στο υπόστεγο που είναι μπροστά μου και δεν ξαναβγαίνουν.

Τότε τον αισθάνομαι. Δεν ακούω τίποτα, δεν μυρίζω τίποτα, δεν βλέπω τίποτα. Αλλά τα ίχνη μ' έκαναν ευαίσθητη στην παρουσία του άλλου, στην αναγνώριση μιας αιωρούμενης απειλής.

Περιμένουμε ένα εικοσάλεπτο. Όταν το κρύο αρχίζει να με κάνει να τρέμω, ξεκολλάω από τον τοίχο, για να μην κάνω θόρυβο. Θα μπορούσα ίσως να τα παρατήσω, να γυρίσω

πίσω από τον ίδιο δρόμο. Αλλά μένω. Σιχαίνομαι τον φόβο. Απεχθάνομαι να τρομοκρατούμαι. Μόνον ένας τρόπος υπάρχει να γίνουμε άφοβοι. Είναι να πάρουμε το μονοπάτι που οδηγεί στο μυστηριώδες κέντρο του φόβου.

Για είκοσι λεπτά υπάρχει μόνο μια βουβή αναμονή. Σε θερμοκρασία δεκατριών βαθμών υπό το μηδέν. Η μητέρα μου μπορούσε να το αντέξει αυτό. Οι περισσότεροι Γροιλανδοί κυνηγοί μπορούν να το καταφέρουν οποτεδήποτε. Ακόμα κι εγώ είμαι ικανή γι' αυτή την επίδοση, σε σπάνιες περιπτώσεις. Για τους περισσότερους Ευρωπαίους θα ήταν κάτι αδιανόητο. Θα πατούσαν από το ένα πόδι στο άλλο, θα καθάριζαν τον λαιμό τους, θα έβηχαν, θα τίναζαν το παλτό τους.

Ο άνδρας που, το νιώθω, περιμένει λιγότερο από ένα μέτρο μακριά μου πρέπει να είναι σίγουρος ότι είναι μόνος, ότι κανένας δεν μπορεί να τον ακούσει ή να τον δει. Ωστόσο μένει τόσο αθόρυβος σαν να μην υπήρξε ποτέ.

Αλλά ούτε για ένα δευτερόλεπτο δεν μπαίνω στον πειρασμό να κουνηθώ, να ενδώσω στο κρύο. Σαν ένα μακρόσυρτο, εσωτερικό βουητό, η διαίσθησή μου μου λέει ότι υπάρχει κάποιος που περιμένει. Που περιμένει εμένα.

Δεν τον ακούω ούτε καν όταν φεύγει. Για μια στιγμή έκλεισα τα μάτια μου, γιατί το κρύο τα έκανε να δακρύνουν. Όταν τα ξανανοιξω, μια σκιά έχει αποσπαστεί από το υπόστεγο και απομακρύνεται. Μια ψηλή σιλουέτα, ένας γρήγορος, αέρινος

διασκελισμός. Και πάνω από το κεφάλι, σαν φωτοστέφανο ή σαν στέμμα, κάτι άσπρο, ίσως ένα καπέλο.

Δύο τρόποι υπάρχουν να μαρκάρεις τις πολικές αρκούδες. Ο ένας, ο κανονικός, είναι να τις ναρκώσεις από ελικόπτερο. Το ελικόπτερο χαμηλώνει πάνω από την αρκούδα, σκύβεις έξω από το χειριστήριο και, τη στιγμή που τη χτυπάει το ωστικό κύμα της έλικας, η αρκούδα πέφτει κάτω κι εσύ την πυροβολείς.

Ο άλλος τρόπος είναι αυτός που εφαρμόζαμε στο Σβάλμπαρτ. «The Viking way», απόχιονοσκούτερ. Πυροβολείς μ' ένα ειδικό αεροβόλο, κατασκευασμένο από τον Νάιεννταμ στη νότια Γιουτλάνδη. Προϋπόθεση είναι η απόσταση να μην ξεπερνάει τα 50 μέτρα. Καλύτερα να είναι μικρότερη από 25 μέτρα. Τη στιγμή που η αρκούδα σταματάει και στρέφεται εναντίον σου, την αντικρίζεις για τα καλά. Δεν βλέπεις το ζωντανό ψοφίμι που σε διασκεδάζει στον ζωολογικό κήπο, αλλά την πολική αρκούδα, αυτή του γροιλανδικού θυρεού, κολοσσιαία, τρία τέταρτα του τόνου μύες, κόκαλα και δόντια. Με ακραία, θανατηφόρα εκρηκτικότητα. Ένα αγρίμι που υπάρχει μόνον εδώ και 20.000 χρόνια και δεν έχει γνωρίσει σ' αυτό το χρονικό διάστημα παρά μόνο δύο κατηγορίες θηλαστικών: το δικό της είδος και τη λεία της, την τροφή της.

Δεν έχω αστοχήσει ποτέ. Χρησιμοποιούσαμε φυσίγγια με ειδικό μηχανισμό, που εκτόξευε μια μεγάλη ποσότητα Ζολατίλ. Η αρκούδα έπεφτε σχεδόν ακαριαία. Αλλά ούτε μια φορά δεν μπόρεσα ν' αποφύγω ένα αίσθημα πανικού, που

έκανε τις τρίχες μου να σηκώνονται.

Ετσι και τώρα. Αυτό που απομακρύνεται από μένα είναι μόνο μια σκιά, ένας άγνωστος, ένας άνθρωπος που δεν υποπτεύεται την παρουσία μου. Αλλά στο δέρμα μου, που είναι αναίσθητο από το κρύο, οι τρίχες ορθώνονται σαν τ' αγκάθια του σκαντζόχοιρου.

Φτάνω στη σκάλα περνώντας από τα δωμάτια του υπογείου.

Το διαμέρισμα του μηχανικού είναι κλειδωμένο και η ταινία στη θέση της.

Η εξώπορτα στο διαμέρισμα της Γιουλιάνε είναι ανοιχτή. Καθώς περνάω απ έξω, η Γιουλιάνε βγαίνει στο κλιμακοστάσιο.

«Φεύγεις για ταξίδι, Σμίλλα».

Δείχνει ανήμπορη και αποκαμωμένη. Παρ' όλα αυτά, τη μισώ.

«Γιατ'δεν μου μίλησες για τον Βινγκ;» λέω. «Γιατί δεν μου είπες πως ερχόταν κι έπαιρνε τον Ησαΐα;»

Βάζει τα κλάματα.

«Το διαμέρισμα. Αυτός μας έδωσε το διαμέρισμα. Έχει μεγάλη θέση στη στεγαστική εταιρεία. Μπορούσε να μας το πάρει πίσω. Το είπε κι ο ίδιος. Δεν θα ξανάρθεις;»

«Θα ξανάρθω)», λέω.

Είναι αλήθεια. Θ' αναγκαστώ να ξανάρθω. Η Γιουλιάνε είναι το μόνο που έχει απομείνει από τον Ησαΐα. Όπως εγώ είμαι για τον Μόριτς ο μόνος τρόπος να διατηρήσει την επαφή με τη μητέρα μου.

Ανεβαίνω στον όροφο μου. Η ταινία είναι άθικτη. Ξεκλειδώνω και μπαίνω. Όλα είναι όπως τ' άφησα. Μαζεύω τα πιο απαραίτητα ρούχα. Γεμίζουν δυο βαλίτσες, που είναι τόσο βαριές ώστε θ' αναγκαζόμουν να τηλεφωνήσω για φορτοταξί. Προσπαθώ να τα πακετάρω ξανά. Είναι δύσκολο, γιατί δεν τολμώ ν' ανάψω το φως και δουλεύω με μόνο φωτισμό την αντανάκλαση των φώτων της πόλης από το χιόνι έξω. Στο τέλος περιορίζομαι σ' ένα μεγάλο σακ βουαγιαάζ. Όχι όμως χωρίς σπαραξικάρδιες θυσίες.

Στέκομαι στη μέση του καθιστικού μου και κοιτάζω γύρω μου μια τελευταία φορά. Έπειτα βγάζω από το συρτάρι το κουτί του Ησαΐα, το κουτί για πούρα, και το ρίχνω στον σάκο μου. Αποχαιρετώ το σπίτι μου σύντομα, νοερά.

Τότε χτυπάει το τηλέφωνο.

Φυσικά, θα έπρεπε να το αφήσω να χτυπάει. Στον μηχανικό έχω υποσχεθεί να μην ανεβώ εδώ πάνω. Και με την αστυνομία δεν θα μου άρεσε να μιλήσω. Όλα τ' άλλα μπορούν να περιμένουν. Θα έπρεπε ν' αφήσω το τηλέφωνο να χτυπάει. Έχω να χάσω τα πάντα χωρίς να κερδίσω τίποτα.

Ξεκολλάω την ταινία και σηκώνω το ακουστικό.

«Σμίλλα...»

Η φωνή είναι αργή, σχεδόν αφηρημένη. Αλλά ταυτόχρονα χρυσή, εύηχη, όπως στις διαφημίσεις. Δεν την έχω ξανακούσει. Οι τρίχες του σβέρκου μου σηκώνονται κάγκελο. Ξέρω ότι ανήκει σ' έναν άνθρωπο που πριν από μια στιγμή στεκόταν λιγότερο από ένα μέτρο μακριά μου. Είμαι βέβαιη γι' αυτό.

«Σμίλλα... Ξέρω πως είσαι εκεί».

Ακούω την αναπνοή του. Βαθιά, ήρεμη.

«Σμίλλα...»

Κατεβάζω το ακουστικό, όχι στο τηλέφωνο, αλλά στο τραπέζι. Πρέπει να χρησιμοποιήσω και τα δυο μου χέρια για να μη μου πέσει. Κρεμάω το σακ βουαγιάζ στον ώμο μου. Δεν σπαταλώ χρόνο για ν' αλλάξω παπούτσια. Ξεχύνομαι από την πόρτα, κατεβαίνω τη σκοτεινή σκάλα, βγαίνω από την έξοδο της πολυκατοικίας, κατηφορίζω τη Στράντγκάδε, περνάω τη γέφυρα και ανηφορίζω τη Χάουνεγκάδε. Δεν μπορούμε να διατηρούμε την αυτοκυριαρχία μας κάθε δευτερόλεπτο σ' όλη μας τη ζωή. Έρχεται για τον καθένα μας μια στιγμή που ο πανικός υπερισχύει.

Ο Λάντερ περιμένει με αναμμένη τη μηχανή. Ρίχνομαι στο κάθισμα του συνοδηγού, τον αγκαλιάζω και σφίγγομαι πάνω του.

«Καλό για αρχή», λέει.

Σιγά σιγά κατεβάζω την ανάσα μου σ' ένα πιο κοινωνικό επίπεδο.

«Δεν ήταν παρά μια εξαιρετέα έκφραση συμπάθειας», λέω.
«Μη σου μπουν τίποτα ιδέες».

Τον βάζω να με πάει ως την πόρτα του σπιτιού. Για απόψε, τουλάχιστον, έχω χάσει την όρεξη να είμαι μόνη στο σκοτάδι. Και δεν ξέρω πού αλλού να πάω. Μου ανοίγει ο ίδιος ο Μόριτς. Φορώντας άσπρη φροτέ ρόμπα και άσπρο μεταξωτό σορτσάκι, αναμαλλιασμένος και με νυσταγμένα μάτια.

Με κοιτάζει. Κοιτάζει και τον Λάντερ, που κουβαλάει το σακ βουαγιάζ μου. Κοιτάζει την Τζάγκουαρ. Μέσα από το μισοκοιμισμένο μυαλό του διαβαίνουν και αλληλοσυγκρούονται η απορία, η ζήλια, η παλιά του λύσσα, η αψιθυμία, η περιέργεια και η υποκριτική αγανάκτηση. Έπειτα τρίβει το αξύριστο μάγουλό του.

«Θα περάσεις μέσα;» λέει. «Ή να σου δώσω τα λεφτά από τη γραμματοθυρίδα;»

5

Τα πλευρά είναι οι κλειστές ελλείψεις των πλανητών, με την εστία τους στο στέρνο, το λευκό κέντρο της φωτογραφίας. Τα πνευμόνια είναι οι γκριζωπές σκιές του γαλαξία πάνω στο μαύρο μολυβένιο παραπέτασμα του ουράνιου θόλου. Το

σκοτεινό περίγραμμα της καρδιάς είναι το σύννεφο στάχτης από τον καμένο ήλιο. Οι ομιχλώδεις υπερβολικές καμπύλες των εντέρων είναι οι ξεκάρφωτοι αστεροειδείς, οι σουρτούκηδες του διαστήματος, η τυχαία κοσμική σκόνη.

Είμαστε στο ιατρείο του Μόριτς, όρθιοι γύρω από τη φωτεινή οθόνη, όπου κρέμονται τρεις ακτινογραφίες. Στην τεχνική αναγωγή της φωτονικής φωτογραφίας, φαίνεται καθαρότερα παρά ποτέ ότι ο άνθρωπος είναι ένα σύμπαν, ένα ηλιακό σύστημα ιδωμένο από έναν άλλο γαλαξία. Και όμως, αυτός ο άνθρωπος είναι νεκρός. Κάποιος του έσκαψε με κομπρεσέρ έναν τάφο στο μόνιμα παγωμένο έδαφος του Χόλσταϊνσμπόργκ, σώριασε από πάνω πέτρες κι έχυσε τσιμέντο για να κρατήσει μακριά τις αλεπούδες της Αρκτικής.

«Μάριους Χόε, πέθανε στον παγετώνα Μπάρρεν, στην Γκέλα Άλτα, τον Ιούλιο του 1966».

Ο Μόριτς, ο ιατροδικαστής Λέιερμαν κι εγώ στεκόμαστε μπροστά στην οθόνη. Σε μια ψάθινη πολυθρόνα κάθεται η Μπένια και βυζαίνει τον αντίχειρά της.

Το πάτωμα είναι στρωμένο με κίτρινο μάρμαρο, οι τοίχοι σκεπασμένοι με ανοιχτή καφετιά ταπετσαρία σαν ύφασμα. Τα έπιπλα είναι ψάθινα, το εξεταστικό ντιβάνι έχει πράσινο χρώμα σαν του αβοκάντο και είναι ντυμένο με βοδινό δέρμα σε φυσικό χρώμα. Στον τοίχο κρέμεται ένας γνήσιος Νταλί. Ακόμα και το μηχάνημα για τις ακτινογραφίες δείχνει να νιώθει άνετα σ' αυτό το περιβάλλον, που προσπαθεί να κάνει

την προχωρημένη τεχνολογία ζεστή και οικεία.

Εδώ κερδίζει ο Μόριτς ένα μέρος από τα χρήματα που τον βοηθούν να χρυσώνει το δειλί της ζωής του, αλλά τη στιγμή αυτή δουλεύει δωρεάν. Παρατηρεί τις ακτινογραφίες που ο Λέιερμαν, παραβιάζοντας έξι παραγράφους του Ποινικού Κώδικα, αφαίρεσε από τα αρχεία του Ινστιτούτου Ιατροδικαστικής.

«Η έκθεση για την αποστολή του '66 λείπει. Την έχουν πάρει, γαμώ το κέρατό μου».

Είπα στον Μόριτς ότι καταζητούμαι και ότι δεν έχω σκοπό να παραδοθώ στην αστυνομία. Ο Μόριτς απεχθάνεται τις παρανομίες, αλλά σκύβει το κεφάλι, γιατί με ή χωρίς την άδεια της αστυνομίας είναι καλύτερα να μ' έχει εδώ παρά να λείπω.

Του είπα ότι θα μ' επισκεφθεί ένας γνωστός μου και ότι θα χρειαστούμε τον φωτεινό πίνακα στην κλινική του. Η κλινική του είναι το άδυτο των αδύτων του, απόρρητη όσο και οι επενδύσεις του και ο τραπεζικός λογαριασμός του στην Ελβετία, αλλά παρ' όλα αυτά ο Μόριτς σκύβει το κεφάλι.

Του είπα ότι δεν θέλω να δώσω εξηγήσεις. Σκύβει το κεφάλι. Προσπαθεί να εξοφλήσει ένα μέρος του χρέους του προς εμένα. Του χρέους που τον βαραίνει εδώ και τριάντα χρόνια και είναι απύθμενο.

Τώρα που ήρθε ο Λέιερμαν κι έβγαλε τις φωτογραφίες και τις κρέμασε με κάτι μικρά μανταλάκια, η πόρτα ανοίγει και

μπαίνει μέσα ο Μόρις, καμπουριασμένος.

Καθώς στέκεται εκεί, μπροστά μας, είναι τρεις άνθρωποι σ' έναν.

Είναι ο πατέρας μου, που αγαπάει ακόμα τη μητέρα μου και ίσως κι εμένα, και τώρα τον τρώει μια αγωνία που δεν μπορεί να συγκρατήσει.

Είναι ο μεγαλογιατρός και διεθνούς φήμης θεραπευτής, που ποτέ δεν τόλμησαν να τον αγνοήσουν, που πάντοτε ενημερωνόταν πριν απ' όλους τους άλλους.

Και είναι επίσης το αγοράκι που το έκλεισαν έξω από ένα δωμάτιο και πεθαίνει από λαχτάρα να πάρει μέρος σ' αυτό που γίνεται μέσα.

Αυτό το τελευταίο πρόσωπο αφήνω να μπει, υπακούοντας σε μια ξαφνική παρόρμηση, και το συστήνω στον Λέιερμαν.

Εκείνος, φυσικά, ξέρει τον πατέρα μου. Του σφίγγει το χέρι και του χαμογελάει- πλατιά, τον έχει ξαναδεί άλλωστε δυο-τρεις φορές. Θα έπρεπε να είχα προβλέψει αυτό που συμβαίνει τώρα: ο Λέιερμαν τον παίρνει και τον πηγαίνει μπροστά στην οθόνη.

«Για ρίξτε μια ματιά», λέει, «γιατί υπάρχει εδώ κάτι πολύ παράξενο, να με πάρει και να με σηκώσει».

Η πόρτα ανοίγει και μπαίνει αλαφροπατώντας η Μπένια. Με

τις μάλλινες κάλτσες της και τα στριμμένα προς τα έξω πόδια
πριμαντόνας και την απαίτησή της να έχει την αμέριστη
προσοχή των άλλων.

Οι δυο άνδρες είναι απορροφημένοι από τον διαφανή χάρτη
του ουρανού που δείχνει η οθόνη. Μιλούν και μου εξηγούν.
Αλλά απευθύνονται ο ένας στον άλλον.

«Λίγα είναι τα επικίνδυνα βακτήρια που υπάρχουν στη
Γροιλανδία».

Ο Λέιερμαν δεν ξέρει ότι ο Μόριτς κι εγώ έχουμε ξεχάσει
περισσότερα για τη Γροιλανδία απ' όσα θα μάθει ποτέ αυτός.
Αλλά δεν τον διακόπτουμε.

«Κάνει πολύ κρύο εκεί πάνω. Κι έχει μεγάλη ξηρασία. Γι' αυτό,
η δηλητηρίαση από αλλοιωμένες τροφές είναι εξαιρετικά
σπάνια. Με εξαίρεση μία μορφή: τον βοτυλισμό, αναερόβια
βακτήρια που προκαλούν μια πολύ επικίνδυνη δηλητηρίαση
από κρέας».

«Εγώ είμαι γαλακτοχορτοφάγος», λέει η Μπένια.

«Η έκθεση βρίσκεται στο Γκότχομπ, μ' ένα αντίγραφο στην
Κοπεγχάγη. Αναφέρει ότι βρήκαν πέντε ανθρώπους την ίδια
μέρα, στις 7 Αυγούστου 1991. Νέους, υγιείς ανθρώπους.
Βοτυλι-σμός, *Clostridium botulinum*, ένα αναερόβιο βακτήριο,
σαν το μικρόβιο του τετάνου. Και ακίνδυνο, αυτό καθ' εαυτό.
Αλλά τα απόβλητά του είναι φοβερά τοξικά. Προσβάλλουν το
περιφερικό νευρικό σύστημα, εκεί που νευρώνονται οι μυϊκές

ίνες. Παραλύουν τους πνεύμονες. Λίγο πριν επέλθει ο θάνατος η εικόνα είναι, φυσικά, εντυπωσιακή. Υποξία, οξέωση και των γονέων. Το κεφάλι του θύματος μελανιάζει. Αλλά όταν τελειώσουν όλα, δεν μένει κανένα ίχνος. Φυσικά, τα livores είναι πιο σκούρα, αλλά τι στον διάβολο, το ίδιο είναι και σε περίπτωση καρδιακής προσβολής».

[]Ολες οι διαπραγματεύσεις πρέπει να μένουν αυστηρά ιδιωτικές κι εμπιστευτικές. (Σ.τ.Μ.)

«Δηλαδή, εξωτερικά δεν φαίνεται τίποτα;» ρωτώ.

Κουνάει το κεφάλι του.

«Τίποτα. Η διάγνωση του βοτουλισμού γίνεται διά της εις άτοπον απαγωγής. Είναι μια υποψία, στην οποία καταλήγεις επειδή δεν μπορείς να βρεις άλλες αιτίες θανάτου. Παίρνεις τότε δείγμα αίματος. Παίρνεις και δείγματα από τις ύποπτες τροφές. Τα στέλνεις όλα αυτά στο Ορολογικό Ινστιτούτο. Το νοσοκομείο "Βασίλισσα Ίνγκριντ" στο Γκότχομπ έχει, βέβαια, ιατρικό εργαστήριο. Αλλά δεν έχει τα μέσα για ν' ανιχνεύει σχετικά σπάνιες τοξίνες. Έτσι, στάλθηκαν δείγματα αίματος στην Κοπεγχάγη. Στα δείγματα υπήρχε τοξίνη από το botulinum».

Βγάζει ένα από τα μεγάλα σπέρτα του για πούρα. Τα φρύδια του Μόριτς σηκώνονται. Το κάπνισμα στην κλινική του απαγορεύεται επί ποινή θανάτου. Οι καπνιστές παραπέμπονται στο καπνιστήριο, που είναι ένας περίπατος στον κήπο. Ακόμα κι εκεί ο Μόριτς δεν τους βλέπει με καλό μάτι. Πιστεύει ότι η θέα, ακόμα και από απόσταση, ενός ανθρώπου που καπνίζει μπορεί ν' απορρυθμίσει τις μπαλιές του στο γκολφ. Μια από τις λίγες, μεγάλες, σχεδόν απίστευτες νίκες του πάνω στη μητέρα μου ήταν ότι την έπεισε να βγαίνει έξω για να καπνίσει, στο Κάανακ. Μια από τις πολλές ήττες του ήταν ότι το καλοκαίρι, στο Σιοραπα-λούκ, εκείνη κάπνιζε μέσα στο αντίσκηνο.

Με την αθιάφιστη άκρη του σπέρτου ο Λέιερμαν δείχνει κάτι

μικροσκοπικά νούμερα στο κάτω μέρος της ακτινογραφίας.

«Οι ακτινογραφίες είναι πανάκριβες, οι άτιμες. Τις βγάζουμε μόνον όταν ψάχνουμε για σιδερικά σφηνωμένα στο σώμα. Το '91 δεν βγήκαν πλάκες. Δεν θεωρήθηκε απαραίτητο».

Βγάζει από την τσέπη του στήθους του ένα πούρο τυλιγμένο σε σελοφάν.

«Απαγορεύεται το κάπνισμα εδώ μέσα», λέει η Μπένια.

Ο Λέιερμαν την κοιτάζει αφηρημένα. Έπειτα χτυπάει ελαφρά με το πούρο τη φωτογραφία.

«Αλλά το '66 αναγκάστηκαν να βγάλουν ακτινογραφίες. Υπήρχαν αμφιβολίες για την ταυτότητα των νεκρών. Τα πτώματα είχαν διαμελιστεί από την έκρηξη. Δεν υπήρχε άλλη λύση από την ακτινο-γραφήση. Για να εντοπιστούν παλιά κατάγματα και τέτοια. Έπειτα οι φωτογραφίες στάλθηκαν, υποτίθεται, σε όλους τους γιατρούς της Γροιλανδίας. Μαζί με μια πανοραμική ακτινογραφία της οδοντοστοιχίας των νεκρών, όσης είχε απομείνει δηλαδή».

Μόλις τώρα παρατηρώ ότι στην ακτινογραφία που έχουμε μπροστά μας δεν υπάρχουν μερικοί οστά κάτω από τη λεκάνη.

Προσεχτικά, ο Λέιερμαν κρεμάει άλλες δυο φωτογραφίες πλάι στην πρώτη. Στη μία, σχεδόν ολόκληρη η σπονδυλική στήλη είναι άθικτη. Η άλλη είναι ένα χάος από θραύσματα οστών και

σκοτεινές σκιές, ένα σμπααραλιασμένο σύμπαν.

«Αυτές εδώ εγείρουν διάφορα τεχνικά ερωτήματα. Όπως, για παράδειγμα, ποια θέση είχε το σώμα σε σχέση με την εκπυρσοκρότηση. Έχεις την εντύπωση ότι τα θύματα στογγυλοκάθονταν πάνω στα εκρηκτικά. Ότι η γόμωση δεν τοποθετήθηκε — όπως συνηθίζεται, όταν ανατινάζεις βράχια ή πάγους με πλαστικές εκρηκτικές ύλες— σε φουρνέλο ούτε πλάστηκε σε σχήμα αναποδογυρισμένου δοχείου, για να εστιαστεί η έκρηξη σ' ένα ορισμένο σημείο. Το μπαμ λες κι έγινε ανάμεσα στα κωλομάγουλά τους. Πράγμα που σπάνια συμβαίνει, όταν πρόκειται για ειδικούς».

«Εγώ φεύγω», λέει η Μπένια. Αλλά μένει στη θέση της.

«Όλα αυτά, βέβαια, είναι εικασίες με βάση ασθενείς ενδείξεις. Αλλά με τούτο δω δεν συμβαίνει το ίδιο».

Κρεμάει κάτω από τις πρώτες φωτογραφίες δυο άλλες, μεγαλύτερες.

«Το ίδιο μέρος του σώματος, σε μεγέθυνση από το αρνητικό».

Δείχνει με το πούρο.

«Φαίνονται τα υπολείμματα από το συκώτι, τον κάτω οισοφάγο και το στομάχι. Εδώ στηριζόταν η χαμηλότερη πλευρά, ακριβώς πάνω από τη vertebra lumbalis, που είναι εδώ. Αυτή είναι η καρδιά. Εδώ έχει πληγεί, εδώ είναι άθικτη.

Παρατηρείτε τίποτα;»

Εγώ βλέπω ένα χάος από αποχρώσεις του γκριζου και του μαύρου. Ο Μόριτς γέρνει μπροστά. Η περιέργεια νικάει τη ματαιοδοξία. Βγάζει από την εσωτερική τσέπη του τα γυαλιά που μόνον εμείς, οι γυναίκες στη ζωή του, τον έχουμε δει να φοράει. Έπειτα ακουμπάει με το νύχι την κάθε ακτινογραφία.

«Εκεί».

Ο Λέιερμαν ορθώνει το κορμί του.

«Ναι», λέει. «Εκεί ακριβώς. Αλλά τι στον διάβολο είναι;»

Ο Μόριτς παίρνει από έναν αλουμινένιο δίσκο έναν μεγεθυντικό φακό. Ακόμα και όταν μου δείχνει, δεν καταλαβαίνω. Μόνον όταν μου δείχνει το ίδιο πράγμα στην άλλη φωτογραφία μπορώ να το διακρίνω. Όπως στην παγολογία. Η μία φορά είναι σύμπτωση. Η επανάληψη είναι που παράγει δομή.

Είναι μια ασπριδερή γραμμή με πάχος καρφίτσας, ακανόνιστη, στριφτή. Ανεβαίνει παράλληλα με τους σμπαρالياσμένους σπονδύλους, εξαφανίζεται στο ύψος των πλευρών, εμφανίζεται πάλι κοντά στην άκρη του ενός πνεύμονα, ξαναχάνεται και προβάλλει ξανά έξω από την καρδιά, μ' ένα μέρος της να μπαίνει μέσα της, στη μεγάλη κοιλία, σαν άσπρη φωτεινή κλωστή.

Ο Λέιερμαν δείχνει τη δεύτερη ακτινογραφία. Η κλωστή

περνάει μέσα από το συκώτι και μπαίνει στο αριστερό νεφρό.

Οι δυο άνδρες κοιτάζουν μέσα από τον μεγεθυντικό φακό.

Έπειτα ο Μόριτς γυρίζει. Παίρνει από το γραφείο του ένα χοντρό περιοδικό με ιλουστρασιόν χαρτί.

«Το Nature», λέει. «Ένα ειδικό τεύχος από το 1979. Στο οποίο εσύ, Σμίλλα, έστρεψες την προσοχή μου».

Υπάρχει μια φωτογραφία στη δεξιά σελίδα. Είναι μια ακτινογραφία, αλλά έχει βγει με μια τεχνική που κάνει ορατά και τα μαλακά όργανα, έτσι ώστε το σώμα συγχωνεύεται σχεδόν ανεπαίσθητα με τον σκελετό.

«Αυτός εδώ», λέει ο Μόριτς, «είναι ένας άνδρας από την Γκάνα».

Κινεί το στυλό του κατά μήκος της αριστερής πλευράς της φωτογραφίας. Βλέπω μια ανοιχτόχρωμη, στριφτή γραμμή, που ανεβαίνει από το ισχίο και διαπερνάει την κοιλιακή χώρα.

«*Dracunculus*», λέει. «Το σκουλήκι της Γουινέας. Μεταδίδεται από το καρκινοειδές *Cyclops*, που υπάρχει στο πόσιμο νερό. Μπορεί επίσης να μπει στο σώμα τρυπώντας το δέρμα. Είναι ένα πραγματικά δυσάρεστο παράσιτο. Φτάνει σε μήκος το ένα μέτρο. Διεισδύει στο σώμα με ταχύτητα ως ένα εκατοστό τη μέρα. Στο τέλος βγάζει το κεφάλι του από τον μηρό. Εκεί οι Αφρικανοί το πιάνουν και το τυλίγουν γύρω από ένα ραβδί. Κάθε μέρα στρίβουν και δυο-τρεις πόντους. Θέλουν ένα μήνα για να το

βγάλουν ολόκληρο. Αυτός ο μήνας και οι προηγούμενοι είναι μαρτυρική περίοδος».

«Αηδιαστικό», λέει η Μπένια.

Φέρνουμε τα κεφάλια μας πολύ κοντά στις φωτογραφίες.

«Το φαντάστηκα», λέει ο Λέιερμαν. «Το φαντάστηκα πως πρέπει να είναι ένα είδος σκουληκιού».

«Το άρθρο στο Nature», λέει ο Μόριτς, «αναφέρεται στη διάγνωση αυτού του είδους παρασίτου με ακτίνες Ραϊντγκεν. Είναι μια εξαιρετικά πολύπλοκη διαδικασία, αν το σκουλήκι δεν έχει αποτιτανωθεί στον ιστό. Επειδή η καρδιά δεν λειτουργεί πια, είναι πολύ δύσκολο να κάνεις τις χρωστικές ουσίες να διαχυθούν στο σώμα».

«Εδώ, όμως, πρόκειται για τη Γροιλανδία», λέω. «Όχι για τους Τροπικούς».

Ο Μόριτς κατανεύει.

«Αλλά είχες υπογραμμίσει το άρθρο στο γράμμα σου. Συντάκτης του είναι ο Λόυν. Είναι μια από τις κύριες ειδικότητές του».

Ο Λέιερμαν δίνει χτυπηματάκια στη φωτογραφία.

«Δεν έχω ιδέα από τροπικές ασθένειες. Είμαι ιατροδικαστής. Αλλά κάτι φώλιασε στο σώμα αυτών των ανθρώπων. Κάτι που ίσως μοιάζει με σκουλήκι, ίσως με κάτι άλλο. Άφησε έναν αυλό

με μήκος 40 εκατοστά και διάμετρο τουλάχιστον δύο χιλιοστά. Τρύπησε το διάφραγμα και τα σπλάχνα. Και σταμάτησε σε όργανα που ανατινάχτηκαν από τη μόλυνση. Γι' αυτούς τους δύο κυρίους, η τρινιτροτολουόλη δεν άλλαξε τίποτα. Είχαν ήδη πεθάνει. Πέθαναν επειδή κάτι —ό,τι στον διάβολο κι αν ήταν αυτό— έχωσε το κεφάλι του στην καρδιά του ενός και στο συκώτι του άλλου».

Κοιτάζουμε μπερδεμένοι τις ακτινογραφίες.

«Ο κατάλληλος άνθρωπος για να λύσει αυτό το πρόβλημα», λέει ο Μόριτς, «είναι ίσως ο Λούεν».

Ο Λέιερμαν τον κοιτάζει με ζαρωμένα μάτια.

«Ναι», λέει. «Θα ήταν ενδιαφέρον ν' ακούσουμε τι έχει να πει. Αλλά όπως φαίνεται, αν θέλουμε να εξασφαλίσουμε ειλικρινή απάντηση, πρέπει να τον δέσουμε σε μια καρέκλα, να του δώσουμε νατριούχο πεντοθάλη και να τον συνδέσουμε μ' έναν ανιχνευτή ψεύδους».

6

Θέλω πολύ να καταλάβω την Μπένια. Αυτή τη στιγμή περισσότερο παρά ποτέ άλλοτε.

Δεν ήταν πάντα έτσι. Να θέλω, δηλαδή, σώνει και καλά να καταλάβω. Ή τουλάχιστον έτσι λέω στον εαυτό μου, ότι δεν ήταν πάντα έτσι. Την πρώτη φορά που ήρθα στη Δανία, ζούσα τα φαινόμενα. Στη φρίκη τους, στην ομορφιά τους ή

στην γκριζα μονοτονία τους. Αλλά χωρίς να νιώθω καμιά πιεστική ανάγκη να τα εξηγήσω.

Συχνά δεν υπήρχε φαΐ στο σπίτι, όταν γύριζε ο Ησαΐας. Η Γιουλιάνε καθόταν στο τραπέζι με τους φίλους της. Τσιγάρα, γέλια, δάκρυα και γενναία κατανάλωση οινοπνεύματος, αλλά ούτε πέντε κορόνες για να πάει ο Ησαΐας κάτω και ν' αγοράσει τηγανητές πατάτες. Αυτός δεν παραπονιόταν ποτέ. Δεν έβριζε ποτέ τη μάνα του. Δεν κατέβαζε μούτρα. Υπομονετικά, σιωπηλά, προσεχτικά, αποσπόταν από τ' απλωμένα χέρια κι έφευγε. Για να βρει, αν ήταν δυνατόν, άλλη λύση. Πότε ήταν σπίτι ο μηχανικός, πότε εγώ. Ο Ησαΐας μπορούσε να μείνει στο καθιστικό μου μία ώρα ή και περισσότερο χωρίς να μου πει ότι πεινούσε. Δέσμιος μιας υπερβολικής, σχεδόν ηλίθιας γροιλανδικής ευγένειας.

Όταν του έφτιαχνα φαγητό, όταν του έψηνα ένα σκουμπρί και του το έδινα ολόκληρο —ενάμισι κιλό ψάρι— στο πάτωμα πάνω σε μια εφημερίδα, γιατί εκεί προτιμούσε να τρώει, όταν αυτός, με τα δυο του χέρια, χωρίς ν' αρθρώνει λέξη, μεθοδικά, καταβρόχθιζε ολόκληρο το ψάρι, ρουφούσε τα μάτια και το μυαλό, έγλειφε τη ραχοκοκαλιά, ροκάνιζε τα πτερύγια, τότε μου ερχόταν πότε πότε η επιθυμία να εξηγήσω. Να προσπαθήσω να καταλάβω τη διαφορά ανάμεσα στη δανέζικη και τη γροιλανδική ανατροφή. Για να κατανοήσω τα ταπεινωτικά, φθοροποιά, στερεότυπα συναισθηματικά δράματα που δένουν τα παιδιά των Ευρωπαίων με τους γονείς τους μέσω του αμοιβαίου μίσους και της αμοιβαίας εξάρτησης. Και για να καταλάβω τον Ησαΐα.

Βαθιά μέσα μου ξέρω ότι το να θέλεις να εξηγήσεις σε οδηγεί στην τύφλωση, ότι η επιθυμία να καταλάβεις είναι σύμφυτη με μια αναισθησία που εξαφανίζει ό, τι πασκίζει να συλλάβει η λογική σου. Αισθαντικότητα υπάρχει μόνο στη βίωση. Αλλά ίσως εγώ είμαι αδύναμη και αναίσθητη μαζί. Ποτέ δεν μπόρεσα ν' αντισταθώ στον πειρασμό της προσπάθειας.

Η Μπένια φαίνεται ότι τα έχει όλα. Έχω γνωρίσει τους γονείς της. Είναι λυγερόκορμοι και πράοι, παίζουν πιάνο, μιλούν ξένες γλώσσες και κάθε καλοκαίρι, όταν η σχολή του Βασιλικού Θεάτρου έκλεινε για διακοπές κι έφευγαν για τα νότια, για το εξοχικό τους στην Κόστα Σμεράλντα, έπαιρναν μαζί τους τον καλύτερο Γάλλο δάσκαλο του μπαλέτου, για να στρώνει στη δουλειά την Μπένια κάθε πρωί στη βεράντα, ανάμεσα στις φοινικιές, όπως είχε ζητήσει η ίδια.

Θα φανταζόταν κανείς ότι ένας άνθρωπος που ποτέ δεν υπέφερε και ποτέ δεν του έλειψε κάτι αξιόλογο θα ειρήνευε με τον εαυτό του. Για ένα διάστημα έκανα λάθος στην κρίση μου γι' αυτήν. Όταν διέσχιζε τα δωμάτια μπροστά στον Μόριτς κι εμένα, φορώντας μόνο κυλοτάκι, και σκέπαζε τις λάμπες με κόκκινα μεταξωτά κασκόλ, γιατί το φως τη χτυπούσε στα μάτια, κι έκλεινε ατέλειωτα ραντεβού με τον Μόριτς για να τ' ακυρώσει, επειδή, έλεγε, σήμερα είχε ανάγκη να δει συνομηλίκους της, τότε νόμιζα ότι έπαιζαν οι δυο τους κάποιο παιχνίδι. Ότι εκείνη, ταξιδεύοντας πάνω σ' ένα μυστηριώδες κύμα αυτοπεποίθησης, δοκίμαζε τα νιάτα της, την ομορφιά της, την ελκυστικότητά της για τον Μόριτς, που ήταν σχεδόν πενήντα χρόνια μεγαλύτερος της.

Μια μέρα ήμουν μπροστά, όταν ζήτησε από τον Μόριτς να μετακινήσει τα έπιπλα για να έχει χώρο να χορέψει, και ο Μόριτς αρνήθηκε.

Στην αρχή δεν τον πίστεψε. Το όμορφο πρόσωπό της, τα λοξά, αμυγδαλωτά μάτια της, το λείο μέτωπό της κάτω από τις στριφτές αφέλειές της έλαμπαν προκαταβολικά από τη σιγουριά της νίκης. Έπειτα κατάλαβε ότι ο Μόριτς δεν θα υποχωρούσε. Ίσως ήταν η πρώτη φορά στον δεσμό τους. Στην αρχή χλόμιασε από οργή, έπειτα το πρόσωπό της ράγισε. Τα μάτια της άδειασαν, πήραν έκφραση απελπισίας κι εγκατάλειψης, το στόμα της κλειδώθηκε σ' ένα πνιγμένο, παιδιάστικο, απελπισμένο κλάμα, ττου αρνιόταν να γίνει δάκρυα.

Τότε συνειδητοποίησα ότι τον αγαπούσε. Ότι κάτω από τη χαριτωμένη φιλαρέσκειά της υπήρχε ένας έρωτας σαν στρατιωτική επιχείρηση, που θα υπέμενε τα πάνδεινα και θα έδινε όλες τις αναγκαίες μάχες τεθωρακισμένων για ν' απαιτήσει σε αντάλλαγμα τα πάντα. Τότε σκέφτηκα, επίσης, ότι ίσως θα με μισούσε για πάντα. Και ότι είχε χάσει εκ των προτέρων. Κάπου μέσα στον Μόριτς υπάρχει ένα τοπίο, όπου εκείνη δεν θα μπορέσει ποτέ να φτάσει. Είναι η κατοικία των αισθημάτων του για τη μητέρα μου.

Αλλά ίσως πάλι κάνω λάθος. Μόλις τώρα, αυτή τη στιγμή, περνάει από το μυαλό μου η σκέψη ότι ίσως η Μπένια νίκησε. Αν είναι έτσι, θα της αναγνωρίσω ότι δούλεψε σκληρά γι' αυτό. Δεν αρκέστηκε να κουνάει τον ποπούλη της. Δεν

περιορίστηκε να στέλνει από τη σκηνή λιγωμένες ματιές στον Μόριτς, που καθόταν στην πρώτη σειρά, ελπίζοντας ότι έτσι θα πετύχαινε τελικά τον σκοπό της. Δεν επαναπαύτηκε στην επιρροή που είχε στο σπίτι και στους κόλπους της οικογένειάς της. Αν δεν το ήξερα αυτό πριν, το ξέρω τώρα. Ότι υπάρχει πηγαία ενέργεια στην Μπένια.

Στέκομαι στο χιόνι, κολλημένη στον τοίχο του σπιτιού, και κοιτάζω μέσα στη βοηθητική κουζίνα. Εκεί η Μπένια γεμίζει ένα ποτήρι γάλα. Η Μπένια η πλανεύτρα, η βεργολυγερή. Και δίνει το ποτήρι σ' έναν άνδρα που προβάλλει τώρα στο οπτικό πεδίο μου. Είναι το Νύχι.

Βαδίζω στη Στράντβάιεν, ερχόμενη από τον σταθμό του Κλάμπενμποργκ, και είναι απορίας άξιον ότι τα προσέχω αυτά, γιατί είχα μια δύσκολη μέρα.

Σήμερα το πρωί δεν άντεξα άλλο. Σηκώθηκα, μάζεψα κάτω από ένα σκούφο του σκι τα μαλλιά και τον επίδεσμό μου, που δεν είναι πια παρά ένα έμπλαστρο πάνω στην πληγή, φόρεσα γυαλιά ήλιου και μάλλινο παλτό και πήρα το τρένο για τον κεντρικό σταθμό. Από εκεί τηλεφωνώ στον μηχανικό, αλλά δεν απαντάει κανένας.

Επειτα κάνω περίπατο στην προκυμαία, από το Τελωνείο ως τη Αανγκελινιε, για να συγκεντρώσω τις σκέψεις μου. Στο Βόρειο Λιμάνι κάνω ένα σωρό ψώνια, βάζω να τα πακετάρουν και να τα στείλουν στη βίλα του Μόριτς, και από ένα θάλαμο κάνω ένα τηλεφώνημα που ξέρω ότι είναι μια

από τις πιο κρίσιμες πράξεις στη ζωή μου.

Και όμως, είναι παράξενο πόσο λίγη σημασία δίνω & αυτή την πράξη. Κάτω από ορισμένες συνθήκες, οι μοιραίες αποφάσεις στη ζωή μας, ίσως ακόμα και όταν πρόκειται για ζητήματα ζωής και θανάτου, παίρνονται με ελαφρότητα που αγγίζει τα όρια της αδιαφορίας. Ενώ τα μικρά πράγματα, λόγου χάρη ο τρόπος που γαντζωνόμαστε σε κάτι περασμένο, φαίνεται να έχουν τόσο αποφασιστική σημασία. Αυτό που σήμερα είναι σημαντικό για μένα, είναι να ξαναδώ τη γέφυρα Κνίππελς, που διασχίσαμε με το αυτοκίνητό του, και τα Αευκά Κελιά, όπου κοιμηθήκαμε μαζί, και την Κρυολιθική Εταιρεία και την οδό Σκούδεχάουν, όπου κάναμε περίπατο αγκαζέ. Του τηλεφωνώ πάλι από τον σταθμό του Βόρειου Λιμανιού. Μου απαντάει ένας άνδρας. Αλλά δεν είναι εκείνος. Είναι μια συγκρατημένη, ανώνυμη φωνή.

«Ναι;»

Φέρνω το ακουστικό κοντά στο αφτί μου. "Επειτα κλείνω.

Ψάχνω στον τηλεφωνικό κατάλογο. Δεν μπορώ να βρω το συνεργείο αυτοκινήτων όπου δουλεύει. Πηγαίνω με ταξί στην πλατεία Τόφτεγκορ και κατηφορίζω τη λεωφόρο Βίερσλεβ Αλλέ. Δεν υπάρχει κανένα συνεργείο. Τηλεφωνώ από ένα θάλαμο στο σωματείο του κλάδου. Ο άνδρας με τον οποίο μιλάω είναι ευγενικός και υπομονετικός. Αλλά δεν είχαν ποτέ στους καταλόγους τους κάποιο συνεργείο αυτοκινήτων στη Βίερσλεβ Αλλέ.

Για πρώτη φορά συνειδητοποιώ πόσο εκτεθειμένοι είναι οι τηλεφωνικοί θάλαμοι. Όταν τηλεφωνείς από εκεί, διατρέχεις τον κίνδυνο ν' αναγνωριστείς στη στιγμή.

Ο τηλεφωνικός κατάλογος δίνει δύο διευθύνσεις για το Κέντρο Αναπτυξιακής Έρευνας: μία στο Ινστιτούτο Άουγκούστ Κρόου και μία στο Πολυτεχνείο της Κοπεγχάγης, στο προάστιο Λούντο-φτεσλέττεν. Στην τελευταία διεύθυνση είναι, απ' ό,τι βλέπω, η βιβλιοθήκη και η γραμματεία.

Πηγαίνω με ταξί στην οδό Κάμπμανσγκάδε, στο Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο. Το χαμόγελο, η γραβάτα και η αφέλεια του νεαρού έχουν μείνει απaráλλακτα.

«Χαίρομαι που ξανάρθες», λέει.

Του δείχνω το απόκομμα της εφημερίδας.

«Διαβάζεις ξένες εφημερίδες. Το θυμάσαι αυτό;»

«Η αυτοκτονία», λέει. «Όλοι τη θυμούνται. Η γραμματέας του Προξενείου πήδηξε από μια στέγη. Ο άνδρας που συνέλαβαν είχε προσπαθήσει να τη μεταπείσει. Η υπόθεση προκάλεσε θεμελιώδη ερωτήματα για τη νομική ασφάλεια των Δανών στο εξωτερικό».

«Δεν θυμάσαι το όνομα της γραμματέως;»

Τα μάτια του δακρύζουν.

«Σπούδασα Διεθνές Δίκαιο την ίδια χρονιά μ' εκείνη.

Θαυμάσια κοπέλα. Ράουν λεγόταν. Νατάλιε Ράουν. Έκανε αίτηση για να μπει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης. Έλεγαν —σε τοπικούς κύκλους— ότι μπορούσε να γίνει η πρώτη γυναίκα αρχηγός της αστυνομίας».

«Δεν υπάρχει πια τίποτα τοπικό», λέω. «Κάτι που συμβαίνει στη Γροιλανδία συνδέεται με κάτι άλλο στη Σινγκαπούρη».

Με κοιτάζει χωρίς να καταλαβαίνει, περίλυπος.

«Δεν ήρθες για να δεις εμένα», λέει. «Ήρθες γι' αυτό».

«Δεν αξίζει τον κόπο να με γνωρίσεις», λέω και το εννοώ.

«Θύμιζε εσένα. Μυστικοπαθής. Και όχι ο τύπος ανθρώπου που θα μπορούσες να φανταστείς πίσω από ένα γραφείο. Δεν κατάλαβα πώς έγινε ξαφνικά γραμματέας στη Σινγκαπούρη. Είναι διαφορετικό υπουργείο».

Πηγαίνω με το τρένο στον σταθμό του Λύνγκμπυ και από εκεί παίρνω το λεωφορείο. Νιώθω, κατά κάποιον τρόπο, όπως τότε που ήμουν δεκαεπτά χρονών. Νομίζεις ότι η απόγνωση θα σε παραλύσει, αλλά δεν είναι έτσι, φωλιάζει κάπου μέσα σου, σε μια σκοτεινή γωνιά, και αναγκάζει το υπόλοιπο σύστημά σου να λειτουργεί, να διεκπεραιώνει πρακτικές δουλειές, που ίσως δεν είναι σημαντικές, αλλά σε κρατούν απασχολημένο, εγγυώνται ότι με τον έναν ή τον άλλον τρόπο θα μείνεις ζωντανός.

Ανάμεσα στα κτήρια, το χιόνι έχει ύψος ένα μέτρο. Μόνο σε

ορισμένα σημεία το φτυαρίζουν, κρατώντας ανοιχτά κάτι στενά μονοπάτια.

Το Κέντρο Αναπτυξιακής Έρευνας δεν είναι ακόμα έτοιμο. Στην υποδοχή έχουν στήσει ένα γκισέ, που είναι όμως καλυμμένο, γιατί αυτή τη στιγμή βάφουν το ταβάνι. Τους λέω τι θέλω. Μια γυναίκα με ρωτάει αν έχω άδεια χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών τους. Απαντάω όχι. Κουνάει το κεφάλι της, η βιβλιοθήκη δεν έχει ανοίξει ακόμα, τα αρχεία του Κέντρου είναι περασμένα στο UN I C του Δανικού Κέντρου Ηλεκτρονικής Επεξεργασίας Πληροφοριών για την Έρευνα και την Παιδεία. Το UN I C είναι το σύστημα πληροφοριών των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, το κοινό δεν έχει πρόσβαση σ' αυτό.

Περπατάω κάμποση ώρα άσκοπα ανάμεσα στα κτήρια. Έχω έρθει εδώ αρκετές φορές, όταν σπούδαζα. Εδώ κάναμε το μάθημα της τοπογραφίας. Ο χρόνος άλλαξε την περιοχή. Την έκανε πιο άξενη απ' όσο τη θυμάμαι. Αλλά ίσως φταίει το κρύο. Ή εγώ η ίδια.

Περνάω μπροστά από το κτήριο με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Είναι κλειστό, αλλά όταν βγαίνει μια ομάδα φοιτητών, μπαίνω μέσα. Στην κεντρική αίθουσα υπάρχουν καμιά πενηνταριά τερματικά. Περιμένω κάμποσο. Όταν μπαίνει μέσα ένας ηλικιωμένος άνδρας, τον ακολουθώ. Όταν καθίζει, στέκομαι πίσω του κι εντείνω την προσοχή μου. Εκείνος δεν με βλέπει. Κάθεται εκεί μια ώρα. Έπειτα φεύγει. Παίρνω θέση μπροστά σ' ένα ελεύθερο τερματικό και πατάω

ένα πλήκτρο. Το μηχάνημα γράφει Log on user ID? Γράφω LTH3 — όπως έκανε ο ηλικιωμένος κύριος. Το μηχάνημα απαντάει Welcome to Ergastirio Teknikis Ygieinis. Your password? Πληκτρολογώ JPB. Όπως έκανε ο ηλικιωμένος κύριος. Το μηχάνημα απαντάει Welcome Mr Jens Peter Bramslev.

Όταν γράφω Kentro Anaptyxiakis Ereunas, το μηχάνημα απαντάει μ' ένα ολόκληρο μενού. Ένα από τα εδέσματα είναι το Library. Πληκτρολογώ το όνομα του Τόερκ Βίιδ. Υπάρχει ένας και μοναδικός τίτλος. Μια υπόθεση για την εξαφάνιση της υποθαλάσσιας ζωής στον Αρκτικό ωκεανό, σε συνάρτηση με το Συμβάν Alvarez.

Το δημοσίευμα έχει έκταση εκατό σελίδων. Αρχίζω να το ξεφυλλίζω. Βλέπω χρονοδιαγράμματα. Εικόνες απολιθωμάτων. Ούτε αυτές ούτε οι λεζάντες τους διακρίνονται καθαρά στην αδρή ανάλυση της οθόνης. Βλέπω διάφορες καμπύλες. Μερικούς διαγρίχματικούς γεωλογικούς χάρτες του σημερινού πορθμού Νταίβις σε διάφορες φάσεις της δημιουργίας του. Όλα αυτά μου φαίνονται κάπως ακατανόητα. Προχωρώ με το πλήκτρο ως το τέλος του κειμένου.

Έπειτα από έναν μακροσκελή βιβλιογραφικό κατάλογο έρχεται μια πολύ σύντομη περίληψη του άρθρου.

Το άρθρο αφορμάται από τη θέση που ανέπτυξε κατά τη δεκαετία του 1970 ο φυσικός και κάτοχος του βραβείου Νομπέλ

Luis Alvarez: ότι η περιεκτικότητα σε ιρίδιο ενός στρώματος αργίλου ανάμεσα στα κρητιδικά και τα τριτογενή ιζήματα του Gubbio, στα βόρεια Απένινα, και του Stevens Klint, στη Δανία, είναι τόσο υψηλή ώστε δεν μπορεί να εξηγηθεί παρά μόνο με την πτώση ενός εξαιρετικά μεγάλου μετεωρίτη.

Ο Alvarez υποθέτει ότι η πρόσκρουση συνέβη πριν από 65 εκατομμύρια χρόνια, ότι ο μετεωρίτης είχε διάμετρο μεταξύ 6 και 74 χιλιομέτρων και ότι εξερράγη κατά την πρόσκρουση, εκλύοντας ενέργεια της τάξεως των 700.000.000 μεγατόνων TNT. Το νέφος σκόνης που προέκυψε απέκλειε τελείως τη διέλευση του ηλιακού φωτός για διάστημα τουλάχιστον μερικών ημερών. Στο διάστημα αυτό κατέρρευσαν διάφορες τροφικές αλυσίδες. Το αποτέλεσμα ήταν να εξοντωθεί ένα μεγάλο μέρος των θαλασσίων και υποθαλασσίων μικροοργανισμών, πράγμα που με τη σειρά του είχε συνέπειες για τα μεγάλα σαρκοφάγα και φυτοφάγα. Το άρθρο εξετάζει —με βάση ευρήματα του συγγραφέα στη θάλασσα Barent και στον πορθμό Davis— το ερώτημα μήπως η ραδιενεργός ακτινοβολία που προήλθε από την έκρηξη μπορεί να εξηγήσει μια σειρά μεταλλάξεις σε θαλάσσια παράσιτα των πρώιμων φάσεων του Παλαιοκαίνου. Το άρθρο εξετάζει επίσης το ερώτημα μήπως τέτοιες μεταλλάξεις είναι η αιτία της μαζικής εξαφάνισης των μεγάλων θαλάσσιων ζώων.

Ξεφυλλίζω πάλι το άρθρο προς τα πίσω. Η γλώσσα είναι σαφής, το ύφος διαυγές, σχεδόν διάφανο. Αλλά παρ' όλα αυτά μου φαίνεται ότι 65 εκατομμύρια χρόνια είναι πολύς καιρός πριν.

Έχει σκοτεινιάσει, όταν παίρνω το τρένο της επιστροφής. Ο άνεμος μεταφέρει ένα ελαφρό χιόνι, το πέρχουκ. Ο νους μου το καταγράφει σαν να είμαι ναρκωμένη.

Όταν ζεις σε μεγαλούπολη, υιοθετείς έναν ιδιαίτερο τρόπο να παρατηρείς το περιβάλλον. Η όρασή σου μαθαίνει να εστιάζεται, να είναι επιλεκτική. Αλλά όταν θέλεις να εποπτεύσεις μια έρημο ή μια έκταση πάγου, βλέπεις αλλιώς. Αφήνεις τις λεπτομέρειες να ξεφύγουν από την εστία του βλέμματός σου, για χάρη του όλου. Μια τέτοια ματιά βλέπει μια άλλη πραγματικότητα. Όταν κοιτάζεις ένα πρόσωπο με αυτόν τον τρόπο, αρχίζει ν' αναλύεται σε μια διαδοχική σειρά από μάσκες.

Για ένα τέτοιο βλέμμα, ο αχνός της ανάσας ενός ανθρώπου, αυτός ο πέπλος από παγωμένες σταγόνες που σχηματίζεται σε θερμοκρασίες κάτω από οκτώ βαθμούς Κελσίου, δεν είναι απλώς ένα φαινόμενο που συμβαίνει σε απόσταση 50 εκατοστών από το στόμα. Είναι κάτι ευρύτερο, μια δομική μεταβολή του χώρου γύρω από ένα θερμόαιμο πλάσμα, μια αύρα απειροελάχιστων, αλλά αισθητών θερμικών μεταπτώσεων. Έχω δει κυνηγούς να πυροβολούν αρκτικούς λαγούς από 250 μέτρα απόσταση μέσα σε μια άναστρο χειμωνιάτικη νύχτα, εντοπίζοντας μόνο τον αχνό γύρω τους.

Εγώ δεν είμαι κυνηγός. Και μέσα μου κοιμάμαι. Ίσως κοντεύω να τα παρατήσω. Αλλά τον αντιλαμβάνομαι όταν πλησιάζω στα πενήντα μέτρα, πριν εκείνος με ακούσει. Στέκεται ανάμεσα στις δυο μαρμάρινες κολόνες, οι οποίες

πλαισιώνουν την καγκελόπορτα που οδηγεί από τη Στράντβάιεν στο σπίτι.

Στην πόλη, στη συνοικία Νέρρεμπρο, βλέπεις ανθρώπους να στέκονται στη γωνία τνός δρόμου ή στο άνοιγμα μιας πόρτας, χωρίς αυτό να σημαίνει τίποτα. Αλλά εδώ έξω, στη Στράντβάιεν, κάτι τέτοιο έχει τη σημασία του. Εξάλλου, έχω γίνει υπερευαίσθητη. Τινάζω, λοιπόν, από πάνω μου την παραίτηση, κάνω μερικά βήματα προς τα πίσω και μπαίνω στον διπλανό κήπο.

Βρίσκω την τρύπα στον φράχτη, ανάμεσα στους θάμνους, όπως έκανα τόσες και τόσες φορές όταν ήμουν παιδί. Χώνομαι μέσα και περιμένω. Έπειτα από δυο λεπτά βλέπω τον δεύτερο άνδρα. Έχει πάρει θέση έξω από το σπιτάκι του θυρωρού, στη γωνία όπου το δρομάκι για τ' αυτοκίνητα ανηφορίζει προς τη βίλα.

Πηγαίνω πίσω, στο σημείο απ' όπου μπορώ να πλησιάσω την πόρτα της κουζίνας χωρίς να με βλέπουν οι δυο τους. Η ορατότητα έχει αρχίσει να ελαττώνεται. Η μαύρη γη ανάμεσα στα τριαντάφυλλα είναι σκληρή σαν πέτρα. Η γούρνα για τα πουλιά είναι κουκουλωμένη από μια μεγάλη στοίβα χιονιού.

Προχωρώ παράλληλα προς τον τοίχο του σπιτιού και ξαφνικά περνάει από το μυαλό μου η σκέψη ότι, παρόλο που τόσο συχνά νιώθω κυνηγημένη, ίσως ποτέ ως τώρα δεν είχα πραγματικά λόγο να παραπονεθώ.

Ο Μόριτς είναι μόνος στο καθιστικό, τον βλέπω από το

παράθυρο. Κάθεται στη χαμηλή πολυθρόνα από ξύλο βαλανιδιάς και σφίγγει τα χέρια στα μπρατσόλια της. Συνεχίζω, κάνω τον γύρο του σπιτιού, περνάω μπροστά από την κύρια είσοδο, προχωρώ κατά μήκος της πίσω πλευράς, ως εκεί όπου προεξέχει το παράθυρο του εξώστεγου. Στη βοηθητική κουζίνα υπάρχει φως. Τότε είναι που βλέπω την Μπένια. Γεμίζει ένα ποτήρι κρύο γάλα. Καλό τονωτικό μια τέτοια βραδιά, που πρέπει ν' αγρυπνούμε και να περιμένουμε. Παίρνω τη σκάλα της πυρκαγιάς. Οδηγεί στο μπαλκόνι, έξω από αυτό που ήταν άλλοτε το δωμάτιό μου. Μπαίνω και προχωρώ ψηλαφώντας. Το κιβώτιο με τα ψώνια έχει επιδοθεί, το βλέπω στο πάτωμα.

Η πόρτα προς τον διάδρομο είναι ανοιχτή. Κάτω, στο χολ, η Μπένια συνοδεύει το Νύχι στην έξοδο.

Τον βλέπω να κινείται στο αμμοχάλικο σαν μαύρη σκιά. Πηγαίνει στο γκαράζ και μπαίνει από την πορτούλα.

Παρκάρισαν, φυσικά, στο γκαράζ. Για να βρουν χώρο, ο Μόριτς μετακίνησε λίγο το αυτοκίνητο που έχει για καθημερινή χρήση. Οι πολίτες πρέπει να βοηθούν την αστυνομία με κάθε τρόπο.

Κατεβαίνω τη σκάλα ακροπατώντας. Την ξέρω, κι έτσι δεν κάνω θόρυβο. Φτάνω στο χολ, προσπερνώ την γκαρνταρόμπα και μπαίνω στο σαλονάκι. Εκεί είναι η Μπένια. Δεν με βλέπει. Στέκεται και κοιτάζει πέρα από το Έρεσουντ. Προς τα φώτα του λιμανιού της Τούμποργκ, προς τη Σουηδία

και το Φλάκφορτ. Σιγοτραγουδάει. Χωρίς πραγματική χαρά και ανακούφιση. Αλλά με ένταση. Απόψε, σκέφτεται, απόψε θα την τσακώσουν τη Σμι^λα. Την ψευτο-Γροιλανδέζα.

«Μπένια», λέω.

Γυρίζει αστραπιαία, όπως όταν χορεύει. Αλλά μένει αμέσως ακίνητη.

Δεν λέω τίποτα, κάνω μόνον ένα νεύμα με το χέρι, και με σκυμμένο κεφάλι η Μπένια προχωρεί μπροστά μου και μπαίνει στο καθιστικό.

Σταματάω στην πόρτα, όπου οι μακριές κουρτίνες με κάνουν αθέατη από τον δρόμο.

Ο Μόριτς σηκώνει το κεφάλι και με βλέπει. Δεν αλλάζει έκφραση. Αλλά το πρόσωπό του φαρδαίνει, γίνεται πιο πονεμένο.

«Εγώ το έκανα».

Η Μπένια έχει σταθεί δίπλα του. Είναι δικός της.

«Εγώ τηλεφώνησα», λέει η Μπένια.

Ο Μόριτς ξύνει με το χέρι τα γένια του. Απόψε δεν ξυρίστηκε. Οι τρίχες είναι μαύρες, με γκριζες κηλίδες. Η φωνή του είναι σιγανή και κουρασμένη.

«Ποτέ δεν είπα ότι είμαι τέλειος, Σμίλλα».

Το έχει πει χιλιάδες φορές, αλλά δεν μου κάνει καρδιά να του το θυμίσω. Για πρώτη φορά στη ζωή μου βλέπω ότι είναι γέρος. Ότι κάποτε, ίσως πριν περάσει πολύς καιρός, θα πεθάνει. Για μια στιγμή αντιστέκομαι σ' αυτό το αίσθημα, έπειτα τα παρατάω και με πλημμυρίζει ο οίκτος. Αυτή την αξιοθρήνητη στιγμή.

«Σε περιμένουν έξω», λέει η Μπένια. «Θα σε πάρουν μαζί τους. Δεν ανήκεις εδώ».

Δεν μπορώ να μη τη θαυμάσω. Κάτι από την ίδια μανία μπορείς να δεις στις θηλυκές πολικές αρκούδες, όταν υπερασπίζονται τα μικρά τους.

Ο Μόριτς δεν φαίνεται να την άκουσε. Η φωνή του εξακολουθεί να είναι σιγανή, ενδοστρεφής. Σαν να μιλάει κυρίως στον εαυτό του.

«Έθελα τόσο πολύ να βρω την ησυχία μου. Να έχω γύρω μου την οικογένειά μου. Αλλά δεν το κατάφερα ποτέ. Απέτυχα. Τα πράγματα ξεφεύγουν από τον έλεγχό μου. Όταν είδα το κιβώτιο που έφεραν σήμερα το απόγευμα, κατάλαβα ότι θα φύγεις πάλι. Όπως έκανες πάντα. Έχω γεράσει πολύ για να σε ξαναφέρω πίσω. Ίσως ήταν και λάθος μου που το έκανα στο παρελθόν».

Τα μάτια του είναι κόκκινα, όταν τα σηκώνει και με κοιτάζει.

«Δεν θέλω να σ' αφήσω να φύγεις, Σμίλλα».

Η ζωή σου προσφέρει πάντα, κάποια στιγμή, τη δυνατότητα να λύσεις τις διαφορές σου με τον εαυτό σου. Ο Μόριτς έχασε αυτή την ευκαιρία. Οι συγκρούσεις που τον καθηλώνουν τώρα στην πολυθρόνα τον παίδευαν και στα τριάντα-τριάντα πέντε του, όταν τον γνώρισα, όταν έγινε πατέρας μου. Το μόνο πράγμα που έκαναν τα γερατειά ήταν να υποσκάψουν τη δύναμή του να τις αντιμετωπίζει.

Η Μπένια γλείφει τα χείλη της.

«Θα πας σ' αυτούς μόνη σου», λέει, «ή να τους φέρω εγώ;»

Απ' όσο θυμάμαι, πάντα προσπαθούσα να φύγω από αυτό το σπίτι, από αυτή τη χώρα. Κάθε φορά η ζωή χρησιμοποιούσε τον Μόριτς σαν άβουλο όργανο για να με φέρει πίσω. Αυτή τη στιγμή βλέπω πιο καθαρά παρά ποτέ, από τότε που ήμουν μικρή, ότι η ελευθερία επιλογής είναι μια αυταπάτη, ότι η ζωή μάς οδηγεί μέσα από μια αλληλουχία πικρών, αθέλητα κωμικών, επαναλαμβανόμενων συγκρούσεων με τα προβλήματα που δεν λύσαμε. Κάποια άλλη στιγμή ίσως να χαμογελούσα γι' αυτό. Αλλά τώρα είμαι πολύ κουρασμένη. Σκύβω, λοιπόν, το κεφάλι κι ετοιμάζομαι να τα παρατήσω.

Τότε ο Μόριτς σηκώνεται.

«Μπένια», λέει. «Μείνε εδώ».

Η Μπένια τον κοιτάζει χάσκοντας.

«Σμίλλα», λέει ο Μόριτς. «Τι να κάνω;»

Αναμετρούμε ο ένας τον άλλο με ζαρωμένα μάτια. Κάτι έχει τρυπώσει μέσα του.

«Το αυτοκίνητο», λέω. «Φέρε το αυτοκίνητό σου στην πίσω πόρτα. Τόσο κοντά που να μπορέσεις να βγάλεις έξω το κιβώτιο χωρίς να σε δουν. Κι εγώ να μπορέσω να μπω μέσα και να ξαπλώσω στο πάτωμα μπροστά στο πίσω κάθισμα».

Ο Μόριτς φεύγει από το καθιστικό και η Μπένια καθίζει στην πολυθρόνα του. Το πρόσωπό της είναι μακρινό, ανέκφραστο. Ακούμε το αυτοκίνητο να παίρνει μπρος, να βγαίνει από το γκαράζ, ακούμε το τρίζιμο από τις ρόδες πάνω στο αμμοχάλικο, μπροστά στην πόρτα. Τον θόρυβο της πόρτας. Τα προσεχτικά, ζορισμένα βήματα του Μόριτς, καθώς κατεβάζει το κιβώτιο.

Όταν ξαναμπαίνει στο καθιστικό, φοράει γαλότσες, αδιάβροχο και κουκούλα. Μένει μια στιγμή όρθιος στην πόρτα. Έπειτα μας γυρίζει την πλάτη και φεύγει.

Σηκώνομαι, και η Μπένια με ακολουθεί αργά. Μπαίνω στο σαλονάκι, όπου βρίσκεται το τηλέφωνο, και καλώ έναν αριθμό. Στην άλλη άκρη της γραμμής το ακουστικό σηκώνεται αμέσως.

«Ερχομαι», λέω. Έπειτα κλείνω.

Όταν στρέφομαι, η Μπένια στέκεται πίσω μου.

«Μόλις ξεκινήσετε, θα πάω σ' αυτούς και θα τους στείλω να σας κυνηγήσουν».

Την πλησιάζω. Με τον αντίχειρα και τον δείκτη μου πιάνω, πάνω από το κολάν της, το εφήβαιο της και το τσιμπάω. Μόλις ανοίγει το στόμα, την αρπάζω με το άλλο χέρι από τον λαιμό και της κλείνω την τραχεία. Τα μάτια της γουρλώνουν και γεμίζουν τρόμο. Πέφτει στα γόνατα και την ακολουθώ. Αντικρίζουμε η μια την άλλη γονατιστές στο πάτωμα. Είναι ψηλότερη και βαρύτερη από μένα, αλλά η ενεργητικότητα και η δολιότητά της κινούνται σε διαφορετικά επίπεδα. Στο Βασιλικό Θέατρο δεν σου μαθαίνουν να εκφράζεις σωματικά τον θυμό σου.

«Μπένια», ψιθυρίζω. «Άφησέ με».

Την τσιμπάω πιο δυνατά. Στο πανωχείλι της έχει σταγόνες ιδρώτα.

Την αφήνω. Δεν βγάζει άχνα. Το πρόσωπό της είναι άδειο από τον φόβο.

Η πόρτα προς το χολ είναι ανοιχτή. Το αυτοκίνητο περιμένει ακριβώς απ' έξω. Μπαίνω μέσα μπουσουλώντας και ζαρώνω στο πάτωμα. Το κιβώτιό μου είναι στο πίσω κάθισμα. Μια κουβέρτα απλώνεται πάνω μου. Ο Μόριτς παίρνει θέση πίσω από το τιμόνι.

Έξω από το γκαράζ, το αυτοκίνητο σταματάει. Το παράθυρο κατεβαίνει.

«Σας ευχαριστούμε πολύ για τη βοήθεια», λέει το Νύχι.

Έπειτα φεύγουμε ολοταχώς.

Η Λέσχη Θαλάσσιου Σκι του Σκόουσχόβεδ έχει μια φαρδιά ξύλινη ράμπα, που κατηφορίζει από την ψηλή παραλία στο νερό. Εκεί περιμένει ο Λάντερ. Φοράει μονοκόμματα, αδιάβροχη ναυτική φόρμα, που φαίνεται ένα με τις μπότες του. Είναι μαύρη.

Το ίδιο χρώμα έχει και ο μουσαμάς στη σκεπή του αυτοκινήτου του, το οποίο δεν είναι η Τζάγκουαρ, αλλά ένα Λάντρόβερ με πολύ υπερυψωμένο αμάξωμα.

Μαύρο χρώμα έχει και το φουσκωτό που είναι στερεωμένο κάτω από τον μουσαμά. Ένα Ζόντιακ από βαρύ караβόπανο και καουτσούκ, με ξύλινο πάτο. Ο Μόριτς θέλει να βοηθήσει, αλλά δεν προλαβαίνει. Μ' ένα ελαφρό τράβηγμα ο κοντούλης Λάντερ αποσπά τη βάρκα από την οροφή του αυτοκινήτου, την πιάνει με το κεφάλι του και τη σπρώχνει στη ράμπα με μια αβίαστη κι-νηση.

Βγάζει από το πορτ μπαγκάζ μια εξωλέμβια μηχανή, τη μετά-φέρει στη βάρκα και την προσαρμόζει στην πρύμνη.

Σηκώνουμε το φουσκωτό και οι τρεις, για να το ρίξουμε στο νερό. Στο κιβώτιό μου βρίσκω γαλότσες, μάλλινη εφαρμοστή κουκούλα, γάντια από συνθετική γούνα και μια νιτσεράδα, που τη φοράω πάνω από το πουλόβερ μου.

Ο Μόριτς δεν κατεβαίνει τη ράμπα μαζί μας, αλλά μένει όρθιος πίσω από το κιγκλίδωμα της προκυμαίας.

«Μπορώ να κάνω τίποτα για σένα, Σμίλλα;»

Απαντάει ο Λάντερ.

«Μπορείτε να φύγετε χωρίς καθυστέρηση».

Έπειτα αβαράρει το φουσκωτό και βάζει μπρος τη μηχανή. Ένα αόρατο χέρι αδράχνει τη βάρκα από κάτω και μας παίρνει μακριά από τη στεριά. Το χιόνι πέφτει τώρα πυκνό. Έπειτα από μερικά δευτερόλεπτα η μορφή του Μόριτς χάνεται. Τη στιγμή ακριβώς που κάνει μεταβολή κι επιστρέφει στο αυτοκίνητο.

Στον αριστερό καρπό του ο Λάντερ έχει στερεώσει μια πυξίδα. Σ' ένα διάδρομο ορατότητας, που ανοίγει για μια στιγμή στο χιονισμένο παραπέτασμα του ουρανού, διακρίνω τη Σουηδία. Τα φώτα του Τόρμπαικ. Και, σαν ρευστές, πιο ανοιχτές κηλίδες στο σκοτάδι, δυο πλοία αγκυροβολημένα ανάμεσα στην ακτή και τον κεντρικό δίαυλο ναυσιπλοΐας. Προς τα βορειοδυτικά του Φλάκ-φορτ.

«Το δεξιό είναι το "Κρόνος"».

Μου είναι δύσκολο ν' αποσυνδέσω τον Λάντερ από το γραφείο του, το αλκοόλ του, τα ψηλά τακούνια του, τα σικάτα ρούχα του. Η αυτοπεποίθηση με την οποία μανουβράρει το φουσκωτό ανάμεσα στα κύματα, που

φουσκώνουν ολοένα όσο ξεμακραίνουμε από την ακτή, είναι αναπάντεχη και αλλόκοτη.

Προσπαθώ να προσανατολιστώ. Ένα ναυτικό μίλι ως τον κεντρικό δίαυλο. Δυο σημαδούρες ενδιάμεσα. Οι φάροι του λιμανιού της Τούμποργκ. Του λιμανιού του Σκόουσχόβεδ. Τα φανάρια στους λόφους πάνω από τη λεωφόρο Στράντβάιεν. Ένα φορτηγό πλοίο με νότια κατεύθυνση.

Δυο φορές το χιόνι μάς κρύβει τη θέα και διορθώνω την πορεία του Λάντερ. Εκείνος με κοιτάζει εξεταστικά, αλλά υπακούει. Δεν προσπαθώ να του εξηγήσω τίποτα. Τι να του πω;

Σηκώνεται ένας ελαφρός αέρας και μας χαστουκίζει με κρύες, σκληρές σταγόνες αλμυρού νερού. Κουρνιάζουμε στον πάτο του φουσκωτού, ακουμπώντας ο ένας πάνω στον άλλον. Το βαρύ Ζό-ντιακ χορεύει πάνω στα απότομα κύματα. Ο Λάντερ ακουμπάει το στόμα του πάνω στη μάλλινη κουκούλα μου, που την έχω τραβήξει στο πρόσωπό μου.

«Ο Φόιλ κι εγώ ήμασταν μαζί στο Ναυτικό. Στους βατραχανθρώπους. Ήμασταν λίγο πάνω από τα είκοσι. Σ' αυτή την ηλικία πρέπει να είναι ένας σκεπτόμενος άνθρωπος, για ν' αντέξει σε τέτοια σκατά. Έξι μήνες στη σειρά σηκωνόμασταν στις πέντε το πρωί, κολυμπούσαμε ένα χιλιόμετρο σε παγωμένο νερό κι έπειτα κάναμε μιάμιση ώρα τροχάδην. Πέφταμε νύχτα με αλεξίπτωτο πάνω από τη θάλασσα, πέντε χιλιόμετρα έξω από τις ακτές της Σκωτίας, κι

είμαι σχεδόν νυκτάλωψ. Τριγυρνούσαμε στα δάση της Δανίας κουβαλώντας στο κεφάλι μας το κωλοφουσκωτό, ενώ οι αξιωματικοί κατουρούσαν πάνω μας και προσπαθούσαν να ξαναμοντάρουν την ψυχή μας, για να γίνουμε στρατιώτες».

Ακουμπάω το χέρι μου πάνω στο μπράτσο του, που κρατάει το δοιάκι, και διορθώνω την κατεύθυνση. Πεντακόσια μέτρα μπροστά μας, κόβει την πορεία μας το φορτηγό πλοίο — ένα πράσινο φωτάκι και, ψηλά πάνω, τρία διαδοχικά φανάρια.

«Κανονικά, οι κοντοί τα καταφέρνουν καλύτερα. Παιδιά στο δικό μου ύψος. Εμείς αντέχαμε. Οι ψηλοί σήκωναν μια φορά το φουσκωτό και τέζαραν. Μετά έπρεπε να τους φορτώνουμε στη βάρκα και να τους κουβαλάμε μαζί μας. Αλλά ο Φόιλ ήταν αλλιώς. Ο Φόιλ ήταν ψηλός. Αλλά σβέλτος σαν να ήταν κοντός. Δεν μπορούσαν να τον εξαντλήσουν. Δεν τον έσπασαν ποτέ στις ασκήσεις ανάκρισης. Τους κοίταζε ήσυχα, φιλικά, όπως τον ξέρεις. Και δεν υποχωρούσε ρούπι. Μια μέρα κάναμε κατάδυση κάτω από τον πάγο. Ήταν χειμώνας. Η θάλασσα είχε παγώσει. Χρειάστηκε δυναμίτης για ν' ανοίξουμε τρύπα. Εκείνη τη μέρα είχε δυνατό ρεύμα. Κατεβαίνοντας, πέρασα από μια ζώνη κρύου νερού. Συμβαίνει αυτό καμιά φορά. Ο συμπυκνωμένος ατμός από την αναπνοή σου παγώνει και φράζει τις μικρές βαλβίδες της αναπνευστικής συσκευής. Δεν είχα δέσει ακόμα πάνω μου το σκοινί ασφαλείας. Μ' αυτόν τον τρόπο ξαναβρίσκεις τον δρόμο σου προς την τρύπα. Έτσι είναι όταν βουτάς κάτω από τον πάγο. Όταν απομακρυνθείς δύο μέτρα, η τρύπα είναι μια μαύρη χαραμάδα. Στα πέντε μέτρα δεν τη βλέπεις πια. Που λες, πανικοβάλλομαι. Χάνω το

λουρί. Μου φαίνεται πως δεν βλέπω πια την τρύπα. Όλα είναι πρασινωπά και αστραφτερά κάτω από τον πάγο, σαν να φωτίζονται με νέον. Νιώθω σαν με ρουφάει ο Άδης. Αισθάνομαι το ρεύμα να με αρπάζει και να με τραβάει προς τα κάτω και μακριά. Μου είπαν ότι ο Φόιλ είδε τι έγινε. Πήρε, λοιπόν, στο χέρι μια μολυβένια ζώνη και πήδηξε στο νερό χωρίς μπουκάλες. Κρατώντας μόνον ένα σκοινί στο χέρι. Γιατί δεν υπήρχε καιρός γία χάσιμο, βουτάει, που λες, και με πλησιάζει. Με προλαβαίνει σε βάθος δώδεκα μέτρων. Αλλά έχει βουτήξει με στολή στεγανού τύπου. Αυτό σημαίνει ότι η πίεση του νερού κάνει το καουτσούκ να κολλάει στο δέρμα. Και κάθε δέκα μέτρα η πίεση αυξάνεται κατά μία ατμόσφαιρα. Σε καμιά δεκαριά μέτρα βάθος, τα χείλη του καουτσούκ έσκισαν το δέρμα στους καρπούς και τους αστραγάλους του και χώθηκαν στο κρέας. Αυτό που θυμάμαι, καθώς ανεβαίναμε στην επιφάνεια, είναι σύννεφα από αίμα».

Σκέφτομαι τα σημάδια γύρω από τους καρπούς και τους αστραγάλους του, μαύρα, σαν σιδερένιους γάντζους.

«Αυτός πάλι ήταν που έβγαλε το νερό από τα πνευμόνια μου. Και μου έκανε τεχνητή αναπνοή. Χρειάστηκε να περιμένουμε πολλή ώρα. Είχαν μόνον ένα μικρό ελικόπτερο με αεροστρόβιλο και ο καιρός ήταν χάλια. Μου έκανε μαλάξεις στην καρδιά και εισπνοές ώσπου να φτάσουμε».

«Να φτάσετε πού;»

«Στο Σκορσμπυσούντ. Ήμασταν στη Γροιλανδία για

γυμνάσια. Έκανε κρύο. Αλλά εκείνος ήταν στο στοιχείο του».

Το χιόνι μάς κλείνει μέσα σ' ένα χαώδες πλέγμα, σ' έναν κυκεώνα από λοξές γραμμές.

«Εξαφανίστηκε», λέω. «Προσπάθησα να του τηλεφωνήσω. Απάντησε ένας άγνωστος. Μπορεί να είναι στη φυλακή».

Ενα λεπτό πριν προβάλει το πλοίο, αισθάνομαι την παρουσία του. Το τράβηγμα των αλυσίδων της άγκυρας από το κύτος, το αργό μπότζι της τεράστιας πλωτής μάζας.

«Ξέχασέ τον, χρυσό μου. Αυτό αναγκαστήκαμε να κάνουμε κι εμείς οι άλλοι».

Στην πλευρά του πλοίου που βλέπει προς το λιμάνι υπάρχει μια μικρή πλωτή εξέδρα, στην άκρη μιας απότομης σκάλας, κάτω από ένα μοναχικό κίτρινο φως. Ο Λάντερ δεν σβήνει τη μηχανή, αλλά σταθεροποιεί τη βάρκα κρατώντας μια σιδηροδοκό.

«Σμίλλα, μπορείς να γυρίσεις μαζί μου».

Έχει κάτι το συγκινητικό, σαν να συνειδητοποιεί μόλις τώρα ότι έχουμε πάψει εδώ και πολλή ώρα να παίζουμε.

«Το ζήτημα είναι», λέω, «ότι δεν έχω τίποτα που να θέλω πραγματικά να γυρίσω κοντά του».

Ανεβάζω μόνη μου το κιβώτιο στην εξέδρα. Όταν πατάω πάνω της και στρέφομαι, εκείνος στέκεται μια στιγμή και με

κοιτάζει, μια μικροκαμωμένη μορφή που τραμπαλίζεται, με μια χορευτική κίνηση που του δίνει η μεγάλη λαστιχένια βάρκα. Έπειτα μου γυρίζει την πλάτη και σπρώχνει το φουσκωτό μακριά από το πλοίο.

Η ΘΑΛΑΣΣΑ

I

1

Η καμπίνα μου είναι δυόμισι επί τρία μέτρα. Μπόρεσαν, ωστόσο, να χωρέσουν εδώ μέσα ένας νιπτήρας με καθρέφτη, μια ντουλάπα, μια κουκέτα με λάμπα για το διάβασμα, ένα ράφι για βιβλία, κάτω από το φινιστρίνι ένα γραφειάκι με καρέκλα και πάνω στο τραπέζι ο μεγάλος σκύλος.

Αυτός ο τελευταίος φτάνει από τον έναν μπουλμέ ως την άλλη άκρη της κουκέτας, που σημαίνει ότι είναι γύρω στα δύο μέτρα. Τα μάτια του είναι λυπημένα, τα πόδια του μαύρα, και κάθε φορά που το πλοίο γέρνει προσπαθεί να με αγγίξει. Αν το καταφέρει, θ' αποσυντεθώ στη στιγμή. Οι σάρκες μου θα πέσουν από τα κόκαλά μου, τα μάτια μου θα κυλήσουν έξω από τις κόγχες τους και θα εξαχνωθούν, τα σπλάχνα μου θα τρυπήσουν το δέρμα μου και θα εκραγούν μέσα σε σύννεφα

μεθανίου.

Δεν έχει θέση εδώ. Δεν ανήκει καθόλου στον κόσμο μου. Τον λένε Ααγιουμάακ, είναι από την ανατολική Γροιλανδία και τον έφερε σπίτι η μητέρα μου έπειτα από μια επίσκεψή της στο Αμ-μάσσαλιν. Μόλις τον είδε, εκεί κάτω, κατάλαβε ότι ο σκύλος πρέπει να ζούσε πάντα στην περιοχή του Κάαναακ, και από τότε τον έβλεπε τακτικά. Ο Ααγιουμάακ δεν πατάει ποτέ στη γη. Και τώρα επίσης αιωρείται λίγο πάνω από το γραφείο. Βρίσκεται εδώ μέσα επειδή θα ταξιδέψω στη θάλασσα.

Πάντα φοβόμουν τη θάλασσα. Ποτέ δεν πείστηκα να μπω σε καγιάκ, κι ας ήταν η μεγαλύτερη επιθυμία της μητέρας μου. Ποτέ δεν πάτησα το πόδι μου στο Σουών του Μόριτς. "Ένας από τους λόγους που αγαπώ τον πάγο είναι ότι σκεπάζει το νερό και το κάνει στέρεο, ασφαλές, βατό, συγκεκριμένο. Ξέρω ότι έξω η θάλασσα έχει φουσκώσει και ο άνεμος έχει δυναμώσει, και πέρα μπροστά η πλήρη του «Κρόνος» σκαμπανεβάζει στα κύματα και τα σκίζει, στέλνοντας εκκωφαντικούς καταρράκτες να σαρώσουν την κουπαστή, ώσπου να διαλυθούν έξω από το φινιστρίνι μου σε μια σφυριχτή ομίχλη, που ασπροφέγγει μέσα στη νύχτα. Στο πέλαγος δεν υπάρχουν σημάδια της στεριάς, υπάρχει μόνον ένα άμορφο, χαώδες πηγαινέλα υγρών μαζών που πυργώνονται, σπάζουν και κυλούν, ενώ η επιφάνειά τους θρυμματίζεται με τη σειρά της από υποσυστήματα που συναντιούνται και σχηματίζουν δίνες κι εξαφανίζονται, σχηματίζονται ξανά και χάνονται τελικά χωρίς ίχνη. Σιγά σιγά

αυτή η αναμπουμπούλα θ' απλωθεί στον λαβύρινθο του αφτιού μου και θα καταστρέψει την αίσθηση προσανατολισμού μου, θα διεισδύσει στα κύτταρά μου, θα διαταράξει τη συγκέντρωση αλάτων τους και, με αυτόν τον τρόπο, την αγωγιμότητα του νευρικού συστήματός μου, θα με αφήσει κουφή, τυφλή και ανήμπορη. Δεν φοβάμαι τη θάλασσα επειδή θέλει να με πνίξει. Τη φοβάμαι επειδή θέλει να μου πάρει τον προσανατολισμό μου, το εσωτερικό γυροσκόπιο της ζωής μου, τη βεβαιότητά μου για το τι είναι πάνω και τι κάτω, την επαφή μου με τον Απόλυτο Χώρο.

Κανένας δεν μπορεί να μεγαλώσει στο Κάανακ χωρίς να ταξιδέψει στη θάλασσα. Κανένας δεν μπορεί να ζήσει, όπως εγώ, σαν συνταξιούχος φοιτητής, προπομπός-τροφοδότης αποστολών και οδηγός στη βόρεια Γροιλανδία χωρίς ν' αναγκαστεί να βγει στο πέλαγος. "Έχω βρεθεί σε περισσότερα πλοία, και για πολύ περισσότερο καιρό, απ' όσο θέλω να θυμάμαι. Όταν δεν είμαι σε κατάστρωμα, καταφέρνω κατά κανόνα ν' απωθήσω αυτή τη μνήμη.

Από τη στιγμή που ανέβηκα στο πλοίο, πριν από κάμποσες ώρες, άρχισε η διάλυσή μου. "Ήδη κάτι βράζει μέσα στ' αφτιά μου, στους βλεννογόνους υμένες μου γίνονται παράξενες, αναίτιες κινήσεις υγρών. Δεν μπορώ πια να προσδιορίσω με βεβαιότητα τα σημεία του ορίζοντα. Πάνω στο τραπέζι μου, ο Ααγιου-μάακ караδοкеί για να με βρει απροφύλαχτη.

Περιμένει έξω ακριβώς από την πύλη που οδηγεί στον ύπνο, και κάθε φορά που ακούω την ανάσα μου να γίνεται

βαθύτερη και ξέρω ότι τώρα κοιμάμαι, δεν γλιστρώ μέσα σ' αυτό το ειρηνικό σβήσιμο της πραγματικότητας που τόσο έχω ανάγκη, παρά πέφτω σε μια νέα, επικίνδυνη ενάργεια πλάι σ' αυτό το στοιχείο, τον σκύλο με τα τρία νύχια σε κάθε πόδι, μεγεθυμένο κι ενισχυμένο στη φαντασία της μητέρας μου και από εκεί μεταμοσχευμένο στους εφιάλτες μου, από τον καιρό που ήμουν παιδί.

Θα έχει περάσει μία ώρα από τη στιγμή που έβαλαν μπρος τις μηχανές και, από πολύ μακριά, ένιωσα περισσότερο παρά άκουσα το βαρούλκο και το κροτάλισμα της αλυσίδας της άγκυρας, κι είμαι πολύ κουρασμένη για να μείνω ξύπνια και πολύ ανήσυχη για να κοιμηθώ, και τελικά λαχταράω ένα διάλειμμα.

Έρχεται με το άνοιγμα της πόρτας. Δεν ακούστηκε χτύπημα, δεν ακούστηκαν προειδοποιητικά βήματα. Εκείνος κρυφοζύγωσε στην πόρτα, την ανοίγει τώρα με μια σπρωξιά και χώνει μέσα το κεφάλι του.

«Σε θέλει ο καπετάνιος στη γέφυρα».

Μένει όρθιος στο άνοιγμα της πόρτας, για να δυσκολευτώ να βγω από το κρεβάτι και να ντυθώ, για να με αναγκάσει να εκτεθώ γυμνή στα μάτια του. Με το πάπλωμα γύρω από τους ώμους μου γλιστρώ ως τα πόδια της κουκέτας και δίνω μια κλοτσιά στην πόρτα. Μόλις που προλαβαίνει να τραβήξει το κεφάλι του.

Γιάκκελσεν. Λέγεται Γιάκκελσεν. Φαντάζομαι ότι έχει και μικρό

όνομα, αλλά στο «Κρόνος» χρησιμοποιούνται μόνο τα επίθετα.

Έμεινα όρθια στη βροχή ώσπου να εξαφανιστεί το φουσκωτό με τη σιλουέτα του Λάντερ. Καθώς δεν βλέπω κανέναν ολόγυρα, προσπαθώ να σηκώσω μόνη μου το κιβώτιο, αλλά εγκαταλείπω αναγκαστικά την ιδέα να το ανεβάσω στη σκάλα. Το παρατάω στην εξέδρα και σκαρφαλώνω στο σκοτάδι που απλώνεται πέρα από τη μοναχική λάμπα.

Η σκάλα καταλήγει σε μια μπουκαπόρτα. Πίσω από αυτήν, ένα θαμπό φως φωτίζει έναν πράσινο διάδρομο στο ύψος του δεύτερου καταστρώματος. Προστατευμένος από τη βροχή, με το(πόδια ανεβασμένα σ' ένα κουτί για καλώδια, κάθεται ένας νεαρός και καπνίζει τσιγάρο.

Φοράει μαύρα πεταλωμένα παπούτσια, πρόχειρο μπλε παντελόνι και μάλλινο μπλε πουλόβερ, και είναι τόσο νέος και τόσο κοκαλιάρης που δεν μοιάζει για ναυτικός.

«Σε περίμενα. Γιάκκελσεν. Εδώ μιλάμε ο ένας στον άλλο με το επώνυμο. Διαταγή του καπετάνιου».

Με περιεργάζεται επίμονα.

«Βασίσου σε μένα, γιατί μπορώ να σε βοηθήσω, με πιάνεις;»

Έχει ένα πέπλο από φακίδες πάνω στη μύτη του, τα μαλλιά του είναι κόκκινα και σγουρά, τα μάτια του πάνω από το τσιγάρο μισόκλειστα, νωχελικά, ερευνητικά, αναιδή. Πρέπει

να είναι γύρω στα δεκαεπτά.

«Μπορείς ν' αρχίσεις ανεβάζοντας τις αποσκευές μου».

Σηκώνεται απρόθυμα, πετάει το τσιγάρο στο πάτωμα και το αφήνει εκεί αναμμένο.

Μετά βίας καταφέρνει ν' ανεβεί τη σκάλα με το κιβώτιο. Το ξεφορτώνεται στο κατάστρωμα.

«Είναι πιασμένη η πλάτη μου, με πιάνεις;»

Προχωρεί μπροστά μου, ράθυμα, με τα χέρια στην πλάτη. Τον ακολουθώ με το κιβώτιο. Μια σιγανή, ασταμάτητη δόνηση από μεγάλες μηχανές διαπερνάει το σκάφος, σαν υπενθύμιση ότι όπου να 'ναι σαλπάρουμε.

Ανεβαίνουμε από μια σκάλα στο επίπεδο του πάνω καταστρώματος. Εδώ η μυρουδιά το ντίζελ υποχωρεί και ο αέρας έχει τη γεύση της βροχής και του κρύου. Ένας διάδρομος έχει στη δεξιά πλευρά του έναν άσπρο τοίχο, στην αριστερή μια μακριά σειρά πόρτες. Μια από αυτές προορίζεται για μένα.

Ο Γιάκκελσεν την ανοίγει, κάνει στην άκρη για να μπω, μπαίνει κι αυτός ξοπίσω μου, κλείνει την πόρτα και ακουμπάει πάνω της.

Σπρώχνω το κιβώτιο στην άκρη και καθίζω πάνω στην κουκέτα.

«Γιάσπερσεν. Σύμφωνα με τον κατάλογο του πληρώματος, λέγεσαι Γιάσπερσεν».

Ανοίγω την ντουλάπα.

«Τι λες για ένα γαμήσι στα γρήγορα;»

Αναρωτιέμαι μήπως παράκουσα.

«Οι γυναίκες κάνουν σαν τρελές για μένα».

Τον έχει κυριεύσει τώρα κάτι σαν λαιμαργία κι έξαψη. Σηκώνομαι. Δεν πρέπει ν' αφήνουμε να μας αιφνιδιάζουν.

«Καλή ιδέα», λέω. «Αλλά ας την αναβάλουμε ώς τα γενέθλιά σου. Όταν θα κλείσεις τα πενήντα».

Δείχνει απογοητευμένος.

«Μέχρι τότε εσύ θα είσαι ενενήντα. Δεν θα ενδιαφέρομαι».

Μου κλείνει το μάτι και βγαίνει.

«Ξέρω από θάλασσα, με πιάνεις; Βασίσου σ' εμένα, Γιάσπερσεν».

Έπειτα κλείνει την πόρτα.

Βγάζω τα πράγματά μου. Το λουτρό είναι έξω στον διάδρομο. Το νερό που βγαίνει από τη βρύση του ζεστού ζεματάει. Μένω πολλή ώρα κάτω από το ντους. Έπειτα αλείφω το δέρμα μου

με αμυγδαλέλαιο και βάζω μια φόρμα γυμναστικής. Κλειδώνω την πόρτα και χώνομαι κάτω από το πάπλωμα. Αν ο κόσμος με χρειάζεται, ας έρθει να με βρει. Κλείνω τα μάτια και βυθίζομαι. Περνάω από την πύλη. Πάνω στο τραπέζι προβάλλει σιγά σιγά η μορφή του Ααγιουμάακ. Στα όνειρά μου ξέρω ότι είναι όνειρο. Μπορείς να φτάσεις σε μια ηλικία και σ' ένα στάδιο της ζωής σου, όπου αρχίζεις να εξοικειώνεσαι και να συμφιλιώνεσαι κάπως ακόμα και με τους εφιάλτες σου. Σ' αυτό περίπου το σημείο έχω φτάσει κι εγώ.

Τότε ο θόρυβος των μηχανών δυναμώνει και σηκώνουν την άγκυρα. Το «Κρόνος» σαλπάρει. Και ο Γιάκκελσεν ανοίγει την πόρτα μου.

Ξέρω ότι την κλείδωσα. Σημειώνω ότι εκείνος πρέπει να έχει κλειδί. Είναι μια λεπτομέρεια που αξίζει να θυμάμαι.

«Τη στολή σου», λέει έξω από την πόρτα. «Εδώ κυκλοφορούμε με στολή».

Στην ντουλάπα βρίσκω ένα μπλε παντελόνι που μου έρχεται πολύ μεγάλο, μπλε φανελάκια που μου έρχονται πολύ μεγάλα, μια μπλε μπλούζα που μου έρχεται πολύ μεγάλη και είναι άμορφη σαν αλευρόσακος, κι ένα μάλλινο μπλε πουλόβερ. Κάτω κάτω είναι ένα ζευγάρι κοντές γαλότσες με άφθονο χώρο για να μεγαλώσουν μέσα τους τα πόδια μου. Γύρω στα πέντε-έξι νούμερα, αν είναι να τις γεμίσουν.

Ο Γιάκκελσεν με περιμένει έξω. Μ' επιθεωρεί πάνω από το τσιγάρο του, αλλά δεν λέει τίποτα. Τα δάκτυλά του παίζουν

ταμπούρλο πάνω στον μπουλμέ, τον έχει κυριεύσει μια καινούργια ανησυχία. Μπαίνει μπροστά και πάμε.

Στο τέρμα του διαδρόμου στρίβει αριστερά, προς τη σκάλα που οδηγεί στα πάνω πατώματα. Αλλά εγώ πηγαίνω δεξιά, βγαίνω στο κατάστρωμα κι εκείνος αναγκάζεται να με ακολουθήσει.

Στέκομαι πλάι στην κουπαστή. Ο αέρας στάζει παγωμένη υγρασία, ο άνεμος είναι δυνατός και φυσάει κατά ριπές. Αλλά μπρος αριστερά φαίνονται φώτα.

«Χελσινγιέρ-Χελσινγκμπόργκ. Ο πιο πολυσύχναστος πορθμός του κόσμου, με πιάνεις; Θαλάσσια εξπρές, φέρι, φορτηγά, τεράστια μαρίνα. Κάθε τρία λεπτά περνάει κι ένα πλοίο. Δεν υπάρχει άλλο μέρος σαν αυτό. Το στενό της Μεσσίνας, με πιάνεις, δεν είναι τίποτα, το έχω περάσει χιλιάδες φορές και ξέρω τι σου λέω. Αυτό εδώ, μάλιστα. Και με τέτοιο καιρό τα ραντάρ παθαίνουν διαταραχές κι είναι σαν να περνάς με υποβρύχιο μέσα από ρυζόγαλο».

Τα δάκτυλά του παίζουν νευρικά ταμπούρλο πάνω στην κουπαστή, αλλά τα μάτια του είναι στυλωμένα στη νύχτα με κάτι που μοιάζει μ' ενθουσιασμό.

«Περάσαμε από δω όταν πήγαινα στη Σχολή Εμπορικού Ναυτικού. Μ' ένα τετράστηλο μπάρκο. Λιακάδα, αριστερά μας το κάστρο του Κρόνμποργκ, και στη μαρίνα το κοριτσομάνι ξεσηκώθηκε μόλις μας είδε, με πιάνεις;»

Περνάω μπροστά. Ανεβαίνουμε τρεις ορόφους και φτάνουμε στη γέφυρα ναυσιπλοΐας. Δεξιά από τη σκάλα είναι ο θάλαμος με τους χάρτες, πίσω από δυο μεγάλα τζάμια. Είναι σκοτεινός, αλλά πάνω από τους απλωμένους ναυτικούς χάρτες καίνε κάτι θαμποί κόκκινοι γλόμποι. Μπαίνουμε στην τιμονιέρα.

Το δωμάτιο είναι σκοτεινό. Αλλά κάτω και μπροστά μας απλώνεται μέσα στη νύχτα, σε έκταση 75 μέτρων, το κατάστρωμα του «Κρόνος», φωτισμένο μόνον από μία λάμπα. Δυο κατάρτια με ύψος γύρω στα 20 μέτρα και βαριές μπίγες. Πλάι σε κάθε κατάρτι τέσσερα βίντσια. Πλάι στη σκάλα που οδηγεί στο μικρό, υπερυψωμένο καμπούνι το χειριστήριο για τα βίντσια. Ανάμεσα στα δυο κατάρτια, στο κατάστρωμα, ένα μεγάλο τετράγωνο αντικείμενο κάτω από ένα μουσαμά, με κάτι μικροσκοπικές μπλε σιλουέτες ν' ασφαλίζουν πάνω του μακριά λαστιχένια λουριά. Ίσως είναι το LMC, το παροπλισμένο αποβατικό του Πολεμικού Ναυτικού. Στο καμπούνι, ένας μεγάλος μποζαργάτης και μια τετραμερής καταπακτή πάνω από ένα αμπάρι. Κάθε τριάντα μέτρα, κατά μήκος της κουπαστής, ένας άσπρος όρθιος προβολέας. Υπάρχουν, ακόμα, υδροστόμια για πυροσβεστικές αντλίες, πυροσβεστήρες, ναυαγοσωστικές βάρκες. Τίποτε άλλο. Το κατάστρώμα είναι συγυρισμένο, νοικοκυρεμένο, πεντακάθαρο.

Τώρα είναι και άδειο. Καθώς κοιτάζα, οι μπλε σιλουέτες εξαφανίστηκαν. Το φως σβήνει, το κατάστρωμα χάνεται. Μακριά μπροστά, εκεί που η πλήρη σκίζει τα κύματα, σύννεφα από ψιχάλες πετάγονται ξαφνικά πάνω από την

κουπαστή. Στις δυο πλευρές του πλοίου, σε αναπάντεχα μικρή απόσταση, προβάλλουν τα φώτα των ακτών. Ακριβώς μπροστά και πίσω μας περνούν τα μικρά πορθμεία. Μέσα στη βροχή, το κίτρινο φως του προβολέα κάνει το κάστρο του Κρόνμποργκ να μοιάζει με καταθλιπτική σύγχρονη φυλακή.

Μέσα από το σκοτάδι του θαλάμου προβάλλουν δυο πράσινες εικόνες ραντάρ, που περιστρέφονται αργά. Μια κουκκίδα από άτονο κόκκινο φως σε μια μεγάλη πυξιδοθήκη. Μπροστά στο παράθυρο, με το ένα χέρι στο πηδάλιο, στέκεται μια μορφή με την πλάτη μισογυρισμένη προς το μέρος μας. Είναι ο πλοίαρχος Σίγκμουντ Λούκας. Πίσω του μια στητή, ακίνητη φιγούρα. Δίπλα μου, ο Γιάκκελσεν ταλαντεύεται ανήσυχά πάνω στα δάκτυλα των ποδιών του.

«Μπορείτε να πηγαίνετε».

Ο Λούκας μίλησε χαμηλόφωνα, χωρίς να στραφεί. Η μορφή πίσω του γλιστράει έξω από την πόρτα, ο Γιάκκελσεν ακολουθεί. Η απροθυμία έχει φύγει για λίγο από τις κινήσεις του.

Σιγά σιγά τα μάτια μου συνηθίζουν στο σκοτάδι και μέσα από το τίποτα προβάλλουν όργανα, που άλλα γνωρίζω και άλλα δεν γνωρίζω, απ' όλα τους όμως κρατούσα πάντα απόσταση, γιατί ανήκουν στην ανοιχτή θάλασσα. Κι επειδή συμβολίζουν για μένα έναν πολιτισμό που παρεμβάλλει ένα στρώμα άψυχης ύλης ανάμεσα στον άνθρωπο και την προσπάθειά του να προσανατολιστεί.

Οι ρευστοί κρύσταλλοι στον ηλεκτρονικό υπολογιστή SATNAV, ο ασύρματος βραχέων κυμάτων, οι κονσόλες του LORAN C, ενός συστήματος ραδιοεντοπισμού που δεν κατάλαβα ποτέ. Τα κόκκινα νούμερα στην ηχοβολίδα. Η κονσόλα του σο-νάρ. Το κλισίμετρο. Ένας εξάντας πάνω σε τρίποδα. Πίνακες με όργανα. Το τηλέφωνο επικοινωνίας με το μηχανοστάσιο. Ένα ραδιογωνιόμετρο. Ο αυτόματος πιλότος. Δυο πίνακες με βολτόμετρα και λάμπες ελέγχου. Και πάνω απ' όλα αυτά το άγρυπνο, κλειστό πρόσωπο του Λούκας.

Από το VHF βγαίνει ένα αδιάκοπο τρίξιμο. Χωρίς να γυρίσει τα μάτια του, ο Λούκας απλώνει το χέρι και το κλείνει. Γίνεται σιωπή.

«Είστε στο πλοίο επειδή χρειαζόμασταν καμαρότο. Μια πλοιοσυνοδό, όπως λέγεται σήμερα. Για κανέναν άλλο λόγο. Η συζήτηση που κάναμε τότε αφορούσε αποκλειστικά την πρόσληψή σας, τίποτε άλλο».

Πλέοντας στις γαλότσες και το πουλόβερ μου, νιώθω σαν μαθητριάδα που την κανοναρχούν. Ο Λούκας δεν με κοιτάζει ούτε μία φορά.

«Δεν μπορέσαμε να μάθουμε πού πηγαίνουμε. Θα μας το πουν αργότερα. Ώς τότε, θα τραβάμε ίσια προς τα βόρεια».

Κάτι έχει αλλάξει πάνω του. Είναι τα τσιγάρα του. Λείπουν. Ίσως δεν καπνίζει στο πλοίο. Ίσως ταξιδεύει στις θάλασσες για να ξεκόψει από την πράσινη τσόχα και το τσιγάρο.

«Ο υποπλοίαρχος Σόννε θα σας ξεναγήσει στο πλοίο και θα σας εξηγήσει τα καθήκοντά σας. Περιλαμβάνουν ένα πρόχειρο σκούπισμα και την ευθύνη για το πλυντήριο του πλοίου. Επίσης θα σερβίρετε πότε πότε τους αξιωματικούς».

Το ερώτημα είναι γιατί με πήρε μαζί του.

Τη στιγμή που φτάνω στην πόρτα, με φωνάζει με πικρόχολη, σιγανή φωνή.

«Ακούσατε τι σας είπα, έτσι; Καταλαβαίνετε, πλέουμε χωρίς να ξέρουμε τον προορισμό μας».

Ο Σόννε με περιμένει έξω από την πόρτα. Νέος, τυπικός, κοντοκουρεμένος. Κατεβαίνουμε ένα επίπεδο πιο κάτω, στο κατάστρωμα λέμβων. Στρέφεται προς το μέρος μου, χαμηλώνει τη φωνή και με κοιτάζει σοβαρά.

«Σ' αυτό το ταξίδι έχουμε μαζί μας εκπροσώπους της πλοιοκτήτριας εταιρείας. Μένουν στις καμπίνες του καταστρώματος λέμβων. Η είσοδος εκεί απαγορεύεται. Εκτός αν σας φωνάξουν για να τους σερβίρετε. Ποτέ άλλοτε. Ούτε σκούπισμα ούτε θελήματα».

Συνεχίζουμε πιο κάτω. Στο κατάστρωμα περιπάτου είναι το πλυσταριό και η λινόθήκη. Στο πάνω κατάστρωμα, όπου βρίσκεται η καμπίνα μου, υπάρχουν χώροι διαμονής, γραφεία για τον μηχανικό και τον ηλεκτρολόγο, τραπεζαρίες, μαγειρείο. Στο δεύτερο κατάστρωμα ψυγεία για τα τρόφιμα, αποθήκες, δυο εργαστήρια, ο θάλαμος του διοξειδίου του

άνθρακα. Όλα αυτά βρίσκονται στην υπερκατασκευή και κάτω από αυτή. Μπροστά της είναι το μηχανοστάσιο, δεξαμενές, σήραγγες και αμπάρια.

Ακολουθώ τον Σόννε στο πάνω κατάστρωμα. Διασχίζουμε τον διάδρομο, προσπερνάμε την καμπίνα μου. Αριστερά στο βάθος είναι η τραπεζαρία. Ο Σόννε σπρώχνει την πόρτα και μπαίνουμε.

Χωρίς να βιάζομαι, μετρώ μέσα στη μικρή αίθουσα έντεκα ανθρώπους. Πέντε Δανούς, έξι Ασιάτες. Δύο από τους τελευταίους είναι γυναίκες. Τρεις από τους άνδρες μοιάζουν με μικρά αγόρια.

«Σμίλλα Γιάσπερσεν, η καινούργια πλοιοσυνοδός».

“Έτσι ήταν πάντα. Στέκομαι μόνη στην πόρτα και μπροστά μου κάθονται οι άλλοι. Πότε στο σχολείο, πότε στο πανεπιστήμιο, πότε σε κάποια άλλη συνάθροιση. Μπορεί να μην έχουν κάτι συγκεκριμένο εναντίον μου, μπορεί ν’ αδιαφορούν λίγο-πολύ, αλλά σχεδόν πάντα λες και θα προτιμούσαν να τους αφήσω ήσυχους.

«Ο Βερλαίν, ο ναύκληρος μας. Ο Χάνσεν και ο Μωρίς. Οι τρεις κάνουν κουμάντο στο κατάστρωμα. Η Μαρία και η Φερνάντο, βοηθοί».

Είναι οι δυο γυναίκες.

Στην πόρτα που οδηγεί στο μαγειρείο στέκεται ένας ψηλός,

βαρύς άνδρας με άσπρη φορεσιά μάγειρα και κοκκινοκάστανα γένια.

«Ο Ουρς. Ο μάγειράς μας».

“Έχουν όλοι κάτι το πειθήνιο και πειθαρχημένο. Μ’ εξαίρεση τον Γιάκκελσεν. Ακουμπάει με την πλάτη στον τοίχο, κάτω από την πινακίδα που γράφει «Απαγορεύεται το κάπνισμα», μ’ ένα τσιγάρο στο στόμα. Το ένα μάτι του είναι κλειστό κόντρα στον καπνό, το άλλο με παρατηρεί συλλογισμένα.

«Από δω ο Μπέρναρντ Γιάκκελσεν», λέει ο υποπλοίαρχος. Διστάζει μια στιγμή. «Δουλεύει κι αυτός στο κατάστρωμα».

Ο Γιάκκελσεν τον αγνοεί.

«Η Γιάσπερσεν θα συγυρίζει τις καμπίνες μας», λέει. «Δεν θα είναι και λίγη δουλειά να ξεβρομίζει πίσω από έντεκα ναύτες και τέσσερις αξιωματικούς. Εγώ, να πούμε, έχω την τάση να πετάω πράγματα στο πάτωμα, με πιάνετε;»

Επειδή οι γαλότσες μου είναι πολύ μεγάλες, οι κάλτσες μου έχουν πέσει στις φτέρνες μου. Δεν μπορείς να ζεις ανθρωπινά με πεσμένες κάλτσες. Όταν, επιπλέον, είσαι κουρασμένη και φοβισμένη. Και τώρα οι άλλοι γελούν. Όχι με την καρδιά τους. Αλλά η λιπόσαρκη μορφή του Γιάκκελσεν εκπέμπει κάτι το εξουσιαστικό, που τους υποτάσσει όλους εδώ μέσα.

Χάνω την ψυχραιμία μου. Αρπάζω το κατωχείλι του και το τσιμπάω γερά. Το τραβάω μακριά από τα δόντια. Όταν

εκείνος πιάνει τον καρπό του χεριού μου, αρπάζω με το αριστερό μου το μικρό του δάκτυλο και στρίβω την ακρινή φάλαγγα προς τα μέσα. Ο Γιάκκελσεν πέφτει στα γόνατα κλαψουρίζοντας σαν γυναίκα. Σφίγγω πιο δυνατά.

«Ξέρεις πώς θα συγυρίζω την καμπίνα σου;» λέω. «Θ' ανοίγω το φινιστρίνι και θα φαντάζομαι ότι άνοιξα μια μεγάλη ντουλάπα. Κι έπειτα θα ρίχνω εκεί μέσα όλα τα πράγματά σου. Και θα πλένω το πάτωμα με θαλασσινό νερό».

Τον αφήνω και κάνω στην άκρη. Αλλά δεν επιχειρεί να με πιάσει. Σηκώνεται αργά και κατευθύνεται σε μια κορνιζαρισμένη φωτογραφία του «Κρόνος» μπροστά σ' ένα τραπεζοειδές παγόβουνο της Ανταρκτικής. Κοιτάζει με απόγνωση το είδωλό του στο τζάμι.

«Θα γίνει αιμάτωμα, γαμώτο, θα γίνει αιμάτωμα».

Κανένας άλλος στο δωμάτιο δεν κουνήθηκε.

Ορθώνω το κορμί μου και τους κοιτάζω ένα γύρω. Στα γροιλανδικά, η λέξη «συγγνώμη» αποφεύγεται. Στα δανέζικα δεν νοιάστηκα ποτέ να τη μάθω.

Στην καμπίνα μου, σπρώχνω το τραπέζι στην πόρτα και σφηνώνω κάτω από το πόμολο το γροιλανδικό λεξικό του Μπούγκε. Έπειτα πέφτω για ύπνο. Έχω βάσιμες ελπίδες ότι απόψε ο σκύλος θα με αφήσει ήσυχη.

Είναι εξήμισι το πρωί, αλλά έχουν κιόλας φάει και η τραπεζαρία είναι άδεια, εκτός από τον Βερλαίν. Πίνω ένα ποτήρι χυμό και τον ακολουθώ στην αποθήκη ιματισμού. Μου ρίχνει ένα εξεταστικό βλέμμα και μου δίνει μια στοίβα ρούχα.

Ίσως φτάνει τα ρούχα της δουλειάς, ίσως το π-ε-ρι-βά-λ-λον, ίσως το χρώμα του δέρματός του. Αλλά για μια στιγμή αισθάνομαι την ανάγκη για επαφή.

«Ποια είναι η μητρική σου γλώσσα;»

«Η μητρική σας», λέει μαλακά, «ποια είναι η μητρική σας γλώσσα».

Μιλάει δανέζικα ανεβάζοντας ελαφρά τη φωνή του σε κάθε λέξη, όπως στη διάλεκτο του νησιού Φυν.

Κοιταζόμαστε στα μάτια. Στη μια τσέπη του στήθους του έχει μια πλαστική σακούλα. Παίρνει από εκεί ένα βόλο ρύζι. Τον βάζει στο στόμα του, μασάει αργά και μεθοδικά, καταπίνει και τρίβει τις παλάμες του τη μια με την άλλη.

«Ναύκληρος», προσθέτει. Έπειτα κάνει μεταβολή και φεύγει. Τίποτα κάτω από τον ήλιο δεν είναι τόσο αλλόκοτο όσο η ψυχρή ευρωπαϊκή ευγένεια, όταν εκδηλώνεται στον τρίτο και στον τέταρτο κόσμο.

Στην καμπίνα μου αλλάζω και φοράω τα ρούχα της δουλειάς. Ο Βερλαίν μού έδωσε το σωστό νούμερο. Όσο μπορούν τα

ρούχα της δουλειάς να έχουν ποτέ το σωστό νούμερο. Προσπαθώ να δέσω μια ζώνη γύρω από την μπλούζα μου. Τώρα δεν μοιάζω πια με ταχυδρομικό σάκο. Τώρα μοιάζω με κλεψύδρα, που έχει ύψος ένα μέτρο και εξήντα. Τυλίγω τα μαλλιά μου ο ένα μεταξωτό σάλι. Πρόκειται να σκουπίσω, και δεν θέλω να σκονιστεί το λεπτό χνούδι που αρχίζει να σκεπάζει το φαλακρό σημείο του κρανίου μου. Παίρνω μια ηλεκτρική σκούπα. Την αφήνω στον διάδρομο κι έπειτα κατευθύνομαι ήσυχα ήσυχα στην τραπεζαρία. Όχι για να συνεχίσω το πρωινό μου. Δεν μπόρεσα να κατεβάσω ούτε μπουκιά. Στη διάρκεια της νύχτας, η θάλασσα έξω από το φινιστρίνι μου χύθηκε στο στομάχι μου κι ενώθηκε με τη μυρωδιά του ντίζελ και με την επίγνωση ότι βρίσκομαι στο πέλαγος, αλείφοντας τα σπλάχνα μου με μια χλιαρή αναγούλα. Υπάρχουν πολλοί που υποστηρίζουν ότι μπορείς να καταπολεμήσεις τη ναυτία αναπνέοντας καθαρό αέρα στο κατάστρωμα. Αυτή η μέθοδος ίσως φέρνει αποτέλεσμα, αν το πλοίο είναι δεμένο στο λιμάνι ή αν περνάς τη διώρυγα Φάλστερμπο, οπότε μπορείς ν' ανεβείς και να δεις τη στεριά που σε λίγο θα έχεις κάτω από τα πόδια σου. Το πρωί, όταν με ξύπνησε ο Σόννε, χτυπώντας στην πόρτα μου για να μου δώσει ένα κλειδί, ντύθηκα και ανέβηκα στο κατάστρωμα φορώντας μπουφάν με πουπουλένια επένδυση και σκούφο του σκι. Κοίταξα το χειμωνιάτικο σκοτάδι, μαύρο σαν κατράμι, κατάλαβα ότι τώρα είμαι αναγκασμένη να συνεχίσω, γιατί είμαι στην ανοιχτή θάλασσα κα: δεν μπορώ να γυρίσω πίσω/και για πρώτη φορά τότε μου ήρθε πραγματικά να κάνω εμετό.

Στην τραπεζαρία, τα δυο τραπέζια έχουν καθαριστεί και σκουπιστεί. Στέκομαι στο άνοιγμα της πόρτας του μαγειρείου.

Ο Ουρς ανακατεύει βραστό γάλα σε μια κατσαρόλα. Υπολογίζω το βάρος του γύρω στα 115 κιλά. Αλλά είναι κρεατωμένος. Όλοι οι Δανοί είναι χλομοί τον χειμώνα. Αλλά το δικό του πρόσωπο φέρνει προς το πρασινωπό. Είναι σκεπασμένο μ' ένα λεπτό στρώμα ιδρώτα, από τη ζέστη του μαγειρείου.

«Θαύμα το πρωινό».

Ούτε που το άγγιξα. Αλλά από κάπου πρέπει ν' αρχίσει μια συζήτηση.

Μου στέλνει ένα χαμόγελο και γυρίζει πάλι στο γάλα, σηκώνοντας τους ώμους του.

«I am Schweizer». Είμαι Ελβετός, λέει, ανακατεύοντας αγγλικά και γερμανικά.

Είχα το προνόμιο να μάθω ξένες γλώσσες. Αντί να μιλάω, όπως οι περισσότεροι άνθρωποι, μια καχεκτική εκδοχή της μητρικής μου, έγινα αδέξια και σ' άλλες δυο-τρεις γλώσσες.

«Fruhstiick imponierend», λέω. «Wie ein erstklassiges Restaur-f-ant»¹.

«Ich hatte so ein Restaurant. In Genf. Beim See»².

Έχει τακτοποιήσει σ' ένα δίσκο καφέ, ζεστό γάλα, χυμό, βούτυρο, κρουασάν.

«Να τον πάω στη γέφυρα;»

«Nein. Το πρωινό δεν σερβίρεται. Πάει πάνω με το ασανσέρ για τα φαγητά. Αλλά αν έρθετε στις 11.15, Fraulein, θα έχουμε γεύμα για τους αξιωματικούς».

«Πώς είναι να μαγειρεύεις σε πλοίο;»

Η ερώτηση είναι μια δικαιολογία για να μείνω. Ο Ουρς έβαλε τον δίσκο στον αναβατήρα και πάτησε ένα κουμπί που γράφει «Γέφυρα». Τώρα ετοιμάζει τον επόμενο δίσκο. Αυτός είναι που μ' ενδιαφέρει. Έχει πάνω τσάι, φρυγανιές, τυρί, μέλι, μαρμελάδα, χυμό, μελάτα αβγά. Τρία φλιτζάνια και τρία πιάτα. Στο κατάστρωμα λέμβων, επομένως, εκεί όπου απαγορεύεται η είσοδος για την πλοιοσυνοδό, το «Κρόνος» έχει τρεις επιβάτες. Ο Ουρς τοποθετεί τον δίσκο στο ασανσέρ και πατάει το κουμπί «Κατάστρωμα λέμβων».

«Nicht schlecht. Desuden var det eine Notwendigkeit. Also elf Uhr fiinfzehn». Όχι κι άσχημα. Άλλωστε ήταν ανάγκη. Λοιπόν, στις έντεκα και τέταρτο — λέει, σ' ένα μείγμα γερμανικών και δανικών αυτή τη φορά.

Το σενάριο για τη συντέλεια του κόσμου είναι δεδομένο. Το κακό θ' αρχίσει με τρεις κατεψυγμένους χειμώνες. Λίμνες, ποτάμια και θάλασσες θα παγώσουν. Ο ήλιος θα κρυώσει τόσο που δεν θα μπορεί πια να φέρει το καλοκαίρι, το χιόνι

θα πέφτει όσο διαρκεί μια αιωνιότητα, άσπρη και ανελέητη. Έπειτα θα έρθει ένας μακρύς, αδιάκοπος χειμώνας και στο τέλος ο λύκος Σκολλ θα καταπιεί τον ήλιο. Το φεγγάρι και τ' αστέρια θα σβήσουν, θα βασιλέψει απύθμενο σκοτάδι. Ο χειμώνας Φίμπουλ.

Ετσι μας έμαθαν στο σχολείο ότι φαντάζονταν οι βόρειοι τη συντέλεια του κόσμου, πριν ο χριστιανισμός τούς διδάξει ότι το σύμπαν θα καταστραφεί από φωτιά. Το θυμόμουν αυτό πάντα, όχι επειδή το έβρισκα λιγότερο αδιάφορο από πολλά άλλα που έμαθα, αλλά επειδή είχε να κάνει με το χιόνι. Την πρώτη φορά που το άκουσα, σκέφτηκα ότι ήταν μια παραμορφωτική αντίληψη, αποκύημα της φαντασίας ανθρώπων που δεν κατάλαβαν ποτέ τη φύση του χειμώνα.

Οι γνώμες στη βόρεια Γροιλανδία ήταν διχασμένες. Η μητέρα μου, και μαζί της πολλοί άλλοι, προτιμούσε τον χειμώνα. Για το κυνήγι στον φρέσκο πάγο, για τον βαθύ ύπνο, για την οικοτεχνία, αλλά προπαντός για τις επισκέψεις. Ο χειμώνας ήταν μια εποχή συλλογικότητας, όχι συντέλειας του κόσμου.

Στο σχολείο μάς έμαθαν, επίσης, ότι ο δανέζικος πολιτισμός είχε σημειώσει μεγάλη πρόοδο από την αρχαιότητα και τη θεωρία για τον χειμώνα Φίμπουλ. Είναι στιγμές που δυσκολεύομαι να το πιστέψω. Όπως τώρα, που καθαρίζω με οινόπνευμα το σο-λάριο στο γυμναστήριο του «Κρόνος».

Η υπεριώδης ακτινοβολία ενός σολαρίου διασπά μικρές ποσότητες από το ατμοσφαιρικό οξυγόνο και σχηματίζει το

ασταθές αέριο όζον. Η διαπεραστική μυρωδιά του, σαν μυρωδιά από πευκοβελόνες, υπάρχει και στο Κάανακ, το καλοκαίρι, στο σχεδόν οδυνηρά έντονο ηλιακό φως που αντανακλάται από το χιόνι και τη θάλασσα.

Ένα από τα καθήκοντά μου είναι να σκουπίζω με οινόπνευμα αυτή τη συσκευή, που σε βάζει σε σκέψεις.

Πάντα μου άρεσε να καθαρίζω. Παρόλο που στο σχολείο προσπαθούσαν να μας μάθουν την τεμπελιά.

Τους πρώτους έξι μήνες μάς έκανε μάθημα στο χωριό η γυναίκα ενός κυνηγού. Μια μέρα του καλοκαιριού ήρθαν κάτι άνθρωποι από το οικοτροφείο και ήθελαν να με πάρουν μαζί τους στην πόλη. Ήταν ένας Δανός παπάς κι ένας Δυτικογροιλανδός κατηχητής. Έδιναν διαταγές χωρίς να μας κοιτάζουν στο πρόσωπο. Μας αποκαλούσαν αβανέρσουαρμιουτ, ανθρώπους από τον βορρά.

Ο Μόριτς με ανάγκασε να πάω. Στον αδελφό μου δεν μπορούσε να επιβληθεί, γιατί παραήταν μεγάλος και πεισματάρης. Το οικοτροφείο ήταν στο Κάανακ, μέσα στην πόλη. Έμεινα εκεί πέντε μήνες, ώσπου η μαχητικότητά μου ωρίμασε αρκετά για να πατήσω πόδι.

Στο σχολείο, μας σερβίριζαν όλα τα γεύματα. Κάναμε ζεστό μπάνιο κάθε μέρα και μας έδιναν καθαρά ρούχα μέρα παρά μέρα. Στο χωριό μπανιαριζόμασταν μια φορά τη βδομάδα, στα κυνήγια και στα ταξίδια σπανιότερα. Κάθε μέρα πήγαινα στον παγετώνα που ήταν πάνω από τον γκρεμό και μάζευα

κανγκιρλούαρχουκ, μεγάλα κομμάτια πάγου από φρέσκο νερό. Τα έβαζα σε σακιά, τα κουβαλούσα στο σπίτι και τα έλιωνα πάνω από τη σόμπα. Στο οικοτροφείο, άνοιγες μια βρύση. Όταν άρχισαν οι θερινές διακοπές, όλοι, μαθητές και δάσκαλοι, πήγαμε στο νησί Χέρμπερτ, όπου επισκεφθήκαμε τους κυνηγούς και για πρώτη φορά έπειτα από πολύ καιρό φάγαμε βραστό κρέας φώκιας και ήπιαμε τσάι. Εκεί ήταν που πρόσεξα την παράλυση. Όχι μόνο στον εαυτό μου, αλλά σε όλους. Είχαμε αποχαυνωθεί, δεν το βρίσκαμε πια φυσικό να παίρνουμε νερό, καφετί σαπούνι, το πακέτο με το νεογκέν και ν' αρχίζουμε να ξεπλένουμε τα τομάρια. Είχαμε ξεσυνηθίσει να βάζουμε μπουγάδα, μας ήταν αδύνατο ν' ανασκουμπωθούμε για να μαγειρέψουμε. Στα διαλείμματα πέφταμε σε μια κατάσταση ρεμβώδους προσμονής. Ελπίζαμε ότι κάποιος άλλος θα έπιανε δουλειά, θα μας υποκαθιστούσε, θα μας απάλλασσε από τα καθήκοντά μας, κάνοντας αυτό που θα έπρεπε να κάνουμε εμείς.

Όταν κατάλαβα πού οδηγούσε αυτό, επαναστάτησα για πρώτη φορά εναντίον του Μόριτς και γύρισα σπίτι. Ήταν και μια επιστροφή στη σχετική ευχαρίστηση που μου έδινε η δουλειά.

Η ίδια σχετική ευχαρίστηση αναγγέλλει την παρουσία της και τώρα, που σκουπίζω με την ηλεκτρική σκούπα τις καμπίνες στο πάνω κατάστρωμα του «Κρόνος», εκεί που μένει το πλήρωμα. Το ίδιο αίσθημα γαλήνης όπως όταν, παιδί, μπάλωνα τα δίχτυα.

Αυστηρή τάξη επικρατεί σε κάθε καμπίνα. Όσοι τα έβγαλαν πέρα, όπως εγώ, στα οικοτροφεία της ζωής μου, κατάλαβαν πως, όταν έχεις μόνο λίγα κυβικά μέτρα χώρο για τον εαυτό σου και τα μύχια αισθήματά σου, τότε πρέπει να βασιλεύει σχολαστι-κή τάξη σ' αυτόν τον χώρο, αν θέλεις ν' αντέξει στην πίεση των συνθηκών και να μείνει απόρθητος και ασφαλής.

Ο Ησαΐας, με τον τρόπο του, είχε αυτή τη συστηματικότητα. Την είχε και ο μηχανικός. Την έχει και το πλήρωμα του «Κρόνος». Την έχει, μάλλον αναπάντεχα, ακόμα και ο Γιάκκελσεν.

Στους τοίχους της καμπίνας του έχει λάβαρα, κάρυ ποστάλ και μικρά ενθύμια από τη Νότια Αμερική, την Άπω Ανατολή τον Καναδά και την Ινδονησία.

Όλα τα ρούχα στην ντουλάπα του είναι προσεκτικά διπλωμένα και στοιβαγμένα.

Ψηλαφώ ανάμεσα σ' αυτές τις στοίβες. Βγάζω το στρώμα και περνάω με την ηλεκτρική σκούπα το ντουλαπάκι για τα στρωσίδια. Ανοίγω τα συρτάρια του γραφείου, γονατίζω και κοιτάζω κάτω από το τραπέζι, ψαχουλεύω καλά καλά το στρώμα. Ο Γιάκκελσεν έχει το ντουλάπι του γεμάτο πουκάμισα, τα ψάχνω ένα ένα. Μερικά είναι από αμμοπλυμένο μετάξι. Έχει μια ολόκληρη συλλογή από άφτερ σείβ και κολόνιες με ακριβό άρωμα μυρωμένου οينوπνεύματος. Τις ανοίγω και χύνω λίγες σταγόνες από το περιεχόμενο σε μια χαρτοπετσέτα, που την κάνω έπειτα

μπάλα και τη βάζω στην τσέπη της μπλούζας μου, για να την πετάξω αργότερα στην τουαλέτα. Ψάχνω για κάτι συγκεκριμένο, αλλά δεν το βρίσκω. Ούτε αυτό ούτε τίποτε άλλο ενδιαφέρον.

Ξαναβάζω την ηλεκτρική σκούπα στο ντουλάπι της και κατεβαίνω κάτω. Περνάω από το δεύτερο κατάστρωμα, τα ψυγεία και τις αποθήκες, κατεβαίνω έπειτα τη σκάλα, που στη μια πλευρά της έχει, υποθέτω, τον αγωγό του φουγάρου και στην άλλη έναν τοίχο με την επιγραφή DEEP TANK. Στο τέρμα της σκάλας είναι η πόρτα που οδηγεί στο μηχανοστάσιο. Στο χέρι κρατάω, σαν έτοιμη δικαιολογία, μια σφουγγαρίστρα κι έναν κουβά, και αν αυτά δεν αρκούν, μπορώ πάντα να καταφύγω στη δοκιμασμένη, πειστική ιστορία ότι είμαι ξένη και χάθηκα.

Η πόρτα είναι βαριά και μονωμένη, και όταν την ανοίγω ο θόρυβος με ξεκουφαίνει στην αρχή. Βγαίνω σε μια ατσάλινη πλατφόρμα. Από εκεί ξεκινάει μια γέφυρα που περιτρέχει ολόκληρο το δωμάτιο, λίγο πιο κάτω από την οροφή.

Στο δάπεδο, δέκα μέτρα κάτω από τα πόδια μου, σε μια χαμηλή εξέδρα στη μέση του δωματίου, υψώνεται η μηχανή. Έχει δύο μέρη: έναν κύριο κινητήρα με εννιά γυμνές κυλινδρικές κεφαλές κι έναν εξακύλινδρο βοηθητικό κινητήρα. Οι καλογυαλισμένες βαλβίδες δουλεύουν ρυθμικά, σαν μέρη μιας καρδιάς που πάλλεται. Ολόκληρο το συγκρότημα της μηχανής έχει ύψος γύρω στα πέντε μέτρα, μήκος γύρω στα δώδεκα και σου δίνει την εντύπωση ενός

επιβλητικού, δαμασμένου θηρίου. Ολόγυρα δεν φαίνεται ψυχή.

Το ατσάλι του εξώστη είναι διάτρητο, τα πάνινα παπούτσια μου περπατούν ακριβώς πάνω από το κενό.

Παντού υπάρχουν πινακίδες που απαγορεύουν το κάπνισμα σε πέντε γλώσσες. Μερικά μέτρα μπροστά μου είναι μια εσοχή. Από εκεί βγαίνει ένας γαλάζιος πέπλος καπνού. Ο Γιάκκελσεν κάθεται σ' ένα πτυσσόμενο σκαμνί, με τα πόδια ανεβασμένα σ' ένα τραπεζάκι, και καπνίζει ένα πούρο. Έναν πόντο κάτω από το κα-τωχείλι του, ένα αιμάτωμα διατρέχει το στόμα σε όλο του το μήκος. Ακουμπάω ελαφρά στο τραπέζι, για να μπορέσω να πιάσω διακριτικά το γαλλικό κλειδί, τριάντα εκατοστά μακρύ, που είναι αφημένο εκεί.

Ο Γιάκκελσεν κατεβάζει τα πόδια, αφήνει το πούρο και μου χαμογελάει πλατιά.

«Σμίλλα, εσένα καθόμουν και σκεφτόμουν».

Αφήνω το κλειδί. Ο Γιάκκελσεν έχει κρύψει προσωρινά την ανησυχία του.

«Μου πονάει η πλάτη, με πιάνεις; Σ' άλλα καράβια δουλεύεις με το πάσο σου, όταν ταξιδεύεις. Εδώ αρχίζουμε στις εφτά. Ξύνουμε τη σκουριά, ματίζουμε τις πρυμάτσες, βάφουμε, τρίβουμε την καπνιά, γυαλίζουμε τους μπρούντζους. Πώς να κρατήσεις τα χέρια σου εμφανίσιμα, όταν ματίζεις πρυμάτσες καθημερινά;»

Δεν λέω τίποτα. Εφαρμόζω τη μέθοδο της σιωπής με τον Μπέρναρντ Γιάκκελσεν. Αυτός την αντέχει με μεγάλη δυσκολία. Ακόμα και τώρα, που είναι στα κέφια του, αισθάνεται τη βαθύτερη νευρική του.

«Πού πηγαίνουμε, Σμίλλα;»

Περιμένω αμίλητη.

«Πέντε χρόνια ταξιδεύω στις θάλασσες και ποτέ δεν έχω δει τέτοιο πράμα. Το αλκοόλ απαγορεύεται. Η στολή υποχρεωτική. Κανένας δεν επιτρέπεται να πατήσσει στο κατάστρωμα λέμβων. Κι ακόμα και ο Λούκας λέει ότι δεν ξέρει για πού τραβάμε».

Ξαναπαίρνει το πούρο του.

«Σμίλλα Κάαβιγκαακ Γιάσπερσεν. Το μεσαίο όνομα πρέπει να είναι γροιλανδικό...»

Πρέπει να είδε το διαβατήριό μου. Που είναι στο χρηματοκιβώτιο του πλοίου. Αυτό με βάζει σε σκέψεις.

«Κοίταξα καλά το πλοίο. Ξέρω τα πάντα για πλοία. Αυτό εδώ έχει διπλά τοιχώματα και παγοθραυστικά καλώδια σε όλο το μήκος του. Μπροστά, οι πλάκες του είναι τόσο χοντρές που δεν τις σπάζει ούτε αντιαρματική χειροβομβίδα».

Με κοιτάζει πονηρά.

«Πίσω, πάνω από την έλικα, υπάρχει παγοκόπτης. Εκείνη εκεί

η μηχανή έχει δύναμη τουλάχιστον 6.000 ίππων, αρκετή για να ταξιδεύουμε με δεκαέξι-δεκαοκτώ κόμβους. Τραβάμε για τους πάγους. Αυτό είναι σίγουρο. "Έχει γούστο να πηγαίνουμε στη Γροιλανδία».

Δεν χρειάζεται να του απαντήσω για να συνεχίσει.

«Το πλήρωμα, έπειτα. Λέρα. Και τα έχουν κάνει πλακάκια μεταξύ τους. Γνωρίζονται όλοι. Και φοβούνται μην τους ξεφύγει καμιά κουβέντα για το γιατί και το πού. Και τους επιβάτες δεν τους βλέπουμε ποτέ. Γιατί ήρθαν μαζί μας;»

Αφήνει πάλι το πούρο. Δεν κατάφερε ποτέ να το απολαύσει.

«Έπειτα εσύ, Σμίλλα. Έχω μπαρκάρει σ' ένα σωρό φορτηγά των 4.000 τόνων. Ποτέ, μα τον Θεό, δεν είχαν καμαρότο, ούτε άνδρα ούτε γυναίκα. Και μάλιστα μια γυναίκα που να το παίζει βασίλισσα του Σαβά».

Μαζεύω το πούρο του και το πετάω στον κουβά. Σβήνει μ' ένα μικρό τσίριγμα.

«Κάνω καθαριότητα», λέω.

«Γιατί σε πήρε μαζί του, Σμίλλα;»

Δεν του απαντώ. Δεν ξέρω τι να πω.

Μόνον όταν η πόρτα του μηχανοστάσιου κλείνει πίσω μου συνειδητοποιώ πόσο εκνευριστικός ήταν ο θόρυβος. Η σιωπή με ηρεμεί.

Ο Βερλαίν, ο ναύκληρος, στέκεται στο μεσαίο πλατύσκαλο, ακουμπώντας με την πλάτη στον τοίχο. Άθελά μου γυρίζω στο πλάι, καθώς τον προσπερνώ.

«Χαθήκατε;»

Παίρνει από την τσέπη του στήθους του ένα βόλο ρύζι και τον βάζει στο στόμα του. Δεν χάνει ούτε ένα σπυρί, δεν μένει τίποτα στα χέρια του, η κίνησή του είναι έμπειρη και τέλεια.

Θα έπρεπε ίσως να βρω μια δικαιολογία, αλλά δεν μου αρέσει να με ανακρίνουν.

«Απλώς πήρα λάθος δρόμο».

“Έχω ανεβεί λίγα σκαλιά, όταν θυμάμαι κάτι.

«Κύριε ναύκληρε», προσθέτω. «Απλώς πήρα λάθος δρόμο, κύριε ναύκληρε».

3

Χτυπάω το ξυπνητήρι με την κόψη του χεριού μου. Διασχίζει την καμπίνα σαν βολίδα, βροντάει πάνω στα κρεμαστάρια της πόρτας και πέφτει στο πάτωμα.

Δεν τα πάω καλά με φαινόμενα που είναι να διαρκέσουν εφ’ όρου ζωής. Ισόβιες καθειρήξεις, συμβόλαια γάμου, μόνιμους διορισμούς. Προσπάθειες να καθηλώσεις κάποια μέρη της ύπαρξης και να τα εξαιρέσεις από τη ροή του χρόνου. Ακόμα

χειρότερα τα πάω με ό, τι προορίζεται να κρατήσει αιώνια. Όπως το ξυπνητήρι μου. Eternity clock. "Έτσι το έλεγαν. Το μάζεψα από τον σπασμένο πίνακα οργάνων της δεύτερης σεληνακάτου της NASA, μετά την ολοκληρωτική καταστροφή της στους πάγους του εσωτερικού της Γροιλανδίας. Όπως και οι Αμερικανοί, στάθηκε ανίκανη ν' αντέξει σε θερμοκρασία — 55°C και σε ανέμους μ' ένταση πολύ έξω από την κλίμακα Μποφόρ.

Δεν με είδαν που πήρα το ρολόι. Το πήρα για να έχω ένα ενθύμιο και για ν' αποδείξω ότι στον δικό μου κόσμο δεν υπάρχουν λουλούδια που να ζουν παντοτινά, στον δικό μου κόσμο ακόμα και το αμερικανικό διαστημικό πρόγραμμα δεν διαρκεί ούτε τρεις βδομάδες.

Τώρα το έχω αυτό το ξυπνητήρι δέκα χρόνια. Δέκα χρόνια δεν γνώρισε από μένα άλλο από βιαιότητα και σκληρά λόγια. Αλλά είχαν εξαρχής μεγάλες προσδοκίες από αυτό. Έλεγαν ότι μπορούσες να το χώσεις στη φλόγα ενός οξυγονοκόπτη, να το βράσεις σε βιτριόλι, να το κατεβάσεις στον βυθό της τάφρου των Φιλιππίνων, κι αυτό θα εξακολουθούσε να δείχνει την ώρα σαν να μην είχε συμβεί τίποτα. Για μένα, αυτός ο ισχυρισμός ήταν μια ωμή πρόκληση. Στο Κάανακ βρίσκαμε τα ρολόγια του χεριού κομψά.

Μερικοί κυνηγοί τα φορούσαν σαν στολίδι. Αλλά δεν θα περνούσε ποτέ από τον νου μας να τα κάνουμε ρυθμιστές της ζωής μας.

Τέτοια έλεγα στον Γκιλ, που οδηγούσε. Η δική μου δουλειά ήταν να κάθομαι στο παρατηρητήριο και να προσέχω μήπως το χιόνι πάρει εκείνο το πολύ σκούρο ή πολύ άσπρο χρώμα, που σημαίνει ότι δεν θ' αντέξει το βάρος, αλλά θ' ανοίξει και θ' αφήσει τη γη να καταπιεί δεκαπέντε τόνους ηλίθιου αμερικανικού όνειρου για κατάκτηση της σελήνης, να το ρουφήξει σε μια αστραφτερή γαλαζοπράσινη ρωγμή, τριάντα μέτρα βαθιά, που προς τα κάτω στενεύει και ό, τι πέφτει μέσα της σφηνώνεται σε μια παγωμένη αγκαλιά με θερμοκρασία 30 βαθμούς υπό το μηδέν. Στο Κάανακ ρυθμίζουμε τη ζωή μας σύμφωνα με τον καιρό, του έλεγα. Τη ρυθμίζουμε σύμφωνα με τα ζώα. Σύμφωνα με τον έρωτα. Τον θάνατο. Όχι σύμφωνα μ' ένα τενεκεδένιο μαραφέτι.

Ήμουν τότε μόλις λίγο πάνω από τα είκοσι. Σ' αυτή την ηλικία μπορείς να λες ψέματα — ακόμα και στον εαυτό σου — με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση. Στην πραγματικότητα, ο ευρωπαϊκός χρόνος είχε έρθει στη Γροιλανδία πριν από πολύ καιρό, πολύ πριν γεννηθώ εγώ. Ήρθε με τις ώρες που άνοιγε κι έκλεινε ο Οργανισμός Γροιλανδικού Εμπορίου, με τις προθεσμίες πληρωμής, με τις ώρες εκκλησιασμού και με τη μισθωτή εργασία.

Προσπάθησα να σπάσω το ξυπνητήρι με βαριοπούλα. Άφησε σημάδια στο σφυρί. Έτσι, λοιπόν, τα παράτησα. Τώρα περιορίζομαι να το πετάξω στο πάτωμα, όπου συνεχίζει ανενόχλητο το ηλεκτρονικό τραγούδι του, για να με γλιτώσει από το ν' ανεβώ στη γέφυρα χωρίς να ρίξω κρύο νερό στο πρόσωπό μου και να βάλω κάτι γύρω από τα μάτια μου.

Η ώρα είναι δυόμισι. Βαθιά νύχτα στον Βόρειο Ατλαντικό. Στις δέκα το βράδυ η φωνή του Λούκας, χωρίς άλλη προειδοποίηση εκτός από το αναβόσβημα ενός πράσινου φωτός, βγήκε από το μεγάφωνο πάνω από το κρεβάτι μου. Σαν εισβολή στο δωματιάκι μου.

«Γιάσπερσεν. Στις τρεις το πρωί να σε ρβιριστεί καφές στη γέφυρα».

Το ξυπνητήρι δεν χτύπησε παρά μόνο σαν έπεσε στο πάτωμα. Ξύπνησα από μόνη μου. Με ξύπνησε η αίσθηση ασυνήθιστης δραστηριότητας. Ένα εικοσιτετράωρο στάθηκε αρκετό για να γίνει ο ρυθμός του «Κρόνος» και δικός μου ρυθμός. Ένα πλοίο στο πέλαγος είναι ήσυχο τη νύχτα. Φυσικά, η μηχανή βουίζει, τα μακριά, ψηλά κύματα δέρνουν τις μπάντες, τότε τότε η πλήρη κομματιάζει έναν όγκο πενήντα τόνων νερού, κάνοντάς τον υγρή πούδρα. Αλλά αυτοί οι θόρυβοι είναι κανονικοί, και όταν ένας ήχος επαναλαμβάνεται αρκετά συχνά γίνεται σιωπή. Στη γέφυρα αλλάζουν οι βαρδιάνοι, κάπου χτυπάει ένα καμπανάκι. Αλλά οι άνθρωποι κοιμούνται.

Σε αντίθεση με αυτό το γνώριμο σκηνικό επικρατεί τώρα αναστάτωση. Μπότες διασχίζουν τους διαδρόμους, πόρτες βροντούν, ακούγονται φωνές, θόρυβος από μεγάφωνα και το μακρινό μουγκρητό από υδραυλικά βίντσια.

Ανεβαίνοντας τη σκάλα που οδηγεί στη γέφυρα, ρίχνω μια ματιά στο κατάστρωμα. Είναι σκοτεινό. Ακούω βήματα και φωνές, αλλά δεν είναι αναμμένο ούτε ένα φως. Βγαίνω έξω,

στο σκοτάδι.

Δεν φοράω παλτό. Η θερμοκρασία είναι γύρω στο μηδέν, ο άνεμος φυσάει από την πρύμνη, τα σύννεφα κρέμονται χαμηλά και σχηματίζουν μια συμπαγή οροφή. Τα κύματα είναι ορατά μόνο δίπλα στο πλοίο, αλλά οι κοιλάδες τους φαίνονται μεγάλες σαν γήπεδα ποδοσφαίρου. Το κατάστρωμα είναι γλιστερό και γρασαρισμένο από το αλμυρό νερό. Σκύβω κάτω από την κουπαστή για να βρω απανέμι και για να διακρίνομαι όσο το δυνατό λιγότερο. Κοντά στον μουσμά προσπερνώ μια μορφή στο σκοτάδι. Μπροστά μπροστά φέγγει ένα αδύναμο φως. Βγαίνει από το μπροστινό αμπάρι. Οι καταπακτές έχουν τραβηχτεί στο πλάι και γύρω από το άνοιγμα έχει στηθεί ένα κιγκλίδωμα. Από τους δυο στραμμένους προς τα πίσω γερανούς του μπροστινού καταρτιού ξεκινούν δυο συρματόσκοινα, που χάνονται μέσα στο άνοιγμα. Πάνω στο κιγκλίδωμα, προς την πλώρη και την πρύμνη, ακουμπάει ένα βαρύ μπλε σκονί από νάιλον. Δεν φαίνεται ψυχή.

Το αμπάρι με ξαφνιάζει με το βάθος του. Φωτίζεται από τέσσερις λάμπες φθορισμού, μία σε κάθε μπουλμέ. Δέκα μέτρα κάτω, πάνω στο σκέπασμα ενός τεράστιου μεταλλικού κιβώτιου, κάθετα ο Βερλαίν. Σε κάθε γωνία του κουτιού είναι προσαρμο-ομένη μια άσπρη θήκη από υαλοβάμβακα, σαν αυτές που περιέχουν φουσκωτές ναυαγοσωστικές σχεδίες.

Δεν προλαβαίνω να δω περισσότερα. Από πίσω μου, κάποιος με αρπάζει από τα ρούχα.

Αφήνομαι, όχι από υποταγή, αλλά για ν' αντεπιτεθώ με περισσότερη δύναμη. Την ίδια στιγμή, το πλοίο κυλάει πάνω σ' ένα λοξό κύμα, χάνουμε την ισορροπία μας και πέφτουμε προς τα πίσω. Με αγγίζουν ο πίνακας ελέγχου για τα βίντσια κι ένα γνωστό μου άρωμα από λοσιόν ξυρίσματος.

«Ηλίθια, ηλίθια!»

Ο Γιάκκελσεν παλεύει για ν' ανασάνει μετά την προσπάθεια. Στο πρόσωπο και στη φωνή του διακρίνω κάτι που δεν υπήρχε πριν. Σπέρματα φόβου.

«Σ' αυτό το πλοίο το κουμάντο είναι όπως τον παλιό καιρό. Θα κάθесαι στ' αβγά σου».

Με κοιτάζει σχεδόν ικετευτικά.

«Δρόμο. Δίνε του».

Γυρίζω πίσω. Κόντρα στον άνεμο, ο Γιάκκελσεν λέει πίσω μου, με φωνή που είναι κάτι ανάμεσα σε ψίθυρο και γκάρισμα:

«Μπας και θες να καταλήξεις στη μεγάλη υγρή ντουλάπα που έλεγες; Ε;»

Χτυπάω τον δίσκο πάνω στο πλαίσιο της πόρτας, πρώτα στη μια πλευρά, έπειτα στην άλλη. Τελικά καταφέρνω να περάσω τις συμπληγάδες, μπαίνω στο δωμάτιο και στέκομαι στο σκοτάδι, με το σερβίτσιο να κουδουνίζει πάνω στον δίσκο.

Κανένας δεν μου μιλάει. Έπειτα από κάμποση ώρα πισωπα-τώ

προσεχτικά και βρίσκω θέση στο τραπέζι για τα φλιτζάνια και τα γλυκά, ανάμεσα σε χάρακες και διαβήτες.

«Δύο λεπτά, οκτακόσια μέτρα».

Αυτός που μιλάει δεν είναι παρά ένα περίγραμμα στο σκοτάδι, αλλά ένα περίγραμμα που δεν έχω ξαναδεί. Στέκεται σκυμμένος πάνω από τους πράσινους αριθμούς του ηλεκτρονικού δρομόμετρου.

Το φύλλο των γλυκισμάτων μυρίζει βούτυρο. Ο Ουρς είναι ευσυνείδητος μάγειρας. Η μυρωδιά παρασύρεται μακριά, γιατί η πόρτα είναι ανοιχτή. Στην άκρη της γέφυρας διακρίνω την πλάτη του Σόννε.

Πάνω από έναν ναυτικό χάρτη είναι αναμμένος ένας άτονος κόκκινος γλόμπος, και μέσα από το σκοτάδι ξεπροβάλλει το πρόσωπο του Σίγκμουντ Λούκας.

«Πεντακόσια μέτρα».

Ο άνδρας φοράει φόρμα με σηκωμένο γιακά. Δίπλα του, πάνω στην τράπεζα ναυσιπλοΐας, είναι ένα επίπεδο κουτί με το μέγεθος ενός ενισχυτή για στερεοφωνικό. Από τα πλάγια του κουτιού βγαίνουν δυο λεπτές κεραίες τηλεσκοπίου. Παραδίπλα στέκεται μια γυναίκα, που φοράει την ίδια φόρμα όπως ο άνδρας. Τα μακριά, μαύρα, καλοβουρτσισμένα μαλλιά της, που κυλούν λυτά πάνω από τον σηκωμένο γιακά και πέφτουν μπούκλες μπούκλες στην πλάτη, έχουν κάτι το σχεδόν αταίριαστο με το ντύσιμο και την αυτοσυγκέντρωσή της. Είναι η Κάτια Κλάουσεν. Ξέρω από

ένστικτο ότι ο άνδρας είναι ο Σάιντενφρέν.

«Ένα λεπτό, διακόσια μέτρα».

«Βίρα».

Η φωνή βγαίνει από το μεγάφωνο στον τοίχο. Χαλαρώνω τη λαβή μου στην τάβλα του τραπεζιού πίσω μου. Οι παλάμες μου είναι ιδρωμένες. Έχω ξανακούσει αυτή τη φωνή. Στο τηλέφωνο, στο διαμέρισμά μου. Την τελευταία φορά που ήμουν εκεί.

Το κόκκινο φως σβήνει. Μέσα από τη νύχτα ξεφυτρώνει ένας γκριζος όγκος, που αναδύεται από το μπροστινό αμπάρι και αιωρείται με αργές ταλαντεύσεις πάνω από την κουπαστή, προχωρώντας προς τα έξω, στο κενό.

«Δέκα δευτερόλεπτα».

«Μάινα, Βερλαίν».

Πρέπει να κάθεται στην κλειστή καρακαξοφωλιά, στην κορυφή του μπροστινού καταρτιού. Αυτό που ακούμε είναι οι διαταγές που στέλνει στο κατάστρωμα.

«Πέζο. Λάσκα τώρα».

«Πέντε δευτερόλεπτα. Τέσσερα, τρία, δύο, ένα, μηδέν».

Μια αχτίδα σκάβει ένα τούνελ στη νύχτα, προς τα πίσω μας. Το κιβώτιο επιπλέει στο νερό, πέντε μέτρα μακριά από την

πρύμνη. Φαίνεται σκαρφαλωμένο στο κύμα που σηκώνει η πλώρη του πλοίου. Από μια γωνία του βγαίνει μια γαλάζια λατζάνα, που απλώνεται προς τα εμπρός κατά μήκος του σκάφους. Πλάι στην κουπαστή στέκονται η Μαρία και η Φερνάντα, ο Χάνσεν και οι μούτσοι. Κρατούν το σκοινί μακριά από το πλοίο με κάτι σαν πολύ μακρύ σταλίκι, μ' ένα γάντζο στην άκρη του. Στο φως βλέπω ότι στα πλάγια του κιβώτιου υπάρχουν δυο άσπροι λαστιχένιοι σωλήνες. Είναι στενοί, αλλά μπορούν να φουσκωθούν.

«Πάμε, Βερλαίν».

Προχωρώ προς την άκρη της γέφυρας. Το φως προέρχεται από έναν από τους προβολείς που είναι προσαρμοσμένοι στην κουπαστή. Τον χειρίζεται ο Σόννε. Ψάχνει τη θάλασσα με τη φωτεινή δέσμη. Το κιβώτιο έχει τώρα απελευθερωθεί από τη λατζά-να, απέχει κιόλας σαράντα μέτρα από την πρύμνη και αρχίζει να βουλιάζει.

Ακούγεται ένας κρότος. Στην επιφάνεια της θάλασσας, οι πέντε κάψες από υαλοβάμβακα πέφτουν, και πέντε γκριζα μπαρόνια, από αυτά που φουσκώνουν από μόνα τους, απλώνονται σαν μεγάλα νούφαρα πάνω στο τεράστιο μεταλλικό κουτί. Έπειτα ο προβολέας σβήνει.

«Ένα μέτρο, δύο χιλιάδες λίτρα».

Είναι η φωνή της γυναίκας.

«Τρεις χιλιάδες. Τέσσερις χιλιάδες. Δύο μέτρα. Πέντε χιλιάδες

λίτρα. Δύο μέτρα. Δύο και πενήντα. Δύο και τριάντα. Πέντε χιλιάδες λίτρα, δύο και τριάντα».

Πάω και στέκομαι πλάι στον δίσκο για το σερβίρισμα. Στη θέση μου. Πάνω στη συσκευή που είναι μπροστά στη γυναίκα λάμπουν τώρα διάφορα κόκκινα νούμερα.

«Ανεβάζω. Τέσσερις χιλιάδες επτακόσια, δύο και πενήντα. Τρία, τρία και είκοσι, τέσσερα, τέσσερα και πενήντα, πέντε. Πέντε χιλιάδες επτακόσια λίτρα και πέντε μέτρα. Κλίση μηδέν. Θερμοκρασία — 0,5 °Ο>.

Γυρίζει ένα διακόπτη και μέσα στο δωμάτιο απλώνεται ένας ήχος σαν να είχαν φέρει εδώ πάνω το ξυπνητήρι μου.

«Ένδειξη ραδιογωνιόμετρου: δέκα-τέσσερα».

Διακόπτει και κλείνει το μεγάφωνο. Ο άνδρας σηκώνεται από το δρομόμετρο. Η ένταση εκτονώνεται. Ο Σόννε μπαίνει στο δωμάτιο και κλείνει την πόρτα. Ο Λούκας στέκεται ακριβώς δίπλα μου.

«Μπορείτε ν' αποσυρθείτε».

Κάνω μια χειρονομία προς τον καφέ. Κουνάει το κεφάλι του. Ούτε να τους βάλω καφέ δεν θέλουν. Με φώναξαν για να μεταφέρω ένα δίσκο από το ασανσέρ ως τη γέφυρα, έξι μέτρα απόσταση. Δεν βγαίνει νόημα. Εκτός αν ο Λούκας ήθελε να δω αυτό που μόλις είδα.

Μαζεύω τον δίσκο. Η γυναίκα μπροστά μου απλώνει το χέρι της και χαϊδεύει τον άνδρα. Δεν τον κοιτάζει. Το χέρι της μένει μια στιγμή ακίνητο στον σβέρκο του. Έπειτα τυλίγει μια τουφίτσα από τα μαλλιά του γύρω από τα δάκτυλά της και την ξεριζώνει. Δεν έχουν προσέξει καθόλου την παρουσία μου. Περιμένω ν' αντιδράσει ο άνδρας στον πόνο. Αλλά στέκεται εκεί αμίλητος, αλύγιστος.

Το πρόσωπο του Ουρς γυαλίζει από τον ιδρώτα. Προσπαθεί να χειρονομήσει και ταυτόχρονα να ισορροπήσει τη μεγάλη, δεκάλι-τρη χύτρα.

«Feodora, die einzige mit sechzig Prozent Kakao. Und die Schlagsahne muss ein bisschen gefroren sein»¹.

Είναι εκεί και οι έντεκα. Καμιά απορία δεν αιωρείται στην ατμόσφαιρα. Σαν να είμαι η μόνη που δεν κατάλαβε τι έγινε. Ή σαν να μην έχουν ανάγκη να καταλάβουν.

Ρουφάω την καυτή σοκολάτα μέσα από τη μισοπαγωμένη σα-ντιγύ. Η επίδρασή της πάνω μου είναι σαν ακαριαία μέθη, που αρχίζει από το στομάχι και ανεβαίνει μ' ένα κύμα ζέστης ως την κορυφή του κρανίου μου. Αναρωτιέμαι τι γυρεύει ένας μάγος σαν τον Ουρς πάνω στο «Κρόνος».

Ο Βερλαίν με κοιτάζει συλλογισμένα. Αλλά αποφεύγω το βλέμμα του.

Είμαι η προτελευταία που φεύγει. Σε μια γωνιά, ο Γιάκκελσεν κάθεται απορροφημένος πάνω από ένα κύπελλο σκέτο καφέ.

Η Μαρία είναι στην τουαλέτα, όρθια μπροστά στον καθρέφτη. Στην αρχή νομίζω ότι πρόκειται για ένα είδος προσθήκες, αλλά έπειτα βλέπω ότι είναι κάτι μικροί, κούφιοι κώνοι από αλουμίνιο. Φοράει από έναν σε κάθε ακροδάκτυλο, και τώρα τους βγάζει προσεχτικά. Από κάτω, τα νύχια της είναι κόκκινα, τέσσερις πόντους μακριά, τέλεια.

«Συντηρώ την οικογένειά μου», λέει. «Στο Πούκετ. Με τον μισθό μου. Ηρθα στη Δανία σαν πουτάνα. Στην Ταϊλάνδη είσαι ή παρθένα ή πουτάνα».

Τα δανέζικα της είναι λιγότερο καθαρά απ' ό, τι του Βερλαίν.

«Ήταν φορές που έπαιρνα τριάντα πελάτες τη μέρα. Πάλεψα σκληρά για να ξεμπλέξω».

Τεντώνει τον δείκτη του χεριού της, φέρνει το νύχι στο πιγούνι μου και το ακουμπάει πάνω στο δέρμα μου.

«Μια φορά έχυσα τα μάτια ενός μπάτσου».

Μένω όρθια στη θέση μου, γέρνοντας ελαφρά πάνω στο νύχι. Εκείνη με κοιτάζει εξεταστικά. Έπειτα κατεβάζει το χέρι της.

Περιμένω στην καμπίνα μου, με την πόρτα μισόκλειστη. Ο Γιάκκελσεν έρχεται μια στιγμή αργότερα. Η καμπίνα του είναι λίγο πιο πέρα στον διάδρομο. Κλειδώνει πίσω του. Πηγαίνω ξυπόλυτη ως την πόρτα του. Μέσα, είναι απασχολημένος με κάτι. Ακούγεται ένας αδύναμος θόρυβος σαν ξύσιμο, το

πόμολο της πόρτας σηκώνεται. Ο Γιάκκελσεν σφηνώνει την καρέκλα του γραφείου του κάτω από το χερούλι της πόρτας.

Οχυρώνεται. Ίσως φοβάται μήπως παραβιάσουν την πόρτα μερικές από τις γυναίκες που τον λιμπίζονται.

Γυρίζω ακροποδητί στην καμπίνα μου. Γδύνομαι, βρίσκω στο κιβώτιο το ροζ φροτέ μπουρνουζί μου και το γάντι μου από τζίβα, κι έπειτα πηγαίνω επιδεικτικά στο μπάνιο, σφυρίζοντας. Τρίβω το σώμα μου με το γάντι, σκουπίζομαι, αλείφομαι με κρέμα και διασχίζω πάλι τον διάδρομο, πλαταγίζοντας με τις σαγιονάρες μου. Έπειτα γλιστρώ ξανά ως την πόρτα του Γιάκκελσεν.

Πίσω ίης βασιλεύει ησυχία. Δεν αποκλείεται ο Γιάκκελσεν να λιμάρει τα νύχια του ή να περιποιείται με κάποιον άλλο τρόπο τα ντελικάτα χέρια του. Αλλά δεν το πιστεύω.

Χτυπάω την πόρτα. Δεν παίρνω απάντηση. Χτυπάω πιο δυνατά. Η σιωπή είναι απόλυτη. Στην τσέπη του μπουρνουζιού μου έχω το δικό μου κλειδί. Ξεκλειδώνω την πόρτα. Αλλά δεν μπορώ ακόμα να την ανοίξω. Αρχίζω να κουνάω το πόμολο πάνω κάτω. Έπειτα από ένα λεπτό η καρέκλα πέφτει στο πάτωμα. Περιμένω να καταλαγιάσει ο πανικός. Έπειτα σπρώχνω την πόρτα. Όχι όμως πριν καλοκοιτάξω δεξιά κι αριστερά. Η κατάσταση θα υπορούσε να παρεξηγηθεί.

Στέκομαι εκεί, μέσα στο σκοτάδι. Δεν ακούγεται ~ίποτα. Συμπεραίνω ότι η καμπίνα πρέπει να είναι άδεια. Τότε ανάβω

το φως.

Ο Γιάκκελσεν κοιμάται φορώντας πιτζάμες από ταϊλανδέζικο μετάξι, σε απαλά παστέλ χρώματα. Το δέρμα του είναι σαν κέρινο. Στη μία γωνία του φ-όματός του έχει αφρούς από σάλια, που τρεμουλιάζουν σε κάθε αδύναμη, κοπιαστική ανάσα. Το ένα μπράτσο του προεξέχει από το κρεβάτι. Ο καρπός του χεριού του, που ξεπροβάλλει από το μανίκι της πιτζάμας, είναι ανατριχιαστικά αδύνατος. Ο Γιάκκελσεν μοιάζει με άρρωστο παιδί — και από μια άποψη είναι.

Τον σκουντάω. Τα βλέφαρά του σηκώνονται μια ιδέα. Οι κόρες γλιστρούν προς τα πάνω, έτσι που τα ασπράδια των ματιών μου στέλνουν ένα τυφλό, πεθαμένο βλέμμα. Ο Γιάκκελσεν δεν βγάζει άχνα.

Το τασάκι πλάι στο κρεβάτι είναι άδειο. Δεν υπάρχει τίποτα πάνω στο τραπέζι. Όλα είναι σε άψογη τάξη.

Σηκώνω το μανίκι της πιτζάμας του. Στο εσωτερικό του μπράτσου υπάρχουν εδώ κι εκεί από σαράντα ως εξήντα κιτρι-νογάλαζες τρυπίτσες με μαύρο κέντρο, ένα ωραίο σχέδιο που ακολουθεί τη διαδρομή των πρησμένων φλεβών. Ανοίγω το συρτάρι για την κλινοστρωμένη. Εκεί τα έριξε ο Γιάκκελσεν. Ασημόχαρτο, σπίρτα, μια παλιού τύπου γυάλινη σύριγγα, κόλλα ταχείας πήξεως, βελόνα, ένας ανοιγμένος σουγιάς, πλαστική θήκη για τη φύλαξη βελονών ραπτομηχανής, ένα μαύρο λάστιχο.

Δεν έχει σκοπό να ξυπνήσει, για την ώρα. Κοιμάται τον

απαλλαγμένο από κάθε ένταση και σκοτούρα ύπνο της άσπρης σκόνης.

Πριν από την αυτοδιοίκηση, δεν υπήρχαν στη Γροιλανδία τελωνειακοί. Οι τελωνειακές υποθέσεις διεκπεραιώνονταν από την αστυνομία και το λιμεναρχείο. Τη χρονιά που δούλευα στον μετεωρολογικό σταθμό του Ουπέρναβικ, γνώρισα τον Γιόργκενσεν.

Ήταν λιμενάρχης. Αλλά σπάνια τον έβρισκες στη δουλειά του. Τον κουβαλούσαν στη Θούλη οι Αμερικανοί ή τον έπαιρναν οι Δανοί σε κάποιο από τα ανιχνευτικά σκάφη του Πολεμικού Ναυτικού. Κατείχε το ρεκόρ Γροιλανδίας στις μετακινήσεις με ελικόπτερο.

Απευθύνονταν στον Γιόργκενσεν όποτε έβρισκαν κάτι, αλλά δεν ήξεραν πού ήταν. Οποτε είχαν υποψίες, αλλά όχι στοιχεία. Η υπηρεσία δίωξης ναρκωτικών στην αεροπορική βάση της Θούλης είχε σκυλιά, ανιχνευτές μετάλλων κι ένα κλιμάκιο εργαστηριακών βοηθών και τεχνικών. Στο Χόλσταϊνσμπόργκ το Πολεμικό Ναυτικό είχε αρκετούς ειδικούς στο ψάξιμο, και στο Νούουκ διέθετε μια από τις φορητές ακτινογραφικές συσκευές του Κέντρου Οξυγονοκολλήσεων.

Ωστόσο, πάντα αποτείνονταν στον Γιόργκενσεν. Είχε δουλέψει σαν ειδικευμένος οξυγονοκολλητής στα ναυπηγεία Μπούρ-μάιστερ & Γουέιν κι έπειτα είχε φοιτήσει σε σχολή για να γίνει υποπλοίαρχος. Αλλά κατέληξε λιμενάρχης — ένας λιμενάρχης που ποτέ δεν έσκαγε μύτη στο λιμάνι.

Ήταν ένα γκρίζο ανθρωπάκι, καμπουριασμένο, με κοντά σκληρά μαλλιά σαν ασβός. Μιλούσε τα ίδια έρρινα, μονοσύλλαβα δανέζικα με Γροιλανδούς, με Ρώσους και με όλους τους στρατιωτικούς ανεξαρτήτως βαθμού.

Τον ανέβαζαν στο ύποπτο πλοίο ή αεροπλάνο, αυτός μουρμούριζε λίγο με το πλήρωμα και με τον καπετάνιο, κοίταζε ολόγυρα με τα μυωπικά του μάτια, χτυπούσε πότε πότε, σχεδόν αφηρημένα, με τον κόμπο του δακτύλου του τις μεταλλικές πλάκες κι έπειτ'Οι άλλοι καλούσαν έναν από τους κλειδαράδες του Στόλου, που ερχόταν μ' έναν τροχό κι έβγαζε την πλάκα. Από πίσω της έβρισκαν 5.000 μπουκάλια ή 400.000 τσιγάρα, και με τα χρόνια, όλο και πιο συχνά, στοιβαγμένα μπλόκια άσπρης σκόνης, σκεπασμένης με παραφίνη.

Ο Γιόργκενσεν μάς έλεγε ότι με το συστηματικό ψάξιμο δεν καταφέρνεις πολλά. «Όταν έχω χάσει τα γυαλιά μου», έλεγε, «προσπαθώ στην αρχή να ψάξω κάπως συστηματικά. Κοιτάζω στο αποχωρητήριο, δίπλα στη μηχανή του καφέ, κάτω από την εφημερίδα. Αν όμως τα γυαλιά δεν είναι εκεί, παύω να συλλογίζομαι, κάθομαι σε μια καρέκλα, κοιτάζω γύρω μου πανοραμικά και περιμένω να μου έρθει μια ιδέα. Και πάντα μού έρχεται. Δεν μπορούμε να τα κάνουμε όλα φύλλο και φτερό, είτε ψάχνουμε για τα γυαλιά μας είτε για μπουκάλια με αλκοόλ. Πρέπει να σκεφτούμε διαφορετικά και ν' αφουγκραστούμε τον εαυτό μας, ν' ανακαλύψουμε τον κακοποιό μέσα μας και ν' αποφασίσουμε πού θα τα κρύβαμε εμείς>>.

Τον Φεβρουάριο του 1981 πυροβολήθηκε σ' ένα φυλάκιο του κόλπου Ντίσκο από τέσσερις νεαρούς Γροιλανδούς, που εξαιτίας του είχαν εκτίσει παράλογα βαριές ποινές για λαθρεμπόριο οινοπνευματωδών. Εμένα με συμπαθούσε για κάποιο λόγο. Τους Γροιλανδούς, γενικά, δεν προσπάθησε ποτέ να τους καταλάβει.

Τώρα θυμάμαι τον Γιόργκενσεν και προσπαθώ να βρω τον πρεζάκια μέσα μου.

Θα σκεφτόμουν καλά καλά πού να κρύψω την άσπρη. Δεν θα την έχωνα κάπου πρόχειρα. Θα έμπαινα στον πειρασμό να την κρύψω έξω από την καμπίνα μου. Αλλά δεν θ' άντεχα να μη την έχω κοντά στο κορμί μου. Όπως μια μητέρα δεν αντέχει, λένε, να είναι μακριά από το μωρό της.

Υπάρχει το κλιματιστικό. Το «Κρόνος» έχει σύστημα αερισμού με υψηλή πίεση, που ακόμα και αυτή τη στιγμή βγάζει ένα σιγανό βόμβο. Ο εξαεριστήρας είναι πίσω από τις διάτρητες πλάκες της οροφής. Κάθε πλάκα έχει τουλάχιστον σαράντα βίδες. Θα πήγαινε πολύ να βγάζω σαράντα βίδες κάθε φορά που θα ήθελα να φτάσω το μωρό μου.

Για δεύτερη φορά σήμερα ψάχνω τα συρτάρια του Γιάκκελσεν. Αποτέλεσμα και πάλι μηδέν. Περιέχουν χαρτί αλληλογραφίας, μπλε γόμα από αυτή που χρησιμοποιούν για να στερεώνουν στον τοίχο καρτ ποστάλ, μερικά χοντρά, γυαλιστερά τεύχη του Playboy, μια ηλεκτρική μηχανή ξυρίσματος, κάμποσες τράπουλες, ένα κουτί με πιόνια

σκακιού, τέσσερα διαφανή πλαστικά κουτιά μ' ένα φανταχτερό μεταξωτό παπιγιόν στο καθένα, πολλά ξένα νομίσματα, μια βούρτσα για τα ρούχα και δυο-τρεις πρόσθετες χρυσές αλυσιδίτσες, σαν αυτή που φοράει ο Γιάκκελσεν στον λαιμό του.

Στο ράφι, ένα ισπανοδανικό λεξικό, οι δανοτουρκικοί διάλογοι του Μπέρλιτς, ένα εγχειρίδιο για κόντρακτ μπριτζ, έκδοση της BP, δυο-τρία βιβλία για το σκάκι. "Ένα φθαρμένο χαρτόδετο βιβλίο με την εικόνα μιας γυμνής, στρουμπουλής ξανθιάς και τίτλο Φλόοσσ, η θεότρελη δεκαεξάρα.

Ποτέ δεν μ' ενδιέφεραν στα σοβαρά τα βιβλία, εκτός από τα επιστημονικά. Ποτέ δεν ισχυρίστηκα ότι είμαι διανοούμενη. Από την άλλη μεριά, πάντα σκεφτόμουν ότι δεν είναι ποτέ αργά για ν' αρχίσει κάνεις μια καινούργια ζωή ρίχνοντάς το στο διάβασμα.

Ισως θα έπρεπε να ξεκινήσω με το Φλόοσσ, η θεότρελη δεκαεξάρα.

Παίρνω από το συρτάρι τον σουγιά. Στην κόψη του έχουν κολλήσει λίγα μικροσκοπικά ξέφτια από κάποιο σκουροπράσινο υλικό. Ανοίγω το ντουλάπι και ψάχνω για άλλη μια φορά ανάμεσα στα ρούχα. Δεν βρίσκω τίποτα που να έχει αυτό ακριβώς το χρώμα. Στο κρεβάτι, ο Γιάκκελσεν γουργουρίζει σιγανά.

Βγάζω από το συρτάρι το κουτί με τα πιόνια του σκακιού. Παίρνω έναν άσπρο βασιλιά και μια μαύρη βασίλισσα και

τους στήνω στο τραπέζι. Είναι από βαρύ ξύλο, σκαλισμένοι με μεγάλη τέχνη. Η σκακιέρα είναι στο τραπέζι, σκεπασμένη με μια λεπτή μεταλλική πλάκα. Σ' ένα πλοίο, είναι πρακτικό να έχεις μαγνητικό σκάκι. Οι μαγνήτες είναι τοποθετημένοι κάτω από τα πιόνια, ένας δίσκος με μολυβί χρώμα κάτω από τη βάση, μ' ένα κομμάτι πράσινη τσόχα κολλημένο πάνω του. Πιέζω τη μύτη του σουγιά ανάμεσα στη βάση του βασιλιά και τον μεταλλικό δίσκο. Ο δίσκος φέρνει αντίσταση, αλλά τελικά ξεκολλάει. Αριστερά και δεξιά έχει λίγη κόλλα. Βάζω τον δίσκο στο τραπέζι. Πάνω στον σουγιά έχει μείνει ένα ξέφτι τσόχας, λίγες μικροσκοπικές πράσινες ίνες, που τις διακρίνεις μόνον αν ξέρεις ότι είναι εκεί.

Το πιόνι είναι κούφιο. Σε όλο το ύψος του, που είναι γύρω στα οκτώ εκατοστά, είναι περασμένος ένας κύλινδρος με διάμετρο ενάμισι εκατοστό. Μάλλον δεν είναι δουλειά του Γιάκκελσεν αυτό, τα πιόνια θα πρέπει να κατασκευάστηκαν έτσι. Αλλά ο Γιάκκελσεν επωφελήθηκε. Πάνω πάνω είναι ένας βόλος γόμα. Κάτω από αυτόν τρία διαφανή πλαστικά σωληνάρια. Τα τινάζω να πέσουν. Από πίσω τους έρχονται άλλα τέσσερα.

Τα βάζω στη θέση τους, τα σφραγίζω με τη γόμα και ξανακολλάω τον μαγνήτη στο πιόνι, θα μπορούσα να ερευνήσω και τα υπόλοιπα πιόνια. Για να δω αν σε κάθε στρατιώτη χωρούν δύο ή τρία φιαλίδια. Για να υπολογίσω αν ο Γιάκκελσεν έχει απόθεμα για τέσσερις ή για έξι μήνες. Αλλά μου έρχεται η επιθυμία να φύγω. Μια ασυνόδευτη κυρία δεν πρέπει να μένει πολλή ώρα στην καμπίνα ενός άγνωστου κυρίου.

«Ήταν το πρώτο μου ταξίδι. Πήγα, λοιπόν, και βρήκα ένα συνάδελφο. “Πώς θα πλεύσω για τη Γροιλανδία;” τον ρώτησα. “Θα βάλεις πλώρη για το Σκέιεν”, απάντησε. “Εκεί θα στρίψεις αριστερά. Όταν φτάσεις στο ακρωτήριο Φαρβέλ, στρίψε δεξιά”».

Βιδώνω το ανοιχτήρι στον φελλό. Είναι ένα μπουκάλι άσπρο κρασί, έχει κιτρινοπράσινο χρώμα και ο Ουρς το έστειλε πάνω με το ασανσέρ την τελευταία στιγμή, μόνο του, σαν να ήταν ένα ευαίσθητο στη θερμοκρασία εικόνισμα. Όταν τραβάω το ανοιχτήρι, ο μισός φελλός μένει στο μπουκάλι. Πρέπει να δοκιμάσω ξανά. Αυτή τη φορά ο φελλός διαλύεται και πέφτει στο ποτό. Ο Ουρς είπε ότι το Μοντρασέ είναι σπουδαίο κρασί. Αν είναι έτσι, δεν χάλασε ο κόσμος για λίγο φελλό.

«Πήρε τότε έναν ναυτικό χάρτη, ακούμπησε την άκρη ενός χάρακα στο Σκέιεν, τον λύγισε ώστε η άλλη άκρη ν’ αγγίξει το ακρωτήριο Φαρβέλ και τράβηξε μια γραμμή. “Θ’ ακολουθήσεις αυτή τη διαδρομή”, είπε. “Είναι ο Μεγάλος Κύκλος. Και τα δύο τελευταία εικοσιτετράωρα πριν από το Φαρβέλ δεν θα κοιμάσαι. Θα πίνεις σκέτο καφέ και θα προσέχεις μη φανούν παγόβουνα”».

Μιλάει ο Λούκας. Χωρίς να κοιτάζει τους ακροατές του. Αλλά το κύρος του διατηρεί αμείωτη την προσοχή τους.

Υπάρχουν εκτός από αυτόν τρία άτομα στην τραπεζαρία των

αξιωματικών: η Κάτια Κλάουσεν, ο Σάιντενφέντεν και ο μηχανικός Κύτσοου.

Είναι η πρώτη φορά στη ζωή μου που εκτελώ χρέη σερβιτόρας.

«Εκείνη τη φορά ταξιδέψαμε Απρίλη μήνα. Θέλαμε να συμπέσει το ταξίδι με τον λεγόμενο “πασχαλινό λεβάντε”. Αν είσαι τύχερός και τον πετύχεις, έχεις ούριο άνεμο σ’ όλη τη διαδρομή. Ήταν αδιανόητο να διαλέξει κάποιος οικειοθελώς την περίοδο από τον Νοέμβρη ως τα τέλη του Μάρτη».

Υπάρχουν κανόνες που ορίζουν με ποια σειρά πρέπει να σερβίρεις κρασί. Δυστυχώς, δεν είμαι εξοικειωμένη μαζί τους. Επαφίεμαι, λοιπόν, στην τύχη και σερβίρω πρώτα τη γυναίκα. Αυτή στροβιλίζει στο ποτήρι της το ένα εκατοστό ποτού, αλλά τα μάτια της είναι καρφωμένα στον Λούκας και δεν γεύεται αυτό που δοκιμάζει.

Προσπαθώ να σερβίρω εναλλάξ από τα δεξιά και αριστερά. Για να τους ευχαριστήσω όλους.

“Έχουν αλλάξει για βράδυ. Οι άνδρες φορούν άσπρα πουκάμισα, η γυναίκα κόκκινο φουστάνι.

«Τους πρώτους πάγους μπορούμε να τους περιμένουμε ένα εικοσιτετράωρο πριν από το ακρωτήριο Φαρβέλ. Εκεί βυθίστηκε, το 1959, το “Χανς Χέδτοφτ” του Οργανισμού Γροιλανδικού Εμπορίου. Πνίγηκαν 95 επιβάτες και μέλη του πληρώματος. Έχετε δει ποτέ παγόβουνο, δεσποινίς

Κλάουσεν;»

Σερβίρω το κουνουπίδι και την μπαγκέτα από προζύμι, που έψησε ο Ουρς. Στο τραπέζι τα πάω υποφερτά. Αλλά έξω, στο ασανσέρ, τα υπολείμματα από το κουνουπίδι μου πέφτουν πάνω στον βραστό σολομό. Το ψάρι είναι ξαπλωμένο στην πιατέλα με όλη του την πέτσα και με κοιτάζει με προσμονή. Ο Ουρς μού εξήγησε ότι έμαθε από έναν Γιαπωνέζο μάγειρα να μη βράζει τα μάτια, αλλά να τα φυλάει και να τα ξαναβάζει στη θέση τους όταν το κρέας τρυφεράνει, κι έπειτα να περνάει ελαφρά το ψάρι μ' ένα πινέλο ποτισμένο σε ασπράδι αβγού, για να του δίνει μια γλοιώδη λάμψη και να φαίνεται σαν να ήρθε κατευθείαν από το δίχτυ στο τραπέζι. Δεν μου αρέσει αυτή η μέθοδος. Βρίσκω ότι το ψάρι δείχνει πολύ ψόφιο.

Ξύνω το κουνουπίδι από την πέτσα και φέρνω μέσα το ψάρι. Αλλά εκείνοι δεν βλέπουν τι τρώνε. Κοιτάζουν τον Λούκας.

«Τα παγόβουνα είναι κομμάτια από παγετώνες, που κυλάνε από την ενδοχώρα στη θάλασσα και σπάνε. Αν είναι συμπαγή, η αναλογία ανάμεσα στο υπερθαλάσσιο και το υποθαλάσσιο τμήμα είναι ένα προς πέντε. Αν είναι κούφια, είναι ένα προς δύο. Τα τελευταία είναι, φυσικά, τα πιο επικίνδυνα. Έχω δει παγόβουνα που είχαν ύψος 40 μέτρα, βάρος 50.000 τόνους και μπορούσαν ν' αναποδογυριστούν από τους κραδασμούς της έλικας ενός πλοίου».

Καίω τα δάκτυλά μου στις πατάτες ογκρατέν. Ο Λούκας δεν έχει δει τίποτα. Στην Ανταρκτική, πέρασα με λαστιχένια βάρκα

μπροστά από μισολιωμένα τραπεζοειδή παγόβουνα που είχαν ύψος 90 μέτρα, ζύγιζαν ένα εκατομμύριο τόνους και μπορούσαν να τιναχτούν στον αέρα αν σφύριζες την πρώτη στροφή από το «Ήρθε το χρυσό καλοκαιράκι».

«Ο "Τιτανικός" συγκρούστηκε με παγόβουνο το 1912, προς τα νοτιοανατολικά της Νέας Γης, και βυθίστηκε μέσα σε τρεις ώρες. Χάθηκαν 1.500 ζωές».

Στην καμπίνα μου, άπλωσα μια εφημερίδα στον νιπτήρα, έσκυψα από πάνω κι έκοψα είκοσι εκατοστά από τα μαλλιά μου, ώστε να έχουν το ίδιο μήκος μ' εκείνα που φύτεψαν μετά το έγκαυμα. Για πρώτη φορά από τότε που ανέβηκα στο «Κρόνος» έβγαλα το μαντίλι από το κεφάλι μου. Αυτό είναι το μόνο που μπορώ να κάνω για να μη με αναγνωρίσει η γυναίκα.

Τζάμπα ο κόπος. Είμαι μια μύγα στον τοίχο, δεν με βλέπει. Ο άνδρας κοιτάζει τον Λούκας, ο μηχανικός κοιτάζει το ποτήρι του και ο Λούκας δεν κοιτάζει κανέναν και τίποτα. Για μια στιγμή τα μάτια της γυναίκας μένουν πάνω μου, σαν να με ζυγίζουν. Είναι τουλάχιστον είκοσι πόντους ψηλότερη από μένα και πέντε χρόνια νεότερη. Είναι μελαχρινή, προσεχτική και γύρω από το στόμα της υπάρχει ένα τράβηγμα που διηγείται κάτι, ίσως πόσο κοστίζει στις γυναίκες, σε πείσμα της κοινής γνώμης, το να έχουν ωραία εμφάνιση.

“Έχω βάσιμες ελπίδες. Ήταν σκοτεινά στην κηδεία του Ησαΐα. Ήταν εκεί και άλλες είκοσι γυναίκες. Κι εκείνη είχε έρθει για

άλλο λόγο. Είχε έρθει για να προειδοποιήσει τον Αντρέας Λιχτ. Που έπρεπε να είχε συμμορφωθεί με αυτή την προειδοποίηση.

Της παίρνει ένα κλάσμα του δευτερολέπτου για να με κατατάξει. Μέσα της ανοίγει ένα συρτάρι, που γράφει «υπηρέτρια» και «ένα εξήντα», με ρίχνει μέσα και με ξεχνάει. Έχει άλλα που απορροφούν την προσοχή της. Κάτω από το τραπέζι το χέρι της είναι ακουμπισμένο στον μηρό του άνδρα.

Αυτός δεν έχει αγγίξει το ψάρι του.

«Αλλά έχουμε ραντάρ», λέει.

«Και το “Χανς Χέδτοφτ” είχε ραντάρ».

Κανένας έμπειρος καπετάνιος ή αρχηγός αποστολής δεν τρομοκρατεί επίτηδες τους συνταξιδιώτες του. Όταν έχεις επίγνωση πόσο επικίνδυνο είναι να ταξιδεύεις στους πάγους, ξέρεις ότι, από τη στιγμή που αρχίσει ένα ταξίδι, δεν έχεις περιθώρια να επαυξάνεις τον εξωτερικό κίνδυνο με τον εσωτερικό φόβο. Δεν καταλαβαίνω τον Λούκας.

«Κι έπειτα, τα παγόβουνα είναι το μικρότερο πρόβλημά μας. Τα παγόβουνα είναι η εικόνα που έχει ο πολύς κόσμος για τις πολικές θάλασσες. Πολύ χειρότερο είναι το παγοπέδιο, μια ζώνη από παγόπλακες που πλέουν κατά μήκος της ανατολικής ακτής, παρακάμπτουν το ακρωτήριο Φαρβέλ τον Νοέμβρη και απλώνονται προς τα βόρεια, προσπερνώντας το

Γκότχομπ».

Κατάφερα να βγάλω ολόκληρο τον φελλό από το δεύτερο μπουκάλι. Σερβίρω τον Κύτσοου. Πίνει κοιτάζοντας αφηρημένα την ετικέτα. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι η περιεκτικότητα σε οινόπνευμα.

1

**** Εντυπωσιακό το πρωινό. Σαν σ' εστιατόριο πρώτης κατηγορίας. (Σ.τ.Μ.)**

2

Ειχα ένα τέτοιο εστιατόριο. Στη Γενεύη. Δίπλα στη λίμνη. (Σ.τ.Μ.)

3

Φεοντόρα, η μόνη μ' εξήντα τοις εκατό κακάο. Και η σαντιγύ πρέπει να είναι λίγο παγωμένη. Δέκα λεπτά στην κατάψυξη. (Σ.τ.Μ.)

«Εκεί που σταματούν οι παγόπλακες, αρχίζει ο “δυτικός πάγος”. Σχηματίζεται στον κόλπο Μπάφιν και σπρώχνεται νοτιότερα, στον πορθμό Νταίβις, όπου ενώνεται με τον χειμερινό πάγο. Σχηματίζεται έτσι μια πραγματική πεδιάδα πάγου, όπου θα μπούμε από τους ψαρότοπους που εκτείνονται προς τα βόρεια του Χόλσταϊνσμπόργκ».

Το ταξίδι εντείνει όλα τα ανθρώπινα συναισθήματα. Όταν ξεκινούσαμε από το Κάανακ για κυνήγι, για επίσκεψη ή για να πάμε στο Κέκερτακ, ξεσπούσαν λανθάνοντες έρωτες, φιλίες, έχθρες. Ανάμεσα στον Λούκας και τους δυο επιβάτες κι εργοδότες του αιωρείται μια ισχυρή, αμοιβαία αντιπάθεια.

Κοιτάζω τον Λούκας. Δεν είπε ούτε έκανε τίποτα. Ωστόσο απαιτεί, χωρίς λόγια, να τον προσέχουν. Έχω ξανά εκείνη την αόριστη, ανησυχητική αίσθηση ότι παρακολούθησα μια παράσταση που σκηνοθετήθηκε ως ένα βαθμό για χάρη μου και που δεν την κατάλαβα.

«Πού είναι ο Τόερκ;» ρωτάει ο Λούκας.

«Δουλεύει», απαντάει η γυναίκα.

Όποιος πετάει από την Ευρώπη στη Θούλη, θα νιώσει, βγαίνοντας από το αεροπλάνο, ότι μπήκε σ' έναν καταψύκτη με υψηλή πίεση, καθώς μια αόρατη παγωνιά εισβάλλει στα πνευμόνια του με πίεση αρκετών ατμοσφαιρών. Όταν πετάει κανείς προς την αντίθετη κατεύθυνση, θα νομίσει, φτάνοντας στην Ευρώπη, ότι προσγειώθηκε σε φιλανδική σάουνα. Αλλά ένα πλοίο που ταξιδεύει προς τη Γροιλανδία δεν πλέει προς τα

βόρεια, πλέει προς τα δυτικά. Το ακρωτήριο Φαρβέλ βρίσκεται στον ίδιο παράλληλο με το Όσλο. Το κύο αρχίζει μόνον όταν το παρακάμψεις και βάλεις πλώρη προς τον βορρά. Ο αέρας που σηκώθηκε στη διάρκεια της μέρας είναι τσουχτερός και υγρός, αλλά όχι πιο κρύος από μια θύελλα στο Κάττεγκατ. Η φουσκοθαλασσιά, αντίθετα, είναι ο βαθύς, απλωτός κυματισμός του Βόρειου Ατλαντικού.

Το κατάστρωμα κολυμπάει στο νερό. Η καταπακτή για το μπροστινό αμπάρι είναι κλειστή τώρα. Τη μετράω με τα βήματά μου. Είναι πεντέμισι επί έξι μέτρα. Πριν δεν είχε αυτές τις διαστάσεις. Προς την πλώρη και την πρύμνη υπάρχει ένα άσπρο, φρεσκοβαμμένο κράσπεδο με πλάτος 75 εκατοστά. Και στο κατάστρωμα μια ένωση με οξυγονοκόλληση. Το άνοιγμα διευρύνθηκε πρόσφατα σχεδόν ένα μέτρο προς τη μία και την άλλη πλευρά.

Για τους Ευρωπαίους, η θάλασσα συμβολίζει το άγνωστο, και το αρμένισμα σημαίνει ταξίδι και περιπέτεια. Είναι μια αντίληψη χωρίς αντίκρισμα στην πραγματικότητα. Το αρμένισμα είναι απ' όλες τις κινήσεις εκείνη που μοιάζει περισσότερο με την ακινησία. Για να αισθανθείς ότι μετακινείσαι, πρέπει να έχεις αναγνωριστικά σημάδια στην ξηρά, πρέπει να έχεις σταθερά σημεία στον ορίζοντα, σαμάρια πάγου που να εξαφανίζονται κάτω από τους ολισθητήρες του έλκηθρου, τη θέα των βουνών πέρα από το ναπαριάκ, τον ορθοστάτη στην πίσω πλευρά του έλκηθρου, σχηματισμούς πάγου που ξεφυτρώνουν μπροστά σου κι έπειτα χάνονται πίσω σου στον ορίζοντα.

Όλα αυτά λείπουν στη θάλασσα. "Ένα καράβι που ταξιδεύει μοιάζει ακίνητο, σαν καθηλωμένη ατσάλινη εξέδρα, που πλαισιώνεται από έναν απaráλλακτο κυκλικό ορίζοντα με γκρίζο, ψυχρό, χειμωνιάτικο καιρό κι επιπλέει σε μια κινούμενη, αλλά πάντα ομοιόμορφη υγρή άβυσσο. Το πλοίο, με τα μονότονα αγκομαχητά ^{Tf}IS ΜΠΧ^{αν}Π[^] να το τραντάζουν, σκαμπανεβάζει μάταια επιτόπου.

Αλλά μπορεί να τα βλέπω έτσι επειδή έχω παραγεράσει για να ταξιδεύω. Με την ομίχλη που έρχεται απ' έξω, απλώνεται πάνω μου η κατάθλιψη.

Για να ταξιδεύεις, πρέπει να έχεις ένα σπίτι ν' αφήσεις και να ξαναβρείς επιστρέφοντας. Αλλιώς είσαι πρόσφυγας, παρίας, είσαι ένας κίβιττοκ. Τούτη τη στιγμή, στη βόρεια Γροιλανδία, οι κάτοικοι του Κάανακ μαζεύονται στις ξύλινες και τσίγκινες παράγκες τους.

Αναρωτιέμαι, όπως τόσες φορές πριν, πώς κατέληξα εδώ. Δεν μπορώ να κουβαλάω μόνη μου ολόκληρη την ευθύνη, το φορτίο είναι πολύ βαρύ, πρέπει να στάθηκα και άτυχη, το σύμπαν πρέπει κάπως ν' αποτραβήχτηκε από μένα. Όταν ο περίγυρός μου με απαρνείται, μαζεύομαι κι εγώ σαν ζωντανό μύδι που στάζει πάνω του λεμόνι. Δεν μπορώ να στρέφω και την άλλη παρειά, δεν μπορώ ν' αντιμετωπίζω την εχθρότητα με ακόμα περισσότερη εμπιστοσύνη.

Κάποτε χτύπησα τον Ησαΐα. Του είχα πει πως στο Σιοραπα-λούκ, όταν έσπαζε ο πάγος, βαθιά μέσα στον κόλπο, εμείς τα

παιδιά πηδούσαμε από παγόπλακα σε παγόπλακα, ξέροντας καλά ότι αν γλιστρούσαμε θα μας ρουφούσε η θάλασσα και το ρεύμα θα μας πήγαινε στη Νέρριβικ, τη μητέρα της θάλασσας, απ' όπου δεν γυρίζει κανείς. Την άλλη μέρα είπε ότι θα με περίμενε έξω από το σουπερμάρκετ στην πλατεία, πλάι στο άγαλμα του Γροιλανδού, αλλά οι αν βγήκα είχε φύγει. Διέσχισα τη γέφυρα και τον είδα κάτω στον πάγο, ένα λεπτό στρώμα φρέσκου πάγου, που από κάτω το ροκάνιζε το ρεύμα. Δεν φώναξα, δεν μπορούσα να φωνάξω, προχώρησα ως τα ουρητήρια που είναι κοντά στο μουράγιο και τον κάλεσα σιγανά. Αυτός ήρθε, διστακτικά, ακροπατώντας πάνω στον πάγο, και όταν βρέθηκε όρθιος στο λιθόστρωτο τον χαστούκισα. Τα χαστούκι ήταν μάλλον ένα απόσταγμα των αισθημάτων μου γι' αυτόν, όπως συμβαίνει με τη βία. Εκείνος κόντεψε να πέσει.

«Με βαράς», είπε και κοίταξε ολόγυρα, μέσα από τα δάκρυά του, να βρει ένα όπλο για να με ξεκοιλιάσει.

Έπειτα, μ' ένα μόνο, αλλά τεράστιο άλμα, ξαναβρήκε τ' ανεξάντλητα αποθέματα της φύσης του.

«Νάαμμασέρεερποκ, θα το συνηθίσουμε κι αυτό», είπε.

Εγώ δεν έχω τέτοιο βάθος. Ίσως αυτός είναι ένας από τους λόγους που τα πράγματα ήρθαν έτσι.

Δεν ακούγεται κανένας θόρυβος, αλλά ξέρω ότι κάποιος στέκεται πίσω μου. Έπειτα ο Βερλαίν ακουμπάει στην κουπαστή και ακολουθεί το βλέμμα μου, που είναι στραμμένο

στη θάλασσα. Βγάζει το γάντι της δουλειάς του και παίρνει από την τσέπη του στήθους του μια χούφτα ρύζι.

«Νόμιζα ότι οι Γροιλανδοί είναι κοντοπόδαροι, πηδιούνται σαν τα γουρούνια και δουλεύουν μόνον όταν πεινάνε. Τη μόνη φορά που πήγα εκεί πάνω, μεταφέραμε πετρέλαιο σε μια πόλη κάπου στα βόρεια. Το αδειάζαμε με αντλίες ολόισια στις δεξαμενές που ήταν στην παραλία. Κάποια στιγμή ήρθε ένας ανθρωπάκος με μια βάρκα, έριξε μια ντουφεκιά και φώναξε κάτι. Τότε όλοι έτρεξαν στις καλύβες τους, γύρισαν με ντουφέκια και ξανοίχτηκαν με τις φελούκες τους ή άρχισαν να πυροβολούν από την παραλία. Αν δεν επαγρυπνούσα, η πίεση θα κομμάτιαζε τους σωλήνες. Όπως αποδείχτηκε, η φασαρία έγινε επειδή φάνηκε ένα κοπάδι ψάρια, δεν ξέρω τι είδους ψάρια».

«Ποια εποχή του χρόνου έγινε αυτό;»

«Θα ήταν Ιούλιος ή αρχές Αυγούστου».

«Μπελούγκα», λέω. «Μια μικρή φάλαινα. Θα πρέπει να ήταν σ' έναν από τους εμπορικούς σταθμούς προς τα νότια του Ου-πέρναβικ».

«Τηλεγραφήσαμε στην εταιρεία ότι παράτησαν τη δουλειά και πήγαν για ψάρεμα. Μας απάντησαν ότι αυτό γίνεται αρκετές φορές τον χρόνο. Έτσι είναι οι πρωτόγονοι. Όταν έχουν γεμάτη την κοιλιά τους, δεν βλέπουν λόγο να δουλέψουν».

Κατεβάζω το κεφάλι μου συμφωνώντας.

«Στη Γροιλανδία», λέω, «πιστεύουν ότι οι Φιλιππινέζοι είναι ένα έθνος τεμπέληδων κοντοστούπηδων νταβατζήδων, που τους ναυτολογούν μόνο και μόνο επειδή δεν ζητάνε πάνω από ένα δολάριο την ώρα, αλλά πρέπει να τους ταΐζεις ολοένα με βουνά βραστό ρύζι, αν δεν θέλεις να βρεθείς ξαφνικά μ' ένα μαχαίρι καρφωμένο στην πλάτη σου».

«Αλήθεια είναι», λέει.

Γέρνει προς το μέρος μου, για να μη φωνάξει. Κοιτάζω προς τη γέφυρα. Στο σημείο όπου στεκόμαστε, φαινόμαστε ολοκάθαρα.

«Αυτό εδώ είναι ένα πλοίο με κανόνες. Μερικοί είναι του καπετάνιου. Μερικοί του Τόερκ. Αλλά όχι όλοι. Εξαρτώνται κι από εμάς — τους αρουραίους».

Μου χαμογελάει, τα δόντια του είναι γλασαρισμένες κιμωλίες στο σκούρο φόντο του δέρματός του. Προσέχει το βλέμμα μου.

«Κορόνες από πορσελάνη. Έκανα φυλακή στη Σινγκαπούρη. Έπειτα από ενάμιση χρόνο δεν μου είχε μείνει δόντι για δόντι στο στόμα. Το σαγόني μου το συγκρατούσε ένα γαλβανισμένο ατσα-λόσυρμα. Έπειτα οργανώσαμε μια απόδραση».

Γέρνει κι άλλο προς το μέρος μου.

«Εκεί κατάλαβα πόσο μου τη δίνουν οι μπάτσοι».

Όταν ορθώνεται και φεύγει, μένω στη θέση μου και αγναντεύω τη θάλασσα. Αρχίζει να χιονίζει. Αλλά δεν είναι χιόνι. Έρχεται από το κατάστρωμα. Κοιτάζω το σώμα μου. Το πουπουλένιο μπουφάν μου έχει σκιστεί σε όλο του το μήκος, από τον γιακά ως το λάστιχο γύρω από τη μέση, με μια και μόνη χαρακιά, που χωρίς ν' αγγίξει τη φόδρα άνοιξε την επένδυση και τώρα τα πούπουλα στροβιλίζονται γύρω μου σαν νιφάδες χιονιού. Βγάζω το μπουφάν και το διπλώνω. Διασχίζοντας το κατάστρωμα, σκέφτομαι ξαφνικά ότι πρέπει να κάνει κύο. Αλλά δεν το αισθάνομαι.

5

Η Διεύθυνση Πρόνοιας του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας στέλνει στους ναυτιλλομένους δέματα με εννιά βιντεοταινίες κάθε φορά. Ο Σόννε κανόνισε να προβάλει την πρώτη στη μεγάλη οθόνη του γυμναστήριου. Καθίζω πίσω πίσω. Τη στιγμή που η κάμερα δείχνει ένα ηλιοβασίλεμα πάνω από ένα ερημικό τοπίο, γλιστράω έξω.

Στο δεύτερο κατάστρωμα φυλάγονται, σε δυο αντικριστές σειρές ντουλάπια, εργαλεία και ανταλλακτικά. Παίρνω ένα σταυ-ροκατσάβιδο. Σκαλίζω χωρίς σύστημα. Σ' ένα ξύλινο κασόνι βρίσκω κάτι γκρίζα, ελαφρά γρασαρισμένα ρουλεμάν από συμπαγές ατσάλι, λίγο μεγαλύτερα το καθένα από ένα μπαλάκι του γκολφ και τυλιγμένα σε λαδόχαρτο. Παίρνω ένα από αυτά.

Ανεβαίνω τη σκάλα και βγαίνω στο πρυμνιό κατάστρωμα.

Από εκεί, μέσα από δυο μακρουλά παράθυρα, έρχεται το δυνατό φως από την προβολή της ταινίας. Σέρνομαι γονατιστή ως τον μπουλμέ κάτω από το παράθυρο και κοιτάζω μέσα. Δεν γυρίζω στον διάδρομο παρά μόνον αφού διακρίνω τα μαύρα γυαλιστερά μαλλιά του Βερλαίν και το περίγραμμα από τις μπούκλες του Γιάκκελσεν. Κλειδώνομαι στην καμπίνα του Γιάκκελσεν.

Στο συρτάρι κάτω από την κουκέτα υπάρχουν τώρα μόνο κλινοσκεπάσματα. Αλλά το σκάκι είναι πάντα στη θέση του. Κρύβω το κουτί κάτω από το πουλόβερ μου. Έπειτα αφουγκράζομαι λίγο στην πόρτα κι επιστρέφω στην καμπίνα μου. Από πολύ μακριά, από κάποια απροσδιόριστη κατεύθυνση, ακούγεται η ηχητική μπάντα του φιλμ μέσα από το μεταλλικό κύτος.

Φυλάω το κουτί σ' ένα συρτάρι. Είναι ένα παράξενο αίσθημα να έχεις στα χέρια σου κάτι που, ανάλογα με το λιμάνι όπου θα το ανακάλυπταν, θα σήμαινε για τον κάτοχό του οτιδήποτε ανάμεσα σε τρία χρόνια χωρίς αναστολή και την ποινή του θανάτου.

Βάζω τη φόρμα της γυμναστικής. Κομποδένω τη μεταλλική σφαίρα σε μια μεγάλη, άσπρη πετσέτα του μπάνιου, που τη δίπλωσα στα δυο. Έπειτα ξανακρεμάω την πετσέτα στο πιαστράκι της. Καθίζω κάτω και περιμένω.

Όταν πρέπει να περιμένεις πολύ, είναι ανάγκη να επεμβαίνεις δυναμικά στην αναμονή σου για να την εμποδίσεις να γίνει

καταστροφική. Αν αφήσεις τα πράγματα να πάρουν τον δικό τους δρόμο, η συνείδηση θα βολοδέρνει, θα ξυπνήσουν ο φόβος και η ανησυχία, θα κρούσει την πόρτα σου η κατάθλιψη, θ' αρχίσεις να βουλιάζεις.

Για να μείνω σε εγρήγορση, αναρωτιέμαι τι είναι ο άνθρωπος, ποια είμαι εγώ η ίδια.

Μήπως είμαι τ' όνομά μου;

Τη χρονιά που γεννήθηκα, η μητέρα μου ταξίδεψε στη δυτική Γροιλανδία και στον γυρισμό έφερε μαζί της το γυναικείο όνομα Μίλλααρακ. Επειδή θύμιζε στον Μόριτς τη δανέζικη λέξη μιλ, πράος, γλυκός, που δεν υπήρχε στο λεξιλόγιο του ερωτικού δεσμού του με τη μητέρα μου, επειδή ήθελε να μετατρέψει καθετί γροιλανδικό σε κάτι που να μοιάζει ευρωπαϊκό και οικείο, κι επειδή, όπως λένε, του χαμογελούσα — η απεριόριστη εμπιστοσύνη του μωρού, που οφείλεται στο ότι δεν ξέρει ακόμα τι το περιμένει — συμφώνησαν στο Σμίλλααρακ, που θυμίζει το δανέζικο όμιλε, χαμογελώ. Με τη φθορά που φέρνει σε όλους μας ο χρόνος, το Σμίλλααρακ συντομεύτηκε σε Σμίλλα.

Που δεν είναι παρά ένας ήχος. Αν ψάξεις πέρα από τον ήχο, θα βρεις το σώμα, με τις κινήσεις των υγρών του, την κυκλοφορία του αίματος. Την αγάπη του για τον πάγο, την οργή του, την αποθυμία του, τη γνώση του για τον χώρο, την ευπάθειά του, την απιστία και την αφοσίωσή του. Πέρα από αυτά τα αισθήματα είναι το φούντωμα και το σβήσιμο

ακαθόριστων δυνάμεων, κατακερματισμένες και ασυνάρτητες εικόνες της μνήμης, ανώνυμοι ήχοι. Και η γεωμετρία. Βαθιά μέσα μας είναι η γεωμετρία. Οι καθηγητές μου στο πανεπιστήμιο μάς ρωτούσαν και μας ξαναρωτούσαν τι αντίκρισμα έχουν οι γεωμετρικές έννοιες στην πραγματικότητα. Πού υπάρχει, ρωτούσαν, ένας τέλειος κύκλος, μια πραγματική συμμετρία, μια απόλυτη παραλληλία, όταν δεν μπορούν να κατασκευαστούν σ' αυτόν τον ατελή έξω κόσμο;

Δεν τους απαντούσα, γιατί δεν θα καταλάβαιναν το αυτονόητο της απάντησης και τις καταλυτικές συνέπειές της. Η γεωμετρία είναι ένα ενύπαρκτο φαινόμενο στη συνείδησή μας. Στον έξω κόσμο δεν θα υπάρξει ποτέ ένας κρύσταλλος χιονιού με τέλειο σχήμα. Αλλά στη συνείδησή μας υπάρχει η αστραφτερή και άψογη γνώση του τέλειου πάγου.

Αν έχεις περισσότερες δυνάμεις, μπορείς να ψάξεις ακόμα πιο πέρα, πέρα από τη γεωμετρία, στις φωτεινές και σκοτεινές σήραγγες που υπάρχουν μέσα στον καθένα μας και που ανατρέχουν στο άπειρο.

Πόσα θα μπορούσαμε να κάνουμε, αν είχαμε δυνάμεις.

Έχουν περάσει δυο ώρες από το τέλος της ταινίας. Δυο ώρες από τη στιγμή που ο Γιάκκελσεν κλείδωσε την πόρτα του. Αλλά δεν υπάρχει λόγος ν' ανυπομονώ. Δεν μπορείς να μεγαλώσεις στη Γροιλανδία χωρίς να εξοικειωθείς με τις καταχρήσεις. Είναι ένα λανθασμένο κλισέ ότι τα ναρκωτικά

κάνουν τους ανθρώπους απρόβλεπτους. Απεναντίας, τους κάνουν πολύ προβλέψιμους. Ξέρω ότι ο Γιάκκελσεν θα έρθει. Έχω την υπομονή να περιμένω όσο χρειαστεί.

Γέρνω μπροστά για να σβήσω το φως. Θέλω να περιμένω στο σκοτάδι. Ο διακόπτης είναι ανάμεσα στον νιπτήρα και την ντουλάπα, γι' αυτό πρέπει να γείρω μπροστά.

Ακριβώς αυτή τη στιγμή διαλέγει εκείνος. Πρέπει να περίμενε με το αφτί κολλημένο στην πόρτα. Υποτίμησα τον Γιάκκελσεν. Κρυφοζύγωσε στην πόρτα μου, την ξεκλείδωσε και περίμενε ν' αντιληφθεί κάποια κίνηση από πίσω της, και όλα αυτά χωρίς να τον ακούσω, παρόλο που κάθομαι ακριβώς πίσω από την πόρτα. Τώρα την ανοίγει τόσο απότομα, που η πόρτα με χτυπάει στον κρόταφο και με ρίχνει στο πάτωμα, ανάμεσα στο κρεβάτι και την ντουλάπα. Μπαίνει μέσα και κλείνει πίσω του. Δεν επα-φέθηκε στη σωματική του δύναμη. Πήρε μαζί του μια μεγάλη γκαβίλια με ξύλινη λαβή και μια κούφια αιχμή από γυαλιστερό ατσάλι.

«Φέρ' τα εδώ», λέει.

Προσπαθώ ν' ανακαθίσω.

«Μείνε κάτω!»

Ανακαθίζω.

Γυρίζει την γκαβίλια στο χέρι του, ώστε η βαριά άκρη της να έρθει προς τα κάτω, και με την ίδια κίνηση με χτυπάει στο

πόδι. Βρίσκει τον δεξιό μου αστράγαλο. Για μια στιγμή το σώμα μου αρνείται να πιστέψει την ένταση του πόνου, έπειτα μια άσπρη πύρινη γλώσσα διαπερνάει τον σκελετό μου ως την κορυφή του κρανίου, το πανωκόρμι μου πέφτει προς τα πίσω και σωριάζομαι στο πάτωμα από μόνη του.

«Δώσ' τα μου».

Δεν μπορώ να βγάλω άχνα. Αλλά χώνω το χέρι στην τσέπη μου, βγάζω το πλαστικό φιαλίδιο και του το δίνω.

«Και τα υπόλοιπα».

«Στο συρτάρι».

Το σκέφτεται. Για να φτάσει στο γραφείο πρέπει να περάσει από πάνω μου.

Η ανησυχία του είναι πιο έκδηλη παρά ποτέ, αλλά ο ίδιος έχει κάτι το αποφασισμένο. Κάποτε άκουσα τον Μόριτς να λέει ότι μπορεί κανείς να ζήσει πολλά χρόνια και να μείνει υγιής με την ηρωίνη. Αρκεί να τη σηκώνει η τσέπη του. Η ουσία, αυτή καθ' εαυτή, έχει σχεδόν ευεργετική επίδραση. Αυτό που στέλνει τον πρεζάκια στον τάφο είναι οι ψυχρές σκάλες, η ηπατίτιδα, οι νοθευμένες παρτίδες, το AIDS και οι εξουθενωτικές προσπάθειες να βρει λεφτά. Αν όμως η τσέπη του αντέχει, μπορεί να ζήσει με την εξάρτηση και να διατηρήσει την υγεία του. "Έτσι είπε ο Μόριτς.

Σκέφτηκα ότι υπερέβαλλε. Η κυνική, ειρωνικά

αποστασιοποιημένη υπερβολή των ειδημόνων. Η ηρωίνη είναι αυτοκτονία. Το να παρατείνεται αυτή η αυτοκτονία επί είκοσι πέντε χρόνια δεν την κάνει καλύτερη στα μάτια μου. "Έτσι ή αλλιώς, σημαίνει περιφρόνηση του ανθρώπου προς την ίδια τη ζωή του.

«Θα μου τα φέρεις εσύ».

Καθίζω ανακούρκουδα. Όταν προσπαθώ να σηκωθώ, το δεξιό πόδι μου υποχωρεί και πέφτω στα γόνατα. Κάνω την πτώση να φαίνεται λίγο χειρότερη απ' ό, τι είναι και στηρίζομαι στον νιπτήρα για να σηκωθώ. Παίρνω από το πιαστράκι την άσπρη πε-τσέτα, και σκουπίζω το αίμα από το πρόσωπό μου. Έπειτα στρέφομαι και κάνω κουτσαίνοντας ένα βήμα προς το γραφείο και τα συρτάρια. Πάντα με την πετσέτα στο χέρι. Γυρίζω προς την ντουλάπα.

«Το κλειδί είναι εκεί μέσα».

Καθώς γυρίζω, το χέρι μου παίρνει φόρα. Διαγράφει μια τροχιά που περνάει μπροστά από το φινιστρίνι, ανεβαίνει προς το ταβάνι κι επιταχύνεται κατεβαίνοντας προς τη ράχη της μύτης του Γιάκκελσεν.

Εκείνος βλέπει τι έρχεται και πισωπατάει. Αλλά είναι προετοιμασμένος μόνο για ένα χαστούκι μ' ένα κομμάτι ύφασμα. Το ρουλεμάν μέσα στη φροτέ πετσέτα τον χτυπάει ακριβώς πάνω από την καρδιά. Πέφτει στα γόνατα. Το χέρι μου ξαναπαίρνει φόρα. Εκείνος προλαβαίνει να σηκώσει το μπράτσο του, το χτύπημα τον βρίσκει κάτω από τον ώμο και

τον πετάει πάνω στο κρεβάτι. Τώρα έχει στα μάτια του τον φόνο. Χτυπάω όσο πιο δυνατά μπορώ, σημαδεύοντας τον κρόταφό του. Αντιδρά σωστά: κινείται προς το χτύπημα, σηκώνει το μπράτσο, έτσι ώστε η πετσέτα να τυλιχτεί γύρω από αυτό, και την τραβάει προς το μέρος του. Με σέρνει ένα μέτρο πιο κοντά του. "Έπειτα χτυπάει με την γκαβίλια, χαμηλά και ξυστά, και με πετυχαίνει στην κοιλιά. Μου φαίνεται πως κοιτάζω τον εαυτό μου απ' έξω, με βλέπω ν' απογειώνομαι και να πετάω προς τα πίσω, και καταλαβαίνω ότι αυτό που με χτυπάει στην πλάτη είναι το τραπέζι. Εκείνος με πλησιάζει πατώντας πάνω στο κρεβάτι. Νιώθω πως δεν έχω σώμα, έπειτα κοιτάζω κάτω. Στην αρχή μου φαίνεται ότι βγαίνει από μέσα μου ένα άσπρο υγρό. "Έπειτα καταλαβαίνω ότι είναι η πετσέτα, που τη συμπαρέσυρα πέφτοντας. Ο Γιάκκελσεν πατάει τώρα στην άκρη του κρεβατιού. Σηκώνω το ρουλεμάν από το πάτωμα, ελαττώνω το μήκος της πετσέτας στο μισό, βάζω το δεξιό χέρι μου πάνω από το αριστερό κι εκσφενδονίζω τα τεντωμένα μπράτσα μου προς τα πάνω.

Το χτύπημα τον βρίσκει κάτω από το πιγούνι. Το κεφάλι του τινάζεται προς τα πίσω, το σώμα ακολουθεί πιο αργά και ο Γιάκκελσεν πέφτει πάνω στην πόρτα. Για μια στιγμή πασπατεύει πίσω του και βρίσκει στήριγμα στην μπετούγια, έπειτα εγκαταλείπει την προσπάθεια και σωριάζεται στο πάτωμα.

Μένω όρθια στη θέση μου κάμποση ώρα. Έπειτα διανύω κούτσα κούτσα τα τρία μέτρα που με χωρίζουν από εκείνον, στηριγμένη στο κρεβάτι, στην ντουλάπα, στον νιπτήρα,

παράλυτη από τον αφαλό και κάτω. Μαζεύω την γκαβίλια. Παίρνω από την τσέπη του το φιαλίδιο.

Αργεί πολύ να συνέλθει. Περιμένω, σφίγγοντας στο χέρι την γκαβίλια. Εκείνος ψαχουλεύει το πιγούνι του και φτύνει μέσα στις χούφτες του. Βγαίνει αίμα, μαζί με κάτι πιο ανοιχτόχρωμα, στερεά κομμάτια. ·

«Μου χάλασες το πρόσωπο».

Ένα από τα πάνω μπροστινά δόντια του έχει μείνει μισό. Το κενό φαίνεται, όταν εκείνος μιλάει. Η οργή του έχει ξεθυμάνει. Μοιάζει με παιδί.

«Δος μου αυτό το φιαλίδιο, Σμίλλα».

Το βγάζω από την τσέπη μου και το ισορροπώ πάνω στον μηρό μου.

«Θέλω να δω το μπροστινό αμπάρι», λέω.

Η σήραγγα αρχίζει στο μηχανοστάσιο. Από το κατάστρωμα ξεκινάει μια μικρή σκάλα, που κατεβαίνει περνώντας ανάμεσα στις σιδηροδοκούς της βάσης του κινητήρα. Στο τέρμα της, μια υδατοστεγής, πυρίμαχη πόρτα ανοίγει προς ένα στενό διάδρομο, με πλάτος λιγότερο από ένα μέτρο και ύψος που μόλις φτάνει για να σταθεί κανείς όρθιος.

Είναι κλειδωμένη, αλλά ο Γιάκκελσεν την ανοίγει.

«Εκεί απέναντι, στην άλλη άκρη της μηχανής, ένα τούνελ σαν

αυτό εδώ περνάει κάτω από τα μεσαία και τα χαμηλότερα διαμερίσματα του πρυμνίου καταστρώματος και κατεβαίνει στις πλευρικές δεξαμενές».

Στην καμπίνα μου έχυσε άσπρη πάνω στο καθρεφτάκι μου, κάνοντας μια μικρή, αλλά χοντρή γραμμή, και τη ρούφηξε κατευθείαν στο ένα ρουθούνι του. Αυτό τον μεταμόρφωσε σε εξαίρετο, γεμάτο αυτοπεποίθηση ξεναγό. Αλλά το σπασμένο μπροστινό δόντι τον κάνει να ψευδίζει.

Μετά βίας μπορώ να στηριχτώ στο δεξιό μου πόδι. Έχει πρηστεί σαν από άγριο στραμπούληγμα. Μένω πίσω από τον Γιάκκελσεν. Έμπηξα τη μύτη του μικρού σταυροκατσάβιδου σ' ένα φελλό και το έκρυψα μέσα από τη ζώνη του παντελονιού μου.

Ο Γιάκκελσεν ανάβει το φως. Κάθε πέντε μέτρα υπάρχει ένας γυμνός γλόμπος μέσα σε κλωβό από ατσαλόσυρμα.

«Έχει μήκος 25 μέτρα. Φτάνει ως εκεί που αρχίζει το πλωριό κατάστρωμα. Από πάνω είναι ένα αμπάρι με χωρητικότητα 34.500 κυβικά πόδια και πάνω από αυτό ένα άλλο, 23.000 κυβικών ποδιών».

Κατά μήκος της σήραγγας, οι πόστες του πλοίου σχηματίζουν ένα πυκνό πλέγμα. Ο Γιάκκελσεν ακουμπάει το χέρι του πάνω εκεί.

«Πενήντα πόντοι ανάμεσα στις πόστες. Το μισό από το κανονικό για ένα σκάφος 4.000 τόνων. Τέσσερις πόντους

πάχος έχουν οι πλάκες στη μύτη. Η αντοχή τους είναι είκοσι φορές μεγαλύτερη από αυτή που απαιτούν οι ασφαλιστικές εταιρείες και η Επιθεώρηση Εμπορικών Πλοίων για ν' αναγνωρίσουν ένα πλοίο ως κατάλληλο για παγοπλοία. Με πιάνεις; Από αυτό κατάλαβα ότι τραβάμε για τους πάγους».

«Πώς ξέρεις τόσο πολλά για πλοία, Γιάκκελσεν;»

Κορδώνεται. Όλογοητλίκι και διαχυτικότητα.

«Ξέρεις τον Πέδερ Μοστ, έτσι; Όλα τα παιδιά στη Δανία έχουν διαβάσει το μυθιστόρημα για τον Πέδερ Μοστ, το ναυτόπουλο. Ε, λοιπόν, εγώ είμαι ο Πέδερ Μοστ. Γεννήθηκα στο Σβέν-μποργκ, όπως αυτός. Είμαι κι εγώ κοκκινομάλλης. Και ανήκω στον παλιό καλό καιρό. Στην εποχή που τα πλοία ήταν ξύλινα και οι ναυτικοί σιδερένιοι. Σήμερα συμβαίνει το αντίστροφο».

Περνάει το χέρι του μέσα από τις κόκκινες μπούκλες του, για να τις σηκώσει και να τους δώσει το «αρμύρα λουκ».

«Είμαι και στιλάκι, όπως αυτός. Είχα αρκετές προτάσεις να γίνω μοντέλο. Στο Χονγκ Κονγκ, δυο τύποι υπέγραψαν συμβόλαιο μαζί μου. Ήταν του κλάδου. Μ' έκοψαν από μακριά. Ήταν να συναντηθούμε την άλλη μέρα για την πρώτη φωτογράφιση. Εκείνο τον καιρό είχα μπαρκάρι σαν λαντζέρης. Δεν προλάβαινα να κάνω τη λάντζα, με πιάνεις; Πέταξα, λοιπόν, όλα τα μαχαιροπίρουνα και τα πιατικά από το φινιστρίνι. Όταν έφτασα στο ξενοδοχείο όπου έμεναν οι δυο τύποι, είχαν φύγει δυστυχώς. Ο καπετάνιος μού κράτησε 5.

000 κορόνες από τον μισθό μου, για την πληρωμή του δύτη που έβγαλε έξω το σερβίτσιο».

«Ο κόσμος είναι άδικος».

«Δεν λες τίποτα, δικιά μου. Νά γιατί έμεινα ναύτης. Εφτά χρόνια είμαι στα καράβια. Αμέτρητες φορές θέλησα να πάω σε σχολή ναυτικών δοκίμων. Πάντα μού τύχαινε κάποιο εμπόδιο. Αλλά ξέρω τα πάντα για πλοία».

«Ναι, αλλά μ' εκείνο το κουτί που πετάξαμε χτες στη θάλασσα ούτε εσύ έβγαλες άκρη».

Τα μάτια του ζαρώνουν.

«Άρα είναι σωστό αυτό που λέει ο Βερλαίν».

Περιμένω.

Κάνει μια πλατιά χειρονομία.

«Θα γινόμουν πολύτιμος συνεργάτης της αστυνομίας. Θα μπορούσαν να με πάρουν στη δίωξη ναρκωτικών. Ξέρω αυτά τα κυκλώματα απέξω κι ανακατωτά, με πιάνεις;»

Πάνω από το κεφάλι μας περνάει ένας υδραγωγός. Κάθε δέκα μέτρα υπάρχουν κρουνοί για το σύστημα ψεκασμού. Κάθε κρουνός είναι εφοδιασμένος μ' ένα θαμπό κόκκινο γλόμπο. Ο Γιάκκελσεν βγάζει από την τσέπη του ένα μαντίλι και το τυλίγει με μια επιδέξια κίνηση γύρω από τον κρουνό. Έπειτα ανάβει τσιγάρο.

«Καθένας απ' αυτούς έχει κι έναν ανιχνευτή καπνού. Έτσι και κάτσεις σε μια γωνιά να τραβήξεις μια τζούρα, βαράει συναγερμός, αν δεν έχεις πάρει τα μέτρα σου».

Γεμίζει με απόλαυση τα πνευμόνια του και το πρόσωπό του συσπάται από τον πόνο που του φέρνει το σπασμένο δόντι.

«Στη Δανία είναι μεγάλο βάσανο να ξεφορτωθείς ένα παράνομο φορτίο. Όλη η χώρα επιτηρείται, έτσι και ζυγώσεις σ' ένα λιμάνι σου την πέφτουν το Λιμενικό και το τελωνείο, που θέλουν να μάθουν από πού έρχεσαι, πού πηγαίνεις, ποιος είναι ο πλοιοκτήτης. Και στη Δανία δεν βρίσκεις ανθρώπους να λαδώνονται, είναι όλοι δημόσιοι υπάλληλοι και δεν καταδέχονται ούτε μια σόδα. Σου 'ρχεται, λοιπόν, μια ιδέα. Να σε πλευρίσει ένας φίλος σου μ' ένα μικρό σκάφος, να πάρει το κιβώτιο και να το βγάλει σε κάποια σκοτεινή ακτή. Αλλά ούτε αυτό γίνεται. Γιατί ο καθένας ξέρει πως στη Δανία το Πολεμικό Ναυτικό συνεργάζεται με το τελωνείο. Στις δυο μεγάλες βάσεις, του Άνχολτ και του Φρε-ντρικσχάουν, υπάρχει Λιμενικό. Δίνει ένα νούμερο σ' όλα τα πλοία που μπαίνουν και βγαίνουν από τα δανέζικα χωρικά ύδατα κι έπειτα τα παρακολουθεί. Τον φιλαράκο σου θα τον έβρισκε στη στιγμή. Γι' αυτό αποφασίζεις να πετάξεις το κιβώτιό σου στη θάλασσα. Με μια σηματοδούρα πάνω του ή μερικούς πλωτήρες. Κι έναν μικρό πομπό με μπαταρία, για να βγάζει ένα σήμα που να μπορεί να το εντοπίσει αυτός που έρχεται να περισυλλέξει το κουτί».

Προσπαθώ να συνδέσω αυτά που ακούω με αυτά που είδα.

Ο Γιάκκελσεν σβήνει το τσιγάρο του.

«Υπάρχει, όμως, κάτι που δεν κολλάει. Το πλοίο ήρθε από ένα ναυπηγείο του Αμβούργου. Έμεινε στα δανέζικα χωρικά ύδατα δυο βδομάδες. Ελλιμενισμένο στην Κοπεγχάγη. Αλλά πέταξε το εμπόρευμα 500 ναυτικά μίλια στ' ανοιχτά του Ατλαντικού. Σαν πολύ αργά, δεν νομίζεις;»

Συμφωνώ. Φαίνεται ακατανόητο.

«Δεν πιστεύω πως τα χτεσινά ήταν λαθραία. Ξέρω από τέτοιες δουλειές, είμαι σίγουρος πως δεν ήταν εμπόρευμα. Και ξέρεις γιατί; Γιατί κοίταξα μέσα στο κοντέινερ. Ξέρεις τι είχε μέσα το κοντέινερ; Τσιμέντο. Εκατοντάδες σακιά των πενήντα κιλών με τσιμέντο Πόρτλαντ. Πήγα νύχτα και κοίταξα. Το κοντέινερ ήταν κλειδωμένο με λουκέτο. Αλλά τα κλειδιά για το αμπάρι κρέμονται πάντα στη γέφυρα. Για την περίπτωση που το φορτίο μετατοπιστεί. Όταν, λοιπόν, είχα βάρδια, τα δανείστηκα. Είχα μια αγωνία, δικιά μου, δεν σου λέω τίποτα. Άνοιξα το καπάκι και τι να δω; Τσιμέντο — τσιμέντο και των γονέων. Λέω μέσα μου, μπλόφα είναι. Κάτι πρέπει να κρύβεται από κάτω. Πάω, λοιπόν, πίσω και παίρνω από τα μαγειρεία μια μικρή σούβλα. Με το που σκέφτομαι πως μπορεί να με τσακώσει ο Βερλαίν, μου 'ρχεται να τα κάνω πάνω μου. Περνάω δυο ώρες μέσα στο κοντέινερ. Ανακατεύω τα σακιά και μπήγω μέσα τους τη σούβλα, μπας και βρω τίποτα. Σκέβρωσε η πλάτη μου. Γέμισαν ραγάδες τα χέρια μου. Δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα από την τσιμεντόσκονη. Αλλά δεν βρίσκω τίποτα, με πιάνεις; Αδύνατο, λέω μέσα μου. Ολόκληρο

ταξίδι. Τόση μυστικότητα. Έξτρα αμοιβή επειδή δεν ξέρουμε πού πάμε, τι κουβαλάμε. Κι όλα αυτά για έναν κάδο απορριμμάτων γεμάτο τσιμέντο. Πάει πολύ. Δεν μπορώ να κλείσω μάτι τη νύχτα. Λέω μέσα μου πως πρέπει να είναι παραμύθα».

«Σήκωσες τα χέρια, λοιπόν».

«Πιστεύω», λέει αργά, «πως το χτεσινό ήταν μια πρόβα. Δεν είναι και τόσο εύκολο να πετάξεις στη θάλασσα ένα μεγάλο φορτίο. Πρέπει να πετύχεις τις ακριβείς συντεταγμένες, για να μπορέσεις να ξαναβρείς το εμπόρευμα. Πρέπει να πάρεις μέτρα για ^{να} ΗΠ χτυπηθεί το κουτί από την έλικα. Πρέπει να προσέχεις να μην κουνιέται πολύ, αν φυσάει κι έχει κύμα, γιατί μπορεί να πάθει αβαρίες. Και ξέρεις πως ακόμα και μικρές κινήσεις θ' αλλάξουν τη σχετική ταχύτητά σου στο ραντάρ της ακτοφυλακής. Το καλύτερο θα ήταν να σταματήσεις και να κατεβάσεις προσεχτικά το κουτί στο νερό. Αλλ' αυτό δεν γίνεται. Η ακτοφυλακή σημειώνει όλες τις αλλαγές ταχύτητας. Αμέσως θα είχες στο VHF σου το τελωνείο. Αν, λοιπόν, θέλεις πραγματικά ν' αφήσεις στη θάλασσα κάτι μεγάλο και βαρύ και να το κάνεις διακριτικά και απαρατήρητα, σου χρειάζεται πρώτα μια δοκιμή. Για να δεις αν λειτουργούν καλά οι πλωτήρες και ο πομπός σου και για να δώσεις στο τσούρμο την ευκαιρία να μάθει στο κατάστρωμα τι μανούβρες πρέπει να κάνει. Για να ρεγουλάρεις την μπίγα, το βίντσι, την γκάγια. Εκείνο το κουτί χτες ήταν μια δοκιμή, ένα ομοίωμα. Το έριξαν εκεί για να βεβαιωθούν πως είμαστε έξω από την εμβέλεια των ραντάρ.

Στην πραγματικότητα δεν ήταν παρά μια προπόνηση».

«Προπόνηση για ποιο πράγμα;»

«Για το αληθινό εμπόρευμα, δικιά μου. Αυτό που πάμε να παραλάβουμε. Σ' το λέω και να το θυμάσαι. Εγώ έχω φάει τη θάλασσα με το κουτάλι. Αυτή η δουλειά θα τους στοιχίσει μια περιουσία. Το μόνο εμπόρευμα που σ' αποζημιώνει για τέτοια έξοδα είναι η παραμύθα, με πιάνεις;»

Εκεί που τελειώνει η σήραγγα, μια στενή στριφτή σκάλα περιελίσσεται γύρω από μια σιδηροδοκό που δεν είναι χοντρότερη από τη βάση ενός ιστού σημαίας. Ο Γιάκκελσεν ακουμπάει το χέρι του πάνω στο άσπρο σμάλτο.

«Αυτή εδώ στηρίζει το μπροστινό κατάρτι».

Σκέφτομαι την μπίγα και το βίντσι. Και τα δυο έχουν ετικέτες που γράφουν ότι αντέχουν σε μέγιστο βάρος 45 τόνους.

«Είναι πολύ λεπτή».

«Πίεση στήλης. Το βάρος που εφαρμόζεται στο κατάρτι παράγει κατακόρυφη πίεση. Οι πλευρικές πιέσεις είναι αμελητέες».

Μετράω 56 σκαλοπάτια και υπολογίζω ότι ανεβήκαμε σ' ένα ύψος που αντιστοιχεί σε τριώροφη πολυκατοικία. Το τραυματισμένο πόδι μου με το ζόρι τα καταφέρνει.

Φτάνουμε σ' ένα πλατύσκαλο που αντικρίζει έναν μπουλμέ.

Στον μπουλμέ υπάρχει ένα κυκλικό καπάκι με διάμετρο ενάμισι μέτρο και δυο στρόφαλα που το κάνουν να μοιάζει με την είσοδο θησαυροφυλάκιου σε ταινία κινουμένων σχεδίων. Το καπάκι είναι παράταιρο με τον γύρω χώρο. Το «Κρόνος» δείχνει σαν να ναυπηγήθηκε την ίδια εποχή με το «Κίστα Νταν» της ναυτιλιακής εταιρείας Λάουριτσεν, το πρώτο μεγάλο ντιζελοκίνητο πλοίο που γνώρισα όταν ήμουν παιδί, και που μου έκανε τρομερή εντύπωση. Ήταν στις αρχές της δεκαετίας του '60. Το καπάκι λες και φτιάχτηκε προχτές.

Δεν είναι κλεισμένο σφιχτά. Ο Γιάκκελσεν γυρίζει τά δύο στρόφαλα μισή βόλτα και το τραβάει προς το μέρος μας. Πρέπει να είναι βαρύ, αλλά γλιστράει χωρίς αντίσταση. Από μέσα κλείνει με μια βαριά, τρίδιπλη φλάντζα από μαύρο καουτσούκ.

Πίσω από την πόρτα βρίσκεται ένας εξώστης, που αιωρείται πάνω από ένα σκοτεινό κενό. Από ένα σημείο πλάι στην πόρτα ο Γιάκκελσεν ξεκρεμάει έναν μεγάλο φακό. Τον παίρνω από τα χέρια του και τον ανάβω.

Ήδη ο μακρινός αντίλαλος από τους τοίχους της απέναντι πλευράς μου έδωσε μια ιδέα για τις διαστάσεις αυτού του χώρου. Τώρα η φωτεινή δέσμη αγγίζει έναν πυθμένα που δείχνει να βρίσκεται σε ιλιγγιώδες βάθος. Στην πραγματικότητα είναι γύρω στα δέκα-δώδεκα μέτρα κάτω μας. Από πάνω μας, η καταπακτή απέχει κάπου πέντε μέτρα. Αφήνω το φως ν' ακολουθήσει την περίμετρό της. Έχει γύρω γύρω μια καουτσουκένια φλάντζα ίδια με του μπουλμέ.

Φωτίζω τον πυθμένα. Τον αποτελεί μια σχάρα από ανοξείδωτο ατσάλι.

«Έχει χαμηλώσει», λέει ο Γιάκκελσεν. «Όταν είχαν εδώ το κοντέινερ, ήταν ψηλότερα».

Κάτω από τη σχάρα, το δάπεδο κατηφορίζει προς μια εκροή.

Βρίσκω μια γωνία και αφήνω τη φωτεινή δέσμη ν' ανεβεί τη συμβολή των δύο τοίχων.

Οι τοίχοι είναι κατασκευασμένοι από γυαλισμένο ατσάλι. Κάπου ψηλά, η φωτεινή δέσμη πέφτει σε μια προεξοχή. Θυμίζει τηλέφωνο του ντους. Αλλά είναι στραμμένη λοξά προς τα κάτω. Λίγο ψηλότερα βλέπω άλλη μια τέτοια προεξοχή. Κι έπειτα άλλη μια. Το ίδιο και στον απέναντι τοίχο. Συνολικά υπάρχουν δεκαοκτώ σε ολόκληρο το αμπάρι.

Εξετάζω τους τοίχους. Στη μέση τους, πάνω και κάτω, είναι εντοιχισμένο από ένα μεταλλικό πλέγμα με διαστάσεις πενήντο επί πενήντα εκατοστά.

Ο εξώστης όπου στεκόμαστε εξέχει μισό μέτρο από τον τοίχο. Αριστερά υπάρχει κάτι σαν πίνακας οργάνων. Περιλαμβάνει τέσσερις λάμπες, ένα διακόπτη, ένα μετρητή με την ένδειξη «Οξυγ. 0/00», έναν άλλο με την ένδειξη «Ατμοσφ. πίεση», ένα θερμοστάτη με κλίμακα από 20 ως — 60 βαθμούς Κελσίου κι ένα υγρόμετρο.

Ξανακρεμάω τον φακό στη θέση του. Βγαίνουμε έξω και

κλείνω το καπάκι. Αριστερά στον τοίχο υπάρχει μια άσπρη πόρτα. Τη δοκιμάζω, αλλά το κλειδί του Γιάκκελσεν δεν μπορεί να την ανοίξει. Δεν έχει και τόση σημασία αυτό. Ξέρω περίπου τι υπάρχει πίσω της. Ένας πίνακας παρόμοιος με αυτόν που είδα στο εσωτερικό της δεξαμενής. Μαζί με μερικά κουμπιά ελέγχου.

Παίρνουμε τον δρόμο του γυρισμού, με τον Γιάκκελσεν να προπορεύεται. Η ενέργειά του λιγοστεύει ολοένα. Ο Γιάκκελσεν κοντεύει να σβήσει.

Τον αφήνω να περιμένει στην καμπίνα του και πηγαίνω να του φέρω τα πιόνια του. Δεν συναντώ ψυχή. Το ξυπνητήρι μου δείχνει 03:30. Νιώθω γερασμένη.

Πηγαίνω να κάνω ντους. Όταν βγαίνω από το μπάνιο, ο Γιάκκελσεν στέκεται στην πόρτα. Ξεχειλίζοντας από ενέργεια. Με μια λάμψη ευδαιμονίας στο λεπτό, νεανικό πρόσωπό του.

«Σμίλλα», ψιθυρίζει, «τι λες για ένα γαμήσι στα γρήγορα;»

«Γιάκκελσεν», λέω, «πες μου κάτι. Ο Πέδερ Μοστ ήταν κι αυτός πρεζόνι;»

6

Χώνω το κεφάλι μου στο στεγνωτήριο και θάβω τα χέρια μου στα ζεματιστά ακόμα κουζινόπανα. Μεμιάς αρχίζω να νιώθω το δέρμα στο πρόσωπο και στα χέρια μου να ξεραίνεται.

Αν είσαι ανέστιος, θα ψάχνεις πάντα για γνωριμίες, για ομοιότητες, για τις μικρές μυρωδιές, χρώματα και αγγίγματα που μπορούν να σου θυμίσουν έναν τόπο όπου αττάγκιασες, όπου ένιωσες σαν στο σπίτι σου. Ο αέρας σ' ένα στεγνωτήριο είναι ο λίβας της ερήμου. Κάποτε ένιωσα σαν στο σπίτι μου σε μια έρημο.

Διασχίζαμε έναν κάμπο στον βυθό μιας κοιλάδας. Ολόγυρά μας απλωνόταν επίπεδη, νεκρή στέπα και από πάνω μάς πυρπολούσε ο ήλιος. Λες κι ένας άσπλαχνος θεός έστρεψε πάνω μας με περιέργεια το μικροσκόπιό του και την εργαστηριακή λάμπα του, επειδή ήμασταν τα μόνα ζωντανά πλάσματα σ' έναν κατά τα άλλα πεθαμένο κόσμο. Περνούσαμε από αμμόλοφους και αλα-τιές, από μια καφεκίτρινη και σταχτιά και ωστόσο μαγευτικά όμορφη κόλαση ζέστης. Στο γέρμα της μέρας σηκώθηκε αμμοθύελλα και αναγκαστήκαμε να πέσουμε μπρούμυτα στο έδαφος, σκεπάζοντας το πρόσωπό μας μ' ένα μαντίλι. Μας είχε σωθεί το νερό. Έπιασε πυρετός ένα από τα μέλη της αποστολής, έναν νέο άνδρα, που άρχισε να φωνάζει ότι πέθαινε από τη δίψα. Όταν πέρασε η θύελλα, ένα πέπλο αιωρούμενης άμμου κρεμάστηκε για μια στιγμή ανάμεσα σ' εμάς και τον ήλιο. Φεγγοβολούσε από μέσα, λες κι είχε αιχμαλωτίσει τον ήλιο, λες κι ένα μεγάλο, λαμπερό σμάρι μέλισσες ετοιμαζόταν ν' ανεβεί στον ουρανό μαζί του. Η ψυχή μου ξαστέρωσε κι αισθάνθηκα ευτυχισμένη, χωρίς φανερό λόγο.

Η ώρα ήταν έντεκα και μισή τη νύχτα, η φωτιά που μας τσουρούφλιζε ήταν ο ήλιος του μεσονυκτίου και το μέρος

ήταν η κοιλάδα Σούκερτ στη βορειοανατολική Γροιλανδία, μια αρκτική έρημος όπου ο πολικός ήλιος, στη διάρκεια ενός πολύ σύντομου καλοκαιριού, ζεσταίνει τα βράχια ως τους 35 βαθμούς και δημιουργεί ένα πέτρινο, γεμάτο ξεροπόταμα τοπίο, που μαστίζεται από τα κουνούπια και τρεμουλιάζει από τη λάβρα. Χρειαστήκαμε δυο μέρες για να το περάσουμε και από τότε το νοσταλγώ συχνά. Ο αδελφός μου συμμετείχε στην αποστολή ως κυνηγός. Ήταν το τελευταίο μεγάλο ταξίδι που κάναμε μαζί. Νιώθαμε σαν παιδιά, σαν να μην είχε ξημερώσει ποτέ η μέρα που ο Μόριτς με ανάγκασε να πάω στη Δανία, σαν να μην είχαμε μείνει χωρισμένοι δώδεκα χρόνια. Τούτη τη στιγμή, μπροστά στη μηχανή, με καθηλώνει αυτή η ανεξήγητη ανάμνηση από τα νιάτα μου, που τη γλύκα της δεν θα μοιραστώ ποτέ πια με κανέναν. Το κακό με τον θάνατο δεν είναι ότι αλλάζει το μέλλον. Είναι ότι μας αφήνει μόνους με τις αναμνήσεις μας.

Βγάζω το κατσαβίδι από τον φελλό και σκίζω τη μεγάλη μαύρη σκουπιδοσακούλα.

Ήταν προχτές τη νύχτα που ο Γιάκκελσεν μού έδειξε το αμπάρι. Από χτες, δεν αφήνω ούτε στιγμή από κοντά μου το κατσαβίδι.

Χτες το μεσημέρι, γυρίζοντας από το πλυσταριό στην καμπίνα μου, θέλω ν' αλλάξω ρούχα.

Μπορεί η ζωή μου γενικά να είναι άνω κάτω. Αλλά στα ρούχα μου θέλω τάξη. Εχω πάρει μαζί μου πτυσσόμενες κρεμάστρες

για τα παντελόνια μου, φουσκωτές κρεμάστρες για τις μπλούζες μου, διπλώνω τα πουλόβερ μου μ' έναν ορισμένο τρόπο. Τα ρούχα σου μένουν καινούργια και ωστόσο οικεία, όταν τα σιδερώνεις, τα διπλώνεις, τα κρεμάς, τα βουρτσίζεις, τα στοιβάζεις με φροντίδα και τα τακτοποιείς στη θέση τους.

Πάνω πάνω στο ντουλάπι μου βρίσκεται ένα μπλουζάκι που δεν είναι διπλωμένο όπως θα έπρεπε. Εξετάζω ολόκληρο τον σωρό. Κάποιος τον έψαξε.

Στην τραπεζαρία καθίζω πλάι στον Γιάκκελσεν. "Έχω να τον δω από την περασμένη νύχτα. Για μια στιγμή σταματάει να τρώει, έπειτα σκύβει πάνω από το πιάτο του.

«Έψαξες στην καμπίνα μου;» του λέω ήσυχα.

Ένας αδιόρατος φόβος, σαν ελαφρός πυρετός, ξεσπάει στο βλέμμα του. Κουνάει αρνητικά το κεφάλι του. Θα έπρεπε να φάω κάτι, αλλά έχω χάσει την όρεξή μου. Μετά το μεσημεριανό, πριν πάω να δουλέψω στο πλυσταριό, κολλάω στην πόρτα μου δυο λεπτές λουρίδες τέιπ.

Όταν επιστρέφω, πριν από το δείπνο, τις βρίσκω κομμένες. Από εκείνη τη στιγμή δεν αφήνω από κοντά μου το κατσαβίδι. Μπορεί να μην είναι λογική αντίδραση. Αλλά οι άνθρωποι παίρνουν θάρρος από ένα σωρό παράξενα αντικείμενα. Ένα σταυρο-κατσαβίδο δεν είναι χειρότερο από τόσα άλλα.

Από τη σακούλα κυλάει στο πάτωμα ένα κουβάρι ανδρικά

ρούχα. Δικτυωτά κασκορσέ, πουκάμισα, κάλτσες, τζινς, σώβρακα, ένα βαρύ παντελόνι ιππασίας.

Έχω μπροστά μου την πρώτη παρτίδα άπλυτα ρούχα που ήρθε από το απαγορευμένο κατάστρωμα λέμβων.

Λίγα γυναικεία ρούχα. Ένα κάρντιγκαν, κάλτσες, μια βαμβακερή φούστα, πετσέτες με την ένδειξη «Γιουτλανδικά Υφαντουργεία Δαμασκηνού» στην ούγια, από χοντρό φροτέ ύφασμα και με κεντημένο το όνομα της Κάτια Κλάουσεν. Περισσότερα δεν έστειλε. Την καταλαβαίνω καλά. Σε μια γυναίκα δεν αρέσει να βλέπουν τ' άπλυτά της και να τα κρατούν στα χέρια τους. Αν δεν ήμουν η μόνη που δουλεύει στο πλυσταριό, θα έπλενα τα ρούχα μου στον νιπτήρα μου και θα τ' άπλωνα σε μια καρέκλα να στεγνώσουν.

Ακολουθεί άλλο ένα κουβάρι ανδρικά ρούχα. Μπλουζάκια, πουκάμισα, φούτερ, λινά παντελόνια. Σ' αυτά παρατηρώ τρία πράγματα: ότι είναι όλα καινούργια, ότι είναι ακριβά και ότι είναι νούμερο 46.

«Γιάσπερσεν».

Τα μικρά, μαύρα πλαστικά τηλέφωνα που υπάρχουν σε κάθε δωμάτιο του «Κρόνος» ενεργοποιούνται από τη γέφυρα κι έτσι επιτρέπουν σε όποιον έχει βάρδια εκεί να εισβάλλει στον προσωπικό σου χώρο όποτε θέλει και να σου δίνει διαταγές. Για μένα, αυτές οι συσκευές είναι, τουλάχιστον τούτη τη στιγμή, η πεμπτουσία της τεχνολογίας των τελευταίων σαράντα χρόνων, με τις ιδιοφυείς, μικρόψυχα

τρομοκρατικές, σοφιστικές κι εξωφρενικά περιττές εφευρέσεις της.

«Παρακαλώ να σερβίρετε καφέ στη γέφυρα».

Δεν μου αρέσει να μ' επιτηρούν. Μισώ το χτύπημα κάρτας και το μέτρημα των ωρών εργασίας. Μου φέρνουν ανεργία τα διασταυρωμένα μητρώα. Απεχθάνομαι τον έλεγχο διαβατηρίων και τα πιστοποιητικά γεννήσεως. Την υποχρεωτική εκπαίδευση, την υποχρεωτική .παροχή πληροφοριών, την υποχρεωτική διατροφή, την υποχρεωτική αποζημίωση, την υποχρεωτική εχεμύθεια, όλο αυτόν τον γλοιώδη πολύποδα κρατικών ελέγχων και απαιτήσεων που σε καταπλακώνει όταν έρχεσαι στη Δανία και που καθημερινά σβήνω από τον νου μου, αλλά που μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να ξαναβρεθεί μπροστά μου, με τη μορφή ενός μικρού μαύρου τηλεφώνου, ας πούμε.

Το μίσος μου γίνεται μεγαλύτερο επειδή ξέρω ότι αυτό το σύστημα έχει και τον χαρακτήρα μιας διφορούμενης ευλογίας, ότ: όλη αυτή η δυτική μανία για ελέγχους, αρχειοθετήσεις και κατα-λογοποιήσεις προορίζεται, θεωρητικά, να εξυπηρετήσει τον άνθρωπο.

Τη δεκαετία του 1930 έκαναν μια ερώτηση στην Ιττουσσάρ-σουακ, που όταν ήταν παιδί μετανάστευσε με το συγγενολόι και τη φυλή της στη Γροιλανδία, διασχίζοντας το νησί Έλσμερ — ήταν η πρώτη φορά έπειτα από επτακόσια χρόνια που οι Εσκιμώοι του Καναδά ήρθαν σ' επαφή με τους Ινουίτ της

βόρειας Γροιλανδίας. Εκείνο τον καιρό η Ιττουσσάαρσουακ ήταν πια γύρω στα ογδόντα πέντε, μια γυναίκα που είχε ζήσει ολόκληρη τη διαδικασία του σύγχρονου αποικισμού, από τη λιθική εποχή ως τον ασύρματο. Τη ρώτησαν, λοιπόν, πώς ήταν τώρα η ζωή σε σύγκριση με το τότε. Χωρίς δισταγμό, εκείνη απάντησε: «Καλύτερη — σήμερα οι Ινουίτ πεθαίνουν πολύ πιο σπάνια από την πείνα».

Τα αισθήματα πρέπει να κυλούν αβίαστα για να μη θολώνουν. Δεν είναι εύκολο να μισήσεις την αποικιοποίηση της Γροιλανδίας με γνήσιο μίσος, γιατί, όσους λόγους και αν έχεις να την αποστρέφεις, ανακούφισε πάντως την υλική στέρηση σε μια ζωή που ήταν η σκληρότερη στη γη.

Η συσκευή δεν έχει κουμπί για ν' απαντάς. Ακουμπάω στον τοίχο, πλάι στο μικρόφωνο.

«Πάνω που περίμενα», λέω, «μια ευκαιρία να δώσω τον καλύτερο εαυτό μου».

Στον δρόμο προς τη γέφυρα, βγαίνω στο κατάστρωμα. Το «Κρόνος» κυλάει πάνω σε μακριά, εγκάρσια κύματα, απόηχο μιας μακρινής θύελλας που κόπασε αφήνοντας πίσω της μόνον αυτό το κινητό, μουντά γκριζο χαλί ενέργειας παγιδευμένης στο νερό.

Αλλά ο άνεμος, ένας ψυχρός άνεμος, φυσάει από την πλώρη. Εισπνέω τον αέρα, ανοίγω το στόμα μου και τον αφήνω να πάλλεται, προκαλώντας ένα βαθύ στάσιμο κύμα όπως όταν φυσάς πάνω από ένα άδειο μπουκάλι.

Ο μουσαμάς έχει αφαιρεθεί από το αποβατικό όχημα. Ο Βερλαίν δουλεύει εκεί με την πλάτη γυρισμένη προς το μέρος μου. Μ' ένα ηλεκτρικό κατσαβίδι καρφώνει στο δάπεδο μακριές πήχες από ξύλο τικ.

Ο Λούκας είναι μόνος στη γέφυρα. Με το χέρι στο πεδάλιο. Ο αυτόματος πιλότος είναι κλειστός. Κάτι μου λέει ότι ο Λούκας προτιμά να οδηγεί με το χέρι, αν και η πλεύση γίνεται έτσι λιγότερο ακριβής.

Δεν στρέφεται, όταν μπαίνω. Πριν μιλήσει, τίποτα πάνω του δεν δείχνει ότι πρόσεξε την παρουσία μου.

«Κουτσαίνετε».

Έχει αναπτύξει την ικανότητα να βλέπει τα πάντα χωρίς να κοιτάζει ολόισια κάτι συγκεκριμένο.

«Είναι οι κερσοί μου», λέω.

«Ξέρετε πού βρισκόμαστε, Γιάσπερσεν;»

Του σερβίρω καφέ. Ο Ουρς ξέρει πώς ακριβώς τον θέλει. Λίγο, σκέτο και δηλητηριώδη, σαν ένα δεκατόλιτρο βραστή πίσσα.

«Μου μύρισε Γροιλανδία, σήμερα στο κατάστρωμα».

Η πλάτη του εκπέμπει δυσπιστία. Επιχειρώ μια εξήγηση.

«Είναι ο άνεμος. Μυρίζει γη. Ταυτόχρονα είναι κρύος και

ξηρός. Υπάρχει μέσα του πάγος. Είναι ο άνεμος που κατεβαίνει από τους παγετώνες της ενδοχώρας, σαρώνει τις ακτές και φτάνει ως εμάς εδώ».

Βάζω μπροστά του το φλιτζάνι.

«Εμένα δεν μου μυρίζει τίποτα», λέει.

« Έχει αποδειχτεί ότι οι μανιώδεις καπνιστές καταστρέφουν την όσφρησή τους. Ο δυνατός καφές δεν κάνει καλό ούτε αυτός».

«Αλλά έχετε δίκιο. Απόψε, γύρω στις δύο τη νύχτα, θα περάσουμε το ακρωτήριο Φαρβέλ».

Κάτι θέλει από μένα. Δεν μου έχει μιλήσει από τη μέρα που μπαρκάρησα.

« Όταν ένα πλοίο περνάει το ακρωτήριο, είθισται να το αναφέρει στην Παγολογική Υπηρεσία της Γροιλανδίας».

Έχω περάσει τριακόσιες ώρες πτήσης στο Χάβιλλαντ Τουίν-Όπτερ της Παγολογικής Υπηρεσίας και τρεις μήνες στις παράγκες του Νάρσαρσουακ, σχεδιάζοντας χάρτες εξάπλωσης των πάγων με βάση αεροφωτογραφίες κι έπειτα στέλνοντάς τους με φαξ στο Μετεωρολογικό Ινστιτούτο, που με τη σειρά του τους μεταδίδει στους ναυτιλλομένους από τον ραδιοφωνικό σταθμό του Σκάμλεμπαικ. Όλα αυτά, όμως, δεν τα λέω στον Λούκας.

«Είναι ένα προαιρετικό μέτρο. Όλοι, όμως, επωφελούνται από αυτό. Ειδοποιούν ότι παραπλέουν το Φαρβέλ κι έπειτα δίνουν αναφορά στην Υπηρεσία μια φορά το εικοσιτετράωρο».

Πίνει τον καφέ του σαν να έπαιρνε ασπιρίνη.

«Εκτός αν κάποιος κάνει μια δουλειά που είναι παράνομη. Και θέλει να κρατήσει κρυφές τις κινήσεις του. Αν δεν αναγγείλεις στην Παγολογική Υπηρεσία την παρουσία σου, δεν πρόκειται να ειδοποιηθούν οι δανέζικες ακταιωροί. Ούτε η αστυνομία».

Όλοι μού μιλούν για αστυνομία. Ο Βερλαίν, η Μαρία, ο Γιάκκελσεν. Και τώρα ο Λούκας.

«Έχω κάνει συμφωνία με τους πλοιοκτήτες ότι το τηλέφωνο του πλοίου δεν θα χρησ.μοποιηθεί κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Είμαι διατεθειμένος να κάνω μία και μοναδική εξαίρεση».

Στην αρχή η προσφορά του μ' αιφνιδιάζει. Δεν έδωσα, νομίζω, την εντύπωση ότι νιώθω την ανάγκη να κρέμομαι όλη την ώρα στο ακουστικό και να κλαίγομαι στην οικογένειά μου από τον σταθμό του Λύνγκμπυ.

Έπειτα χαράζει στο μυαλό μου η αλήθεια. Πολύ αργά, βέβαια, αλλά με τόσο μεγαλύτερη διαύγεια. Ο Λούκας πιστεύει ότι είμαι της αστυνομίας. Το ίδιο πιστεύει και ο Βερλαίν. Και ο Γιάκκελσεν. Νομίζουν ότι είμαι αστυνομικίνα με πολιτικά. Αυτή είναι η μόνη δυνατή εξήγηση. Γι' αυτό με πήρε μαζί του ο Λούκας.

Του ρίχνω μια ματιά. Δεν βλέπω τίποτα, αλλά φυσικά πρέπει να είναι εκεί, ο φόβος. Πρέπει να ήταν εκεί στην πρώτη μας κιόλας συνάντηση, στο είδωλο του αθέατου προσώπου του πάνω στα τζάμια του καζίνου. Πρέπει να έχει κάνει αρκετά ύποπτα ταξίδια στη ζωή του. Αλλά αυτό το τελευταίο έχει κάτι το ιδιαίτερο. Αυτό το τελευταίο τον φοβίζει. Σε τέτοιο βαθμό, ώστε αποφάσισε να με πάρει μαζί του. Πιστεύοντας ότι παρακολουθώ κάποιο ίχνος. Ότι η απρόθυμη συνεργασία του θα του εξασφαλίσει ένα είδος άλλοθι, αν το χέρι του Νόμου πέσει πάνω του, πάνω στο «Κρόνος» και τους επιβάτες του.

Τα μαντεύω όλα αυτά από την πλάτη του, από την ακαμψία της, από την αίσθηση ότι προσπαθεί να τα επιβλέπει όλα, να είναι πανταχού παρών. Από την πειθαρχία που επιβάλλει.

«Υπάρχει κάτι που... σας λείπει εδώ στο πλοίο;»

Μια ερώτηση που του έρχεται αφύσικη. Δεν είναι κοινωνικός λειτουργός ή προσωπάρχης. Δουλειά του είναι να δίνει διαταγές.

Τον πλησιάζω από πίσω.

«Ένα κλειδί».

«Έχετε κλειδί».

Είμαι τόσο κοντά του που η ανάσα μου χαϊδεύει τον σβέρκο του. Εκείνος δεν γυρίζει.

«Για το κατάστρωμα λέμβων».

«Έχει κατασχεθεί».

Η αγανάκτησή του εκτινάσσεται από την πλάτη του. Αγανάκτηση για το αίτημά μου. Αλλά κυρίως για το γεγονός ότι του αφαίρεσαν την απεριόριστη εξουσία του ως κυβερνήτη του πλοίου.

Του κάνω τότε την ίδια ερώτηση που μου έκανε ο Γιάκκελσεν:

«Πού πηγαίνουμε;»

Το δάκτυλό του προσγειώνεται στον ναυτικό χάρτη που είναι δίπλα του. Ο χάρτης παριστάνει τη νότια Γροιλανδία. Πάνω του είναι απλωμένο ένα διαφανές πλαστικό φύλλο, με καμπύλες, κύκλους, γραμμοσκιάσεις και μελανά τρίγωνα, όλα αυτά κωδικοποιημένες πληροφορίες του πομπού του Γιουλιάνεχομπ, που αφορούν συγκεντρώσεις πάγων, ορατότητα και εμφανίσεις παγόβουνων. Βλέπω εκεί χαραγμένη μια πορεία που ακολουθεί την ακτή, παρακάμπτει το ακρωτήριο Τόρβαλντσεν και από εκεί συνεχίζεται προς τα βόρεια-βορειοδυτικά. Η γραμμή τελειώνει κοντά στη Βέστλαντ, καταμεσής στον ωκεανό.

«Περισσότερα δεν ξέρω».

Τους μισεί γι' αυτό. Επειδή τον σέρνουν απ' τη μύτη, σαν νήπιο.

«Αλλά ο δυτικός πάγος απλώνεται νοτιότερα από το Χόλ-σταινσμπόργκ. Και δεν είναι παίξε γέλασε. Λίγο πιο βόρεια από το φιόρδ Σέντρε Στρεμ. Πιο μακριά δεν πρόκειται να τους πάω».

Εχω καθίσει δίπλα στον Γιάκκελσεν. Στην άλλη πλευρά του τραπεζιού κάθονται η Φερνάντα και η Μαρία. Έχουν συνασπιστεί μια για πάντα εναντίον του ανδρικού κόσμου που τις περιβάλλει. Εμένα με αγνοούν. Σαν να κάνουν πρόβες για το πώς θα είναι όταν, σε λίγο, δεν θα υπάρχω πια.

Ο Γιάκκελσεν κοιτάζει ολοένα το πιάτο του. Πλάι του, πάνω στο τραπέζι, είναι η αρμαθιά με τα κλειδιά του. Αφήνω το μαχαίρι και το πιρούνι μου, τεντώνομαι, ακουμπάω το δεξιό χέρι μου πάνω στα κλειδιά του, τα σέρνω αργά πάνω στο τραπέζι και τ' αφήνω να πέσουν στην ποδιά μου. Με προκάλυμμα το τραπέζι, τ' αφήνω να γλιστρήσουν το ένα μετά το άλλο ανάμεσα στα δάκτυλά μου, ώσπου βρίσκω αυτό που έχει πάνω του τρία K κι ένα 7. Είναι το ενιαίο κλειδί του «Κρόνος», σαν κι αυτό που έχω εγώ. Αλλά το κλειδί του Γιάκκελσεν έχει πάνω του επιπλέον ένα H. Το πλοίο επισκευάστηκε στο Αμβούργο. Το H σημαίνει Hauptschliis-sel, γενικό κλειδί. Το στρίβω και το βγάζω από τον κρίκο. Έπειτα βάζω την αρμαθιά με τα υπόλοιπα κλειδιά στη θέση της και σηκώνομαι. Ο Γιάκκελσεν δεν κουνήθηκε.

Στην καμπίνα μου φοράω ζεστά ρούχα. Κατόπιν βγαίνω στο πρυμνίο κατάστρωμα.

Κόβω βόλτες, με το χέρι στην κουπαστή. Θέλω να φαίνεται ότι κάνω απλώς περίπατο.

Στη βόρεια Γροιλανδία, οι αποστάσεις μετριοούνται σε σίνικ, σε «ύπνους», δηλαδή με τον αριθμό διανυκτερεύσεων που διαρκεί ένα ταξίδι. Δεν πρόκειται για μια συγκεκριμένη απόσταση, γιατί ο αριθμός των σίνικ παραλλάζει ανάλογα με τον καιρό και την εποχή του χρόνου. Δεν πρόκειται ούτε για χρονική έννοια. Κάποτε, υπό την απειλή καταιγίδας, ταξίδεψα με τη μητέρα μου χωρίς στάση από το Φορς Μπαίυ στην Ιίτα, μια διαδρομή που κανονικά απαιτεί δύο διανυκτερεύσεις.

Το σίνικ δεν είναι απόσταση, δεν είναι αριθμός ημερών ή ωρών. Είναι μια χωροχρονική έννοια, περιγράφει την ενότητα χώρου, κίνησης και χρόνου, που είναι αυτονόητη για τους Εσκι-μώους, αλλά δεν μπορεί να την εκφράσει καμιά ευρωπαϊκή καθημερινή γλώσσα.

Η ευρωπαϊκή αντίληψη για την απόσταση, το πρότυπο μέτρο του Παρισιού, είναι κάτι διαφορετικό. Είναι μια έννοια που ταιριάζει σε αναμορφωτές, σε ανθρώπους που η πρώτη και κύρια ιδέα τους για τον κόσμο είναι ότι πρέπει να μεταπλαστεί. Μηχανικούς, επιτελάρχες, προφήτες. Και χαρτογράφους. Όπως εγώ η ίδια.

Το μετρικό σύστημα δεν μπήκε πραγματικά στο μεδούλι μου παρά μόνον όταν παρακολούθησα μαθήματα τοπογραφίας στο Πολυτεχνείο της Κοπεγχάγης, το φθινόπωρο του 1983. Χωρομετρούσαμε το πάρκο Ντύρχαβεν. Με θεοδόλιχους,

μετροταινίες, ισοκατανομή, ίσες αποστάσεις, τυχαίες μεταβλητές, βροχερό καιρό και μικρά μολύβια που έπρεπε να τα ξύνουμε ολοένα. Και με τα βήματά μας. Είχαμε έναν καθηγητή που δεν έπαυε να μας επαναλαμβάνει ότι το άλφα και το ωμέγα της χωρομέτρησης είναι να ξέρει ο γεωδαίτης το μήκος του διασκελισμού του.

Ήξερα το δικό μου τέμπο μετρημένο σε σίνικ. Ήξερα πως όταν τρέχαμε πίσω από το έλκηθρο, επειδή ο ουρανός είχε μαυρίσει από καταπνιγμένες εκρήξεις, ο χωρόχρονος γύρω μας ήταν τα μισά από τα σίνικ που χρειαζόμασταν όταν αφήναμε τα σκυλιά να μας σύρουν πάνω στον λείο, φρέσκο πάγο. Στην ομίχλη τα σίνικ διπλασιάζονταν, σε χιονοθύελλα μπορεί και να δεκαπλασιάζονταν.

Στο Ντύρχαβεν, λοιπόν, μετέφραζα τα σίνικ μου σε μέτρα. Από τότε, αδιάφορο αν περπατάω στον ύπνο μου ή πάνω σε σκοινί, αν φοράω μπότες με καρφιά ή τη στενή μαύρη τουαλέτα που με αναγκάζει να βαδίζω με τον γιαπωνέζικο διασκελισμό των πέντε πόντων, ξέρω με ακρίβεια την απόσταση που διανύω σε κάθε βήμα μου.

Δεν κάνω περίπατο αναψυχής στο πρυμνιό κατάστρωμα. Ο σκοπός μου είναι να μετρήσω το «Κρόνος». Κοιτάζω πέρα, προς τη θάλασσα. Αλλά όλη η διαθέσιμη ενέργειά μου διοχετεύεται στην προσπάθεια της μνήμης μου να συγκρατήσει τους υπολογισμούς μου.

Διανύω είκοσι πεντέμισι μέτρα από το τελευταίο κατάρτι και

τους δύο φορτωτήρες του ως το κάσαρο. Δώδεκα μέτρα κατά μήκος της υπερκατασκευής. Σκύβω πάνω από την κουπαστή και υπολογίζω το ύψος των εξάλων σε πέντε μέτρα.

Κάποιος στέκεται πίσω μου. Κάνω μεταβολή. Ο Χάνσεν γεμίζει το άνοιγμα της πόρτας του σιδηρουργείου. Ογκώδης, φορώντας μεγάλες μπότες με ξύλινη σόλα. Στο χέρι του κρατάει κάτι που μοιάζει με μικρό στιλέτο.

Με περιεργάζεται με τη νωχελική, κτηνώδη ικανοποίηση που η σωματική υπεροχή κάνει μερικούς άνδρες να αισθάνονται.

Σηκώνει το μαχαίρι. Έπειτα φέρνει το αριστερό χέρι του στη λεπίδα και, με μια κυκλική κίνηση, αρχίζει να την τρίβει μ' ένα κουρελάκι. Πάνω στη λεπίδα μένει ένα άσπρο στρώμα σαν σαπουνάδα.

«Κιμωλία Βιέννης. Πρέπει να τρίβονται με κιμωλία Βιέννης. Αλλιώς στομώνουν».

Δεν κοιτάζει το μαχαίρι. Δεν με αφήνει από τα μάτια του, καθώς μιλάει.

«Τα φτιάχνω μόνος μου. Από παλιά κοπίδια. Το σκληρότερο ατσάλι στον κόσμο. Πρώτα τα τροχίζω με αδαμαντοτροχό. Έπειτα καθαρίζω την κόψη με ανθρακοπυρίτιο και λαδάκονο. Στο τέλος την τρίβω με κιμωλία Βιέννης. Είναι πολύ, μα πολύ κοφτερά».

«Σαν ξυράφια;»

«Πιο κοφτερά», λέει ευχαριστημένος.

«Πιο μυτερά από τις λίμες για τα νύχια;»

«Πολύ πιο μυτερά».

«Πώς γίνεται τότε», λέω, «να είσαι τόσο αξύριστος και να μπαίνεις στα μαγειρεία, όπου μόλις καθάρισα εγώ, με τόσο βρόμικα νύχια;»

Σηκώνει το βλέμμα του προς τη γέφυρα κι έπειτα το στρέφει πάλι πάνω μου. Γλείφει τα χείλη του. Αλλά δεν βρίσκει απάντηση.

Δεν βλέπουμε άραγε κι εδώ την Ιστορία να επαναλαμβάνεται; Μήπως δεν προσπαθούσε η Ευρώπη πάντα ν' αδειάσει τους υπονόμους της στις αποικίες; Τάχα δεν είναι το «Κρόνος» για άλλη μια φορά οι κατάδικοι που οδεύουν προς την Αυστραλία, η Λεγεώνα των Ξένων που κατευθύνεται στην Κορέα, οι Άγγλοι κομάντος καθ' οδόν προς την Ινδονησία;

Επιστρέφω στην καμπίνα μου και βγάζω από την τσέπη του μπουφάν μου τις δυο κόλλες χαρτί που φυλάω εκεί τυλιγμένες σε ρολό. Έχω πάψει ν' αφήνω στην καμπίνα μου σημαντικά πράγματα. Καθώς ξαναφέρνω στη μνήμη μου τις διαστάσεις που υπολόγισα με τα βήματά μου, τις σημειώνω στο σχεδιάγραμμα του κύτους του «Κρόνος», που έχω αρχίσει να φτιάχνω. Στο περιθώριο γράφω τους υπόλοιπους αριθμούς, μερικούς από τους οποίους ξέρω και μερικούς άλλους μαντεύω.

Συνολικό μήκος: 105 μέτρα Εσωτερικό μήκος: 97 μέτρα
Πλάτος: 15 μέτρα Βάθος άνω καταστρώματος: 9, 5 μέτρα
Βάθος δευτέρου καταστρώματος: 6 μέτρα Χωρητικότητα (2ο κατάστρωμα): 100.000 κυβικά πόδια Χωρητικότητα (κύτος): 125.000 κυβικά πόδια Συνολικά: 225.000 κυβικά πόδια
Ταχύτητα: 18 κόμβοι, αντίστοιχη με 4.500 HP Κατανάλωση ντίζελ: 14 τόνοι τη μέρα Ακτίνα δράσης: 10.000 ναυτικά μίλια
Αναζητώ μια εξήγηση για τους περιορισμούς που επιβάλλονται στις κινήσεις του πληρώματος στο «Κρόνος».
Όταν ο Εσκιμώος Χανς ταξίδεψε με τον Πήρυ και το πλοίο του στον Βόρειο Πόλο, δεν επιτρεπόταν στους ναύτες να πατήσουν στο κατάστρωμα των αξιωματικών. Ήταν κι αυτό ένα μέρος του πειράματος, μια προσπάθεια να μεταφερθεί στην Αρκτική η ασφάλεια της φεουδαλικής ιεραρχίας. Σ' ένα σημερινό πλοίο, το πλήρωμα παραείναι ολιγάριθμο για τέτοιου τύπου κανόνες. Νά όμως που ισχύουν στο «Κρόνος».

Βάζω μπροστά τα πλυντήρια. Έπειτα βγαίνω από το πλυσταριό.

Όταν είσαι μέλος μιας απομονωμένης ομάδας ανθρώπων —σ' ένα οικοτροφείο, στους παγετώνες της γροιλανδικής ενδοχώρας, σ' ένα πλοίο— η ατομικότητά σου αμβλύνεται και την αντικαθιστά εν μέρει μια αίσθηση ενότητας. Ασυναίσθητα, μπορώ οποιαδήποτε στιγμή να τοποθετήσω κάθε άλλον μέσα στο σύμπαν του πλοίου. Από τα βήματά του στον διάδρομο, από την αναπνοή του όταν κοιμάται πίσω από μια κλειστή πόρτα, από το σφύριγμά του, από τον ρυθμό της δουλειάς του, από την ώρα που σκαντζάρει.

Όπως και οι άλλοι ξέρουν πού βρίσκομαι εγώ. Αυτό το πλεονέκτημα έχεις, όταν δουλεύεις στο πλυσταριό. Ακούγεται σαν να είσαι εκεί, ακόμα και αν δεν είσαι.

Ο Ουρς τρώει. Έχει ανοίξει ένα πτυσσόμενο τραπέζι στο πλάι της κουζίνας, το έχει σκεπάσει μ' ένα τραπεζομάντιλο κι έχει ανάψει ένα κερί.

«Fraulein Smilla, attendez moi one minute»¹.

Η τραπεζαρία του «Κρόνος» είναι μια Βαβέλ όπου ακούγονται ανάκατα αγγλικά, γαλλικά, φιλιππινέζικα, δανέζικα και γερμανικά. Ο Ουρς παραδέρνει αβοήθητος ανάμεσα σε τρίμματα από γλώσσες που δεν έμαθε ποτέ. Τον λυπάμαι. Μπορώ ν' ακούσω τη μητρική γλώσσα του ν' αποσυντίθεται.

Σπρώχνει προς το μέρος μου μια καρέκλα και βάζει άλλο ένα πιάτο στο τραπέζι.

Είναι από εκείνους που τρώνε για χάρη της παρέας. Τρώει σαν να ήθελε να ενώσει όλους τους ανθρώπους του κόσμου γύρω από το τσουκάλι, με την αισιόδοξη γνώση ότι πέρα από τους πολέμους, τους βιασμούς, τους γλωσσικούς φραγμούς, τις διαφορές θερμοκρασίας, τη δανική στρατιωτική επικυριαρχία στη βόρεια Γροιλανδία, ακόμα και μετά την παραχώρηση αυτονομίας, έχουμε όλοι ένα κοινό: ότι πρέπει να τρώμε για να ζήσουμε.

Στο πιάτο του έχει μια μερίδα μακαρόνια που θα έφτανε για όλο το πλήρωμα.

Όταν αρνούμαι, με κοιτάζει λυπημένα.

«Παραείστε αδύνατη, Fraulein».

Τρίβει ένα μεγάλο κομμάτι παρμεζάνα και η στεγνή, χρυσή σκόνη πέφτει πάνω στα μακαρόνια σαν ψιλό χιόνι.

«Είστε ein Hungerkiinstler»².

Έχει ανοίξει στα δυο τις μπαγκέτες που έψησε ο ίδιος και τις έχει ζεστάνει στον φούρνο με βούτυρο και σκόρδο. Χώνει κάθε φορά στο στόμα του μια τεράστια μπουκιά και την αλέθει αργά, με απόλαυση.

«Ουρς», λέω, «πώς μπαρκάρισες σ' αυτό το πλοίο;»

Μου είναι αδύνατο να του μιλήσω στον πληθυντικό.

Σταματάει το μάσημα.

«Ο Βερλαίν λέει πως είστε Polizist, αστυνομικός».

Ζυγίζει τη σιωπή μου.

«Ήμουν, im Gefangnis»³. Δύο χρόνια. In der Schweiz»⁴.

Αυτό εξηγεί το χρώμα του δέρματός του. Η χλομάδα του φυλακισμένου.

«Έκανα διακοπές στο Μαρόκο, με το αυτοκίνητό μου. Σκέφτηκα, θα πάρεις μαζί σου δυο κιλά και θα σου

κρατήσουν δυο χρόνια. Στα ιταλικά σύνορα με κράτησαν για Stichprobekontrolle. Ich bekam drei Jahre⁵. Απολύθηκα στα δύο. Τον περασμένο Οκτώβρη».

«Πώς ήταν η φυλακή;»

«Die beste Zeit meines Lebens»⁶.

Η συγκίνηση τον έκανε να γυρίσει στα γερμανικά.

«Καθόλου στρες. Όλο Ruhe, ησυχία . Έκανα εθελοντική υπηρεσία στα μαγειρεία. Γι' αυτό πέτυχα Strafermassigung, μείωση της ποινής».

«Και το "Κρόνος";»

Για άλλη μια φορά ζυγίζει τις προθέσεις μου.

«Έκανα τη στρατιωτική θητεία μου στο ελβετικό Ναυτικό».

Τον κοιτάζω για να καταλάβω αν πρόκειται για αστείο, αλλά κάνει μια απορριπτική χειρονομία.

«Flussmarine⁷. Ήμουν μάγειρας. Ένας συνάδελφος εκεί είχε γνωριμίες στο Αμβούργο. Μου πρότεινε το "Κρόνος". Ich hatte meine Lehrzeit teilweise in Danemark, in Toender gemacht⁸. Ήταν δύσκολο. Δεν βρίσκεις δουλειά, όταν έχεις κάνει φυλακή».

«Ποιος σε προσέλαβε;»

Δεν μου απαντάει.

«Ποιος είναι ο Τόερκ;»

Ανασηκώνει τους ώμους του.

«Τον είδα μόνον einmal, μια φορά. Μένει κλεισμένος στο κατάστρωμα λέμβων. Μόνον ο Σάιντενφέντεν και die Frau, η γυναίκα βγαίνουν έξω».

«Τι πάμε να παραλάβουμε;»

Κουνάει το κεφάλι του.

«Ich bin Koch. Es war unmöglich, Arbeit zu kriegen. Sie haben keine Ahnung, Fraulein Smilla»⁹.

«Θέλω να δω τα ψυγεία και τις αποθήκες».

Στο πρόσωπό του εμφανίζεται ο φόβος.

«Aber Verlaine hat mir gesagt, die Jaspersen will...»¹⁰

Γέρνω προς το μέρος του πάνω από το τραπέζι. Με αυτή την κίνηση τον απομακρύνω από τα μακαρόνια του, από την προηγούμενη οικειότητά μας, από την εμπιστοσύνη που μου έδειχνε. «Το “Κρόνος” κάνει λαθρεμπόριο».

Τώρα είναι πανικόβλητος.

«Ahh, ich bin kein Schmuggler. Ich konnte nicht ertragen,

noch einmal ins Gefangnis zu gehen»¹¹.

«Δεν είπες πως ήταν η καλύτερη περίοδος της ζωής σου;»

«Aber es war genug»¹².

Με πιάνει από το μπράτσο.

«Ich will nicht zuriick. Bitte, bitte»¹³. Αν μας πιάσουν, πέστε τους ότι είμαι αθώος, ότι δεν ήξερα τίποτα».

«Θα δω τι μπορώ να κάνω», λέω.

Οι αποθήκες τροφίμων είναι ακριβώς κάτω από τα μαγειρεία. Αποτελούνται από ένα δωμάτιο-ψυγείο για κρέατα, ένα για αβγά και ψάρια, ένα διπλό ψυγείο με θερμοκρασία 2°C για άλλα αλλοιώσιμα είδη, καθώς και από διάφορα ντουλάπια. Όλοι αυτοί οι χώροι είναι γεμάτοι, καθαροί, συγυρισμένοι, λειτουργικοί και με τόσα σημάδια συνεχούς χρήσης ώστε δεν θα μπορούσαν να χρησιμέψουν σαν κρυψώνα για οτιδήποτε.

Ο Ουρς μού τους δείχνει με επαγγελματική περηφάνια όση και φόβο. Μου παίρνει δέκα λεπτά για να τους επιθεωρήσω. Πρέπει να τηρήσω ένα χρονοδιάγραμμα. Γυρίζω στο πλυσταριό. Φυγόκεντρα) τα ρούχα. Τα βάζω στο στεγνωτήριο και φέρνω πάλι το κουμπί του στην έναρξη. "Επειτα ξαναβγαίνω κρυφά έξω. Και κατευθύνομαι προς τα κάτω.

Δεν ξέρω τίποτα από κινητήρες. Και όχι μόνον αυτό, αλλά ούτε έχω σκοπό να μάθω.

Όταν ήμουν πέντε χρονών, ο κόσμος ήταν ασύλληπτος. Στα δεκατρία μου, μου φαινόταν πολύ μικρότερος, πολύ πιο βρόμικος και καταθλιπτικά προβλέψιμος. Σήμερα παραμένει βορβορώδης, αλλά είναι πάλι -αν και με διαφορετικό τρόπο- πολύπλοκος όπως όταν ήμουν παιδί.

Με τα χρόνια, επέβαλα εκούσια στον εαυτό μου κάποιους περιορισμούς. Δεν έχω πια δυνάμεις να ξαναρχίσω από την αρχή. Να μάθω καινούργιο επάγγελμα. Να πολεμήσω την ίδια την προσωπικότητά μου. Να μνηθώ στα μυστικά ενός ντιζελοκινητήρα.

Βασίζομαι στις πρόχειρες παρατηρήσεις του Γιάκκελσεν. Σήμερα το πρωί τον αιφνιδίασα στο πλυσταριό. Ακουμπούσε με την πλάτη στη μόνωση του σωλήνα για το ζεστό νερό, μ' ένα πούρο στο στόμα και τα χέρια χωμένα στην τσέπη, για να μη βλάψει ο αρμυρισμένος αέρας το απαλό σαν ροδάκινο δέρμα του, που προορίζεται να χαϊδεύει τις γυναίκες στο εσωτερικό των μηρών τους.

«Σμίλλα», λέει απαντώντας στην ερώτησή μου για τον κινητήρα, «είναι τεράστιος. Εννιά κύλινδροι, με 450 διάμετρο ο καθένας και 720 χιλιοστά διαδρομή εμβόλου. Μπούρμαϊστερ και Γουέιν, αμέσως αντιστρέψιμος, με υπερπληρωτή. Πλέουμε με 18-19 κόμβους. Η μηχανή είναι από το '60, δικιά μου, αλλά την έχουν ανακαινίσει. Είμαστε εξοπλισμένοι σαν παγοθραυστικό».

Κοιτάζω με δέος τη μηχανή. Υψώνεται μπροστά μου, είμαι

αναγκασμένη να περάσω από δίπλα της, δίπλα από τις στρόφιγγες, τους εγχυτήρες, τις ψυκτικές αύλακες, τις σωληνώσεις, τα ελατήρια, τον γυαλισμένο χάλυβα και χαλκό της, την εξάτμισή της, την άψυχη, αλλά δυναμική κίνησή της. Όπως τα μικρά μαύρα τηλέφωνα του Λούκας, είναι ένα απόσταγμα πολιτισμού. Κάτι αυτονόητο και μαζί ακατάληπτο. Ακόμα και αν ήταν ανάγκη, δεν θα ήξερα πώς να τη σταματήσω. Με μια έννοια, ίσως δεν υπάρχει τρόπος να τη σταματήσεις. Ίσως είναι δυνατό να πάψει προσωρινά να λειτουργεί, αλλά όχι ν' αδρανοποιηθεί οριστικά.

Ίσως μου δίνει αυτή την αίσθηση επειδή δεν έχει ατομικότητα, όπως ένας άνθρωπος, αλλά είναι αντίγραφο κάτι άλλου, της ψυχής της μηχανής του αξιωματικού συστήματος όλων των κινητήρων.

Ίσως πάλι το μείγμα μοναξιάς και φόβου με κάνει να βλέπω φαντάσματα.

Ωστόσο, το σημαντικό δεν μπορώ να το εξηγήσω. Γιατί το «Κρόνος» εφοδιάστηκε στο Αμβούργο, πριν από δύο μήνες, μ' έναν υπερμεγέθη κινητήρα;

Η καταπακτή στον μπουλμέ πίσω από τη μηχανή είναι μονωμένη. Όταν κλείνει πίσω μου, ο θόρυβος του κινητήρα σβήνει και τ' αφτιά μου βουίζουν σαν να κουφάθηκα. Η σήραγγα κατεβαίνει έξι σκαλοπάτια. Από εκεί αρχίζει ένας διάδρομος με μάκρος 25 μέτρα, ίσιος σαν χάρακας, φωτισμένος από λάμπες με συρμάτινο κλωβό γύρω τους,

πανομοιότυπος μ' εκείνον που ο Γιάκκελσεν κι εγώ διανύσαμε λιγότερο από ένα εικοσιτετράωρο πριν, αν και μου φαίνεται ότι αυτό έγινε στο μακρινό παρελθόν.

Στο δάπεδο, οι δεξαμενές του ντίζελ που βρίσκονται από κάτω σημειώνονται με αριθμούς. Περνάω από τις υπ' αριθμόν 7 και 8. Ο τοίχος δίπλα σε κάθε δεξαμενή έχει έναν πυροσβεστήρα, μια αντιπυρική κουβέρτα κι ένα κουμπί συναγερμού. Δεν είναι ευχάριστο να σου θυμίζουν τους κινδύνους πυρκαγιάς σ' ένα πλοίο.

Εκεί που τελειώνει η σήραγγα, μια στριφτή σκάλα οδηγεί προς τα πάνω. Η πρώτη καταπακτή είναι αριστερά. Αν οι προσωρινοί υπολογισμοί μου είναι σωστοί, πρέπει να βγάζει στο μικρότερο και πλησιέστερο προς την πρύμνη αμπάρι. Την προσπερνώ. Η επόμενη βρίσκεται τρία μέτρα ψηλότερα.

Το δωμάτιο διαφέρει πολύ από εκείνο που είδα πριν. Το ύψος του δεν ξεπερνάει τα έξι μέτρα. Οι πλευρές του δεν φτάνουν ως το πάνω κατάστρωμα, αλλά τελειώνουν στο μεσαίο, όπου η φωτεινή δέσμη του φακού μου χάνεται στο σκοτάδι.

Το δωμάτιο είναι ένα ξεφλουδισμένο, λεκιασμένο και πολυχρη-σιμοποιημένο αμπάρι. Πάνω στον ένα μπουλμέ ακουμπούν στοίβες από ξύλινες σφήνες, κανναβόσκοινα και καροτσάκια για το ασφάλισμα και τη μετακίνηση του φορτίου.

Κόντρα στον άλλο μπουλμέ έχουν στοιβαχτεί καμιά πενηνταριά σιδηροδρομικές τραβέρσες, δεμένες μαζί.

Στο από πάνω πάτωμα, μια πόρτα βγάζει στο μεσαίο κατάστρωμα. Ο φακός μου βρίσκει μακρινούς τοίχους, το ψηλό στηθαίο γύρω από το άνοιγμα του αμπαριού, το στηρίγμα κάτω από το σημείο όπου πρέπει να υψώνεται το πρυμνιό κατάρτι. Κουβάρια από άσπρα ηλεκτρικά καλώδια, τα στόμια του συστήματος ψεκασμού.

Το κατάστρωμα φτάνει από τη μια ως την άλλη πλευρά του πλοίου, στην πραγματικότητα είναι ένα ενιαίο, χαμηλοτάβανο δωμάτιο, στηριγμένο από κολόνες. Αρχίζει κάπου κοντά στους μπουλμέδες που οδηγούν στο δωμάτιο-ψυγείο και στις αποθήκες και χάνεται στο σκοτάδι προς την πρύμνη.

Προς αυτή την κατεύθυνση πηγαίνω. Έπειτα από είκοσι πέντε μέτρα συναντώ ένα κιγκλίδωμα. Σε τρία μέτρα βάθος, η φωτεινή δέσμη μου βρίσκει πάτο. Είναι το πλησιέστερο προς την πρύμνη αμπάρι. Θυμάμαι τα στοιχεία που μου έδωσε ο Γιάκκελσεν: 1.000 κυβικά πόδια, είπε, σε σύγκριση με τα 3.500 του αμπαριού που μόλις επιθεώρησα.

Βγάζω το σχεδιάγραμμά μου και το αντιπαραβάλλω με τον χώρο που απλώνεται από κάτω μου. Φαίνεται λίγο μικρότερος απ' ό,τι τον σχεδίασα.

Επιστρέφω στη στριφτή σκάλα και κατεβαίνω στην πρώτη πόρτα.

Βλέποντας το αμπάρι από το δάπεδο, καταλαβαίνω γιατί φαίνεται μικρότερο απ' ό,τι στο σχεδιάγραμμά μου. Το

μισογεμί-ζει ένας τετράγωνος όγκος ύψους ενάμισι μέτρου, κάτω από έναν μπλε μουσαμά.

Με το κατσαβίδι ανοίγω στον καμβά δυο τρύπες και μια χαραμάδα.

Έχοντας υπόψη τις τραβέρσες, θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί ότι πηγαίνουμε στη Γροιλανδία για να στρώσουμε 75 μέτρα σιδηροδρομικής γραμμής και ν' ανοίξουμε μια εταιρεία σιδηροδρόμων. Κάτω από τον μουσαμά βρίσκεται ένας σωρός από ρά-γιες.

Αλλά θα ήταν αδύνατο να προσαρμοστούν στις τραβέρσες. Είναι ενωμένες με οξυγονοκόλληση και σχηματίζουν μια μεγάλη, τετράγωνη κατασκευή με βάση από γωνιασμένα σίδερα.

Σκέφτομαι ότι κάτι μου θυμίζει. Έπειτα εγκαταλείπω αυτή τη σκέψη. Είμαι τριάντα επτά χρονών. Με την ηλικία, όλα σου θυμίζουν κάτι άλλο.

Επιστρέφω στο μεσαίο κατάστρωμα και κοιτάζω το ξυπνητήρι μου. Αυτή τη στιγμή πρέπει να επικρατεί ησυχία στο πλυσταριό. Μπορεί να με φωνάξουν. Μπορεί να περάσει κανένας.

Συνεχίζω τον δρόμο μου προς την πρύμνη.

Οι κραδασμοί του κύτους μού λένε ότι η έλικά πρέπει να βρίσκεται κάπου από κάτω, λοξά μπροστά μου. Σε καμιά

δεκαπενταριά μέτρα απόσταση, σύμφωνα με το σχεδιάγραμμά μου. Εδώ το κατάστρωμα διακόπτεται από έναν μπουλμέ με μια πόρτα. Το κλειδί του Γιάγκελσεν ταιριάζει στην κλειδαριά. Πίσω από την πόρτα υπάρχει ένα κόκκινο φως με διακόπτη. Δεν το ανάβω. Πρέπει να βρίσκομαι κάτω από το χαμηλό κάσαρο του πλοίου. Ο χώρος αυτός έχει μείνει κλειδωμένος από τη στιγμή που επιβίβαστηκα.

Η καταπακτή οδηγεί σ' έναν μικρό διάδρομο με τρεις πόρτες σε κάθε πλευρά. Το κλειδί ανοίγει την πρώτη προς τα δεξιά. Καμιά πόρτα δεν είναι κλειστή για τον Πέδερ Μοστ και τους φίλους του.

Το δωμάτιο ήταν, ως πριν από όχι πολύ καιρό, μία από τρεις μικρές καμπίνες στην αριστερή πλευρά του πλοίου. Τώρα οι μεσοτοιχίες έχουν ξηλωθεί κι έχει σηματοστεί ένας ενιαίος χώρος. Μια αποθήκη. Κατά μήκος των τοίχων βλέπω κουλούρες από μπλε νάilon λατζάνες πάχους 60 χιλιοστών. Πλεχτά σκοινιά από πολυπροπυλένιο. Οκτώ σετ διπλού σκοινιού Κερμαντέλ, πάχους οκτώ χιλιοστών, με λαμπερά, αλπικά χρώματα ασφαλείας — ένας παλιός μου γνώριμος από τους παγετώνες της γροιλανδικής ενδοχώρας. Κάθε σετ κοστίζει 5. 000 κορόνες, αντέχει σε βάρος πέντε τόνων και είναι το μόνο σκοινί στον κόσμο που μπορεί να τεντωθεί στο 25 τοις εκατό του μήκους του.

Κάτω από λουριά βλέπω αλουμιένιες σκάλες, χιονοάγκυρες, αντίσκηνα, ελαφρά φτυάρια και υπνόσακους. Από μεταλλικούς γάντζους βιδωμένους στον τοίχο κρέμονται

ραβδοσκαπάνες, ορειβατικά σφυριά, πασσαλάκια, κρίκοι με κλείθρο, δυναμικά φρένα και βίδες πάγου. Τόσο από τις στενές, που μοιάζουν με ανοιχτήρια, όσο και από τις φαρδιές, που βιδώνεις στον πυρήνα τους έναν κύλινδρο πάγου και μπορούν να σηκώσουν ελέφαντα.

Πίσω από μερικές πόρτες, που τις ανοίγω στην τύχη, βρίσκω σε μεταλλικά ερμάρια σφήνες, προστατευτικά γυαλιά, ένα κιβώτιο με έξι υψομέτρες Τόμμεν. Σακίδια, μπότες Μάιντλ, ιμάντες ασφαλείας, όλα αυτά κατευθείαν από το εργοστάσιο και τυλιγμένα σε διαφανές πλαστικό.

Το δωμάτιο της δεξιάς πλευράς σχηματίστηκε και αυτό από τρεις καμπίνες που ενώθηκαν. Εδώ βλέπω κι άλλες σκάλες, κι άλλα σκοινιά, ένα πυρίμαχο ντουλάπι με την επιγραφή ΕΚΡΗΚΤΙΚΑ, που δυστυχώς δεν ανοίγει με το κλειδί του Γιάκκελσεν. Σε τρία μεγάλα κουτιά από χαρτόνι βρίσκω τρία όμοια δείγματα δανέζικης μαστοριάς: τρία χειροκίνητα βαρούλκα των 20 ιντσών, μάρκας Ζόφους Μπέρενσεν, με τρεις οδοντωτούς τροχούς. Δεν ξέρω πολλά για την ανυψωτική δύναμη τέτοιων μηχανημάτων, αλλά είναι μεγάλα σαν βαρέλια και δείχνουν ικανά να σηκώσουν ατμο-μηχανή.

Μετράω με τα βήματά μου τον διάδρομο και τον βγάζω πεντέμισι μέτρα. Στο τέρμα του, μια σκάλα ανεβάζει στο κατάστρωμα. Εκεί πάνω είναι μια τουαλέτα, ένα βαφείο, ένα σιδηρουργείο, μια μικρή καντίνα που χρησιμεύει σαν καταφύγιο για τους ναύτες, όταν δουλεύουν στο κατάστρωμα. Αποφασίζω ν' αναβάλω την εξερεύνησή τους

για μια άλλη φορά.

Έπειτα αλλάζω γνώμη.

Άφησα μισάνοιχτη την πόρτα απ' όπου μπήκα. Ίσως γιατί αλλιώς ο διάδρομος και τα δωματιάκια θα μου φαίνονταν σαν ποντικοπαγίδες.

Ίσως για να δω μήπως ανάψει κανένα φως πίσω μου.

Ακούγεται τώρα ένας ήχος. Όχι δυνατός. Μόνον ένας μικρός θόρυβος, που σχεδόν χάνεται μέσα στο βουητό της έλικας και τον ρόχθο των κυμάτων που σπάζουν πάνω στο κύτος.

Είναι θόρυβος μετάλλου πάνω σε μέταλλο. Προσεχτικός, αλλά ενισχυμένος από την έντονη αντήχηση του χώρου.

Αρχίζω ν' ανεβαίνω τη σκάλα. Για να βγω στο κατάστρωμα. Πάνω πάνω υπάρχει μια πόρτα. Το κλειδί κάνει το μάνταλο να τραβηχτεί, αλλά η πόρτα δεν ανοίγει. Είναι καρφωμένη από έξω. Γυρίζω, λοιπόν, πίσω.

Στο σκοτάδι του μεσαίου καταστρώματος τραβιέμαι στο πλάι, καθίζω στις φτέρνες μου και περιμένω.

Έρχονται σχεδόν αμέσως. Είναι τουλάχιστον δύο, ίσως περισσότεροι. Κινούνται αργά, επιθεωρώντας τον γύρω χώρο. Διακριτικά, αλλά χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια να μην κάνουν θόρυβο.

Αφήνω τον φακό μου στο πάτωμα. Περιμένω ώσπου το

«Κρόνος» να σκαρφαλώσει σ' ένα ψηλό κύμα. Όταν συμβαίνει αυτό, ανάβω τον φακό και τον σπρώχνω πέρα. Αρχίζει να κατρακυλάει προς τη δεξιά πλευρά του πλοίου, με το φως του να τρεμοπαίζει ανάμεσα στις κολόνες.

-εχύνομαι προς τα εμπρός, τρέχοντας άκρη άκρη στον διάΕκείνοι δεν σαστίζουν. Μπροστά μου είναι κάτι που μου φαίνεται σαν κουρτίνα. Θέλω να το παραμερίσω, αλλά τυλίγεται γύρω μου. Έπειτα άλλο ένα τέτοιο πράγμα κυματίζει γύρω από το πρόσωπο και το πανωκόρμι μου κι εγώ φωνάζω, αλλά ο ήχος πνίγεται από το χοντρό ύφασμα και γίνεται μόνον ένα κουδούνισμα στ' αφτιά μου, μαζί με μια γεύση σκόνης και μαλλιού. Μ' έχουν σκεπάσει με τις αντιπυρικές κουβέρτες.

Δεν ασκήθηκε καθόλου βία, όλα έγιναν με το μαλακό και χωρίς καμιά δραματικότητα.

Με ακουμπούν στο πάτωμα. Κάτι πιέζει από έξω τις κουβέρτες κι αισθάνομαι μια καινούργια μυρωδιά. Μυρωδιά από μαυρόχωμα και γιούτα. Πάνω από τις κουβέρτες μ' έχουν κουκουλώσει μ' ένα από τα πολλά σακιά που είδα στο αμπάρι.

Με σηκώνουν, πάντα με προσοχή. Είμαι ξαπλωμένη ανάμεσα στους ώμους δύο ανδρών, που διασχίζουν το κατάστρωμα κουβαλώντας με. Εντελώς παράλογα, μου έρχεται η ματαιόδοξη σκέψη ότι πρέπει ν' αποτελώ γελοίο θέαμα.

Μια καταπακτή ανοίγει και κλείνει. Κατεβαίνουν τη σκάλα

κρατώντας με τεντωμένη ανάμεσά τους. Η τυφλότητα αυξάνει την επιφυλακή του σώματός μου, αλλά ούτε μία φορά δεν χτυπάω στα σκαλιά. Αν δεν ήταν το κουκούλωμα και οι περιστάσεις, θα νόμιζε κανείς ότι πρόκειται για μεταφορά ασθενούς με φορείο.

Ένας θόρυβος πνιχτός και μαζί κοντινός μου λέει ότι περιμένουμε έξω από την πόρτα του μηχανοστάσιου. Η πόρτα ανοίγει, διασχίζουμε το μηχανοστάσιο και ο θόρυβος σβήνει πάλι. Οι αποστάσεις και ο χρόνος διαστέλλονται. Μου φαίνεται ότι έχουμε περπατήσει αιώνες, όταν οι δύο άνδρες ανεβαίνουν το πρώτο σκαλοπάτι. Στην πραγματικότητα, δεν μπορεί να διανύσαμε περισσότερα από τα είκοσι πέντε μέτρα που υπολόγισα πριν ως την μπροστινή σκάλα.

Τώρα, μόνον ένας ώμος είναι από κάτω μου. Προσπαθώ να ελευθερώσω τα μπράτσα μου.

Με ακουμπούν απαλά κάτω. Από κάπου πάνω από το κεφάλι μου έρχεται ένας ελαφρός κραδασμός μετάλλου.

Τώρα ξέρω πού πηγαίνουμε. Η πόρτα που άνοιξε δεν οδηγεί πουθενά, αλλά βγάζει στον μικρό εξώστη όπου στεκόμουν μαζί με τον Γιάκκελσεν, δώδεκα μέτρα πάνω από τον πάτο.

Δεν ξέρω γιατί. Αλλά ξέρω ότι θα με πετάξουν από τον εξώστη στον πάτο της δεξαμενής.

Μ' έχουν βάλει καθιστή. Το ύφασμα σχηματίζει έτσι μια πτυχή. Με αυτόν τον τρόπο χαλαρώνει όσο χρειάζεται για να

μπορέσω να σηκώσω το αριστερό χέρι μου, σέρνοντάς το πάνω στο στήθος. Στη χούφτα μου κρατάω το κατσαβίδι.

Όταν ο άνδρας με σηκώνει από το πάτωμα, το στήθος μου ακουμπάει στο δικό του. Προσπαθώ να βρω ψηλαφώντας το στέρνο του, αλλά τρέμω τόσο που δεν μπορώ. Εξάλλου, το κατσαβίδι έχει ακόμα πάνω του τον φελλό.

Με ακουμπάει στο κιγκλίδωμα και γονατίζει μπροστο μου, σαν μητέρα που θέλει να σηκώσει το παιδί της.

Είμαι βέβαιη πως θα πεθάνω. Αλλά διώχνω αυτή τη σκέψη. Αρνούμαι να δεχτώ αυτή την ταπείνωση. Υπάρχει μια εξευτελιστική ψυχρότητα στον τρόπο που σχεδίασαν τον θάνατό μου. Τους ήταν τόσο εύκολο, και νά 'μαι τώρα εδώ: Σμίλλα, η Γρουλαν-δέζα σαлтаβούτα.

Όταν βάζει τον ώμο του από κάτω μου, περνάω το κατσαβίδι στο δεξιό μου χέρι. Καθώς σηκώνεται αργά, φέρνω το κατσαβίδι στο στόμα, δαγκώνω τον φελλό και τον αποσπώ. Με γυρίζει ενενήντα μοίρες, για να γλιστρήσω πάνω από τα κάγκελα. Βρίσκω με τα δάκτυλα του αριστερού χεριού μου τον ώμο του. Δεν μπορώ να φτάσω τον λαιμό του. Αλλά νιώθω το κλειδοκόκαλό του και, ανάμεσα σ' αυτό και τον τραπέζιο μυ, το μαλακό τριγωνικό κοίλωμα όπου βρίσκονται γυμνωμένα τα νεύρα, κάτω από ένα λεπτό στρώμα δέρματος και συνδετικού ιστού. Εκεί σπρώχνω τη μύτη του κατσαβιδιού. Διαπερνάει το ύφασμα κι έπειτα σταματάει. Η εκπληκτικά ελαστική αντίσταση και στερεότητα των ζωντανών

κυττάρων. Ενώνω τις παλάμες μου και ανασηκώνω μ' ένα τίναγμα το σώμα μου, έτσι ώστε όλο το βάρος μου να πέσει στη λαβή του εργαλείου. Το κατσαβίδι βυθίζεται στη σάρκα.

Εκείνος δεν βγάζει άχνα. Αλλά σταματάει, και για μια στιγμή στεκόμαστε εκεί και ταλαντευόμαστε μαζί. Περιμένω να με ρίξει στο κενό, σφίγγομαι από τώρα για τη στιγμή που θα σκάσω πάνω στη σχάρα του σκοτεινού βυθού. Τότε εκείνος με αφήνει να πέσω στον εξώστη.

Χτυπάω με το κεφάλι στα κάγκελα. Η ζαλάδα απλώνεται στο κεφάλι μου, δυναμώνει κι έπειτα υποχωρεί. Το σακί και οι μάλλινες κουβέρτες προστάτευσαν αρκετά το κεφάλι μου ώστε να μη λιποθυμήσω. .

Τότε, μια σφυριά προσγειώνεται στην κοιλιά μου. Εκείνος με κλοτσάει.

Στην αρχή μού έρχεται να ξεράσω. Αλλά καθώς ο πόνος έρχεται και ξανάρχεται, δεν προλαβαίνω ν' αναπνεύσω ανάμεσα στις κλοτσιές. Κοντεύω να πνιγώ. Σκέφτομαι τι ατυχία που ήταν να μην μπορέσω να φτάσω πιο κοντά στον λαιμό του.

Το επόμενο πράγμα που αντιλαμβάνομαι είναι ένα ουρλιαχτό. Νομίζω πως ουρλιάζει εκείνος. Με πιάνουν από τους ώμους και σκέφτομαι ότι εξάντλησα την καλή μου τύχη και τις δυνάμεις μου και τώρα θέλω να πεθάνω ήσυχα.

Αλλά δεν είναι εκείνος που ουρλιάζει, είναι μια ηλεκτρονική

στριγγλιά, η ημιτονοειδής καμπύλη ενός ταλαντωτή. Με σέρνουν προς τα πάνω στη σκάλα. Τα λαγόνια μου βροντοχτυπούν σε κάθε σκαλοπάτι.

Νιώθω μια ψύχρα και ακούω τον ήχο βροχής που πέφτει. Έπειτα ανοίγει μια καταπακτή και με αφήνουν κάτω. Δίπλα μου, ένα ζώο κοντεύει να φτύσει τα πνευμόνια του από τον βήχα.

Με τα πολλά καταφέρνω να βγάλω από πάνω μου το σακί. Πρέπει να κυλιστώ πέρα δώθε για ν' απαλλαγώ από τις κουβέρτες.

Αναδύομαι σε μια κρύα, καταρρακτώδη βροχή, στην ηλεκτρονική στριγγλιά, σ' ένα εκτυφλωτικό ηλεκτρικό φως και στο αγκομαχητό δίπλα μου.

Δεν είναι ζώο. Είναι ο Γιάκκελσεν. Μούσκεμα και άσπρος σαν κιμωλία. Βρισκόμαστε σ' ένα χώρο που δεν μπορώ ν' αναγνωρίσω αμέσως. Πάνω από τα κεφάλια μας, το σύστημα ψεκασμού μάς λούζει με καταρράκτες νερού που περιστρέφονται μανιασμένα. Το σήμα συναγερμού για τον καπνό δυναμώνει και χαμηλώνει, μονότονα, πριονίζοντας τα νεύρα.

«Τι άλλο να έκανα; Άναψα το πούρο κι έβαλα το στόμα μου στον αισθητήρα. Έτσι πήρε μπρος αυτό το σκατό».

Προσπαθώ να ρωτήσω κάτι, αλλά δεν βγαίνει άχνα από μέσα μου. Ο Γιάκκελσεν μαντεύει την ερώτηση.

«Ο Μωρίς», λέει. «Πάει η ομορφιά του. Ούτε καν με είδε».

Κάπου από πάνω μας ακούγεται τρεχαλητό. Τα βήματα κατεβαίνουν τη σκάλα.

Δεν μπορώ να κουνηθώ. Ο Γιάκκελσεν σηκώνεται. Με κουβάλησε έναν όροφο ψηλότερα. Πρέπει να βρισκόμαστε στο μεσοπάτωμα κάτω από το πλωριό κατάστρωμα. Η προσπάθεια τού έχει κόψει τα γόνατα.

«Δεν είμαι σε φόρμα», λέει.

Έπειτα το βάζει στα πόδια και χάνεται τρεκλίζοντας στο σκοτάδι.

Η πόρτα ανοίγει. Μπαίνει ο Σόννε. Περνάει μια στιγμή ώσπου να τον αναγνωρίσω. Κουβαλάει έναν μεγάλο πυροσβεστήρα και φοράει πλήρη εξάρτυση πυροσβέστη, με μια φιάλη οξυγόνου στην πλάτη. Πίσω του στέκονται η Μαρία και η Φερνάντο.

Καθώς κοιταζόμαστε, ο συναγερμός σταματάει, η πίεση του νερού στο σύστημα ψεκασμού ελαττώνεται βαθμιαία και τελικά οι κρουνοί στερεύουν. Μέσα στο δωμάτιο, ανάμεσα στις σταγόνες που πέφτουν από τους τοίχους και το ταβάνι και τα ρυάκια που κελαρύζουν στο πάτωμα, μπαίνει ο μακρινός θόρυβος από τα κύματα που σπάζουν στην πλώρη του «Κρόνος».

Οι άνθρωποι δίνουν υπερβολική αξία στους έρωτες. Όταν ερωτεύεσαι, το 45 τοις εκατό αυτού που νιώθεις είναι φόβος μήπως σε απορρίψουν, το 45 τοις εκατό τρελή ελπίδα ότι αυτή τη φορά ο φόβος δεν θα βγει αληθινός, κι ένα ταπεινό 10 τοις εκατό είναι η αβέβαιη αίσθηση ότι υπάρχουν περιθώρια για αγάπη. :

Δεν ερωτεύομαι πια. Όπως δεν παθαίνω πια μαγουλάδες.

Αλλά, φυσικά, ο καθένας μπορεί να δεχτεί την επίθεση της αγάπης. Τις τελευταίες βδομάδες επιτρέπω κάθε νύχτα στον εαυτό μου να τον σκέφτεται λίγα λεπτά. Δίνω την άδεια στη συνείδησή μου κι έπειτα παρατηρώ πώς το σώμα μου τον νοσταλγεί, πώς τον θυμάμαι ακόμα από τον καιρό που δεν είχα αρχίσει να τον προσέχω. Τον βλέπω να κάνει με μεράκι τούτο ή εκείνο, θυμάμαι το τραύλισμά του, το αγκάλιασμά του, την επαφή με τον συμπαγή πυρήνα της προσωπικότητάς του. Όταν οι εικόνες αρχίζουν να με θαμπώνουν με τη λάμψη της νοσταλγίας, τις σταματώ. Τουλάχιστον προσπαθώ.

Δεν είμαι ερωτευμένη. Αλλιώς δεν θα έβλεπα τα πράγματα τόσο καθαρά. Ο έρωτας είναι ένα είδος ψυχασθένειας. Στενά συγγενικής με το μίσος, το κρύο, τη μνησικακία, τη μέθη, την αυτοκτονία.

Συμβαίνει —πολύ σπάνια, αλλά συμβαίνει— να μου θυμίζει κάτι τους έρωτες της ζωής μου. Συνέβη και τώρα.

Απέναντί μου, στο τραπέζι της τραπεζαρίας των

αξιωματικών, κάθεται ο άνδρας που λένε Τόερκ. Αν αυτή η συνάντηση είχε γίνει πριν από δέκα χρόνια, μπορεί να τον ερωτευόμουν.

Μερικές φορές η ακτινοβολία ενός ανθρώπου είναι τέτοια, ώστε διαπερνάει τις οχυρώσεις μας, τις αναγκαίες προκαταλήψεις και αναστολές μας, και φτάνει ολόισια στα σπλάχνα μας. Πριν από πέντε λεπτά, μια μέγκενη έπιασε την καρδιά μου και τώρα τη σφίγγει. Το αίσθημα αυτό ενώνεται με τον πυρετό που ανεβαίνει, την απάντηση του οργανισμού μου στην υπερένταση που δοκίμασα, και μου φέρνει έναν σουβλερό πονοκέφαλο.

Πριν από δέκα χρόνια, αυτός ο πονοκέφαλος μπορεί να γινόταν ακατανίκητη επιθυμία να πιέσω το στόμα μου στο δικό του και να τον δω να χάνει την αυτοκυριαρχία του.

Σήμερα, είμαι σε θέση να παρατηρώ αυτό που μου συμβαίνει, γεμάτη ευλάβεια για το φαινόμενο, αλλά ξέροντας πολύ καλά ότι δεν είναι παρά μια βραχύβια, θανάσιμα επικίνδυνη ψευδαίσθηση.

Οι φωτογραφίες αιχμαλώτισαν την ομορφιά του, αλλά την έκαναν άψυχη, όπως ενός αγάλματος. Δεν μπόρεσαν ν' αποδώσουν την ακτινοβολία του. Που είναι διπλή. Από τη μια ένα είδος εκπομπής, από την άλλη κάτι σαν απορρόφηση του περίγυρου.

Ακόμα και καθισμένος, είναι πολύ ψηλός. Τα μαλλιά του έχουν ένα σχεδόν μεταλλικά λευκό χρώμα κι είναι μαζεμένα πίσω σε

αλογουρά.

Με κοιτάζει, και το σφυροκόπημα στο πόδι μου, στην πλάτη μου, στο πίσω μέρος του κεφαλιού μου δυναμώνει, και θυμάμαι σε αναλαμπές, σαν τα δείγματα από σχηματισμούς πάγου που μας έδιναν για αναγνώριση στις τμηματικές εξετάσεις, διάφορα αγόρια και άνδρες που, στη διάρκεια της ζωής μου, με άγγιξαν με τέτοιο τρόπο.

Έπειτα πιάνομαι από την πραγματικότητα και σέρνομαι πίσω στη στεριά. Οι τρίχες του σβέρκου μου ορθώνονται και μου λένε πως, ό,τι άλλο και αν είναι εκείνος, είναι ο άνθρωπος που βρέθηκα ένα μέτρο μακριά του μέσα στη νύχτα και το κρύο, όταν περιμέναμε και οι δυο έξω από τα Λευκά Κελιά. Το φως γύρω από το κεφάλι του ήταν αυτά τα παράξενα λευκά μαλλιά.

Με κοιτάζει με προσοχή.

«Γιατί ήσασταν στο πλωριό κατάστρωμα;»

Ο Λούκας κάθεται στο κεφάλι του τραπεζιού. Μιλάει στον Βερλαίν. Που κάθεται λοξά απέναντί μου. Λίγο ζαρωμένος και πειθήνιος.

«Ζεσταινόμεουν. Προτού γυρίσω στους ολισθητήρες».

Τώρα θυμάμαι. Το «Κίστα Νταν» και το «Μάγκι Νταν», τα δύο πλοία της ναυτιλιακής εταιρείας Λάουριτσεν για ταξίδια στην Αρκτική, τα καράβια των παιδικών χρόνων μου. Πριν ανοίξει

η αμερικανική βάση, πριν αρχίσουν οι πτήσεις από τη νότια Γροιλανδία. Για την αντιμετώπιση ακραίων συνθηκών, όπως το πάγωμα της θάλασσας, ήταν εφοδιασμένα με ειδικές ναυαγοσωστικές βάρκες από αλουμίνιο, που από κάτω είχαν ολισθητήρες κι έτσι μπορούσαν να συρθούν στον πάγο σαν έλκηθρα. Τέτοιους ολι-σθητήρες τοποθετούσε ο Βερλαίν.

«Γιάσπερσεν».

Κοιτάζει το χαρτί που έχει μπροστά του.

«Φύγατε από το πλυσταριό μισή ώρα πριν τελειώσει η βάρδια σας, δηλαδή στις 15:30, για να κάνετε έναν περίπατο. Κατεβήκατε στο μηχανοστάσιο, είδατε μια πόρτα, την ανοίξατε και ακολουθήσατε τη σήραγγα ως τη σκάλα. Τι στον διάβολο γυρεύατε εκεί;»

«Ήθελα να δω τι έχω καθημερινά κάτω από τα πόδια μου».

«Και λοιπόν;»

«Βρίσκω μια πόρτα. Με δυο στρόφαλα. Αγγίζω το ένα και παίρνει μπρος ο συναγερμός. Στην αρχή νομίζω ότι εγώ τον έβαλα σε λειτουργία».

Κοιτάζει από τον Βερλαίν σ' εμένα. Η οργή θολώνει τη φωνή του.

«Με το ζόρι στέκεστε όρθια».

Κοιτάζω κατάματα τον Βερλαίν.

«Έπεσα. Όταν πήρε μπρος ο συναγερμός, έκανα ένα βήμα πίσω κι έπεσα από τη σκάλα. Πρέπει να χτύπησα το κεφάλι μου σ' ένα σκαλί».

Ο Αούκας κατανεύει, αργά και πικρόχολα.

«Καμιά ερώτηση, Τόερκ;»

Εκείνος δεν αλλάζει στάση. Απλώς γέρνει το κεφάλι του στο πλάι. Θα μπορούσε να είναι τριανταπεντάρης, σαρανταπεντάρη «Καπνίζετε, Γιάσπερσεν;»

Θυμάμαι τόσο καθαρά αυτή τη φωνή. Κουνάω αρνητικά το κεφάλι.

«Τό σύστημα ψεκασμού ενεργοποιείται κατά τομείς. Σας μύρισε καπνός πουθενά;»

«Όχι».

«Βερλαίν. Πού ήταν οι δικοί σας;»

«Το ερευνώ».

Ο Τόερκ σηκώνεται. Στέκεται όρθιος, ακουμπώντας στο τραπέζι, και με κοιτάζει σκεφτικά.

«Σύμφωνα με το ρολόι της γέφυρας, ο συναγερμός πήρε μπρος στις 15:57. Σταμάτησε έπειτα από τρία λεπτά και σαράντα πέντε δευτερόλεπτα. Σε όλο αυτό το διάστημα ήσασταν στον ενεργοποιημένο τομέα. Πώς και δεν γίνατε

μούσκεμα;»

Τα προηγούμενα αισθήματά μου έχουν εξαφανιστεί. Το μόνο πράγμα που νιώθω μέσα στον πυρετό μου είναι ότι με βασανίζει άλλος ένας εξουσιαστής. Τον κοιτάζω κατάματα.

«Σχεδόν όλα όσα μου συμβαίνουν γλιστρούν πάνω μου χωρίς ν' αφήσουν ίχνη».

8

Το ζεστό νερό ανακουφίζει. Εγώ, που μεγάλωσα με άσπρα σαν το γάλα λουτρά σε λιωμένο πάγο, έχω γίνει εξαρτημένη από το ζεστό νερό. Μια από τις λίγες εξαρτήσεις που παραδέχομαι. Σαν τη σποραδική ανάγκη μου να πιω καφέ ή να δω τον ήλιο να λάμπει πάνω στον πάγο.

Το νερό από τις βρύσες του «Κρόνος» κοχλάζει. Το ανακατεύω ώσπου μόλις να καίει κι έπειτα το αφήνω να με λούσει. Ρουφάει τις φλόγες από το πίσω μέρος του κεφαλιού μου και την πλάτη μου, από τους μώλωπες στην κοιλιά μου και προπαντός από το πόδι μου, που είναι ακόμα πρησμένο και σακατεμένο. Ο πυρετός και τα ρίγη δυναμώνουν. Αλλά μένω όρθια, ώσπου όλα περνούν και μου μένει μόνο μια ατονία.

Παίρνω από τα μαγειρεία ένα θερμός με τσάι και το κουβαλάω στην καμπίνα μου. Το ακουμπάω κάτω, μέσα στο σκοτάδι, κλειδώνω την πόρτα, παίρνω βαθιά ανάσα και ανάβω το φως.

Στο κρεβάτι μου κάθεται ο Γιάκκελσεν, φορώντας άσπρη φόρμα γυμναστικής. Οι κόρες των ματιών του έχουν βουλιάξει μέσα στο μυαλό του κι έχουν αφήσει πίσω τους ένα χαλαζιακό βλέμμα ψεύτικης αυτοπεποίθησης.

«Καταλαβαίνεις ότι σου έσωσα τη ζωή, εντάξει;»

Περιμένω ώσπου να φύγει από τα μέλη μου η τρομάρα, για να μπορέσω να καθίσω.

«Η ζωή στη θάλασσα, λέω μέσα μου, είναι πολύ σκληρή για τη Σμίλλα. Κατεβαίνω, λοιπόν, στο μηχανοστάσιο και περιμένω. Αν κάποιος θέλει να σε βρει, δεν έχει παρά να ψάξει κάτω. Αργά ή γρήγορα θα περάσεις, τραβώντας για τον πάτο. Και ακριβώς από πίσω σου έρχονται ο Βερλαίν, ο Χάνσεν και ο Μωρίς. Αλλά εγώ μένω στη θέση μου. Βλέπεις, έχω κλειδώσει τις πόρτες που βγάζουν στο κατάστρωμα. Θ' αναγκαστείτε να γυρίσετε από τον ίδιο δρόμο».

Ανακατεύω το τσάι μου. Το κουταλάκι κουδουνίζει στο φλιτζάνι.

«Όταν γυρίζουν κουβαλώντας σε μέσα σ' ένα σακί, εγώ κάθομαι ακόμα εκεί. Ξέρω το πρόβλημά τους. Το ν' αδειάζεις στη θάλασσα τα σκουπίδια των μαγειρειών και τους ανθρώπους που δεν χωνεύεις, ανήκει στο παρελθόν. Υπάρχουν πάντα δύο που έχουν βάρδια στη γέφυρα, και το κατάστρωμα είναι φωτισμένο. Όποιος πετάει στη θάλασσα κάτι μεγαλύτερο από σπύρτο, την έχει βάψει — διοικητική έρευνα και τα ρέστα. Θα πιάναμε στο Γκότχομπ και θα είχαμε

ολόγυρά μας, σαν μυρμήγκια, μικρούλη ^ δες, στραβοκάνηδες Γροιλανδούς με στολή αστυνομικών».

Ξαφνικά θυμάται ότι μιλάει σ' ένα από τα μικρούλικά, στραβοκάνικα μυρμήγκια.

«Με συγχωρείς», λέει.

Κάπου ένα ρολόι χτυπάει τέσσερις διπλούς χτύπους, τέσσερα «καμπανάκια», το μέτρο του χρόνου στη θάλασσα, ενός χρόνου που δεν γνωρίζει διαφορά ανάμεσα στη μέρα και τη νύχτα παρά μόνο τη μονότονη εναλλαγή ανάμεσα στις τετράωρες βάρδιες. Αυτοί οι χτύποι ενισχύουν την αίσθηση της στασιμότητας, την αίσθηση ότι δεν σαλπάρουμε ποτέ, ότι μέيناμε ακίνητοι στον χρόνο και στον χώρο και απλώς χωθήκαμε ακόμα πιο βαθιά στην απουσία νοήματος.

«Ο Χάνσεν μένει μπροστά στην καταπακτή που οδηγεί στο μηχανοστάσιο. Ανεβαίνω τότε στο κατάστρωμα, τάχα μου ανύποπτος, και προχωρώ προς την αριστερή σκάλα. Όταν έρχεiai πάνω ο Βερλαίν, καταλαβαίνω πού πάει το πράμα. Ο Βερλαίν τσίλιες στο κατάστρωμα, ο Χάνσεν μπροστά στην καταπακτή. Και ο Μωρίς μόνος μαζί σου στο αμπάρι. Τι σημαίνει αυτό;»

« Ίσως ότι ο Μωρίς ήθελε ένα γαμήσι στα γρήγορα».

Κατανεύει σκεφτικά.

« Έχει κάποια βάση αυτό που λες. Αυτός, όμως, προτιμάει τις

πιτσιρίκες. Το ενδιαφέρον για τις ώριμες γυναίκες έρχεται με την πείρα. Είμαι σίγουρος πως θέλουν να σε γκρεμίσουν στο αμπάρι. Καλό το σχέδιο, δικιά μου! Πτώση από δώδεκα μέτρα ύψος. Θα φανεί σαν να έπεσες μόνη σου. Αρκεί να σου βγάλουν ύστερα το σακί. Γι' αυτό σε κουβαλούσαν με τόση προσοχή. Για να μη μείνουν τίποτα σημάδια».

Με κοιτάζει λάμποντας ολόκληρος, χαρούμενος που κατάλαβε το σχέδιό τους.

«Κατεβαίνω στο μεσαίο κατάστρωμα και πηγαίνω στη σκάλα. Ανάμεσα από τα σκαλιά βλέπω τον Μωρίς να σε περνάει από την πόρτα. Ούτε που λαχανιάζει. Αλλά, βέβαια, κάτι τέτοια είναι ψιλοπράματα γι' αυτόν. Στο γυμναστήριο σηκώνει 200 κιλά και τρέχει 25 χιλιόμετρα. Πρέπει να πάρω μια απόφαση. Δεν μου έκανες ποτέ χάρη, εντάξει; Και μάλιστα, όλο μου έμπαινες στη μύτη. Κι έχεις κάτι, κάτι, κάτι σκατό...»

«...γεροντοκορίστικο;»

«Ναι, ακριβώς. Από την άλλη, όμως, ποτέ δεν πήγαινα τον Μωρίς».

Κάνει μια δραματική παύση.

«Εγώ είμαι φίλος στις γυναίκες. Ανάβω, λοιπόν, το πούρο. Δεν μπορώ να σας δω, είστε έξω, στην πλατφόρμα. Αλλά βάζω το στόμα μου στον αισθητήρα, φυσάω κι αυτός παίρνει μπρος».

Με κοιτάζει εξεταστικά.

«Ξεμπουκάρει ο Μωρίς και ανεβαίνει τρέχοντας τη σκάλα. Βουτηγμένος στο αίμα. Οι ψεकाστήρες το ξεπλένουν και κυλάει ποτάμι στη σκάλα. Μου 'ρχεται να ξεράσω. Μα γιατί μπαίνουν σε τέτοιες φασαρίες; Τι τους έχεις κάνει, ρε Σμίλλα;»

Χρειάζομαι τη βοήθειά του.

«Ώς τώρα με ανέχονταν. Το κακό έγινε όταν πλησίασα στην πρύμνη».

Κατανεύει.

«Η πρύμνη ήταν πάντα χωράφι του Βερλαίν».

«Τώρα θ' ανεβούμε στη γέφυρα», λέω, «και θα τα πούμε όλα αυτά στον Λούκας».

«Δεν γίνεται, δικιά μου».

Το πρόσωπό του έχει γεμίσει κοκκινίλες. Περιμένω. Αλλά σχεδόν δεν μπορεί να μιλήσει.

«Ξέρει ο Βερλαίν ότι είσαι ενεσάκιας;»

Αντιδρά με την μπαρόκ έπαρση που συναντάει κανείς σε μερικούς ανθρώπους, όταν κοντεύουν να φτάσουν στο τέρμα του κατήφορου.

«Εγώ κουμαντάρω την άσπρη, δεν κουμαντάρει αυτή εμένα!»

«Αλλά ο Βερλαίν σε κατάλαβε. Μπορεί να σε μαρτυρήσει. Γιατί

θα ήταν τόσο κακό αυτό;»

Κοιτάζει επίμονα τα παπούτσια του του τένις.

«Γιατί έχεις γενικό αντικλείδι, Γιάκκελσεν;»

Κουνάει το κεφάλι του.

«Ήμουν ήδη στη γέφυρα», λέω. «Με τον Βερλαίν. Συμφωνήσαμε ότι ο συναγερμός πήρε μπρος από μόνος του. Ότι έπεσα στη σκάλα από τη σαστιμάρα μου».

«Ο Λούκας δεν τα χάβει αυτά».

«Δεν μας πίστεψε. Αλλά δεν μπορεί να κάνει και τίποτα. Τ' όνομά σου δεν αναφέρθηκε καθόλου».

Ανακουφίζεται. Έπειτα του γεννιέται μια απορία.

«Γιατί δεν του είπες τι έγινε;»

Πρέπει να εξασφαλίσω τη βοήθειά του. Είναι σαν να προσπαθώ να χτίσω στην άμμο.

«Δεν μ' ενδιαφέρει ο Βερλαίν. Μ' ενδιαφέρει ο Τόερκ».

Ο πανικός ξανάρχεται στο πρόσωπό του.

«Ακόμα χειρότερα, δικιά μου. Τους παίρνω χαμπάρι τέτοιους τύπους, και σου λέω πως τούτος εδώ δεν είναι για καλό».

«Θέλω να μάθω τι πάμε να παραλάβουμε».

«Σου είπα, δικιά μου, ντόπα πάμε να παραλάβουμε».

«Όχι», λέω. «Δεν είναι ντόπα. Τα ναρκωτικά έρχονται από τους Τροπικούς. Από την Κολομβία, τη Βιρμανία, το Πακιστάν. Και προορίζονται για την Ευρώπη ή τις Ηνωμένες Πολιτείες. Δεν πάνε στη Γροιλανδία. Όχι, πάντως, σε ποσότητες που απαιτούν πλοίο 4. 000 τόνων. Εκείνο το αμπάρι μπροστά είναι ένας ειδικός χώρος. Δεν έχω ξαναδεί τέτοιο. Μπορεί ν' αποστειρωθεί με ατμό. Η σύνθεση του αέρα, η θερμοκρασία και η υγρασία μπορούν να ρυθμιστούν. Όλα αυτά τα είδες και τα σκέφτηκες. Πού κατέληξες;»

Τα χέρια του ζουν τη δική τους ζωή, φτεροκοπώντας ανήμπορα πάνω στα μαξιλάρια μου, σαν κλωσόπουλα που έπεσαν από τη φωλιά. Το στόμα του ανοιγοκλείνει.

«Κάτι ζωντανό, δικιά μου. Αλλιώς δεν βγαίνει νόημα. Θέλουν να μεταφέρουν κάτι ζωντανό.

9

Ο Σόννε ξεκλειδώνει το ιατρείο και με αφήνει να μπω. Είναι εννιά το βράδυ. Βρίσκω μια κομπρέσα με γάζα. Εκείνος στυλώνει την ανασφάλειά του παίρνοντας στάση προσοχής. Επειδή είμαι γυναίκα. Επειδή δεν με καταλαβαίνει. Επειδή προσπαθεί να πει κάτι.

«Στο μεσαίο κατάστρωμα, όταν ήρθαμε με τον πυροσβεστήρα, καθόσασταν με δυο αντιπυρικές κουβέρτες».

Καθαρίζω με αραιό διάλυμα οξυζενέ το σημείο όπου λύθηκε η συνέχεια του δέρματός μου. Το κόκκινο ιώδιο δεν μου κάνει εμένα. Θέλω να νιώσω το τσουξίμο για να πιστέψω στην ευεργετική επίδραση.

«Ξαναπήγα εκεί. Αλλά είχαν γίνει άφαντες».

«Κάποιος πρέπει να τις μάζεψε», λέω. «Από τάξη, άλλο τίποτα στο πλοίο».

«Αλλά δεν είχαν μαζέψει αυτό εδώ».

Πίσω από την πλάτη του κρατούσε ένα βρεγμένο, διπλωμένο σακί γιούτας. Το αίμα του Μωρίς έχει αφήσει πάνω του μεγάλες σκουροκόκκινες κηλίδες.

Βάζω την κομπρέσα στην πληγή. Η γάζα είναι επαλειμμένη μ' ένα είδος κόλλας που την κρατάει από μόνη της στο δέρμα.

Παίρνω έναν μεγάλο ελαστικό επίδεσμο. Ο Σόννε με ακολουθεί έξω. Είναι ένας όμορφος νεαρός Δανός. Θα έπρεπε να ταξιδεύει τώρα μ' ένα τάνκερ της Εταιρείας Ανατολικής Ασίας. Θα μπορούσε να είναι στη γέφυρα κάποιου από τα πλοία της εταιρείας Λά-ουριτσεν. Θα μπορούσε και να κάθεται σπίτι του, στο Έρεσκέ-μπινγκ, μαζί με τον μπαμπά και τη μαμά του, κάτω από το ρολόι του κούκου, να τρώει κεφτέδες με καφετιά σάλτσα, να παинеύει τη μαγειρική της μαμάς και να είναι διακριτικά το καμάρι του μπαμπά. Αντί για όλα αυτά κατέληξε εδώ. Σε παρέα χειρότερη απ' όσο θα μπορούσε ποτέ του να φανταστεί. Με πιάνει η συμπόνια γι' αυτόν. Είναι ένα

κομματάκι από την καλή πλευρά της Δανίας. Τιμιότητα, ευθύτητα, πνεύμα δράσης, υπακοή, μαλλί κουρεμένο βούρτσα, νοικοκυρεμένα οικονομικά.

«Σόννε», του λέω, «από το Έρεσκέμπινγκ κατάγεστε;»

«Από το Σβάνεκε».

Τα έχει χάσει.

«Η μητέρα σας φτιάχνει κεφτέδες;»

Κατανεύει.

«Καλούς; Τραγανιστούς;»

Κοκκινίζει. Θέλει να διαμαρτυρηθεί. Να του φερθούν με σεβασμό προς την εθιμοτυπία. Να διατηρήσει το κύρος του. Όπως η Δανία. Με γαλάζια μάτια, ρόδινα μάγουλα και άδολες προθέσεις. Αλλά γύρω του είναι οι μεγάλες δυνάμεις, το χρήμα, η εξέλιξη, οι καταχρήσεις, η σύγκρουση ανάμεσα στον καινούργιο και τον παλιό κόσμο. Και αυτός δεν έχει καταλάβει τι γίνεται. Δεν έχει καταλάβει ότι θα είναι ανεκτός μόνον όσο συμμορφώνεται. Και ότι η φαντασία του φτάνει μόνον ως εκεί. Ός το να συμμορφώνεται.

Για να πεις «ώς εδώ και μη παρέκει», χρειάζεται να έχεις εντελώς διαφορετικά ταλέντα. Πρέπει να είσαι πολύ τραχύτερος, πολύ πιο οξυδερκής. Πολύ πιο πεισματάρης.

Απλώνω το χέρι μου και του δίνω ένα τρυφερό μπατσάκι στο

πιγούνι. Δεν μπόρεσα να κρατηθώ. Το κοκκίνισμα ανεβαίνει από τον λαιμό του, σαν τριαντάφυλλο που ανοίγει τα πέταλά του κάτω από το δέρμα.

«Σόννε», λέω. «Δεν ξέρω πού το πάτε, αλλά πάντως συνεχίστε».

Κλειδώνω την πόρτα μου, βάζω την καρέκλα κάτω από την μπετούγια και καθίζω στο κρεβάτι.

Οποιος ταξιδεύει συχνά σε τόπους πολύ ψυχρούς, θα βρεθεί αργά ή γρήγορα σε μια κατάσταση όπου το να μείνει ζωντανός σημαίνει να μείνει ξύπνιος. Ο ύπνος περικλείει τον θάνατο. Οσοι πεθαίνουν από το κρύο περνούν από ένα σύντομο στάδιο ύπνου. Οσοι πεθαίνουν από αιμορραγία αποκοιμούνται, όσοι θάβονται κάτω από μια στιβάδα συμπαγούς, υγρού χιονιού συναντούν κοιμισμένοι τον θάνατο από ασφυξία.

Έχω ανάγκη από ύπνο. Αλλά δεν γίνεται να κοιμηθώ, δεν γίνεται ακόμα. Σ' αυτή την κατάσταση, βρίσκεις κάποια ξεκούραση στην καταχνιασμένη περιοχή ανάμεσα στον ύπνο και τον ξύπνιο.

Στην πρώτη συνδιάσκεψη των Ινουίτ της περιαρκτικής ζώνης, ανακαλύψαμε ότι σε όλους τους λαούς γύρω από τον Βόρειο Παγωμένο ωκεανό είναι κοινό το παραμύθι για το κοράκι, ο αρκτικός μύθος για τη δημιουργία του κόσμου. Το παραμύθι λέει:

Αλλά και ο κόρακας στην αρχή είχε μορφή ανθρώπου και ψηλαφούσε στα τυφλά και ό,τι έκανε το έκανε στην τύχη, ώσπου του φανερώθηκε ποιος ήταν και τι προορισμό είχε.

Να βρεις ποιος είναι ο προορισμός σου. Ίσως αυτό είναι που μου πρόσφερε ο Ησαΐας. Που κάθε παιδί μπορεί να προσφέρει. Η αίσθηση νοήματος. Η αίσθηση ότι μέσα από μένα περνάει μια ρόδα που κυλάει παραπέρα, μέσα από αυτόν, με μια μεγάλη, εύθραυστη και ωστόσο νομοτελειακή κίνηση.

Αυτή ακριβώς η κίνηση διακόπηκε. Το κορμί του Ησαΐα στο χιόνι ήταν μια ρήξη. Όσο ζούσε ο Ησαΐας, έδινε στη ζωή μου νόημα, σκοπό. Και, όπως πάντα, δεν κατάλαβα πόσο σημαντικός ήταν παρά μόνον όταν έπαψε να υπάρχει.

Τώρα, ο σκοπός μου είναι να καταλάβω γιατί πέθανε. Να φωτίσω τον θάνατό του — αυτή την απειροελάχιστη λεπτομέρεια, που ωστόσο αγκαλιάζει τα πάντα.

Τυλίγω τον ελαστικό επίδεσμο γύρω από το πόδι μου και προσπαθώ να κάνω το αίμα μου να κυκλοφορήσει. Έπειτα βγαίνω από την καμπίνα μου και χτυπάω σιγανά την πόρτα του Γιάκκελσεν.

Εκείνος είναι ακόμα γεμάτος χημική ζωντάνια. Αλλά η επίδραση της σκόνης αρχίζει να εξασθενεί.

«Θέλω να πάω στο κατάστρωμα λέμβων», λέω. «Απόψε. Θα με βοηθήσεις».

Έχει σηκωθεί και κατευθύνεται προς την πόρτα. Δεν επιχειρώ να τον σταματήσω. Ένας άνθρωπος σαν αυτόν δεν έχει πραγματική ελευθερία επιλογής.

«Θα σου 'στρίψει, δικιά μου. Η περιοχή αυτή είναι απαγορευμένη. Πήδα στη θάλασσα, δικιά μου, πήδα στη θάλασσα καλύτερα».

«Θα με βοηθήσεις θες-δεν θες», λέω. «Αλλιώς θα με αναγκάσεις ν' ανεβώ στη γέφυρα και να τους πω να σε φωνάξουν. Θα σηκώσω τα μανίκια σου μπροστά σε μάρτυρες, και τότε θα σε πάνε στο ιατρείο, θα σε δέσουν στο ντιβάνι και θα σε αφήσουν κλειδωμένο εκεί μ' ένα φρουρό απ' έξω».

«Δεν θα το 'κάνες ποτέ αυτό, δικιά μου».

«Θα μάτωνε η καρδιά μου που θα κατέδιδα έναν ήρωα της θάλασσας. Αλλά θ' αναγκαζόμουν να το κάνω».

Παλεύει με τη δυσπιστία του.

«Επίσης, θα πέταγα στον Βερλαίν ένα-δυο φωνήεντα γι' αυτά που είδες».

Είναι το τελειωτικό χτύπημα. Τώρα τρέμει σύγκορμος.

«Θα μ' έκοβε φέτες», λέει. «Πώς μπορείς να το κάνεις αυτό σ' εμένα, πού σου έσωσα τη ζωή;»

Ίσως θα μπορούσα να τον βοηθήσω να καταλάβει. Αυτό,

όμως, θ' απαιτούσε μια εξήγηση που δεν μπορώ να του δώσω.

«Θέλω», λέω, «θέλω να μάθω τι πάμε να πάρουμε. Για ποιο πράγμα προορίζεται εκείνη η δεξαμενή».

«Γιατί, Σμίλλα;»

Όλα αρχίζουν και τελειώνουν μ' έναν άνθρωπο που πέφτει από μια στέγη. Αλλά ενδιάμεσα υπάρχουν ένα σωρό αλληλουχίες που ίσως δεν ξεδιαλυθούν ποτέ. Και αυτό που χρειάζεται ο Γιάκκελσεν είναι ένα καθησυχαστικό ξεδιάλυμα. Οι Ευρωπαίοι έχουν ανάγκη από εύκολες εξηγήσεις. Προτιμούν πάντα ένα μονοσήμαντο ψέμα από μια αντιφατική αλήθεια.

«Επειδή το χρωστάω», λέω. «Το χρωστάω σε κάποιον που αγαπώ».

Δεν ήταν λάθος που χρησιμοποίησα ενεστώτα. Ο Ησαΐας έπαψε να υπάρχει μόνο με τη στενή, υλική έννοια.

Ο Γιάκκελσεν με κοιτάζει απογοητευμένα και μελαγχολικά.

«Εσύ δεν αγαπάς κανέναν. Ούτε τον εαυτό σου δεν υποφέρεις. Δεν είσαι αληθινή γυναίκα. Καθώς σε ανέβαζα από τη σκάλα, είδα εκείνο το μαραφέτι που έβγαινε από το σακί. Ένα κατσαβίδι. Σαν τσουτσουνάκι. Τον έσφαξες, δικιά μου».

Το πρόσωπό του γεμίζει απορία.

«Δεν βγάζω άκρη μ' εσένα, δικιά μου. Είσαι η καλή νεράιδα στο κλουβί με τους πιθήκους. Αλλά είσαι και ψυχρή, γαμώτο μου. Έχεις κάτι το δαιμονικό, δικιά μου, και κάτι το γρουσούζικο».

Οταν βγαίνουμε στο υπόστεγο του καταστρώματος, ακούγονται δυο διπλοί χτύποι από το ρολόι της γέφυρας. Δύο η ώρα τη νύχτα, η καρδιά του γερμανικού νούμερου για τους βαρδιάνους.

Ο άνεμος έχει πέσει, το ίδιο και η θερμοκρασία, και το ττούγιουκ, η ομίχλη, έχει χτίσει τέσσερις λευκούς τοίχους γύρω από το «Κρόνος».

Δίπλα μου ο Γιάκκελσεν έχει αρχίσει κιόλας να τρέμει. Δεν αντέχει το κρύο.

Κάτι έχει αλλάξει στα περιγράμματα του πλοίου. Στην κουπαστή, στα κατάρτια, στους προβολείς, στη ραδιοκεραία που σε ύψος τριάντα μέτρων απλώνεται από το μπροστινό ως το πρυ-μνιό κατάρτι. Τρίβω τα μάτια μου. Αλλά δεν φταίει η όρασή μου.

Ο Γιάκκελσεν ακουμπάει το δάκτυλό του στην κουπαστή και το ξανασηκώνει. Εκεί που ακούμπησε μένει ένα μαύρο σημάδι, με το λεπτό, γαλακτώδες στρώμα πάγου να έχει λιώσει σ' εκείνο το σημείο.

«Υπάρχουν δυο είδη παγώματος, με πιάνεις; Το ένα είναι το άγριο πάγωμα. Το προκαλούν τα κύματα που χύνονται πάνω

από την κουπαστή και πήζουν. Όλο και περισσότερο, όλο και γρηγορότερα, από τη στιγμή που τα ξάρτια και ό, τι στέκεται όρθιο αρχίσουν να παχαίνουν από τον πάγο. Το άλλο είναι το πραγματικά κακό πάγωμα. Αυτό που φέρνει η θαλασσινή ομίχλη. Αυτό δεν χρειάζεται κύματα, απλώνεται παντού από μόνο του. Έτσι ήσυχα κι απλά».

Κάνει μια χειρονομία προς το λευκό παραπέτασμα.

«Αυτό εδώ είναι η αρχή του κακού παγώματος. Τέσσερις ώρες ακόμη, και θα χρειαστεί να βγάλουμε έξω τα παγορόπαλα».

Οι κινήσεις του είναι άτονες, αλλά τα μάτια του λάμπουν. Θα βαρυγκομούσε, αν τον έβαζαν να χτυπάει τον πάγο. Αλλά κάπου μέσα του, ακόμα και αυτή η όψη της θάλασσας γεννάει μια άγρια χαρά.

Προχωρώ δέκα μέτρα προς την πλώρη. Ός ένα σημείο όπου δεν φαίνομαι από τη γέφυρα, αλλά μπορώ να επιθεωρήσω αρκετά από τα παράθυρα του καταστρώματος λέμβων. Είναι όλα σκοτεινά. Όλα τα παράθυρα στην υπερκατασκευή είναι σκοτεινά, μ' εξαίρεση ένα αδύναμο φως στην τραπεζαρία των αξιωματικών. Το «Κρόνος» κοιμάται.

«Κοιμούνται».

Ο Γιάκκελσεν είχε πάει στο πρυμνιό κατάστρωμα, για να κοιτάξει τα παράθυρα που βλέπουν προς τα πίσω.

«Όλοι μας θα έπρεπε να κοιμόμαστε, γαμώτο μου».

Ανεβαίνουμε τα τρία πατώματα ως το κατάστρωμα λέμβων. Ο Γιάκκελσεν συνεχίζει ως το επόμενο πλατύσκαλο. Από εκεί θα προσέχει μήπως κάποιος φύγει από τη γέφυρα. Ή μη τυχόν κάποιος φύγει από το κατάστρωμα λέμβων. Μέσα σ' ένα σακί, ας πούμε.

Φοράω τη μαύρη στολή της σερβιτόρας. Είναι σχεδόν άχρηστη σαν δικαιολογία για οτιδήποτε, στις δύο η ώρα τη νύχτα. Αλλά δεν μπόρεσα να βρω τίποτα καλύτερο. Ενεργώ με το αίσθημα ότι δεν χρειάζεται σκέψη. Επειδή δεν υπάρχουν άλλοι δρόμοι παρά μόνο προς τα εμπρός και δεν έχω τη δυνατότητα να σταματήσω. Χώνω το κλειδί του Γιάκκελσεν στην κλειδαριά. Γλιστράει άνετα μέσα. Αλλά δεν γυρίζει. Η κλειδαριά έχει αλλαχτεί.

«Δικιά μου, είναι σημάδι πως πρέπει να τα παρατήσουμε».

Έχει κατεβεί και στέκεται ακριβώς πίσω μου. Πιάνω το κατωχείλι του. Το αιμάτωμα δεν έχει εξαφανιστεί ακόμα. Εκείνος θα διαμαρτυρόταν, αν δεν του κρατούσα το στόμα.

«Αν είναι σημάδι, είναι σημάδι ότι πίσω από την πόρτα βρίσκεται κάτι που κάνουν ό, τι μπορούν για να μην το δούμε».

Του τα είπα αυτά ψιθυριστά στο αφτί. Τώρα αφήνω το χέιλι του. Έχει πολλά να πει, αλλά τα καταπίνει. Με ακολουθεί με σκυμμένο κεφάλι. Όταν βρει την ευκαιρία, θα εκδικηθεί ποδοπατώντας με, πουλώντας με στον πρώτο τυχόντα, δίνοντάς μου το τελευταίο σπρώξιμο από πίσω. Αλλά αυτή τη

στιγμή είναι υποταγμένος.

Κάθε χώρος που προορίζεται για τη μια ή την άλλη μορφή συνάθροισης μοιάζει εξωπραγματικός, όταν αδειάζει. Τα παλκοσένικο, οι εκκλησίες, οι τραπεζαρίες. Η καντίνα είναι σκοτεινή και άψυχη, αλλά κατοικεί σ' αυτήν η ανάμνηση ζωής και γευμάτων.

Στα μαγειρεία υπάρχει μια έντονη μυρωδιά από ζυμάρια, μαγιά και αλκοόλ. Ο Ουρς μού έχει πει ότι η ζύμη του χρειάζεται έξι ώρες για να φουσκώσει, από τις δέκα το βράδυ ως τις τέσσερις το πρωί. Εχουμε στη διάθεσή μας μιάμιση, το πολύ δύο ώρες.

Όταν ανοίγω τα δυο συρόμενα πορτόφυλλα, ο Γιάκκελσεν καταλαβαίνει τι σκοπεύω να κάνω.

«Το 'ξέρα πως είσαι τρελή, δικιά μου. Αλλά όχι και σ' αυτόν τον βαθμό...» ^ λ

Το ασανσέρ για το σερβίρισμα έχει καθαριστεί και μέσα του έχει τοποθετηθεί ένας δίσκος με φλιτζάνια, πιατάκια, πιάτα για πρόγευμα, μαχαιροπίρουνα και πετσέτες. Η συμβολική προετοιμασία του Ουρς για την αυριανή μέρα.

Βγάζω τον δίσκο και το σερβίτσιο.

«Παθαίνω κλειστοφοβία», λέει ο Γιάκκελσεν.

«Δεν θ' ανεβείς εσύ μ' αυτό».

«Παθαίνω κλειστοφοβία και για άλλους».

Ο θαλαμίσκος είναι τετράγωνος. Ανεβαίνω στο τραπέζι της κουζίνας και σέρνομαι μέσα με το πλάι. Στην αρχή δοκιμάζω μήπως είναι δυνατό να χωρέσω χώνοντας το κεφάλι μου ανάμεσα στα γόνατα. Έπειτα σπρώχνω μέσα ένα μέρος από το πανωκόρ-μι μου.

«Θα πατήσεις το κουμπί για ν' ανεβώ στο κατάστρωμα λέμβων. Όταν βγω, το ασανσέρ θα μείνει εκεί. Για να μην κάνει περιττό θόρυβο. Έπειτα θ' ανεβείς στη σκάλα και θα περιμένεις. Αν κάποιος σε διώξει, εσύ να μείνεις. Αν επιμείνει, να πας στην καμπίνα σου. Θα μου δώσεις προθεσμία μία ώρα. Αν δεν έχω γυρίσει ως τότε, θα ξυπνήσεις τον Λούκας».

Στύβει τα χέρια του.

«Δεν μπορώ, δικιά μου, δεν μπορώ».

Αναγκάζομαι να τεντώσω τα πόδια μου, προσέχοντας ταυτόχρονα να μην αγγίξω με τα χέρια το ζυμάρι, που περιμένει στο τραπέζι να φουσκώσει.

«Γιατί δεν μπορείς;»

«Είναι αδελφός μου, δικιά μου. Γι' αυτό είμαι στο πλοίο, με πιάνεις; Γι' αυτό έχω κλειδί, με πιάνεις; Πιστεύει πως έχω απεξαρτηθεί».

Γεμίζω τα πνευμόνια μου μια τελευταία φορά, ξεφυσάω και

στριμώχνομαι στον μικροσκοπικό θαλαμίσκο.

«Αν δεν έχω γυρίσει σε μια ώρα, θα ξυπνήσεις τον Λούκας. Είναι η μόνη σου ελπίδα. Αν δεν έρθετε να με πάρετε, θα τα πω όλα στον Τόερκ. Θα βάλει τον Βερλαίν να σε αναλάβει. Ο Βερλαίν είναι άνθρωπός του».

Δεν έχουμε ανάψει φως, τα μαγειρεία είναι σκοτεινά, εκτός από το αδύναμο αντιφέγγισμα της θάλασσας και την αντανάκλαση της ομίχλης. Ωστόσο, το νιώθω πως πέτυχα διάνα. Χαίρομαι που δεν μπορώ να δω το πρόσωπό του.

1

Δεσποινίς Σμίλλα [γερμαν.], περιμένετε' με [γαλλ.], ένα λεπτό [αγγλ.]. (Σ.τ.Μ.)

2

Ασος στη νηστεία. (Σ.τ.Μ.)

3

Στη φυλακή δύο χρόνια. (Σ.τ.Μ.)

4

Στην Ελβετία. (Σ.τ.Μ.)

5

Δειγματοληπτικό έλεγχο. Έφαγα τρία χρόνια (Σ.τ.Μ.)

6

Η καλύτερη περίοδος της ζωής μου. (Σ.τ.Μ.)

7

Ποτάμιο Ναυτικό. (Σ.τ.Μ.)

8

Είχα κάνει μαθητευόμενος και στη Δανία, στο Τέντερ. (Σ.τ.Μ.)

9

Εγώ είμαι μάγειρας. Ήταν αδύνατο να βρω δουλειά. Δεν έχετε ιδέα, δεσποινίς Σμίλλα. (Σ.τ.Μ.)

10

Αλλά ο Βερλαίν μού είπε πως η Γιάσπερσεν θέλει... (Σ.τ.Μ.)

11

Ααα, εγώ δεν είμαι λαθρέμπορος. Δεν αντέχω να ξαναπάω φυλακή. (Σ.τ.Μ.)

12

Αλλά ήταν αρκετή. (Σ.τ.Μ.)

13

Α_ε_ν θέλω να ξαναπάω. Σας παρακαλώ, σας παρακαλώ. (Σ.τ.Μ.)

Μαζεύω το κεφάλι ανάμεσα στα γόνατά μου. Ο Γιακκέλσεν κλείνει την πόρτα. Ακούγεται το ελαφρό βούισμα ενός ηλεκτροκινητήρα από κάτω μου στο σκοτάδι και σηκώνομαι στον αέρα.

Η κίνηση διαρκεί γύρω στα δεκαπέντε δευτερόλεπτα. Το μόνο που σκέφτομαι είναι ότι είμαι ανυπεράσπιστη. Φοβάμαι ότι κάτι με περιμένει εκεί πάνω.

Βγάζω το κατσαβίδι. Για να έχω κάτι να τους προσφέρω, όταν θ' ανοίξουν με πάταγο την πόρτα και θα με τραβήξουν έξω.

Αλλά τίποτα δεν συμβαίνει. Το ασανσέρ σταματάει μέσα στο σκοτεινό φρεάτιό του κι εγώ μένω καθισμένη εκεί χωρίς να νιώθω τίποτε άλλο από έναν πόνο στο πίσω μέρος των μηρών μου, την κίνηση του πλοίου και τον μακρινό θόρυβο της μηχανής, που μόλις είναι αντιληπτός τώρα.

Χώνω το κατσαβίδι ανάμεσα στα δυο συρόμενα πορτόφυλλα και τ' αναγκάζω να χωρίσουν. Σέρνομαι ανάσκελα έξω και προσγειώνομαι σ' ένα τραπέζι.

Μέσα στο δωμάτιο πέφτει ένα αδύναμο φως. Είναι από το φανάρι του πρυμνιού καταρτιού κι έρχεται ως αυτόν τον όροφο μέσα από ένα φεγγίτη. Το δωμάτιο είναι ένα είδος κουζινούλας, με ψυγείο, ένα μικρό τραπέζι και δυο μάτια.

Μια πόρτα οδηγεί σ' έναν στενό διάδρομο. Βγαίνω εκεί, καθίζω στις φτέρνες μου και περιμένω.

Οι μεταβατικές καταστάσεις εξοντώνουν τους ανθρώπους. Στο Σκορσμπυσούντ, όταν ο χειμώνας άρχιζε να παίρνει τη ζωή από το καλοκαίρι, πολλοί πυροβολούσαν ο ένας τον άλλον κατακέφαλα με κυνηγετικά όπλα. Είναι παιχνιδάκι να καβαλικεύεις το κύμα της ευημερίας, γιατί η ισορροπία σου είναι εξασφαλισμένη από πριν. Το δύσκολο είναι το καινούργιο. Ο καινούργιος πάγος. Το καινούργιο φως. Τα καινούργια αισθήματα.

Καθίζω κάτω. Είναι η μόνη μου ελπίδα. Είναι η μόνη ελπίδα όλων των ανθρώπων. Να δίνουν στον εαυτό τους τ' αναγκαία χρονικά περιθώρια για να εγκλιματιστούν.

Ο μπουλμές μπροστά μου τρέμει από τη μακρινή μηχανή που λειτουργεί κάπου από κάτω μας. Από πίσω του πρέπει να βρίσκεται το φουγάρο. Αυτός ο όροφος είναι χτισμένος γύρω από τον μεγάλο τετράγωνο αγωγό του.

Προς τ' αριστερά μου διακρίνω, στο ύψος του δαπέδου, ένα αμυδρό φως. Είναι η βεγιάζα στη σκάλα. Από αυτή την πόρτα θα βγω, στον γυρισμό.

Προς τα δεξιά μου βασιλεύει αρχικά σιωπή. Έπειτα αναδύεται μέσα από τη σιωπή ο ήχος μιας ανάσας. Είναι πολύ σιγανότερος από τους υπόλοιπους θορύβους του πλοίου. Αλλά έπειτα από έξι μερόνυχτα στο «Κρόνος» οι καθημερινοί θόρυβοι έχουν γίνει ένα διακριτικό φόντο, όπου ξεχωρίζει κάθε παρέκκλιση. Ακόμα και το ελαφρό ροχαλητό μιας γυναίκας που κοιμάται.

Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μία, ίσως και δύο καμπίνες εδώ, στην αριστερή πλευρά, και θα υπάρχει άλλη μία ή δύο απέναντι. Άρα το σαλόνι και η τραπεζαρία βλέπουν προς το πλωριό κατάστρωμα.

Μένω καθισμένη. Έπειτα από κάμποση ώρα, ένας σωλήνας γουργουρίζει κάπου μακριά. Το σύστημα καταιονισμού στις τουαλέτες του «Κρόνος» λειτουργεί με υψηλή πίεση. Κάπου από κάτω ή από πάνω μας ξεπλένεται μια τουαλέτα. Η κίνηση στους σωλήνες φανερώνει ότι το λουτρό και οι τουαλέτες αυτού του ορόφου βρίσκονται μπροστά από το φουγάρο κι εφάπτονται σ' αυτό.

Έχω μαζί μου, στην τσέπη της ποδιάς μου, το ξυπνητήρι. Τι άλλο να έκανα; Το κοιτάζω κι έπειτα κινούμαι.

Η εξώπορτα ασφαλίζει με σύρτη. Τον βγάζω. Γ' ία να μπορώ να βγω γρήγορα έξω. Αλλά προπαντός για να μπορεί κάποιος να μπει μέσα.

Ανάμεσα στον μικρό διάδρομο που οδηγεί στην εξώπορτα και αυτό που πρέπει να είναι το σαλόνι, προχωρώ ψηλαφιστά ως μια πόρτα. Ακουμπάω πάνω της το αφτί μου και περιμένω. Το μόνο που ακούω είναι το μακρινό ρολόι του πλοίου, που χτυπάει τα «καμπανάκια». Η πόρτα οδηγεί σ' ένα σκοτάδι βαθύτερο από αυτό απ' όπου έρχομαι. Περιμένω κι εδώ. Έπειτα γυρίζω τον διακόπτη. Το φως που ανάβει δεν είναι συνηθισμένο. Είναι το φως από εκατοντάδες λάμπες ενυδρείου πάνω από εκατοντάδες πολύ μικρά, σφραγισμένα

ενυδρεία, σε θήκες από καουτσούκ, στηριγμένα σε βάσεις που σκεπάζουν τους τρεις τοίχους του δωματίου. Τα ενυδρεία περιέχουν ψάρια. Περισσότερα και σε μεγαλύτερη ποικιλία απ' όσο σε οποιοδήποτε μαγαζί τροπικών ψαριών.

Κατά μήκος του ενός τοίχου είναι ένα μαύρο τραπέζι με δυο μεγάλους, ρηχούς νεροχύτες από πορσελάνη. Η μπαταρία για τη μείξη του νερού είναι από αυτές που μπορείς να χειρίζεσαι με τον αγκώνα. Πάνω στο τραπέζι είναι δυο μπεκ και δυο λύχνοι του Μπούνσεν, όλα εφοδιασμένα με χάλκινους σωλήνες, πού τα συνδέουν μόνιμα με τη στρόφιγγα του γκαζιού. Πάνω σ' ένα πλαϊνό τραπέζι είναι βιδωμένο ένα αυτόκλειστο. Ένας ζυγός Μέττλερ. Ένα πεχάμετρο. Μια μεγάλη φωτογραφική μηχανή με «φυσαρμόνικα», πάνω σ' έναν τρίποδα. Ένα διοφθάλμιο μικροσκόπιο.

Κάτω από το τραπέζι είναι μια μεταλλική εταζέρα με μικρά, βαθιά συρτάρια. Ανοίγω μερικά. Μέσα σε χαρτονένια κουτιά α ,τό το χημείο του Στρούερ βλέπω σιφώνια, λαστιχένιους σωλήνες, βύσματα, αντικειμενοφόρες πλάκες και χαρτί ηλιοτρόπιου. Χημικές ουσίες σε γυάλινα φιαλίδια. Μαγνήσιο, υπερμαγγανικό κάλιο, ρινίσματα σιδήρου, θειάφι σε σκόνη, κρυστάλλους θειικού χαλκού. Στον τοίχο ακουμπούν ξύλινα κουτιά επενδυμένα με ψάθα και οντουλέ χαρτόνι. Μέσα εκεί φυλάγονται μικρά δοχεία με οξέα. Υδροφθορικό οξύ, υδροχλωρικό οξύ, οξικό οξύ σε ποικίλες συγκεντρώσεις.

Στο απέναντι τραπέζι υπάρχουν πλαστικές λεκάνες, στερεωμένες στην επιφάνειά του, εμφανιστικά υγρά και μια

μεγεθυντική συσκευή. Δεν καταλαβαίνω τίποτα. Το δωμάτιο είναι κάτι ανάμεσα στο Εθνικό Ενυδρείο της Δανίας κι ένα χημείο.

Το σαλόνι έχει πορτόφυλλα με ταμπλάδες. Υπόμνηση ότι το «Κρόνος» φτιάχτηκε κατά τα πρότυπα της χαμένης πια αρχοντίας του '50, που ήδη τότε ήταν παρωχημένη. Το δωμάτιο βρίσκεται ακριβώς κάτω από τη γέφυρα ναυσιπλοΐας κι έχει τις ίδιες διαστάσεις με αυτή, σαν ένα χαμηλοτάβανο δανέζικο καθιστικό. -χει έξι μεγάλα παράθυρα, που βλέπουν προς το πλωριό κατάστρωμα. Είναι όλα σκεπασμένα με πάγο, μέσα από τον οποίο περνάει ένα αμυδρό γκριζογάλανο φως.

Στην αριστερή πλευρά είναι στοιβαγμένα ξύλινα και χαρτονένια κουτιά χωρίς ετικέτα, που συγκρατούνται στη θέση τους από ένα κορδόνι τεντωμένο ανάμεσα σε δυο σώματα καλοριφέρ.

Στη μέση του δωματίου είναι στερεωμένο στο πάτωμα ένα τραπέζι με υποδοχές στην επιφάνειά του, όπου είναι τοποθετημένα μερικά θερμός. Δύο τοίχοι διατρέχονται από μακριούς πάγκους με φωτιστικά. Πάνω στον μπουλμέ είναι βιδωμένο ένα μικρό φωτοτυπικό μηχάνημα. Πλάι του είναι ένα φαξ. Από πάνω, ένα ντουλάπι γεμάτο βιβλία. ·

Καθώς κατευθύνομαι προς τη βιβλιοθήκη, βλέπω τον ναυτικό χάρτη. Είναι κάτω από πλεξιγκλάς που δεν αντανακλά, γι' αυτό δεν τον είδα πριν. Ανάβω τον φακό μου.

Το υπόμνημα στο περιθώριο έχει αφαιρεθεί, γι' αυτό περνούν

μερικές στιγμές ώσπου να καταλάβω τι παριστάνει. Στους ναυτικούς χάρτες η ξηρά είναι μια λεπτομέρεια, μια απλή γραμμή, ένα περίγραμμα που πνίγεται μέσα σ' ένα σμήνος αριθμών που δηλώνουν βάθη. Έπειτα αναγνωρίζω το ακρωτήριο απέναντι από το Σισιμιούτ. Κάτω από τη γυάλινη πλάκα, στην άκρη του χάρτη, είναι μερικά μικρότερα φωτοαντίτυπα ειδικών χαρτών. «Μέση χρονική απόσταση ανάμεσα στη μεσουράνηση (άνω ή κάτω) της σελήνης στο Γκρήνουιτς και την έναρξη της παλίρροιας στη δυτική Γροιλανδία». «Απεικόνιση των επιφανειακών ρευμάτων δυτικά της Γροιλανδίας». «Διάγραμμα των επιμέρους χαρτών της περιοχής του Χόλσταϊνσμπόργκ».

Πάνω πάνω ακουμπούν στον μπουλμέ τρεις φωτογραφίες. Οι δύο είναι ασπρόμαυρες αεροφωτογραφίες. Η τρίτη μοιάζει με φρακταλική λεπτομέρεια του συνόλου Μάντελμπροτ, σε έγχρωμη κόπια από εκτυπωτή. Και οι τρεις φωτογραφίες έχουν στο κέντρο την ίδια φιγούρα. Μια μορφή που κουλουριάζεται, περίπου σε σχήμα κύκλου, γύρω από ένα άνοιγμα. Σαν έμβρυο πέντε βδομάδων που συσπειρώνεται γύρω από τα βράγχια.

Προσπαθώ ν' ανοίξω τα ντουλάπια με τις χαρτοθήκες, αλλά είναι κλειδωμένα. Ετοιμάζομαι να κοιτάξω τα βιβλία, όταν κάπου στον ίδιο όροφο ανοίγει μια πόρτα. Σβήνω τον φακό και κολλάω στο πάτωμα. Μια δεύτερη πόρτα ανοίγει και κλείνει, κι έπειτα επικρατεί ησυχία. Αλλά ο όροφος δεν μοιάζει πια να κοιμάται. Κάπου κάποιοι έχουν ξυπνήσει. Δεν χρειάζεται να δω το ρολόι. Έχω ακόμα χρόνο, αλλά τα νεύρα

μου δεν αντέχουν άλλο.

Έχω το χέρι μου πάνω στην εξώπορτα, όταν κάποιος ανεβαίνει τη σκάλα. Υποχωρώ στον διάδρομο. Ένα κλειδί μπαίνει στην κλειδαριά. Ακολουθεί μια στιγμή απορίας, καθώς η πόρτα δεν είναι κλειδωμένη. Ανοίγω μ' ένα σπρώξιμο την πόρτα προς τα μαγειρεία, μπαίνω μέσα και κλείνω πίσω μου. Βήματα πλησιάζουν από τον διάδρομο. Ίσως έχουν κάτι το προσεχτικό, εξεταστικό, ίσως κάποιος απορεί γιατί δεν ήταν κλειδωμένη η πόρτα, ίσως θέλουν να ερευνήσουν τον όροφο. Ίσως έχω παραισθήσεις. Σκαρφαλώνω στο τραπέζι της κουζίνας και στριμώχνομαι στο ασανσέρ. Τραβάω τα πορτόφυλλα, αλλά δεν κλείνουν καλά από μέσα.

Η πόρτα προς τον διάδρομο ανοίγει και το φως ανάβει. Στο πάτωμα, ακριβώς μπροστά στη χαραμάδα που δεν μπόρεσα να κλείσω, στέκεται ο Σάιντενφέντεν. Φορώντας παλτό, ξαναμμένος και αναμαλλιασμένος ακόμα από ένα περίπατο στο κατάστρωμα. Προχωρεί προς το ψυγείο κι εξαφανίζεται από το οπτικό πεδίο μου. Ακούγεται ένα τσιτσίρισμα από ανθρακικό οξύ κι έπειτα ο Σάιντενφέντεν προβάλλει πάλι μπροστά μου. Στέκεται εκεί και πίνει μια μπίρα, κατευθείαν από το κουτί.

Το πρόσωπό του παίρνει μια έκφραση εσωστρεφούς απόλαυσης και ταυτόχρονα φαίνεται έτοιμος να βήξει. Τότε ακριβώς τα μάτια του στρέφονται προς εμένα, αλλά χωρίς να με βλέπουν. Την ίδια στιγμή ακούγεται το βουητό του ασανσέρ, δυνατό, διαπεραστικό.

Δεν έχω χώρο για ν' αναπηδήσω από τον τρόπο μου. Το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να ελευθερώσω το κατσαβίδι από τον φελλό και να ετοιμαστώ για τα αποκαλυπτήρια, που θα γίνουν σε δευτερόλεπτα.

Τότε το ασανσέρ αρχίζει να βυθίζεται.

Από πάνω μου, στο σκοτάδι, τα πορτόφυλλα ανοίγουν απότομα. Αλλά είμαι κιόλας μακριά, κατεβαίνω προς τα μαγειρεία.

Προσεύχομαι μέσα μου να είναι ο Γιάκκελσεν, που παράκουσε τις διαταγές μου. Ίσως αντιλήφθηκε μια κίνηση στο φρεάτιο και με κατέβασε. Ελπίζω να είναι σκοτεινά, όταν θ' ανοίξει η πόρτα. Και ότι θα είναι εκεί τα τρεμάμενα χέρια του Γιάκκελσεν να με στηρίζουν, όταν θα συρθώ έξω.

Το ασανσέρ σταματάει, τα πορτόφυλλα σύρονται προσεχτικά στο πλάι. Έξω είναι σκοτάδι.

Κάτι κρύο και υγρό πιέζεται πάνω στον μηρό μου. Κάτι ακουμπάει στην ποδιά μου. Κάτι σπρώχνεται κάτω από τα γόνατά μου. Επειτα η πόρτα κλείνει, το ασανσέρ βουίζει, ένα μοτέρ παίρνει μπρος και σηκώνομαι πάλι στον αέρα.

Περνάω το κατσαβίδι στο αριστερό χέρι και πιάνω τον φακό μ* το δεξιό. Για μια στιγμή το φως του με στραβώνει, έπειτα μπορώ να δω.

Σε απόσταση πέντε εκατοστών από τα μάτια μου ορθώνεται,

ακουμπώντας στο σώμα μου, σκεπασμένο με κρύες υγρές πέρλες, ένα δίλιτρο' μπουκάλι με την ετικέτα Moet & Chandon 1986 brut Imperial Rose. Ροζέ σαμπάνια. Στην ποδιά μου έχω ένα κολονάτο ποτήρι. Κάτω από τα γόνατά μου μπορώ να δω τον κοίλο πάτο ενός δεύτερου μπουκαλιού.

Το θεωρώ βέβαιο ότι μόλις ανοίξει η πόρτα θα βρεθώ, λουσμένη στο φως, πρόσωπο με πρόσωπο με τον Σάιντενφέντεν.

Δεν γίνεται έτσι. Μετρώ δυο ελαφρά τραντάγματα και καταλαβαίνω ότι έχω προσπεράσει το κατάστρωμα λέμβων. Ανεβαίνω προς τη γέφυρα, προς την τραπεζαρία των αξιωματικών.

Το ασανσέρ σταματάει. Απλώνεται σιωπή, χωρίς να συμβαίνει τίποτα. Προσπαθώ ν' ανοίξω την πόρτα. Είναι σχεδόν αδύνατο, γιατί μ' εμποδίζουν τα μπουκάλια.

Κάπου ανοίγει και κλείνει μια πόρτα. Έπειτα ακούγεται το άναμμα ενός σπέρτου. Σπρώχνοντας καταφέρνω να χωρίσω τα πορτόφυλλα ένα εκατοστό. Πάνω στο μεγάλο τραπέζι όπου σερβίρισα πριν από λίγες μέρες είναι ένα κηροπήγιο μ' ένα αναμμένο κερί. Τώρα κάποιος το σηκώνει και το κουβαλάει προς το μέρος μου.

Τα πορτόφυλλα γλιστρούν στο πλάι. Πατάω το ένα χέρι στον τοίχο πίσω μου, για να μπορώ να δώσω όσο γίνεται περισσότερη δύναμη στο χτύπημα. Περιμένω τον Τόερκ ή τον Βερλαίν. Η πρόθεσή μου είναι να σημαδέψω τα μάτια.

Το φως με τυφλώνει, γιατί είναι πολύ κοντά μου. Δεν βλέπω παρά μια σκοτεινή μορφή. Που παίρνει από τον θαλαμίσκο πρώτα το ένα κι έπειτα το άλλο μπουκάλι. Όταν βγαίνει και το ποτήρι, ένα χέρι πασπατεύει για μια στιγμή τον γοφό μου.

Ακούγεται ένα πνιγμένο επιφώνημα κατάπληξης.

Από πάνω μου χαμηλώνει το πρόσωπο του Κύτσοου. Κοιταζόμαστε στα μάτια. Τα δικά του προεξέχουν σαν να έπαθε οξεία εξόφθαλμο βρογχοκήλη. Αλλά δεν είναι άρρωστος με τη συνηθισμένη έννοια. Είναι τύφλα στο μεθύσι.

«Γιάσπερσεν!» λέει.

Τότε το βλέμμα και των δυο μας πέφτε! στο κατσαβίοι. Είναι στραμμένο προς ένα σημείο ανάμεσα στα μάτια του.

«Γιάσπερσεν», ξαναλέει αυτός.

«Μια μικροεπισκευή», λέω.

Δυσκολεύομαι να μιλήσω, γιατί αναπνέω με το ζόρι έτσι όπως κάθομαι κουβαριασμένη.

«Εγώ, εγώ φροντίζω για τις επισκευές στο πλοίο».

Η φωνή του είναι στομφώδης, αλλά λασπωμένη. Βγάζω το κεφάλι μου από τον θαλαμίσκο.

«Βλέπω πως φροντίζεις και για την κάβα. Αυτό θα ενδιαφέρει τον Ουρς και τον καπετάνιο».

Κοκκινίζει - μια αργή, αλλά εκτεταμένη αλλαγή χρώματος, προς το βιολετί.

«Θα σου εξηγήσω».

Σε δέκα δευτερόλεπτα θ' αρχίσει να σκέφτεται. Βγάζω έξω το ένα μπράτσο μου.

«Δεν έχω καιρό», λέω. «Πρέπει να συνεχίσω τη δουλειά μου».

Εκείνη τη στιγμή το ασανσέρ αρχίζει να κατεβαίνει. Στο τσακ προφταίνω να τραβηχτώ μέσα. Τα καταφέρνω να νιώσω ένα κύμα οργής για το γεγονός ότι δεν υπάρχει μηχανισμός ασφαλείας που να εμποδίζει το ασανσέρ να κινείται, όταν η πόρτα δεν είναι κλειστή.

Προλαβαίνω να ζήσω νοερά τη δραματική ανακάλυψη, τη σύγκρουση και την καταστροφική έκβαση. Όταν φτάνουμε στα μαγειρεία, η φαντασία μου έχει εξαντληθεί.

Το ασανσέρ δεν σταματάει εδώ. Συνεχίζει την κάθοδό του.

Έπειτα μένει ακίνητο. Τα τελευταία δευτερόλεπτα ανάλωσαν τις τελευταίες δυνάμεις μου. Τώρα έχω στο πλευρό μου μόνο το στοιχείο του αιφνιδιασμού. Σπρώχνω τα πορτόφυλλα και τα χωρίζω. Γλιστρούν στα πλάγια και χτυπούν με πάταγο στον τοίχο. Βλέπω να έρχεται μετέωρο προς το μέρος μου ένα

σακί με την επιγραφή 50 ΚΙΛΑ ΠΑΤΑΤΕΣ ΒΙΛΜΟΣΕ. ΔΑΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑΣ ΠΛΟΙΩΝ. Βγάζω από τον θαλαμίσκο και τα δύο πόδια μου, τα πατάω στο σακί και σπρώχνω. Η προέλασή του σταματάει, οπισθοχωρεί με ταλαντεύσεις και κάνει βουτιά προς την πιο μακρινή γωνιά του δωματίου. Προσγειώνεται ανάμεσα σε κάτι χαρτονένια κουτιά με την επιγραφή ΚΑΡΟΤΑ ΛΑΜΜΕΦΙΟΡΝΤ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΒΙΟΥΦ.

Βρίσκω την ισορροπία μου στο πάτωμα. Δεν αισθάνομαι τα πόδια μου. Αλλά κρατάω μπροστά μου το κατσαβίδι.

Πίσω από το σακί προβάλλει ο Ουρς.

Δεν βρίσκω τίποτα να πω. Καθώς βγαίνω από την πόρτα σκουντουφλώντας, εκείνος είναι ακόμα γονατιστός.

«Bitte, Fraulein Smilla, bitte...»

Υποσυνείδητα θα πρέπει να περίμενα ένα συναγερμό. Ενόπλους να καιροφυλακτούν. Αλλά το «Χρόνος» είναι τυλιγμένο στο σκοτάδι. Περνάω από τρία πατώματα χωρίς να συναντήσω κανέναν.

Η σκάλα κάτω από τη γέφυρα είναι άδεια. Ο Γιάκκελσεν δεν φαίνεται πουθενά. Στα κουτουρού μπαίνω στον χώρο της γέφυρας, διαβαίνω την πόρτα που γράφει OFFICERS' ACCOMODATION και ανοίγω την πόρτα της τουαλέτας ανδρών.

Ο Γιάκκελσεν είναι όρθιος μπροστά στον νιπτήρα. Είχε αρχίσει να χτενίζεται. Ακουμπάει με το μέτωπο στον καθρέφτη, σαν να ήθελε να βεβαιωθεί ότι το αποτέλεσμα θα είναι πραγματικά φίνο. Έστρωνε τις μπούκλες του πάνω από τ' αφτιά, προς τα πίσω. Αλλά τον πήρε ο ύπνος. Το σώμα του ακολουθεί ασυναίσθητα κι ευλύγιστα το μπότζι του πλοίου και μένει όρθιο. Αλλά ο ίδιος ροχαλίζει. Το στόμα του είναι ανοιχτό και η γλώσσα του κρέμεται λίγο έξω.

Απλώνω το χέρι μου στην μπλούζα της φόρμας του και το χώνω στην τσέπη του στήθους. Πιάνω το λάστιχο. Ο Γιάκκελσεν τρύπωνε στην τουαλέτα και πήρε μια μικρή πρέζα για να τονωθεί. Έπειτα θέλησε να σενιαριστεί λίγο. Και τότε τον κατέβαλε η κούραση.

Με μια κλοτσιά τού παίρνω τα πόδια. Σωριάζεται βαριά στο πάτωμα. Προσπαθώ να τον σηκώσω, αλλά η πλάτη μου με ξεραίνει. Καταφέρνω ν' ανασηκώσω μόνο το κεφάλι του.

«Δεν είδες τον Κύτσοου», λέω.

Ένα μικρό λάγνο χαμόγελο απλώνεται στο πρόσωπό του.

«Σμίλλα. Το 'ξέρα πως θα ξανάρθεις».

Καταφέρνω να τον στήσω στα πόδια του. Έπειτα χώνω το κεφάλι του στον νιπτήρα και ανοίγω τη βρύση του κρύου. Όταν είναι πια σε θέση να κρατηθεί όρθιος, τον τραβάω προς τη σκάλα.

Έχουμε κατεβεί πέντε σκαλοπάτια, όταν από την πόρτα πίσω μας βγαίνει ο Κύτσοου.

Χωρίς αμφιβολία νομίζει ότι ελαφροπατάει σαν γάτα. Στην πραγματικότητα μένει όρθιος μόνον επειδή κρεμιέται απ' ό,τι βρίσκει μπροστά του. Όταν μας παίρνει το μάτι του, σταματάει απότομα, κατεβάζει το χέρι του στο ταμπλό με το βαρόμετρο και με κοιτάζει ασκαρδαμυκτί.

Κρατάω το ξεβιδωμένο σώμα του Γιάκκελσεν κολλημένο στα κάγκελα της σκάλας. Με δυσκολία βαδίζω η ίδια.

Το σοκ διεισδύει αργά αργά στο μεθύσι του Κύτσοου, που τώρα θα πρέπει να έχει ενισχυθεί μ' ένα-δυο δίλιτρα μπουκάλια δροσερής σαμπάνιας.

«Γιάσπερσεν», κοάζει. «Γιάσπερσεν...»

Νιώθω απανδισμένη από τους άνδρες και τις καταχρήσεις τους. Έτσι είναι από τότε που ήρθα στη Δανία. Όλη την ώρα πρέπει να προσέχεις μην πέσεις πάνω σε ανθρώπους που αυτο-δηλητηριάστηκαν και νομίζουν ότι το αντέχουν με αξιοπρέπεια.

«Άντε χέσε μας, κύριε αρχιμηχανικέ», λέω.

Με κοιτάζει με άδειο βλέμμα.

Δεν συναντάμε άλλους κατεβαίνοντας. Σπρώχνω τον Γιάκκελσεν μέσα στην καμπίνα του. Σωριάζεται στο κρεβάτι

του σαν κούκλα από κουρέλια. Τον γυρίζω στο πλάι. Τα μωρά, οι αλκοολικοί και οι ναρκομανείς κινδυνεύουν να πνιγούν από τον εμετό τους. Έπειτα κλειδώνω την πόρτα του απ' έξω, με το δικό του κλειδί.

Κλειδώνω και οχυρώνω τη δική μου πόρτα. Η ώρα είναι τέσσερις και τέταρτο. Θα κοιμηθώ τρεις ώρες κι έπειτα θα δηλώσω άρρωστη και θα κοιμηθώ άλλες δώδεκα. Όλα τ' άλλα ας περιμένουν.

Προλαβαίνω να κοιμηθώ τρία τέταρτα. Λίγο μετά τα σύνορα του ύπνου, ένα ηλεκτρονικό σήμα διαπερνάει το προοίμιο του πρώτου εφιάλτη μου και ακολουθεί η επιτακτική φωνή του Λούκας.

Δουλεύω λιγότερο από δυο μέτρα μακριά από τον Βερλαίν. Χρησιμοποιεί ένα σκληρό λαστιχένιο ρόπαλο, μεγάλο σαν τσεκούρι ξυλοκόπου.

Καταλαβαίνω από τα σκασμένα χείλη μου ότι η θερμοκρασία είναι λίγο πιο κάτω από τους — 10°C. Ο Βερλαίν δουλεύει με το πουκάμισο. Με το ένα χέρι πιάνεται από το παραπέτο ή από το κιγκλίδωμα γύρω από τις κεραίες του ραντάρ. Με το άλλο υψώνει το ρόπαλο, διαγράφοντας αισθαντικά, απαλά ένα τόξο πίσω οπτό την πλάτη του, κι έπειτα το προσγειώνει πάνω στο ταμίτου-κι με μια έκρηξη σαν να σπάζει η βιτρίνα μαγαζιού. Το πρόσωπό του κολυμπάει στον ιδρώτα, αλλά οι κινήσεις του είναι άκοπες και άνετες. Κάθε χτύπημα αποσπά μια πλάκα πάγου με μέγεθος γύρω στο ένα τετραγωνικό

μέτρο.

Δεν φυσάει, αλλά η θάλασσα είναι ταραγμένη και το «Κρόνος» κουνάει για τα καλά. Και υπάρχει ομίχλη, σαν μεγάλες, υγρές γάζες μέσα στο σκοτάδι.

Κάθε φορά που διασχίζουμε ένα από τα σύννεφα ομίχλης, που κρέμονται τόσο χαμηλά ώστε έχεις την εντύπωση ότι επιπλέουν στο νερό, το στρώμα πάγου γίνεται αισθητά παχύτερο. Με τη λαβή ενός παγοκόπτη ξύνω τον πάγο από τους ανακλαστήρες του ραντάρ. Όποτε τελειώνω μ' έναν, μπορώ να επιστρέψω στον προηγούμενο. Μέσα σε λιγότερο από δύο λεπτά έχει απλωθεί πάνω του ένα χιλιοστό σκληρός, γκρίζος πάγος.

Το κατάστρωμα και η γέφυρα σφύζουν από ζωή. Όχι χάρη στις μικρές, σκοτεινές μορφές που χτυπούν τον πάγο, αλλά χάρη στον ίδιο τον πάγο. Όλα τα φώτα στο κατάστρωμα είναι αναμμένα. Το φως και ο πάγος μαζί έχουν πλάσει ένα μυθολογικό τοπίο. Τα ξάρτια και τα στράλια είναι σκεπασμένα με τριάντα πόντους πάγο και σχηματίζουν γιρλάντες που κρέμονται από τα κατάρτια ως την κουβέρτα σαν πρόσωπα που μας περιεργάζονται. Πάνω στο κοντάρι του, το φανάρι της άγκυρας φέγγει μέσα από το κουκούλι πάγου, που το έχει τυλίξει, σαν το πυρακτωμένο μυαλό στο κεφάλι κάποιου μυθικού ζώου. Το κατάστρωμα είναι μια γκρίζα, πηγμένη θάλασσα. Ό, τι είναι όρθιο στέκει μέσα στη νύχτα μ' ερωτηματικό πρόσωπο και γκρίζα, κρύα μέλη.

Ο Βερλαίν είναι στη δεξιά πλευρά. Πίσω μου είναι η κουπαστή και πέρα από αυτή μια ελεύθερη πτώση σχεδόν είκοσι μέτρων οδηγεί στο κατάστρωμα. Μπροστά μου, πίσω από τα βάθρα του ραντάρ και τον χαμηλό ιστό με τις κεραίες, τη σειρήνα κι έναν κινητό προβολέα για ελιγμούς στο λιμάνι, ο Σόννε φτυαρίζει πάγο. Τις πλάκες που ξεκολλάει το ρόπαλο του Βερλαίν τις εκσφενδονίζει πάνω από την κουπαστή και αυτές πέφτουν στο κατάστρωμα λέμβων, δίπλα στη ναυαγοσωστική βάρκα. Εκεί περιμένει ο Χάνσεν, με κίτρινο προστατευτικό κράνος, και τις πετάει στη θάλασσα πάνω από την μπάντα του πλοίου.

Στην αριστερή πλευρά, ο Γιάκκελσεν θρυμματίζει μ' ένα σφυράκι τον πάγο από τα βάθρα του ραντάρ. Προχωρεί δουλεύοντας προς το μέρος μου. Κάποια στιγμή οι ανακλαστήρες του ραντάρ μάς κρύβουν από την υπόλοιπη στέγη.

Χώνει το σφυρί στην τσέπη του μπουφάν του. Έπειτα ακουμπάει την πλάτη του στο ραντάρ. Βγάζει από την τσέπη του ένα τσιγάρο.

«Όπως πρόβλεψες», λέω. «Το κακό πάγωμα».

Το πρόσωπό του είναι πανιασμένο από την κούραση.

«Όχι», λέει. «Αυτό αρχίζει στα 5-6 μπωφόρ και σε θερμοκρασία μηδέν βαθμούς. Ο Λούκας μάς έβγαλε στο κατάστρωμα πολύ νωρίς».

Κοιτάζει γύρω του. Δεν είναι κανένας κοντά μας.

«Όταν μπήκα στα καράβια, με πιάνεις, κουμάντο στο πλοίο έκανε ο πλοίαρχος και τον χρόνο τον μετρούσες με το ημερολόγιο. Αν έβλεπες πως ερχόταν παγετός, έκοβες ταχύτητα. Ή άλλαζες ρότα. Ή έστριβες και πήγαινες με τον άνεμο. Αλλά τα τελευταία χρόνια άλλαξαν τα πράγματα. Τώρα απ'Οφασίζουν οι εταιρείες, τα πλοία τα κουμαντάρουν τα γραφεία στις μεγάλες πόλεις. Και τον χρόνο τον μετράς με τούτο δω».

Δείχνει το ρολόι του.

«Αλλά προφανώς πρέπει να προλάβουμε κάτι. Του έδωσαν, λοιπόν, διαταγή να συνεχίσει. Κι αυτό κάνει ο δικός σου. Κοντεύει να χάσει τα πασχάλια του. Γιατί αφού θα μπορούμε έτσι κι αλλιώς σ' αυτό το λούκι, δεν υπήρχε λόγος να μας φωνάξει στο κατάστρωμα από τώρα. Ένα σχετικά μικρό σκάφος μπορεί ν' αντέξει πάγο ως δέκα τοις εκατό του εκτοπίσματος του. Μπορούμε να πλέουμε με πεντακόσιους τόνους πάγο πάνω μας χωρίς να πάθουμε τίποτα. Ο Λούκας μπορούσε να στείλει ένα-δυο παιδιά να ξεπαγώσουν τις κεραίες».

Ζύνω τον πάγο από την κατευθυνόμενη κεραία. Όσο δουλεύω, είμαι ξύπνια. Μόλις σταματάω, η υπνηλία μου υποτροπιάζει για λίγο.

«Φοβάται μήπως δεν μπορέσουμε να κρατήσουμε την ταχύτητά μας. Φοβάται μήπως μας σπάσει κάτι. Ή μήπως

Ξαφνικά η κατάσταση χειροτερέψει. Είναι τα νεύρα του. Κοντεύουν να γίνουν σμπαραλία».

Αφήνει το τσιγάρο του να πέσει στον πάγο, μισοκαπνισμένο. Μας τυλίγει μια καινούργια μάζα ομίχλης. Η υγρασία λες και κολλάει στον πάγο που έχει ήδη σχηματιστεί. Για μια στιγμή ο Γιάκ-κελσεν σχεδόν χάνεται από τα μάτια μου.

Δουλεύω γύρω από το ραντάρ. Φροντίζω να είμαι ολοένα στο οπτικό πεδίο τόσο του Γιάκκελσεν όσο και του Σόννε.

Ο Βερλαίν είναι ακριβώς δίπλα μου. Οι ροπαλιές του περνούν τόσο κοντά μου, ώστε με χαστουκίζουν με παγωμένο αέρα. Προσγειώνονται στο πέλμα του μεταλλικού βάρους με ακρίβεια χειρουργικής τομής και αποσπούν μια παγόπλακα διάφανη σαν γυαλί. Ο Βερλαίν την κλοτσάει προς τη μεριά του Σόννε.

Το πρόσωπό του είναι δίπλα στο δικό μου.

«Γιατί;» ρωτάει.

Φέρνω τον παγοκόπτη λίγο πίσω. Κάπως πιο πέρα, αλλά πολύ μακριά για να μας ακούσει, ο Σόννε καθαρίζει τη βάση του καταρτιού με τη λαβή του φτυαριού του.

«Ξέρω γιατί», λέει. «Ο Λούκας έτσι κι αλλιώς δεν θα το πίστευε».

«Μπορούσα να επικαλεστώ το τραύμα του Μωρίς», λέω.

«Εργατικό ατύχημα. Πήρε μπρος το κοχορόκανο καθώς αυτός ετοιμαζόταν ν' αλλάξει λάμα. Το γαλλικό κλειδί τον χτύπησε στον ώμο. Το περιστατικό αναφέρθηκε κι εξηγήθηκε».

«Ατύχημα. Όπως με το παιδί στη στέγη».

Το πρόσωπό του είναι κοντά στο δικό μου. Δεν εκφράζει τίποτε άλλο από ακαταληψία. Δεν έχει ιδέα για ποιο πράγμα μιλάω.

«Αλλά με τον Αντρέας Λιχτ», λέω, «το γεροντάκι σ' εκείνο το πλοίο, η δουλειά έγινε κάπως πιο ατζαμίδικα».

Καθώς το σώμα του σφίγγεται, μου γεννιέται η ψευδαίσθηση ότι πάγωσε, όπως το πλοίο γύρω μας.

«Σας είδα στην αποβάθρα», λέω ψέματα. «Καθώς κολυμπούσα».

Ζυγίζει τις συνέπειες αυτού που είπα, και πάνω εκεί προδίνεται. Για ένα δευτερόλεπτο, ένα άρρωστο ζώο με κοιτάζει από κάπου μέσα του. Όπως τα δόντια του, το σώμα του είναι ένα λεπτό κέλυφος γύρω από ένα πάθημα που γύρισε σε σαδισμό.

«Θα γίνουν ανακρίσεις στο Νούουκ», λέω. «Αστυνομία και ακτοφυλακή. Μόνο για την απόπειρα φόνου, θα έτρωγες δυο χρόνια. Τώρα θα κάνουν έρευνες και για τον θάνατο του Λιχτ».

Μου στέλνει ένα πλατύ χαμόγελο, δείχνοντάς τ' άσπρα δόντια του.

«Δεν θα πιάσουμε στο Γκότχομπ. Πηγαίνουμε στην πλωτή δεξαμενή για τα τάνκερ. Είναι είκοσι ναυτικά μίλια από τη στεριά. Η ακτή ούτε που φαίνεται».

Με κοιτάζει με περιέργεια.

«Πολεμάτε γενναία», λέει. «Σχεδόν είναι κρίμα που είστε τόσο μόνη».

//

1

«Σκέφτομαι», λέει ο Λούκας, «το ανθρωπάκι εκεί πάνω στη γέφυρα, τον καπετάνιο. Δεν κυβερνά πια πλοίο. Δεν ασκεί πια καμιά εξουσία. Είναι απλώς ένα γρανάζι σε μια πολύπλοκη μηχανή».

Ο Λούκας γέρνει στο παραπέτο της γέφυρας. Μέσα από τη θάλασσα, μπροστά στην πλήρη του «Κρόνος», προβάλλει μια κόκκινη πολυεμαγιέ πολυκατοικία. Πυργώνεται πάνω από το πλωριό κατάστρωμα, αφήνοντας πολύ κάτω της τις κορυφές των καταρτιών. Αν ρίξεις πίσω το κεφάλι σου, βλέπεις ότι κάπου εκεί ψηλά, στον γκρίζο ουρανό, ακόμα κι αυτό το φαινόμενο έχει ένα τέλος. Δεν είναι πολυκατοικία. Είναι η πρύμνη ενός υπερδε-ξαμενόπλοιου.

Όταν ήμουν παιδί στο Κάνανακ, γύρω στο 1960, ακόμα και ο ευρωπαϊκός χρόνος κυλούσε πιο αργά. Οι αλλαγές γίνονταν με τέτοιο ρυθμό που προλάβαινες να διαμαρτυρηθείς εναντίον τους. Στην αρχή, αυτή η αγανάκτηση εκφραζόταν με την έννοια «ο παλιός καλός καιρός».

Η νοσταλγία για το παρελθόν ήταν τότε ένα ολότελα καινούργιο συναίσθημα στη Θούλη. Ο συναισθηματισμός θα είναι πάντα η πρώτη εξέγερση του ανθρώπου εναντίον της εξέλιξης.

Ο χρόνος έκανε αυτή την αντίδραση παρωχημένη. Σήμερα χρειάζεται μια διαμαρτυρία διαφορετική από τη δακρύβρεχτη παρελθοντολογία. Γιατί σήμερα οι εξελίξεις τρέχουν τόσο γρήγορα, ώστε ζούμε ήδη εδώ και τώρα αυτό που έπειτα από μια στιγμή θα είναι «ο παλιός καλός καιρός».

«Γι' αυτά τα πλοία», λέει ο Λούκας, «ο γύρω κόσμος δεν υπάρχει πια. Αν τα συναντήσεις στον ωκεανό και προσπαθήσεις να τα καλέσεις από το VHF, για ν' ανταλλάξετε πληροφορίες για τον καιρό και το στίγμα ή για να ρωτήσεις μήπως είδαν παγόβουνα, δεν απαντούν. Δεν έχουν καν ανοιχτό τον ασύρματο. Όταν εκτοπίζεις 250.000 κυβικά μέτρα νερό και αναπτύσσεις την ιπποδύναμη ενός πυρηνικού αντιδραστήρα, όταν έχεις έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή μεγάλο σαν παλιομοδίτικο ναυτικό μπασούλο, για να υπολογίζει την πορεία και την ταχύτητα και, αναλόγως, να τις διατηρεί σταθερές ή να τις τροποποιεί ελαφρά, τότε το περιβάλλον παύει να σ' ενδιαφέρει. Τα μόνα που μένουν τότε

από τον κόσμο είναι η αφετηρία σου, ο προορισμός σου και ο άνθρωπος που θα σε πληρώσει όταν φτάσεις».

Ο Λούκας έχει αδυνατίσει. Έχει αρχίσει να καπνίζει.

Μπορεί, πάντως, να έχει δίκιο. Ένα από τα σύνδρομα της εξέλιξης στη Γροιλανδία είναι ότι όλα μοιάζουν σαν να έγιναν πρόσφατα. Τα καινούργια, βαριά οπλισμένα και ταχύπλοα ανιχνευτικά σκάφη του δανικού Πολεμικού Ναυτικού άρχισαν να χρησιμοποιούνται μόλις τώρα τελευταία. Το δημοψήφισμα για την ΕΟΚ και η ισχνή πλειοψηφία υπέρ της αποχώρησης την 1 η Ιανουαρίου 1985, η επαναδιαπραγμάτευση τον Νοέμβριο του 1992 και η επανένταξη την 1 η Ιανουαρίου 1993 — η μεγαλύτερη μεταστροφή όλων των εποχών στην εξωτερική πολιτική— είναι όλα πολύ νωπά. Μόλις πρόσφατα το Υπουργείο Άμυνας περιόρισε τις άδειες εισόδου στο Κάανακ για στρατιωτικούς λόγους. Και το μέρος όπου βρισκόμαστε, η μεγάλη πλωτή δεξαμενή Greenland Star έξω από το Νούουκ —25.000 συνενωμένα μεταλλικά βάρη, αγκυροβολημένα στον θαλάσσιο βυθό 700 μέτρα κάτω από τα πόδια μας, μισό τετραγωνικό χιλιόμετρο πρασινοβαμμένου, ανεμοδαρμένου μετάλλου, ένα κακάσχημο, καταθλιπτικό τοπίο είκοσι μίλια έξω από την ακτή— δημιουργήθηκε μόλις πριν από λίγο καιρό. «Δυναμικά» είναι η λέξη που χρησιμοποιούν οι πολιτικοί.

Φτιάχτηκαν όλα αυτά με τον σκοπό να υποτάξουν.

Όχι να υποτάξουν τους Γροιλανδούς. Η παρουσία του στρατού; η άμεση βία του πολιτισμού, κοντεύει να τερματιστεί στην Αρκτική. Η εξέλιξη δεν τη χρειάζεται πια. Σήμερα αρκεί η φιλελεύθερη έκκληση στην απληστία, με όλες τις αποχρώσεις της.

Ο τεχνολογικός πολιτισμός δεν κατέστρεψε τους λαούς που ζουν γύρω από τις παγωμένες θάλασσες. Όποιος πιστεύει το αντίθετο, έχει υπερβολικά μεγάλη ιδέα γι' αυτόν τον πολιτισμό. Ήταν απλώς ένας καταλύτης, ένα κοσμικό μοντέλο για τη δυνατότητα -που υπάρχει σε κάθε κουλτούρα και σε κάθε άνθρωπο- να γίνει πυρήνας της ζωής το χαρακτηριστικά δυτικό μείγμα πλεονεξίας και αναισθησίας.

Αυτό που θέλουν να υποτάξουν είναι το 'Άλλο, το αχανές, εκείνο που περιβάλλει τους ανθρώπους. Είναι η θάλασσα, η γη, ο πάγος. Το κατασκεύασμα που απλώνεται μπροστά μας είναι μια τέτοια απόπειρα.

Το πρόσωπο του Λούκας είναι ρημαγμένο από την απέχθεια.

«Παλιότερα, ως το '92, υπήρχε μόνον η Polar Oil, στο Φαίριν-γεχάουν. Μικρό μέρος. Στη μια πλευρά του φιόρδ, ένας σταθμός τηλεπικοινωνιών κι ένα εργοστάσιο για κονσέρβες ψαριών. Στην άλλη πλευρά οι εγκαταστάσεις. Τις διαχειριζόταν ο Οργανισμός Γροιλανδικού Εμπορίου. Μπορούσαμε να πρυμνοδετήσουμε ως και με σκάφη 50.000 τόνων. Όταν μάζευαν τους πλωτούς σωλήνες, βγαίναμε στη στεριά. Υπήρχε μόνον ένα μικρό συγκρότημα με διαμερίσματα, ένα μαγειρείο

κι ένα αντλιοστάσιο. Παντού μύριζε ντίζελ και μίνιο. Πέντε άνθρωποι όλοι κι όλοι δούλευαν εκεί. Πίναμε πάντα ένα τζιν τόνικ με τον προϊστάμενο, στο μαγειρείο».

Η συναισθηματική πλευρά του είναι κάτι καινούργιο για μένα.

«Όμορφα πρέπει να ήταν», λέω. «Το πρόγραμμα είχε και βαλς με ξυλοπάπουτσα, υπό τους ήχους φυσαρμόνικας;»

Τα μάτια του ζαρώνουν.

«Κάνετε λάθος», λέει. «Εγώ μιλάω για εξουσίες. Και για ελευθερία. Εκείνο τον καιρό ο πλοίαρχος ήταν η υπέρτατη αρχή. Βγαίναμε στη στεριά και παίρναμε μαζί μας το πλήρωμα, εκτός από τον βαρδιάνο. Δεν υπήρχε τίποτα στο Φαίρινγεχάουν. Ήταν ένα ερημικό μέρος ξεχασμένο από τον Θεό, ανάμεσα στο Γκότχομπ και το Φρεντρικσχόμπ. Αλλά σ' αυτό το τίποτα μπορούσες, αν ήθελες, να κάνεις έναν περίπατο».

Κάνει μια χειρονομία προς το σύστημα των πλωτών βάρων, που απλώνεται μπροστά μας, και τις αλουμινένιες παράγκες πέρα μακριά.

«Εδώ έχουμε τρία μαγαζιά με αφορολόγητα. Έχουμε τακτική επικοινωνία με την ξηρά μέσω ελικοπτέρου. Έχουμε ένα ξενοδοχείο "κι ένα σταθμό δυτών. Ταχυδρομείο. Γραφεία της Chevron, της Gulf, της Shell και της Esso. Μέσα σε δύο ώρες μπορούν να μοντάρουν ένα διάδρομο προσγειώσεως που να παίρνει ένα μικρό τζετ. Εκείνο το πλοίο μπροστά μας έχει

εκτόπισμα 125.000 τόνων. Εδώ έχουμε εξέλιξη και πρόοδο. Αλλά κανένας δεν μπορεί να βγει στη στεριά, Γιάσπερσεν. Αν θέλετε τίποτα, έρχονται στο πλοίο. Σημειώνουν τις παραγγελίες σας σ' έναν κατάλογο κι έπειτα γυρίζουν με κάτι σαν φορητή τσουλήθρα και σας τις στέλνουν τσουλιστές. Αν ο πλοίαρχος επιμένει να βγει στη στεριά, έρχονται δυο αξιωματικοί της Ασφάλειας, τον παραλαμβάνουν στη σκάλα και τον κρατούν από το χέρι ώσπου να επιστρέψει. Λόγω του κινδύνου πυρκαγιάς, σου λέει. Λόγω του φόβου για σαμποτάζ. Λένε πως όταν οι προβλήτες είναι γεμάτες, έχει εδώ πάνω ένα δισεκατομμύριο λίτρα πετρέλαιο».

Ψάχνει για καινούργιο τσιγάρο, αλλά το πακέτο είναι άδειο.

«Αυτή είναι η φύση του συγκεντρωτισμού. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι πλοίαρχοι έχουν σχεδόν εξαφανιστεί. Οι ναύτες δεν υπάρχουν καθόλου».

Περιμένω. Κάτι θέλει από μένα.

«Ελπίζατε να βγείτε στη στεριά;»

Κουνάω αρνητικά το κεφάλι μου.

«Ακόμα και αν ήταν η τελευταία ευκαιρία σας; Αν ήταν το τέρμα της διαδρομής μας; Αν μας έμενε μόνο το ταξίδι του γυρισμού;»

Θέλει να μάθει πόσα ξέρω.

«Δεν φορτώνουμε», λέω. «Ούτε ξεφορτώνουμε. Το μέρος αυτό δεν είναι παρά ένας ενδιάμεσος σταθμός. Περιμένουμε κάτι».

«Υποθέσεις κάνετε».

«Όχι», λέω. «Ξέρω πού θα πάμε».

Η στάση του σώματός του παραμένει χαλαρή. Αλλά ο ίδιος είναι τώρα σε εγρήγορση.

«Για πέστε μου».

«Σε αντάλλαγμα θέλω να μάθω γιατί σταματήσαμε εδώ».

Το δέρμα του προσώπου του δεν δείχνει ευρωστία. Είναι πολύ χλομό και ξεφλουδίζει στον σχετικά ξηρό αέρα. Ο Λούκας σαλιώνει τα χείλη του. Πόνταρε σε μένα σαν ένα είδος εχέγγυου. Τώρα βρίσκεται μπροστά σε μια καινούργια, επισφαλή συμφωνία, που προϋποθέτει εμπιστοσύνη στο πρόσωπό μου. Και αυτή την εμπιστοσύνη δεν την έχει.

Χωρίς να πει λέξη, με προσπερνάει. Τον ακολουθώ στο εσωτερικό της γέφυρας. Κλείνω πίσω μας την πόρτα. Ο Λούκας κατευθύνεται στην ελαφρά υπερυψωμένη τράπεζα ναυσιπλοΐας.

«Δείξτε μου», λέει.

Ο χάρτης απεικονίζει τον πορθμό Νταΐβις σε κλίμακα 1:1.000.000. Προς τα δυτικά πιάνει την άκρη της χερσονήσου

Κά-μπερλαντ. Προς τα βορειοδυτικά περιλαμβάνει την ακτή της Μεγάλης Σύρτης των Ιππογλώσσων.

Πάνω στο τραπέζι, πλάι στον ναυτικό χάρτη, είναι απλωμένος ο χάρτης εξάπλωσης των πάγων, που εκδίδει η Παγολογική Υπηρεσία.

«Φέτος», λέω, «από τον Νοέμβριο κι έπειτα, το παγοπέδιο απέχει 100 ναυτικά μίλια από την ξηρά και δεν εκτείνεται βορειότερα από το Νούουκ. Οι πάγοι που το ρεύμα της δυτικής Γροιλανδίας σπρώχνει βορειότερα παρασύρονται στ' ανοιχτά και λιώνουν, γιατί ο πορθμός Νταίβις είχε τρεις ήπιους χειμώνες και είναι πιο ζεστός από το συνηθισμένο. Το ρεύμα, χωρίς πάγους πια, συνεχίζει ν' ανεβαίνει κατά μήκος της ακτής. Ο κόλπος Ντίσκο έχει τη μεγαλύτερη στον κόσμο συγκέντρωση παγόβουνων. Τους δύο τελευταίους χειμώνες ο παγετώνας στο Γιάκομπσκά-ουν κινείται με ταχύτητα 40 μέτρων τη μέρα. Αυτό το φαινόμενο δημιουργεί τα μεγαλύτερα παγόβουνα του κόσμου έξω από την Ανταρκτική».

Ακουμπάω το δάκτυλό μου στον χάρτη εξάπλωσης των πάγων.

«Φέτος, τα παγόβουνα σπρώχτηκαν έξω από τον κόλπο ήδη από τον Οκτώβριο και παρασύρθηκαν κατά μήκος της ακτής από μια παραφυάδα του στροβίλου που σχηματίζεται ανάμεσα στο ρεύμα της δυτικής Γροιλανδίας και το ρεύμα του Μπάφιν. Υπάρχουν παγόβουνα ακόμα και μέσα από τις

ξέρες. Όταν φύγουμε από εδώ, ο Τόερκ θα μας βάλει να πλεύσουμε προς τα βορειοδυτικά, ώσπου να ξεφύγουμε από αυτή τη ζώνη».

Το πρόσωπό του είναι ανέκφραστο. Αλλά η αυτοσυγκέντρωσή του είναι όπως τότε, στο τσόχινο τραπέζι της ρουλέτας.

«Από τον Δεκέμβριο, το ρεύμα του Μπάφιν παρέσυρε τον δυτικό πάγο προς τα νότια ως τον 67ο παράλληλο. Ο πάγος αυτός κόλλησε μαζί με τον νωπό πάγο σ' ανοιχτά του πορθμού Νταίβις, κάπου ανάμεσα στα 200 και 400 ναυτικά μίλια από την ακτή. Ο Τόερκ θέλει να πλησιάσουμε σ' αυτή την άκρη. Έπειτα θα βάλουμε πλήρη ολόισια για τον βορρά».

«Έχετε ξανάρθει σ' αυτές τις θάλασσες, έτσι, Γιάσπερσεν;»

«Είμαι υδροφοβικός τύπος. Αλλά κάτι ξέρω από πάγο».

Σκύβει πάνω από τον χάρτη.

«Κανένας δεν έχει πλεύσει ποτέ βορειότερα από το Χόλσταϊνσμπόργκ αυτή την εποχή του χρόνου. Ούτε καν μέσα από τις ξέρες. Το ρεύμα έχει σφίξει τον πάγο και τον έχει κάνει σαν τσιμεντένιο πάτωμα. Θα μπορούσαμε ίσως να πλεύσουμε δύο μέρες προς τα βόρεια. Τι θέλει να κάνουμε στην άκρη του πάγου;»

Ορθώνομαι.

«Κύριε πλοίαρχε, δεν μπορεί κανείς να παίξει χωρίς μίζα».

Για μια στιγμή νομίζω ότι αστόχησα. Έπειτα γνέφει καταφατικά.

«Είναι όπως είπατε», λέει αργά. «Περιμένουμε. Αυτή την πληροφορία μού έδωσαν. Περιμένουμε έναν τέταρτο επιβάτη».

Πέντε ώρες νωρίτερα, το «Κρόνος» αλλάζει πορεία. Έξω από την τραπεζαρία κρέμεται χαυηλά ένας μουντός ήλιος, και από τη θέση του βεβαιώνομαι για τη στροφή μας. Αλλά την έχω υποψιαστεί από πιο πριν.

Στις τραπεζαρίες των οικοτροφείων, τα παιδιά έβγαζαν ρίζες στις θέσεις τους. Σε κάθε ασταθή κατάσταση, τα λίγα σταθερά σημεία του έξω κόσμου αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Στην τραπεζαρία του «Κρόνος» καθόμαστε κολλημένοι στις καρέκλες μας. Στο άλλο τραπέζι ο Γιακκέλσεν τρώει, απορροφημένος στον εαυτό του και χλομός, με το κεφάλι σκυμμένο πάνω από το πιάτο. Η Φερνάντο και η Μαρία προσπαθούν να με αποφύγουν με το βλέμμα τους.

Ο Μωρίς τρώει με την πλάτη γυρισμένη προς το μέρος μου. Τρώει μόνο με το δεξιό χέρι. Το αριστερό είναι δεμένο σε μια κούνια που κρέμεται από τον λαιμό του και σκεπάζει έναν χοντρό επίδεσμο πάνω στον ώμο του. Φοράει μπλούζα που το ένα μανίκι της κόπηκε για να κάνει χώρο στον επίδεσμο.

Το στόμα μου είναι στεγνό από ένα φόβο που δεν θα

καταλαγιάσει πια όσο είμαι πάνω στο πλοίο.

Καθώς ετοιμάζομαι να βγω από την πόρτα, έρχεται πίσω μου ο Γιάκκελσεν.

«Αλλάξαμε πορεία! Τραβάμε για το Γκότχομπ».

Αποφασίζω να καθαρίσω την τραπεζαρία των αξιωματικών. Αν με ακολουθήσει ο Βερλαίν, θ' αναγκαστεί να περάσει από τη γέφυρα. Αν κατευθυνόμαστε προς το Νούουκ, είναι αναγκασμένος να έρθει. Δεν μπορούν να με αφήσουν να βγω σ' ένα μεγάλο λιμάνι.

Μένω στην τραπεζαρία τέσσερις ώρες. Πλένω τα παράθυρα, γυαλίζω τις μπρούντζινες βέργες και τελικά περνάω τις μπουαζερί με τεκτονέλαιο.

Κάποια στιγμή σκάει μύτη ο Κύτσοου. Μόλις με βλέπει, φεύγει άρον άρον.

Έρχεται ο Σόννε. Στέκεται εκεί κάμποση ώρα και κουνιέται προς πίσω. Έχω φορέσει μια κοντή μπλε φούστα. Ίσως την ερμηνεύει ως πρόσκληση να μείνει. Αν είναι έτσι, με παρεξηγεί. Τη φόρεσα για να μπορώ να τρέξω όσο γίνεται γρηγορότερα. Καθώς δεν του δίνω καμιά ενθάρρυνση, φεύγει. Είναι πολύ νέος για να κάνει την πρώτη κίνηση και δεν είναι αρκετά μεγάλος για να γίνει φορτικός.

Στις τέσσερις το απόγευμα αγκυροβολούμε πίσω από την κόκκινη πολυκατοικία. Μισή ώρα αργότερα ο Λούκας με

φωνάζει στη γέφυρα.

«Αυτή την εποχή του χρόνου», λέει ο Λούκας, «υπάρχει μόνο μία περίπτωση να φτάσεις βορειότερα, αν δεν σε συνοδεύει παγοθραυστικό. Ακόμα και τότε, όμως, οι ελπίδες σου δεν είναι πολλές. Αυτή η περίπτωση είναι να ξανοιχτείς στον ωκεανό. Αλλιώς θα παγιδευτείς σ' έναν κόλπο και ξαφνικά ο πάγος θα κλείσει πίσω σου και θα μείνεις αποκλεισμένος εκεί».

Θα μπορούσα να του πω ψέματα. Αλλά είναι μια από τις ελάχιστες καλαμιές που μου απόμειναν για να γαντζωθώ. Είναι ένας άνθρωπος που έχει πάρει την κάτω βόλτα. Ίσως στο προσεχές μέλλον φτάσει στον πάτο, και τότε θα μπορούμε ν' ανταμώσουμε.

«Σε 54° δυτικό μήκος», λέω, «η θάλασσα γίνεται απότομα ρηχότερη. Εκεί, ένας βραχίονας του δυτικού ρεύματος απομακρύνεται από την ακτή και συναντάει το σχετικά ψυχρότερο βόρειο ρεύμα. Ετσι δημιουργείται, προς τα δυτικά των μεγάλων ψαρότοπων, μια ζώνη με άστατο καιρό».

«Η "Θάλασσα της Ομίχλης". Ποτέ δεν έχω πάει εκεί».

«Μια περιοχή, όπου παρασύρονται τα μεγαλύτερα κομμάτια πάγου της ανατολικής ακτής και απ' όπου δεν μπορούν να ξεφύγουν. Κάτι ανάλογο με το Νεκροταφείο των Παγόβουνων προς τα βόρεια του Ουπέρναβικ».

Με τη γωνία του χάρακα βρίσκω πάνω στον χάρτη των πάγων μια μαύρη κηλίδα.

«Είναι τόσο μικρή ώστε δεν φαίνεται καθαρά εδώ. Συχνά — ίσως και τώρα— έχει τη μορφή ενός μακρόστενου κόλπου, σαν φιόρδ ανάμεσα στους πάγους. Είναι επικίνδυνη, αλλά πλεύσιμη. Αν υπάρχει αρκετά σοβαρός λόγος. Ακόμα και οι μικρές δανέζικες ακταιωροί έμπαιναν τότε τότε εκεί μέσα, κυνηγώντας αγγλικές ή ισλανδικές μηχανότρατες».

«Γιατί ένα πλοίο 4.000 τόνων με καμιά εικοσαριά ανθρώπους πάνω του να τραβήξει προς τον κόλπο Μπάφιν και να μπει σ' ένα τόσο επικίνδυνο άνοιγμα στον θαλάσσιο πάγο;»

Κλείνω τα μάτια και ανακαλώ στη μνήμη μου την εικόνα ενός γεθυμένου φυτικού έμβρυου, μια μικρή μορφή που κουλουριάζεται γύρω από το ίδιο της το κέντρο. Τις εικόνες που ήταν τοποθετημένες πάνω στον ναυτικό χάρτη, στο κατάστρωμα λέμβων.

«Επειδή υπάρχει εκεί ένα νησί. Το μόνο νησί τόσο μακριά από τη στεριά, πριν από το Έλμερ Άιλαντ».

Κάτω από τον χάρακά μου υπάρχει μια κουκκίδα τόσο μικρή, που σχεδόν δεν διακρίνεται.

«Το νησί Γκέλα Άλτα. Ίσλα Ζέλα Άλτα, όπως τ' ονόμασαν οι Πορτογάλοι φαλινοθήρες που το ανακάλυψαν τον περασμένο αιώνα».

«Το έχω ακουστά», λέει συλλογισμένα. «Φυσικό καταφύγιο πουλιών. Ακόμα και για τα πουλιά ο καιρός είναι πολύ άσχημος. Απαγορεύεται ν' ατΓοβιβαστείς. Αδύνατο ν'

αγκυροβολήσεις. Δεν υπάρχει κανένας λόγος στον κόσμο να πάει κανείς εκεί».

«Εγώ, όμως, στοιχηματίζω ότι εκεί πηγαίνουμε».

«Δεν είμαι βέβαιος», λέει, «ότι είστε σε θέση να βάσετε στοιχήματα».

Κατεβαίνοντας από τη γέφυρα, σκέφτομαι ότι στην περίπτωση του Σίγκμουντ Λούκας πήγε χαμένος ένας ωραίος άνθρωπος. Είναι ένα φαινόμενο που έχω παρατηρήσει συχνά, χωρίς να μπορώ να το καταλάβω. Μέσα σ' έναν άνθρωπο είναι δυνατό να υπάρχει ένα άλλο άτομο, που εμπνέει εμπιστοσύνη, ένα άτομο ακέραιο και γενναιόδωρο, που όμως δεν εκδηλώνεται ποτέ παρά μόνο σε αναλαμπές, γιατί περικλείεται από έναν πωρωμένο, ασύδοτο εγκληματία.

Έξω, στο κατάστρωμα, έχει σκοτεινιάσει. Κάπου μέσα στο σκοτάδι λαμπυρίζει η καύτρα ενός τσιγάρου.

Ο Γιάκκελσεν είναι γερμένος στην κουπαστή.

«Φανταστικό, δικιά μου! Και γαμώ την πρόοδο».

Το συγκρότημα κάτω μας φωτίζεται από ηλεκτρικούς στύλους παραταγμένους και στις δυο πλευρές κάθε προβλήτας. Ακόμα και τώρα, λουσμένο σ' αυτό το κίτρινο φως, βαμμένο στο χρώμα της χλόης, με τα μακρινά κτήρια φωταγωγημένα, με μικρά ηλεκτρικά αυτοκίνητα και άσπρες λουρίδες κυκλοφορίας, το Greenland Star εξακολουθεί να μη θυμίζει

τίποτα περισσότερο από μερικές χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα ατσάλι πάνω στον Ατλαντικό ωκεανό.

Για μένα, πρόκειται ολοφάνερα για σφάλμα. Για τον Γιάκκελσεν, είναι ένα καταπληκτικό πάντρεμα του ωκεανού με την υψηλή τεχνολογία.

«Ναι», λέω. «Και το πιο ωραίο είναι ότι όλα αυτά μπορούν να τ' αποσυναρμολογήσουν και να τ' αμπαλάρουν μέσα σε δώδεκα ώρες».

«Μ' αυτό εδώ το πράμα νίκησαν τη θάλασσα, δικιά μου. Τώρα πια δεν παίζει κανένα ρόλο πόσο βαθιά είναι τα νερά και τι καιρό κάνει. Μπορούν να φτιάξουν λιμάνι οπουδήποτε. Στη μέση του ωκεανού».

Δεν είμαι παιδαγωγός ή ομαδάρχης στους προσκόπους. Δεν μ' ενδιαφέρει να τον διορθώσω.

«Γιατί να τ' αποσυναρμολογήσουν, Σμίλλα;»

Ίσως είναι η νευρικότητα που με κάνει, παρ' όλα αυτά, να του απαντήσω.

«Αυτό το πράγμα το έφτιαξαν όταν άρχισαν ν' αντλούν πετρέλαιο από τον θαλάσσιο βυθό έξω από τη βόρεια Γροιλανδία. Χρειάστηκε να περάσουν δέκα χρόνια από τη στιγμή που ανακάλυψαν το πετρέλαιο ώσπου ν' αρχίσουν να το εκμεταλλεύονται. Το πρόβλημά τους ήταν ο πάγος. Στην αρχή έφτιαξαν ένα μοντέλο αυτού που προοριζόταν να γίνει

η μεγαλύτερη και σταθερότερη στον κόσμο γεωτρητική πλατφόρμα, η Joint Venture Warrior, ένα προϊόν της γκλάσνοστ και της γροιλανδικής αυτονομίας, μια συνεργασία ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Σοβιετική Ένωση και την εταιρεία Α. Π. Μέλλερ. Θα έχεις δει γεωτρητικές πλατφόρμες στη θάλασσα. Ξέρεις πόσο μεγάλες είναι. Τις βλέπεις από 50 μίλια απόσταση και όσο πάνε μεγαλώνουν, σαν ένα σύμπαν που αιωρείται πάνω σε κολόνες. Με μπαρ, εστιατόρια, γραφεία, εργαστήρια, κινηματογράφο, θέατρο και πυροσβεστικούς σταθμούς, και όλα αυτά δώδεκα μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, έτσι ώστε σε περίπτωση τρικυμίας ακόμα και τα μεγαλύτερα κύματα να περνούν από κάτω. Σκέψου μια τέτοια πλατφόρμα. Λοιπόν, η Joint Venture Warrior θα ήταν τέσσερις φορές μεγαλύτερη. Το πρόπλασμα υψωνόταν 18 μέτρα πάνω από τη θάλασσα. Πάνω εκεί θα υπήρχε δουλειά για 1.400 ανθρώπους. Έστησαν το μοντέλο στον κόλπο Μπάφιν. Όταν τέλειωσε το στήσιμο, φάνηκε ένα παγόβουνο. Ήταν κάτι που το είχαν προβλέψει. Αλλ' αυτό το παγόβουνο ήταν κάπως μεγαλύτερο από το συνηθισμένο. Είχε γεννηθεί σε κάποια άκρη του Αρκτικού ωκεανού. Είχε ύψος 100 μέτρα κι επίπεδη κορυφή, όπως συμβαίνει όταν τα παγόβουνα είναι τόσο ψηλά. Είχε 400 μέτρα πάγο κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας και ζύγιζε γύρω στους 20 εκατομμύρια τόνους. Όταν το είδαν να έρχεται, ταραχτήκαν λιγάκι. Αλλά είχαν στη διάθεσή τους δυο μεγάλα παγοθραυστικά. Τα έδεσαν, λοιπόν, στο παγόβουνο για να το εκτρέψουν από την πορεία του. Το ρεύμα ήταν πολύ αδύναμο και δεν φυσούσε καθόλου. Ωστόσο, όταν

έβαλαν μπρος τις μηχανές δεν έγινε τίποτα. Εκτός ότι το παγόβουνο συνέχισε ακάθεκτο την πορεία του. Σαν να μην έπαιρνε χαμπάρι ότι το τραβούσαν. Πέρασε πάνω από το μοντέλο, και πίσω του δεν έμειναν στο νερό άλλα ίχνη από το περήφανο πρόπλασμα της, Joint Venture Warrior παρά λίγες πετρελαιοκηλίδες και μερικά συντρίμια. Από τότε, όλος ο εξοπλισμός για τον Αρκτικό ωκεανό κατασκευάζεται έτσι ώστε να μπορεί ν' αμπαλαριστεί μέσα σε δώδεκα ώρες. Τόσο πιο πριν έρχονται οι προειδοποιήσεις της Παγολογικής Υπηρεσίας. Κάνουν τις γεωτρήσεις τους από πλωτές εξέδρες, που μπορούν να λυθούν στο πι και φι. Αυτό το επιβλητικό λιμάνι δεν είναι παρά ένας τσίγκινος δίσκος. Αν έρχονταν τίποτα πάγοι, θα το σκόρπιζαν σαν να μην υπήρξε ποτέ. Το στήνουν μόνον όταν ο χειμ>νας είναι ήπιος και το παγοπέδιο δεν φτάνει τόσο βόρεια ή οι παγοδέσμες τόσο νότια. Δεν νίκησαν τον πάγο, Γιάκκελσεν. Η μάχη δεν έχει καν αρχίσει».

Σβήνει το τσιγάρο. Μου γυρίζει την πλάτη. Δεν ξέρω αν είναι απογοητευμένος ή αδιάφορος.

«Πώς τα ξέρεις όλα αυτά, Σμίλλα;»

Την εποχή που σκέφτονταν ακόμα να στήσουν την Joint Venture Warrior πάνω στον πάγο, δούλεψα έξι μήνες στο αμερικανικό Εργαστήριο Ψυχρών Υδάτων, στο νησί Πάυλοτ, φτιάχνοντας μοντέλα για τον υπολογισμό της ελαστικότητας του θαλάσσιου πάγου. Ήμασταν μια ενθουσιώδους πενταμελής ομάδα. Γνωριζόμασταν από τις δύο πρώτες

συνδιασκέψεις των Ινουίτ. Όταν κάναμε πάρτι και μεθούσαμε, βγάζαμε λόγους και εξαίραμε το γεγονός ότι ήταν η πρώτη φορά που συγκεντρώνονταν σ' ένα μέρος πέντε παγολόγοι εσκιμωικής καταγωγής. Λέγαμε μεταξύ μας ότι αντιπροσωπεύαμε εκείνη τη στιγμή τη μεγαλύτερη συγκέντρωση ειδημοσύνης στον κόσμο.

Κάναμε τα πιο σημαντικά πειράματά μας με λεκάνες για το πλύσιμο πιάτων. Χύναμε μέσα τους θαλασσινό νερό, τις κλείναμε σ' ένα εργαστηριακό ψυγείο και τις αφήναμε εκεί ώπου το νερό να σχηματίσει πάγο με ορισμένο πάχος. Πηγαίναμε έπειτα αυτές τις πλάκες στο ύπαιθρο, τις βάζαμε ανάμεσα σε δυο τραπέζια, εφαρμόζαμε πάνω τους βάρη και μετρούσαμε πόσο λύγιζαν πριν σπάσουν. Μ' έναν μικρό ηλεκτροκινητήρα προκαλέσαμε στα βάρη δονήσεις και αποδείξαμε ότι οι κραδασμοί από τις γεωτρήσεις δεν θα επηρέαζαν τη δομή και την ελαστικότητα του πάγου. Είχαμε φουσκώσει από περηφάνια και από τον ενθουσιασμό του πρωτοπόρου επιστήμονα. Μόνον όταν αρχίσαμε να συντάσσουμε την τελική έκθεση, όπου συνιστούσαμε στην Α. Π. Μέλλερ, στη Shell και στην Cospetrol ν' αρχίσουν την εκμετάλλευση των γροιλανδικών κοιτασμάτων πετρελαίου από πλατφόρμες εγκατεστημένες στον πάγο, μόνο τότε συνειδητοποιήσαμε τι κάναμε. Ήταν πια πολύ αργά. Μια σοβιετική εταιρεία είχε σχεδιάσει την joint Venture Warrior και είχε αποκτήσει το δικαίωμα εκμετάλλευσης. Μας απέλυσαν και τους πέντε. Πέντε μήνες αργότερα, το μοντέλο έγινε σκόνη. Από τότε δεν χρησιμοποίησαν ποτέ κάτι σταθερότερο από

πλωτές πλατφόρμες .

Όλα αυτά θα μπορούσα να τα διηγηθώ στον Γιάκκελσεν. Αλλά δεν το κάνω.

«Απόψε θα τα κανονίσω όλα για μας», λέει.

«Τι ωραία».

«Δεν με πιστεύεις, δικιά μου. Αλλά περίμενε και θα δεις. Τα έχω ξεκαθαρίσει όλα. Εγώ δεν πιάστηκα ποτέ κορόιδο. Ξέρω το πλοίο, με πιάνεις; Το παίζω στα δάχτυλα».

Όταν βγαίνει στο φως που πέφτει από τη γέφυρα, βλέπω ότι δεν φοράει πανωφόρι. Καθόταν σε θερμοκρασία 10 βαθμούς υπό το μηδέν και κουβέντιαζε μαζί μου σαν να ήμασταν μέσα.

«Απόψε, Σμίλλα, το μόνο που έχεις να κάνεις είναι να δεις γλυκά όνειρα. Αύριο όλα θα είναι αλλιώς».

«Η κουζίνα των φυλακών σου έδινε einzigartige¹ ευκαιρίες να ψήσεις ψωμί από προζύμι».

Ο Ουρς έχει σκύψει πάνω από κάτι τετράγωνο τυλιγμένο σε μια άσπρη πετσέτα.

«Παίζουν ρόλο viele Fiktoren². Το ίδιο το προζύμι, το φύραμα και τελικά το έτοιμο ζυμάρι. Πόση ώρα φουσκώνει, σε τι θερμοκρασία; Welche Mehlsorten³; Τι θερμοκρασία πρέπει να

έχει ο φούρνος;»

Ξετυλίγει το ψωμί. Η σκούρα καφετιά κρούστα του έχει μια μουντή γυαλάδα και σπάζει εδώ κι εκεί από ολόκληρα σπυριά σταριού. Μια διαπεραστική μυρωδιά σταριού, αλευριού και υπόξινης δροσιάς. Κάτω από άλλες συνθήκες μπορεί να την απολάμβανα. Αλλά τώρα μ' ενδιαφέρει κάτι άλλο. Ένας χρονικός παράγοντας. Κάθε γεγονός σ' ένα πλοίο προαναγγέλλεται στα μαγειρεία.

«Φουρνίζεις από τώρα, Ουρς. Αυτό είναι ungewohnlich, ασυνήθιστο».

«Το πρόβλημα είναι η ισορροπία. Ανάμεσα στη Sauerlichkeit⁴ και τη δύναμη της ζύμης να φουσκώνει».

Από τότε που χάσαμε την επαφή μας, από τότε που με βρήκε στο ασανσέρ για το σερβίρισμα, σκέφτομαι ότι και ο ίδιος έχει κάτι που θυμίζει ζυμάρι. Κάτι ελαστικό, αγνό, απλό και ωστόσο ραφινάτο. Και ταυτόχρονα πολύ, πολύ μαλακό.

«Θα έχουμε έκτακτο σερβίρισμα;»

Κάνει πως δεν με ακούει.

«Θα πας στη στενή», λέω. «Γραμμή ins Gefangnis, στη φυλακή. Εδώ, στη Γροιλανδία. Δεν υπάρχει περίπτωση να δουλεύεις στην κουζίνα. Keine Strafermassigung, η ποινή σου δεν θα μετριαστεί. Εδώ δεν δίνουν και τόση σημασία στο μαγείρεμα. Όταν ξαναβρεθούμε, σε τρία-τέσσερα χρόνια, θα

δούμε αν θα έχεις διατηρήσει το κέφι σου. Ακόμα κι όταν θα έχεις χάσει τριάντα κιλά».

Βουλιάζει σαν ξεφουσκωμένο σουφλέ. Δεν μπορεί να ξέρει ότι δεν υπάρχουν φυλακές στη Γροιλανδία.

«Urn elf Uhr. Fur eine Person»⁵.

«Ουρς», λέω, «για ποιο λόγο καταδικάστηκες;»

Με κοιτάζει παγωμένα.

«Αρκεί ένα τηλεφώνημα», λέω. «Στην Ιντερπόλ».

Δεν απαντάει.

«Τηλεφώνησα πριν σαλπάρουμε», λέω. «Όταν είδα τον κατάλογο του πληρώματος. Ήταν για ηρωίνη».

Ένα κολιέ από μαργαριτάρια ιδρώτα σχηματίζεται στη στενή γραμμή ανάμεσα στο μουστάκι και το πανωχείλι του.

«Δεν ήταν από το Μαρόκο. Από πού ήταν;»

«Γιατί με βασανίζουν συνέχεια;» λέει.

«Από πού;»

«Από το αεροδρόμιο της Γενεύης. Η λίμνη είναι πολύ κοντά. Ημουν στον στρατό. Βγάσαμε έξω τα κιβώτια μαζί με τις προμήθειες και τα μεταφέραμε από το ποτάμι».

Όταν απαντάει, καταλαβαίνω για πρώτη φορά στη ζωή μου κάτι από την τέχνη της ανάκρισης. Δεν είναι μόνον ο φόβος που τον κάνει να μου απαντήσει. Είναι και η λαχτάρα για επαφή, το βάρος μιας τυραννισμένης συνείδησης, η μοναξιά της θάλασσας.

«Κιβώτια με αντίκες;»

Κατανεύει.

«Από την Απω Ανατολή. Έρχονταν με αεροπλάνο από το Κιότο».

«Ποιος τα εκτελώνιζε, ποιος ήταν ο μεσάζων;»

«Μα αυτό πρέπει να το ξέρετε».

Δεν λέω τίποτα. Ξέρω την απάντηση πριν έρθει.

«Der Verlaine, nattirlich»⁶.

Έτσι επάνδρωσαν το «Κρόνος». Με ανθρώπους τόσο εκτεθειμένους ώστε δεν είχαν άλλη επιλογή. Μόλις τώρα, έπειτα από τόσο καιρό, βλέπω την τραπεζαρία του πλοίου όπως πραγματικά είναι. Σαν ένα μικρόκοσμο, μια μικρογραφία του δικτύου που δημιουργήσαν νωρίτερα ο Τόερκ και η Κλάουσεν. Όπως ο Λούνεν και ο Βινγκ χρησιμοποίησαν την Κρυολιθική Εταιρεία, έτσι κι αυτοί χρησιμοποίησαν μια οργάνωση που υπήρχε ήδη. Η Φερνάντο και η Μαρία από την Ταϊλάνδη, ο Μωρίς, ο Χάνσεν

και ο Ουρς από την Ευρώπη, μέλη του ίδιου οργανισμού».

«Ich hatte keine Wahl. Ich war zahlungsunfähig»⁷.

Ο φόβος του τώρα δεν φαίνεται υπερβολικός.

Καθώς κατευθύνομαι προς την πόρτα, με ακολουθεί.

«Fraulein Smilla. Πότε πότε σκέφτομαι πως ίσως μπλοφάρετε... Πως ίσως δεν εκπροσωπείτε την αστυνομία».

Ακόμα και μισό μέτρο μακριά του, αισθάνομαι τη ζέστη του ψωμιού. Μόλις πρέπει να το έβγαλε από τον φούρνο.

«Και σ' αυτή την περίπτωση ware es kein besonderes Risiko⁸ αν μια μέρα σας σερβίριζα, ας πούμε, ένα προφιτερόλ με σπασμένα γυαλιά και κομματάκια από αγκαθωτό συρματοπλέγμα μέσα».

Κρατάει το ψωμί στο χέρι του. Πρέπει να έχει θερμοκρασία πάνω από 200 βαθμούς. Ίσως, τελικά, ο Ουρς να μην είναι και τόσο μαλακός. Ίσως, αν τον εξέθετες σε πολύ υψηλές θερμοκρασίες, να σχημάτιζε μια κρούστα σκληρή σαν το γυαλί.

Η κατάρρευση δεν έχει απαραίτητα τη δραματική μορφή της συντριβής. Μπορεί να έρθει και ανεπαίσθητα, με το ν' αρχίσεις ήσυχα ήσυχα να γλιστράς στην παραίτηση.

Αυτό το τελευταίο συμβαίνει σ' εμένα. Βγαίνοντας από τα

μαγειρεία, αποφασίζω να δραπετεύσω από το «Κρόνος».

Στην καμπίνα μου φοράω, κατάσαρκα, εσώρουχα από παρθένο μαλλί. Πάνω από αυτά, την μπλε φόρμα εργασίας, μπλε γαλότσες, μπλε πουλόβερ κι ένα λεπτό, σκούρο μπλε μπουφάν με πουπουλένια επένδυση. Στο σκοτάδι θα φαίνεται σχεδόν μαύρο. Είναι τα λιγότερο χτυπητά ρούχα που βρίσκω πρόχειρα. Δεν φτιάχνω τη βαλίτσα μου. Τυλίγω σε μια πλαστική σακούλα τα λεφτά μου, την οδοντόβουρτσά μου, μια αλλαξιά εσώρουχα κι ένα μπουκαλάκι αμυγδαλέλαιο. Δεν νομίζω ότι θα καταφέρω να το σκάσω με περισσότερα.

Λέω μέσα μου ότι με τρώει η μοναξιά. Μεγάλωσα σε μια κοινωνία που ήταν σαν μια μεγάλη συντροφιά. Αν πότε πότε επιθυμούσα κι επιζητούσα σύντομες φάσεις μοναξιάς κι ενδοσκόπησης, ήταν για να επανέλθω πιο δυνατή στη συλλογικότητα.

Αλλά τώρα δεν μπορώ να τη βρω. Μου φαίνεται ότι την έχασα κάποια στιγμή εκείνο το φθινόπωρο που ο Μόριτς με πήρε για πρώτη φορά από τη Γροιλανδία. Ψάχνω ακόμα, δεν τα έχω παρατήσει. Αλλά λες και δεν κάνω ποτέ ούτε ένα βήμα προόδου.

Τώρα, αυτό το πλοίο έχει γίνει ένα κακέκτυπο της ύπαρξής μου στον σύγχρονο κόσμο.

Δεν είμαι ηρωίδα. Ένιωσα κάτι για ένα παιδί, θα μπορούσα να θέσω την επιμονή μου στη διάθεση κάποιου που θα ήθελε να καταλάβει τον θάνατό του. Αλλά δεν υπάρχει κανένας άλλος.

Μόνον εγώ.

Ανεβαίνω στο κατάστρωμα. Σε κάθε γωνιά περιμένω τον Βερλαίν.

Δεν συναντώ κανέναν. Το κατάστρωμα δείχνει εγκαταλειμμένο. Πάω και στέκομαι πλάι στην κουπαστή. Το Greenland Star φαίνεται διαφορετικό απ' όσο μερικές ώρες πριν, που στεκόμουν πάλι εδώ. Τότε ήμουν ακόμα μουδιασμένη από τις μέρες που προηγήθηκαν. Τώρα είναι η διέξοδός μου, η σανίδα σωτηρίας μου.

Οι προβλήτες, από τις οποίες τουλάχιστον δύο έχουν μήκος ένα χιλιόμετρο, είναι παράξενα ασάλευτες πάνω στα μεγάλα κύματα που έρχονται κυλώντας από το σκοτάδι. Πέρα, πλάι στα κτήρια, διακρίνω μικρά, φωτισμένα ηλεκτρικά αυτοκίνητα και ανυψωτικά βαγονέτα.

Η ανεμόσκαλα του «Κρόνος» είναι κατεβασμένη. Στην προκυμαία, μεγάλες επιγραφές λένε ACCESS TO PIER STRICTLY FORBIDDEN⁹.

Από τη βάση της ανεμόσκαλας πρέπει να διανύσω 600-700 μέτρα πάνω σε πλωτά βάθρα λουσμένα στο ηλεκτρικό φως. Μάλλον δεν υπάρχουν σκοποί. Στους πύργους ελέγχου, απ' όπου επιβλέπουν την άντληση πετρελαίου, τα φώτα είναι σβηστά. Αλλά είναι πολύ πιθανό ότι επιτηρούν την περιοχή. Ότι θα με δουν και θα με μαζέψουν.

Σ' αυτό ακριβώς ποντάρω. Το πιο πιθανό είναι ότι έχουν

υποχρέωση να με πάνε πίσω. Αλλά πρώτα θα με οδηγήσουν σ' ένα γραφείο μ' έναν αξιωματικό, ένα τραπέζι και μια καρέκλα. Εκεί θα πω μερικά πράγματα για το «Κρόνος». Όχι κάτι παραπλήσιο με το κομμάτι της αλήθειας που ξέρω. Αυτό δεν θα το πίστευαν. Αλλά κάτι λιγότερο. Θα πω για τα ναρκωτικά του Γιάκκελσεν, θα πω ότι αισθάνομαι πως απειλούμαι από το υπόλοιπο πλήρωμα και θέλω να φύγω από το πλοίο.

Θ' αναγκαστούν να με ακούσουν. Τεχνικά και νομικά, η λιποταξία δεν υπάρχει πια. Ένας ναύτης και μια πλοιοσυνοδός μπορούν να ξεμπαρκάρουν όποτε θέλουν.

Κατεβαίνω στο δεύτερο κατάστρωμα. Από εδώ φαίνεται η ανεμόσκαλα. Στο σημείο όπου φτάνει στο κατάστρωμα υπάρχει ένα υπόστεγο. Εκεί με περίμενε κάποτε ο Γιάκκελσεν.

Τώρα περιμένει κάποιος άλλος. Πάνω στο χαμηλό σιδερένιο κουτί έχει ακουμπήσει τα πάνινα παπούτσια του ο Χάνσεν.

Θα μπορούσα να φτάσω στη βάση της σκάλας πριν προλάβει να σηκωθεί από το κάθισμά του. Θα ήμουν βέβαιη νικήτρια σε μια κούρσα 150 μέτρων πάνω στην προκυμαία. Αλλά έπειτα θα μου κοβόταν η ανάσα, θα σταματούσα και θα σωριαζόμουν στο ατσάλινο δάπεδο.

Υποχωρώ στο κατάστρωμα. Σκέφτομαι εναλλακτικές δυνατότητες. Έχω καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει καμιά, όταν τα φώτα σβήνουν ξαφνικά.

Μόλις είχα κλείσει τα μάτια μου, προσπαθώντας να βρω μια λύση στους ήχους.

Το πάφλασμα των κυμάτων στην προκυμαία, ο κούφιος ήχος του νερού που σπάζει πάνω στα στρωμάτσα. Το σκλήρισμα των μεγάλων γλάρων μέσα στο σκοτάδι, το σιγανό ουρλιαχτό του ανέμου πάνω στους πύργους ελέγχου. Οι στεναγμοί από τους αρμούς των μεταλλικών βάρων, καθώς τρίβονται το ένα με το άλλο. Ενα μακρινό, αδύναμο βουητό από μεγάλες στροβιλογεννήτριες. Και πιο αποθαρρυντική απ' όλους αυτούς τους ήχους μαζί: η αίσθηση ότι κάθε θόρυβο τον απορροφά το κενό πάνω από τον μαύρο Ατλαντικό. Ότι όλη αυτή η κατασκευή και τα δεμένα πλοία είναι μια εύθραυστη χίμαιρα, που θα σαρωθεί μέσα σε μια στιγμή. .

Αυτοί οι ήχοι δεν έχουν να μου δώσουν καμιά συμβουλή. Σ' ένα τέτοιο μέρος δεν μπορείς να εγκαταλείψεις ένα πλοίο από αλλού εκτός από την ανεμόσκαλα. Είμαι παγιδευμένη στο «Κρόνος».

Τότε είναι που σβήνουν τα φώτα. Όταν ξαναανοίγω τα μάτια μου, λες και με τυφλώνει στην αρχή η μαυρίλα. Έπειτα ξεφυτρώνουν από το σκοτάδι κάτι κόκκινες πυγολαμπίδες πάνω στην προκυμαία, με απόσταση καμιά εκατοστή μέτρα μεταξύ τους. Ο φωτισμός ασφαλείας.

Το φως είναι σβησμένο στην προβλήτα όπου είναι αραγμένο το «Κρόνος» και πάνω στο ίδιο το πλοίο. Η νύχτα είναι τόσο σκοτεινή, ώστε ακόμα και τα κοντινά περιγράμματα χάνονται.

Η πέρα μεριά της πλατφόρμας μοιάζει με ασπριδερό ή κιτρινωπό νησί μέσα στη νύχτα.

Μπορώ να δω την προκυμαία. Μπορώ επίσης να δω στην προκυμαία μια μορφή. Που απομακρύνεται από το «Κρόνος». Το μείγμα φόβου, ελπίδας και παλιάς συνήθειας με προφυλάσσει από το να χτυπήσω το κεφάλι μου στο κατάρτι ή σ' έναν μποζαργάτη. Στα τελευταία σκαλοπάτια της σκάλας κάνω μια μικρή στάση. Δεν φαίνεται κανένας. Αλλά και αν ακόμα ήταν εκεί, δεν θα μπορούσα να τον δω. Τότε το βάζω στα πόδια.

Βγαίνω από το πλοίο, κατεβαίνω την ανεμόσκαλα. Δεν βλέπω κανέναν και κανένας δεν μου φωνάζει. Στρίβω και αρχίζω να τρέχω πάνω στην προβλήτα. Νιώθω τα μεταλλικά βάθρα ζωντανά και ασταθή κάτω από τα πόδια μου. Εδώ κάτω ο φωτισμός ασφαλείας μού (ραίνεται οδυνηρά έντονος. Μένω στην αντίθετη πλευρά από τους φανοστάτες, ανοίγω ταχύτητα κάθε φορά που περνάω μια φωτισμένη ζώνη, και το γυρίζω στο περπάτημα για να πάρω ανάσα όποτε ξαναμπαίνω στο σκοτάδι. Μόνον έξι μέρες έχουν περάσει από τότε που είδα τον Λάντερ να χάνεται στην ομίχλη, επιστρέφοντας στο Σκόουσχόβεδ. Από κάθε άποψη βρίσκομαι ακόμα στη θάλασσα. Ωστόσο, αισθάνομαι κάτι που πρέπει να μοιάζει με τη χαρά του ναυτικού, όταν ξαναπατάει το πόδι του στη στεριά έπειτα από μακρύ ταξίδι.

Μπροστά μου αναδύεται μια μορφή. Κινείται κυματιστά, κυλώντας από τη μια πλευρά στην άλλη, όπως περπατάει ένας

μεθυσμένος.

Έχει αρχίσει να βρέχει. Η προκυμαία έχει λουρίδες κυκλοφορίας, σαν λεωφόρος. Αριστερά και δεξιά της, οι μπάντες των πλοίων ορθώνονται 45 μέτρα ψηλά, σαν πολυκατοικίες χωρίς παράθυρα. Μακριά εμπρός μου γυαλίζει το αλουμίνιο των παραπηγμάτων. Όλα δονούνται υπόκωφα από μεγάλες, αόρατες μηχανές. Το Greenland Star είναι μια νεκρωμένη πόλη στην άκρη του άδειου στερεώματος.

Η μόνη ζωή είναι η φιγούρα που τρεκλίζει μπροστά μου. Είναι ο Γιάκκελσεν. Η σιλουέτα που διαγράφεται στο φως μιας λάμπας είναι χωρίς αμφιβολία ο Γιάκκελσεν. Μπροστά, πολύ μπροστά του είναι ένας άλλος, που κατευθύνεται κάπου. Αυτός είναι ο λόγος που ο Γιάκκελσεν κάνει τέτοια ζιγκ ζαγκ. Προσπαθεί, όπως κι εγώ, ν' αποφύγει το φως. Προσπαθεί να μείνει αθέατος για τον άνθρωπο που παρακολουθεί.

Καθώς δεν φαίνεται κανένας πίσω μου, κόβω το βήμα μου. Έτσι ώστε να προχωρώ, αλλά χωρίς να πλησιάζω τους δυο που προπορεύονται.

Παρακάμπω τον τελευταίο πύργο. Μπροστά μου απλώνεται μια μεγάλη, ανοιχτή έκταση. Μια πλατεία καταμεσής στη θάλασσα. Στο μισοσκόταδο, φωτισμένη μόνον από σκόρπιους λαμπτήρες φθορισμού πάνω σε ψηλούς στύλους.

Στη μέση της πλατείας, στο κέντρο μιας σειράς άσπρων, ομόκεντρων κύκλων, καμπουριάζει η σιλουέτα ενός μεγάλου, ψόφιου ζώου. Είναι ένα ελικόπτερο Σικόρσκι με τέσσερα

περύγια, που κάμπτονται ελαφρά προς τα κάτω. Έξω από μια παράγκα κάποιοι έχουν αφήσει ένα μικρό πυροσβεστικό όχημα κι ένα ηλεκτροκίνητο λεωφορείο. Ο Γιάκκελσεν έχει γίνει άφαντος. Είναι το πιο ερημικό μέρος που έχω δει ποτέ μου.

Όταν ήμουν παιδί, ονειρευόμουν τότε τότε ότι όλοι οι άνθρωποι είχαν πεθάνει, αφήνοντάς με με την ευφορία της ελευθερίας επιλογών στον εγκαταλειμμένο κόσμο των μεγάλων. Νόμιζα πάντα ότι ήταν ένα όνειρο που φανέρωνε μια κρυφή επιθυμία. Τώρα, σ' αυτή την πλατεία, καταλαβαίνω ότι ήταν εφιάλτης.

Προχωρώ προς το ελικόπτερο, το προσπερνώ, βγαίνω στο αμυδρό φως, που χρωματίζεται σκούρο πράσινο από την αντιολισθητική επίστρωση των βάθρων. Όλα γύρω μου είναι τόσο ερημικά, ώστε δεν φοβάμαι καν μήπως με ανακαλύψουν.

Εκεί που η πλατφόρμα καταλήγει ολόισια στη θάλασσα, υψώνονται τρεις παράγκες κι ένα υπόστεγο. Στη σκιά, λίγο πιο πέρα από το φως, κάθεται ο Γιάκκελσεν. Για μια στιγμή ανησυχώ. Πριν από λίγα λεπτά κινιόταν με την ταχύτητα πιθήκου. Τώρα είναι ένας άψυχος μπόγος. Αλλά όταν ακουμπώ τα χέρια μου στο μέτωπό του, αισθάνομαι τη ζέστη και τον ιδρώτα από το τρέξιμό του. Μόλις κάνω να τον ταρακουνήσω για να ζωντανέψει, ακούγεται ένας μεταλλικός ήχος. Ψάχνω στην τσέπη του στήθους του. Βγάζω από εκεί μέσα τη σύριγγά του. Θυμάμαι την έκφραση του προσώπου

του, όταν με διαβεβαίωνε ότι θα τα κατάφερνε. Προσπαθώ να τον στήσω στα πόδια του. Αλλά το σώμα του είναι εντελώς άτονο. Αυτό που χρειάζεται είναι δυο γεροί νοσοκόμοι κι ένα κρεβάτι με ρόδες. Βγάζω το μπουφάν μου και το ρίχνω πάνω του. Το τραβάω μπροστά στο μέτωπό του, για να μην πέφτει η βροχή στο πρόσωπό του. Αφήνω τη σύριγγα να γλιστρήσει πάλι στην τσέπη του. Πρέπει να είναι κανείς νεότερος ή, εν πάση περιπτώσει, πιο ιδεαλιστής απ'χ5 μένα για να εξωραΐζει ανθρώπους που το έχουν βάλει σκοπό να σκοτωθούν.

Όταν σηκώνομαι, μια σκιά έχει ξεγλιστρήσει από το υπόστεγο κι έχει πάρει δική της ζωή. Δεν κατευθύνεται προς το μέρος μου. Διασχίζει την πλατεία.

Είναι ένας άνθρωπος. Με μια μικρή βαλίτσα κι ένα παλτό που ανεμίζει. Αλλά δεν είναι μικρή η βαλίτσα. Είναι τεράστιος εκείνος. Από αυτή την απόσταση δεν μπορώ να διακρίνω πολλά. Αλλά ούτε χρειάζεται. Δεν θέλει πολύ για να τον αναγνωρίσω. Είναι ο μηχανικός.

Ίσως το ήξερα από την πρώτη στιγμή. Ότι αυτός θα ήταν ο τέταρτος επιβάτης.

Όταν τον αναγνωρίζω, καταλαβαίνω ότι θα πρέπει να επιστρέψω στο «Κρόνος».

Όχι επειδή ξαφνικά δεν μ' ενδιαφέρει αν θα ζήσω ή θα πεθάνω. Αλλά επειδή το πρόβλημα έχει φύγει από τα χέρια μου. Δεν έχει πια να κάνει μόνο με τον Ησαΐα. Ή μ' εμένα. Ή με τον μηχανικό. Ούτε καν μόνο με αυτό που υπάρχει

ανάμεσά μας. Είναι κάτι μεγαλύτερο. Ίσως είναι η αγάπη.

Καθώς γυρίζω στο πλοίο, το φως ξανάρχεται. Δεν έχει νόημα να προσπαθήσω να κρυφτώ.

Ο πύργος έξω από το «Κρόνος» είναι επανδρωμένος. Η μορφή πίσω από το τζάμι μοιάζει με έντομο. Από κοντά βλέπω ότι φταίει το προστατευτικό κράνος, με δυο κοντές κεραίες. Δυο σωλήνες έχουν συνδεθεί με το σκάφος. Το «Κρόνος» φορτώνει καύσιμα.

Στην κορυφή της ανεμόσκαλας κάθεται ο Χάνσεν. Μόλις με βλέπει, σκληραίνει. Καθόταν εκεί για μένα. Αλλά με περίμενε από την άλλη πλευρά. Δεν είναι προετοιμασμένος γι' αυτή την κατάσταση. Η αναπροσαρμογή του είναι αργή, δεν ξέρει από αυτοσχεδιασμούς. Αρχίζει φράζοντάς μου τον δρόμο. Προσπαθεί να εκτιμήσει το ρίσκο μιας επιθετικής κίνησής του. Ψάχνομαι για να βρω το κατσαβίδι και χώνω το χέρι μου στην πλαστική σακούλα. Στην εσωτερική σκάλα, πίσω από τον Χάνσεν, εμφανίζεται ο Λούκας. Τείνω στον Χάνσεν τη σφιγμένη γροθιά μου.

«Από τον Βερλαίν», λέω.

Το χέρι του κλείνει γύρω από αυτό που του έτεινα. Με μια αυθόρμητη υπακοή, που την προκάλεσε τ' όνομα του ναύκληρου. Έπειτα ο Λούκας έρχεται και στέκεται ακριβώς από πίσω του. Εποπτεύει την κατάσταση μ' ένα και μόνο βλέμμα. Τα μάτια του ζαρώνουν.

«Είστε βρεγμένη, Γιάσπερσεν».

Μου κλείνει τον δρόμο προς την εσωτερική σκάλα.

«Πετάχτηκα για μια παραγγελία», λέω. «Από τον Χάνσεν».

Ο Χάνσεν προσπαθεί ν' αρθρώσει μια διαμαρτυρία. Ανοίγει το χέρι του, μήπως βρει εκεί μια απάντηση. Στη μεγάλη παλάμη του βρίσκεται μια μπάλα. Που ξεδιπλώνεται, καθώς την κοιτάμε. Είναι ένα κάτασπρο, δαντελένιο κυλοτάκι.

«Δεν είχαν μεγαλύτερο νούμερο», λέω. «Αλλά θα σας κάνει, Χάνσεν. Φαίνεται πολύ ελαστικό».

Προσπερνώ τον Λούκας. Δεν προσπαθεί να με σταματήσει. Όλη του την προσοχή τη συγκεντρώνει ο Χάνσεν. Το πρόσωπό του είναι γεμάτο απορία. Έχει χάσει τον μπούσουλα ο Λούκας. Όλο αναπάντητα ερωτήματα γύρω του.

Καθώς ανεβαίνω την εσωτερική σκάλα, τον ακούω να τα παρατάει και με αυτό το αίνιγμα.

«Τις αποσκευές πρώτα», λέει. «Έπειτα τον πρυμνιό μποζαργάτη. Σαλπάρουμε σ' ένα τέταρτο».

Η φωνή του είναι βραχνή, σαστισμένη, εκνευρισμένη και πονεμένη.

Βγάζω τη βρεγμένη φόρμα μου και καθίζω στην κουκέτα μου. Σκέφτομαι τον Γιάκκελσεν.

Μέσα από το κύτος του πλοίου αισθάνομαι να σταματούν οι αντλίες καυσίμων. Να μαζεύουν τους σωλήνες. Να λύνουν τους κάβους. Να ετοιμάζεται το κατάστρωμα για την αναχώρηση.

Κάπου έξω στο σκοτάδι, γύρω στο ένα χιλιόμετρο από εδώ, κάθεται ο Γιάκκελσεν. Είμαι η μόνη που ξέρει ότι έχει φύγει από το πλοίο. Το ζήτημα είναι αν πρέπει ν' αναφέρω την απουσία του.

Σηκώνουν την ανεμόσκαλα. Στο κατάστρωμα οι άνδρες παίρνουν θέσεις πλάι στα ρεμέτζα.

Μένω καθισμένη. Επειδή ο Γιάκκελσεν ίσως έχει βρει μια άκρη. Είχε κάτι η φωνή του στο κατάστρωμα, υπήρχε κάτι στην αυτοπεποίθησή του, κάτι που μου έρχεται ολοένα στον νου. Αν είναι αλήθεια ότι ανακάλυψε κάτι, πρέπει να είχε τους λόγους του να θέλει να βγει στη στεριά. Πρέπει να θεωρούσε ότι αυτό που έπρεπε να γίνει, έπρεπε να γίνει από εκεί. Ίσως, λοιπόν, μπορεί ακόμα να με βοηθήσει. Παρόλο που δεν βλέπω πώς ή γιατί. Ή με ποια μέσα.

Η σειρήνα δεν σφυρίζει. Το «Κρόνος» φεύγει από το Greenland Star το ίδιο ανώνυμα όπως ήρθε. Δεν κατάλαβα ούτε καν τη μηχανή να δυναμώνει. Μόνο μια αλλαγή στις κινήσεις του κύτους μου λέει ότι αποπλεύουμε.

Η ταχύτητά μας είναι δεκαοκτώ κόμβοι. Τετρακόσια ως τετρακόσια πενήντα ναυτικά μίλια το εικοσιτετράωρο. Αυτό σημαίνει ότι σε κανένα δωδεκάωρο θα φτάσουμε στον

προορισμό μας. Αν έχω δίκιο. Αν κατευθυνόμαστε προς τον παγετώνα Μπάρρεν στην Γκέλα 'Αλτα.

Σέρνουν στον διάδρομο κάτι βαρύ. Όταν κλείνει η πόρτα για το πρυμνιό κατάστρωμα, βγαίνω από την καμπίνα μου και πηγαίνω προς τα εκεί. Από το τζάμι της πόρτας βλέπω τον Βερλαίν και τον Χάνσεν να μεταφέρουν τις αποσκευές του μηχανικού στην πρύμνη. Μεγάλες θήκες, σαν αυτές που έχουν οι μουσικοί για να φυλάνε τα όργανά τους, τοποθετημένες πάνω σε καροτσάκια. Πρέπει να είχε παραπανίσιο βάρος στο αεροπλάνο. Θα στοίχισε ακριβά. Αναρωτιέμαι ποιος πλήρωσε.

2

Αν έχεις φτάσει στα τριάντα επτά σου σε μια χώρα όπως η Δανία και περνάς τακτικά διαστήματα χωρίς φάρμακα και δεν έχεις αυτοκτονήσει, ούτε έχεις ξεπουλήσει εντελώς τα τρυφερά ιδανικά της παιδικής ηλικίας σου, τότε έχεις μάθει κάπως πώς ν' αντεπεξέρχεσαι στις αναποδιές της ζωής.

Τη δεκαετία του '70 μετρούσαμε στη Θούλη, χρησιμοποιώντας όργανα που στέλναμε στον ουρανό με μετεωρολογικά αερόστατα, τις υπερψυγμένες σταγόνες νερού. Ζουν για ένα σύντομο διάστημα στα πολύ ψηφά σύννεφα. Γύρω τους κάνει κύο, αλλά δεν σαλεύει τίποτα. Σ' ένα θύλακο ακινησίας, η θερμοκρασία τους πέφτει στους — 40°C. Κανονικά θα έπρεπε να παγώσουν, αυτές όμως δεν θέλουν, μένουν ολότελα ήρεμες, ισορροπημένες και ρευστές.

Με τον ίδιο τρόπο προσπαθώ κι εγώ ν' αντιμετωπίσω τις αναποδιές.

Το «Κρόνος» δεν έχει ησυχάσει ακόμα. Υπάρχει μια αίσθηση αόρατης ζωής και κίνησης. Αλλά δεν μπορώ να περιμένω περισσότερο.

Θα μπορούσα να διασχίσω το μηχανοστάσιο και το μεσαίο κατάστρωμα. Αν δεν συνδέονταν με τόσες κλειστοφοβικές αναμνήσεις. Θέλω τουλάχιστον να τους δω, όταν έρθουν.

Το πρυμνίο κατάστρωμα λούζεται στο φως. Παίρνω βαθιά ανάσα και βγαίνω στη σκηνή. Με την άκρη του ματιού μου βλέπω τα καρλίνια και το κιγκλίδωμα γύρω από τη βάση του καταρτιού να περνούν δίπλα μου. Φτάνω στο κάσαρο και μπαίνω μέσα. Στέκομαι πίσω από το τζάμι της πόρτας και κοιτάζω προς το κατάστρωμα.

Εδώ είναι η επικράτεια του Βερλαίν. Ακόμα και τώρα, που δεν φαίνεται κανένας, η παρουσία του είναι αισθητή.

Κλειδώνω πίσω μου την πόρτα. Τα όπλα μου όλο αυτόν τον καιρό ήταν οι λεπτομέρειες που κανένας δεν ξέρει. Η ταυτότητά μου, ο σκοπός μου, το γενικό αντικλείδι του Γιάκκελσεν. Δεν μπορούν να ξέρουν ότι το έχω στα χέρια μου. Θα νομίζουν ότι την τελευταία φορά ήταν ατύχημα, αποτέλεσμα απροσεξίας τους, ότι τρύπωσα εκεί μέσα από το πρυμνίο κατάστρωμα. Φοβήθηκαν ότι είχα μυριστεί κάτι. Αλλά για το αντικλείδι δεν μπορούν να ξέρουν.

Στο πρώτο δωμάτιο αφήνω τη φωτεινή δέσμη του φακού να παίζει πάνω σε πυκναραδιασμένα και σφιχτοδεμένα κουτιά με μίνιο, χρώμα για αστάρωμα, βερνίκι για πλοία, στόκο, ειδικό διαλυτικό, κιβώτια με προστατευτικές μάσκες, εποξική πίσσα, πινέλα και κυλινδροχρωστικές. Όλα ντανιασμένα, τακτοποιημένα και καθαρά. Η νοικοκυροσύνη του Βερλαίν.

Η επόμενη πόρτα είναι η πίσω είσοδος σε μια τουαλέτα. Η αντικρινή της οδηγεί σ' ένα δωμάτιο με δυο ντουσιέρες. Η διπλανή στο σιδηρουργείο. Εκεί όπου ο Χάνσεν γυάλιζε τα μαχαίρια του με κιμωλία Βιέννης.

Η τελευταία καμπίνα είναι το ηλεκτρολόγε ίο. Μέσα στον λαβύρινθο από ντουλάπια, ράφια και κουτιά θα μπορούσε κανείς να κρύψει ένα ελεφαντάκι και θα χρειαζόμουν μία ώρα για να το βρω. Δεν διαθέτω μία ώρα. Κλείνω, λοιπόν, την πόρτα και κατευθύνομαι προς τα κάτω.

Τώρα, η πόρτα που οδηγεί στο μεσαίο κατάστρωμα είναι κλειδαμπαρωμένη. Κάποιος ήθελε να βεβαιωθεί ότι κανένας δεν θα μπει από εδώ. Ανάβω τον φακό μου μόνο για σύντομες στιγμές. Σίγουρα είναι μια περιττή προφύλαξη. Βρίσκομαι σ' ένα σκοτάδι χωρίς παράθυρα. Αλλά τα νεύρα μου δεν αντέχουν άλλες εκπλήξεις.

Κοντοστέκομαι για ν' αφουγκραστώ. Πρέπει να βάλω τα δυνατά μου για να μην πανικοβληθώ. Ποτέ δεν μου άρεσε το σκοτάδι. Ποτέ δεν κατάλαβα τη συνήθεια των Δανών να τριγυρίζουν μέσα στη νύχτα. Να κάνουν βραδινούς

περιπάτους στα θεοσκοτεινά. Εκδρομές στο δάσος για ν' ακούσουν τ' αηδόνια. Να θέλουν σώνει και καλά να κοιτάξουν τ' άστρα. Να διοργανώνουν αγώνες νυκτερινού προσανατολισμού.

Το σκοτάδι πρέπει να εμπνέει δέος. Η νύχτα είναι η ώρα που το σύμπαν σιγοβράζει από το κακό και τον κίνδυνο. Ας το πει κανείς δεισιδαιμονία. Ας το πει σκοτοφοβία. Αλλά είναι ανόητο να κάνεις σαν η νύχτα να ήταν το ίδιο με τη μέρα, απλώς χωρίς φως. Η νύχτα είναι για να σμίγουν οι άνθρωποι στα σπίτια τους. Αν δεν τυχαίνει να είναι μόνοι και να έχουν άλλες υποχρεώσεις.

Στο σκοτάδι οι ήχοι είναι πιο χειροπιαστοί από τ' αντικείμενά. Ο ήχος του νερού γύρω από την έλικα, κάπου κάτω από τα πόδια μου. Το υπόκωφο σφύριγμα από τ' απόνερα του πλοίου. Ο θόρυβος της μηχανής. Ο εξαερισμός. Η περιστροφή του άξονα της έλικας πάνω στα κουζινέτα του. Ένας μικρός ηλεκτρικός συμπίεστής, που είναι σχεδόν αδύνατο να εντοπίσω. Όπως όταν μένεις σε πολυκατοικία και προσπαθείς να βρεις σε ποιο γειτονικό διαμέρισμα κάνει θόρυβο το ψυγείο.

Κι εδώ επίσης υπάρχει ένα ψυγείο. Δεν το βρίσκω από τον θόρυβο. Το βρίσκω επειδή το σκοτάδι με κάνει να βλέπω καθαρά μπροστά μου το σχεδιάγραμμα που έφτιαξα. Μετρώ τον διάδρομο με τα βήματά μου. Αλλά ξέρω από πριν το αποτέλεσμα. Μόνον η νευρικότητά μου μ' εμπόδισε να το προσέξω πρωτύτερα. Ο διάδρομος είναι δύο μέτρα πιο

μικρός απ' όσο θα έπρεπε. Κάπου πίσω από τον τοίχο όπου καταλήγει πρέπει να βρίσκεται, σύμφωνα με τον Γιάκκελσεν, το υδραυλικό σύστημα του πηδάλιου. Αυτό, όμως, δεν εξηγεί τα δύο μέτρα.

Φωτίζω τον τοίχο. Έχει τον ίδιο καπλαμά όπως οι άλλοι τοίχοι. Γι' αυτό δεν τον πρόσεξα πιο πριν. Αλλά ο καπλαμάς μπήκε σχετικά πρόσφατα. Κάπου από πίσω του έρχεται το υπόκωφο βουητό, σαν από ψυγείο. Είναι καρφωμένος. Η κρυψώνα έγινε μάλλον πρόχειρα και βιαστικά. Αλλά δεν θα μπορούσα να την παραβιάσω μόνη μου. Ακόμα κι αν είχα τα κατάλληλα εργαλεία.

Ανοίγω την πιο κοντινή πόρτα.

Στον τοίχο ακουμπούν οι μαύρες θήκες. Πάνω τους γράφει GRIM LOT MUSICAL INSTRUMENT FLIGHT CASES. Ανοίγω την πρώτη. Είναι τετράγωνη και θα νόμιζες ότι περιέχει ένα μεσαίου μεγέθους ηχείο για πρίμα.

Η εγγύηση κάτω από τις δυο στιλπνές γαλάζιες μπουκάλες από εμαγιέ ατσάλι λέει SELF-CONTAINED UNDERWATER BREATHING APPARATUS. Είναι τυλιγμένες σ' ένα λαστιχένιο δίχτυ, για να προστατεύεται η μπογιά από τα χτυπήματα.

Ανοίγω μια άλλη θήκη, μικρότερη. Περιέχει κάτι που μοιάζει με βαλβίδες για να βιδώνονται στις μπουκάλες. Αστράφτουν, φωλιασμένες σε ειδικές υποδοχές από αφρολέξ. Η θήκη περιέχει επίσης μια συσκευή οξυγόνου. Αλλά διαφορετικού τύπου από αυτές που έχω δει ως τώρα. Προσαρμόζεται πάνω

στις μπουκάλες, αντί να συνδέεται κατευθείαν με το επιστόμιο.

Στην επόμενη θήκη υπάρχουν μανόμετρα και πυξίδες χειρός. Μια μεγάλη βαλίτσα περιέχει γυαλιά για δύτες, τρία ζευγάρια πτερύγια, ανοξείδωτα στιλέτα σε θήκες από καουτσούκ και δυο φουσκωτά σωσίβια, που πάνω τους προσαρμόζονται οι μπουκάλες.

Σ' έναν στρατιωτικό σάκο υπάρχουν δυο μαύρες στολές από καουτσούκ, με καλύπτρα για το κεφάλι και φερμουάρ στους καρπούς και τους αστραγάλους. Καταδυτικές στολές υγρού τύπου από νεοπρένιο. Με πάχος τουλάχιστον δεκαπέντε χιλιοστά. Κάτω από αυτές είναι δυο άλλες στολές στεγανού τύπου, μάρκας «Ποσειδών». Από κάτω γάντια, κάλτσες, δυο θερμομονωτικές φόρμες, ιμάντες ασφαλείας κι έξι διαφορετικοί φανοί με μπαταρία, οι δυο από αυτούς προσαρμοσμένοι σ' ένα κράνος.

Υπάρχει μια θήκη που θα έλεγες ότι περιέχει ένα ηλεκτρικό μπάσο, αλλά είναι κάπως πιο μακρόστενη και βαθιά. Ακουμπάει όρθια στον μπουλμέ. Μέσα της είναι ο Γιάκκελσεν.

Δεν τον χωρούσε ολόκληρο, γι' αυτό πίεσαν το κεφάλι στον δεξιό ώμο και μάζεψαν τις γάμπες πίσω από τους μηρούς, έτσι ώστε τον βλέπω γονατιστό. Τα μάτια του είναι ανοιχτά. Έχει ακόμα γύρω από τους ώμους του το μπουφάν μου.

Αγγίζω το πρόσωπό του. Είναι ακόμα μουσκεμένος και ζεστός. Η θερμοκρασία του σώματος ενός μεγάλου ζώου

πέφτει δυο-τρεις βαθμούς την ώρα αφού το σκοτώσει ο κυνηγός, αν το κουφάρι μείνει στο ύπαιθρο και είναι καλοκαίρι. Μπορεί κανείς να υποθέσει ότι κάτι ανάλογο ισχύει για τους ανθρώπους. Ο Γιάκκελσεν πλησιάζει τη θερμοκρασία δωματίου.

Χώνω το χέρι μου στην τσέπη του στήθους του. Η σύριγγα λείπει. Αλλά υπάρχει κάτι άλλο. Θα έπρεπε να το είχα σκεφτεί πρωτύτερα. Το μέταλλο δεν κουδουνίζει από μόνο του, παρά μόνον όταν χτυπάει πάνω σε άλλο μέταλλο. Πολύ προσεχτικά, με τα δάκτυλα στην τσέπη του Γιάκκελσεν, πιάνω ένα μικρό τρίγωνο. —εφυτρώνει από τον θώρακά του.

Η νεκρική ακαμψία απλώνεται από τους μασητικούς μυς προς τα κάτω. Με τον ίδιο τρόπο όπως το σφίξιμο του νευρωτικού. Ο Γιάκκελσεν είναι άκαμπτος ως τον αφαλό. Δεν μπορώ να τον γυρίσω, αλλά πιέζοντας το χέρι μου στο εσωτερικό της θήκης το φέρνω πίσω από την πλάτη του, μέσα από το μπουφάν, και το σπρώχνω προς τα πάνω. Κάτω από τις ωμοπλάτες προεξέχει ένα μέταλλο, με μήκος μόνο δυο-τρία εκατοστά, επίπεδο και όχι πολύ χοντρότερο από μια λίμα για τα νύχια. Ή τη λάμα ενός κοπιδιού.

Η λεπίδα βυθίστηκε ανάμεσα σε δυο πλευρά κι έπειτα σπρώχτηκε λοξά προς τα πάνω. Φαντάζομαι ότι διαπέρασε την καρδιά. Έπειτα η λαβή αφαιρέθηκε, αλλά η λεπίδα έμεινε εκεί. Για να εμποδίσει την αιμορραγία.

Σ' έναν άλλο άνθρωπο, η λάμα δεν θα έβγαινε από μπρος. Αλ-

Λά ο Γιάκκελσεν είναι σιλάκι.

Θα πρέπει να συνέβη λίγο πριν φτάσω κοντά του. Ίσως τη στιγμή που διέσχιζα την πλατεία.

Στη Γροιλανδία δεν είχα κουφάλες στα δόντια. Τώρα έχω δώδεκα σφραγίσματα. Κάθε χρόνο προστίθεται κι ένα καινούργιο. Δεν θέλω νάρκωση. Έχω αναπτύξει μια στρατηγική για την αντιμετώπιση του πόνου. Ανασαίνω με την κοιλιά, και μια στιγμή πριν ο τροχός φτάσει στην οδοντίνη, διαπερνώντας το σμάλτο, σκέφτομαι ότι μου κάνουν κάτι που πρέπει να το αποδεχτώ. Παρακολουθώ τον πόνο μου σαν θεατής που συμπάσχει, αλλά χωρίς να ταυτίζεται εντελώς.

Ήμουν παρούσα στη γροιλανδική βουλή, όταν το κόμμα SIUMUT πρότεινε να προετοιμαστεί το έδαφος για τη σχεδιαζόμενη αποχώρηση των αμερικανικών και δανικών στρατευμάτων από τη Γροιλανδία με τη δημιουργία γροιλανδικού στρατού. Αλλά, φυσικά, δεν τον αποκάλεσαν έτσι. Μια αποκεντρωμένη ακτοφυλακή, είπαν, επανδρωμένη σε πρώτη φάση από τους Γροιλαν-δούς που είχαν υπηρετήσει τα τρία τελευταία χρόνια στο Λιμενικό. Θα τη διοικούσαν μόνιμοι αξιωματικοί που θα εκπαιδεύονταν στη Δανία.

Δεν είναι δυνατόν, είπα μέσα μου, δεν θα το κάνουν αυτό.

Η πρόταση καταψηφίστηκε. «Μας εκπλήσσει το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας», δήλωσε ο Γιούλιους Χόε, ο εκπρόσωπος

του SIUMUT για θέματα εξωτερικής πολιτικής, «δεδομένου ότι η Επιτροπή Εθνικής Ασφαλείας αυτού του Σώματος συνέστησε την ίδρυση ακτοφυλακής και συγκρότησε μια προπαρασκευαστική ομάδα εργασίας, αποτελούμενη από εκπροσώπους του δανικού Πολεμικού Ναυτικού, της γροιλανδικής αστυνομίας, της περιπόλου "Σείριος", της Παγολογικής Υπηρεσίας και άλλους εμπειρογνώμονες» .

Άλλους εμπειρογνώμονες. Οι σημαντικότερες πληροφορίες έρχονται πάντα στο τέλος. Παρεμπιπτόντως, θα έλεγε κανείς. Με τη μορφή παραρτήματος. Ή σαν σημείωση στο περιθώριο.

Το προσωπικό ασφαλείας στο Greenland Star ήταν Γροιλανδοί. Μόλις τώρα το θυμάμαι, τώρα που φύγαμε. Ότι έχει γίνει αυτονόητο, δεν το βλέπουμε πια. Έχει γίνει αυτονόητο να βλέπουμε ένοπλους Γροιλανδούς με στολή. Αυτονόητο να κάνουμε πόλεμο.

Ακόμα και για μένα. Το μόνο άλλο που μου μένει είναι η αποστασιοποίησή μου.

Σ' εμένα συμβαίνει αυτό, δικός μου είναι ο πόνος, αλλά δεν με απορροφά ολότελα. Ένα κομμάτι του εαυτού μου είναι θεατής.

Χώνομαι μπουσουλώνοντας στο ασανσέρ για το σερβίρισμα. Δεν τα καταφέρνω ευκολότερα από χτες. Δεν γινόμαστε δα νεότεροι.

Τώρα χαίρομαι που δεν υπάρχει μηχανισμός ασφαλείας. Το θανάσιμα επικίνδυνο σύστημα μου επιτρέπει να πατήσω η ίδια το κουμπί για ν' ανεβώ.

Ο ίδιος φόβος, που μου ρουφάει τα σωθικά, καθώς το ασανσέρ ανεβαίνει το φρεάτιο. Η ίδια σιωπή στο τέρμα της διαδρομής. Η ίδια άδεια κουζίνα.

Από τον φεγγίτη μπαίνει το φως της σελήνης. Πηγαίνοντας προς την πόρτα, βλέπω σαν σε οπτασία τον εαυτό μου, όπως πρέπει να φαίνομαι απ' έξω. Μαυροντυμένη, αλλά χλομή σαν πιερότος.

Στον διάδρομο οι ίδιοι θόρυβοι. Η μηχανή, οι τουαλέτες, η ανάσα μιας γυναίκας. Λες και ο χρόνος σταμάτησε.

Το φεγγαρόφωτο, που χύνεται στο σαλόνι, είναι γαλάζιο κι αισθητά ψυχρό, σαν υγρό που έρχεται σ' επαφή με το δέρμα. Οι κινήσεις του πλοίου στη θάλασσα κάνουν τις κόγχες των παραθύρων ν' απλώνουν τις σιλουέτες τους σαν ζωντανές σκιές πάνω στους τοίχους.

Η προσοχή-μου στρέφεται πρώτα στα βιβλία.

Ο Πλοηγός της Γροιλανδίας, ο άτλαντας της Γροιλανδίας στην έκδοση του Γεωδαιτικού Ινστιτούτου, οι χάρτες του Ναυαρχείου για τον πορθμό Νταίβις, σε φωτογραφική σμίκρυνση 4 :1 και συγκεντρωμένοι σ' έναν τόμο. Το Dynamics of Snow and Ice Masses του Κόλμπεκ, για τις κινήσεις των πάγων. Το τρίτομο έργο του Μπούχβαλντ

Meteorites. Τεύχη από το Naturens Verden και το Varv. Το Review of Medical Microbiology των Τζόετς και Μέλνικ. Το Εγχειρίδιο παρασιτολογίας του Ρίντεκ Μάσεν. Το Lecture Notes on Tropical Medicine του Ντίον Ρ. Μπελλ.

Ακουμπάω τα δύο τελευταία στο πάτωμα και τα ξεφυλλίζω με το δεξιό χέρι, ενώ με το αριστερό κρατάω τον φακό. Στο κεφάλαιο Dracunculus έχουν γίνει τόσο πολλές υπογραμμίσεις με κίτρινο μαρκαδόρο κειμένου, ώστε θα νόμιζε κανείς ότι το χαρτί άλλαξε χρώμα. Ξαναβάζω τα βιβλία στη θέση τους.

Έξω, στον διάδρομο, αφουγκράζομαι πολλή ώρα σε κάθε πόρτα. Αλλά μόνον από σύμπτωση πετυχαίνω την καμπίνα του Τόερκ με την πρώτη. Ανοίγω την πόρτα τρία χιλιοστά. Το φεγγαρόφωτο πέφτει από το φινιστρίνι στην κουκέτα. Το δωμάτιο είναι κρύο. Εκείνος, ωστόσο, έχει πετάξει από πάνω του το πάπλωμα. Το πανωκόρμι του μοιάζει με γαλαζωπό μάρμαρο. Κοιμάται βαθιά. Μπαίνω μέσα και κλείνω πίσω μου την πόρτα. Η ζωή μας γίνεται δύσκολη, όταν έχουμε περιθώρια επιλογών. Όποιος προχωρεί θέλει-δεν θέλει, ζει απλά.

Είναι φανερό. Ο Τόερκ καθόταν στο γραφείο του και δούλευε. Τα σύνεργα του γραψίματος έχουν μαζευτεί από το τραπέζι, όπο>ς πρέπει να γίνεται σ' ένα πλοίο με όλα τα πράγματα που μπορούν να κυλήσουν. Αλλά τα χαρτιά είναι ακόμα εκεί. Μια στοίβα, όχι τόσο μεγάλη ώστε να μην μπορώ να την κουβαλήσω.

Στέκομαι μια στιγμή και τον κοιτάζω. Απορώ και πάλι, όπως τόσο συχνά από τότε που ήμουν παιδί, γι' αυτό το άδολο και ανυπεράσπιστο που έχουν οι άνθρωποι όταν κοιμούνται. Θα μπορούσα να σκύψω από πάνω του. Θα μπορούσα να τον φιλήσω. Θα μπορούσα να νιώσω τους παλμούς της καρδιάς του. Θα μπορούσα να του κόψω τον λαιμό.

Ξαφνικά συνειδητοποιώ ότι η ζωή μου διαμορφώθηκε έτσι ώστε να είμαι συχνά ξύπνια, όταν οι άλλοι κοιμούνται. Έχω δει πολλές φορές τη νύχτα να φεύγει και να έρχεται το ξημέρωμα. Δεν το θέλησα εγώ. Έτσι ήρθαν τα πράγματα.

Παίρνω μαζί μου τα χαρτιά και πηγαίνω στο σαλόνι. Δεν προλαβαίνω να τα βγάλω παραέξω.

Μένω καθισμένη μια στιγμή χωρίς ν' ανάψω το φως. Μέσα στο δωμάτιο έχει απλωθεί μια αίσθηση επισημότητας. Λες και το σεληνόφωτο τα έχει εγκυστώσει όλα μέσα σ' ένα γκριζογάλανο γυαλί.

Κάθε άνθρωπος ονειρεύεται να βρει το κλειδί για τον εαυτό του και το μέλλον του. Ο δάσκαλός μας στο κατηχητικό σχολείο του Κάανακ ήταν ένας ιεραπόστολος της Κοινότητας των Αδελφών, ένας εσωστρεφής και βάνανσος Βέλγος μαθηματικός, που δεν ήξερε λέξη από τη διάλεκτο της Θούλης. Το μάθημα γινόταν σ' ένα αλλόκοτο μείγμα από αγγλικά, δυτικογροιλανδικά και δανέζικα. Τον φοβόμασταν, αλλά τον βρίσκαμε κι ενδιαφέροντα. Είχαμε διδαχτεί να σεβόμαστε το βάθος που κρύβεται καμιά φορά στην τρέλα.

Από Κυριακή σε Κυριακή, ο καθηγητής μας επανερχόταν ολοένα σε δύο πράγματα. Την εντολή του Κανόνα του Ναγκ Χαμμάντι, που μόλις είχε ανακαλυφθεί τότε, να γνωρίσουμε τον εαυτό μας, και την ιδέα ότι οι μέρες μας είναι μετρημένες, ότι δηλαδή υπάρχει στο σύμπαν μια θεία αριθμητική. Ήμασταν όλοι μεταξύ πέντε κι εννιά χρονών. Δεν καταλαβαίναμε λέξη. Αργότερα, ωστόσο, θυμόμουν διάφορα. Σκεφτόμουν προπαντός ότι πολύ θα ήθελα να δω το κοσμικό εξαγόμενο για τη δική μου ζωή.

Πότε πότε νιώθω σαν να έχει έρθει αυτή η στιγμή. Όπως τώρα. Λες και η στοίβα των χαρτιών που βρίσκεται μπροστά μου έχει να μου πει κάτι κρίσιμο για το μέλλον μου.

Οι πρόγονοι της μητέρας μου θ' απορούσαν, αν μάθαιναν ότι το κλειδί του σύμπαντος για μια απόγονό τους θα είχε γραπτή μορφή.

Πάνω πάνω είναι ένα αντίγραφο από την έκθεση της Κρυολιθικής Εταιρείας Ντάνμαρκ για την αποστολή του 1991 στην Γκέλα Άλτα. Οι έξι τελευταίες σελίδες δεν είναι αντίγραφα. Είναι τα πρωτότυπα από τις κάπως φλου και τεχνικά ατελείς αεροφωτογραφίες του παγετώνα Μπάρρεν. Ο παγετώνας είναι όπως τον θέλει η φήμη του. Αυχμηρός, ψυχρός, άσπρος, διαβρωμένος, ανεμοδαρμένος κι εγκαταλειμμένος ακόμα και από τα πουλιά.

Ακολουθούν καμιά εικοσαριά χειρόγραφα φύλλα με αριθμούς και μικρά σχέδια με μολύβι, που μου είναι

ακατανόητα.

Δώδεκα φωτογραφίες είναι αντίτυπα από ακτινογραφίες. Μπορεί να δείχνουν τους ανθρώπους που είδα κάποτε στη φωτεινή οθόνη του ιατρείου του Μόριτς. Μπορεί να δείχνουν οτιδήποτε άλλο.

Υπάρχουν και άλλες φωτογραφίες. Κι αυτές, επίσης, μπορεί να βγήκαν με ακτίνες Ραϊντγκεν. Αλλά δεν παριστάνουν ανθρώπινα σώματα. Πάνω τους υπάρχουν κάτι μαύρες και γκριζες γραμμές, ίσιες σαν να σύρθηκαν με χάρακα.

Οι τελευταίες σελίδες είναι αριθμημένες από το 1 έως το 50 και αποτελούν μία ενότητα. Είναι μια έκθεση.

Το κείμενο είναι σύντομο και λιτό, τα πολλά σχέδια με ραπιντογκράφο έχουν γίνει πρόχειρα, σε διάφορα σημεία οι μαθηματικές πράξεις έχουν προστεθεί με το χέρι, επειδή η γραφομηχανή δεν είχε τ' αντίστοιχα σύμβολα.

Πρόκειται για έναν απολογισμό των εμπειριών από τη μεταφορά μεγάλων αντικειμένων πάνω στον πάγο. Με σχέδια που απεικονίζουν την όλη διαδικασία και με σύντομους, παραστατικούς υπολογισμούς των μηχανικών συνθηκών.

Γίνεται μια ανακεφαλαίωση της χρήσης βαριών ελκήθρων από τις αποστολές στον Βόρειο Πόλο. Μια σειρά σκίτσα δείχνουν πώς σύρονταν τα πλοία πάνω στον πάγο, για να μην παγιδευτούν σ' αυτόν.

Αρκετά κεφάλαια έχουν σύντομους τίτλους, όπως Ανιγκίτο, Ντογκ, Σάβικ 7, Αγκπάλιλικ. Αφορούν τη μεταφορά των μεγαλύτερων γνωστών θραυσμάτων μετεωρίτη, αυτού που έπεσε στο ακρωτήριο Γιορκ. Τις πολύπλοκες επιχειρήσεις διάσωσης του Πή-ρυ και το ταξίδι του με τη σκούνα «Κάιτ», το Ημερολόγιο πλοίου του Κνουδ Ράσμουσεν, τη θρυλική μεταφορά του Ανιγκίτο, βάρους τριάντα τόνων, από τον Μπούχβαλντ το 1965.

Αυτό το τελευταίο κεφάλαιο περιλαμβάνει φωτοαντίτυπα από τις φωτογραφίες που δημοσίευσε ο ίδιος ο Μπούχβαλντ. Τις έχω δει πολλές φορές ως τώρα, συνοδεύουν εδώ και είκοσι χρόνια κάθε άρθρο γύρω από αυτό το θέμα. Αλλά είναι σαν να τις βλέπω για πρώτη φορά. Οι «τσουλήθρες» από σιδηροδρομικές τραβέρσες. Τα βαρούλκα. Το έλκηθρο, από αδρά συγκολλημένες ράγιες. Τα φωτοαντίτυπα έκαναν πολύ έντονες τις φωτοσκιάσεις κι έσβησαν τις λεπτομέρειες. Ωστόσο, είναι ολοφάνερο τώρα: το «Κρόνος» κουβαλάει στο αμπάρι της πρύμνης έναν εξοπλισμό πανομοιότυπο με αυτόν του Μπούχβαλντ. Η πέτρα που μετέφερε ο Μπούχβαλντ στη Δανία ζύγιζε 30 τόνους και 880 κιλά.

Το τελευταίο κεφάλαιο αναφέρεται στα δανοαμερικανοσοβιετικά σχέδια για την εγκατάσταση γεωτρητικής πλατφόρμας στον πάγο. Στη βιβλιογραφία υπάρχει η έκθεση Πάυλοτ για την αντοχή του πάγου. Έ' όνομά μου φιγουράρει στον κατάλογο των συγγραφέων.

Κάτω κάτω στη στοίβα των χαρτιών είναι έξι έγχρωμες

φωτογραφίες. Έχουν βγει με φλας σ' ένα είδος σταλακτιτικής σπηλιάς. Κάθε φοιτητής της γεωλογίας έχει δει τέτοιες εικόνες. Τ' αλατωρυχεία της Αυστρίας, οι γαλάζιες σπηλιές της Σαρδηνίας, τα σπήλαια λάβας στα Κανάρια νησιά.

Αυτές εδώ οι φωτογραφίες, όμως, είναι διαφορετικές. Το φως του φλας αντανακλάστηκε κι έπεσε στον φακό μ' εκτυφλωτικές ανταύγειες. Λες και απαθανάτιστηκαν χίλιες μικρές εκρήξεις. Η φωτογραφία τραβήχτηκε σε μια τταγοσπηλιά.

Οι παγοσπηλιές που γνώρισα είχαν όλες πολύ μικρή διάρκεια ζωής. Έπαυαν να υπάρχουν μόλις έκλεινε το ρήγμα ή η σχισμή του παγετώνα, αλλιώς τις πλημμύριζαν υπόγεια ποτάμια που σχηματίζονταν από το λιώσιμο των πάγων. Αυτή εδώ δεν μοιάζει με καμιά απ' όσες έχω δει. Από κάθε σημείο της οροφής φυτρώνουν μακριοί, γυαλιστεροί σταλακτίτες, ένα κολοσσιαίο σύστημα παγοκρυστάλλων, που η δημιουργία του πρέπει να πήρε πολύ καιρό.

Στη μέση της σπηλιάς φαίνεται κάτι που μοιάζει με λίμνη. Μέσα στη λίμνη υπάρχει ένα αντικείμενο. Θα μπορούσε να είναι οτιδήποτε. Η φωτογραφία δεν επιτρέπει ούτε υποθέσεις.

Αν μπορεί κανείς να πάρει μια ιδέα για τα σχετικά μεγέθη, είναι επειδή στο πρώτο πλάνο της φωτογραφίας υπάρχει ένας άνθρωπος. Κάθεται σ' ένα από τα εξογκώματα που οι σταλαγματιές και το κρύο σχημάτισαν στο δάπεδο της σπηλιάς. Κοιτάζει τον φακό γελώντας θριαμβευτικά. Φοράει

πουπουλένιο παντελόνι. Αλλά τα πόδια του είναι ακόμα τυλιγμένα σε κόμικ. Είναι ο πατέρας του Ησαΐα.

Όταν κάνω να σηκώσω τη στοίβα των χαρτιών, το τελευταίο φύλλο μένει στο πάτωμα, γιατί είναι πιο λεπτό από τις φώτο-γραφίες. Είναι ένα χαρτί με το προσχέδιο ενός γράμματος. Λίγες αράδες, που γράφτηκαν με μολύβι και πολλά σημεία τους διαγράφηκαν. Έπειτα το χαρτί τοποθετήθηκε κάτω από τ' άλλα. Σαν να έγραφε "κάποιος ημερολόγιο. Ή διαθήκη. Και θα ήθελε να μην κοινολογηθεί αυτό. Να μη μείνει εκτεθειμένο το κείμενό του και διατυμπανίζει τις εξομολογήσεις του. Αλλά ήθελε και να το έχει πρόχειρο. Ίσως για να το δουλέψει περισσότερο.

Το διαβάζω. Έπειτα το διπλώνω και το χώνω στην τσέπη μου.

Το λαρύγγι μου έχει στεγνώσει. Τα χέρια μου τρέμουν. Αυτό που μου χρειάζεται τώρα είναι μια απρόσκοπτη έξοδος.

Έχω απλώσει το χέρι για ν' ανοίξω την πόρτα της καμπίνας του Τόερκ, όταν από πίσω της ακούγεται ένα «κλικ» και μια φωτεινή γραμμή πέφτει στον διάδρομο. Οπισθοχωρώ. Η πόρτα αρχίζει ν' ανοίγει. Ανοίγει προς το μέρος μου. Έτσι προλαβαίνω να διαλέξω μια πόρτα προς τα δεξιά μου, να την ανοίξω και να τρυπώσω στο δωμάτιο. Κλείνω την πόρτα, αλλά δεν τολμώ να την κλειδώσω.

Εδώ μέσα είναι σκοτεινά. Τα πλακάκια κάτω από τα πόδια μου φανερώνουν ότι έχω μπει στο λουτρό. Το φως ανάβει απ' έξω. Μαζεύομαι πίσω α.τό μια κουρτίνα. Βρίσκομαι στην

ντου-σιέρα. Η πόρτα ανοίγει. Δεν ακούγεται κανένας θόρυβος, αλλά βλέπω δυο χέρια να αιωρούνται στο στενόμακρο φωτεινό πεδίο, εκεί που η κουρτίνα δεν κλείνει. Είναι τα χέρια του Τόερκ.

Το πρόσωπό του εμφανίζεται στον καθρέφτη. Είναι τόσο αποκαρωμένος από τον ύπνο, ώστε δεν βλέπει ούτε τον εαυτό του. Σκύβει, ανοίγει τη βρύση, αφήνει το νερό να τρέξει ώσπου να κρυώσει και πίνει. Έπειτα ορθώνεται, κάνει μεταβολή και φεύγει. Οι κινήσεις του είναι μηχανικές σαν του υπνοβάτη.

Την ίδια στιγμή που κλείνει η πόρτα της καμπίνας του, βγαίνω στον διάδρομο. Σ' ένα δευτερόλεπτο ο Τόερκ θα δει ότι τα χαρτιά του λείπουν. Θέλω να φύγω από εδώ πάνω πριν αρχίσουν οι έρευνες.

Το φως στην καμπίνα σβήνει. Η κουκέτα τρίζει. Ο Τόερκ ξανάπεσε για ύπνο, στο γαλάζιο φεγγαρόφωτο.

Τέτοια ανέλπιστη τύχη, τέτοια τύχη βουνό, έχεις μόνο μια φορά στη ζωή σου. Θα μπορούσα να πάω ως την έξοδο χορεύοντας.

Μπροστά μου, στο σκοτάδι του διαδρόμου, ακούγεται μια γυναικεία φωνή, σιγανή κι επιτακτική. Κάνω μεταβολή και γυρίζω πίσω. Μπροστά μου, ένας άνδρας διασχίζει μ' ένα πνιχτό γέλιο το φωτεινό πεδίο μπροστά στην ανοιχτή πόρτα του σαλονιού. Είναι γυμνός. Έχει στύση. Δεν με είδαν. Έχω μπει ανάμεσά τους.

Πισωπατώντας, μπαίνω στην τουαλέτα και κρύβομαι πάλι στην ντουσιέρα. Το φως ανάβει. Οι δυο τους μπαίνουν μέσα. Εκείνος κατευθύνεται στον νιπτήρα. Στέκεται εκεί και περιμένει να του περάσει η στύση. Έπειτα σηκώνεται στα δάκτυλα των ποδιών του και κατουράει στον νιπτήρα. Είναι ο Σάιντενφέντεν. Ο συντάκτης της έκθεσης που ξεφύλλισα λίγο πριν, για τη μεταφορά βαριών όγκων πάνω στον θαλάσσιο πάγο. Της έκθεσης που παραπέμπει σ' ένα δικό μου άρθρο. Και τώρα είμαστε τόσο κοντά ο ένας στον άλλο. Ζούμε σ' ένα κόσμο όπου τα χνώτα μας # ανακατεύονται όλο και πιο πολύ.

Η γυναίκα στέκεται πίσω του. Το πρόσωπό της δείχνει προσήλωση. Για μια στιγμή νομίζω ότι με βλέπει στον καθρέφτη. Έπειτα σηκώνει τα χέρια πάνω από το κεφάλι της. Κρατάει ένα ζωστήρα, με την πόρπη προς τα κάτω.

Όταν χτυπάει, το κάνει με τόση ακρίβεια ώστε μόνον η αγκράφα βρίσκει τον άνδρα και αφήνει μια μακριά, άσπρη λουρίδα πάνω στον ένα γλουτό του. Σιγά σιγά η λουρίδα αλλάζει χρώμα, από άσπρο σε κόκκινο της φωτιάς. Ο άνδρας πιάνεται από τον νιπτήρα, σκύβει μπροστά και τουρλώνει τον πισινό του. Η γυναίκα ξαναχτυπάει, η πόρπη βρίσκει τον άλλο γλουτό. Μου έρχονται στον νου ο Ρωμαίος και η Ιουλιέτα. Η Ευρώπη έχει μακραίωνη παράδοση στα ρομαντικά ραντεβού. Έπειτα το φως σβήνει. Η πόρτα κλείνει. Οι δυο τους έφυγαν.

Βγαίνω στον διάδρομο. Τα γόνατά μου τρέμουν. Δεν ξέρω πώς να ξεφορτωθώ τα χαρτιά. Κάνω δυο βήματα προς την

καμπίνα του Τόερκ. Μετανιώνω. Κάνω ένα βήμα πίσω. Αποφασίζω να τ' αφήσω στο σαλόνι. Δεν υπάρχει άλλη λύση. Αισθάνομαι σαν παγιδευμένη σε σταθμό υπεραστικών λεωφορείων.

Μπροστά μου μια πόρτα ανοίγει μέσα στο σκοτάδι. Αυτή τη φορά χωρίς προειδοποίηση, χωρίς ν' ανάψει φως, και μόνον επειδή στο μεταξύ έχω εξοικειωθεί με τον χώρο προλαβαίνω να μπω στο μπάνιο και να κρυφτώ στην ντουσιέρα.

Αυτή τη φορά το φως δεν ανάβει. Αλλά η πόρτα ανοίγει, έπειτα κλείνει και κλειδώνεται. Βγάζω το κατσαβίδι. Ήρθαν να με πιάσουν. Κρατάω τα χαρτιά πίσω από την πλάτη μου. Θα τα πετάξω και θα χτυπήσω αμέσως με το κατσαβίδι. Μία μόνο φορά, από κάτω προς τα πάνω, με στόχο την κοιλιά. Κι έπειτα θα το βάλω στα πόδια.

Παραμερίζουν την κουρτίνα. Ετοιμάζομαι να ξεκολλήσω από τον τοίχο.

Ανοίγουν τους ρουμπινέδες. Πρώτα για το κρύο νερό, έπειτα για το ζεστό. Στη συνέχεια ρυθμίζουν τη θερμοκρασία. Το τηλέφωνο του ντους είναι στραμμένο προς τον τοίχο. Γίνομαι μούσκεμα μέσα σε τρία δευτερόλεπτα.

Ο πίδακας αλλάζει κατεύθυνση, παύει να καταβρέχει τον τοίχο. Κάποιος μπαίνει στην ντουσιέρα και στέκεται κάτω από το νερό. Απέχουμε δέκα εκατοστά. Εκτός από το πλατσούρισμα, δεν ακούγεται τίποτα. Και είναι θεοσκότεινα. Αλλά από αυτή την απόσταση δεν μου χρειάζονται ήχοι και

φως για ν' αναγνωρίσω τον μηχανικό.

Στα Λευκά Κελιά, δεν άναβε ποτέ το φως όταν ανέβαινε τη σκάλα. Περίμενε ως την τελευταία στιγμή για να γυρίσει τον διακόπτη στο υπόγειο. Αγαπάει την ησυχία και τη μοναξιά στο σκοτάδι.

Με ακραγγίζει με το χέρι του, καθώς ψηλαφεί για να βρει τον σαπουνοστάτη. Τον βρίσκει, βγαίνει λίγο από τη δέσμη του νερού, σαπουνίζεται. Ξαναβάζει το σαπούνι στη θέση του, τρίβει το δέρμα. Ψάχνει πάλι για το σαπούνι. Τα δάκτυλά του χαϊδεύουν ανεπαίσθητα το χέρι μου κι εξαφανίζονται. Έπειτα ξανάρχονται αργά. Αγγίζουν το χέρι μου.

Ένα επιφώνημα έκπληξης είναι το λιγότερο που θα περίμενα. Μια κραυγή θα ταίριαζε στην περίπτωση. Αλλά εκείνος δεν βγάζει άχνα. Τα δάκτυλά του καταγράφουν το κατσαβίδι, μου το παίρνουν με προσοχή, ακολουθούν το χέρι μου ως τον αγκώνα.

Η βρύση κλείνει. Η κουρτίνα τραβιέται στο πλάι, εκείνος βγαίνει από την ντουςιέρα. Έπειτα από μια στιγμή ανάβει το φως.

Έχει τυλίξει γύρω από τη μέση του μια μεγάλη πετσέτα με πορτοκαλί χρώμα. Το πρόσωπό του είναι ανέκφραστο. Όλα έγιναν ήσυχα, μαλακά, με περίσκεψη.

Με βλέπει. Κι έπειτα με αναγνωρίζει.

Χάνει την ετοιμότητά του. Δεν σαλεύει, το πρόσωπό του μόλις που αλλάζει έκφραση. Αλλά είναι εμβρόντητος.

Καταλαβαίνω ότι δεν ήξερε για την παρουσία μου στον πλοίο.

Κοιτάζει τα βρεγμένα μαλλιά μου, τη φούστα μου, που κολλάει από το νερό, τα μουλιασμένα χαρτιά, που κρατάω τώρα μπροστά μου. Τα πάνινα παπούτσια μου, που έχουν ποτίσει σαν σφουγγάρια, το κατσαβίδι που κρατάει ο ίδιος. Δεν καταλαβαίνει τίποτα.

Έπειτα μου δίνει την πετσέτα του. Με μια αδέξια και αμήχανη χειρονομία. Χωρίς να σκεφτεί ότι έτσι μένει γυμνός ο ίδιος. Παίρνω την πετσέτα και του δίνω τα χαρτιά. Τα κρατάει μπροστά στ' απόκρυφά του, καθώς εγώ σκουπίζω τα μαλλιά μου. Τα μάτια του δεν με αφήνουν.

Καθόμαστε στο κρεβάτι, στην καμπίνα του. Κοντά κοντά, με μια άβυσσο ανάμεσά μας. Μιλάμε ψιθυριστά, κι ας μη χρειάζεται.

«Ξέρεις τι συμβαίνει;» τον ρωτάω.

«Τα π- περισσότερα».

«Μπορείς να μου πεις;»

Κουνάει αρνητικά το κεφάλι.

Καταλήξαμε εκεί περίπου απ' όπου ξεκινήσαμε. Σ' ένα τέλμα αποσιωπήσεων. Αισθάνομαι μια άγρια παρόρμηση να

γαντζωθώ πάνω του, να τον παρακαλέσω να με ναρκώσει και να μη με ξυπνήσει παρά όταν θα έχουν τελειώσει όλα.

Ποτέ δεν τον γνώρισα. Ός πριν από μερικές ώρες νόμιζα ότι μοιραστήκαμε κάποιες στιγμές σιωπηρής συντροφικότητας. Όταν τον είδα να διασχίζει τον διάδρομο προσγειώσεως στο Greenland Star, κατάλαβα ότι ήμασταν πάντα ξένοι. Όσο είναι κανείς νέος, πιστεύει ότι το σεξ είναι η κορύφωση της οικειότητας. Αργότερα ανακαλύπτει ότι δεν είναι καλά καλά ούτε η αρχή.

«Θέλω να σου δείξω κάτι».

Αφήνω τα χαρτιά στο τραπέζι του. Μου δίνει φανελάκι, σλιπ, θερμομονωτικό παντελόνι, μάλλινες κάλτσες και πουλόβερ. Ντυνόμαστε με γυρισμένη την πλάτη, σαν ξένοι. Πρέπει να γυρίσω τα μπατζάκια του παντελονιού του πάνω από τα γόνατα και ν' ανασκουμπώσω τα μανίκια του πουλόβερ πάνω από τους αγκώνες. Του ζητάω επίσης μια μάλλινη σκούφια και μου τη δίνει. Από ένα συρτάρι παίρνει ένα πλακουτσωτό μπουκάλι με σκούρο χρώμα και το χώνει σε μια εσωτερική του τσέπη. Παίρνω τη μάλλινη κουβέρτα από την κουκέτα και τη διπλώνω. Έπειτα φεύγουμε.

Ο μηχανικός ανοίγει την κάσα. Ο Γιάκκελσεν μας κοιτάζει θλιμμένα. Η μύτη του έχει γίνει γαλαζωπή, σουβλερή, σαν παγωμένη.

«Ποιος είναι αυτός;»

«Ο Μπέρναρντ Γιάκκελσεν. Ο μικρός αδελφός του Λούκας».

Πηγαίνω κοντά του, ξεκουμπώνω το πουκάμισό του και το παραμερίζω από το τριγωνικό ατσάλι. Ο μηχανικός δεν σαλεύει.

Σβήνω τον φακό. Στεκόμαστε αμίλητοι στο σκοτάδι. Έπειτα ανεβαίνουμε πάνω. Κλειδώνω πίσω μας. Όταν βγαίνουμε στο κατάστρωμα, ο μηχανικός σταματάει.

«Ποιος;»

«Ο Βερλαίν», λέω. «Ο ναύκληρος».

Πάνω στον εξωτερικό μπουλμέ είναι στερεωμένη με οξυγονοκόλληση μια σκάλα. Σκαρφαλώνω πρώτη. Ο μηχανικός ακολουθεί αργά. Ανεβαίνουμε σ' ένα μικρό ήμι κατάστρωμα, βυθισμένο στο σκοτάδι. Πάνω σε δυο ξύλινα στηρίγματα ακουμπάει μια βενζινάκατος και πίσω από αυτήν είναι ένα μεγάλο φουσκωτό. Πάμε και καθίζουμε ανάμεσα στα δυο σκάφη. Από εδώ έχουμε θέα προς το πρυμνίο κατάστρωμα, ενώ οι ίδιοι είμαστε έξω από το φως.

«Έγινε στο Greenland Star. Τη στιγμή που έφτασες».

Δεν με πιστεύει.

«Ο Βερλαίν θα μπορούσε να τον πετάξει στη θάλασσα. Αλλά φοβόταν μήπως την άλλη μέρα το πτώμα έπλεε κοντά στην πλατφόρμα. Ή μήπως πιανόταν στην προπέλα κανενός

πλοίου».

Αναλογίζομαι τη μητέρα μου. Ό,τι πέφτει στην πολική θάλασσα, δεν ξαναβγαίνει στην επιφάνεια. Αλλά ο Βερλαίν δεν το ξέρει αυτό.

Ο μηχανικός εξακολουθεί να μη λέει τίποτα.

«Ο Γιάκκελσεν παρακολουθούσε τον Βερλαίν εκεί έξω, στην προκυμαία. Τον ανακάλυψαν. Ο πιο ασφαλής τρόπος ήταν να κάνουν χώρο στις θήκες και να τον κρύψουν εκεί. Να τον ανεβάσουν στον πλοίο. Να περιμένουν ώσπου ν' απομακρυνθούμε από την πλατφόρμα. Κι έπειτα να τον φουντάρουν».

Προσπαθώ να κρατήσω την απόγνωσή μου έξω από τη φωνή μου. Ο μηχανικός πρέπει να με πιστέψει.

«Τώρα έχουμε ξεμακρύνει για τα καλά. Κάθε λεπτό που περνάει με το πτώμα στο καράβι είναι επικίνδυνο γι' αυτούς. Θα έρθουν όπου να 'ναι. Είναι αναγκασμένοι να τον κουβαλήσουν στο κατάστρωμα. Δεν υπάρχει άλλος τρόπος να τον πετάξουν στη θάλασσα. Γι' αυτό καθόμαστε εδώ. Σκέφτηκα πως πρέπει να τους δεις με τα μάτια σου».

Ακούγεται ένας σιγανός αναστεναγμός στο σκοτάδι. Είναι το βούλωμα που βγαίνει από το μπουκάλι. Ο μηχανικός μού δίνει και πίνω. Είναι σκούρο, γλυκό, δυνατό ρούμι.

Απλώνω πάνω μας τη μάλλινη κουβέρτα. Η θερμοκρασία είναι

γύρω στους δέκα βαθμούς υπό το μηδέν. Αλλά μέσα μου καίω. Το οινόπνευμα διαστέλλει τ' αγγεία, η επιδερμίδα μου πονάει ελαφρά. Είναι ο πόνος που πρέπει ν' αποφύγεις με κάθε θυσία, αν δεν θέλεις να πεθάνεις από το κρύο. Βγάζω τη μάλλινη σκούφια, για να νιώσω την ψύχρα στο μέτωπό μου.

«Ο Τ- Τόερκ δεν θα το επέτρεπα ποτέ αυτό».

Του δίνω το γράμμα. Σηκώνει τα μάτια του προς τα σκοτεινά παράθυρα της γέφυρας, γέρνει πίσω από τη βενζινάκατο και διαβάζει το γράμμα στο φως του φακού μου.

«Ήταν μαζί με τα χαρτιά του Τόερκ», λέω.

Πίνουμε πάλι. Το φως του φεγγαριού είναι τόσο λαμπρό, ώστε μπορεί κανείς να διακρίνει χρώματα. Το πράσινο κατάστρωμα, τα μπλε παντελόνια, την κιτρινοκόκκινη ετικέτα του μπουκαλιού. Είναι σαν το φως του ήλιου. Πέφτει στο κατάστρωμα με μια αισθητή ζεστασιά. Τον φιλάω. Η θερμοκρασία δεν έχει πια καμιά σημασία. Κάποια στιγμή γονατίζω από πάνω του. Δεν είμαστε πια σώματα, μόνον εστίες θέρμης μέσα στη νύχτα.

Καθόμαστε γερμένοι ο ένας πάνω στον άλλον. Αυτός είναι που τραβάει πάνω μας την κουβέρτα. Εγώ δεν κρυώνω. Πίνουμε από το μπουκάλι. Το ποτό είναι βαρύ και καυτό.

Είσαι της αστυνομίας, Σμίλλα; Όχι, απαντάω. Είσαι από άλλη εταιρεία; Όχι, λέω. Ήξερες όλο αυτόν τον καιρό; Όχι, λέω. Ξέρεις τώρα; Έχω μια ιδέα, λέω.

Πίνουμε άλλη μια γουλιά. Εκείνος με κλείνει στην αγκαλιά του. Το κατάστρωμα πρέπει να είναι κρύο κάτω από την κουβέρτα, αλλά δεν το νιώθουμε.

Δεν έρχεται κανένας. Το «Κρόνος» μοιάζει άψυχο. Σαν να ξέφυγε από την πορεία του, σαν να μας πηγαίνει μακριά, μόνον εμάς τους δυο.

Κάποια στιγμή το μπουκάλι αδειάζει. Όταν σηκώνομαι, είναι επειδή ξέρω ότι κάτι δεν πάει καλά. Μήπως υπάρχουν άλλα ανοίγματα στο κύτος, ρωτάω, μήπως υπάρχουν άλλοι τρόποι να τον ξεφορτωθούν; Γιατί μιλάς για θάνατο, ρωτάει. Τι να του απαντήσω; Πώς βγαίνει έξω η άγκυρα, ρωτάει.

Κατεβαίνουμε στο μεσαίο κατάστρωμα. Η κάσα είναι τώρα γεμάτη σωσίβια. Ο Γιάκκελσεν έχει γίνει άφαντος. Κατεβαίνουμε τη σκάλα, διασχίζουμε τη σήραγγα, το μηχανοστάσιο, τη δεύτερη σήραγγα, ανεβαίνουμε τη στριφτή σκάλα. Ο μηχανικός βγάζει δυο αμπάρες και ανοίγει μια πόρτα με πλάτος ένα μέτρο και ύψος άλλο ένα. Στη μέση του δωματίου είναι, τεντωμένη, η αλυσίδα της άγκυρας. Ψηλά, στην οροφή, περνάει μέσα από ένα σωλήνα, στα τοιχώματα του οποίου παίζουν το φως του φεγγαριού και η σιλουέτα του βαρούλκου. Προς τα κάτω εξαφανίζεται μέσα από ένα όκιο μεγάλο σαν καπάκι υπονόμου. Η άγκυρα κρέμεται ακριβώς κάτω από το όκιο. Δεν αφήνει πολύ χώρο. Ο μηχανικός κοιτάζει το άνοιγμα.

«Ένας άνδρας δεν χωράει από εκεί».

Αγγίζω το ατσάλι. Ξέρουμε και οι δυο ότι από εκεί πέταξαν απόψε τον Γιάκκελσεν στη θάλασσα.

«Ήταν στιλάκι», λέω.

3

Ο πλοίαρχος Λούκας είναι αξύριστος, αχτένιστος και δείχνει σαν να κοιμήθηκε με τα ρούχα του.

«Τι ξέρετε για το ηλεκτρικό ρεύμα, Γιάσπερσεν;»

Είμαστε μόνοι στη γέφυρα. Είναι εξήμισι το πρωί. Μένει μιάμιση ώρα ώσπου ν' αρχίσει η βάρδια του. Το πρόσωπό του είναι χλομό και σκεπάζεται από μια λεπτή μεμβράνη ιδρώτα.

«Μπορώ ν'αλλάξω ένα γλόμπο», λέω. «Αλλά συνήθως τσουρουφλίζω τα δάκτυλά μου».

«Χτες, ενώ ήμασταν αγκυροβολημένοι, έγινε διακοπή ρεύματος στο "Κρόνος" . Καθώς και σ' έναν τομέα του λιμανιού».

Κρατάει στο χέρι του ένα χαρτί. Το χέρι και το χαρτί τρέμουν.

«Στα πλοία, όλα τα ηλεκτρικά καλώδια περνούν από πίνακες ελέγχου. Όλοι οι ρευματοδότες, επομένως, συνδέονται απευθείας με μια ασφάλεια. Ξέρετε τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι είναι του κερατά δύσκολο να προκαλέσεις ηλεκτρικό

σαμποτάζ σ' ένα πλοίο. Εκτός αν παρακόβει το μυαλό σου και πας ολόισια στην παροχή. Στα πολύ σύντομα διαστήματα που ο Κύτσοου είναι ξεμέθυστος, έχει τις εκλάμψεις του. Κατάφερε, λοιπόν, να βρει την αιτία του ατυχήματος. Ήταν μια βελόνα μανταρίσματος. Χτες κάποιος έμπηξε μια βελόνα μανταρίσματος στο καλώδιο της παροχής. Πιθανότατα με μια μονωμένη πένσα. Κι έπειτα έσπασε την άκρη της βελόνας. Προπαντός αυτό το τελευταίο ήταν πολύ έξυπνη ιδέα. Η μόνωση μαζεύεται πάνω από τη βελόνα και δεν μπορείς να εντοπίσεις τη βλάβη. Εκτός αν ξέρεις, όπως ο Κύτσοου, μερικά κόλπα με μαγνήτη και πολύμετρο, κι επιπλέον έχεις κάποια ιδέα τι είναι αυτό που ψάχνεις να βρεις».

Αναλογίζομαι τον οίστρο του Γιάκκελσεν. Τον τόνο της φωνής του. Θα τα κανονίσω όλα για τους δυο μας, Σμιλλα. Αύριο όλα θα είναι αλλιώς. Αισθάνομαι καινούργιο σεβασμό για την ευρηματι-κότητά του.

«Φαίνεται πως όσο διαρκούσε η συσκότιση ένας από τους ναύτες —ο Μπέρναρντ Γιάκκελσεν— παρέβη την απαγόρευση εξόδου και βγήκε από το "Κρόνος". Σήμερα λάβαμε ένα τηλεγράφημα από αυτόν. Είναι η παραίτησή του».

Μου δίνει το χαρτί. Είναι ένα τέλεξ από το ταχυδρομείο του Greenland Star. Πολύ σύντομο, ακόμα και για παραίτηση.

Προς τον πλοίαρχο Ζίγκμουντ Λούκας.

Δια της παρούσης υποβάλλω την άμεση παραίτησή μου από το «Κρόνος» για προσωπικούς λόγους. Να πάτε στον διάβολο.

Μπ. Γιάκκελσεν

Σηκώνω τα μάτια μου στον Λούκας.

«Με βασανίζει», λέει, «με βασανίζει η υποψία ότι ήσασταν κι εσείς έξω στη διάρκεια της συσκότισης».

Το πρόσωπό του ραγίζει. Πάει ο αξιωματικός, πάει ο σαρκασμός. Μένει μόνο μια ανησυχία, που φτάνει τα όρια της απόγνωσης.

«Πέστε μου αν ξέρετε κάτι γι' αυτόν».

Βλέπω τώρα όλα αυτά που δεν μου διηγήθηκε ο Γιάκκελσεν. Την τρελή αγωνία του Λούκας, την επιθυμία του να προστατέψει, να σώσει τον αδελφό του, να τον κρατήσει στα καράβια, μακριά από τη φυλακή και τις κακές παρέες στις πόλεις. Με οποιοδήποτε τίμημα. Ακόμα κι αν αυτό σήμαινε να τον πάρει μαζί του σ' ένα τέτοιο ταξίδι.

1

Μοναδικές. (Σ.τ.Μ.)

2

Πολλοί παράγοντες. (Σ.τ.Μ.)

3

Τι άλευρα; (Σ.τ.Μ.)

4

ΥΠΟΞΙΝΗ ΓΕΥΣΗ. (Σ.Τ.Μ.)

5

ΣΤΙΣ ΕΝΤΕΚΑ. ΓΙΑ ΕΝΑ ΑΤΟΜΟ. (Σ.Τ.Μ.)

6

Ο ΒΕΡΛΑΪΝ, ΦΥΣΙΚΑ. (Σ.Τ.Μ.)

7

ΔΕΝ ΕΙΧΑ ΑΛΛΗ ΛΥΣΗ. ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΣΑ ΝΑ ΠΛΗΡΩΣΩ ΤΑ ΧΡΕΗ ΜΟΥ. (Σ.Τ.Μ.)

8

ΔΕΝ ΘΑ ΉΤΑΝ ΜΕΓΑΛΟ ΡΙΣΚΟ (Σ.Τ.Μ.)

9

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΑΥΣΤΗΡΑ Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΒΛΗΤΑ. (Σ.Τ.Μ.)

Για μια στιγμή μπαίνω στον πειρασμό να του τα πω όλα. Για μια στιγμή βλέπω να καθρεφτίζεται ο εαυτός μου στο μαρτύριό του. Οι παράλογες, τυφλές και μάταιες προσπάθειές μας να προστατέψουμε άλλους από κάτι που δεν ξέρουμε τι είναι, προσπάθειες που αφήνουν τη σφραγίδα τους σε ό,τι κάνουμε.

Αφήνω τη στιγμιαία αδυναμία μου να περάσει. Δεν μπορώ να κάνω τίποτα για τον Λούκας αυτή τη στιγμή. Για τον Γιάκκελσεν κανένας δεν μπορεί πια να κάνει τίποτα.

«Στεκόμουν στην προκυμμία. Αυτό είναι όλο».

Ανάβει καινούργιο τσιγάρο. Ένα τασάκι είναι ήδη γεμάτο.

«Τηλεφώνησα στο ταχυδρομείο του Greenland Star. Αλλά η κατάσταση είναι εντελώς εξωπραγματική. Απαγορεύεται αυστηρά να ξεμπαρκάρει κανείς με αυτόν τον τρόπο. Άλλωστε, το εσωτερικό τους σύστημα δυσκολεύει τέτοιες απόπειρες. Γράφεις το τηλεγράφημα και το παραδίνεις σε μια θυρίδα. Από εκεί το πηγαίνουν στη διαλογή. Από εκεί ένας τρίτος το μεταφέρει στο τηλέτυπο. Εγώ μίλησα μ' έναν τέταρτο. Δεν ξέρουν καν αν το τηλεγράφημα παραδόθηκε αυτοπροσώπως ή τηλεφωνικώς. Είναι αδύνατο να μάθω κάτι».

Με πιάνει από το μπράτσο.

«Έχετε την παραμικρή ιδέα γιατί ήθελε να βγει στη στεριά;»

Κουνάω αρνητικά το κεφάλι μου.

Ανεμίζει το τηλεγράφημα.

«Πάντα ο ίδιος».

Τα μάτια του είναι βουρκωμένα.

Έτσι ακριβώς θα έγραφε ο Γιάκκελσεν. Κοφτά, αλαζονικά, σιβυλλικά και ωστόσο μ' ενθουσιασμό για τα κλισέ της τυπικής γλώσσας. Αλλά δεν τα έγραψε ο Γιάκκελσεν αυτά. Είναι το κείμενο στο χαρτί που πήρα τη νύχτα από την καμπίνα του Τόερκ.

Ο Λούκας κοιτάζει προς τη θάλασσα χωρίς να βλέπει τίποτα, απορροφημένος από τις πρώτες βασανιστικές υποθέσεις, που από εδώ και πέρα θα πολλαπλασιάζονται. Έχει ξεχάσει την παρουσία μου.

Εκείνη τη στιγμή παίρνει μπρος ο συναγερμός για πυρκαγιά.

Είμαστε δεκαέξι άτομα συγκεντρωμένα στα μαγειρεία. Όλοι οι επιβάτες και τα μέλη του πληρώματος, εκτός από τον Σόννε και τη Μαρία, που είναι στη γέφυρα.

Από τεχνική άποψη είναι μέρα, αλλά έξω είναι σκοτεινά. Ο άνεμος δυνάμωσε και η θερμοκρασία ανέβηκε, συνδυασμός που κάνει τη βροχή να μαστιγώνει τα παράθυρα σαν τα κλωνάρια ενός δέντρου. Τα κύματα που σπάνε στην μπάντα του πλοίου είναι σαν ακανόνιστα χτυπήματα με κόπανο.

Ο μηχανικός ακουμπάει στον μπουλμέ, πλάι στον Ουρς. Ο Βερλαίν κάθεται λίγο παράμερα, ο Χάνσεν και ο Μωρίς ανάμεσα στους άλλους. Όταν είναι σε ομήγυρη, περνούν πάντα απαρατήρητοι. Μια διακριτικότητα που οφείλεται κι αυτή στη σχολαστική φροντίδα του Βερλαίν.

Ο Λούκας κάθεται στο κεφάλι του τραπεζιού. Έχει περάσει μια ώρα από τότε που τον είδα στη γέφυρα. Τώρα είναι αγνώριστος. Φοράει φρεσκοσιδερωμένο πουκάμισο και καλογουαλισμένα παπούτσια. Είναι φρεσκοξυρισμένος κι έχει χτενίσει τα μαλλιά του με βρεγμένη χτένα. Είναι άγρυπνος και λακωνικός.

Ακριβώς μπροστά στην πόρτα στέκεται ο Τόερκ. Μπροστά του κάθονται ο Σάιντενφέντεν και η Κάτια Κλάουσεν. Περνάει αρκετή ώρα ώσπου να βρω τη δύναμη να τους κοιτάξω. Εκείνοι δεν με προσέχουν.

Ο Λούκας συστήνει τον μηχανικό. Μας πληροφορεί ότι η λειτουργία του συναγερμού πυρκαγιάς παρουσιάζει ακόμα διαταραχές. Η πρωινή προειδοποίηση έγινε κατά λάθος.

Μας ανακοινώνει σύντομα ότι ο Γιάκκελσεν λιποτάκτησε. Όλα τα λέει στ' αγγλικά. Χρησιμοποιεί τη λέξη *deserted*.

Κοιτάζω τον Βερλαίν. Έχει γείρει με την πλάτη στον τοίχο. Τα μάτια του διεισδύουν στα δικά μου, προσεχτικά, εξεταστικά. Δεν μπορώ να χαμηλώσω το βλέμμα μου. Κάποιος άλλος, και όχι εγώ, κοιτάζει μέσα από τα μάτια μου, ένας δαίμονας. Υπόσχεται στον Βερλαίν εκδίκηση.

Ο Λούκας μάς ανακοινώνει ότι πλησιάζουμε στον τελικό προορισμό μας. Περισσότερα δεν λέει. We are approaching our terminal destination. Σε μια-δυο μέρες θα έχουμε φτάσει. Σε κανέναν δεν θα επιτραπεί η αποβίβαση.

Η ανακοίνωση είναι παράλογη στην αοριστία της. Στην εποχή του SATNAV, μπορείς να προσδιορίσεις με ακρίβεια λίγων λεπτών τη στιγμή που θ' αντικρίσεις στεριά.

Δεν υπάρχουν αντιδράσεις. Όλοι ξέρουν ότι κάτι δεν είναι φυσιολογικό σ' αυτό το ταξίδι. Εξάλλου, είναι συνηθισμένοι στις συνθήκες που επικρατούν στα μεγάλα δεξαμενόπλοια. Οι περισσότεροι από αυτούς έχουν ταξιδέψει επτά μήνες στη θάλασσα χωρίς να βγουν σε λιμάνι.

Ο Λούκας κοιτάζει τον Τόερκ. Αυτή η συγκέντρωση έγινε για χάρη του Τόερκ. Εκείνος τη ζήτησε. Ίσως για να μας δει μαζεμένους. Να διαβάσει τις σκέψεις μας. Καθώς μιλούσε ο Λούκας, τα μάτια του πλανιούνταν από πρόσωπο σε πρόσωπο κι έμεναν μια στιγμή στο καθένα. Τώρα κάνει μεταβολή και φεύγει. Ο Σάιντενφέντεν και η Κλάουσεν τον ακολουθούν.

Ο Λούκας τερματίζει τη συγκέντρωση. Ο Βερλαίν φεύγει. Ο

μηχανικός μένει μια στιγμή και κουβεντιάζει με τον Ουρς, που του εξηγεί σε σαραβαλιασμένα αγγλικά κάτι για τα κρουσάνττου φάγαμε. Το αφτί μου πιάνει ότι έχει σημασία ο ατμός. Τόσο στη φάση του φουσκώματος όσο και στον φούρνο.

Η Φερνάντο βγαίνει, αποφεύγοντας να με κοιτάξει.

Ο μηχανικός φεύγει. Δεν με κοίταξε ούτε μια φορά. Θα τον δω το απόγευμα. Αλλά ως τότε δεν θα υπάρχουμε ο ένας για τον άλλον.

Σκέφτομαι αυτό που πρέπει να κάνω στο μεταξύ. Δεν πρόκειται για τίποτα μεγαλεπήβολα σχέδια για το μέλλον. Αλλά για μια υποτυπώδη, χωρίς φαντασία στρατηγική επιβίωσης.

Διασχίζω τον διάδρομο. Πρέπει να μιλήσω με τον Λούκας.

Έχω πατήσει το πόδι μου στη σκάλα, όταν βλέπω τον Χάνσεν να κατεβαίνει προς το μέρος μου. Υποχωρώ και βγαίνω στο ανοιχτό μέρος του καταστρώματος έξω από τις καμπίνες του πληρώματος.

Μόνον εδώ καταλαβαίνω πόσο άσχημος είναι ο καιρός. Η βροχή κοντεύει να παγώσει, είναι βαριά και καταρρακτώδης. Οι κοφτές ριπές του ανέμου την κάνουν να πέφτει σαν απανωτές καμουτσικιές. Πέρα, στη θάλασσα, φαίνονται άσπρα σιρίτια, εκεί που ο άνεμος πελεκίζει τις κορυφές των κυμάτων και τις παίρνει μαζί του σαν αφρό.

Η πόρτα πίσω μου ανοίγει. Αντί να στραφώ, προχωρώ προς την έξοδο στο πρυμνιό κατάστρωμα. Ανοίγει κι αυτή και μπαίνει ο Βερλαίν.

Τώρα αυτό το στενό, σκεπαστό τμήμα του καταστρώματος φαίνεται διαφορετικό από πριν. Τότε με ξεγελούσαν τα

μόνιμα αναμμένα φώτα, οι δύο πόρτες, τα παράθυρα στις καμπίνες. Τώρα συνειδητοποιώ ότι είναι μια από τις πιο απομονωμένες γωνιές του πλοίου. Δεν φαίνεται από πάνω, η πρόσβαση σ' αυτήν είναι δυνατή μόνον από τις δύο πόρτες. Και τα παράθυρα πίσω μου ανήκουν στην καμπίνα του Γιάκκελσεν και τη δική μου. Μπροστά μου είναι μόνον η κουπαστή. Πιο έξω, δώδεκα μέτρα χαμηλότερα, η θάλασσα.

Ο Χάνσεν πλησιάζει, ενώ ο Βερλαίν μένει ακίνητος. Ζυγίζω πενήντα κιλά. Θα με σηκώσουν σβέλτα και θα με ρίξουν στο νερό. Τι είπε ο Λέιερμαν; Ότι κρατάς την αναπνοή σου ώσπου να αισθανθείς ότι τα πνευμόνια σου θα εκραγούν. Αυτό είναι το μαρτύριο. Έπειτα ξεφυσάς με δύναμη και εισπνέεις πολύ βαθιά. Κι έπειτα βρίσκεις την ειρήνη.

Εδώ είναι το μόνο μέρος όπου μπορούν να το κάνουν χωρίς να τους δουν από τη γέφυρα. Πρέπει να περίμεναν αυτή την ευκαιρία.

Πηγαίνω στην κουπαστή και σκύβω προς τα έξω. Ο Χάνσεν πλησιάζει. Οι κινήσεις μας είναι ήρεμες και μεθοδικές. Δεξιά μου, το άνοιγμα προς τη θάλασσα διακόπτεται από τα έξαλα του πλοίου, που κατεβαίνουν ως την κουπαστή. Στην εξωτερική πλευρά του καραβιού είναι σφηνωμένες στο ατσάλι κάτι τετράγωνες σιδερένιες λαβές, που εξαφανίζονται προς τα πάνω στο σκοτάδι.

Καβαλικεύω την κουπαστή. Ο Χάνσεν και ο Βερλαίν σταματούν. Όπως σταματάμε πάντα μπροστά σ' έναν

άνθρωπο που ετοιμάζεται να πηδήξει. Αλλά δεν πηδάω. Πιάνομαι από τις λαβές και τραβάω το σώμα μου έξω, πάνω από την κουπαστή.

Ο Χάνσεν δεν προλαβαίνει να καταλάβει τι γίνεται. Αλλά ο Βερλαίν τρέχει στην κουπαστή και προσπαθεί να με αρπάξει από τους αστραγάλους.

Ένα βαρύ κύμα χτυπάει το «Κρόνος». Το σκάφος τραντάζεται και μπατάρει προς τα δεξιά.

Ο Βερλαίν μ' έχει πιάσει από το πόδι. Αλλά η κίνηση του πλοίου τον κολλάει στην κουπαστή και απειλεί να τον εκσφενδονίσει στη θάλασσα. Αναγκάζεται να με αφήσει. Τα πόδια μου γλιστρούν στα σκαλιά, που το αλάτι και η βροχή τα έχουν κάνει γλιστερά σαν σαπουνισμένα. Καθώς το πλοίο αναγυρίζει, κρέμομαι από τα χέρια. Μακριά κάτω μου, ασπρίζει η ίσαλος γραμμή. Κλείνω τα μάτια και σκαρφαλώνω.

Τα ξανανοίγω έπειτα από ένα διάστημα που μου φαίνεται σαν αιωνιότητα. Από κάτω με κοιτάζει ο Χάνσεν. Έχω ανεβεί μόνο λίγα μέτρα.

Είμαι έξω από τα παράθυρα του καταστρώματος περιπάτου. Προς τ' αριστερά μου βλέπω φως πίσω από τις μπλε κουρτίνες. Κοπανάω το τζάμι με την παλάμη του χεριού μου. Τη στιγμή που τα παρατάω κι ετοιμάζομαι να συνεχίσω το σκαρφάλωμα, οι κουρτίνες παραμερίζονται προσεχτικά. Πίσω από το τζάμι με κοιτάζει ο Κύτσοου. Χτυπούσα το παράθυρο του γραφείου του αρχιμηχανικού. Βάζει τις παλάμες του

γύρω από το πρόσωπό του για να διώξει τις αντανakλάσεις και ακουμπάει στο τζάμι. Η μύτη του γίνεται ένας θαμπός πράσινος λεκές που απλώνεται. Τα πρόσωπά μας απέχουν λίγα εκατοστά.

«Βοήθεια», φωνάζω. «Βοήθεια, που να πάρει!»

Με κοιτάζει. Έπειτα κλείνει τις κουρτίνες.

Συνεχίζω το σκαρφάλωμα. Τα σκαλοπάτια τελειώνουν και πέφτω μέσα στο κατάστρωμα λέμβων, πλάι στα καπόνια που συγκρατούν την αριστερή βάρκα. Η πόρτα βρίσκεται δίπλα μου, προς τα δεξιά. Είναι κλειδωμένη. Μια εξωτερική σκάλα, όπως αυτή που ανέβηκα, ανηφορίζει την καπνοδόχο ως τον εξώστη που είναι έξω από τη γέφυρα.

Κάτω από άλλες συνθήκες θα είχα λόγο να θαυμάσω τη μεθοδικότητα του Βερλαίν. Στην άκρη της σκάλας, λίγα μέτρα από πάνω μου, στέκεται ο Μωρίς, με το χέρι μπανταρισμένο ακόμα. Είναι εκεί για να βεβαιωθεί ότι δεν υπάρχουν μάρτυρες στα ψηλότερα καταστρώματα.

Κατευθύνομαι προς τη σκάλα που πάει κάτω. Από εκεί ανεβαίνει προς το μέρος μου ο Βερλαίν.

Κάνω μεταβολή. Σκέφτομαι ότι ίσως μπ'Ορώ να κατεβάσω στο νερό τη ναυαγοσωστική βάρκα. Ότι πρέπει να είναι αναρτημένη έτσι ώστε να μπορείς να τη λασκάρεις εύκολα και να τη ρίξεις στη θάλασσα. Ότι θα μπορούσα να πηδήξω από πίσω της.

Μπροστά στα βίντσια για το κατέβασμα της βάρκας, παραιτούμαι από την ιδέα. Το σύστημα με αυτόματους γάντζους και καλώδια παραείναι πολύπλοκο. Τραβάω τον μουσαμά που σκεπάζει τη βάρκα. Ίσως βρω εκεί μέσα κάτι για ν' αμυνθώ. Κανένα κοντάρι, καμιά φωτοβολίδα.

Ο μουσαμάς είναι από βαρύ πράσινο νάιλον, που κλείνει με λάστιχο γύρω από την κουπαστή της βάρκας. Μόλις τον σηκώνω, τον αρπάζει ο αέρας και τον πετάει προς τη θάλασσα. Πιάνεται σ' έναν κρίκο στην πλώρη της βάρκας.

Ο Βερλαίν είναι πάνω στο κατάστρωμα. Πίσω του είναι ο Χάνσεν. Αρπάζω το πράσινο νάιλον και περνάω από την έξω πλευρά του πλοίου. Το «Κρόνος» μπατάρει, σηκώνομαι στον αέρα, κλειδώνω τα πόδια μου γύρω από τον μουσαμά και αρχίζω να κατεβαίνω. Στο τέρμα του μουσαμά τα πόδια μου ταλαντεύονται στο κενό. Έπειτα πέφτω, έκοψαν το αυτοσχέδιο σκοινί μου. Φέρνω τα χέρια μου στην πρόταση και η κουπαστή με βρίσκει στις μασχάλες. Τα γόνατά μου χτυπούν στο πλευρό του πλοίου. Αλλά μένω κρεμασμένη. Παράλυτη για μια στιγμή, γιατί μου κόπηκε η αναπνοή. Έπειτα, με το κεφάλι μπροστά, γλιστράω στο πάνω κατάστρωμα.

Μια σύντομη, παράλογη ανάμνηση μού φέρνει εικόνες από την πρώτη φορά στη ζωή μου που έπαιξα αμπάριζα, λίγο μετά τον ερχομό μου στη Δανία. Θυμάμαι πόσο ασυνήθιστη ήμουν σ' ένα παιχνίδι που απέκλειε γρήγορα τους αδύνατους κι έπειτα, σε μια φυσική ιεραρχία, όλους τους άλλους.

Θυμάμαι τις προσπάθειές μου να μείνω ζωντανή, όταν όλοι οι άλλοι με κυνηγούσαν.

Η πόρτα που οδηγεί στη σκάλα ανοίγει κι εμφανίζεται ο Χάνσεν. Τρέχω προς το πρυμνιό κατάστρωμα. Φτάνω στο πλάι της σκάλας που οδηγεί στο κατάστρωμα λέμβων. Στο ύψος του κεφαλιού μου προβάλλει ένα ζευγάρι μπλε παπούτσια που κατεβαίνουν τα σκαλιά. Χώνω τα χέρια μου κάτω από την κουπαστή και σπρώχνω τα πόδια προς τα έξω. Δεν χρειάζεται να βάλω πολλή δύναμη, γιατί είναι μια συνέχεια της κίνησής τους. Τα πόδια διαγράφουν ένα μικρό τόξο στον αέρα και ο Βερλαίν βροντάει με το κεφάλι στο σκαλοπάτι που είναι δίπλα στους ώμους μου. Έπειτα διανύει κατρακυλώντας τα τελευταία μέτρα και σκάει στο κατάστρωμα, ανήμπορος ν' ανακόψει την πτώση του.

Ανεβαίνω τρέχοντας τη σκάλα. Στο κατάστρωμα λέμβων κατευθύνομαι προς τη δεξιά πλευρά και από εκεί σκαρφαλώνω την εξωτερική σκάλα. Ο Μωρίς πρέπει να με άκουσε. Φτάνει στη σκάλα τη στιγμή που αναδύομαι στον εξώστη. Πίσω του ανοίγει η πόρτα της γέφυρας κι εμφανίζεται ο Κύτσοου. Φοράει μπουρνούζι και είναι ξυπόλυτος. Κοιτάζονται με τον Μωρίς. Τους προσπερνώ και μπαίνω στη γέφυρα.

Ψάχνω στην τσέπη μου για τον φακό. Η φωτεινή δέσμη βρίσκει το πρόσωπο του Σόννε. Πλάι στο πηδάλιο στέκεται η Μαρία.

«Πηγαίνετέ με στο ιατρείο», λέω. «Έπαθα ένα ατύχημα».

Ξεκινάμε για το ιατρείο, μπροστά αυτός, πίσω εγώ. Εξω από την αίθουσα με τους ναυτικούς χάρτες ο Σόννε στρέφεται και μένει ακίνητος. Κοιτάζω το σώμα μου. Δεν υπάρχουν γόνατα στο παντελόνι της φόρμας μου. Μόνο δυο ματωμένες τρύπες. Και οι δυο παλάμες μου είναι ξεσκισμένες.

«Έπεσα», λέω.

Ξεκλειδώνει το ιατρείο. Αποφεύγει να με κοιτάξει ολόισια.

Όταν καθίζω και το δέρμα στα γόνατά μου τσιτώνεται, κοντεύω να λιποθυμήσω. Μια ροή μικρών, οδυνηρών θραυσμάτων της μνήμης. Οι πρώτες σκάλες στο οικοτροφείο, το πέσιμο στον τραχύ πάγο: το άστραμμα, το μούδιασμα, η φλόγωση; το τσούξιμο, το κρύο και στο τέλος ο αμβλύς, παλμικός πόνος.

«Μπορείς να το καθαρίσεις αυτό;»

Κοιτάζει αλλού.

«Δεν αντέχω να βλέπω αίματα».

Το καθαρίζω μόνη μου. Τα χέρια μου τρέμουν, το υγρό τρέχει πάνω στις πληγές. Βάζω πάνω τις αποστειρωμένες κομπρέσες. Τις τυλίγω με γάζα. ~

«Κετογκάν».

«Είναι αντίθετο στους κανονισμούς».

Σηκώνω πάνω του το βλέμμα μου. Εκείνος φέρνει το φιαλίδιο.

«Και αμφεταμίνες».

Κάθε πλοίου το φαρμακείο και κάθε εξερευνητική αποστολή έχουν φάρμακα που διεγείρουν το κεντρικό νευρικό σύστημα και διώχνουν το αίσθημα της κόπωσης.

Ο Σόννε μού τις δίνει. Σπάζω πέντε δισκία μέσα σ' ένα χαρτονένιο κύπελλο με νερό. Έχουν πολύ πικρή γεύση.

Δύσκολα μπορώ να κάνω κάτι για τα χέρια μου. Ο Σόννε βρίσκει ένα ζευγάρι άσπρα βαμβακερά γάντια, πολύ εφαρμοστά, από εκείνα που χρησιμοποιούν οι αλλεργικοί.

Τη στιγμή που βγαίνω από την πόρτα, προσπαθεί να χαμογελάσει γενναία.

«Καλύτερα τώρα;»

Κανένας δεν είναι πιο Δανός από αυτόν. Ο φόβος, η σιδερένια θέληση ν' απωθεί ό, τι συμβαίνει ολόγυρά του. Η αδάμαστη αισιοδοξία.

Η βΡ°ΧΠ δεν έχει κοπάσει. Κλωστές νερού διατρέχουν λοξά τα παράθυρα της γέφυρας. Που τώρα γκριζοφέγγουν από το αμυδρό φως της μέρας.

«Πού είναι ο Λούκας;»

«Στην καμπίνα του».

Ένας άνθρωπος που έχει δυο μερόνυχτα να κοιμηθεί είναι άχρηστος.

«Θ' αναλάβει υπηρεσία σε μία ώρα», λέει ο Σόννε. «Στην καρακαξοφωλιά. Θέλει να δει ο ίδιος τον πάγο».

Η μία οθόνη του ραντάρ είναι σταθεροποιημένη σε ακτίνα πενήντα ναυτικών μιλίων. Κοντά στην άκρη της φαίνεται μια γραμ-μοσκιασμένη πρασινωπή ήπειρος. Η αρχή του παγοπέδιου.

«Πες του ότι θα πάω να τον δω εκεί πάνω», λέω.

Το κατάστρωμα του «Κρόνος» είναι έρημο. Δεν θυμίζει πια πλοίο. Το αδύναμο φως της μέρας σχηματίζει βαθιές σκιές, που δεν είναι πια απλώς σκιές. Σε κάθε γωνιά κοχλάζει και μια κόλαση. Όταν ήμουν παιδί, αυτή η ατμόσφαιρα συνόδευε κάθε θάνατο. Κάπου έσκουζαν οι γυναίκες κι εμείς ξέραμε ότι κάποιος είχε πεθάνει, κι αυτή η επίγνωση μεταμόρφωνε τον χώρο. Ακόμα κι αν ήταν Μάης μήνας στο Σιοραπαλούκ, μ' ένα πρασινογάλαζο φως να χύνεται στη γη και να διαπερνάει τα πάντα, μεθώντας τους ανθρώπους με άνοιξη — ακόμα κι αυτό το φως γινόταν τότε η ψυχρή ανταύγεια ενός βασιλείου των νεκρών που είχε αναδυθεί στην επιφάνεια της γης.

Η σκάλα ανεβαίνει από την μπροστινή πλευρά του καταρτιού. Η καρακαξοφωλιά είναι ένα επίπεδο αλουμινένιο κουτί, με παράθυρα μπροστά και στα πλάγια. Η ύπαρξή της είναι

υποχρεωτική σε κάθε πλοίο που ταξιδεύει στους πάγους.

Είκοσι μέτρα πρέπει ν' ανεβώ για να φτάσω ως εκεί. Στο σχεδιάγραμμά μου δεν φαίνονται πολλά. Αλλά το σκαρφάλωμα είναι φοβερό. Το καράβι σκαμπανεβάζει και γέρνει στο πλάι, όλες οι κινήσεις στο υπομόχλιο του κύτους ενισχύονται ολοένα καθώς ανεβαίνω και ο μοχλοβραχίονας μεγαλώνει.

Τα σκαλιά καταλήγουν σ' έναν εξώστη, πάνω από τον οποίο είναι δεμένες οι τροχαλίες για τις μπίγες. Από εκεί ανεβαίνεις σ' έναν μικρότερο εξώστη, και από μια πορτούλα μπαίνεις στο μεταλλικό κουβούκλιο.

Μόλις που μπορεί κανείς να σταθεί όρθιος. Μέσα στο σκοτάδι διακρίνω αμυδρά έναν παλιού τύπου τηλέγραφο για την επικοινωνία με το μηχανοστάσιο, ένα κλισίμετρο, ένα δρομόμετρο, μια μεγάλη πυξίδα, το πηδάλιο και τη συσκευή επικοινωνίας με τη γέφυρα. Όταν μπούμε στο παγοπέδιο, από εδώ θα κυβερνάει ο Λούκας το «Κρόνος». Μόνον από εδώ υπάρχει αρκετή ορατότητα.

Στον πίσω τοίχο υπάρχει ένα μακρόστενο κάθισμα. Όταν μπαίνω, ο Λούκας τραβιέται στο πλάι και μου κάνει χώρο. Τον βλέπω σαν συμπύκνωση του σκοταδιού. Θέλω να του μιλήσω για τον Γιάκκελσεν. Σε κάθε πλοίο, ο καπετάνιος έχει κάποιου είδους όπλο. Και ασκεί πάντα εξουσία. Θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εξουδετερώσει τον Βερλαίν, να στρίψει το πλοίο. Θα μπορούσαμε να φτάσουμε στο Σισιμιούτ μέσα σ'

επτά ώρες.

Γλιστρώ κοντά του και καθίζω. Εκείνος βάζει τα πόδια του πάνω στον τηλεγράφο. Δεν είναι ο Λούκας. Είναι ο Τόερκ.

«Ο πάγος», λέει. «Πλησιάζουμε στον πάγο».

Μόλις που διακρίνεται, σαν ένα ασπρόγκριζο φως στον ορίζοντα. Ο ουρανός κρέμεται χαμηλά και είναι σκοτεινός, σαν καπνός από κάρβουνο, με μερικά ξανοίγματα εδώ κι εκεί.

Η μικρή καμπίνα γύρω μας τραμπαλίζεται και τραντάζεται, τη μια κατρακυλάω πάνω του, την άλλη μακριά του, προς τον τοίχο. Εκείνος μένει ασάλευτος. Με τις μπότες πάνω στον τηλεγράφο και το χέρι στο κάθισμα, μοιάζει καρφωμένος στη θέση του.

«Βγήκες έξω στο Greenland Star. Ήσουν στο μπροστινό μέρος του πλοίου, όταν έγινε ο πρώτος συναγερμός πυρκαγιάς. Ο Κύτσοου σ' έχει δει επανειλημμένα να κυκλοφορείς νυχτιάτικα. Γιατί;»

«Έχω συνηθίσει να μπορώ να κυκλοφορώ ελεύθερα σ' ένα πλοίο».

Δεν μπορώ να δω το πρόσωπό του, διακρίνω μόνο το περίγραμμά του, κι αυτό αμυδρά.

«Ποια πλοία; Παρέδωσες στον πλοίαρχο μόνο το διαβατήριό σου. Εστειλα φαξ στη Γενική Διεύθυνση Προσωπικού Πλοίων.

Ποτέ δεν έβγαλαν ναυτικό φυλλάδιο στ' όνομά σου».

Για μια στιγμή, ο πειρασμός να τα παρατήσω όλα είναι ακατανίκητος.

«Μπάρκα σε μικρά πλοία. Δεν ζητούν ποτέ χαρτιά έξω από το Εμπορικό Ναυτικό».

«Κι έπειτα άκουσες γι' αυτή τη δουλειά και ήρθες σ' επαφή με τον Λούκας».

Δεν πρόκειται για ερώτηση, κι έτσι δεν απαντώ. Εκείνος με περιεργάζεται. Είναι πολύ πιθανό ότι ούτε αυτός μπορεί να με δει καλύτερα.

«Γι' αυτό το ταξίδι δεν έγινε λόγος πουθενά. Κρατήθηκε μυστικό. Δεν επικοινωνήσες με τον Λούκας. Έβαλες τον Λάντερ, έναν ιδιοκτήτη καζίνο, να κανονίσει μια συνάντηση».

Η φωνή του είναι χαμηλή, γεμάτη ενδιαφέρον.

«Πήγες να δεις τον Αντρέας Φίνε και τον Βινγκ. Κάτι ψάχνεις να βρεις».

Μου φαίνεται πως ο πάγος προχωρεί αργά προς το μέρος μας, πάνω από τη θάλασσα.

«Για ποιον δουλεύεις;»

Το ανυπόφορο είναι η σκέψη ότι ήξερε από την αρχή ποια

είμαι. Δεν θυμάμαι να ένιωσα ποτέ τόσο έντονα ότι βρίσκομαι στο έλεος ενός άλλου ανθρώπου, από τότε που ήμουν παιδί.

Δεν είπε στον μηχανικό ότι θα ήμουν στο πλοίο. Ήθελε να είναι παρών τη στιγμή που θ' αντικρίζαμε ο ένας τον άλλο. Για να καταλάβει τι υπάρχει ανάμεσά μας. Αυτό προπαντός επιδίωκε, όταν ζήτησε να συγκεντρωθούμε στην τραπεζαρία. Αδύνατο να μαντέψω τι έχει αποφασίσει.

«Ο Βερλαίν πιστεύει ότι είσαι της αστυνομίας. Για ένα διάστημα έκλινα κι εγώ προς αυ τή την άποψη. Έριξα μια ματιά στο διαμέρισμά σου στην Κοπεγχάγη. Στην καμπίνα σου εδώ, στο πλοίο. Φαίνεσαι τόσο μόνη. Τόσο ανοργάνωτη. Μήπως όμως καμιά εταιρεία; Κανένας ιδιωτικός πελάτης;»

Για μια στιγμή ήμουν έτοιμη να γείρω πίσω και να περιμένω τον ύπνο, την αναισθησία και το τέλος. Αυτό που με βγάζει από την ύπνωση είναι η επανάληψη της ερώτησης. Ο Τόερκ χρειάζεται απάντηση. Είναι κι αυτή μια ανάκριση. Δεν μπορεί να ξέρει με βεβαιότητα ποια είμαι. Με ποιους έχω επαφή. Πόσα ξέρω. Είμαι ακόμα ζωντανή.

«Ένα παιδί στην πολυκατοικία όπου μένω έπεσε από μια στέγη. Στο διαμέρισμα της μητέρας του βρήκα τη διεύθυνση του Βινγκ. Η μητέρα παίρνει σύνταξη από την Κρυολιθική Εταιρεία για τον άνδρα της. Αυτό με οδήγησε στα αρχεία της εταιρείας, στις πληροφορίες που υπήρχαν για τις αποστολές στην Γκέλα Άλτα. Έτσι προέκυψαν όλα τ' άλλα».

«Ποιος σε βοήθησε;»

Η φωνή του όλη αυτή την ώρα είναι πειστική και ωστόσο απαθής. Σαν να μιλάμε για κοινούς γνωστούς, για καταστάσεις που ουσιαστικά δεν μας αφορούν.

Ποτέ δεν πίστεψα ότι υπάρχουν ψυχροί άνθρωποι. Σφιγμένοι ναι, αλλά όχι ψυχροί. Η ουσία της ζωής είναι η ζεστασιά. Ακόμα και το μίσος είναι ζεστασιά, που στρέφεται προς την αντίθετη κατεύθυνση από τη φυσική της. Τώρα, εδώ, βλέπω ότι έκανα λάθος. Από τον άνδρα που κάθεται δίπλα μου εκπορεύεται, σαν φυσικό φαινόμενο, μια ψυχρή, εξουθενωτική ροή ενέργειας.

Προσπαθώ να τον φανταστώ παιδί, να πιαστώ από κάτι ανθρώπινο, κατανοητό, ένα υποσιτισμένο αγόρι χωρίς πατέρα, σε μια παράγκα του Μπρένσχοϊ. Κατατρεγμένο, αδύνατο σαν πουλάκι, μόνο.

Αναγκάζομαι να παραιτηθώ, η εικόνα κλονίζεται, θρυμματίζεται, διαλύεται. Ο άνδρας που κάθεται δίπλα μου είναι συμπαγής και ταυτόχρονα ρευστός, ευέλικτος, ένας άνθρωπος που έχει ξεπεράσει το παρελθόν του σε βαθμό που να μην έχει μείνει πάνω του κανένα ίχνος του.

«Ποιος σε βοήθησε;»

Αυτή η τελευταία ερώτηση είναι η καθοριστική. Το σημαντικότερο δεν είναι τι ξέρω η ίδια. Το σημαντικότερο είναι με ποιον μοιράστηκα αυτή τη γνώση. Για να καταλάβει τι του επιφυλάσσεται. Ίσως εκεί βρίσκεται η ανθρωπιά του: στα

σημάδια ενός ανθρώπου που μεγάλωσε μέσα σε απύθμενη ανασφάλεια, στην ανάγκη του να προγραμματίζει, να κάνει τον κόσμο του προβλέψιμο.

Αφαιρώ από τη φωνή μου κάθε συγκίνηση.

«Τα έβγαζα πέρα μόνη μου».

Στην αρχή σωπαίνει.

«Γιατί το κάνεις αυτό;» ρωτάει έπειτα.

«Θέλω να καταλάβω γιατί πέθανε».

Καμιά φορά, όταν στέκεσαι στην άκρη της σανίδας με δεμένα τα μάτια, νιώθεις μια αλλόκοτη σιγουριά. Ξέρω ότι είπα το σωστό.

Εκείνος απορροφά την απάντηση.

«-έρεις τι πάω να κάνω εγώ στην Γκέλα 'Αλτα;»

Αυτό το «εγώ» είναι μια αναλαμπή μεγάλης ειλικρίνειας. Το πλοίο, το πλήρωμα, εγώ η ίδια, οι σύντροφοί του, φύγαμε από τη μέση. Ολος αυτός ο πολύπλοκος μηχανισμός λειτουργεί μόνο για χάρη του. Η ερώτηση δεν περιέχει καμιά αλαζονεία. Δηλώνει απλώς πώς έχουν τα πράγματα. Με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, βρισκόμαστε όλοι εδώ επειδή το θέλησε εκείνος και είχε τη δύναμη να επιβάλει τη θέλησή του.

Ισορροπώ στην κόψη του ξυραφιού. Εκείνος ξέρει ότι είπα

ψέματα. Ότι δεν έφτασα ως εδώ χωρίς βοήθεια. Του το λέει και μόνο το γεγονός ότι κατάφερα να μπαρκάρω. Αλλά εξακολουθεί ν' αγνοεί αν έχει δίπλα του ένα άτομο ή μια οργάνωση. Η αμφιβολία του είναι η ελπίδα μου. Θυμάμαι την έκφραση των κυνηγών, όταν γύριζαν σπίτι. Όσο περισσότερο κυνήγι είχαν στο έλκηθρο, τόσο πιο απογοητευμένοι έδειχναν. Θυμάμαι την ψεύτικη μετριοφροσύνη της μητέρας μου μετά το ψάρεμα. Μια παράσταση που έδινε η ίδια, αλλά περιέγραψε ο Μόριτς σε μια από τις εκρήξεις οργής του: «Το ιδανικό σου είναι να σιγανοπαπαδιάς είκοσι τοις εκατό, αλλά σαράντα τοις εκατό το θεωρείς ακόμα ιδανικότερο».

«Θα μεταφέρουμε κάτι. Κάτι τόσο βαρύ, που απαιτεί ένα πλοίο με το μέγεθος του "Κρόνος"».

Αδύνατο να μαντέψω τι συμβαίνει μέσα του. Μέσα στο σκοτάδι νιώθω μόνο την ένταση της προσοχής του, μια δύναμη που καταγράφει και αξιολογεί. Κι έρχεται πάλι στο μυαλό μου η εικόνα μιας πολικής αρκούδας. Η αταραξία με την οποία το θηρίο ζυγίζει την πείνα του, την αμυντική ικανότητα της λείας, τις περιστάσεις.

«Γιατί τηλεφώνησες στο διαμέρισμά μου;» ακούω τον εαυτό μου να ρωτάει.

«Κατάλαβα πολλά από αυτό το τηλεφώνημα. Καμιά φυσιολογική γυναίκα, κανένας φυσιολογικός άνθρωπος δεν θα σήκωνε το τηλέφωνο».

Βγαίνουμε μαζί στον εξώστη, που σκεπάζεται τώρα από ένα

λεπτό στρώμα πάγου. Κάθε φορά που ένα κύμα χτυπάει το σκάφος, μπορείς να αισθανθείς το ζόρισμα του κινητήρα, καθώς η πίεση στην έλικα αυξάνει.

Τον αφήνω να προπορευτεί. Η επιβολή ενός ανθρώπου ελαττώνεται στο ύπαιθρο. Αλλά η δική του όχι. Ο Τόερκ διαποτίζει τον χώρο και το γκρίζο, πυώδες φως γύρω μας με τη δική του ακτινοβολία. Ποτέ πριν δεν έχω φοβηθεί άνθρωπο τόσο πολύ.

Εδώ, στον εξώστη, καταλαβαίνω ξαφνικά ότι ήταν με τον Ησαΐα στη στέγη. Ότι τον είδε να πηδάει. Είναι μια γνώση που έρχεται σαν όραμα, χωρίς λεπτομέρειες ακόμα, αλλά με απόλυτη βεβαιότητα. Τούτη τη στιγμή μοιράζομαι, πέρα από τον χρόνο και την απόσταση, τον φόβο του Ησαΐα, τούτη τη στιγμή είμαι κι εγώ στη στέγη.

Καθώς πιάνεται από τα κάγκελα, με κοιτάζει στα μάτια.

«Κάνε λίγα βήματα πίσω, σε παρακαλώ».

Η αμοιβαία κατανόησή μας είναι πλήρης και σχεδόν δεν χρειάζεται λόγια. Εκείνος είδε το ενδεχόμενο να κατεβεί λίγα σκαλιά και τότε εγώ να κάνω ένα βήμα μπροστά, να του τραβήξω τα χέρια, να τον κλοτσήσω στο πρόσωπο και να τον αφήσω να πέσει από ύψος είκοσι μέτρων στο κατάστρωμα, που φαίνεται από εδώ πάνω τόσο μικρό ώστε θα έλεγες ότι δεν είναι καθόλου βέβαιο αν το σώμα του θα προσγειωνόταν πάνω του.

Πισωπατώ, ώσπου η πλάτη μου ακουμπάει στο κιγκλίδωμα. Του είμαι σχεδόν ευγνώμων που πήρε αυτό το προληπτικό μέτρο. Ίσως να μην κατάφερνα ν' αντισταθώ στον πειρασμό.

Δύο φορές έχει συμβεί να ταξιδέψω στη Γροιλανδία και για έξι μήνες να μη δω το είδωλό μου. Στην επιστροφή, απέφυγα επιμελώς τους καθρέφτες στ' αεροπλάνα και στ' αεροδρόμια. Όταν τελικά, στο διαμέρισμά μου, στεκόμουν μπροστά στον καθρέφτη, έβλεπα ολοκάθαρα τις φυσικές εκδηλώσεις της ροής του χρόνου. Τις πρώτες γκρίζες τρίχες, τον ιστό από ρυτίδες, τις όλο και βαθύτερες και πιο ευδιάκριτες σκίες που έκαναν τα κόκαλα κάτω από το δέρμα μου.

Καμιά γνώση δεν με καθησύχαζε περισσότερο απ' όσο η βεβαιότητα ότι θα πεθάνω. Σ' αυτές τις στιγμές ενάργεια — και βλέπεις καθαρά τον εαυτό σου μόνον όταν τον βλέπεις σαν ξένο— εξαφανίζονται ολότελα η απελπισία, η ευφροσύνη, η κατάθλιψη, και τη θέση τους παίρνει η γαλήνη. Για μένα, ο θάνατος δεν ήταν ένα φόβητρο ή μια κατάσταση ή ένα γεγονός που θα έρθει να Μ^ε βρει. Ήταν μια προσήλωση στο παρόν, μια βοήθεια, ένας σύμμαχος στην προσπάθειά μου να υπάρχω.

Τις νύχτες του καλοκαιριού, ο Ησαΐας αποκοιμόταν πότε πότε στον καναπέ μου. Δεν θυμάμαι τι έκανα εγώ, μάλλον καθόμουν και τον κοίταζα. Κάποια στιγμή άγγιζα τον λαιμό του και τον ένιωθα πολύ ζεστό. Τότε ξεκούμπωνα προσεχτικά το πουκάμισό του, γύμνωνα το στήθος του, σηκωνόμουν και άνοιγα το παράθυρο που βλέπει προς το λιμάνι, κι εκείνη τη

στιγμή ήμασταν κάπου αλλού. Ήμασταν στην Ιίτα, μέσα στο καλοκαιρινό αντίσκηνο. Ένα φως σαν από πανσέληνο περνάει μέσα από το καναβάτσο. Αλλά είναι το ύφασμα της τέντας που βάφει το φως γαλάζιο, γιατί όταν παραμερίζω τον μπερντέ πέφτει πάνω στον Ησαΐα ο μουντός, κόκκινος ήλιος του μεσονυκτίου. Ο Ησαΐας δεν ξυπνάει, έχει μείνει ένα εικοσιτετράωρο άπνους, δεν μπορούσαμε να κοιμηθούμε με αυτό το αδιάκοπο φως και τώρα έχει καταρρεύσει. Ίσως είναι παιδί μου, έτσι αισθάνομαι. Κοιτάζω το στήθος και τον λαιμό του, την ανάσα του, τον γρήγορο σφυγμό του κάτω από το άψογο μελαψό δέρμα.

Έπειτα πηγαίνω και στέκομαι μπροστά στον καθρέφτη, γδύνομαι, κοιτάζω το δικό μου στήθος και τον δικό μου λαιμό και σκέφτομαι ότι κάποτε όλα αυτά θα χαθούν, ακόμα και τα αισθήματά μου για τον Ησαΐα θα πεθάνουν μαζί μου. Αλλά ως τότε εκείνος θα υπάρχει, και μετά από αυτόν τα παιδιά του ή άλλα παιδιά, μια ρόδα από παιδιά, μια αλυσίδα, μια σπείρα που καθώς συστρέφεται βυθίζεται στην αιωνιότητα.

Κάτι τέτοιες στιγμές, όταν συναισθανόμουν τη θνητότητα και τη συνέχιση των πάντων, ήμουν πολύ ευτυχισμένη.

Το ίδιο και τώρα, κατά κάποιον τρόπο. Έχω γδυθεί και στέκομαι μπροστά στον καθρέφτη.

Όσοι ενδιαφέρονται για τον θάνατο, δεν θα έχαναν κοιτάζοντάς με. Έχω βγάλει τους επιδέσμους μου. Δεν υπάρχει

δέρμα στις επιγονατίδες μου. Ανάμεσα στους γοφούς μου απλώνεται ένας μεγάλος, γαλαζοκίτρινος λεκές από αίμα πηγμένο κάτω από το δέρμα, εκεί που με βρήκε η γκαβίλια του Γιακκέλσεν. Και στις δυο παλάμες μου έχω πληγές που πυορροούν και αρνούνται να κλείσουν. Στον σβέρκο έχω ένα καρούμπαλο σαν αβγό γλάρου, καθώς κι ένα σημείο όπου γδάρθηκα και το δέρμα μαζεύτηκε, γυμνώνοντας τη σάρκα. Είχα μάλιστα τη μετριοφροσύνη να μη βγάλω τ' άσπρα σοσόνια μου, για να μη δει κανείς τον πρησμένο μου αστράγαλο, και δεν λέω τίποτα για τις μελανιές που είναι σπαρμένες άτο σώμα μου ή για το έγκαυμα στην κορυφή του κρανίου μου, που ακόμα με σουβλίζει πότε πότε.

Έχω χάσει βάρος. Από αδύνατη έχω γίνει σκελετός. Από την αϋπνία τα μάτια μου έχουν βουλιάξει στο κρανίο. Παρ' όλα αυτά χαμογελώ στην ξένη που αντικρίζω στον καθρέφτη. Η μοιρασιά της ευτυχίας και της δυστυχίας στη ζωή δεν είναι απλά μαθηματικά, δεν υπάρχει εδώ ισοκατανομή. Πάνω στο «Κρόνος» βρίσκεται ένας από τους λίγους ανθρώπους στον κόσμο που με κάνουν να πιστεύω ότι αξίζει να μείνω ζωντανή.

Με καλεί ακριβώς στις πέντε το απόγευμα. Είναι η πρώτη φορά που νιώθω τρυφερότητα για τη συσκευή ενδοεπικοινωνίας.

«Σμ- Σμίλλα, σ' ένα τέταρτο στο ιατρείο».

Τρέφει τα ίδια αισθήματα όπως εγώ για τα τηλέφωνα. Μόλις

που προλαβαίνει να μεταδώσει το μήνυμά του πριν απομακρυνθεί.

«Φόιλ», λέω. Ποτέ πριν δεν πρόφερα το επίθετό του. Το στόμα μου γλυκαίνει. «Ευχαριστώ για χτες».

Δεν απαντάει. Η συσκευή βγάζει ένα «κλικ», το φωτάκι σβήνει.

Φοράω μπλε φόρμα. Δεν είναι τυχαία επιλογή. Τίποτα δεν γίνεται τυχαία, όταν ντύνομαι. Φυσικά, θα μπορούσα να στολιστώ. Ακόμα και τώρα θα μπορούσα να στολιστώ. Αλλά τα μπλε ρούχα είναι η στολή του «Κρόνος», συμβολίζουν το γεγονός ότι τώρα συναντιόμαστε κάτω από άλλες συνθήκες, ότι έχουμε τον κόσμο εναντίον μας με διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι πριν.

Αφουγκράζομαι πολλή ώρα πίσω από την πόρτα, πριν βγω στον διάδρομο.

Δεν μπορώ να φανταστώ ότι υπάρχει κάτι σαν τη χριστιανική κόλαση. Αλλά το αρχαίο γροιλανδικό βασίλειο των νεκρών έρχεται ολοένα στον νου μου τον τελευταίο καιρό. Αν σκεφτούμε πόσα δυσάρεστα μας συμβαίνουν όσο ζούμε, φαίνεται απίθανο ότι θα σταματήσουν μόνο και μόνο επειδή πεθάνουμε.

Αν υπάρχουν κρυφά ραντεβού με τον αγαπημένο στο βασίλειο των νεκρών, το προοίμιό τους θα είναι σίγουρα όπως αυτό εδώ. Μετακινούμαι από πόρτα σε πόρτα. Δεν βλέπω πια το «Κρόνος» απλώς σαν πλοίο, αλλά πιο πολύ σαν

ναρκοπέδιο. Προσπαθώ να μαντέψω πού παραμονεύουν οι νάρκες.

Τη στιγμή που κάποιος βγαίνει από το γυμναστήριο, χώνομαι στην τουαλέτα πριν η πόρτα κλείσει πίσω του. Από τη χαραμάδα ανάμεσα στο πορτόφυλλο και το κούφωμα βλέπω να περνάει η Μαρία. Βιαστικά, με πετρωμένο πρόσωπο. Δεν είμαι η μόνη που ξέρει ότι το «Κρόνος» είναι στοιχειωμένο.

Δεν συναντώ κανέναν καθώς ανεβαίνω τη σκάλα. Η πόρτα της γέφυρας είναι κλειστή, η αίθουσα με τους ναυτικούς χάρτες άδεια.

Μπροστά στο ιατρείο σταματώ. Στρώνω τα ρούχα μου, αισθάνομαι το πρόσωπό μου γυμνό χωρίς μεϊκάπ.

Το δωμάτιο είναι σκοτεινό, οι κουρτίνες τραβηγμένες. Κλείνω πίσω μου την πόρτα και στηρίζομαι πάνω της με την πλάτη. Μπορώ να νιώσω τα χείλη μου. Θέλω να προβάλει εκείνος μέσα από το σκοτάδι και να με φιλήσει.

Φτάνει ως εμένα ένα λεπτό, δροσερό άρωμα σαν από λουλούδια. Περιμένω.

Δεν ανάβει το φως στο ταβάνι, αλλά η λάμπα πάνω από το πέτσινο ντιβάνι, κάτι σαν λάμπα εγχειρήσεων. Σχηματίζει κίτρινες ζώνες φωτός πάνω στο μαύρο δέρμα και αφήνει το υπόλοιπο δωμάτιο στο σκοτάδι.

Σε μια καρέκλα, με τις μπότες ανεβασμένες στο ντιβάνι,

κάθεται ο Τόερκ. Πιο πέρα, στο μισοσκόταδο, στέκεται κοντά στον τοίχο ο Βερλαίν. Η Κάτια Κλάουσεν κάθεται στην κάτω άκρη του ντιβανιού, με τα πόδια της να αιωρούνται πάνω από το πάτωμα. Δεν υπάρχουν άλλοι στο δωμάτιο.

Βλέπω τον εαυτό μου απ' έξω. Ίσως επειδή παραείναι οδυνηρό να είμαι μέσα του. Αδιαφορώ για τους τρεις που βλέπω μπροστά μου, αδιαφορώ για τον εαυτό μου. Ο άνθρωπος με τον οποίο μίλησα πριν από λίγο ήταν ο μηχανικός. Αυτός με φώναξε εδώ πάνω.

Ένα όριο, υπάρχει ένα όριο για όλους μας. Για την επιμονή μας, για το πόσες προσπάθειες μπορούμε να κάνουμε να πλησιάσουμε τους άλλους. Για το πόσες απορρίψεις μπορούμε να υπομείνουμε.

«Άδειασε τις τσέπες σου».

Μίλησε ο Βερλαίν. Είναι η πρώτη φορά που έχω την ευκαιρία να δω* την κατανομή εργασίας ανάμεσα στους δυο. Υποθέτω ότι ο Βερλαίν αναλαμβάνει τη σωματική βία.

Προχωρώ προς το φως και αφήνω πάνω στο ντιβάνι τον φακό και τα κλειδιά μου. Αναρωτιέμαι ποιος είναι ο ρόλος της γυναίκας εδώ μέσα. Η απάντηση έρχεται την ίδια στιγμή. Ο Βερλαίν τής κάνει ένα νεύμα, εκείνη σηκώνεται και με πλησιάζει. Οι άνδρες κοιτάζουν αλλού, καθώς μου κάνει σωματική έρευνα. Είναι πολύ ψηλότερη από μένα, αλλά ευκίνητη. Αρχίζει γονατιστή, ψαχουλεύει τους αστραγάλους μου και από εκεί προχωρεί προς τα πάνω. Βρίσκει το

κατσαβίδι μου και τη θήκη με τις βελόνες του Γιάκκελσεν. Στο τέλος μού βγάζει τη ζώνη.

Ο Τόερκ δεν κοιτάζει τα ευρήματά της. Αλλά ο Βερλαίν τα ζυγίζει στο χέρι του.

Πώς θα έρθει; Θα προλάβω να το δω;

Ο Τόερκ σηκώνεται.

«Τυπικά, είσαι υπό κράτηση».

Δεν με κοιτάζει. Ξέρουμε και οι δυο ότι κάθε αναφορά σε τυπικότητες είναι μέρος της ίδιας ψευδαίσθησης όπως η αμοιβαία ευγένειά μας. Είναι ο τελευταίος πέπλος που απομένει.

Κοιτάζει κάτω. Έπειτα κουνάει αργά το κεφάλι του, και κάτι που μοιάζει με απορία περνάει από το πρόσωπό του.

«Μπλοφάρεις καταπληκτικά», λέει. «Θα προτιμούσα χίλιες φορές να κάθομαι στην καρακαξοφωλιά και να σε ακούω να λες ψέματα παρά να τριγυρίζω ανάμεσα σ' αυτές τις μέτριες αλήθειες».

Για μια στιγμή μένουν ακίνητοι και οι τρεις. Έπειτα φεύγουν.

Ο Βερλαίν είναι αυτός που θα κλειδώσει την πόρτα. Κοντοστέκεται στο άνοιγμά της. Φαίνεται κουρασμένος. Υπάρχει μια ειλικρίνεια στη σιωπή του. Μου λέει με τον τρόπο του ότι δεν είναι κελί αυτό εδώ και η κατάσταση δεν έχει να

κάνει με κράτηση. Είναι η αρχή του τέλους, που θα έρθει όπου να 'ναι.

Ο ΠΑΓΟΣ

1

Στο κατηχητικό μάς έμαθαν ότι ο ήλιος είναι ο Κύριος Ημών Ιησούς Χριστός. Στο οικοτροφείο ακούσαμε για πρώτη φορά ότι τον θεωρούν μια υδρογονοβόμβα που εκρήγνυται συνεχώς.

Για μένα, ο ήλιος θα είναι πάντα ο Ουράνιος Παλιάτσος. Στην πρώτη συνειδητή μου ανάμνηση, τον κοιτάζω ολόγεια με ζαρωμένα μάτια, ξέροντας καλά ότι αυτό απαγορεύεται, και σκέφτομαι ότι μας απειλεί και ταυτόχρονα μας χαμογελάει, σαν τον παλιάτσο που βάφει το πρόσωπό του με αίμα και στάχτες, σφηνώνει εγκάρσια στο στόμα του ένα ξύλο και, αγνώριστος, τρομαχτικός, πρόσχαρος, ζυγώνει εμάς τα παιδιά.

Τώρα, λίγο πριν ο δίσκος του ήλιου αγγίξει τον ορίζοντα και ξεφύγει για μια στιγμή από το μαύρο σάβανο της συννεφιάς για να πυρπολήσει τον πάγο και το πλοίο, έχω μπροστά μου μια παραστατική εικόνα της στρατηγικής του παλιάτσου. Να ξεφεύγει από το σκοτάδι σκύβοντας όσο χρειάζεται. Η επικίνδυνη αποτελεσματικότητα της ταπείνωσης.

Το «Κρόνος» πλησιάζει στον πάγο. Τον βλέπω από μακριά, πίσω από δέκα χιλιοστά άθραυστο γυαλί, που έχει θολώσει από τους κρυστάλλους του αλατιού στην εξωτερική πλευρά του. Δεν έχει καμιά σημασία αυτό, αισθάνομαι σαν να πατάω

πάνω του.

Ο πάγος έχει σκεπάσει τη θάλασσα και στην αρχή όλα είναι γκριζα. Ο στενός δίαυλος που ανοίγει το «Κρόνος» είναι σαν αυλάκι από στάχτη. Οι παγόπλακες, στο μέγεθος του πλοίου οι περισσότερες, μοιάζουν με πελώρια βράχια, που φούσκωσαν λίγο κι έσκασαν από το κύο. Ένας κόσμος ολότελα άψυχος.

Τότε ο ήλιος πέφτει κάτω από το συννεφένιο σεντόνι, σαν βενζίνη που πήρε φωτιά.

Η κρούστα πάγου σχηματίστηκε πέρσι στον Αρκτικό ωκεανό. Από εκεί τα ρεύματα την έσπρωξαν ανάμεσα στο Σβάλμπαρ και την ανατολική ακτή της Γροιλανδίας, την κατέβασαν ως το ακρωτήριο Φαρβέλ κι έπειτα την παρέσυραν προς τα βόρεια, κατά μήκος της δυτικής ακτής.

Ήταν ποίημα η δημιουργία της. Κάποια μέρα του Οκτωβρίου η θερμοκρασία έπεσε τριάντα βαθμούς μέσα σε τέσσερις ώρες και η θάλασσα έγινε ασάλευτη σαν καθρέφτης. Περιμένει να καθρεφτίσει ένα θαύμα της πλάσης. Σύννεφα και θάλασσα ενώνονται τώρα σε μια κουρτίνα από βαρύ γκριζο μετάξι. Το νερό γίνεται πηχτό και μια ιδέα κοκκινωπό, σαν λικέρ από βατόμουρα. Μια γαλάζια ομίχλη παγερού καπνού αποσπάται από την επιφάνεια της θάλασσας και γλιστράει πάνω από τον υδάτινο καθρέφτη. Έπειτα το νερό πήζει. Και η παγωνιά ανασύρει τώρα από τη σκοτεινή θάλασσα ένα ροδώνα, ένα άσπρο χαλί από ανθούς πάγου, που

σχηματίστηκαν από αλάτι και παγωμένες νεροσταγόνες. Τέτοια λουλούδια μπορεί να ζήσουν τέσσερις ώρες, μπορεί και δύο μέρες.

Σ' αυτή τη φάση, η δομή των παγοκρυστάλλων βασίζεται στον αριθμό έξι. Γύρω από ένα εξάγωνο, σαν κελί κερήθρας από στερεοποιημένο νερό, έξι βραχίονες απλώνονται προς έξι καινούργια κελιά, που με τη σειρά τους —αν τα φωτογραφίσεις με έγχρωμο φίλτρο και τα δεις σε ισχυρή μεγέθυνση — αναλύονται σε καινούργια εξάγωνα.

Έπειτα σχηματίζονται διαδοχικά «παγοτρίμματα», «παγοπουρές», «παγοτηγανίτες», που ενώνονται σε ογκόπαγους. Ο πάγος αποβάλλει το αλάτι, το θαλασσινό νερό παγώνει από κάτω. Ο πάγος σπάει. Η συμπίεση, οι κατακρημνίσεις και το κρύο που δυναμώνει κάνουν την επιφάνειά του κυματιστή. Κάποια στιγμή αρχίζει να μετακινείται.

Πέρα, μακριά, είναι το χίκου, ο μόνιμος πάγος, η ήπειρος παγωμένης θάλασσας που παραπλέουμε.

Γύρω από το «Κρόνος», στο φιόρδ που δημιουργήθηκε από το σύστημα των τοπικών ρευμάτων —ένα σύστημα που μόνο κατά ένα μέρος έχει εξηγηθεί και περιγραφεί— επιπλέουν παντού χίκουακ και ττουκτακ, παγόπλακες. Οι πιο επικίνδυνες είναι οι μπλε και μαύρες, που σχηματίστηκαν αποκλειστικά από το λιώσιμο άλλων πάγων. Κάθονται στη θάλασσα βαριά κι βαθιά, κι εξαιτίας της διαφάνειάς τους έχουν πάρει το χρώμα του νερού

γύρω τους.

Πιο ευδιάκριτοι είναι ο άσπρος πάγος των παγετώνων και ο γκριζωπός θαλάσσιος πάγος, που χρωματίζεται από σωματίδια του αέρα.

Η επιφάνεια των ογκόπαγων είναι ένα ρημαγμένο τοπίο από ίβουνικ, πάγους που το ρεύμα και οι συγκρούσεις ανάμεσα στις πλάκες σπρώχνουν προς τα πάνω, από μάνιλακ, εξογκώματα πάγου, και από απούχινικ, χιόνι που ο άνεμος συμπίεσε σε στέρεα οχυρά.

Ο ίδιος άνεμος που έσπειρε στον πάγο αγκιούππινικ, τις ρυτίδες χιονιού που ακολουθείς με το έλκηθρο, όταν απλώνεται πάνω στον πάγο η ομίχλη.

Για την ώρα, ο καιρός, η θάλασσα και ο πάγος επιτρέπουν στο «Κρόνος» να προχωρεί. Στην καρακαξοφωλιά κάθεται τώρα ο Λούκας και μανουβράρει το σκάφος του ανάμεσα στα κανάλια, ψάχνει για κίλλακ, ανοίγματα στον πάγο, αφήνει την πλώρη να βαρυνθεί τον φρέσκο πάγο, εκεί που το πάχος του είναι μικρότερο από τριάντα εκατοστά, κι έπειτα αφήνει το βάρος του πλοίου να τον συντρίψει. Καταφέρνει ν' ανοίξει δρόμο. Επειδή το ρεύμα εδώ είναι όπως είναι. Επειδή το «Κρόνος» είναι κατασκευασμένο για τέτοιες συνθήκες. Επειδή ο ίδιος είναι έμπειρος. Αλλά προχωρεί με το ζόρι.

Το Καρτερία, το πλοίο του Σάκλετον, συντρίφτηκε από παγοδέσμες στη Θάλασσα του Ουέντελ, αν και ήταν ειδικά ενισχυμένο για τους πάγους. Ο Τιτανικός βούλιαξε. Το ίδιο και

το Χανς Χέδοφτ, το ίδιο και το Πρωτεύς, καθώς προσπαθούσε να σώσει την αποστολή του υπολοχαγού Γκρήλυ στη διάρκεια του δεύτερου διεθνούς πολικού έτους. Κανέννας δεν ξέρει πόσες ζωές έχουν στοιχίσει τα ταξίδια στην Αρκτική.

Είναι τόση η αντίσταση του πάγου, ώστε δεν έχει νόημα να θέλεις να τον κατακτήσεις. Τώρα μπορώ να δω πώς οι συγκρούσεις έσκισαν τα χείλη των πλακών και τ' ανασήκωσαν, σχηματίζοντας ^{ΤΕΙ}ΧΠ Η^Ε είκοσι μέτρα ύψος, κάτω από τα οποία οι πλάκες βυθίζονται τριάντα μέτρα μέσα στο νερό. Ολόγουρά μας κάνει παγωνιά. Τώρα, αυτή τη στιγμή, νιώθω πως η θάλασσα θέλει να κλείσει γύρω μας, πως μόνον ένας σχεδόν τυχαίος, παροδικός συσχετισμός νερού, ανέμου και ρευμάτων μάς επιτρέπει να συνεχίζουμε. Εκατό ναυτικά μίλια προς τα βόρεια, οι παγοδέσμες σχηματίζουν ένα αδιαπέραστο φράγμα. Προς τ' ανατολικά βρίσκονται τα παγόβουνα που ξεκόλλησαν από τον παγετώνα του Γιάκομπσκά-ουν. Μέσα σ' ένα χρόνο γεννήθηκαν από αυτόν χίλια παγόβουνα, συνολικά πάνω από 140 εκατομμύρια τόνοι πάγου, που παρεμβάλλονται ανάμεσα σ' εμάς και τη στεριά σαν οροσειρά, 75 ναυτικά μίλια από την ακτή. Στο ένα τέταρτο του θαλάσσιου εμβαδού της υψηλίου πλέουν πάντα πάγοι. Η ζώνη πλωτών πάγων στην Ανταρκτική έχει έκταση 20 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, γύρω από τη Γροιλανδία και τον Καναδά 8-10 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Κι ωστόσο θέλουν να κατακτήσουν τον πάγο. Θέλουν να τον

διασχίσουν με πλοία, να στήσουν πάνω του γεωτρητικές πλατφόρμες, να ρυμουλκήσουν τραπεζοειδή παγόβουνα από τον Νότιο Πόλο στη Σαχάρα για να γονιμοποιήσουν τις ερήμους.

Είναι σχέδια που τα προσωρινά αποτελέσματά τους δεν μ' ενδιαφέρουν. Χάνει τον καιρό του όποιος κάνει λογαριασμούς με βάση το ακατόρθωτο. Μπορείς να προσπαθήσεις να συνυπάρξεις με τον πάγο. Δεν μπορείς να τον πολεμήσεις ή να τον αλλάξεις και να ζήσεις εσύ οπτίγι' αυτόν.

Από μια άποψη, ο πάγος είναι ένα ανοιχτό βιβλίο. Κουβαλάει την ιστορία του γραμμένη στην επιφάνειά του. Οι πτυχώσεις, οι γρόμποι, τα τετράγωνα δόντια σχηματίζονται όταν ο πάγος λιώνει και ξαναπαγώνει. Ο μωσαϊκός πάγος είναι ένα μείγμα από διάφορες παγετώδεις περιόδους, οι μαύροι όγκοι του σίκουσσак είναι αρχαίος πάγος που σχηματίστηκε σε προστατευμένα φιόρδ, αποσπάστηκε με τον καιρό και παρασύρθηκε στη θάλασσα. Από τα σύννεφα, κάτω από τα οποία έσκυψε ο ήλιος, κατεβαίνει τώρα, με τις τελευταίες ηλιαχτίδες, ένα αραχνοϋφαντο πέπλο από κάνικ, χιόνι που αργοπέφτει.

Ένας αυλός συνδέει τη λευκή επιφάνεια με τα φυλλοκάρδια μου. Σαν προέκταση του δέντρου που είναι κρυμμένο μέσα στον πάγο, ενός δέντρου από αλμυρό νερό.

Όταν ξυπνάω, καταλαβαίνω ότι κοιμήθηκα. Πρέπει να είναι

νύχτα.

Το «Κρόνος» πλέει ακόμα. Οι κινήσεις του μου λένε ότι ο Λούκας εξακολουθεί ν' ανοίγει δρόμο σπάζοντας τον φρέσκο πάγο.

Δοκιμάζω ν' ανοίξω τα συρτάρια του φαρμακείου. Είναι κλειδωμένα. Τυλίγω το πουλόβερ μου γύρω από τον αγκώνα μου και πιέζω το τζάμι. Στα ράφια υπάρχουν ψαλίδια, τσιμπιδάκια για ράμματα, μικρές λαβίδες. Ένα ωτοσκόπιο, ένα μπουκάλι οινόπνευμα, ιώδιο, χειρουργικές βελόνες σε αποστειρωμένες θήκες. Βρίσκω δύο πλαστικά νυστέρια της μιας χρήσης κι ένα ρολό λευκοπλάστη. Ενώνω τις δυο λεπτές, εύθραυστες πλαστικές λαβές και τις τυλίγω με τον λευκοπλάστη. Τώρα δεν θα σπάζουν τόσο εύκολα.

Δεν ακούγονται προειδοποιητικά βήματα. Η πόρτα ανοίγει ξαφνικά. Μπαίνει μέσα ο μηχανικός, κουβαλώντας ένα δίσκο. Είναι πολύ πιο κουρασμένος και σκυφτός απ' όσο την τελευταία φορά που τον είδα. Τα μάτια του σταματούν στο σπασμένο τζάμι. Κρατάω το νυστέρι κολλητά στον μηρό μου. Τα χέρια μου είναι ιδρωμένα. Εκείνος χαμηλώνει το βλέμμα του στο χέρι μου. Αφήνω το μαχαίρι πάνω στο ντιβάνι. Εκείνος ακουμπάει κάτω τον δίσκο.

«Ο Ου- Ουρς έβαλε τα δυνατά του».

Νιώθω πως θα κάνω εμετό, αν κοιτάξω το φαγητό. Εκείνος πηγαίνει και κλείνει την πόρτα. Απομακρύνομαι. Η αυτοκυριαρχία μου είναι τόσο εύθραυστη.

Το χειρότερο δεν είναι η οργή. Το χειρότερο είναι ο πόθος πίσω από την οργή. Μπορείς να υπομείνεις ένα ανόθευτο συναίσθημα. Αυτό που με τρομάζει για τα καλά είναι η κρυφή ανάγκη μου ν' αγκιστρωθώ πάνω του.

«Έχεις κι εσύ π- πάρει μέρος σε αποστολές, Σμίλλα. Ξ- ξέρεις πως έρχεται κάποια στιγμή που πρέπει ν' αφήσεις τα πράγματα να τ- τραβήξουν τον δρόμο τους, που δεν μπορείς πια να τα σταματήσεις».

Κατά κάποιο τρόπο σκέφτομαι ότι δεν τον ξέρω, ότι ποτέ δεν έκανα έρωτα μαζί του. Από την άλλη πλευρά, το γεγονός ότι δεν μετανιώνει φανερώνει μια ψυχρή, ηγεμονική συνέπεια. Μόλις μου παρουσιαστεί η ευκαιρία, θα τον διώξω με μια κλοτσιά από ι η ζωή μου. Αλλ' αυτή τη στιγμή είναι η μόνη, εύθραυστη, σχεδόν χιμαιρική ελπίδα μου.

«Θέλω να σου δείξω κάτι», λέω. Και του εξηγώ τι.

Γελάει βεβιασμένα.

«Αδύνατο, Σμίλλα».

Του ανοίγω την πόρτα για να φύγει. Ός αυτή τη στιγμή ψιθυρίζαμε, τώρα παύω να μιλάω σιγανά.

«Ο Ησαΐας», λέω. «Έβαλες, λοιπόν, κι εσύ το χέρι σου. Τον κυνήγησες κι εσύ εκεί πάνω, στη στέγη».

Τα χέρια του κλειδώνουν γύρω από τα μπράτσα μου και με

πηγαίνει σηκωτή ως το ντιβάνι.

«Πώς εί- είσαι τόσο σ- σίγουρη, Σμίλλα;»

Το τραύλισμά του έχει γίνει πολύ πιο έντονο. Το πρόσωπό του προδίνει φόβο. Τώρα δεν υπάρχει ίσως κανένας άνθρωπος πάνω στο «Κρόνος» που να μη φοβάται.

«Δεν θα το σ- σκάσεις. Και θα γ- γυρίσεις μαζί μου έπειτα, έτσι;»

Μου έρχεται να βάλω τα γέλια.

«Πού να πήγαινα, Φόιλ;»

Δεν χαμογελάει.

«Ο Λάντερ μού είπε πως σε είδε να περπατάς πάνω στο νερό».

Βγάζω τις κάλτσες μου. Ανάμεσα στα δάκτυλα και τη ράχη του ποδιού μου είναι κολλημένο ένα χανζαπλάστ. Συγκρατεί το γενικό αντικλείδι του Γιάκκελσεν.

Δεν συναντάμε κανέναν. Το φως πάνω από το πρυμνίο κατάστρωμα είναι σβηστό. Όταν ξεκλειδώνω και μπαίνουμε μέσα, συνειδητοποιούμε και οι δυο ότι απέχουμε λίγα μέτρα από τον εξώστη του καταστρώματος/ όπου πριν από λιγότερο από ένα εικοσιτετράωρο περιμέναμε να δούμε το τελευταίο ταξίδι του Γιάκκελσεν. Αυτή η διαπίστωση δεν σημαίνει τίποτα ιδιαίτερο. Η αγάπη έρχεται από το

πλεόνασμα. Χάνεται όταν πλησιάζουμε στο επίπεδο των στοιχειωδών ενστίκτων μας, της πείνας, της ανάγκης για ύπνο, για ασφάλεια.

Στο από κάτω πάτωμα ανάβω το φως. Απλετο φως, σε σύγκριση με τη δέσμη του φακού. Ίσως είμαι απρόσεκτη. Αλλά δεν μένει καιρός για άλλες μεθόδους. Το αργότερο σε δύο ώρες θα φτάσουμε στον προορισμό μας. Και τότε τα φώτα του καταστρώματος θ' ανάψουν, όλοι αυτοί οι άδειοι χώροι θα γεμίσουν ανθρώπους.

Σταματάμε μπροστά στον τοίχο που κλείνει τον διάδρομο.

Ποντάρω ό,τι έχω και δεν έχω στην απορία μου. Απορώ γιατί ο τοίχος μετακινήθηκε και, σύμφωνα με τις μετρήσεις μου, απομακρύνθηκε περισσότερο από πέντε πόδια από το σύστημα του υδραυλικού πηδάλιου. Απορώ γιατί υπάρχει κάπου πίσω από τον τοίχο ένα είδος γεννήτριας.

Κοιτάζω τον μηχανικό. Ξαφνικά δεν καταλαβαίνω γιατί ήρθε μαζί μου. Ίσως δεν το καταλαβαίνει ούτε ο ίδιος. Ίσως φταίει η σαγήνη του απίθανου. Δείχνω την πόρτα του σιδηρουργείου.

«Εκεί μέσα έχει μια ματσόλα».

Μοιάζει σαν να μη με ακούει. Πιάνει την κορνίζα του τοίχου και την ξεκολλάει. Περιεργάζεται τις τρύπες των καρφιών. Το ξύλο είναι φρέσκο.

Χώνει τα χέρια του στο κενό ανάμεσα στην τάβλα και τον μπουλμέ και τραβάει. Η τάβλα δεν βγαίνει. Έχει καμιά δεκαπενταριά καρφιά σε κάθε πλευρά. Ο μηχανικός βάζει περισσότερη δύναμη και ο τοίχος μένει στα χέρια του. Είναι ένα κομμάτι κοντραπλακέ μ' εμβαδόν έξι τετραγωνικά μέτρα και πάχος δέκα χιλιοστά. Στα χέρια του μοιάζει με πόρτα ντουλαπιού.

Από πίσω του βρίσκεται ένα ψυγείο. Έχει δύο μέτρα ύψος κι ένα μέτρο πλάτος, είναι φτιαγμένο από ανοξείδωτο ατσάλι και μου θυμίζει τα γαλακτοπωλεία του '60 στην Κοπεγχάγη, όπου είδα για πρώτη φορά ανθρώπους να χρησιμοποιούν ενέργεια για να διατηρήσουν κάτι κρύο. Το κρατάει σταθερό μια μεταλλική σχάρα, που πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στον αρχικό τοίχο και βιδωμένη στη βάση του ψυγείου. Η πόρτα του έχει κυλινδρική κλειδαριά.

Ο μηχανικός βγάζει ένα κατσαβίδι και ξεβιδώνει τη σχάρα. Επειτα πιάνει γερά το ψυγείο. Φαίνεται αμετακίνητο. Ο μηχανικός χαλαρώνει ολότελα. Έπειτα το τραβάει μισό μέτρο προς τα έξω. Οι κινήσεις του είναι έμπειρες, κινήσεις ανθρώπου που ξέρει ότι η κορύφωση μιας προσπάθειας διαρκεί μόνο κλάσματα του δευτερολέπτου. Τραβάει άλλες τρεις φορές και το ψυγείο γυρίζει με την πίσω πλευρά προς το μέρος μας. Στον σουγιά του μηχανικού υπάρχει ένα σταυροκατσάβιδο. Το πίσω φύλλο του ψυγείου έχει γύρω γύρω καμιά πενηνταριά βίδες. Ο μηχανικός χώνει τη μύτη του σταυροκατσάβιδου στην εγκοπή, συγκρατώντας τη βίδα με τον δείκτη του αριστερού χεριού του, και το γυρίζει προς

τ' αριστερά με μια συνεχή κίνηση. Οι βίδες αφήνουν από μόνες τους τις τρύπες. Δεν του παίρνει ούτε δέκα λεπτά να τις βγάλει όλες. Τις μαζεύει προσεχτικά στην τσέπη του. Σηκώνει ολόκληρο το φύλλο, με τα καλώδια, τις ψυκτικές αύλακες, τον συμπιεστή και το δοχείο του υγρού.

Ακόμα και σ' αυτές τις συνθήκες το μυαλό μου καταγράφει ότι βλέπουμε κάτι πεζό και μαζί ασυνήθιστο. Βλέπουμε το εσωτερικό ενός ψυγείου από πίσω.

Είναι γεμάτο ρύζι. Τα τετράγωνα κουτιά είναι στοιβαγμένα μ' επιμέλεια από τον πάτο ως την κορυφή.

Ο μηχανικός παίρνει ένα κουτί, το ανοίγει και βγάζει το πλαστικό σακουλάκι. Προλαβαίνω να σκεφτώ ότι στο κάτω κάτω δεν είχα να χάσω και πολλά. Έπειτα βλέπω το δέρμα του προσώπου του να τσιτώνεται. Ξανακοιτάζω το σακουλάκι. Είναι ημιδιαφανές. Δεν περιέχει ρύζι. Είναι η αεροστεγής συσκευασία ενός υλικού πυκνού και υποκίτρινου σαν άσπρη σοκολάτα.

Ο μηχανικός βγάζει μια λάμα και σκίζει τη σακούλα, που ρουφάει τον αέρα μ' έναν ελαφρό αναστεναγμό. Έπειτα μια σβολιασμένη, σκούρα σκόνη κυλάει στο χέρι του, σαν να έχυσε κάποιος λιωμένο βούτυρο στην άμμο μιας κλεψύδρας.

Διαλέγει στην τύχη μερικά κουτιά, τ' ανοίγει, κοιτάζει μέσα κι έπειτα τα ξαναβάζει προσεχτικά στη θέση τους.

Ξαναβιδώνει το φύλλο και σπρώχνει το ψυγείο πίσω στη θέση

του. Δεν τον βοηθάω, δεν μπορώ πια να τον αγγίξω. Βιδώνει τη σχάρα και στήνει το κοντραπλακέ στην προηγούμενη θέση του, παίρνει ένα σφυρί και το καρφώνει μεθοδικά. Οι κινήσεις του είναι αφηρημένες και σφιγμένες.

Μόνο τότε κοιτάζουμε ο ένας τον άλλον.

«Μαγιάμ», λέω. «Ένα ενδιάμεσο στάδιο ανάμεσα στο ακατέργαστο όπιο και την ηρωίνη. Είναι ελαιώδης ουσία, γι' αυτό πρέπει να φυλάγεται σε ψυγείο. Την παρασκεύασε ο Τόερκ. Μου μίλησε σχετικά ο Ράουν. Πρόκειται για ένα μέρος της συμφωνίας ανάμεσα στον Τόερκ και τον Βερλαίν. Είναι το μερίδιο του Βερλαίν από την πίτα. Το σχέδιο προβλέπει να πιάσουμε σ' ένα λιμάνι επιστρέφοντας. Ίσως στο Χόλσταϊνσμπόργκ, ίσως στο Νούουκ. Ίσως ο Βερλαίν έχει διασυνδέσεις στο Green Star. Πριν από δέκα μόνο χρόνια έκαναν εδώ λαθρεμπόριο αλκοόλ και τσιγάρων. Πάει πια αυτό. Είναι κιόλας ο παλιός καλός καιρός. Τώρα το Νού-ουκ έχει πλημμυρίσει από κοκαΐνη. Υπάρχει πια μια γροιλανδική άρχουσα τάξη, που ζει όπως οι Ευρωπαίοι. Είναι η καλύτερη αγορά εδώ πάνω».

Το βλέμμα του είναι ονειροπόλο, απόμακρο. Προσπαθώ να τον φτάσω.

«Ο Γιάκκελσεν πρέπει να το ανακάλυψε. Πρέπει να κατάλαβε το σχέδιό τους. Κι έπειτα προδόθηκε. Θα ήταν φτιαγμένος και θα υπερεκτίμησε τις δυνάμεις του. Θα τους στρίμωξε. Αυτό τους ανάγκασε να δράσουν. Ο Τόερκ ανέλαβε να φροντίσει

για το τηλεγράφημα. Δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς. Αλλ' αυτός και ο Βερλαίν αλληλομισούνται. Είναι από δυο διαφορετικούς κόσμους. Συνεργάζονται μόνον επειδή έτσι μπορούν να εκμεταλλεύονται ο ένας τον άλλον».

Σκύβει προς το μέρος μου και πιάνει τα χέρια μου.

«Σμίλλα», ψιθυρίζει, «όταν ήμουν παιδί, είχα ένα κουρδιστό τανκ, με ερπύστριες. Αν έβαζες μπροστά του κάτι, σκαρφάλωνε κάθετα πάνω του, γιατί έτρεχε με μικρή ταχύτητα. Αν δεν μπορούσε, έστριβε και πήγαινε γύρω γύρω ώσπου να βρει άλλο δρόμο. Ήταν αδύνατο να το σταματήσεις. Τέτοιο μηχανήμα είσαι κι εσύ, Σμίλλα. Έπρεπε να είχες καθήσει στ' αβγά σου, αλλά εσύ όλο κι ανακατευόσουν. Έπρεπε να είχες μείνει στην Κοπεγχάγη, αλλά ξαφνικά νά 'σαι πάνω στο πλοίο. Σε φυλακίζουν — δική μου ιδέα ήταν, έτσι θα κινδύνευες λιγότερο. Κλειδώνουν την πόρτα, ξεμπερδέψαμε με τη Σμίλλα, και ξαφνικά νά 'σαι πάλι έξω. Εκεί που πας να πέσεις, όλο ξανασηκώνεσαι. Τέτοιο μηχανήμα είσαι, Σμίλλα. Μοιάζεις μ' εκείνα τα κύπελλα για μωρά, που δεν αναποδογυρίζουν ποτέ».

Στη φωνή του αντιπαλεύουν ασυμφιλίωτα συναισθήματα.

«Όταν εγώ ήμουν μικρή», λέω, «ο πατέρας μου μου έκανε δώρο ένα αρκουδάκι. Ώς τότε είχαμε μόνο τις κούκλες που φτιάχναμε μόνες μας. Το αρκουδάκι κράτησε μια βδομάδα. Πρώτα λερώθηκε, έπειτα του έφυγε η γούνα κι έπειτα τρύπησε και χύθηκε έξω η τζίβα, και τότε είδα πως ήταν άδαιο

από μέσα. Τέτοιο αρκουδάκι είσαι κι εσύ, Φόιλ».

Βρισκόμαστε στην καμπίνα του, καθισμένοι δίπλα δίπλα στην κουκέτα του. Πάνω στο τραπέζι είναι ένα από εκείνα τα πλακουτσωτά μπουκάλια, αλλά μόνον εκείνος πίνει.

Κάθεται ζαρωμένος, με τα χέρια ανάμεσα στα σκέλη του.

«Είναι ένας μετεωρίτης», λέει. «Ένα είδος πέτρας. Ο Τόερκ λέει πως είναι πολύ παλιός. Είναι σφηνωμένος σε κάτι σαν σαμάρι στον βράχο, κάτω από τον πάγο. Πάμε να τον πάρουμε».

Σκέφτομαι τις φωτογραφίες στα χαρτιά του Τόερκ. Αυτές που θύμιζαν ακτινογραφίες. Θα έπρεπε να το είχα μαντέψει από τότε. Η δομή Βίντμανσταίπτεν. Υπάρχει σε κάθε σχολικό εγχειρίδιο. Η οπτική έκφραση της σχέσης ανάμεσα στο νικέλιο και τον σίδηρο στους μετεωρίτες.

«Γιατί ειδικά αυτόν;»

«Όποιος βρίσκει κάτι ενδιαφέρον στη Γροιλανδία, πρέπει να το αναφέρει στο Εθνικό Μουσείο του Νούουκ. Από εκεί τηλεφωνούν στο Ορυκτολογικό Μουσείο και στο Ινστιτούτο Μεταλλουργίας της Κοπεγχάγης. Καταγράφουν το εύρημα, θεωρούν πως έχει εθνικό ενδιαφέρον και το κατάσχουν».

Γέρνει μπροστά.

«Ο Τόερκ λέει πως ζυγίζει πενήντα τόνους. Είναι ο μεγαλύτερος μετεωρίτης που βρέθηκε ποτέ. Το '91 είχαν μαζί

τους οξυγόνο και ασετιλίνη. Έκοψαν μερικά κομμάτια. Ο Τόερκ λέει πως μέσα υπάρχουν διαμάντια. Υλικά που δεν βρίσκονται στη γη».

Αν η κατάσταση δεν ήταν τόσο ανάποδη, μπορεί να μου φαινόταν ότι υπάρχει πάνω του κάτι το συγκινητικό, το παιδιάστικο. Ο ενθουσιασμός του μικρού αγοριού που ονειρεύεται τη μυστηριώδη ουσία, τα διαμάντια, το χρυσάφι στην άκρη του ουράνιου τόξου.

«Ο Ησαΐας;»

«Πήγε μαζί τους το '91. Ήταν με τον π- πατέρα του».

Φυσικά. Έτσι πρέπει να έγινε.

«Το έσκασε από το πλοίο στο Νούουκ. Αναγκάστηκαν να τον αφήσουν πίσω. Τον βρήκε ο Λόουεν και τον έστειλε σπίτι του».

«Κι εσύ, Φόιλ;» λέω. «Τι γύρευες εσύ μαζί του;»

Όταν καταλαβαίνει τι εννοώ, το πρόσωπό του κλείνει και σκληραίνει. Τώρα, που είναι πια πολύ αργά, καταφέρνω να φτάσω στα τρίσβαθα της ψυχής του.

«Δεν τον άγγιξα, φυσικά. Εκεί στη στέγη. Τον αγαπούσα, όπως π- ποτέ...»

Το τραύλισμά του πνίγει τη φράση του. Περιμένει ώσπου να του περάσει η έξαψη.

«Ο Τόερκ ήξερε πως ο Ησαΐας είχε πάρει κάτι. Μια κ- κασέτα. Ο παγετώνας είχε μετακινηθεί. Έψαχναν δυο βδομάδες χωρίς να τον βρίσκουν. Στο τ- τέλος ο Τόερκ ναύλωσε ένα ελικόπτερο και πήγε στη Θούλη. Για να βρει τους Εσκιμώους που είχαν πάρει μέρος στην αποστολή του 1966. Τους βρήκε. Αλλά δ- δεν ήθελαν να ξαναπάνε. Του έδωσαν, όμως, μια περιγραφή της διαδρομής. Αυτή την κασέτα πήρε ο Βαρόνος. Αυτή βρήκες κι εσύ».

«Και τα Λευκά Κελιά; Πώς βρέθηκαν εκεί;»

Ξέρω την απάντηση.

«Ο Βινγκ», λέω. «Ήταν ο Βινγκ. Σ' έβαλε εκεί για να παρακολουθείς τον Ησαΐα και τη Γιουλιάνε».

Κουνάει αρνητικά το κεφάλι του.

«Το αντίστροφο, φυσικά», λέω. «Πρώτα ήρθες εσύ. Ο Βινγκ εγκατέστησε τον Ησαΐα και τη Γιουλιάνε εκεί για να τους έχεις κοντά σου. Ίσως για να βρεις πόσα ήξεραν και θυμούνταν. Γι' αυτό δεν εγκρίθηκε η αίτηση της Γιουλιάνε να μετακομίσει πιο κοντά στο ισόγειο. Έπρεπε να είναι και οι δυο δίπλα σου».

«Με προσέλαβε ο Σάιντενφέντεν. Για τους άλλους δυο δεν είχα ακούσει ποτέ, πριν τους ανακαλύψεις εσύ. Είχα κάνει καταδύσεις για τον Σάιντενφέντεν. Είναι πολιτικός μηχανικός, ειδικός στις μεταφορές. Εκείνο τον καιρό εμπορευόταν αρχαιότητες. Βουτούσα για να του βρω είδωλα στη λίμνη Λιάι, στη Βιρμανία, πριν από τον στρατιωτικό νόμο».

Θυμάμαι το τσάι που μου έφτιαξε, την τροπική γεύση του.

«Αργότερα πέφτω πάνω του στην Κοπεγχάγη. Είμαι άνεργος. Δεν έχω πού να μ- μείνω. Μου προτείνει να επιτηρώ τον Βαρόνο».

Δεν υπάρχει άνθρωπος που να μην ανακουφίζεται όταν αναγκάζεται να πει την αλήθεια. Ο μηχανικός δεν είναι από φυσικού του ψεύτης.

«Ο Τόερκ;»

Το βλέμμα του γλιστράει μακριά.

«Κάποιος που ό,τι αποφασίζει το εφαρμόζει».

«Τι ξέρει για μας; Ξέρει ότι αυτή τη στιγμή καθόμαστε εδώ;»

Κουνάει αρνητικά το κεφάλι του.

«Κι εσύ, Φόιλ, ποιος είσαι εσύ;»

Το πρόσωπό του αδειάζει. Είναι η ερώτηση που άφηνε πάντα αναπάντητη στη ζωή του.

«Κάποιος που θέλει να βγάλει λίγα λεφτά».

«Ελπίζω να είναι πολλά», λέω. «Αρκετά για ν' αντισταθμίσουν τον θάνατο δύο παιδιών».

Τα χείλη του σφίγγονται.

«Δώσ' μου μια γουλιά», λέω.

Το μπουκάλι είναι άδειο. Ο μηχανικός βγάζει άλλο από το συρτάρι. Το μάτι μου παίρνει ένα στρογγυλό, μπλε πλαστικό δοχείο κι ένα κίτρινο πανί τυλιγμένο γύρω από κάτι τετράγωνο.

Το αλκοόλ δίνει κλοτσιά στα σωθικά μου.

«Ο Λούεν, ο Βινγκ, ο Αντρέας Φίνε;»

«Απ- ποκλείστηκαν εξ αρχής. Είναι π- πολύ γέροι. Αυτή η αποστολή θα ήταν δική μας».

Πίσω από τα κλισέ του ακούω τη φωνή του Τόερκ. Η αφέλεια έχει κάτι το γοητευτικό. Όσπου ν' αποπλανηθεί. Έπειτα είναι απλώς θλιβερή.

«Όταν, λοιπόν, αρχίζω να γίνομαι ενοχλητική, συμφωνείτε ν' αρχίσεις να με παρακολουθείς;»

Κουνάει αρνητικά το κεφάλι του.

«Δεν είχα ακούσει για όλα αυτά, ούτε για τον Τόερκ και την Κάτια. Τα έμαθα αργότερα. Όσα ανακαλύψαμε εσύ κι εγώ ήταν καινούργια για μένα».

Τώρα τον βλέπω όπως είναι. Η εικόνα δεν είναι απογοητευτική. Είναι απλώς πιο σύνθετη από εκείνη που έβλεπα πρώτα. Η έκσταση πάντα απλουστεύει τα πράγματα. Όπως τα μαθηματικά. Για να τον δω καθαρά έπρεπε να

προσγειωθώ, να βγω από την ψευδαίσθηση ότι έχω να κάνω μ' έναν ήρωα και να επιστρέψω στην πραγματικότητα.

Αλλά μπορεί και να έχω κιόλας σουρώσει έπειτα από τις πρώτες γουλιές. Νά τι γίνεται όταν πίνεις τόσο σπάνια. Μεθάς μόλις τα πρώτα μόρια απορροφηθούν από τον βλεννογόνο της στοματικής κοιλότητας.

Σηκώνεται και πλησιάζει στο φινιστρίνι. Γέρνω προς τα εμπρός. Με το ένα χέρι πιάνω το μπουκάλι. Με το άλλο ανοίγω το συρτάρι και ψηλαφώ το κίτρινο πανί. Είναι τυλιγμένο γύρω από ένα στρογγυλό, αυλακωτό μέταλλο.

Τον κοιτάζω. Βλέπω έναν άνθρωπο βαρύ και αργό, βλέπω την ενεργητικότητά του, την απληστία του και την απλοϊκότητά του. Την ανάγκη του για έναν αρχηγό, τον κίνδυνο που ενσαρκώνει.

Βλέπω επίσης το μεράκι του για ό, τι κάνει, τη ζεστασιά του, την υπομονή του, το πάθος του. Και βλέπω ότι εξακολουθεί να είναι η μόνη ελπίδα μου.

Έπειτα κλείνω τα μάτια και περνάω σφουγγάρι πάνω από τον εσωτερικό μαυροπίνακά μου. Πάνε τ' αμοιβαία ψέματά μας, τ' αναπάντητα ερωτήματα, οι δικαιολογημένες και οι νοσηρές υποψίες. Το παρελθόν είναι μια πολυτέλεια που δεν μπορούμε πια να επιτρέψουμε στον εαυτό μας.

«Φόιλ», λέω, «θα βουτήξεις στο μέρος όπου είναι εκείνη η πέτρα;»

Έγνεψε καταφατικά. Δεν άκουσα αν είπε κάτι. Αλλά έγνεψε καταφατικά. Για μια στιγμή αυτή η επιβεβαίωση παραμερίζει όλα τ' άλλα.

«Γιατί;» ακούω τον εαυτό μου να ρωτάει.

«Η πέτρα βρίσκεται μέσα σε μια λίμνη που έγινε από το λιώσιμο του πάγου. Είναι σχεδόν σκεπασμένη από το νερό. Πρέπει να είναι κοντά στην επιφάνεια του πάγου. Ο Σάιντενφέντεν λέει πως δεν είναι δύσκολο να κατεβείς ως εκεί. Είτε μέσα από ένα τούνελ με νερό είτε από τις σχισμές σ' ένα ρήγμα που βρίσκεται ακριβώς δίπλα στο σαμάρι. Το πρόβλημα είναι πώς θα τη μετακινήσουμε. Ο Σάιντενφέντεν λέει πως θα διευρύνουμε το τούνελ που αποχετεύει τα νερά της λίμνης και θα βγάλουμε την πέτρα περνώντας την από εκεί μέσα. Η διεύρυνση θα γίνει μ' εκρηκτικά. Όλα αυτά θα είναι υποβρύχια δουλειά».

Καθίζω δίπλα του.

«Το νερό», λέω, «παγώνει γύρω στους μηδέν βαθμούς. Τι εξήγηση σου έδωσε ο Τόερκ για την ύπαρξη νερού γύρω από την πέτρα;»

«Δεν έχει να κάνει με την πίεση στον πάγο;»

«Ναι. Έχει να κάνει με την πίεση. Όσο πιο βαθιά κατεβαίνεις σ' έναν παγετώνα, τόσο αυξάνεται η θερμοκρασία. Εξαιτίας της πίεσης των παγωμένων μαζών από πάνω. Ο παγετώνας στο εσωτερικό της Γροιλανδίας έχει θερμοκρασία — 23°C σε

βάθος 500 μέτρων. Πεντακόσια μέτρα πιο κάτω η θερμοκρασία είναι -10 C. Επειδή το σημείο τήξεως εξαρτάται από την πίεση, μπορεί να υπάρχει νερό και σε θερμοκρασίες κάτω από το μηδέν.

Ίσως ως τους 1,6 ή 1,7 βαθμούς υπό το μηδέν. Υπάρχουν εύκρατοι παγετώνες, στις Άλπεις ή στα Βραχώδη όρη, όπου από τα τριάντα μέτρα και κάτω βρίσκεις νερό από λιωμένο πάγο».

Κατανεύει.

«Έτσι μου το εξήγησε και ο Τόερκ».

«Αλλά η Γκέλα Άλτα δεν είναι στις Άλπεις. Ανήκει στους λεγόμενους "ψυχρούς" παγετώνες. Και είναι πολύ μικρός. Αυτή τη στιγμή η θερμοκρασία της επιφάνειάς του θα είναι -10°C. Η θερμοκρασία στον βυθό του περίπου η ίδια. Το σημείο τήξεως, στις συγκεκριμένες συνθήκες πίεσης, θα είναι γύρω στους μηδέν βαθμούς. Σ' αυτόν τον παγετώνα δεν μπορεί να σχηματιστεί ούτε σταγόνα νερού».

Με κοιτάζει πίνοντας. Αυτό που είπα δεν τον τάραξε. Ίσως δεν το κατάλαβε. Ίσως ο Τόερκ εμπνέει στους ανθρώπους μια εμπιστοσύνη που το περιβάλλον δεν μπορεί να κλονίσει. Ίσως πάλι πρόκειται για το συνηθισμένο φαινόμενο: ο πάγος είναι ακατανόητος για όσους δεν έχουν γεννηθεί σ' αυτόν. Προσπαθώ από άλλο δρόμο.

«Σου είπαν πώς βρήκαν την πέτρα;»

«Τη βρήκαν οι Γροιλανδοί. Στην προϊστορική εποχή. Υπήρχε στους θρύλους τους. Γι' αυτό είχαν μαζί τους τον Αντρέας Φίνε. Εκείνο τον καιρό η πέτρα μπορεί να ήταν ακόμα πάνω στον πάγο».

«Όταν ένας μετεωρίτης μπαίνει στην ατμόσφαιρα», λέω, «το πρώτο πράγμα που συμβαίνει, σε ύψος γύρω στα 150 χιλιόμετρα, είναι ότι τον διαπερνάει ένα ωστικό κύμα σαν να βρόντηξε πάνω σ' έναν τοίχο από μπετόν. Η εξωτερική στιβάδα του λιώνει. Έχω δει, στο εσωτερικό της Γροιλανδίας, τέτοιες μαύρες λουρίδες από σκόνη μετεωρίτη. Αλλά έτσι η ταχύτητα του μετεωρίτη ελαττώνεται, με αποτέλεσμα να πέφτει και η θερμοκρασία του. Αν ο μετεωρίτης φτάσει στο έδαφος χωρίς να συντρίβει, θα έχει κανονικά τη μέση θερμοκρασία της γης, γύρω στους πέντε βαθμούς. Έτσι, δεν λιώνει πέφτοντας. Αλλά ούτε μένει στην επιφάνεια του εδάφους. Η βαρύτητα τον τραβάει αργά αργά προς τα κάτω. Ποτέ δεν έχουν βρεθεί μετεωρίτες οποιουδήποτε μεγέθους πάντα> στον πάγο. Ούτε θα βρεθούν ποτέ. Η βαρύτητα τους τραβάει πάντα προς τα κάτω. Βουλιάζουν μέσα στη γη και με τον καιρό μεταφέρονται στη θάλασσα. Και αν σκαλώσουν σε μια σχισμή του υπεδάφους, θα κονιορτοποιηθούν. Ένας παγετώνας δεν είναι παίξε-γέλασε. Είναι κάτι ανάμεσα σ' ένα γιγάντιο ροκάνι κι έναν κασμά. Δεν σχηματίζει μαγευτικές σπηλιές γύρω από αντικείμενα γεωλογικού ενδιαφέροντος. Τα ροκανίζει, τ' αλέθει ώσπου να τα κάνει σκόνη και αδειάζει αυτή τη σκόνη στον Ατλαντικό ωκεανό».

«Τότε θα υπάρχουν θερμοπηγές γύρω από την πέτρα».

«Δεν υπάρχει ηφαιστειακή δραστηριότητα στην Γκέλα 'Αλτα».

«Είδα τις φ - φωτογραφίες. Η πέτρα είναι μέσα σε μια λίμνη».

«Ναι», λέω. «Τις είδα κι εγώ αυτές τις φωτογραφίες. Αν δεν είναι πλαστές, η πέτρα κάθεται στο νερό. Ελπίζω ειλικρινά να είναι πλαστές».

«Γιατί;»

Αναρωτιέμαι αν είναι ικανός να το καταλάβει. Αλλά δεν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις. Πρέπ-ει να του πω την αλήθεια. Αυτό που πιστεύω ότι είναι η αλήθεια.

«Δεν μπορώ να είμαι κατηγορηματική. Αλλά φαίνεται ότι η ζέστη προέρχεται από την πέτρα. Ότι η πέτρα εκλύει ενέργεια. Ίσως κάποια μορφή ραδιενέργειας. Αλλά υπάρχει κι ένα άλλο ενδεχόμενο».

«Ποιο;»

Το βλέπω στο πρόσωπό του. Ούτε για εκείνον είναι καινούργιες αυτές οι σκέψεις. Ξέρει και ο ίδιος ότι κάτι δεν πάει καλά. Αλλά έκανε πέρα το πρόβλημα. Δανός είναι. Προτιμάει πάντα τη βολική αποσιώπηση από την ενοχλητική αλήθεια.

«Το μπροστινό αμπάρι του "Κρόνος" έχει μετασκευαστεί. Μπορεί ν' αποστειρωθεί. Έχει εφοδιαστεί με αγωγούς οξυγόνου και ατμοσφαιρικού αέρα. Είναι φτιαγμένο σαν να

πρόκειται να μεταφέρουν ένα μεγάλο ζώο. Ίσως, σκέφτηκα, ο Τόερκ θεωρεί ότι η πέτρα που πάτε να πάρετε είναι ζωντανή».

Το μπουκάλι έχει αδειάσει.

«Καλό το κόλπο με τον συναγερμό πυρκαγιάς», λέω. Χαμογελάει κουρασμένα.

« Ήταν ο μόνος τρόπος να πάρω πίσω τα χαρτιά και ταυτόχρονα να εξηγήσω γιατί ήταν βρεγμένα».

Καθόμαστε ο ένας στη μια και ο άλλος στην άλλη άκρη της κουκέτας. Το «Κρόνος» πλέει όλο και πιο αργά. Μέσα μου μαίνεται μια ζοφερά ηδονική μάχη ανάμεσα σε δυο διαφορετικά είδη δηλητηρίασης. Την κρυστάλλινα καθαρή φαντασίωση της αμφεταμίνης και τη θολή ευφορία του αλκοόλ.

«Όταν η Γιουλιάνε μού είπε ότι ο Λούεν εξέταζε τακτικά τον Ησαΐα, σκέφτηκα για πρώτη φορά ότι πρέπει να πρόκειται για κάποια αρρώστια. Αλλά βεβαιώθηκα μόνον όταν είδα τις ακτινογραφίες από την αποστολή του 1966. Τις πήρε ο Λέιερμαν από το νοσοκομείο “Βασίλισσα Ίνγκριντ” στο Νούουκ. Δεν τους σκότωσε η έκρηξη. Είχαν προσβληθεί από κάποιο παράσιτο. Ίσως ένα είδος σκουληκιού. Αλλά μεγαλύτερου απ’ όλα τα γνωστά. Και πιο γρήγορου. Πέθαναν μέσα σε λίγες μέρες. Ίσως μέσα σε λίγες ώρες. Ο Λούεν ήθελε να δει αν είχε μολυνθεί ο Ησαΐας».

Κουνάει το κεφάλι του. Δεν θέλει να με πιστέψει. Έχει κολλήσει

στο κυνήγι του θησαυρού. Ψάχνει για διαμάντια.

«Αυτός είναι ο λόγος που ο Λόουεν ανακατεύτηκε από την αρχή στην υπόθεση. Είναι επιστήμονας. Στα λεφτά δεν δίνει πολλή σημασία. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι το βραβείο Νομπέλ. Από τότε που ανακάλυψε το παράσιτο, τη δεκαετία του '40, ετοιμάζεται για μια ανακοίνωση που θα κάνει μπαμ στους επιστημονικούς κύκλους».

«Τότε γιατί δεν μου το είπαν;»

Όλοι περνάμε τη ζωή μας έχοντας τυφλή εμπιστοσύνη σ' αυτούς που παίρνουν αποφάσεις. Στην επιστήμη. Επειδή ο κόσμος είναι μπερδεμένος, επειδή οι πληροφορίες είναι απροσπέλαστες. Δεχόμαστε ότι η γη είναι στρογγυλή, ότι οι πυρήνες των ατόμων συγκρατούνται σαν σταγόνες, ότι το σύμπαν καμπυλώνεται, ότι είναι αναγκαίο να επεμβαίνουμε στο γενετικό υλικό. Όχι επειδή ξέρουμε ότι όλα αυτά είναι σωστά, αλλά επειδή πιστεύουμε εκείνους που μας το είπαν. Είμαστε όλοι προσήλυτοι της επιστήμης. Και, σε αντίθεση με τους οπαδούς των άλλων θρησκειών, η απόσταση ανάμεσα σ' εμάς και το ιερατείο δεν μπορεί πια να γεφυρωθεί. Τα προβλήματα αρχίζουν όταν σκοντάφτουμε σ' ένα ολοφάνερο ψέμα που αφορά την ίδια μας τη ζωή. Ο πανικός του μηχανικού είναι ο πανικός του παιδιού, όταν πιάνει για πρώτη φορά τους γονείς του να του λένε ψέματα, όπως υποπτευόταν πάντα.

«Ο πατέρας του Ησαΐα βούτηξε», λέω. «Πολύ πιθανό και οι

άλλοι. Τα περισσότερα παράσιτα περνούν ένα στάδιο στο νερό.

Εσύ πρόκειται να βουτήξεις. Και θα βάλεις και άλλους να βουτήξουν. Είσαι ο τελευταίος άνθρωπος που θα του έλεγαν την αλήθεια».

Η ταραχή τον κάνει να σηκωθεί.

«Πρέπει να με βοηθήσεις να κάνω ένα τηλεφώνημα», λέω.

Τη στιγμή που σηκώνομαι, το χέρι μου κλείνει στο συρτάρι γύρω από ένα μέταλλο τυλιγμένο σ' ένα πανί και γύρω από ένα επίπεδο, στρογγυλό κουτί.

Το ασυρματιστήριο είναι πίσω από τη γέφυρα, απέναντι από την τραπεζαρία των αξιωματικών. Φτάνουμε εκεί χωρίς να μας δουν. Έξω από την πόρτα διστάζω. Ο μηχανικός κουνάει το κεφάλι του.

«Είναι άδείο. Η Διεθνής Ναυτική Οργάνωση ορίζει να είναι επανδρωμένο δυο φορές την ώρα, αλλά δεν έχουμε ασυρματιστή στο πλοίο. Γι' αυτό ρυθμίζουν το HF στους 2.182 χιλιοκύκλους, τη διεθνή συχνότητα για τα σήματα κινδύνου, και τον συνδέουν μ' ένα συναγερμό που παίρνει μπρος αν φτάσει τέτοιο σήμα».

Το κλειδί του Γιάγκελσεν δεν ανοίγει την πόρτα. Μου έρχεται να ουρλιάξω.

«Πρέπει να μπω μέσα», λέω.

Ο μηχανικός ανασηκώνει τους ώμους του.

«Το χρωστάς και στους δυο μας», λέω.

Για μια τελευταία στιγμή αμφιταλαντεύεται. Έπειτα ακουμπάει προσεχτικά τα χέρια του στο πόμολο και σπρώχνει την πόρτα. Ούτε μια σκλήθρα δεν πετάγεται από το ξύλο. Ακούγεται μόνο κάτι σαν ξύσιμο, καθώς το γλωσσίδι πιέζει το ατσάλινο πλαίσιο προς τα μέσα.

Ο θάλαμος είναι πολύ μικρός και ασφυκτικά γεμάτος. Υπάρχει ένα μικρό VHF, ένας διπλός πομπός μακρών κυμάτων με μέγεθος ψυγείου, ένα είδος κιβώτιου που δεν έχω ξαναδεί, με μια συσκευή Μορς προσαρμοσμένη πάνω του. Ένα τραπέζι, καρέκλες, ένα τηλέτυπο, ένα φαξ, μια καφετιέρα, ζάχαρη και πλαστικά κύπελλα. Στον τοίχο ένα ρολόι, που στο τζάμι του είναι κολλημένα χάρτινα τρίγωνα σε διάφορα χρώματα, ένα κινητό τηλέφωνο, ένα ημερολόγιο, πιστοποιητικά συσκευών σε μικρές ατσάλινες κορνίζες, μια άδεια που αναγνωρίζει τον Σόννε ως χειριστή ασυρμάτου. Πάνω στο τραπέζι είναι βιδωμένο ένα μαγνητόφωνο, πλάι του υπάρχουν εγχειρίδια κι ένα ανοιχτό ημερολόγιο ασυρμάτου.

Γράφω το νούμερο σ' ένα χαρτί.

«Είναι του Ράουν», λέω.

Ο μηχανικός μουδιάζει. Τον πιάνω από το μπράτσο και

σκέφτομαι ότι αυτή είναι η τελευταία φορά στη ζωή μου που τον αγγίζω.

Καθίζει στην καρέκλα και μεταμορφώνεται σε άλλον άνθρωπο. Όπως στην κουζίνα του, οι κινήσεις του γίνονται γρήγορες, ακριβείς και προστατευτικές. Χτυπάει με το δάκτυλο την επιφάνεια του ρολογιού.

«Τα τρίγωνα σημαδεύουν τα διεθνώς καθιερωμένα διαστήματα που τα κανάλια πρέπει να είναι ελεύθερα και ανοιχτά για σήματα κινδύνου. Αν μπορούμε σ' ένα τέτοιο τρίγωνο, θα πάρει μπρος ο συναγερμός. Για το HF, τα διαστήματα αυτά διαρκούν τρία λεπτά από τη συμπλήρωση κάθε μισής και ολόκληρης ώρας. Έχουμε δέκα λεπτά καιρό».

Μου δίνει ένα ακουστικό τηλεφώνου και ο ίδιος φοράει τ' ακουστικά για το κεφάλι. Καθίζω δίπλα του.

«Είναι μάταιος κόπος, με τέτοιο καιρό και τέτοια απόσταση από την ακτή», λέει.

Στην αρχή καταλαβαίνω τι κάνει, αν και δεν θα μπορούσα να το κάνω εγώ.

Διαλέγει τη μέγιστη ισχύ των 200 βατ. Έτσι ο πομπός κινδυνεύει να πνίξει το ίδιο του το σήμα, αλλά η κακοκαιρία και η απόσταση από την ακτή επιβάλλουν αυτή την κίνηση.

Ακούγεται το τρίξιμο του κενού κι έπειτα φτάνει ως εμάς μια φωνή.

«This is Sisimiut. What can we do for you?»

Αποφασίζει να εκπέμψει στο φέρον κύμα. Ο πομπός έχει αναλογική ανάγνωση και αυτόματη ρύθμιση. Τώρα θα συνεχίσει να προσαρμόζεται στο φέρον κύμα, ενώ η συνδιάλεξη θα μεταδίδεται από μια πλευρική ζώνη συχνοτήτων. Είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος και ίσως ο μόνος μια νύχτα όπως αυτή.

Μια στιγμή πριν ο μηχανικός ρυθμίσει τα κουμπιά, ο δέκτης πιάνει έναν καναδικό σταθμό που μεταδίδει κλασική μουσική από τα βραχέα. Για ένα δευτερόλεπτο δεν μπορώ να δω τον χώρο γύρω μου, γιατί με κατακλύζουν παιδικές αναμνήσεις. Είναι ο Βίκτορ

Χάλκενβαδ, που τραγουδάει *ταΛήντερ του Γκούρρε*. Έπειτα *ξανάρχεται το Σίσιμιουτ*.

Ο μηχανικός δεν ζητάει το Ράδιο Αύνγκμπυ, αλλά το Ρέυκια-βικ. Όταν ο σταθμός απαντάει, ζητάει το Τόρσχαουν.

«Τι συμβαίνει;» ρωτάω.

Σκεπάζει το μικρόφωνο.

«Όλοι οι μεγάλοι σταθμοί έχουν αυτόματο ραδιογωνιόμετρο, που ενεργοποιείται μόλις δεχτούν τηλεφώνημα. Χρεώνουν τη συνδιάλεξη στο όνομα του πλοίου που δηλώνεις. Για την περίπτωση που δώσεις ψεύτικο όνομα, εντοπίζουν το στίγμα του πλοίου. Έτσι, μπορούν πάντα ν' αποδώσουν τη

συνδιάλεξη σε ορισμένες συντεταγμένες. Γι' αυτό θ- θολώνω τα νερά. Κάθε καινούργιος σταθμός δυσκολεύει την ανίχνευση του τηλεφωνήματος. Στον τέταρτο είναι ττια αδύνατο».

Συνδέεται με το Ράδιο Λύνγκμπ-υ, λέει ότι τηλεφωνεί από το πλοίο «Κάντυ 2» και δίνει το νούμερο του Ράουν. Με κοιτάζει στα μάτια. Ξέρουμε και οι δυο ότι αν ζητήσω άλλη διαδικασία, μια απευθείας σύνδεση, που θα επέτρεπε στον Ράουν να εντοπίσει τη θέση του «Κρόνος», θα διακόψει. Δεν λέω τίποτα. Τον έχω ήδη πιέσει πολύ. Και δεν έχουμε τελειώσει ακόμα.

Ζητάει μια γραμμή ασφαλείας, χωρίς συνακρόαση. Κάπου πολύ μακριά, σε μια άλλη γωνιά του κόσμου, χτυπάει ένα τηλέφωνο. Το σήμα είναι αδύναμο και τρεμουλιαστό.

«Τι έχουμε γύρω μας, Σμίλλα;»

Προσπαθώ να θυμηθώ τη νύχτα και τον καιρό.

«Σύννεφα από παγοκρυστάλλους».

«Ό,τι χειρότερο. Οι ακτίνες υψηλής συχνότητας κάμπτονται μαζί με την ατμόσφαιρα. Όταν χιονίζει ή έχει συννεφιά, μπορεί να παγιδευτούν σ' έναν ανακλαστικό χώρο».

Το τηλέφωνο χτυπάει μονότονα, άψυχα. Τα παρατάω. Η απελπισία είναι ένα μούδιασμα που απλώνεται από το στομάχι.

Τότε σηκώνουν το ακουστικό.

«Ναι;»

Η φωνή είναι πολύ κοντινή, πεντακάθαρη, αλλά νυσταγμένη. Στη Δανία πρέπει να είναι γύρω στις πέντε το πρωί.

Τη βλέπω μπροστά μου. Όπως την έδειχναν οι φωτογραφίες στο πορτοφόλι του Ράουν. Με άσπρα μαλλιά και μάλλινο φόρεμα.

«Μπορώ να μιλήσω με τον Ράουν;»

Καθώς κατεβάζει το ακουστικό, ένα παιδί αρχίζει να κλαίει εκεί κοντά. Πρέπει να κοιμόταν στην κρεβατοκάμαρά τους. Ίσως στο κρεβάτι τους, ανάμεσά τους.

«Ράουν εδώ».

«Εγώ είμαι», λέω.

«Πάρτε άλλη φορά».

Η καθαρή φωνή του κάνει άλλο τόσο καθαρή την απόρριψη. Δεν ξέρω τι έχει συμβεί. Κι εδώ που έχω φτάσει δεν μου μένει καιρός για εικασίες.

«Είναι πια πολύ αργά», λέω. «Θέλω να σας μιλήσω γι' αυτά που συμβαίνουν στις στέγες. Στη Σινγκαπούρη και στο Κρίστιαν-σχάουν».

Δεν απαντάει. Αλλά δεν κατεβάζει το ακουστικό.

Μου είναι αδύνατο να σχηματίσω την εικόνα του στην ιδιωτική ζωή του. Τι να φοράει όταν κοιμάται; Τι όψη να έχει τώρα, στο κρεβάτι, πλάι στο εγγονάκι του;

«Ας φανταστούμε ότι είναι αργά το απόγευμα», λέω. «Το αγόρι γυρίζει μόνο του από το νηπιαγωγείο. Είναι το μόνο παιδάκι που δεν το περιμένουν κάθε μέρα απ' έξω. Περπατάει όπως περπατούν τα παιδιά, ακανόνιστα, χοροπηδώντας, με το βλέμμα κάτω. Προσέχει μόνον ό, τι συμβαίνει κοντά του. Έτσι περπατούν και τα εγγονάκια σας, Ράουν».

Ακούω την ανάσα του τόσο καθαρά σαν να ήταν κι αυτός στο δωμάτιο.

Ο μηχανικός έχει βγάλει τη συσκευή με τ' ακουστικά από το ένα αφτί του, για να παρακολουθεί τη συνομιλία και ταυτόχρονα ν' αφουγκράζεται προς τον διάδρομο.

«Γι' αυτό δεν βλέπει τον άνδρα παρά μόνον όταν βρίσκεται δίπλα του. Εκείνος περίμενε στο αυτοκίνητο. Τα σπίτια δεν έχουν παράθυρα προς το πάρκινγκ. Είναι μισοσκοτάδο. Είμαστε στα μέσα του Δεκέμβρη. Ο άνδρας αρπάζει το παιδί. Όχι από το χέρι, αλλά από τα ρούχα. Από τον μπούστο του αδιάβροχου παντελονιού του, που δεν σκίζεται και όπου δεν μένουν ίχνη. Αλλά κάνει κακή εκτίμηση. Το παιδί τον αναγνώρισε αμέσως. Έχουν περάσει βδομάδες μαζί. Αλλά δεν τον θυμάται γι' αυτό. Τον θυμάται για κάτι χτου έγινε μια από τις τελευταίες μέρες. Τη μέρα που είδε τον πατέρα του να

πεθαίνει. Ίσως είδε τον άνδρα ν' αναγκάζει τους δύτες να ξαναβουτήξουν, παρόλο που ένας από αυτούς είχε χάσει τη ζωή του. Πριν καταλάβουν τι έτρεχε. Ή ίσως η Γδια η εμπειρία του θανάτου συνδέθηκε αναπόσπαστα, στο μυαλό του παιδιού, με αυτόν τον άνδρα. Όπως κι αν έχει το πράγμα, δεν βλέπει μπροστά του έναν άνθρωπο. Βλέπει μια απειλή. Έτσι όπως μόνο τα παιδιά ζουν την απειλή. Όλο τους το είναι κυριεύεται από αυτή. Στην αρχή ο μικρός παραλύει. Όλα τα παιδιά παραλύουν».

«Υποθέσεις κάνετε», λέει ο Ράουν.

Η σύνδεση τώρα χειροτερεύει. Για μια στιγμή κοντεύω να χάσω τον ειρμό των σκέψεών μου.

«Το ίδιο και το παιδάκι που έχετε δίπλα σας, Ράουν», λέω. «Και αυτό θα παρέλυε. Εκεί, όμως, είναι που κάνει κακό υπολογισμό ο άνδρας. Το αγοράκι που έχει μπροστά του δείχνει τόσο δα. Σκύβει από πάνω του. Μοιάζει με κούκλα. Θα το σηκώσει και θα το βάλει στο κάθισμα. Για μια στιγμή το αφήνει. Αυτό είναι το λάθος του. Δεν πρόβλεψε την ενεργητικότητα του παιδιού. Ξαφνικά ο μικρός το βάζει στα πόδια. Η γη είναι σκεπασμένη από πατημένο χιόνι. Γι' αυτό ο άνδρας δεν μπορεί να τον φτάσει. Δεν είναι συνηθισμένος όπως το αγόρι να τρέχει πάνω στο χιόνι».

Τώρα ακούν και οι δυο με προσοχή, ο ένας δίπλα μου και ο άλλος από άπειρη απόσταση. Δεν ακούν τόσο εμένα. Αυτό που μας δένει είναι ο φόβος, ο φόβος του παιδιού που όλοι

κουβαλάμε μέσα μας.

«Το αγοράκι τρέχει μπροστά από την πολυκατοικία. Ο άνδρας κατεβαίνει στο οδόστρωμα και του κόβει τον δρόμο. Το παιδί φτάνει στις αποθήκες. Ο άνδρας έρχεται ξοπίσω του, γλιστρώντας, σκοντάφτοντας. Αλλά πιο ήρεμος τώρα. Δεν υπάρχει διέξοδος. Το αγοράκι γυρίζει προς το μέρος του. Ο άνδρας τώρα χαλαρώνει ολότελα. Το αγόρι κοιτάζει γύρω του. Έχει σταματήσει να σκέφτεται. Αλλά μέσα του δουλεύει ένα μοτέρ που θα συνεχίσει να λειτουργεί ώσπου να σωθεί όλη η ενέργεια. Αυτό το μοτέρ δεν το υπολόγισε ο άνδρας. Ξαφνικά το παιδί αρχίζει να σκαρφαλώνει στη σκαλωσιά. Ο άνδρας το ακολουθεί. Το παιδί ξέρει τι έρχεται πίσω του. Ο ίδιος ο τρόμος. Ξέρει ότι είναι να πεθάνει. Αυτό το αίσθημα είναι πιο δυνατό από την ακροφοβία του. Συνεχίζει το σκαρφάλωμα ως τη σκεπή. Κι εκεί τρέχει ολόγισια μπροστά. Ο άνδρας σταματάει. Ίσως ήθελε ευθύς εξαρχής να γίνει έτσι, ίσως η ιδέα τού έρχεται μόλις τώρα, ίσως μόνον εδώ πάνω συνειδητοποιεί τις προθέσεις του. Τη δυνατότητα να εξαφανίσει μια απειλή. Για να μη διηγηθεί ποτέ ο μικρός τι είδε σε μια σπηλιά ενός παγετώνα, κάπου στον πορθμό Νταίβις».

«Υποθέσεις κάνετε!»

Η φωνή του είναι ένας ψίθυρος.

«Ο άνδρας προχωρεί προς το παιδί. Το βλέπει να τρέχει άκρη άκρη στη στέγη, για να βρει τρόπο να κατέβει. Τα παιδιά δεν

έχουν συνολική εικόνα, το αγοράκι δεν θα ξέρει καλά καλά ούτε πού βρίσκεται, βλέπει μόνον ό, τι είναι λίγα μέτρα μπροστά του. Στην παρυφή του χιονιού, ο άνδρας σταματάει. Δεν θέλει ν' αφήσει ίχνη. Ελπίζει να μη χρειαστεί».

Το σήμα χάνεται. Ο μηχανικός γυρίζει τα κουμπιά. Η σύνδεση αποκαθίσταται.

«Ο άνδρας περιμένει. Φαίνεται να κρύβει πολλή αυτοπεποίθηση αυτή η αναμονή. Σαν να ξέρει εκείνος ότι αρκεί η παρουσία του. Η σιλουέτα του με φόντο τον ουρανό. Όπως στη Σινγκα-πούρη. Ήταν αρκετό αυτό εκεί, Ράουν; Ή μήπως την έσπρωξε, επειδή ήταν μεγαλύτερη και πιο ψύχραιμη από το παιδί, επειδή μπόρεσε να την πλησιάσει, επειδή δεν υπήρχε χιόνι να κρατήσει τα ίχνη;»

Ο ήχος είναι τόσο καθαρός, ώστε νομίζω ότι προέρχεται από τον μηχανικό. Αυτός, όμως, είναι βουβός.

Ο ήχος ξανάρχεται, όλο πόνο. Προέρχεται από τον Ράουν.

Του μιλάω σιγανά.

«Κοιτάξτε το παιδάκι, Ράουν, το παιδάκι πλάι σας. Είναι το παιδάκι στη στέγη, το κυνηγάει ο Τόερκ, μια σιλουέτα, θα μπορούσε να το σταματήσει, αλλά δεν το κάνει, το αναγκάζει να προχωρήσει, όπως εκείνη τη γυναίκα. Ποια ήταν, τι της έκανε;»

Χάνεται κι έπειτα ξανάρχεται, από πολύ μακριά.

«Πρέπει να το μάθω! Την έλεγαν Ράουν!»

Ο μηχανικός μου κλείνει το στόμα με το χέρι του. Η παλάμη του είναι κρύα σαν τον πάγο. Πρέπει να ούρλιαξα.

«... ήταν...»

Η φωνή του σβήνει.

Αρπάζω τη συσκευή και την ταρακουνάω. Ο μηχανικός με τραβάει. Εκείνη τη στιγμή η φωνή του Ράουν ξανάρχεται, δυνατή, καθαρή, απαλλαγμένη από συγκίνηση.

«Η κόρη μου. Την έσπρωξε. Ευχαριστηθήκατε, δεσποινίς Σμίλλα;»

«Η φωτογραφία», λέω, «εκείνη έβγαλε τη φωτογραφία του Τόερκ; Δούλεψε για την αστυνομία;»

Λέει κάτι. Ταυτόχρονα η φωνή του ρουφιέται σ' ένα τούνελ θορύβου και χάνεται. Η σύνδεση διακόπτεται.

Ο μηχανικός σβήνει το φως στο ταβάνι. Στο αχνόφεγγο από τους πίνακες με τα όργανα το πρόσωπό του φαίνεται άσπρο και τσιτωμένο. Αργά αργά βγάζει τ' ακουστικά και τα κρεμάει στη θέση τους. Είμαι ιδρωμένη σαν να έτρεξα.

«Η κατάθεση ενός παιδιού δεν θα είχε ισχύ σε μια δίκη, έτσι δεν είναι;»

«Στους ενόρκους θα βάραινε πολύ», λέω.

Δεν συνεχίζει τη σκέψη του, ούτε χρειάζεται. Σκεφτόμαστε το ίδιο. Μερικές φορές υπήρχε κάτι στα μάτια του Ησαΐα, μια αρχαία γνώση, παλιότερη από τον ίδιο, παλιότερη από κάθε άνθρωπο, μια βαθιά ενόραση στον κόσμο των μεγάλων. Ο Τόερκ συνάντησε αυτό το βλέμμα. Υπάρχουν και κατηγορίες διαφορετικές από αυτές που απαγγέλλονται στα δικαστήρια.

«Τι θα γίνει με την πόρτα;» λέω.

Βάζει το χέρι του στο ατσάλινο πλαίσιο και το λυγίζει με προσοχή, επαναφέροντάς το στην αρχική του θέση.

Με συνόδεψε στον γυρισμό, από την εξωτερική σκάλα. Στο ιατρείο κοντοστέκεται μια στιγμή μπροστά στην πόρτα.

Απομακρύνομαι από κοντά του. Ο σωματικός πόνος είναι τόσο χάρτινος και αδιάφορος, σε σύγκριση με τον ψυχικό.

Τεντώνει τα δάκτυλά του και κοιτάζει τα χέρια του.

«Όταν τελειώσουμε», λέει, «θα τον σκοτώσω».

Για τίποτα στον κόσμο δεν θα περνούσα μια νύχτα —έστω και μια νύχτα τόσο σύντομη και καταθλιπτική όσο αυτή που έχω μπροστά μου— σ' ένα εξεταστικό ντιβάνι. Βγάζω τα στρωσίδια, παίρνω τα μαξιλάρια από τις πολυθρόνες και ξαπλώνω ακριβώς μπροστά στην πόρτα. Αν κάποιος προσπαθήσει να μπει μέσα, θα πρέπει πρώτα να με σπρώξει στην άκρη.

Κανέννας δεν προσπαθεί να μπει. Κοιμάμαι λίγες ώρες σαν πέτρα, έπειτα το σκάφος ξύνει κάτι και τραντάζεται, το κατάστρωμα πλημμυρίζει βήματα. Μου φαίνεται ότι άκουσα και το κροτάλισμα μιας άγκυρας, ίσως το «Κρόνος» άραξε στο κράσπεδο του πάγου. Παραείμαι κουρασμένη για να σηκωθώ. Κάπου κοντά, έξω στο σκοτάδι, είναι η Γκέλα 'Άλτα.

2

Ορισμένες μορφές ύπνου είναι χειρότερες από την αϋπνία. Έπειτα από δύο ώρες ξυπνάω πιο αγχωμένη, πιο τσακισμένη σωματικά παρά αν είχα μείνει ξύπνια. Έξω είναι σκοτάδι.

Καταρτίζω στο μυαλό μου έναν κατάλογο. Ποιους, αναρωτιέμαι, θα μπορούσα να πάρω με το μέρος μου; Δεν είναι έκφραση ελπίδας αυτό. Δείχνει μάλλον ότι η συνείδηση δεν καταθέτει τα όπλα. Όσο ζει ο άνθρωπος, δεν παύει ν' αναζητάει δυνατότητες επιβίωσης. Σαν να υπάρχει μέσα μας κάποιος άλλος, πιο αφελής, αλλά και πιο πειματάρης από εμάς.

Διώχνω από το μυαλό μου τον κατάλογο. Το πλήρωμα του «Κρόνος» μπορεί να διαιρεθεί σ' εκείνους που είναι ήδη εναντίον μου κι εκείνους που θα στραφούν εναντίον μου, όταν φτάσει ο κόμπος στο χτένι. Τον μηχανικό δεν τον υπολογίζω. Προσπαθώ να μη τον σκέφτομαι.

Όταν έρχονται με το πρωινό, είμαι ξαπλωμένη στο κρεβάτι. Κάποιος ψηλαφεί για να βρει τον διακόπτη. Τον παρακαλώ να

μην ανάψει το φως. Αφήνει τον δίσκο στην πόρτα και φεύγει. Ήταν ο Μωρίς. Μέσα στο σκοτάδι, δεν μπορεί να είδε το σπασμένο τζάμι.

Αναγκάζω τον εαυτό μου να φάει λίγο. Κάποιος κάθεται απ' έξω. Από καιρό σε καιρό ακούω μια καρέκλα να ξύνει την πόρτα. Κάποια στιγμή μπαίνουν σε κίνηση ο βοηθητικός κινητήρας και οι μεγάλες γεννήτριες. Δέκα λεπτά αργότερα αρχίζουν να ξεφορτώνουν από το πρυμνιό κατάστρωμα. Δεν μπορώ να δω τι. Τα παράθυρα του ιατρείου βλέπουν προς την αριστερή πλευρά του πλοίου.

Η μέρα αρχίζει. Το χάραμα λες και δεν φέρνει φως, αλλά είναι το ίδιο μια ουσία, σαν τούφες καπνού που περνούν μπροστά από τα φινιστρίνια.

Το νησί δεν φαίνεται από αυτή τη γωνία. Αλλά τον πάγο μπορώ να τον αισθανθώ. Το «Κρόνος» έχει πρυμνοδετήσει. Η παρυφή του πάγου απέχει γύρω στα 75 μέτρα. Βλέπω έναν από τους κάβους να έχει περαστεί σε μια άγκυρα από βίδες πάγου, μπηγμένη σε κάτι σαν τύμβο από παγόπλακες, που με τη συμπίεση ανασηκώθηκαν κι έγιναν ένα.

Η βενζινάκατος αράζει και ξεφορτώνει. Δεν υπάρχει αρκετό φως για ν' αναγνωρίσω τους ανθρώπους ή να προσδιορίσω το φορτίο. Κάποια στιγμή φαίνεται ότι η βάρκα εγκαταλείφθηκε, δεμένη στην παρυφή του πάγου.

Αισθάνομαι ότι έφτασα στο τέρμα του δρόμου. Δεν μπορείς να ζητήσεις από έναν άνθρωπο να προχωρήσει πιο πέρα από

το τέρμα του δρόμου.

Ανάμεσα στα μαξιλάρια που χρησιμοποίησα σαν προσκέφαλο έχω φυλαγμένο το κλειδί του Γιακκέλσεν. Επίσης, ένα γαλάζιο πλαστικό κουτί. Κι ένα πανί τυλιγμένο γύρω από ένα μέταλλο. Περίμενα ότι ο μηχανικός θ' ανακάλυπτε αμέσως την απουσία του, αλλά δεν ήρθε.

Είναι ένα περίστροφο. Μπαλλεστέρ Μολίνα Ινουνάνγκιτσοκ. Κατασκευασμένο στο Νούουκ με αργεντινική εξουσιοδότηση. Υπάρχει κάτι το δυσανάλογο ανάμεσα στον σκοπό και το σχέδιό του. Ξαφνιάζομαι βλέποντας ότι το Κακό μπορεί να έχει τόσο απλή μορφή.

Για τα τουφέκια, υπάρχει η δικαιολογία ότι χρησιμοποιούνται για κυνήγι. Σε ορισμένους τύπους χιονιού, ένα μακρύκαννο περίστροφο μεγάλου διαμετρήματος είναι μερικές φορές απαραίτητο για την αυτοάμυνα. Γιατί όχι μόνον οι πολικές αρκούδες, αλλά και τα μοσχοβόδια μπορούν να κάνουν κύκλο γύρω από τον κυνηγό και να του επιτεθούν από πίσω. Τόσο γρήγορα, ώστε να μην προλάβει αυτός να γυρίσει το τουφέκι προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Αλλά γι' αυτό το κουτσομούρικο όπλο δεν υπάρχει δικαιολογία.

Οι σφαίρες έχουν πλακουτσωτό μολυβένιο κάλυκα. Το κουτί είναι γεμάτο. Γεμίζω τον μύλο. Χωράει έξι σφαίρες. Τον ξανακλείνω.

Χώνω το δάκτυλο στον λαιμό μου και προκαλώ έναν γαργαριστό βήχα. Κλοτσάω τη σπασμένη βιτρίνα του ερμάριου. Τα γυαλιά πέφτουν με θόρυβο στο πάτωμα. Η πόρτα ανοίγει απότομα και μπαίνει ο Μωρίς. Στηρίζω το σώμα μου στο κρεβάτι κρατώντας το ρεβόλβερ με τα δυο μου χέρια.

«Στα γόνατα», λέω.

Αρχίζει να με πλησιάζει. Στρέφω την κάννη του περιστροφου προς τα πόδια του και πιέζω τη σκανδάλη. Δεν συμβαίνει τίποτα. Ξέχασα να βγάλω την ασφάλεια. Εκείνος τινάζει το αριστερό του χέρι, το γερό, προς τα εμπρός και πάνω. Το χτύπημα με βρίσκει στο στήθος και με ρίχνει πάνω στο ερμάριο. Τα γυαλιά από τη σπασμένη βιτρίνα σκίζουν την πλάτη μου, με τον χαρακτηριστικό ψυχρό πόνο από πολύ κοφτερές επιφάνειες. Πέφτω στα γόνατα. Εκείνος με κλοτσάει στο πρόσωπο, το πόδι του σπάζει τη μύτη μου και μου παίρνει για μια στιγμή τις αισθήσεις. Όταν τις ξαναβρίσκω, βλέπω το ένα πόδι του πλάι στο κεφάλι μου, εκείνος πρέπει να στέκεται όρθιος από πάνω μου. Από την τσέπη για εργαλεία, στο παντελόνι της φόρμας μου, βγάζω τα δυο νυστέρια που έχω ενώσει με λευκοπλάστη. Έρχομαι λίγο προς τα εμπρός και του δίνω μια μαχαϊριά πίσω από τον αστράγαλο. Ακούγεται ένα μικρό πλατάγισμα, καθώς κόβεται ο αχίλλειος τένοντας. Τη στιγμή που απομακρύνω το μαχαίρι, βλέπω φευγαλέα στο βάθος της τομής το κόκαλο σαν κάτι κιτρινωπό. Κυλάω μακριά από τον Μωρίς. Εκείνος προσπαθεί να με ακολουθήσει, αλλά πέφτει με τα μούτρα. Μόνον όταν

σηκώνομαι βλέπω ότι κρατάω ακόμα στο χέρι το ρεβόλβερ. Εκείνος γονατίζει στο ένα γόνατο. Χωρίς να βιάζεται, χώνει το χέρι του μέσα στο μπουφάν του. Τον πλησιάζω και τον χτυπάω στο στόμα με την κοντή κάννη. Πέφτει προς τα πίσω, πάνω στο ερμάριο. Δεν τολμάω να τον πλησιάσω ξανά. Βγαίνω από το ιατρείο. Το κλειδί του είναι ακόμα στην κλειδαριά. Κλειδώνω πίσω μου.

Ο διάδρομος είναι άδειος. Αλλά υπάρχει κίνηση πίσω από την πόρτα της τραπεζαρίας. Την ανοίγω ένα εκατοστό. Ο Ουρς στρώνει το τραπέζι. Μπαίνω μέσα. Εκείνος ακουμπάει στο τραπέζι ένα πανέρι με ψωμί. Στην αρχή δεν με βλέπει, έπειτα με προσέχει.

Ξεβιδώνω το καπάκι ενός θερμός. Γεμίζω ένα κύπελλο, βάζω ζάχαρη, ανακατεύω, πίνω. Ο καφές είναι σχεδόν ζεματιστός, η καμένη γεύση των κόκκων του, σε συνδυασμό με τη ζάχαρη, μου φέρνει αναγούλα.

«Πόσο θα μείνουμε εδώ, Ουρς;»

Τα μάτια του είναι καρφωμένα στο πρόσωπό μου. Δεν νιώθω τη μύτη μου. Αισθάνομαι μόνο μια απροσδιόριστη ζέστη.

«Είστε υπό κράτηση, Fraulein Smilla».

«Πήρα άδεια να κάνω μια βόλτα».

Δεν με πιστεύει. Ελπίζει να φύγω. Σε κανέναν δεν αρέσουν οι χαμένοι από χέρι.

«Drei Tage¹. Αύριο θα βγάλουν στη στεριά τις προμήθειες. Μετά θα δουλέψουμε όλοι im Schnee»².

Για να κατεβάσουμε την πέτρα, από την «τσουλήθρα» που θα φτιαχτεί με τις τραβέρσες. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να βρίσκεται πολύ κοντά στην ακτή.

«Ποιοι είναι στη στεριά;»

«Ο Τόερκ, ο Βερλαίν, der neue Passagier. Mit Flaschen»³.

Στη αρχή δεν τον καταλαβαίνω. Κάνει ένα σχήμα στον αέρα με τα χέρια του: φιάλες οξυγόνου.

Καθώς πηγαίνω προς την πόρτα, έρχεται ξοπίσω μου. Η κατάσταση είναι μια επανάληψη, έχουμε βρεθεί έτσι και πριν. «Fraulein Smilla...»

Πιάνει το μπράτσο μου —αυτός, που ποτέ δεν τόλμησε να πλησιάσει — και το κρατάει επίμονα.

«Sie müssen schlafen. Sie brauchen medizinische φροντίδα...»

Τραβάω το χέρι μου. Δεν κατάφερα να τον τρομάξω. Αυτό που ξύπνησα μέσα του είναι ο οίκτος.

Στη θάλασσα, είναι αρχή να κλειδώνεις μόνον όταν βγαίνεις από ένα δωμάτιο. Για να διευκολύνονται οι σωστικές ενέργειες σε περίπτωση πυρκαγιάς. Ο Λούκας κοιμάται με ξεκλείδωτη πόρτα. Κοιμάται βαθιά. Κλείνω πίσω μου την

πόρτα και καθίζω στα πόδια του κρεβατιού του. Ανοίγει τα μάτια. Στην αρχή είναι θολά από τον ύπνο, έπειτα το σοκ απλώνει πάνω τους μια γυαλάδα.

«Έδωσα στον εαυτό μου άδεια εξόδου», λέω.

Προσπαθεί να με πιάσει. Είναι πιο γρήγορος απ' όσο θα περίμενε κανείς, παίρνοντας υπόψη ότι είναι ξαπλωμένος ανάσκελα και μόλις πριν από μια στιγμή κοιμόταν. Του δείχνω το περίστροφο. Συνεχίζει την κίνησή του. Φέρνω την κάννη μπροστά στο πρόσωπό του και βγάζω την ασφάλεια.

«Δεν έχω τίποτα να χάσω», λέω.

Χαλαρώνει.

«Γυρίστε πίσω. Υπό κράτηση είστε ασφαλής».

«Ναι», λέω. «Είναι πολύ καθησυχαστικό να έχω απ' έξω τον Μωρίς. Ρίξτε κάτι πάνω σας. Θα βγούμε στο κατάστρωμα».

Διστάζει. Έπειτα απλώνει το χέρι του στο παλτό του.

«Ο Τόερκ έχει δίκιο. Είστε άρρωστη».

Ίσως έχει δίκιο. Οπωσδήποτε, μ' έχει χωρίσει από τον υπόλοιπο κόσμο ένα στρώμα αναλγησίας. Μια κρούστα όπου τα νεύρα έχουν νεκρωθεί. Στον νιπτήρα ξεπλένω τη μύτη μου. Το κάνω με αδέξιες κινήσεις, γιατί πρέπει να κρατάω το όπλο στο ένα χέρι και να έχω συνεχώς τα μάτια μου στον Δούκας. Τα αίμα είναι λιγότερο απ' όσο νόμιζα. Τις ζημιές στο

πρόσωπο τις νιώθουμε πάντα χειρότερες απ' ό,τι είναι στην πραγματικότητα.

Ο Λούκας προπορεύεται. Καθώς περνάμε από τη σκάλα που οδηγεί στους πάνω ορόφους, κατεβαίνει ο Σόννε. Κολλάω πίσω από τον Λούκας. Ο Σόννε σταματάει. Ο Λούκας τού κάνει νεύμα να μη δώσει σημασία. Εκείνος διστάζει, αλλά τελικά νικούν η ναυτική σχολή, η θητεία στο Πολεμικό Ναυτικό και η εσωτερική πειθαρχία του. Παραμερίζει. Συνεχίζουμε τον δρόμο προς το κατάστρωμα. Κατευθυνόμαστε προς την κουπαστή. Σταματάω λίγα μέτρα μακριά του. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να μιλάμε δυνατά για ν' ακούμε ο ένας τον άλλο. Αλλά έτσι του είναι δυσκολότερο να με φτάσει.

Επειτα από τόσες μέρες στο πέλαγος, το νησί έχει για μένα μια σκοτεινή, οδυνηρή ομορφιά.

Είναι τόσο στενό και ψηλό, ώστε υψώνεται πάνω από την παγωμένη θάλασσα σαν πύργος. Ο βράχος είναι ορατός μόνον εδώ κι εκεί, το μεγαλύτερο μέρος του σκεπάζεται από πάγο. Από την κορυφή του, που έχει σχήμα κύπελλου, ο πάγος ξεχύνεται σαν να βγαίνει από ένα πολικό, ψυχρό κέρασ της Αμαλθείας και κυλάει στις απότομες πλαγιές. Μια γλώσσα στεριάς γλιστράει μέσα στη θάλασσα και απλώνεται προς το «Κρόνος». Είναι ο παγετώνας Μπάρρεν. Αν μπορούσαμε να δούμε τις άλλες πλευρές του, θα βλέπαμε κάθετα βράχια, γδαρμένα από τις χιονοστιβάδες και τους πάγους.

Ο άνεμος που φυσάει από το νησί είναι βοριάς, αβανγκνάκ. Αποκρυσταλλώνει στον νου μου μια άλλη λέξη, που στην αρχή είναι μόνον ένας ήχος, σαν να την προφέρει κάποιος άλλος μέσα μου. Πιρχιρχούκ, χιονιάς, καιρός που φέρνει χιονοθύελλα. Κουνάω το κεφάλι μου. Δεν είμαστε στη Θούλη, ο καιρός εδώ είναι αλλιώς, τα κουρελιασμένα νεύρα μου γεννούν φαντάσματα.

«Πού θα πάτε έπειτα;»

Δείχνει ολόγυρα, το κατάστρωμα, τη θάλασσα. Τη βενζινάκατο που είναι δεμένη στην παρυφή του πάγου.

«Feel free»⁵, δεσποινίς Σμίλλα.

Τώρα που η μάσκα της ευγένειάς του πέφτει, βλέπω ότι δεν ήταν ποτέ δική του. Είναι του Τόερκ. Καθώς και η δικαιοσύνη στο πλοίο. Ο Λούκας δεν ήταν ποτέ κάτι άλλο από εργαλείο.

Αρχίζει ν'απομακρύνεται. Ανήκει κι αυτός στους αιώνια νικημένους. Ούτε αυτός έχει τίποτα να χάσει. Αφήνω το βαρύ μέταλλο να γλιστρήσει στην τσέπη μου. Πρωτύτερα, στο ιατρείο, θα μπορούσα να πυροβολήσω τον Μωρίς. Ίσως. Ή ίσως ήταν συνειδητή επιλογή μου να μη βγάλω την ασφάλεια.

«Ο Γιάκκελσεν», λέω πίσω του. «Ο Βερλαίν τον σκότωσε και ο Τόερκ έστειλε το τηλεγράφημα».

Με πλησιάζει ξανά. Γυρίζει στο πλάι και κοιτάζει προς το νησί. Μένει σ' αυτή τη στάση όση ώρα του μιλάω, χωρίς ν' αλλάξει

έκφραση. Κάποια στιγμή αποσπώνται από ψηλά στις παγωμένες πλαγιές οι σιλουέτες κάτι μεγάλων πουλιών. Είναι αποδημητικά αλμπατρός. Ο Λούκας δεν τα βλέπει. Του τα ξαναλέω όλα από την αρχή. Δεν ξέρω πόση ώρα διαρκεί αυτό. Όταν τελειώνω, ο άνεμος έχει κοπάσει. Και το φως, επίσης, φαίνεται αλλαγμένο. Χωρίς να μπορώ να προσδιορίσω σε τι. Από καιρό σε καιρό ρίχνω ματιές προς την πόρτα. Δεν έρχεται κανένας.

Ο Λούκας άναβε το ένα τσιγάρο μετά το άλλο. Απόλυτα αφοσιωμένος κάθε φορά στο άναμμα, το ρούφηγμα και το ξεφύσημα του καπνού.

Τεντώνει το κορμί του και μου χαμογελάει.

«Έπρεπε να με ακούσουν», λέει. «Τους πρότεινα να σας κάνουν ένεση. Δεκαπέντε मिलिक्राम Αποζεπάμ. Τους το είπα πως θα δραπετεύατε. Ο Τόερκ ήταν αντίθετος».

Χαμογελάει ξανά. Τώρα υπάρχει κάτι τρελό στο χαμόγελό του.

«Λες και ήθελε να έρθετε. Άφησε π-ίσω τη λαστιχένια βάρκα. Ίσως θέλει να βγείτε στη στεριά».

Μου κάνει ένα νεύμα.

«Με καλεί το καθήκον», λέει.

Σκύβω πάνω από το παραπέτο. Κάπου μέσα στα πέπλα της ομίχλης, εκεί όπου ο πάγος καταλήγει στη θάλασσα, είναι ο

Τόερκ.

Μακριά κάτω μου βλέπω ένα άσπρο στεφάνι. Τ' αποσιγάρα του Λούκας. Δεν σκαμπανεβάζουν, δεν αλλάζουν θέσεις μεταξύ τους. Μένουν εντελώς ακίνητα. Το νερό όττου επιπλέουν είναι πάντα μαύρο. Αλλά δεν γυαλίζει πια. Το έχει σκεπάσει μια θαμπή μεμβράνη. Η θάλασσα γύρω από το «Κρόνος» κοντεύει να παγώσει. Από πάνω μου, ο ουράνιος θόλος έχει αρχίσει να ρουφάει τα σύννεφα. Ο αέρας είναι ασάλευτος. Η θερμοκρασία έχει πέσει τουλάχιστον δέκα βαθμούς την τελευταία μισή ώρα.

Όλα στην καμπίνα μου φαίνονται απείραχτα. Βρίσκω ένα ζευγάρι κοντές γαλότσες. Βάζω τα κόμικ μου σε μια πλαστική σακούλα.

Ο καθρέφτης δείχνει ότι η μύτη μου δεν έχει πρηστεί ιδιαίτερα. Αλλά έχει στραβώσει πολύ.

Όπου να 'ναι, εκείνος θα βουτήξει. Θυμάμαι τους ατμούς στη φωτογραφία. Το νερό θα έχει θερμοκρασία γύρω στους δέκα-δώ-δεκα βαθμούς. Εκείνος δεν είναι παρά ένας άνθρωπος. Είναι τόσο λίγο αυτό. Το ξέρω από τον εαυτό μου. Πάντα, ωστόσο, προσπαθούμε να μείνουμε ζωντανοί.

Παίρνω και φοράω ένα θερμομονωτικό παντελόνι, δυο λεπτά μάλλινα πουλόβερ, το πουπουλένιο μπουφάν μου. Βρίσκω στο κιβώτιό μου μια πυξίδα χειρός, ένα πλακουτσωτό παγούρι και μια μάλλινη κουβέρτα. Πρέπει να προετοιμάστηκα πριν από πολύ καιρό γι' αυτή τη στιγμή.

Κάθονταν κάτω και οι τρεις, γι' αυτό δεν τους είδα παρά μόνο σαν έφτασα στην κορυφή της σκάλας. Η λαστιχένια βάρκα έχει ξεφουσκώσει, είναι ένα γκριζο καουτσουκένιο χαλί με κίτρινα σχέδια, ξαπλωμένο μπροστά στο κάσαρο.

Η γυναίκα κάθεται στις φτέρνες της. Μου δείχνει το μαχαίρι.

«Εγώ το ξεφούσκωσα, με αυτό εδώ», λέει.

Το ξαναδίνει στον Χάνσεν, που ακουμπάει με την πλάτη στα καπόνια.

Σηκώνεται κι έρχεται προς το μέρος μου. Έχω την πλάτη στραμμένη προς την ανεμόσκαλα. Ο Σάιντενφέντεν την ακολουθεί δισταχτικά.

«Κάτια», λέει.

Κανένας από τους τρεις δεν φοράει πανωφόρι.

«Ήθελε να βγεις στη στεριά», λέει η γυναίκα.

Ο Σάιντενφέντεν ακουμπάει το χέρι του στον ώμο της. Εκείνη γυρίζει και τον χτυπάει. Η μια γωνία του στόματός του σκίζεται. Το πρόσωπό του είναι σαν μάσκα.

«Τον αγαπώ», λέει η γυναίκα.

Το είπε χωρίς ν' αναφέρεται συγκεκριμένα σε κάποιον. Έρχεται πιο κοντά μου.

«Ο Χάνσεν βρήκε το* Μωρίς», λέει, σαν να μου εξηγεί. Κι έπειτα, έτσι ξεκάρφωτα:

«Τον κάνεις κέφι;»

Είναι κάτι που έχω ξαναδεί. Η ζήλια να σμίγει με την παραφροσύνη και μαζί να σβήνουν την πραγματικότητα.

«Όχι», λέω.

Πισωπατώ και σκοντάφτω σε κάτι που δεν υποχωρεί. Πίσω μου στέκεται ο Ουρς. Φοράει ακόμα την ποδιά του. Από πάνω ένα γούνινο παλτό. Και στο χέρι κρατάει μια φραντζόλα. Μόλις πρέπει να την ξεφούρνισε, μέσα στο κρύο έχει γύρω της μια άλω συμπυκνωμένου αχνού. Η γυναίκα τον αγνοεί. Τη στιγμή που απλώνει το χέρι της για να με αρπάξει, ο Ουρς κολλάει τη φραντζόλα στον λαιμό της. Η γυναίκα πέφτει πάνω στο φουσκωτό και μένει ξαπλωμένη φαρδιά πλατιά. Το έγκλημα προβάλλει σιγά σιγά στο δέρμα της σαν φιλμ που εμφανίζεται, με τ' αποτυπώματα από τις αυλακιές του ψωμιού.

«Τι να κάνω;» ρωτάει ο Ουρς.

Του δίνω το περίστροφο του μηχανικού.

«Μπορείς να μου εξασφαλίσεις λίγο χρόνο;» ρωτάω.

Κοιτάζει σκεφτικά τον Χάνσεν.

«Leicht»⁶, λέει.

Η πλωτή γέφυρα είναι ακόμα έξω. Μόλις βλέπω τον πάγο, καταλαβαίνω ότι ήρθα πολύ νωρίς. Είναι ακόμα, πολύ διάφανος για ν' αντέξει το βάρος μου. Εκεί κοντά είναι μια καρέκλα. Καθίζω και περιμένω. Ακουμπάω τα πόδια μου στο κουτί με τα καλώδια. Εδώ καθόταν κάποτε ο Γιάκκελσεν. Και ο Χάνσεν. Σ' ένα πλοίο, διασταυρώνεσαι αδιάκοπα με τα ίδια σου τα ίχνη. Όπως στη ζωή.

Χιονίζει. Μεγάλες νιφάδες, κάνικ, όπ-ως το χιόνι πάνω από τον τάφο του Ησαΐα. Ο πάγος είναι ακόμα τόσο ζεστός, ώστε οι νιφάδες λιώνουν πάνω του. Τον κοιτάζω πολλή ώρα, και τότε μου φαίνεται πως οι νιφάδες δεν πέφτουν, αλλά φυτρώνουν από τη θάλασσα και υψώνονται στον ουρανό, για να κατακαθίσουν στην κορυφή του βραχόκαστρου από πάνω μου. Τώρα στην αρχή είναι εξαγωνικές και αφράτες. Έπειτα από σαράντα οκτώ ώρες θα έχουν διαβρωθεί, το περίγραμμά τους θα είναι ρευστό. Τη δέκατη μέρα θα έχουν γίνει κοκκώδεις κρύσταλλοι. Έπειτα από δύο μήνες θα είναι συμπαγείς. Έπειτα από δύο χρόνια θα βρίσκονται στη μεταβατική φάση ανάμεσα στο χιόνι και το «φιν», το παγωμένο χιόνι των ψηλών βουνοκορφών. Έπειτα από τρία χρόνια θα είναι «νεβέ», χιόνι που κοντεύει να ματατραπεί σε πάγο. Έπειτα από τέσσερα χρόνια θα γίνουν κρύσταλλοι παγετώνα, μεγάλοι και αδροί.

Στην Γκέλα Άλτα, όμως, οι κρύσταλλοι του χιονιού πρέπει να κρατούν το πολύ τρία χρόνια. Ύστερα ο παγετώνας θα τους κυλάει ως τη θάλασσα. Εκεί θα θρυμματίζονται, θα πλέουν

ώσπου να λιώσουν, να διαλυθούν και ν' απορροφηθούν από τη θάλασσα. Απ' όπου μια μέρα θα σηκωθούν πάλι σαν καινούργιο χιόνι.

Ο πάγος είναι τώρα γκριζωπός. Κατεβαίνω και πατάω πάνω του. Δεν είναι της προκοπής. Μήπως άλλωστε έχει μείνει και τίποτα της προκοπής;

Όσο είναι δυνατό, προχωρώ έτσι ώστε να με κρύβει το πλοίο. Κάποια στιγμή ο πάγος γίνεται τόσο λεπτός, ώστε αναγκάζομαι να λοξοδρομήσω. Αλλά το πιθανότερο είναι ότι και πάλι δεν μπορούν να με δουν. Έχει αρχίσει να σκοτεινιάζει. Το φως χάνεται, χωρίς ποτέ να έχει φανεί. Στα τελευταία δέκα μέτρα αναγκάζομαι να σέρνομαι με την κοιλιά. Απλώνω στον πάγο την κουβέρτα και σπρώχνω το σώμα μου προς τα εμπρός.

Η βενζινάκατος είναι δεμένη στο χείλος του πάγου. Είναι άδεια. Η ακτή απέχει ακόμα γύρω στα 300 μέτρα. Εδώ έχει σχηματιστεί κάτι σαν σκάλα, όπου ένα πόδι του παγετώνα έλιωσε και ξαναπάγωσε επανειλημμένα.

Με μεθάει η μυρωδιά της γης. Έπειτα από τόσο καιρό στη θάλασσα, το νησί μοσχοβολάει σαν κήπος. Ξύνω το στρώμα του χιονιού. Έχει πάχος γύρω στα 40 εκατοστά. Από κάτω υπάρχουν λείψανα από μούσκλια και μαραμμένες αρκτικές ιτιές.

Ένα λεπτό στρώμα φρέσκου χιονιού σκέπαζε τον πάγο όταν έφτασαν, τα ίχνη τους είναι ευδιάκριτα. Είχαν μαζί τους δύο

έλκηθρα. Ο μηχανικός έσερνε το ένα, ο Τόερκ και ο Βερλαίν το άλλο.

Ανηφόρισαν την πλαγιά, για ν' αποφύγουν τις απότομες βγαλσιές απ' όπου ο πάγος ξεχύνεται στη θάλασσα. Εδώ, το χαλαρό χιόνι έχει βάθος μισό μέτρο. Άνοιγαν δρόμο εναλλάξ.

Βάζω τα κόμικ. Κοιτάζω κάτω, στο χιόνι, και συγκεντρώνομαι μόνο στο βάδισμα. Είναι σαν να ξανάγινα παιδί. Πρέπει να φτάσουμε κάπου, δεν θυμάμαι πού, το ταξίδι ήταν μακρύ, ίσως πολλά σίνικ. Αρχίζω να σκοντάφτω, δεν είμαι πια ένα με τα πόδια μου, περπατούν από μόνα τους, δύσκολα, λες και κάθε βήμα είναι ένα πρόβλημα που πρέπει να λυθεί. Κάτι μέσα μου με σπρώχνει να τα παρατήσω, να καθίσω κάτω και να κοιμηθώ.

Ξαφνικά βρίσκεται πίσω μου η μητέρα μου. Ξέρει τι συμβαίνει, το ξέρει εδώ και ώρα. Μιλάει, αυτή που συνήθως είναι τόσο λιγόλογη, μου δίνει μια καρπαζιά, κάτι ανάμεαρ σε ξυλιά και χάδι, τι άνεμος είναι αυτός, Σμίλλα; Είναι κανανγκνάκ. Λάθος, Σμίλλα, κοιμάσαι. Όχι, δεν κοιμάμαι, αυτό που σου λέω, είναι αδύναμος και υγρός, τώρα μόλις θα έσπασε ο πάγος. Να μιλάς καλά στη μητέρα σου, Σμίλλα. Έμαθες την αγένεια από τον καλλουνάκ.

Συνεχίζουμε έτσι και είμαι πάλι ξύπνια, ξέρω ότι πρέπει να φτάσουμε, εδώ και καιρό είμαι πια πολύ βαριά για να μπορεί να με κουβαλήσει.

Είμαι τριάντα επτά χρονών. Σ' αυτή την ηλικία, πριν από

πενήντα χρόνια, πέθαινες πλήρης ημερών στη Θούλη. Αλλά εγώ δεν μεγάλωσα. Δεν συνήθισα ποτέ να βαδίζω μόνη. Κάπου μέσα μοι ελπίζω να έρθει από πίσω κάποιος ή κάτι και να μου δώσει μια καρπαζιά. Η μητέρα μου. Ο Μόριτς. Μια εξωτερική δύναμη.

Έχω αρχίσει να σκουντουφλάω. Είμαι κοντά στον παγετώνα. Εδώ έκαναν στάση. Έβαλαν ορειβατικές σχάρες στις μπότες τους.

Από τόσο κοντά, καταλαβαίνω γιατί ονομάστηκε έτσι. Ο άνεμος πλάνισε την επιφάνειά του και την έκανε ένα συμπαγές, λείο κάλυμμα χωρίς ανωμαλίες, σαν το άσπρο σμάλτο στα κεραμικά. Ακριβώς μπροστά μου γλιστράει σ' έναν γκρεμό ύψους πενήντα μέτρων. Εδώ, η επιφάνειά του είναι ένας παγωμένος καταρράκτης που έσπασε σε μύρια σημεία. Ένα σύστημα από γκριζες, άσπρες και γκριζογάλανεσ σκάλες. Από κάποια απόσταση, φαίνονται κανονικές, όταν όμως πλησιάσεις βλέπεις ότι τα σκαλιά σχηματίζουν λαβύρινθο.

Δεν μπορώ να καταλάβω πώς βρήκαν δρόμο. Ούτε τους βλέπω. Προχωρώ. Τώρα μου είναι δυσκολότερο να παρακολουθήσω τα ίχνη. Αλλά όχι αδύνατο. Το χιόνι το έχει στρώσει πάνω στα οριζόντια σκαλοπάτια. Εκεί άφησαν τα ίχνη τους. Κάποια στιγμή, ενώ έχω χάσει τον προσανατολισμό μου και αρχίζω να ψάχνω ημικυκλικά, βλέπω σε μεγάλη απόσταση ένα κίτρινο σημάδι από ούρα.

Αρχίζω να έχω παραισθήσεις, μου ξανάρχονται αποσπάσματα από συνομιλίες. Κάτι λέω στον Ησαΐα. Εκείνος απαντάει. Είναι εκεί και ο μηχανικός.

«Σμίλλα».

Τον προσπέρασα ένα μέτρο χωρίς να τον δω. Είναι ο Τόερκ. Με περίμενε. Μου μίλησε πολύ μαλακά. Όπως τότε που μου τηλεφώνησε, την τελευταία νύχτα στο διαμέρισμά μου.

Είναι μόνος. Δεν έχει μαζί του ούτε έλκηθρο ούτε αποσκευές. Έτσι όπως κάθεται, είναι μια πανδαισία χρωμάτων. Οι κίτρινες μπότες. Το κόκκινο μπουφάν, που στέλνει μια ροζ ανταύγεια στο χιόνι γύρω του. Η τουρκουάζ κορδέλα γύρω από τ' ανοιχτόξανθα μαλλιά του.

« Ήξερα ότι θα ερχόσουν. Αλλά δεν ήξερα πώς. Σε είδα να έρχεται περπατώντας πάνω στο νερό».

Σαν να ήμασταν φίλοι όλο αυτόν τον καιρό, αλλά έπρεπε να το κρύβουμε από τους άλλους.

« Έχει ένα στρώμα πάγου εκεί».

«Πιο πριν πέρασες μέσα από κλειδωμένες πόρτες».

«Είχα κλειδί».

1

Τρεις μέρες (Σ.τ.Μ.)

2

Στο χιόνι (Σ.τ.Μ.)

3

Ο καινούργιος επιβάτης. Με μπουκάλες. (Σ.τ.Μ.)

4

Πρέπει να κοιμηθείτε. Χρειάζεστε ιατρική (Σ.τ.Μ.)

5

Ελεύθερα (Σ.τ.Μ.)

6

Εύκολα (Σ.τ.Μ.)

Κουνάει το κεφάλι του.

«Για τους ανθρώπους που έχουν ικανότητες, οι κατάλληλες περιστάσεις έρχονται. Μοιάζουν με συμπτώσεις. Αλλά τις φέρνει η αναγκαιότητα. Η Κάτια και ο Ραλφ ήθελαν να σε φρενάρουμε στην Κοπεγχάγη. Αλλά εγώ σε είδα σαν χρυσή ευκαιρία. Θα μας έδειχνες αυτό που είχαμε παραβλέψει. Αυτό που είχαν παραβλέψει ο Βινγκ και ο Λούεν. Αυτό που πάντα παραβλέπουμε».

Μου δίνει μια αναρριχητική ζώνη με ιμάντες. Τη φοράω και την ασφαλίζω μπροστά.

«Αλλά το "Βόρειο Σέλας", λέω, «η πυρκαγιά;»

«Ο Λιχτ τηλεφώνησε στην Κάτια, όταν πήρε την κασέτα. Προσπάθησε να την εκβιάσει, της ζήτησε λεφτά. Κάτι έπρεπε να κάνουμε. Το ότι μπλέχτηκες κι εσύ, ήταν δικό μου λάθος. Ανέθεσα τη δουλειά στον Μωρίς και τον Βερλαίν. Ο Βερλαίν έχει αυτό το πρωτόγονο μίσος για τις γυναίκες».

Μου τείνει την άκρη του σκοινιού. Κάνω έναν κόμπο σαν οχτάρι. Μου δίνει μια κοντή παγοσκαπάνη.

Ξεκινάει πρώτος. Μ' ένα μακρύ, λεπτό μπαστούνι ψάχνει το έδαφος για τυχόν ρωγμές. Έχει ξεμακρύνει δεκαπέντε μέτρα, όταν μιλάει. Τα στιλπνά τοιχώματα γύρω μας δημιουργούν μια ακουστική όπως σ' ένα λουτρό. Σκληρή και ωστόσο οικεία, σαν να καθόμασταν μαζί μέσα σε μια μπανιέρα.

«Είχα διαβάσει, φυσικά, τα γραφτά σου. Είναι εντυπωσιακό αυτό το πάθος για τον πάγο».

Βυθίζει την παγοσκαπάνη του στο χιόνι, τυλίγει γύρω της το σκοινί και τραβάει με προσοχή, καθώς τον ακολουθώ. Όταν φτάνω κοντά του, ξαναμιλάει.

«Τι έχει να πει γι' αυτόν τον παγετώνα ο ειδικός;»

Κοιτάζουμε ολόγυρα, στο σκοτάδι που πυκνώνει. Η απάντηση στο ερώτημα είναι δύσκολη.

«Δεν ξέρει τι να πει. Αν ο παγετώνας ήταν δέκα φορές μεγαλύτερος, θα μπορούσε να θεωρηθεί ένας πολύ μικρός θόλος πάγου. Αν ήταν χαμηλότερος, θα λέγαμε ότι είναι ένας παγετώνας τύπου "μπότου". Αν οι συνθήκες του ρεύματος και του ανέμου ήταν λίγο διαφορετικές, η διάβρωση και η αποσάθρωση θα τον έκαναν μέσα σ' ένα μήνα τόσο μικρό, ώστε θα λέγαμε ότι δεν υπήρξε ποτέ παγετώνας, αλλά ένα νησί με λίγο χιόνι. Δεν μπορεί να ταξινομηθεί».

Φτάνω πάλι κοντά του, μου δίνει το σκοινί, διαλέγω ένα μέρος για να σταθώ, εκείνος συνεχίζει. Οι φυσικές κινήσεις του είναι κομψές και μεθοδικές, αλλά ο πάγος τούς δίνει κάτι το αβέβαιο και αδέξιο, όπως σε όλους τους Ευρωπαίους. Μοιάζει μ' έναν τυφλό που έχει εξασκηθεί στο σκοτάδι των ματιών του, που χειρίζεται τέλεια το μπαστούνι του, αλλά δεν παύει να είναι τυφλός.

«Πάντα με απασχολούσε η περιορισμένη ικανότητα της

επιστήμης να δίνει εξηγήσεις. Ο δικός μου κλάδος, ας πούμε, η βιολογία, βασίζεται σε ζωολογικά και βοτανικά συστήματα ταξινόμησης που έχουν όλα καταρρεύσει. Ως επιστήμη, δεν έχει πια θεμέλια. Τι γνώμη έχεις για την αλλαγή;»

Η ερώτηση είναι ξεκάρφη. Τον ακολουθώ, μαζεύει το δίπλεχτο σκοινί. Είμαστε δεμένοι μ' έναν ομφάλιο λώρο, σαν μάνα και παιδί.

«Λένε ότι είναι το αλατοπίπερο της ζωής», λέω.

Μου τείνει το θερμός του. Πίνω. Ζεστό τσάι με λεμόνι. Εκείνος σκύβει. Πάνω στο χιόνι είναι κάτι μαύροι κόκκοι, θρυμματισμένη πέτρα.

« Τέσσερα κόμμα έξι επί 10 στην ενάτη. 4, 6 δισεκατομμύρια χρόνια. Τότε άρχισε το ηλιακό σύστημα να υπάρχει με τη σημερινή μορφή του. Η δυσκολία με τη γεωλογική ιστορία της γης είναι ότι δεν μπορεί να μελετηθεί. Δεν υπάρχουν ίχνη. Γιατί από τότε, από την εποχή της Δημιουργίας, πετρώματα όπως αυτό πέρασαν από άπειρες μεταμορφώσεις. Το ίδιο και ο πάγος γύρω μας, ο αέρας, το νερό. Η προέλευσή τους δεν μπορεί πια ν' ανιχνευτεί. Δεν υπάρχουν στη γη ουσίες που να διατήρησαν την αρχική μορφή τους. Γι' αυτό έχουν ενδιαφέρον οι μετεωρίτες. Έρχονται απ' έξω, απέφυγαν τις διαδικασίες μεταμόρφωσης που περιέγραψε ο Λάβλοκ στη θεωρία του για τη Γαία. Η μορφή τους ανάγεται στις απαρχές του ηλιακού συστήματος. Συνίστανται, κατά κανόνα, από τα πρώτα μέταλλα του σύμπαντος. Σίδηρο, νικέλιο, πυριτικά

άλατα. Διαβάζεις λογοτεχνία;»

Κουνάω αρνητικά το κεφάλι μου.

«Α, μα σε παρακαλώ! Οι συγγραφείς βλέπουν πριν από τους επιστήμονες πού πηγαίνουμε. Το τι ανακαλύπτουμε στη φύση δεν έχει να κάνει τόσο με το τι υπάρχει. Εξαρτάται κυρίως από το τι μπορούμε να καταλάβουμε. Όπως Το κυνήγι του αερολίθου του Ιουλίου Βερν, όπου ένας μετεωρίτης αποδεικνύεται το πιο πολύτιμο πράγμα στον κόσμο. Τα οράματα του Ουέλλς για άλλες μορφές ζωής. Ή το Uller Uprising του Πάιπερ. Σ' αυτό το βιβλίο περιγράφεται μια ιδιαίτερη μορφή ζωής. Με βάση ανόργανες ουσίες. Σώματα πλασμένα από πυριτικά άλατα».

Έχουμε ανεβεί σ' ένα ανεμοδαρμένο πλάτωμα. Μπροστά μας ανοίγονται κάτι κανονικές σχισμές, η μια μετά την άλλη. Πρέπει να έχουμε φτάσει στη «ζώνη της αποκόμισης», εκεί που τα κατώτερα στρώματα του παγετώνα ανεβαίνουν προς την επιφάνεια. Σ' αυτό το μέρος, ένας ρόζος του βράχου έχει χωρίσει στα δυο το παγωμένο ρεύμα. Δεν τον είδα από κάτω, επειδή είναι από ασπριδερό πέτρωμα. Τώρα η πέτρα γυαλίζει στο σκοτάδι που πυκνώνει.

Σ' ένα σημείο όπου το έδαφος γέρνει προς μια σχισμή, το χιόνι είναι πατημένο. Εδώ έκαναν στάση. Από εδώ γύρισε ο Τόερκ για να με πάρει. Αναρωτιέμαι πώς ήξερε ότι θα ερχόμουν. Καθίζουμε. Ο πάγος σχηματίζει ένα μεγάλο βαθούλωμα, σαν ανοιχτό κοχύλι. Ο Τόερκ ξεβιδώνει το

βούλωμα του θερμός του. Εξακολουθεί να μιλάει, σαν να μην είχε διακοπεί ο διάλογος, και ίσως πράγματι δεν διακόπηκε, ίσως συνεχιζόταν στο μυαλό του, ίσως δεν σταματάει ποτέ εκεί μέσα.

«Είναι όμορφη αυτή η θεωρία για τη Γαία. Έχει μεγάλη σημασία να είναι όμορφες οι θεωρίες. Αλλά, φυσικά, είναι λανθασμένες. Ο Λάβλοκ δείχνει ότι η υδρόγειος και το οικοσύστημά της είναι μια πολύπλοκη μηχανή. Αλλά δεν δείχνει ότι είναι κάτι περισσότερο από μηχανή. Η Γαία δεν διαφέρει ριζικά από ένα ρομπότ. Ο Λάβλοκ μοιράζεται το ίδιο ψεγάδι με τους άλλους βιολόγους. Δεν εξηγεί την αρχή. Την πρώτη μορφή ζωής, πώς προέκυψε, τι υπήρξε πριν από τα κυανοβακτήρια. Η ζωή που έχει ως βάση ανόργανες ουσίες θα ήταν ένα τέτοιο πρώτο βήμα».

Κινούμαι προσεκτικά, για να μείνω ζεστή και για να δοκιμάσω την ετοιμότητά του.

«Ο Λόουεν ήρθε εδώ τη δεκαετία του '30. Με μια γερμανική αποστολή. Ήθελαν να προετοιμάσουν την κατασκευή αεροδρομίου σε μια στενή λουρίδα επίπεδης ακτής, στη βόρεια πλευρά. Είχαν μαζί τους Εσκιμώους από τη Θούλη. Δεν μπόρεσαν να προσλάβουν Δυτικογροιλανδούς, γιατί το νησί έχει κακή φήμη. Ο

Λόουεν άρχισε να ψάχνει με τον ίδιο τρόπο που ο Κνουδ Ράσμου-σεν βρήκε τους μετεωρίτες του. Παίρνοντας στα σοβαρά τις διηγήσεις των Εσκιμώων. Και τον βρήκε. Το 1966

ξαναγύρισε. Μαζί με τον Βινγκ και τον Αντρέας Φίνε. Αλλά δεν είχαν αρκετές γνώσεις για να λύσουν τα τεχνικά προβλήματα. Άνοιξαν μόνιμη δίοδο ως την πέτρα. Έπειτα το ταξίδι της αποστολής διακόπηκε. Το 1991 ξαναήρθαν. Τότε ήμασταν κι εμείς μαζί τους. Αλλά αναγκαστήκαμε να επιστρέψουμε».

Το πρόσωπό του είναι σχεδόν άορατο στο σκοτάδι, το μόνο συγκεκριμένο είναι η φωνή του. Προσπαθώ να καταλάβω γιατί μου τα λέει όλα αυτά. Γιατί συνεχίζει τα ψέματα, ακόμα και τώρα, που ελέγχει πλήρως την κατάσταση;

«Τα κομμάτια που κόψατε;»

Ο δισταγμός του λύνει το πρόβλημα. Όταν το καταλαβαίνω, ανακουφίζομαι κατά κάποιον τρόπο. Το ζήτημα εξακολουθεί να είναι πόσα ξέρω και αν είμαι μόνη. Μήπως τον περιμένει κάποιος, στο νησί, στη θάλασσα, όταν γυρίσει στη Δανία. Για λίγο ακόμα, ώσπου να έχω μιλήσει, θα με χρειάζεται.

Την ίδια στιγμή που το καταλαβαίνω αυτό, συνειδητοποιώ και κάτι άλλο, με αποφασιστική σημασία και ανεξήγητο. Αν περιμένει, αν είναι αναγκασμένος να περιμένει, ο λόγος είναι ότι ο μηχανικός δεν του τα είπε όλα, δεν του είπε ότι είμαι μόνη.

«Τα εξετάσαμε. Δεν βρήκαμε τίποτα το ασυνήθιστο. Αποτελούνταν από ένα κράμα σιδήρου, νικέλιου, ολιβίνη, μαγνήσιου και πυριτικών αλάτων».

Δεν αμφιβάλλω ότι λέει την αλήθεια.

«Όστε η πέτρα δεν είναι ζωντανή;»

Μέσα στο σκοτάδι αισθάνομαι το χαμόγελό του.

«Υπάρχει θερμότητα. Είναι βέβαιο ότι παράγει θερμότητα. Αλλιώς θα την είχε παρασύρει ο πάγος. Λιώνει τα τοιχώματα γύρω της με ταχύτητα ανάλογη με την κίνηση του παγετώνα».

«Ραδιενέργεια;»

«Κάναμε μετρήσεις, αλλά δεν βρήκαμε».

«Και οι νεκροί;» λέω. «Οι ακτινογραφίες; Οι φωτεινές γραμμές στα εσωτερικά όργανα;»

Σιωπάίνει για λίγο.

«Δεν θα μου πεις πώς το έμαθες αυτό, έτσι;» λέει.

Δεν του απαντώ.

«Το ήξερα», λέει. «Εσύ κι εγώ θα μπορούσαμε να τα πάμε μια χαρά. Όταν σου τηλεφώνησα, εκείνη τη νύχτα, ήταν μια αυθόρμητη πράξη, έχω εμπιστοσύνη στη διαίσθησή μου. Ήξερα ότι θα σήκωνες το ακουστικό, σε είχα καταλάβει, θα μπορούσα να σου πω: "Έλα σ' εμάς". Θα ερχόσουν;»

«Όχι», λέω.

Η σήραγγα αρχίζει στα ριζά του βράχου. Είναι μια απλή

κατασκευή. Σ' ένα σημείο όπου ο πάγος έχει έτσι κι αλλιώς την τάση να γλιστράει από τον βράχο, άνοιξαν δίοδο προς τα κάτω με δυναμίτη και κατόπιν έχτισαν μέσα της με τσιμέντο μεγάλους αποχετευτικούς σωλήνες από μπετόν. Οι σωλήνες κατηφορίζουν απότομα, τα σκαλοπάτια στο εσωτερικό τους είναι ξύλινα. Στην αρχή εκπλήσσομαι, αλλά έπειτα θυμάμαι πόσο δύσκολο μπορεί να είναι το τσιμεντάρισμα σ' ένα μόνιμα παγωμένο έδαφος.

Σε βάθος δέκα μέτρων κάτι καίγεται.

Ο καπνός βγαίνει από μια αίθουσα που επικοινωνεί με τη σκάλα και είναι μια τσιμεντένια κουφάλα υποστηριγμένη με δοκάρια. Στο δάπεδο είναι κάτι ασκιά. Πάνω στα σακιά, μέσα σ' ένα βαρέλι για πετρέλαιο, καίγονται ξύλα από σπασμένα τελάρα.

Στον απέναντι τοίχο, πάνω σ' ένα φαρδύ τραπέζι, είναι απλωμένα διάφορα όργανα κι εργαλεία. Χρωματογράφοι, μικροσκόπια, κρυσταλλωτήρια, ένας επωαστικός κλίβανος, μια συσκευή που δεν έχω ξαναδεί, σαν μεγάλο πλαστικό κουτί με την μπροστινή πλευρά του γυάλινη. Κάτω από το τραπέζι είναι μια γεννήτρια και τελάρα σαν αυτά που καίγονται στο βαρέλι. Η μόδα αγκαλιάζει τα πάντα, ακόμα και τον εργαστηριακό εξοπλισμό, τα όργανα μου θυμίζουν τη δεκαετία του '70. Όλα είναι σκεπασμένα από ένα στρώμα γκρίζου πάγου. Πρέπει να τ' άφησαν εδώ το 1966 ή το 1991. Τι θ' αφήσουμε εμείς;

Ο Τόερκ ακουμπάει το χέρι του στο πλαστικό κουτί.

«Συσκευή ηλεκτροφόρησης. Για τον διαχωρισμό και την ανάλυση πρωτεϊνών. Την έφερε εδώ ο Λούεν το '66. Όταν πίστευαν ακόμα ότι είχαν να κάνουν με μια μορφή οργανικής ζωής».

Επικυρώνει τα λόγια του μ' ένα ελαφρό κούνημα του κεφαλιού. Όλα όσα κάνει είναι διαποτισμένα από την πεποίθηση ότι αυτά τα μικρά σημάδια και χειρονομίες αρκούν για να τακτοποιη-

θείο κόσμος γύρω του. Πλάι σ' έναν ψηλό πάγκο μ' ένα ανατομικό μικροσκόπιο πάνω του στέκεται ο Βερλαίν. Ρυθμίζει το μικροσκόπιο για μένα, τον προσοφθάλμιο στο 10, τον αντοφθάλμιο στο 20. Φέρνει μια γκαζόλαμπα πιο κοντά.

«Ξεπαγώνουμε τη γεννήτρια».

Στην αρχή δεν βλέπω τίποτα, έπειτα εστιάζω και βλέπω μια καρύδα.

«*Cyclops marinus*», λέει ο Τόερκ. «Ένα θαλάσσιο καρκινοειδές. Αυτό ή οι συγγενείς του υπάρχουν παντού, σε όλες τις θάλασσες της υφηγίου. Τα νήματα είναι όργανα ισορροπίας. Του δώσαμε λίγο υδροχλωρικό οξύ, γι' αυτό είναι ακίνητο. Πρόσεξε το πίσω μέρος του σώματός του. Τι βλέπεις;»

Δεν βλέπω τίποτα. Ο Τόερκ π-αίρνει το μικροσκόπιο, μετακινεί το τρυβλίο από κάτω του κι εστιάζει ξανά.

«Το πεπτικό σύστημα», λέω, «τα έντερα».

«Δεν είναι έντερα. Είναι ένα σκουλήκι».

Τώρα το βλέπω. Τα έντερα και το στομάχι είναι μια σκοτεινή ζώνη στην κοιλιακή χώρα του ζώου, ενώ αντίθετα ο μακρύς φωτεινός αυλός ανεβαίνει παράλληλα προς τη ράχη του.

«Ανήκει στο φύλο νηματώδεις, και συγκεκριμένα στην υπομο-ταξία δρακουνκουλοειδή. Το όνομά του είναι *Dracunculus borealis*, αρκτικό σκουλήκι. Είναι γνωστό τουλάχιστον από τον μεσαίωνα, υπάρχουν περιγραφές του. Πρόκειται για ένα μεγάλο παράσιτο. Βρίσκεται σε φάλαινες, φώκιες και δελφίνια, όπου μεταναστεύει από τα έντερα στο μυϊκό σύστημα. Εκεί τα αρσενικά και τα θηλυκά ζευγαρώνουν, το αρσενικό πεθαίνει, το θηλυκό μεταναστεύει στον υποδόριο ιστό, όπου σχηματίζει έναν όζο μεγάλο σαν παιδική γροθιά. Όταν το ώριμο σκουλήκι αντιληφθεί ότι υπάρχουν κύκλωπες στο νερό γύρω του, τρυπάει το δέρμα και απελευθερώνει στη θάλασσα εκατομμύρια μικρές προνύμφες. Αυτές οι προνύμφες καταβροχθίζονται από τα καρκινοειδή, που αποτελούν τον λεγόμενο "ενδιάμεσο ξενιστή". Εκεί τα σκουλήκια περνούν μια φάση που διαρκεί μερικές βδομάδες. Στη συνέχεια, όταν ο κύ-κλωψ μπαίνει μαζί με το θαλασσινό νερό στη στοματική κοιλότητα ή στα έντερα ενός μεγάλου υδρόβιου θηλαστικού, αποσυντίθεται, οι προνύμφες βγαίνουν έξω και φωλιάζουν σ' αυτόν τον καινούργιο, μεγαλύτερο ξενιστή. Εκεί ωριμάζουν, ζευγαρώνουν, μετακινούνται στον υποδόριο ιστό και

ολοκληρώνουν τον κύκλο τους. Όπως φαίνεται, ούτε το καρκινοειδές ούτε το θηλαστικό παθαίνουν τίποτα. Πρόκειται για ένα από τα καλύτερα προσαρμοσμένα παράσιτα του κόσμου. Έχεις αναρωτηθεί ποτέ τι εμποδίζει τα παράσιτα να εξαπλώνονται;»

Ο Βερλαίν ρίχνει και άλλα ξύλα στη φωτιά και τραβάει τη γεννήτρια κοντά της. Οι φλόγες πυρώνουν τη μια πλευρά του σώματός μου, η άλλη μένει κρύα. Ο εξαερισμός είναι κακός, ο χώρος έχει ντουμανιάσει. Πρέπει να βιάζονται πολύ.

«Υπάρχουν πάντα κάποια εμπόδια που τ' αναχαιτίζουν. Πάρε για παράδειγμα το σκουλήκι της Γουινέας, τον στενότερο συγγενή του αρκτικού σκουληκιού. Έχει ανάγκη από ζέστη και στάσιμα νερά. Ζει σε μέρη όπου οι άνθρωποι χρειάζονται τα λιμνάζοντα ύδατα».

«Όπως στα σύνορα ανάμεσα στη Βιρμανία, το Λάος και την Καμπότζη», λέω. «Στο Τσιάνγκ Ράι, ας πούμε».

Μουδιάζουν και οι δυο. Στον Τόερκ η αλλαγή είναι ανεπαίσθητη.

«Ναι», λέει, «όπως για παράδειγμα εκεί, στις σχετικά σπάνιες περιόδους ανομβρίας. Μόλις έβρεχε και το νερό άρχιζε να κυλάει, μόλις έπιανε ψύχρα, οι συνθήκες ζωής γίνονταν δυσκολότερες για το σκουλήκι. Δεν μπορεί να γίνει αλλιώς. Τα παράσιτα εξελίχθηκαν μαζί με τους ξενιστές τους. Το σκουλήκι της Γουινέας πρέπει να διαμορφώθηκε παράλληλα με τον άνθρωπο, ίσως σε διάστημα ενός εκατομμυρίου χρόνων. Τα

δυο είδη ταιριάζουν. Εκατόν σαράντα εκατομμύρια άνθρωποι εκτίθενται κάθε χρόνο στον κίνδυνο να μολυνθούν από το σκουλήκι της Γουινέας. Υπάρχουν δέκα εκατομμύρια κρούσματα τον χρόνο. Τα περισσότερα μολυσμένα άτομα περνούν μια επώδυνη περίοδο μερικών μηνών, αλλά έπειτα το σκουλήκι αποβάλλεται. Ακόμα και στο Τσιάνγκ Ράι, το ποσοστό ενηλίκων που πάθαιναν μόνιμες βλάβες ήταν το πολύ μισό τοις εκατό. Είναι ένας από τους βασικούς κανόνες για τη λεπτή ισορροπία της φύσης: ένα καλό παράσιτο δεν σκοτώνει τον ξενιστή του».

Κάνει μια χειρονομία και άθελά μου μετακινούμαι. Κοιτάζει στο μικροσκόπιο.

«Φαντάσου τη θέση του Λόουεν, του Βινγκ και του Λιχτ το 1966. Όλα έχουν κανονιστεί, φυσικά υπάρχουν προβλήματα, αλλά είναι τεχνικά, επιλύσιμα. Έχουν εντοπίσει την πέτρα, έχουν τσιμεντάρει τη δίοδο και αυτή την αίθουσα, είναι τυχεροί με τον καιρό κι έχουν σχετικά πολύ χρόνο στη διάθεσή τους. Έχουν καταλάβει ότι δεν μπορούν να μεταφέρουν στη Δανία ολόκληρη την πέτρα, αλλά ξέρουν ότι μπορούν να πάρουν μαζί τους ένα κομμάτι. Υπάρχουν φωτογραφίες από το πριόνι τους, μια ιδιοφυή εφεύρεση, μια κορδέλα από ενισχυμένο ατσάλι, που γλιστρούσε πάνω σε ροδέλες. Ο Λόουεν είχε εναντιωθεί στην ιδέα να κόψουν την πέτρα με οξυγονοκόπτη. Και τη στιγμή ακριβώς που οι Εσκιμώοι εφαρμόζουν το πριόνι, πεθαίνουν. Σαράντα οκτώ ώρες μετά την πρώτη κατάδυσή τους. Πεθαίνουν σχεδόν ταυτόχρονα, μέσα σε μια ώρα. Όλα αλλάζουν. Το σχέδιο έχει

ναυαγήσει, ο χρόνος ξαφνικά πιέζει. Πρέπει να σκηνοθετήσουν ένα ατύχημα. Αυτό το αναλαμβάνει, φυσικά, ο Λούεν. Είναι αρκετά προνοητικός ώστε να μην καταστρέψει τα πτώματα. Διαισθάνεται ήδη ότι κάτι δεν πάει καλά. Κάνει αυτοψία μόλις φτάνουν στο Νούουκ. Και τι προκύπτει;»

«Η ώρα», λέει ο Βερλαίν.

Ο Τόερκ τον αγνοεί.

«Το αρκτικό σκουλήκι. Ένα διαδεδομένο παράσιτο. Μεγάλο, 30-40 εκατοστά, αλλά πολύ κοινό. Πρόκειται για έναν νηματώδη που ο κύκλος του είναι γνωστός κι έχει εξηγηθεί. Μόνο μία παραφωνία υπάρχει: αυτό το παράσιτο δεν συναντάται στον άνθρωπο. Βρίσκεται στις φάλαινες, στις φώκιες, στα δελφίνια, αραιά και πού στα θαλάσσια άλογα. Αλλά όχι στους ανθρώπους. Μολυσμένο κρέας τρώγεται καθημερινά, προπαντός από Εσκιμώους. Αλλά μόλις οι προνύμφες μπουν στον ανθρώπινο οργανισμό, αναγνωρίζονται από το ανοσοποιητικό μας σύστημα ως ξένα σώματα και καταβροχθίζονται από τα λεμφοκύτταρα. Το σκουλήκι δεν προσαρμόστηκε ποτέ στο ανθρώπινο ανοσοποιητικό σύστημα. Κανονικά, θα έπρεπε να περιορίζεται σε ορισμένα μεγάλα θαλάσσια θηλαστικά, παράλληλα με τα οποία εξελίχθηκε. Αποτελεί μέρος του μηχανισμού στον οποίο στηρίζεται η ισορροπία της φύσης. Φαντάσου την κατάπληξη του Λούεν, όταν το βρήκε στα πτώματα. Και μάλιστα κατά σύμπτωση. Γιατί υποχρεώθηκε την τελευταία στιγμή να βγάλει ακτινογραφίες, ώστε ν’

αναγνωριστούν τα πτώματα».

Δεν θέλω να τον ακούω ούτε να του μιλάω, αλλά δεν μπορώ ν' αντισταθώ. Εξάλλου, έτσι κερδίζω χρόνο.

«Γιατί συνέβη αυτό;»

«Σ' αυτό το ερώτημα ο Λόυνεν δεν μπόρεσε ν' απαντήσει. Συγκέντρωσε, λοιπόν, την προσοχή του σ' ένα άλλο: με ποιον τρόπο συνέβη. Είχε πάρει μαζί του δείγματα του νερού γύρω από την πέτρα. Η λίμνη δεν τροφοδοτείται μόνον από το λιώσιμο των πάγων, αλλά και από μια άλλη λίμνη, που βρίσκεται ψηλότερα, στην επιφάνεια. Γύρω από αυτή ζουν πουλιά. Στα νερά της υπάρχουν, επίσης, πολλές πέστροφες. Και διάφορα καρκινοειδή. Το νερό γύρω από την πέτρα είναι γεμάτο τέτοιους οργανισμούς. Όλα τα δείγματα που πήρε ο Λόυνεν ήταν μολυσμένα. Τι έκανε τότε; Μπόλιασε τις προνύμφες σε ζωντανό ανθρώπινο ιστό».

«Ωραία ιδέα», λέω. «Αλλά πώς τα κατάφερε;»

Την ίδια στιγμή που ρωτάω, έρχεται στο μυαλό μου η απάντηση. Το έκανε στη Γροιλανδία. Στη Δανία, ο κίνδυνος ν' αποκαλυφθεί θα ήταν πολύ μεγάλος.

Ο Τόερκ βλέπει ότι κατάλαβα.

«Του πήρε είκοσι πέντε χρόνια. Αλλά διαπίστωσε ότι η προνύμφη είχε προσαρμοστεί στο ανθρώπινο ανοσοποιητικό σύστημα. Ενώ είναι ακόμα στο στόμα,

διαπερνά τον ανοιχτό βλεννογόνο και σχηματίζει κάτι σαν δέρμα, με υλικό τις πρωτεΐνες του ίδιου του ανθρώπου. Με τέτοιο καμουφλάζ, το αμυντικό σύστημα τη συγχέει με το ίδιο το σώμα και την αφήνει ήσυχη. Τώρα το παράσιτο αρχίζει ν' αναπτύσσεται. Όχι αργά, σε διάστημα μηνών, όπως στις φώκιες και τις φάλαινες, αλλά γρήγορα, από ώρα σε ώρα ή από λεπτό σε λεπτό. Ακόμα και το ζευγάρωμα και η πορεία μέσα από το σώμα, που στα υδρόβια θηλαστικά κρατάει έξι μήνες, εδώ διαρκεί λίγες μέρες. Αλλά η ουσία είναι αλλού».

Ο Βερλαίν τον έχει πιάσει από το μπράτσο. Ο Τόερκ τον κοιτάζει. Εκείνος μαζεύει το χέρι του.

«Θέλω να της κάνω μια ερώτηση», λέει ο Τόερκ.

Μπορεί να το πιστεύει ο ίδιος, αλλά δεν είναι αυτός ο λόγος που μιλάει. Μιλάει για να τον προσέξουν και να βρει αναγνώριση. Κάτω από την αυτοπεποίθηση και τον φαινομενικό πραγματισμό του υπάρχει μια άγρια περηφάνια κι ένα αίσθημα θριάμβου γι' αυτό που ανακάλυψε. Ο Βερλαίν κι εγώ ιδρώνουμε κι έχουμε αρχίσει να βήχουμε. Αλλά εκείνος είναι ατάραχος και άνετος, στο τρεμουλιαστό φως της φωτιάς το πρόσωπό του είναι ολότελα ήρεμο. Ίσως επειδή βρισκόμαστε στην καρδιά του πάγου, ίσως επειδή είναι τόσο φανερό ότι πλησιάζουμε στο τέλος, μπορώ ξαφνικά να κοιτάξω μέσα του σαν σε ανοιχτό βιβλίο. Όπως πάντα όταν ένας μεγάλος γίνεται διαφανής, προβάλλει από μέσα του το παιδί. Θυμάμαι το γράμμα του Βίκτορ Χάλκενβαδ, και ξαφνικά, ακατανίκητα, τα λόγια βγαίνουν μόνα τους από το

στόμα μου.

«Όπως το ποδήλατο που δεν σου χάρισαν ποτέ, όταν ήσουν παιδί».

Η παρατήρηση είναι τόσο παράλογη, ώστε στην αρχή εκείνος δεν καταλαβαίνει. Έπειτα πιάνει το νόημά της και για μια στιγμή κλονίζεται σαν να τον χτύπησα, για μια στιγμή κοντεύει να χάσει τα νερά του. Έπειτα ξαναβρίσκει την ψυχραιμία του.

«Θα νόμιζε κανείς ότι βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα καινούργιο είδος. Αλλά δεν είναι έτσι. Πρόκειται για το αρκτικό σκουλήκι. Αλλά με μια βασική διαφορά. Έχει προσαρμοστεί στο ανοσοποιητικό σύστημα του ανθρώπου. Αλλά χωρίς να προσαρμοστεί στην ισορροπία μας. Το έγκυο θηλυκό δεν μεταναστεύει στον υποδόριο ιστό μετά το ζευγάρωμα. Διεισδύει στα εσωτερικά όργανα. Στην καρδιά ή στο συκώτι. Κι εκεί απελευθερώνει τις προνύμφες του. Προνύμφες που ζούσαν μέσα στη μητέρα τους, που δεν πρόλαβαν να μάθουν το ανθρώπινο σώμα, που δεν περιβάλλονται από πρωτεϊνική μεμβράνη. Το σώμα αντιδρά με φλεγμονή, με παροξυσμό. Παθαίνει σοκ. Δέκα εκατομμύρια προνύμφες αδειάστηκαν μεμιάς μέσα του. Και εισέβαλαν στα ζωτικά όργανά του. Ο άνθρωπος μένει στον τόπο, δεν υπάρχει σωτηρία. Ό,τι και αν είναι αυτό που συνέβη με το αρκτικό σκουλήκι, ανέτρεψε την ισορροπία. Το παράσιτο σκοτώνει τον ξενιστή του. Σε σχέση με τον άνθρωπο, είναι κακό παράσιτο. Αλλά περίφημος εκτελεστής».

Ο Βερλαίν λέει κάτι σε μια γλώσσα που δεν καταλαβαίνω, ο Τόερκ τον αγνοεί πάλι.

«Ο Βερλαίν μπόλιασε την προνύμφη σε όλα τα ψάρια που μπορέσαμε να βρούμε, θαλασσινά ψάρια, ψάρια του γλυκού νερού, μεγάλα, μικρά, σε διάφορες θερμοκρασίες. Το παράσιτο προσαρμόζεται σε όλα. Μπορεί να ζήσει οπουδήποτε. Ξέρεις τι σημαίνει αυτό;»

«Οτι δεν είναι εκλεκτικό».

«Σημαίνει ότι λείπει ένας από τους κύριους φραγμούς στην εξαπλώσή του: ο περιορισμός των ξενιστών που μπορούν να το μεταδώσουν. Μπορεί να ζήσει παντού».

«Γιατί τότε δεν έχει εξαπλωθεί ήδη σε όλο τον κόσμο;»

Μαζεύει μερικές κουλούρες σκοινιού, σηκώνει ένα σακίδιο, προσαρμόζει στο μέτωπό του ένα φακό. Έχει ξαναβρεί την αίσθηση του χρόνου. j

«Υπάρχουν δύο απαντήσεις σ' αυτή την ερώτηση. Η μία είναι ότι η ανάπτυξή του στα θαλάσσια θηλαστικά είναι αργή. Ακόμα και αν τα ρεύματα το παρασύρουν από αυτή τη λίμνη — ίσως και από άλλα σημεία του νησιού — και το κατεβάσουν στη θάλασσα, πρέπει να περιμένει υπομονετικά ώσπου να περάσουν τίποτα φώκιες για να το μεταφέρουν πιο μακριά. Αν είναι ακόμα ζωντανό, όταν περάσουν. Μια άλλη απάντηση είναι ότι πολύ λίγοι άνθρωποι έχουν επισκεφθεί ως τώρα αυτό το νησί. Πρέπει να μπει στη μέση ο άνθρωπος για να

επιταχυνθούν οι ρυθμοί».

Προχωρεί πρώτος. Ξέρω ότι πρέπει να τον ακολουθήσω. Για μια στιγμή δεν μπορώ να σαλέψω. Όταν ο Τόερκ φεύγει από ένα χώρο, σε κυριεύει ατονία. Ο Βερλαίν με κοιτάζει.

«Στο διάστημα που δουλεύαμε για τον Χουμ Να», λέει, «ήρθαν δώδεκα αστυνομικοί. Ο μόνος που ξέφυγε ήταν μια γυναίκα. Οι γυναίκες είναι ζιζάνια».

«Η Ράουν», λέω, «η Νατάλιε Ράουν;»

Κατανεύει.

«Ήρθε παριστάνοντας την Αγγλίδα νοσοκόμα. Μιλούσε τ' αγγλικά και τα θάι χωρίς ξενική προφορά. Εκείνη την εποχή είχαμε πόλεμο με το Λάος, την Καμπότζη και τελικά και με τη Βιρμανία, με την υποστήριξη των ΗΠΑ. Υπήρχαν πολλοί τραυματίες».

Κρατάει το τρυβλίο ανάμεσα στον αντίχειρα και τον δείκτη, το σηκώνει και το φέρνει κοντά μου. Σαν από ένστικτο, το σώμα κάνει να οπισθοχωρήσει μπροστά στο σκουλήκι. Αυτό που με κρατάει στη θέση μου πρέπει να είναι το πείσμα.

«Όταν τρυπώνει στο δέρμα, πετάει έξω τη μήτρα του και χύνει ένα άσπρο υγρό μ' εκατομμύρια προνύμφες. Το έχω δει».

Η αηδία παραμορφώνει το πρόσωπό του.

«Τα θηλυκά είναι πολύ μεγαλύτερα από τ' αρσενικά. Χώνονται στη σάρκα. Τα παρακολουθήσαμε με υπερήχους. Ο Λούεν τα είχε μπολιάσει σε δυο Γροιλανδούς που είχαν AIDS. Τους είχε στείλει με το αεροπλάνο στη Δανία και τους είχε βάλει σε μια μικρή ιδιωτική κλινική, από αυτές όπου δεν σε ρωτούν παρά μόνο τι αριθμό έχει ο τραπεζικός λογαριασμός σου. Τα είδαμε όλα, πώς το σκουλήκι έφτασε στην καρδιά κι έπειτα άδειασε τα σωθικά του. Τη μήτρα και όλα τ' άλλα. Έτσι είναι όλα τα θηλυκά, και στον άνθρωπο, προπαντός στον άνθρωπο».

Ξοίναβάζει προσεχτικά το τρυβλίο στη θέση του. .

«Βλέπω, Βερλαίν, ότι είστε βαθύς γνώστης των γυναικών», λέω. «Τι άλλο κάνατε στο Τσιάνγκ Ράι;»

Η φιλοφρόνηση δεν τον άφησε ασυγκίνητο. ΓΓ αυτό απαντάει.

«Εγώ είμαι εργαστηριακός βοηθός. Φτιάχναμε ηρωίνη. Τον καιρό που ήρθε η γυναίκα, είχαν στείλει εναντίον μας τον στρατό, και οι τρεις χώρες. Τότε ο Χουμ Να βγήκε στην τηλεόραση και είπε: “Πέρσι ρίξαμε στην αγορά 900 τόνους, φέτος θα ρίξουμε 1.300, του χρόνου 2.000, ώσπου να μαζέψετε τους στρατιώτες”. Την ίδια μέρα που τα είπε αυτά, ο πόλεμος τελείωσε».

Έχω φτάσει στην πόρτα κι ετοιμάζομαι να βγω, όταν ξαναμιλάει.

«Παράσιτο είναι ο άνθρωπος. Το σκουλήκι είναι όργανο των

θεών. Όπως η παπαρούνα».

3

Ο Τόερκ με περιμένει. Όταν φτάνουμε στον πυθμένα, έχουμε κατεβεί γύρω στα είκοσι μέτρα. Η σήραγγα, που τώρα προχωρεί οριζόντια, έχει μια τραχιά, τετράγωνη φόδρα από μπετόν. Καταλήγει σ' ένα μαύρο κενό. Ο Τόερκ βαδίζει πρώτος. Σταματάμε μπροστά σε μια άβυσσο.

Στα πόδια μας ένα βάραθρο 25 μέτρων φτάνει ως τον βυθό της σπηλιάς. Από εκεί κάτω, σταλαγμίτες πάγου υψώνονται κάθετα προς το μέρος μας, αστραφτεροί, όλο ιριδισμούς.

Ο Τόερκ σπάζει ένα κομμάτι πάγου και το πετάει ψηλά. Η άβυσσος γίνεται κύκλοι, έπειτα ομίχλη και τελικά παύει να υπάρχει. Αυτό που βλέπαμε είναι η οροφή της σπηλιάς, καθρεφτισμένη σε μια λίμνη ακριβώς μπροστά στα πόδια μας, μια λίμνη με νερά τόσο ασάλευτα όσο δεν θα μπορούσαν ποτέ να είναι στην επιφάνεια της γης. Ακόμα και τώρα, καθώς ανατριχιάζει από τα κυματάκια που τη διασχίζουν, τα μάτια αρνούνται να πιστέψουν ότι είναι νερό. Σιγά σιγά ηρεμεί και παλινορθώνει τον υπόγειο κόσμο της.

Μοντέλα για την ανάπτυξη των σταλακτιτών και περιγραφές των κρυστάλλων τους έχουν γίνει από τους Χατακεγιάμα και Νε-μότο στο Geophysical Magazine, τεύχος 28 του 1958. Από τον Νάιτ το 1980 στο Journal of Crystal Growth, τεύχος 49. Από τους Μαένο και Τακαχάσι στο άρθρο τους «Studies on

Icicles», στο Low Temperature Science, τόμος A, τεύχος 43 του 1984. Αλλά το πιο εύχρηστο ως τώρα μοντέλο είναι αυτό που προτείναμε εγώ και ο Λάσσε Μάκκονεν, από το Εργαστήριο Δομικής Μηχανολογίας στο Έσποο της Φιλανδίας. Δείχνει ότι ένας σταλακτίτης αναπτύσσεται σαν καλάμι, σαν σωλήνας πάγου, που περικλείει νερό σε ρευστή μορφή. Ότι η μάζα του σταλακτίτη μπορεί να εκφραστεί απλά, με τον τύπο $M = \pi D^2 \rho a L$ όπου D είναι η διάμετρος, L το μήκος, ρ η πυκνότητα του πάγου και το π στον αριθμητή του κλάσματος οφείλεται, φυσικά, στο γεγονός ότι βασίσαμε τους υπολογισμούς μας σε μια ημισφαιρική σταγόνα με διάμετρο 4,9 mm.

Προτείναμε αυτόν τον τύπο από φόβο για τον πάγο. Εκείνο τον καιρό είχαν σημειωθεί στην Ιαπωνία αλλεπάλληλα δυστυχήματα με σταλακτίτες, που έπεφταν από σιδηροδρομικές σήραγγες και τρυπούσαν τα βαγόνια. Πάνω από τα κεφάλια μας κρέμονται οι περισσότεροι και μεγαλύτεροι σταλακτίτες που έχω δει ποτέ. Σαν από ένστικτο κάνω να φύγω, αλλά αισθάνομαι δίπλα μου τον Τόερκ κι εγκαταλείπω την προσπάθεια.

Η αίθουσα είναι μια εκκλησία. Η οροφή της σπηλιάς σχηματίζει ένα θόλο που πρέπει να έχει ύψος τουλάχιστον 15 μέτρα και να φτάνει πολύ κοντά στην επιφάνεια του παγετώνα. Γύρω γύρω από αυτόν τον τρούλλο υπάρχουν σπασμένες επιφάνειες, όπου έπεσαν κομμάτια από την οροφή και ο πάγος σκέπασε το δάπεδο, γέμισε τη σπηλιά κι έπειτα έλιωσε πάλι.

Όταν έλειπε ο Μόριτς και δεν είχαμε λεφτά για ν' αγοράσουμε πετρέλαιο, ή όταν υπήρχε για ένα μικρό διάστημα έλλειψη, επειδή δεν είχε φτάσει το πλοίο, η μητέρα μου έστηνε κεριά από παραφίνη πάνω σ' έναν καθρέφτη. Ακόμα και με λίγα κεριά, η εντύπωση από τις ανταύγειες ήταν συγκλονιστική. Το ίδιο συμβαίνει και με τη φωτεινή δέσμη του φακού που έχει ο Τόερκ στο μέτωπό του. Την κρατάει ακίνητη, για να μου δώσει χρόνο, και ο πάγος αρπάζει το φως, το μεγεθύνει και το ρίχνει ψηλά σαν βροχή από αχτίδες που πέφτει προς τα πάνω.

Οι μακριές παγωμένες λόγχες λες και κυλούν. Στάζουν από την οροφή λαμπυρίζοντας πρισματικά και τεντώνονται προς τη γη. Μπορεί να είναι δέκα χιλιάδες, μπορεί περισσότερες. Μερικές είναι ενωμένες, σαν αλυσίδες από κρεμαστούς, γοθτικούς καθεδρικούς ναούς, άλλες είναι μικρές και στριμωγμένες, ίδιες χαλα-ζιακές πελότες.

Από κάτω τους είναι η λίμνη. Με διάμετρο καμιά τριανταριά μέτρα. Στη μέση της κάθεται η πέτρα. Μαύρη, ακίνητη. Το νερό γύρω της είναι κάπως γαλακτερό, από φυσαλίδες που διαλύονται στον πάγο του παγετώνα. Ο χώρος δεν έχει άλλη μυρωδιά εκτός από το ελαφρό τσούξιμο του πάγου στον λαιμό μου. Οι μόνοι ήχοι είναι από τις σταγόνες που πέφτουν. Με μεγάλα διαλείμματα. Η οροφή έχει τέτοια απόσταση από την πέτρα ώστε υπάρχει ισορροπία. Το πάγωμα και το λιώσιμο στην αίθουσα γίνονται με πολύ αργό ρυθμό. Η κυκλοφορία του νερού είναι ελάχιστη. Το μέρος είναι άψυχο.

Ή θα ήταν, αν δεν υπήρχε η ζέστη. Είναι ακριβώς όπως η ζέστη στα ιγκλού της παιδικής ηλικίας μου. Το κρύο που ακτινοβολούν τα τοιχώματα σε κάνει να την αισθάνεσαι φιλόξενη. Παρόλο που η θερμοκρασία είναι ανάμεσα στο μηδέν και τους πέντε βαθμούς.

Πλάι μας είναι ένα σωρό σύνεργα. Φιάλες οξυγόνου, καταδυτικές στολές, πτερύγια, καμάκια, ένα κιβώτιο με πλαστικές εκρηκτικές ύλες. Σκοινιά, φακοί, διάφορα εργαλεία. Δεν υπάρχει κανένας άλλος εκτός από εμάς. Για μια και μόνη φορά ο πάγος τρίζει, σαν κάποιος να μετακινεί ένα έπιπλο σ' ένα διπλανό δωμάτιο. Αλλά δεν υπάρχουν διπλανά δωμάτια. Μόνο συμπαγή, συμπιεσμένος πάγος.

«Πώς θα βγει η πέτρα από εκεί;»

«Θ' ανοίξουμε τούνελ με εκρηκτικά», λέει.

Είναι κάτι που γίνεται. Η σήραγγα θα πρέπει να έχει μήκος γύρω στα εκατό μέτρα. Αλλά δεν θα χρειαστεί να την υποστυλώσουν. Και η πέτρα θα κυλήσει από μόνη της, αν έχει την κατάλληλη κλίση. Αυτό θα μπορούσε να το κανονίσει ο Σάιντενφέντεν. Η Κάτια Κλάουσεν θα τον αναγκάσει. Και ο Τόερκ θ' αναγκάσει την Κάτια και τον μηχανικό. Έτσι βιώνω τον κόσμο από τότε που έφυγα από τη Γροιλανδία. Σαν αλυσίδα από καταναγκασμούς.

«Είναι ζωντανή;» ρωτάει ο Τόερκ σιγανά.

Κουνάω αρνητικά το κεφάλι μου. Αλλά αντιδρώ έτσι επειδή

δεν θέλω να το πιστέψω. Εκείνος γουβιάζει τα χέρια του γύρω από τον φακό. Τώρα η φωτεινή δέσμη στρέφεται προς το χιόνι που πατάμε. Από εκεί αντανακλάται προς τα πάνω. Με αυτόν τον τρόπο οι σταλακτίτες δεν φαίνονται χωριστά, ένας ένας, αλλά σαν σύννεφο από αιωρούμενες ανταύγειες, σαν διαμαντικά χωρίς βάρος.

«Τι θα συμβεί αν ξεφύγει το σκουλήκι;» ρωτάω.

«Θα σφραγίσουμε καλοί την πέτρα».

«Δεν μπορείτε να το εμποδίσετε. Είναι μικροσκοπικό».

Δεν απαντάει.

«Δεν μπορείτε να ξέρετε», λέω. «Κανένας δεν μπορεί να ξέρει. Ξέρετε μόνον ό,τι μάθατε από λίγα εργαστηριακά πειράματα. Αλλά υπάρχει μια μικρή πιθανότητα να είναι πραγματικά φονιάς».

Δεν απαντάει.

«Ποια ήταν η δεύτερη απάντηση στο γιατί δεν έχει ήδη εξαπλωθεί;»

«Όταν ήμουν παιδί, έζησα ένα χρόνο στη Γροιλανδία, στη δυτική ακτή. Εκεί μάζευα απολιθώματα. Από τότε με απασχολεί πότε πότε η σκέψη ότι μερικές από τις μεγάλες καταστροφές της ζωής στην προϊστορική επ'Οχή μπορεί να προκλήθηκαν από ένα παράσιτο. Ποιος ξέρει, ίσως από το

αρκτικό σκουλήκι. Θα διέθετε τις αναγκαίες ιδιότητες. Μπορεί να ήταν το αρκτικό σκουλήκι που εξολόθρευσε τους δεινοσαύρους».

Η φωνή του είναι κοροϊδευτική. Ξαφνικά τον καταλαβαίνω.

«Αλλά δεν έχει σημασία αυτό, έτσι;»

«Όχι, δεν έχει σημασία».

Με κοιτάζει.

«Δεν έχει σημασία η αληθινή φύση των πραγμάτων. Σημασία έχει τι πιστεύουν οι άνθρωποι. Θα πιστέψουν σ' αυτή την πέτρα. Έχεις ακουστά τον Ιλιά Πριγκοζίν; Είναι ένας Βέλγος χημικός, που πήρε το βραβείο Νομπέλ το 1977 για την περιγραφή των μη ισόρροπων δομών. Τον απασχολούσε ολοένα, αυτόν και τους μαθητές του, η δυνατότητα δημιουργίας ζωής από ανόργανες ουσίες, με τη διοχέτευση ενέργειας. Αυτές οι σκέψεις άνοιξαν τον δρόμο. Οι άνθρωποι περιμένουν αυτή την πέτρα. Η πίστη και η προσμονή τους θα την κάνουν πραγματική. Θα την κάνουν ζωντανή, όποια κι αν είναι η φύση της».

«Και το παράσιτο;»

«Ακούω από τώρα τις πρώτες αμπελοφιλοσοφίες των δημοσιογράφων. Θα γράψουν ότι το αρκτικό σκουλήκι αποτελεί ορόσημο στη συνάντηση ανάμεσα στην πέτρα, την ανόργανη ζωή, και τους ανώτερους οργανισμούς. Θα

καταλήξουν σε κάθε λογής συμπεράσματα, που ένα ένα χωριστά δεν θα έχουν σημασία. Το σημαντικό θα είναι οι δυνάμεις του δέους και της ελπίδας, που θ' απελευθερωθούν».

«Γιατί, Τόερκ; Τι θέλεις να βγάλεις από αυτή την ιστορία;»

«Χρήματα», λέει. «Φήμη. Κι άλλα χρήματα. Ουσιαστικά δεν έχει σημασία αν η πέτρα είναι ζωντανή. Σημασία έχει το μέγεθός της. Η θερμότητα. Το σκουλήκι γύρω της. Είναι η μεγαλύτερη επιστημονική ανακάλυψη του αιώνα. Όχι αριθμοί σ' ένα χαρτί. Όχι αφηρημένες ιδέες, που χρειάζεται να περάσουν τριάντα χρόνια για να δημοσιευτούν σε τέτοια μορφή ώστε να πουλάνε. Εδώ πρόκειται για μια πέτρα. Που μπορείς να την αγγίξεις, να την αισθανθείς. Να κόψεις από αυτή κομμάτια και να τα πουλήσεις. Να τη φωτογραφίσεις και να την κινηματογραφήσεις».

Σκέφτομαι πάλι το γράμμα του Βίκτορ Χάλκενβαδ. «Το αγόρι ήταν πάγος», έγραφε. Αλλά δεν είναι σωστό αυτό. Η ψυχρότητα είναι ολότελα επιφανειακή. Πίσω της κρύβεται πάθος.

Ξαφνικά, ούτε για μένα έχει σημασία αν η πέτρα είναι ζωντανή. Ξαφνικά η πέτρα γίνεται σύμβολο. Τούτη τη στιγμή αποκρυσταλλώνεται γύρω της η στάση της δυτικής επιστήμης απέναντι στον κόσμο. Υστεροβουλία, μίσος, ελπίδα, φόβος, προσπάθεια ν' αναχθούν τα πάντα στο εργαλειακό επίπεδο. Και πάνω απ' όλα τ' άλλα, δυνατότερη από κάθε συναίσθημα

για κάτι ζωντανό: η φιλοχρηματία.

«Δεν μπορείτε να πάρετε από εδώ το σκουλήκι και να το μεταφέρετε σε πυκνοκατοικημένη περιοχή», λέω. «Όχι πριν μάθετε τι είναι. Μπορεί να προκαλέσετε καταστροφή. Αν ήταν κάποτε διαδεδομένο σε όλο τον κόσμο, περιορίστηκε μόνον αφού εξόντωσε τους ξενιστές του».

Ακουμπάει τον φακό πάνω στο χιόνι. Αυτός παράγει και συντηρεί αδιάλειπτα ένα κωνικό τούνελ φωτός, πάνω από την επιφάνεια της λίμνης και την πέτρα. Όλος ο υπόλοιπος κόσμος έχει σβηστεί.

«Ο θάνατος είναι πάντα φύρα. Αλλά καμιά φορά είναι ο μόνος τρόπος να ξυπνήσουν οι άνθρωποι. Ο Μπορ πήρε μέρος στην κατασκευή της ατομικής βόμβας νομίζοντας ότι θα συνέβαλλε στην ειρήνη».

Θυμάμαι κάτι που είπε κάποτε η Γιουλιάνε, σε μια στιγμή που ήταν ξεμέθυστη. Είπε ότι δεν θα έπρεπε να φοβόμαστε τον τρίτο παγκόσμιο πόλεμο, ότι η ανθρωπότητα χρειάζεται έναν καινούργιο πόλεμο για να βάλει μυαλό.

Έχω την ίδια αίσθηση όπως τότε. Βλέπω καθαρά την παραφροσύνη που κρύβεται ο' αυτό το επιχείρημα.

«Δεν μπορείς ν' αναγκάσεις τους ανθρώπους ν' αγαπούν ταττεινώνοντάς τους», λέω.

Μετατοπίζω το βάρος μου στο άλλο πόδι μου και πιάνω μια

κουλούρα σκοινιού.

«Σου λείπει η φαντασία, Σμίλλα. Αυτό είναι ασυγχώρητο για έναν επιστήμονα».

Αν καταφέρω να τον χτυπήσω με το σκοινί, ίσως μπορέσω να τον ρίξω στο νερό. Έπειτα θα το βάλω στα πόδια.

«Το παιδί», λέω. «Ο Ησαΐας. Γιατί τον εξέταζε ο Λόυν;»

Κάνω πιο πίσω, για να διαγράψει το σκοινί μεγαλύτερο τόξο.

«Πήδησε στο νερό. Είχαμε αναγκαστεί να τον πάρουμε μαζί μας στη σπηλιά, γιατί φοβόταν τα ύψη. Ο πατέρας του κατέρρευσε ενώ βρισκόταν ακόμα στην επιφάνεια. Ο μικρός θέλησε να πάει κοντά του. Δεν φοβόταν π'Οτέ το κρύο νερό, κολυμπούσε στη θάλασσα. Ήταν ιδέα του Λόυν να τον θέσει υπό ιατρική παρακολούθηση. Ο μικρός είχε το σκουλήκι στον υποδόριο ιστό, όχι στα εσωτερικά όργανα. Ούτε που το ένιωθε».

Αυτό εξηγεί τη βιοψία μυών. Την επιθυμία του Λόυν να πάρει ένα τελευταίο και αποφασιστικό δείγμα. Να μάθει ποια είναι η τύχη του παράσιτου, όταν ο φορέας του πεθαίνει.

Το νερό έχει μια πρασινωπή απόχρωση, ένα ειρηνικό χρώμα. Αυτό που μας τρομοκρατεί είναι η ιδέα του θανάτου, το ίδιο το φαινόμενο έρχεται πάντα τόσο φυσικά όσο ένα ηλιοβασίλεμα. Στο Φορς Μπαίυ είδα κάποτε τον ταγματάρχη Γκούλμπρανσεν της Περιπόλου Σείριος να κραδαίνει ένα

αυτόματο τουφέκι για ν' αναγκάσει τρεις Αμερικανούς να παρατήσουν ένα συκώτι αρκούδας, μολυσμένο από τρίχινες. Ήταν μέρα μεσημέρι, οι τρεις ήξεραν ότι το κρέας ήταν δηλητηριασμένο, ότι δεν είχαν παρά να περιμένουν τρία τέταρτα ώσπου να βράσει. Ωστόσο είχαν κόψει φετούλες από το συκώτι κι είχαν αρχίσει να τις τρώνε, όταν φτάσαμε εμείς. Ήταν όλα τόσο πεζά, τόσο καθημερινά. Η γαλάζια απόχρωση του κρέατος, η πείνα τους, το τουφέκι του ταγματάρχη, η έκπληξή τους.

Ο Τόερκ απλώνει το χέρι του πίσω μου και μου παίρνει το σκοινί, όπως παίρνουμε ένα αιχμηρό εργαλείο από ένα παιδί.

«Πήγαινε εκεί πάνω και περίμενε».

Φωτίζει τον απέναντι τοίχο. Από εκεί ξεκινάει μια σήραγγα.

Προχωρώ προς αυτή. Τώρα αναγνωρίζω τον δρόμο. Δεν οδηγεί προς τα πάνω, οδηγεί στο πουθενά. Η είσοδος στο τέλος ήταν ανέκαθεν ένα τούνελ. Όπως η είσοδος στη ζωή. Ο Τόερκ μ' έφερε εδώ πάνω. Ήταν οδηγός μου σε όλο τον δρόμο από το πλοίο ως εδώ.

Μόνο τώρα συνειδητοποιώ την οργανωτική δεινότητά του. Δεν μπορούσε να το κάνει αυτό πάνω στο πλοίο. Πρέπει να επιστρέψει, το «Κρόνος» θα ξαναπιάσει αναγκαστικά σε λιμάνι. Δεν θα μπορούσε να το κρατήσει κρυφό. Αλλά τώρα θα πρόκειται για άλλη μια λιποταξία. Για μια εξαφάνιση, όπως του Γιάκκελσεν. Κανένας δεν με είδε να τον συναντώ, κανένας δεν θα με δει να χάνομαι.

Ούτε ο μηχανικός θα γυρίσει πίσω. Θα καταλάβαινε, θα με συσχέτιζε με τον Τόερκ χωρίς δισταγμό, σαν να μας είχε δει εδώ. Ο Τόερκ θα τον αφήσει να βουτήξει, είναι φανερό ότι τον χρειάζονται, τουλάχιστον ώσπου να τοποθετήσει την πρώτη δόση των εκρηκτικών. Θα τον αφήσουν να βουτήξει κι έπειτα θα πάψει να υπάρχει. Ο Τόερκ θα γυρίσει πίσω και θα πει πως έγινε ατύχημα, ίσως κάποια βλάβη στον αναπνευστήρα. Θα τα έχει σχεδιάσει όλα με κάθε λεπτομέρεια.

Τώρα καταλαβαίνω τι έγινε με όλα αυτά τα εφόδια πλάι στη λίμνη. Ο μηχανικός τα άπλωνε εκεί την ώρα που ο Τόερκ μού μιλούσε. Γι' αυτό με πήγε στο εργαστήριο.

Το φως του φακού του πέφτει πάνω στην πέτρα και ρίχνει τη σκιά της στον τοίχο που υψώνεται μπροστά μου. Όταν μπαίνω στο τούνελ, ο φωτισμός λιγοστεύει.

Είναι μια τετράγωνη, οριζόντια στοά, με δύο μέτρα πλάτος και δύο ύψος. Σε βάθος μερικών μέτρων υπάρχει μια διαπλάτυνση. Εδώ είναι ένα τραπέζι. Πάνω του διάφοροι μετρητές, μπουκάλια με γάλα, παστό κρέας, κουάκερ. Όλα έχουν ηλικία είκοσι οκτώ χρόνων και είναι σκεπασμένα με πάγο.

Αφήνω τα μάτια μου να συνηθίσουν στο αμυδρό φέγγος του πάγου και προχωρώ ώσπου όλα να σκοτεινιάσουν, αλλά και τότε ακόμα συνεχίζω τον δρόμο μου, ακολουθώντας τον τοίχο με απλωμένο το χέρι μου. Το δάπεδο ανηφορίζει ελαφρά, αλλά δεν φυσάει ρεύμα που να δείχνει ότι κάπου

μπροστά υπάρχει έξοδος. Η σήραγγα είναι τυφλή.

Μπροστά μου υψώνεται τώρα ένας τοίχος, ένας τοίχος από πάγο. Εδώ περιμένω.

Δεν ακούγεται θόρυβος από βήματα, αλλά προβάλλει από μακριό ένα φως, που πλησιάζει. Εκείνος έχει στερεώσει τον φακό στο μέτωπό του. Η φωτεινή δέσμη με βρίσκει μπροστά στον τοίχο και μένει ακίνητη. Έπειτα ο άλλος βγάζει τον φακό και τον αφήνει κάτω. Είναι ο Βερλαίν.

«Έδειξα το ψυγείο στον Λούκας», λέω. «Αν προστεθεί σ' αυτό που έκανες στον Γιάκκελσεν, θα φας ισόβια χωρίς καμιά ελπίδα χάρης».

Σταματάει στα μισά αναμεσα σ εμένα και τον φακό.

«Ακόμα κι αν σου έκοβαν τα χέρια και τα πόδια», λέει, «θα έβρισκες τρόπο να κλοστήσεις».

Κατεβάζει το κεφάλι και μουρμουρίζει κάτι που ακούγεται σαν προσευχή. Έπειτα προχωρεί προς το μέρος μου.

Στην αρχή μου φαίνεται ότι είναι η σκιά του στον τοίχο, έπειτα όμως αποφασίζω να κοιτάξω πίσω μου. Πάνω στον πάγο ξεφυτρώνει ένα τριαντάφυλλο, με διάμετρο γύρω στα τρία μέτρα, ζωγραφισμένο με μικρές κόκκινες πιτσιλιές. Ο Βερλαίν αποσπά τα πόδια του από το έδαφος, απλώνει τα χέρια, σηκώνεται μισό μέτρο στον αέρα και ρίχνεται πάνω στον τοίχο. Μένει κρεμασμένος εκεί, καρφωμένος σαν μεγάλο

έντομο στο κέντρο του λουλουδιού. Μόλις τότε ακούγεται ο ήχος. Ένα σύντομο σφύριγμα. Ένα γκρίζο σύννεφο γλιστράει μέσα στον φωτεινό κώνο του φακού, πάνω στο έδαφος. Μέσα από το σύννεφο βγαίνει ο Λούκας. Δεν κοιτάζει εμένα. Κοιτάζει τον Βερλαίν. Στο χέρι κρατάει ένα ψαρο-τούφεκο.

Ο Βερλαίν σαλεύει. Με το ένα χέρι ψαχουλεύει την πλάτη του. Σ' ένα σημείο κάτω από την ωμοπλάτη προβάλλει μια λεπτή μαύρη γραμμή. Το μέταλλο πρέπει να είναι ειδικό κράμα, για να έχει τη δύναμη να τον κρατάει μετέωρο. Η αιχμή δεν ήταν ούτε ενάμισι μέτρο μακριά του, όταν ο Λούκας πάτησε τη σκανδάλη. Μπήκε στο σώμα από το ίδιο περίπου σημείο όπου μαχαιρώθηκε ο Γιάκκελσεν.

Βγαίνω από τη φωτεινή δέσμη και προσπερνώ τον Λούκας.

Προχωρώ προς ένα φως σαν άσπρο ήλιο που ανατέλλει. Όταν αναδύομαι από το τούνελ, βλέπω ότι τώρα καίει στη σπηλιά μια λάμπα, στηριγμένη σ' έναν τρίποδα. Πρέπει να έχουν βάσει μπρος τη γεννήτρια. Δίπλα στη λάμπα στέκεται ο Τόερκ. Ο μηχανικός είναι ως τα γόνατα στο νερό. Περνάει μια στιγμή ώσπου να τον αναγνωρίσω. Φοράει μεγάλη κίτρινη στολή, με μπότες και σκάφανδρο. Έχω διανύσει τη μισή απόσταση ως αυτόν, όταν με βλέπει ο Τόερκ. Σκύβει και βγάζει από τις αποσκευές ένα σωλήνα στο μέγεθος πτυσσόμενης ομπρέλας. Ο μηχανικός έχει το πρόσωπο στραμμένο στο νερό. Το σκάφανδρο θα τον εμποδίζει να με ακούσει. Παίρνω την πυξίδα μου και την πετάω στο νερό. Εκείνος σηκώνει το κεφάλι και με βλέπει. Έπειτα αρχίζει να παραμερίζει τη γυάλινη

προσωπίδα του σκάφανδρου. Ο Τόερκ παλεύει με την ομπρέλα. Ξεδιπλώνει το κοντάκι ενός όπλου.

«Σ- Σμίλλα».

Συνεχίζω. Πίσω μου αντηχούν στο τούνελ βήματα.

«Θα β- βουτήξω μόνο μ- μία φορά. Είναι απαραίτητο για την αυριανή δουλειά».

«Δεν θα υπάρχει αύριο για σένα και για μένα», λέω. «Ρώτησέ τον πού είναι ο Βερλαίν».

Ο μηχανικός στρέφεται προς τον Τόερκ. Βλέπει και καταλαβαίνει.

«Το παιδί», λέω. «Γιατί;»

Ρωτάω για χάρη του μηχανικού και για να σταματήσω τον χρόνο, όχι επειδή χρειάζομαι απάντηση η ίδια. Ξέρω τι έχει συμβεί, με την ίδια σιγουριά όπως αν ήμουν κι εγώ στη στέγη τότε.

Νιώθω τον Τόερκ σαν να ήταν κομμάτι του εαυτού μου. Μέσα από αυτόν αισθάνομαι τον καταστροφικό χαρακτήρα της κατάστασης. Τα πολλά μέτωπα που έχει ανοίξει. Το ερώτημα ως πού μπορεί να τα καταφέρει χωρίς τον μηχανικό. Την ανάγκη να πάρει μια απόφαση. Ωστόσο η φωνή του είναι ήρεμη, σχεδόν θλιμμένη.

«Πήδησε».

Προχωρώ ολοένα, καθώς μιλάω. Εκείνος προσαρμόζει έναν μακρύ γεμιστήρα κατακόρυφα στην κάννη.

«Πανικοβλήθηκε».

«Γιατί;»

«Ήθελα να τον παρακαλέσω να μου δώσει την κασέτα. Αλλά εκείνος το έβαλε στα πόδια, δεν με αναγνώρισε. Νόμισε πως ήμουν ξένος. Ήταν σκοτάδι».

Βγάζει την ασφάλεια. Ο μηχανικός δεν βλέπει το όπλο, κοιτάζει το πρόσωπο του Τόερκ.

«Ανεβαίνουμε στη σκεπή. Ο μικρός δεν με βλέπει».

«Τα ίχνη», λέω, καταφεύγοντας στο ψέμα. «Είδα τα ίχνη, είχε κάνει μεταβολή».

«Του φώναξα, γύρισε, αλλά δεν με είδε».

Με κοιτάζει κατάματα.

«Ήταν βαρήκοος», λέω. «Βαρήκοος. Δεν γύρισε. Δεν μπορούσε ν' ακούσει τίποτα».

Είναι πάγος αυτό που έχω κάτω από τα πόδια μου, προχωρώ πατώντας στον πάγο, τραβάω καταπάνω του, όπως ο Ησαΐας τραβούσε μακριά του. Σαν να είμαι ο Ησαΐας. Που επιστρέφει. Για ν' αλλάξει κάτι. Για να δει μήπως υπάρχει άλλος τρόπος.

Ο Λούκας απέχει πέντε μέτρα από τον Τόερκ, όταν αυτός τον βλέπει. Έχει κάνει τον γύρο της λίμνης από την άλλη πλευρά, ο Τόερκ μοίραζε την προσοχή του ανάμεσα σ' εμένα και τον μηχανικό. Δεν μπορεί κανείς να τα καταφέρει όλα. Ακόμα κι αυτός δεν μπορεί.

«Ο Μπέρναρντ πέθανε», λέει ο Λούκας.

Κρατάει μπροστά του το ψαροτούφεκο. Πρέπει να το έχει ξαναοπλίσει. Φαίνεται μακρύ σαν λόγχη, για μια στιγμή ο Λούκας, με την αλύγιστη και ταλαιπωρημένη μορφή του, μοιάζει με φιγούρα σε καρτούν. Το παντελόνι του έχει κοκαλώσει κι έχει γίνει ένας θώρακας από πάγο. Πρέπει να έπεσε στο νερό, καθώς προχωρούσε προς την ακτή.

«Θα δώσεις λόγο», λέει.

Η ομπρέλα του Τόερκ τραντάζεται. Ένα μεγάλο, αόρατο χέρι στριφογυρίζει επί τόπου τον Λούκας. Ακολουθεί η υπόκωφη εκπυρσοκρότηση και ο Λούκας έχει διαγράψει μια πλήρη πιρουέτα. Το πρόσωπό του είναι στραμμένο πάλι προς το μέρος μας, αλλά τώρα λείπει το αριστερό χέρι. Ο Λούκας καθίζει στον πάγο και αρχίζει να αιμορραγεί.

Τότε ο μηχανικός κινείται. Καθώς βγαίνει από το νερό, μοιάζει για μια φευγαλέα στιγμή με μεγάλο ψάρι που πηδάει έξω στη στεριά. Η ομπρέλα κροταλίζει αναπηδώντας στον πάγο. Ακόμα και χωρίς αυτήν, η στητή μορφή του Τόερκ αποπνέει μεγάλη αυτοπεποίθηση.

Ο μηχανικός τον φτάνει. Το ένα κίτρινο γάντι πέφτει στον ώμο του Τόερκ, το άλλο κλείνει γύρω από το σαγόνι του. Έπειτα ο μηχανικός σφίγγει. Όταν το πρόσωπο κάτω από τ' ανοιχτόξανθα μαλλιά γέρνει προς τα πίσω, το σκάφανδρο σκύβει από πάνω του, οι δυο τους κοιτάζονται στα μάτια. Περιμένω ν' ακούσω τον ήχο από σπονδύλους που χωρίζουν. Το πλατάγισμα δεν θα είναι ο ήχος από κάτι που σπάζει, αλλά από κάτι που έρχεται κι εφαρμόζει στη θέση του.

Ο Τόερκ κλοτσάει, με μια έμπειρη κίνηση που έρχεται απ' έξω και κατευθύνεται ημικυκλικά προς το πρόσωπο του μηχανικού. Πετυχαίνει το σκάφανδρο πλευρικά, μ' έναν ήχο όπως όταν ένα τσεκούρι σφηνώνεται σ' ένα κούτσουρο. Αργά αργά η κίτρινη μορφή γέρνει στο πλάι και πέφτει στα γόνατα.

Η ομπρέλα είναι μπροστά μου, πάνω στον πάγο. Είναι τόσος ο φόβος μου για τα όπλα, ώστε δεν τολμώ ούτε να την κλοτσήσω.

Ο μηχανικός ανασηκώνεται. Αρχίζει να βγάζει από πάνω του τις φιάλες οξυγόνου. Οι κινήσεις του είναι αργές και αβαρείς, όπως ενός αστροναύτη.

Τότε ο Τόερκ το βάζει στα πόδια. Τον ακολουθώ.

Μπορεί ν' αναγκάσει τους άλλους να σαλπάρουν. Δεν θα τους άρεσε αυτό. Προπαντός του Σόννε δεν θα του άρεσε. Αλλά ο Τόερκ θα έβρισκε τρόπο να τους καταφέρει.

Τρέχει προς την παραλία, άκρη άκρη στο ρήγμα του παγετώνα. Ο φακός του τρεμοπαίζει, εδώ είναι σκοτεινά. Στο Κάανακ, ανέβαινα νύχτα στον παγετώνα για να φέρω κομμάτια πάγου, που τα λιώναμε έπειτα στο σπίτι. Ο πάγος έχει τη δική του νυχτερινή καλοσύνη. Τώρα δεν έχω φακό, αλλά τρέχω σαν να ήταν ομαλό το έδαφος. Όχι χωρίς δυσκολία, αλλά με σιγουριά. Τα κόμικ πιάνονται στο χιόνι με διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι οι μπότες του.

Χρειάζεται τόσο λίγο. Μια μικρή απροσεξία και θα πέσει, όπως ο Ησαΐας.

Οι άσπρες ζώνες, όπου το χιόνι το έχει στρώσει, σχηματίζουν εξάγωνα στο σκοτάδι. Τρέχουμε μέσα από το σύμπαν.

Αφήνω πίσω μου την άκρη του παγετώνα πριν από εκείνον και κατηφορίζω την πλαγιά, θέλω να του κόψω τον δρόμο προς τη βενζινάκατο. Δεν μ' έχει δει ούτε ακούσει. Αλλά ξέρει ότι είμαι εδώ.

Ο πάγος είναι χίκουλιακ, φρέσκος πάγος, που σχηματίστηκε εκεί όπου το ρεύμα απομάκρυνε τον παλιό πάγο. Το στρώμα είναι πολύ παχύ για να το διασχίσεις με βενζινάκατο και πολύ λεπτό για να το περάσεις με τα πόδια. Μια άσπρη ομίχλη παγωνιάς πλανιέται πάνω του.

Ο Τόερκ με βλέπει, ή ίσως βλέπει μόνο μια μορφή, κι έπειτα κινείται προς τον πάγο. Τον ακολουθώ τρέχοντας παράλληλα.

Βλέπει ποια είμαι. Καταλαβαίνει ότι δεν του περισσεύουν

δυνάμεις για να με φτάσει.

Το «Κρόνος» είναι κρυμμένο στην ομίχλη. Ο Τόερκ τραβάει πολύ προς τα δεξιά. Όταν διορθώνει ενστικτωδώς την πορεία του, το πλοίο είναι διακόσια μέτρα πίσω μας. Ο Τόερκ έχει χάσει τον προσανατολισμό του. Παρασύρεται προς την ανοιχτή θάλασσα. Προς τα εκεί όπου το ρεύμα έχει φάει τον πάγο, κάνοντάς τον λεπτό σαν μεμβράνη, σαν εμβρυακή μεμβράνη. Από κάτω η θάλασσα είναι σκοτεινή και αλμυρή σαν αίμα, και μέσα από εκεί ένα πρόσωπο έρχεται και κολλάει σ' αυτή τη μεμβράνη πάγου, το πρόσωπο του Ησαΐα, του αγέννητου ακόμα Ησαΐα. Καλεί τον Τόερκ. Είναι τάχα ο Ησαΐας που τον τραβάει κοντά του ή μήπως είμαι εγώ που του κλείνω τον δρόμο, για να τον αναγκάσω να τραβήξει προς το λεπτό στρώμα πάγου;

Οι δυνάμεις του κοντεύουν να εξαντληθούν. Αν δεν έχεις μεγαλώσει σ' αυτό το τοπίο, σ' εξουθενώνει.

Ίσως από στιγμή σε στιγμή ο πάγος υποχωρήσει κάτω από τα πόδια του. Ίσως νιώσει ανακούφιση, όταν το κρύο νερό τον κάνει ανάερο και τον ρουφήξει. Από κάτω ο πάγος, ακόμα και μια νύχτα όπως αυτή, θα φαίνεται ασπρογάλαζος, σαν το φως του νέον.

Ίσως, πάλι, αλλάξει κατεύθυνση και ξαναγυρίσει προς τα δεξιά, τρέχοντας πάνω στον πάγο. Απόψε η θερμοκρασία θα πέσει κι άλλο και θα έχουμε χιονοθύελλα. Εκείνος δεν θα ζήσει περισσότερο από δυο-τρεις ώρες. Κάποια στιγμή θ'

ακινήτησει και το κρύο θα τον μεταμορφώσει, σαν σταλακτίτη, ένα παγωμένο κέλυφος θα κλείσει γύρω από μια μόλις ρευστή ζωή, ώσπου ακόμα και ο σφυγμός θα σταματήσει κι εκείνος θα γίνει ένα με το τοπίο. Δεν μπορείς να νικήσεις τον πάγο.

Πίσω μας είναι ακόμα η πέτρα, το αίνιγμά της, οι απορίες που γέννησε. Και ο μηχανικός.

Κάπου μπροστά μου, η μορφή που τρέχει γίνεται σιγά σιγά σκοτεινότερη.

Μιλήστε μας, θα έρθουν και θα μου πουν. Γία να καταλάβουμε και να κλείσουμε την υπόθεση. Κάνουν λάθος. Μόνο σ' αυτό που δεν καταλαβαίνεις μπορείς να βς τέλεια και παύλα. Συμπέρασμα δεν θα βγει.